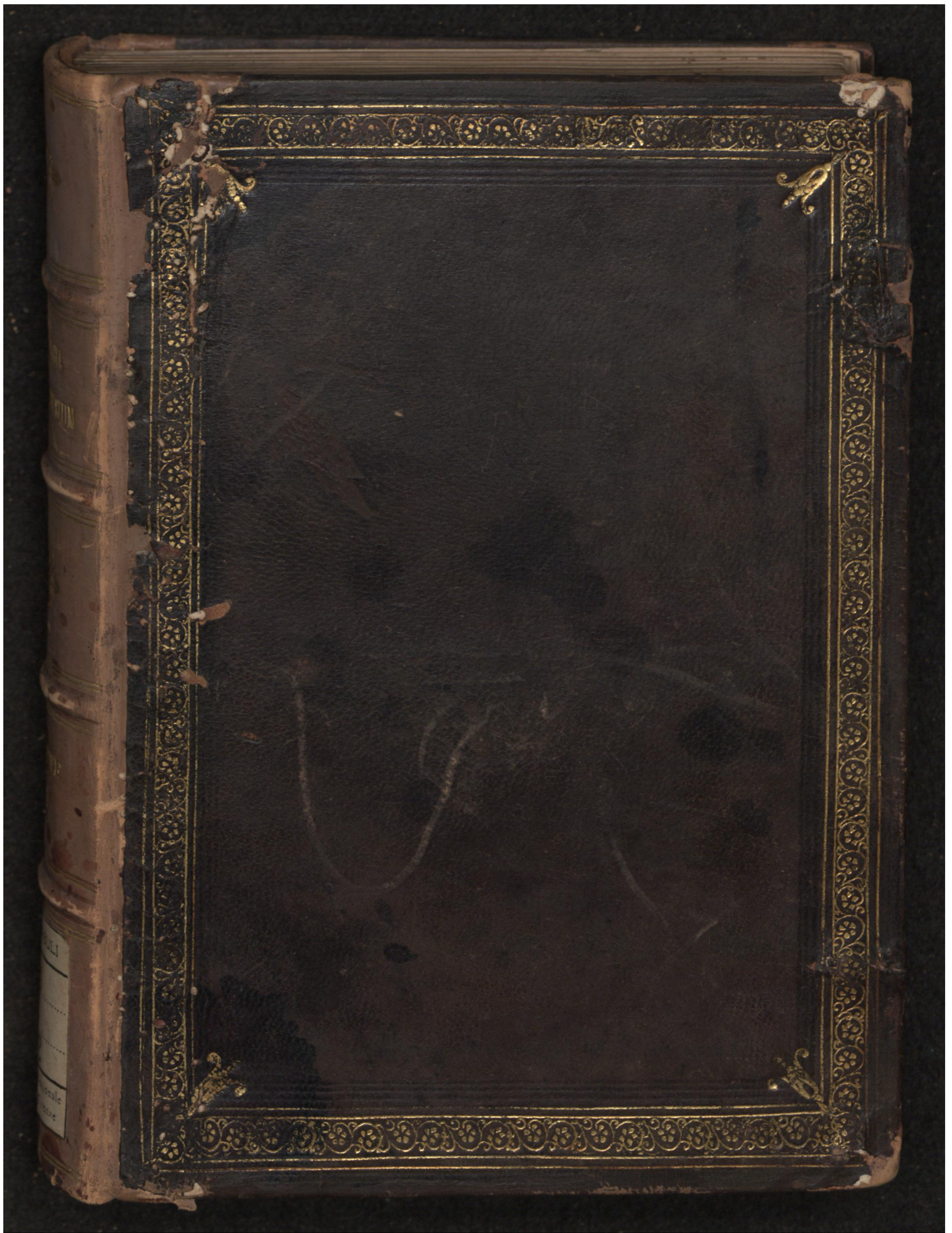
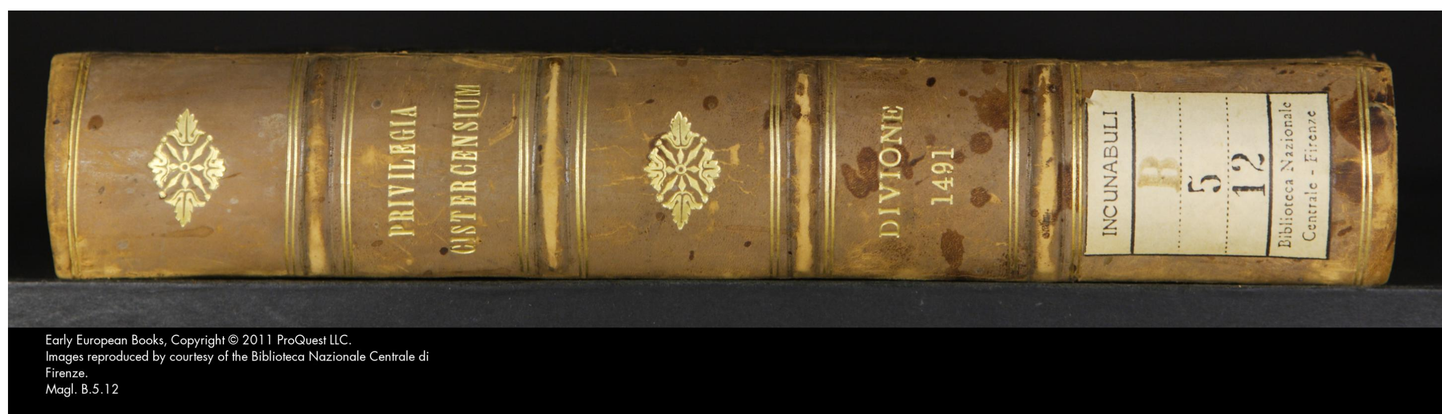
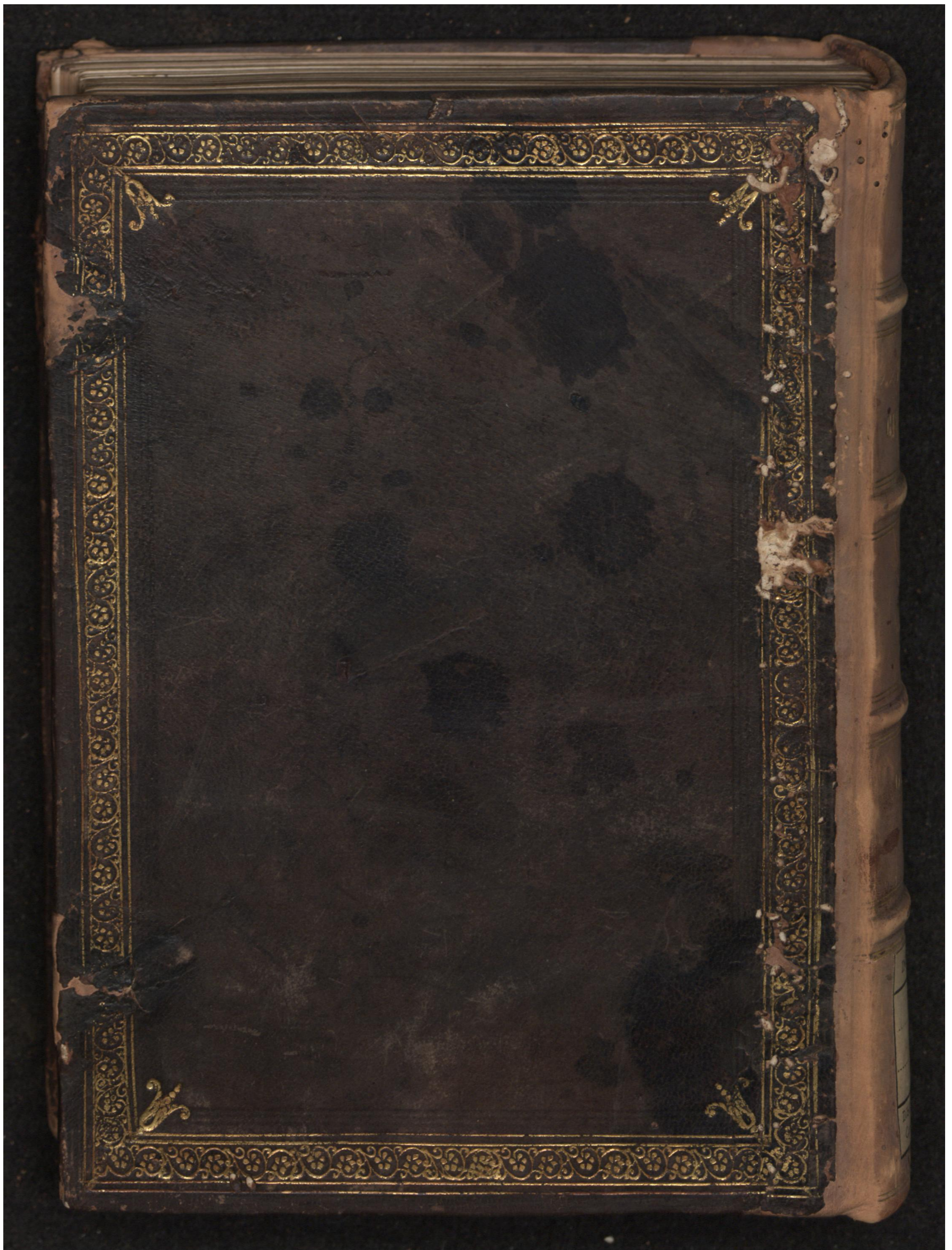
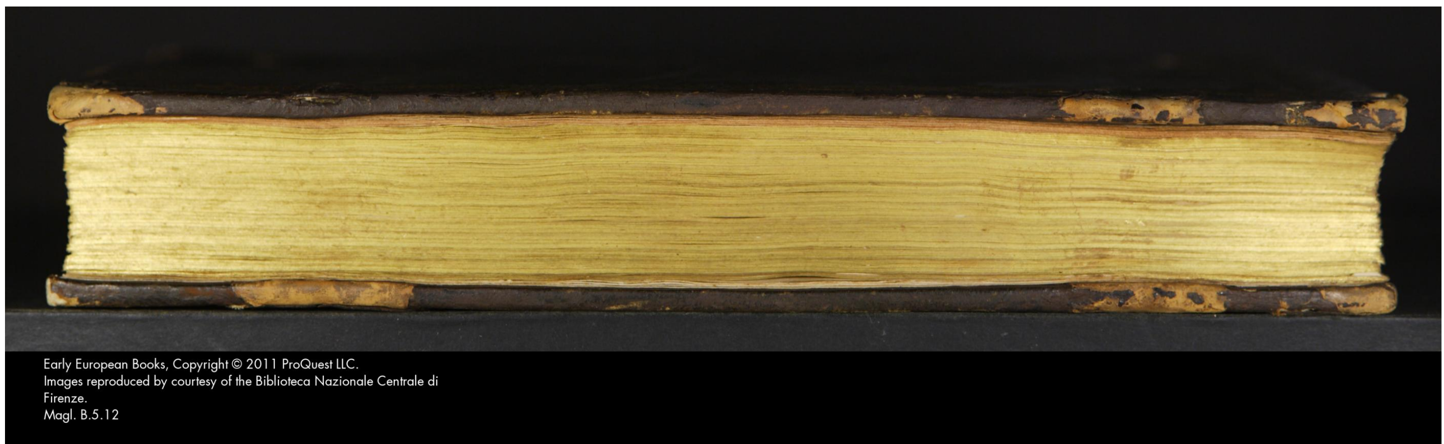

PRIVILEGIA
CISTERCENSIUM
DIVIONE
1491
INCUNABULI
B
5
12
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

XXXII ~~ANON~~.

Circesten Constitut.
Dijon. 1491.

6

1

Quam tibi Cisterci placeat ſanctiſſimuſ ordo.
Hęc nobis primum oſtenſio facta probat:
Ergo tuo maneat ſemp ſub numine tutus.
Deditus ante alios Virgo beata tibi.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
XV.
FIRENZE

Ut sydus nitidum: vester pręfulgidus ordo.
Jam penitus toto clarus in orbe micat.
Sanctus ⁊ exemptus: ꝑmaqꝫ ab origine liber.
Nullus in hunc quicqꝫ iuris habere solet.

Anno mileno centeno bis minus vno.
Sub p̄re Roberto cępit Cisterci⁹ ordo.

Monasterij, & Cellæ Abbatis Septimi.

Breuis prefatio sup sequenti collecta quorundã priuilegiorum ordinis Cistercieñ.

In nomine sancte trinitatis. Nos frater Johãnes abbas cistercij frequẽtius/nõ absq̃ pfundo cordis dolore/considerãtes sacrũ hunc ordinẽ nostrũ (dudũ quidem gloriosum) infelici nostra tẽpestate/ multipliciter & solito grauius/quasi vbiq̃ terrarũ inquietari/ & pene lacerari / ipsiusq̃ tã papalia q̃ regalia priuilegia & libertates passim impugnari/& sepius heu infringi/indeq̃ regularis obseruantie disciplinam/in vtroq̃ statu pro maiori parte/aut omnino adnullari/ aut saltẽ plurimũ remitti & diminui sicq̃ proch pudor a primeue cõuersationis puritate elongari & pene alienari/ totis virib⁹ de remedio cogitauim⁹ possibili. Tandẽ post varias ad maiores orbis sup hoc legationes/spirit⁹ nostri feruorib⁹ ad tãti ordinis restaurationẽ/etiã in hoc vno/ab olim cõcepto/satisfaciẽtes/ honestisq̃ capituli generalis/ ac pluriũ ordinis zelatorũ desiderijs obtẽperãtes/nõnulla tã noua q̃ vetera aplica/& quedã regalia/ex copiosissimo priuilegiorũ ordinis cumulo/quib⁹ tantarũ psecutionũ & molestiarũ anfractib⁹ & calamitatib⁹ obuiari poterit/ab archiuis cistercij extrahi & cõscribi/ fideliterq̃ ad originalia & registra auscultari/ac diligẽter anno dñi Millesimo quatercẽtesimo nonagesimo in modũ qui sequit̃ imprimi fecimus. Ut vel sic imposterũ deuoti & feruẽtes ordinis filij/zelũ ad sacre religionis defensionẽ seu restaurationẽ habeãt/ validaq̃ sue ptectionis munimẽta/ac felicioris status pmotiua/ inde accipiãt/ certi qđ cũ horũ/& aliorũ (nõ paucorũ quidem) originalib⁹/se iuuare decreuerint/cuncta pmpte apud cistercij recuperabũt. Utilius aũt certis ex causis nobis visum est claras cuilibet intitulatiões pmittẽtes/& p faciliori rerũ intelligẽtia/parua quedã notabilia qñq̃ interponendo omni elo-

a 3

1490.

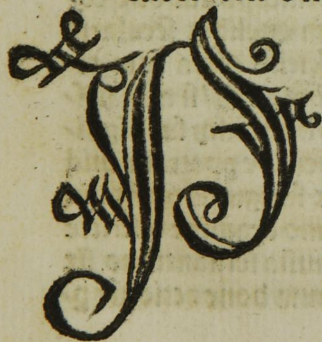
3

quētie mūdialis lasciuia ex ꝓposito sequestrata/ea poti⁹ iux-
ta summoꝝ pontificum antiquitates/ꝙ̄ ꝭm materiarū cōne-
xiones seu distinctiones ordinare/cū nec ipe ꝑuilegiorum te-
nor satis hoc patiaꝛ. Tabulā vero ꝭm ordinē alphabeti/ vt iā
in silibus fieri solet/mime apponendā iudicauim⁹. Nā aut illa
solū esset sup priuilegijs in hac collecta positis/⁊ sic alia con-
demnasse videremur/aut etiā ad alia hic nō descripta se extē-
deret/queādmodū talē apud nos habemus/⁊ sic cum studiosi
legentes plura in tabula/ ꝙ̄ in libro repirent/ cōfusi ⁊ turbati
redderenꝛ. Idcirco si vtilis quibusdā forte videaꝛ / illā ꝓpter
causas dictas ꝑ alium ꝙ̄ ꝑ nos fieri malumus. Cūq3 fidelis et
ordini deuot⁹ lector noua legerit ⁊ vetera/eaq3 adinuicē cōpa
rauerit/si intelligat patres ordinis diuersis tēporib⁹ iuxta in-
gruētes morborū ⁊ ꝑsecutionū necessitates/ ad dictorum pri-
uilegiorū impetrationem ꝓ remedio laborasse/videbit/solito
grauiores ⁊ noui generis (maxime cōmendaꝝ) ꝑsecutiōes/ or
dinē sanctū/ab anno dñi. M.cccc.xxxvj. vsq3 ad ꝑsens inua-
sisse/cognoscētq3 venerabiles ordinis amatores/ab illo tēpo
re/obhoc ꝑuilegia noui stili ⁊ efficacie/ iuxta morborū graui-
tatē ꝓcurasse. In quib⁹ vt cunctis notū est expertis/vltra incre
dibiles labores/copiosas necesse fuit consumpsisse pecunias.
Nullus se decipiat/cogitās aut dicēs/q̄d ad me de cōibus or-
dinis priuilegijs seu de republica ipsi⁹. Hec cogitēt primi/ q̄s
spāliter onus istud respicit. Satis mihi est: si monasterij mei
particulares tracto materias. Nam quecūq3 ordini sunt cōia:
oportune cuilibet monasterio seruire pñt. Sed quē fructū af-
ferre pōt palmes nisi māserit in vite? Quid queso est tota ali-
qua vniuersitas/nisi multorū particulariū vnitas? Si mēbrū
es toti cōiunctū/sanitas nulla tibi nisi ex toti⁹ sospitate. Si se
peratum: ariditatē ⁊ desolationē time. Nevero quicunq3 ordi
nis aduersarij cū monasteria in cōmendā arripere/ seu priuile
gia aliter infringere machinanꝛ/ ex ꝑsenti collecta/ ⁊ secretorū
ordinis cōicatione seu publicatōe/malignādi occasionē aduer
sus ordinē accipere/seu priuilegiorū reuocationē aut infractio
nē impetrare valeant: quorūlibet filioꝝ ordinis aīas corā sū-

mo deo cōuenimus ꝛ interpellamꝰ/eisq; quã possumus inter-
minatione ꝓhibemꝰ/ne extra ineuitabilē ꝓcessuũ necessitatē/
quibuscũq; extraneis ab ordine/collectã ipsam/seu priuilegia
in ea cōtenta/cōmunicare p̄sumãt/ sed iuxta ꝓpheticũ oracu-
lũ dicãt/secretũ meũ mihi/secretũ meũ mihi. Cũq; id fieri opꝰ
erit: omni cũ sobrietate et prudentia/consilioq; nostro/ seu cō-
missariorũ nostrorũ /aut capituli generalis/ et non aliter fiat.
Porro ad obuiandũ machinationũ cōmentis ꝛ fraudibꝰ que
a fraterne pacis ꝛ ꝯcordie turbatoribꝰ/nōnunq; immitti ꝛ dis
seminari solent/ ꝓtestamur ꝛ decernimꝰ nullã fidem esse adhi
bendam/nisi codicibus p fratrē Conradũ leonbergeñ. mona-
sterij nostri Mulbroñ professum/ secretariũ nostrum/ aut per
alium a nobis instituendũ signatis.

Priuilegium dñi paschalis pape. ij.

Ut locus cistercij ab omni mortaliũ mo-
lestijs tutus ꝛ liber maneat/ Ibidēq; ppe
tuo abbatia sub speciali sedis ap̄lice tute-
la habeat̃/inhibēdo ne quis ipsuz cenobi
um/q̃ď nouũ dicit̃ monasteriũ/aut ipiꝰ cō
gregationē astutijs q̄buslibet/aut violen
tijs ꝑturbet/pacificationē ꝯtrouersie int̃
cistercieñ ꝛ molismeñ cōfirmando.

Ascalis Epũs seruꝰ seruoꝝ dei. Uenerabili filio Alberico noui monasterij abbati quod in cabiloneñ parrochia sitũ est/eiusq; successoribus regulariter substituēdis imppetuũ. Desideriũ qď ad religiosum ꝓpositũ et animarũ salutē ꝑtinere mōstrat̃/auctore deo sine aliq̃ est dilatione cōplēdũ. Uñ

nos o filij in dño dilectissimi citra difficultatē oēm vſarū p̄cū petitionē admittim⁹/qꝛ religioni vestre paterno ꝯgratulamur affectu. Locū igitur illū quē inhabitandū ꝓ quiete monastica elegistis/ab omniū mortaliuꝫ molestijs tutū ac liberū fore sanximus/et abbatiā illic ꝑpetuo haberi/ac sub apostolice sedis tutela specialiter ꝓtegi/q̄ꝺiu vos ac successores vestri in ea quā hodie obseruatis discipline ac frugalitatis obseruātia ꝑmanseritis/salua cabiloneñ ecclie canonica reuerētia. Presentis itaqꝫ decreti pagina interdicim⁹/ne cuiqꝫ omnino ꝑsone liceat statū vestre cōuersationis immutare/neqꝫ vestri/qđ nouū dicit̄/cenobij monachos sine regulari cōmendatōe suscipere/neqꝫ congregationē vestram astutijs q̄buslibet aut violentijs ꝑturbare. Eam sane cōtrouersie decisionē/quā inter vos ⁊ molismēsis claustri monachos/frater noster lugduneñ episcopus/tunc apostolice sedis vicari⁹/cum ꝓuincie sue episcopis/alijsqꝫ religiosis viri/ex p̄cepto p̄decessoris nostri apostolice memorie Urbani secūdi ꝑpetrauit/nos tanq̄ rationabilem ac laudabilē cōfirmamus. Uos igit̄ filij in christo dilectissimi ac desiderantissimi meminisse debetis/qꝛ pars vestri seculares latitudines/pars ipsas etiā monasterij laxioris minus austeras angustias reliq̄stis. Ut ergo hac semꝑ gratia digniores censeamini/dei semꝑ timorē ⁊ amorē in vestris cordibus habere satagite/vt quāto a secularib⁹ tumultib⁹ ⁊ delicijs liberiores estis/tāto amplius placere deo toti⁹ mentis et anime virtutib⁹ anheletis. Sane si quis in crastinū archiepiscopus aut episcop⁹/imperator aut rex/princeps aut dux/comes aut vicecomes/iudex aut ecclesiastica quelibet secularis ue ꝑsona hanc nr̄e cōstitutionis paginā sciens cōtra eam temere venire temptauerit/scđo tertioue cōmonita/si nō satisfactione cōgrua emendauerit/potestatis honorisqꝫ sui dignitate careat/reamqꝫ se diuino iudicio existere de ꝑpetrata iniq̄tate cognoscat/⁊ a sacratissimo corpore ⁊ sanguine dei/⁊ dñi nostri iesu christi aliena fiat/atqꝫ in extremo examine districte vltioni subijceat. Cunctis aūt eidē loco iusta seruantibus sit pax dñi nr̄i iesu christi/quaten⁹ ⁊ hic fructum bone actionis ꝑ-

cipiant/ et apud districtū iudicē pmia eterne pacis inueniant. Ego Paschalis catholice ecclesie eps. S. Datū troie p manū iohānis sancte. R. diac. Cardinalis. xiiij. kl. Maij. Indic. viij Incarn. dominice anno M. c. Pontificatus autē domini Paschalis secundi pape. ij.

Priuilegium domini Calisti pape. ij. de confirmatione primorū statutorū abbatis et conuentus cistercien/ vt sunt carta caritatis/ vsus ordinis/ et ea que antiqua dicuntur cisterciensiū instituta.

Calistus Epūs seruus seruorum dei. Carissimis in xpo filijs Stephano/ venerabili cistercien monasterij abbati/ et eius fratribus. Salutē et aplicā benedictionē. Ad hoc in aplice sedis regimē dño disponēte promoti cōspicimur/ vt ipo pstante religionē augere. et que recte atque ad salutē animarū statuta sunt nostri debeamus auctoritate officij stabilire. Idcirco filij in christo carissimi petitioni vestre caritate debita impertimur assensū/ et religioni vestre paterno cōgratulātes affectu/ dei opi qd cepistis manū nostre cōfirmatiōis apponimus. Siquidē cōsensu et deliberatione cōmuni abbatū et fratrū monasteriorum vestrorum/ et eporum/ in quorum parrochijs eadē monasteria cōtinent/ quedā de obseruatōe regule beati Benedicti/ et de alijs nōnullis que ordini vestro et loco necessaria videbant capitula statuistis. Que nimirū ad maiorē monasterij quietē et religionis abseruantiā auctoritate sedis aplice petitis cōfirmari. Nos ergo vestro in dño pfectui cōgaudētes/ capitula illa et cōstitutionē auctoritate aplica cōfirmamus/ et oia imppetuū rata pmanere decernimus. Illud noiatim oimodis phibētes/ ne abbatū aliqs/ monachos vros sine regulari com

5

mendatione suscipiat. Si qua igit ecclesiastica secularisue psona nostre cõfirmationi huic ⁊ cõstitutiõi vestre temeritate aliqua obuiare psumpserit/ tanq̃ religionis ⁊ q̃etis monastice pturbatrix/ auctoritate btõꝝ petri ⁊ pauli/ ⁊ nr̃a donec satisfaciant/ excõicatiõis gladio feriat. Qui vero cõseruator extiterit/ oĩpotẽtis dei ⁊ aplõꝝ eius bñdictionẽ ⁊ gratiã consequat. Interdicimus aũt ne quis ꝯuersos laicos/ vel pfessos vestros ad habitandũ suscipiat. Ego Calist⁹ catholice ecclesie ep̃s ꝯfirmaui ⁊. S. Datũ sedeloci p manũ Grisogoni sctẽ. R. eccl̃ie diac. cardinal ac bibliotecarij. x. kl. Jañ. Jndic. xiij. Jncarñ. dñice Anno M. c. xix. Põtificat⁹ aũt dñi Calisti scdi pape. anno. j.

Priuilegium dñi Eugenij pape. iij. de eo q̃ confirmat cartã caritatis/ ⁊ consuetudines ac statuta ordinis cistercieñ/ cum quibusdam alijs specialibus gratijs.

Ugenius Ep̃us seruus seruorũ dei. Dilectis filijs Gothonio cistercieñ/ ⁊ ceteris fratrib⁹ ac monachis/ tã psentib⁹ q̃ futuris regularẽ vitã/ ⁊ cistercieñ ordinis statuta professis imppetuũ. Sacrosctã romana eccl̃ia sic in btõ petro apostolorũ pncipe a dño ꝓmissionẽ obtinuit/ qḋ vniuersalis ecclesie fundamentũ existeret/ ⁊ pceptũ accepit vt christiane fidei pfessores in fide/ religiõe omniq̃ sanctimonia cõfirmaret/ ita p vniuersarũ ecclesiaꝝ pfectib⁹ sollicitã se semp exhibuit/ ⁊ de instituendo/ ꝯseruãdo/ ⁊ ꝓuehendo in oĩbus ecclesijs/ cultu sacre religionis fuit omni tẽpore studiosa. Ut ⁊ ab ea sicut a fonte ad vniuersos ecclesie filios sit religio deriuata/ ⁊ qḋ ab alijs q̃ spirit⁹ pmitias acceperũt/ religiose ac salubriter institutũ est p eandẽ imutabilẽ acceperit firmitatẽ. Jnde est dilecti in dño filij qḋ sa

cre religionis vr̄e opinione tanq̄ odore agri pleni/ cui bn̄dixit dn̄s/ ꝓuocati/ religiosis postulationib⁹ vestris benignū impti mur assensū/ ꝛ regulares institutiones vr̄as auctoritate ap̄lica cōfirmamus. In quib⁹ sub certis capitulis que inferi⁹ anne-xa sunt decreuim⁹ exprimēda. Statuistis equidē inter vos ne in alicui⁹ antistitis diocesi/ ordinis vestri abbatia fundet̄/ do-nec ip̄e antistes/ decretū qd̄ inter ecclesias ordinis vestri ad cu stodiā discipline firmatū est/ ratū se habere ꝑmittat. Et vt in omnib⁹ monasterijs de ordine vestro sicut ī cistercieñ ecclesia beati Benedicti regula ꝑpetuis tēporib⁹ obseruet̄/ ꝛ in lectio-nē ip̄ius nullus ordinis vestri ꝓfessor p̄ter simplicē ꝛ cōmunē intelligentiā/ quēlibet aliū sensū inducat/ sed vniformiter/ ꝛ sic̄ queq̄ diffinita noscunt̄/ itelligat̄ ab omnib⁹ ꝛ iuiolabiliter ob seruet̄. Easdēq̄ penitus obseruātias/ eundē cantū/ ꝛ eosdē li-bros q̄ ad officiū ecclesiasticū ꝑtinēt ꝑ vniuersas ecclesias vr̄i ordinis teneatis/ nec aliqua oīno ecclesia vel ꝑsona ordinis ve stri aduersus cōmunia ipsius ordinis īstituta p̄uilegiū a quo-libet postulare audeat/ vel obtentū quōlibet retinere. Ordina tū est etiā inter vos/ vt oēs abbates de ordine vestro singulis annis ad generale capitulū cisterciēse omni postposita occasi-one cōueniāt illis solis exceptis/ quos a labore vie infirmitas corpis retardauerit/ qui tn̄ idoneū nūciū delegare debebūt/ ꝑ quē necessitas remorationis illoꝝ valeat capitulo nūciari/ ꝛ il-lis itē exceptis qui in remotiorib⁹ partib⁹ habitātes sine gran di ꝛ euidēti difficultate se nequerint capitulo p̄sentare. Qui ni mirū eo termino veniēt/ qui eis in ipso fuerit capitulo cōstitu tus. Preterea si aliqua cōtrouersia inter quoslibet abbates de ordine vestro emerserit/ vel de aliquo illoꝝ tam grauis culpa fuerit ꝓpalata/ vt suspensionē aut depositionē etiam mereat̄/ quicq̄d inde a cap̄lo fuerit canonice diffinitū/ sine retractatiōe aliq̄ obseruet̄. Deinde in sūmario ꝓsequit̄ p̄ncipaliora pun cta carte caritatis/ Et circa finē addit q̄ sequūtur. Personā aūt de alio ordine nulla ecclesiarū vr̄aꝝ sibi eligat in pastorē/ sicut nec vestri ordinis aliquā/ monasterijs alijs statuistis ordi nari posse abbatē. Hec nimirū dilectissimi filij de multis insti-

6

tutionib⁹ ordinis vestri excerpsim⁹/ ꝛ ꝓpriis curauimus capi-
tulis designare. Quia vero singula q̄ ad religiōis ꝑfectū/ ꝛ ani
marū salutē regulariter ordinastis /ꝑsenti abbreuiatiōi neque
rūt annecti/ nos cū his que ꝑscripta sunt oia que cōtinētur in
carta vestra que appellaꝛ caritatis/ ꝛ quecūq; inter vos religio
nis intuitu regulariter statuistis/auctoritate ap̄lica roboram⁹/
ꝛ vobis vestrisq; successorib⁹/ ꝛ omnib⁹ q̄ ordinē vestrū ꝓfessi
fuerint iuiolabiliter ꝑpetuis tēporibus decernim⁹ obseruan-
da. De cetero q꞉ ꝓpositū firmū habetis habitatiōis vestre lo-
ca extra cōuersationē secularium eligēdi/grāgias vestras sicut ꝛ
atria ecclesiarū/a prauorū incursu ac violentia liberas ꝛ q̄etas
fore statuim⁹/ ꝛ vt nullus ibi hominē cape/spoliare. verberare/
aut rapinā exercere ꝑsumat/in virtute sancti spirit⁹ inhibētes.
Sanctiētes etiā/ vt ꝓpter cōmunia/interdicta terrarꝫ/nulla ec
clesiarū vestrarū a diuinis cōpellaꝛ officiis abstinere/ sed lice-
at omnib⁹ de ordine vestro/excōicatis / ꝛ iterdictis /eiectꝭ/clau
sis ianuis/summissa voce/ fratrib⁹ suis diuina celebrare solen
nia. Interdicimus itē ne aliqua oino ꝑsona fratres ordinis ve
stri audeat ad secꝉaria iudicia ꝓuocare/ sed si quisq; sibi aduer
sus eos aliquid crediderit de iure cōpetere/sub ecclesiastici iu-
dicis examine experiēdi habeat facultatē. Decernim⁹ ergo vt
nulli aliq̄ñ liceat his que in hac pagina ex auctoritate ap̄lorū
p̄ncipis a nobis ꝯfirmata ꝛ cōstituta sunt ausu temerario con-
traire/ac nostre hui⁹ sanctiōis vigorē aliqua ꝑsumptiōe infrin
gere. Si quis aūt hoc attēptare ꝑsumpserit/ ꝛ culpā suā satis-
factiōe cōgrua cōtempserit emēdare diuine aiaduersionis iu-
dicio se nouerit subiacere. Cūcta aūt ista seruātibus sit gratiā
ꝛ pax a deo ac dn̄o nostro iesu christo. Quaten⁹ ꝛ hic fructum
pie deuotiōis ꝛ actionis bone ꝑcipiant/ ꝛ apud sup̄mū iudicē
premia eterne pacis inueniāt. Amen.
Ego Eugenius catholice ecclesie ep̄us. S.
Ego Imarus tusculanus episcopus. S.
Ego Hugo hostiensis episcopus. S.
Ego Hubaldus p̄sbyter cardinalis tituꝉ. sancte Praxedis. S.
Ego Aribertus p̄sbyter card. tituꝉ. sancte Anastasie. S.

fo. 5.

Ego Rolandus pbr card. titul. sancti Marci. S.
Ego Gerardus pbr card. titul. sci Stephani in celio mōte. S.
Ego Johānes pbr card. titul. sctōꝝ Johānis ⁊ Pauli. S.
Ego Henric⁹ pbr card titul. sctōꝝ Nerei ⁊ Achillei. S.
Ego Johānes pbr card. titul. Equitij. S.
Ego Oto diac card sancti Georij ad velū aureū. S.
Ego Guido diac card. sancte marie in porticu. S.
Ego Johānes diac card. sanctoꝝ Sergij ⁊ Bachi. S.
Ego Jldebrādus sancte romañ ecclesie diac card. S.
Ego Gerardus sancte romañ ecclie diac card. S.
Ego Odo diac card. sancte romañ ecclesie. S.
Ego Bernardus sancte romañ ecclie diac card. S.
Datū signie p manū Bosonis sancte romañ ecclie scriptoris kl. augusti. Jndic. xv. Jncarñ dñice anno M. lij. Pontificat⁹ vero domini Eugenij pape. iij. Anno octauo.

Dominus Anastasi⁹ pp. iiij. oīno similē cōcedit ⁊ donat cō firmationē. Excepto q̄ in fine circa celebrationē diuinoꝝ offi cioꝝ tēpore interdicti sic dicit. Sanctiētes etiā vt ꝑpter cōmu nia interdicta terrarū nulla ecclesiarū vestrarū a diuinis com pellat officijs abstinere. Jnterdicim⁹ itē / ne aliqua oīno ꝑso na fratres ordinis vestri audeat ad secularia iudicia ꝑuocare / sed si quisq̄ sibi aduersus eos aliq̄d crediderit de iure cōpete re sub ecclesiastici iudicij examine experiēdi habeat facultatē. Decernim⁹ ergo vt nulli oīno liceat hanc paginā nostre cōfir matiōis infringere / vel ꝑscriptas institutiōes vestras ausu te merario violare. Si quis aūt hoc attēptare ꝑsūpserit indigna tionē oīpotētis dei / ⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli apłoꝝ ei⁹ se no uerit incursurū. Et p⁹ noīa ipsi⁹ sūmi pontificis ⁊. xiiij. dñoꝝ rū cardinaliū signantiū ⁊ approbātiū ponit sic. Datū later p manū Rollandi sctē romañ ecclie pbri card. ⁊ cancell. v. Jdus decembris. Jndic. ij. Jncarñ dñice anno M. c. liij. Pontifica tus vero dñi Anastasij pape. iiij. Anno primo.

Domin⁹ Adrianus pp. iiij. oīno similē in eadē forma cōfe-

7

cit cõfirmationẽ/sicut pmissa Anastasij.iiij.

Ad idẽ dñs Alexãder pp.iij.q circa mediũ/hãc addit clam. Electus aũt nulli archiepoꝝ vel epoꝝ emãcipatus/vel quasi absolutus tradat/sed nec post factã archiepo vel epo suo pfessionẽ occasione eius ordinis sui constitutiones transgrediat/vel in aliquo puaricator eius existat.

Eiusdẽ dñi Alexandri pape.iij.vbi multe monasterij filie cistercij idistincte cũ alijs cistercij possessiõib⁹ ꝛ iurib⁹ enumerant/ in quo apparet summa filiarũ ꝛ mẽbroꝝ ad matrẽ sicut aliarũ possessionũ ꝯnexio.

Alexander Epus seru⁹ seruoꝝ dei. Dilectis filijs Gilleberto abbati cistertieñ monasterij/eiusqꝫ fratrib⁹ tam pñtib⁹ qꝫ futuris regularẽ vitã pfessis imppetuũ. Religiosam vitã eligentib⁹ aplicũ cõuenit adesse psidiũ/ne forte alicui⁹ temeritatis incursus eos aut a pposito reuocet/aut robur/qđ absit/sacre religiõis infringat. Eapropter dilecti in domino filij vestris iustis postulationib⁹ clemẽter annuim⁹/ꝛ prefatum monasteriũ in quo diuino mancipati estis obsequio sub beati Petri ꝛ nostra protectione suscipim⁹/ꝛ pñtis scripti puilegio cõmunim⁹. Statuẽtes vt qscũqꝫ possessiones/quecũqꝫ bona idẽ monasteriũ in psentiarũ legitime possidet/aut in futurũ ꝯcessione pontificũ/largitione regũ vel principũ/oblatione fideliũ/seu alijs iustis modis deo ppitio poterit adipisci/firma vobis vestrisqꝫ successorib⁹ ꝛ illibata pmaneãt. In quib⁹ hec pprijs duxim⁹ exprimẽda vocabulis. Locũ ipsũ de cistercio cũ terris/pratis/aquis/siluis/pascuis/ꝛ omnib⁹ ptinẽtijs suis. Abbatiã de firmitate/Abba

tiā de pontigniaco/Abbatiā de clarauallе/Abbatiā de morl-mūdo/Abbatiā ꝺ pruliaco/Abbatiā de curia dei/Abbatiā ꝺ bonaualle/Abbatiā ꝺ elemosyna/Abbatiā ꝺ oratorio/Abbatiā de buxeria/Abbatiā de miratorio/Abbatiā de scō andrea Abbatiā de valātijs/Abbatiā de psonia/Abbatiā ꝺ eriuado/Abbatiā de obazina. Ex dono odonis ducis burgundie in foresta ei⁹ plenaria vsuaria in oībus pter exartationē/ ꝛ in tota terra sua libera vsuaria vbicūqꝫ terrā habet. Grāgiā de saleis cū adiacētib⁹ terris/pratis/aquis/siluis/pascuis/decimis/ ꝛ in omnib⁹ ptinētijs suis ex dono abbatꝭ ꝛ capituli sancti Benigni Diuionis ꝛ Aimonis dn̄i ꝺ tilecastio Guidonis ꝺ claro mōto/ꝛ aliorū heredū. Deinde ꝓseqꝛ̄ ꝛ enumerat alias cistercij grāgias ꝛ possessiones in parciculari quas illo tempore habebat. Et cū.xiij.cardinalib⁹ signat. Datū senoñ ꝑ manū Hermāni sancte romañ eccl̄ie subdiaconi ꝛ notarij.iiij. Noñ febr. Indic̄.xij. Incarñ dn̄ice anno M.c.lxiiij. Pontificatus vero dn̄i Alexandri p̄p.iij. Anno sexto.

Eiusdē/ꝙ quilibet abbas ordinis pōt absoluere fratres sui monasterij/ ꝛ eos q̄ ad ordinē accedūt/a vinculo excōicatiōis/ ꝓ appositōe ignis/ ꝓ violēta manuū iniectione in clericū/ vꝉ aliā religiosā ꝑsonā/ ꝛ ꝓ cōicatōe cū excōicatꝭ/mediāte pn̄ia salutari

Alexander Epus seru⁹ seruoꝝ dei. Dilectis filijs abbatib⁹ cistercieñ ordinis. Salutē ꝛ aplicā bn̄dictionē. Cū sitis arti⁹ diuinis obsequijs dediti vr̄e religionis ꝯsideratōe cōpellimur pr̄na ꝗeti vr̄e caritate ꝓspicere/ et grām nr̄am spālit̄ idulgere. Ea ppt̄ dilecti i dn̄o filij pijs postulatōib⁹ vr̄is iducti pn̄tib⁹ vob lr̄is idulgem⁹/vt vnusqsqꝫ vr̄m fr̄es mona-

sterij sui/si q̄ cū ad cōuersionē ei⁹ accedūt vel postea ꝯfessi fuerint/q̄ ꝑ appositiōe ignis/aut ꝑ violēta manuū iniectiōe i clericū/vel aliā religiosā ꝑsonā viculo teneant̄ excōicatōis astricti/vel q̄ excōicatꝭ cōicauerint/ de auctoritate nostra/facultatē habeat absoluendi/⁊ penitētiā iniūgēdi/quā videritis salutarē. Datū tusculaneñ. Nonas martij.

Eiusdē/Qḋ abbatib⁹ deponēdis si cōmoniti sue ꝑlatiōi spōte cedere noluerint/nō licet ad sedē aplica m appellare/aut reatū defendere. Qḋ licet abbatib⁹ nouicios suos benedicere/ ⁊ alia que ad illud officiū ꝑtinent exercere/etiā si ab episcopis bñdictione petita ⁊ negata benedicti non sint. Qḋ si epi aliq̄d ab abbatib⁹ ꝯtra ꝑuilegia ordinis petierit/licet eis auctoritate aplica denegare /ne occasiōe ista ordo/q̄ hactenus liber extitit/seruituti subijciat̄ Qḋ si epi aliquā cōtra ordinis libertates ferāt excōicationis sententiā irrita decernit.

Alexander Eps seruus seruoꝝ dei Dilectis filijs Alexandro cisterciēñ abbati/⁊ vniuersis eiusdē ordinis abbatib⁹ tā ꝑsentib⁹ q̄ꝫ futuris canonice instituēdis imppetuū. Attēdentes quō vos a secularis vite latitudine cōuersos omps ⁊ clemens dñs ad anguste porte deduxit introitū/⁊ vos tanq̄ꝫ a carne adipē sepauit/gaudio gaudem⁹/⁊ in ēna mētis leticia ⁊ exultatōe iocūditatis replemur/

monẽtes pariter ⁊ exhortātes/ vt sollicita intẽtione nitamini in vasis vestris oleũ deferre/ quaten⁹ cũ media nocte clamor factus fuerit/ accensis lampadib⁹ vestris sponsi mereamini thalamũ introire/ ⁊ iusticie beatitudinẽ recipere que vobis est reseruata in celis. Quapropter qꝛ vos elegit dñs in hereditatẽ sibi/ ⁊ a longe de alto respexit/ paci ⁊ trãquillitati vestre quãtũ nobis gratia diuina concedit ꝓspicere cupiẽtes/ aplica vobis auctoritate cõcedimus ⁊ indulgem⁹/ vt abbates vestri ordinis q̄ aliquo crimine fama publica respsi/ aut publice cõuicti/ a pr̄ibus abbatib⁹ sm̄ formã ordinis cõmoniti/ sue ꝑlationi sponte cedere noluerint/ ad sedẽ aplicam appellandi facultatẽ nõ habeant/ aut suũ reatũ p ꝑsonas aliquas defendendi. Sanctim⁹ ꝑterea vt si epi tertio cũ humilitate ⁊ deuotione sicut cõuenit requisiti substitutos abbates bñdicere forte renuerint/ eisdem abbatib⁹ liceat nouicios ꝓprios benedicere/ ⁊ alia que ad illõ officiũ ꝑtinent exercere/ donec epi ipsi duriciã suã recogitent/ ⁊ abbates benedicẽdos/ benedicere nõ recusent. Sane si epi aliquid ab abbatib⁹ ꝑter obedientiã debitã cõtra libertatẽ ordinis a ꝑdecessorib⁹ nostris ⁊ vobis indultã expetierint/ liberum sit eisdẽ abbatib⁹ auctoritate aplica denegare quod petit̄/ ne occasione ista ordo ipse/ qui hacten⁹ liber extitit/ ꝑpetue seruitutis laqueo vinciat̄. Qꝫ si epi aliquã ꝓpter hoc in ꝑsonas vel ecclesias vestras sentẽtiam ꝓmulgauerint/ eandẽ sentẽtiã tãq̄ contra aplice sedis indulta ꝓlatã/ irritã fore sanctim⁹. Decernimus ergo vt nulli oino hominũ liceat hanc paginã nostre constitutiõis infringere/ vel ei aliquaten⁹ cõtraire. Si qua igit̄ in futurũ ecclesiastica secularisue ꝑsona hanc nostre cõstitutionis paginã sciens cõtra eam temere venire tẽptauerit/ scdo/ tertio ue cõmonita/ nisi ꝑsũptionẽ suã digna satisfactiõe correxerit/ potestatis/ honorisq̄ sui dignitate careat/ reãq̄ se diuino iudicio existere de ꝑpetrata iniquitate cognoscat/ ⁊ a sacratissimo corpore ac sanguine dei/ ⁊ dñi redẽptoris nostri iesu christi aliena fiat/ atq̄ in extremo examine districte vltiõi subiaceat/ cũctis autẽ hanc nostrã cõstitutionẽ seruantib⁹ sit pax dñi nostri iesu christi/ quaten⁹ ⁊ hic fructũ bone actionis ꝑcipiãt/ ⁊ apud

districtū iudicē pmia eterne pacis inueniāt/Amē/Amē/Amē.
Ego Alexāder catholice ecclie eps. S. Ego Hubaldus hostieñ
eps. S. Ego Renardus portueñ eps/ꝛ sancte Rufine eps. S.
Sunt alij decē cardinales signātes. Datū Beneuent p ma-
nū Gerardi sancte romañ ecclie notarij. iiij. Noñ Julij. Indic.
ij. Anno dñice incarnationis M.c.lxix. Pontificat⁹ vero dñi
Alexandri pape. iij. Anno decimo.

Priuilegiū dñi Lucij pape iij. ꝙ nulli epo aut alteri liceat i psonas vel loca ordinis cōtra id qđ ab origine ordis fuit obseruatū/excōicatiōis/suspēsionis/vel interdicti sniam depromere. Et epi in bñdictiōib⁹ abbatū sint ɔtēti pfessione q̄ noscit instituta ab exordio ordis/ scʒ ꝙ abbates tūc debēt dicere/saluo ordine suo/ ꝛ priuilegijs ordinis/nec cōpellant aliā tunc facere pfessionē contra ordinis instituta.

LUcius Eps seru⁹ seruoꝝ dei. Dilectis filijs abbati cistercieñ/ et vniuersis coabbatib⁹ ei⁹ sub eodē ordine dño seruiētib⁹. Salutē ꝛ aplicā benedictionē. Monastice sinceritas discipline/quā in puritate ordinis quē tenetis eterni cōditoris puideñ restaurauit illā sp iuenit in aplica sede clemētiā/ q̄ ꝛ vobis in dño accresceret ppositū virtutl/ ꝛ alioꝝ deuotio vrīs puocaret exēplis/vt p celestiū semitā mandatoꝝ/ad ppositū felicit brauiū festinaret. Int cetera vero lʒ ordo vester ea se fuauerit epis hūilitate subiectū/vt saluis originalib⁹ institutis/eoꝝ sp vellet magisterio subiacere/illud tñ

hacten⁹ de fauore ⁊ ꝓtectõe ap̄lice sedis obtinuit/ vt nullus in monasteria vel abbates ordinis memorati quālibet ecclesiasti cā sniam ꝓmeret/ vel ꝑsonas in eodē ordine ꝯstitutas excõis/ vel suspēsiõis /seu interdicti ꝓmulgatõe grauaret. Quia vero refrigescēte caritate multoꝝ vsq₃adeo malicia noscit̄ abūdasse/ vt nōnulli eoꝝ q̄ ecclesijs dei modernis tēporib⁹ sunt p̄lati trāsgrediant̄ termios ab antiq̄orib⁹ ꝯstitutos/ ⁊ i vestrū ꝑ̄pār ordinē idebitā exercere nō dubitēt vltionē. Pn̄tiū lraꝝ inscriptione statuim⁹/ ⁊ auctoritate ap̄lica ꝯfirmam⁹/ vt nulli oino liceat in vos/ vel monasteria vr̄a/ seu fratres inibi ꝯstitutos ꝯ̄ id q̄d ab origine ordinis noscit̄ obseruatū/ excõis/ vel suspēsionis/ seu interdicti sniam ꝓmere. Quā si deprompta fuerit auctoritate ap̄lica decernim⁹ nō tenere. Adijciētes q̄q₃ decernim⁹/ vt archiepi ⁊ epi in recipiēdis ꝓfessiõib⁹ q̄ a bn̄dictis vel bn̄dicēdis abbatib⁹ exhibent̄ ea sint forma ⁊ exp̄ssione ꝯtenti q̄ ab origine ordinis noscit̄ instituta/ sc₃ vt abbates ip̄i/ saluo ordīe suo/ ꝓfiteri debeāt/ ⁊ ꝯtra instituta ordinis nullā ꝓfessionē facere cōpellant̄. Nulli ḡ oino hoim̄ liceat hāc paginā nr̄e ꝯstitutionis ⁊ cōfirmatõis infringere/ vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si q̄s aūt hoc attēptare p̄sūpserit indignationē oipotētis dei ⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli ap̄lorum eius se nouerit incursurū. Datū Veronen̄. xj. kl̄. Decembris.

Similē bullā in forma expedit dn̄s Urbanus p̄p. iij. q̄ incipit/ Monastice sinceritas.

Hoc etiā priuilegiū in forma cōfirmat/ innouat/ ⁊ plurimū auctorizāt dn̄s Clemens p̄p. v. vide loco suo.

Priuilegiū dn̄i Urbani pape iij. Per q̄d cōcedit vt si epi mun⁹ bn̄dictiõis ⁊ alia q̄ ad officiū ep̄ale ꝑtinēt abbatib⁹ ordinis exhibere renuerit/ liceat eis si sacerdotes

fuerint ꝓprios nouicios bn̄dicere/ ⁊ alia
q̄ ad officiū abbatis ꝑtinēt exercere/ ac ab
alio ep̄o ea recipere q̄ a suo fuerit denega
ta. Et ep̄i in bn̄dictionib⁹ abbatū ea sint
ꝯtēti forma ꝓfessiōis q̄ ab origie ordinis
fuit istituta/ scʒ saluo ordine suo. Et sede
ep̄ali vacāte/ hec oīa a vicinis ep̄is suscipe
re possint. Et ab ep̄is transeuntib⁹ ꝑ mo
nasteria/ monachorū ordinatiōes/ vasoꝝ
⁊ vestiū benedictionē recipere valeam⁹.
Et nulli liceat ꝑsonas ordinis etiā ꝓ mo
nasteriorū substātia vel possessionib⁹ ad
iudicia secularia trahere/ seu nos ad cōci-
lia/ synodos/ aut aliquos forēses ꝯuent⁹
trahere/ seu ad loca ordinis causa ordies
celebrādi/ chrisma faciendi/ causas tractā
di/ vel ꝯgregationē ꝯuocādi accedere. Et
nullus infra miliare ab abbatijs vel grau
giis nostris edificia noua faciat. Et ī cau-
sis ꝓprijs/ siue ciuilē/ siue criminalē ꝯtine
ant questionē liceat nobis fratrū nostro-
rū testimonijs vti. Et nullus vicinos vel
mercenarios nostros ꝓeo ꝙ nos adiuue
rint ad laborandū in illis dieb⁹ in quib⁹

nota.

laboram⁹ ꝛ alij ferianṫ/vel occasione pri-
uilegiorū nobis a sede aplica cōcessorū/
seu ꝓpter detentionē decimarū/ vel bnfa
ctores nr̄os interdicere/aut vinculo ana
thematis innodare audeat. Et si forsā op
positū factū fuerit/possum⁹ tales absolue
re/ ꝛ eis ecclesiastica sacramenta ꝛ sepultu
ram ministrare.

Rbanus Ep̄s seruus seruoꝝ dei. Dilectis filijs abbati ci
stercien̄/ ꝛ vniuersis coabbatib⁹ eius sub eo-
dē ordine deo seruiētib⁹. Salutē ꝛ aplicā be
nedictionē. Cū ordo vester p infusionē diui-
ne gratie longe lateqꝫ fidelib⁹ christi sit odor
vite in vitā/in his que iuste reqritis tāto fa-
cilius nostrū imptimur assensum/quāto plu
res vestro exēplo in ecclesia dei ꝓficiunt ad salutē. Eapropter
dilecti in dn̄o filij vestris iustis postulatiōibus clemētius an-
nuētes/ ꝛ sollicite ꝓuidere volētes ne ad id qḋ vr̄am religionē
dedeceat/alioꝝ possitis malignitate cōpelli/ felicis memorie
Lucij pape p̄decessoris nostri vestigijs inherētes vobis aucto
ritate p̄ntiū indulgem⁹/ vt si archiepi vel epi in quorū parro-
chijs domus vestre fundate sunt/cū hūilitate ꝛ deuotiōe de-
bita reqsiti/abbates substitutos bn̄dicere/ ꝛ cetera que ad of-
ficiū ep̄ale ptinēt exhibere forte renuerit/eisdē abbatib⁹/ si tn̄
sacerdotes fuerint/liceat ꝓprios nouicios bn̄dicere/ ꝛ cetera q̄
ad officiū suū ptinent exercere/ et ab alio ep̄o accipere q̄ a suo
fuerint indebite denegata. Illud adijciētes vt in recipiēdis ꝓ-
fessionib⁹ que a benedictis vel bn̄dicēdis abbatib⁹ exhibenṫ/
ea sint epi forma ꝛ exp̄ssiōe ꝯtenti/q̄ ab origine ordinis noscit̄
instituta/ sc3 vt abbates ipsi saluo ordine suo ꝓfiteri debeāt/

ꝛ ꝯtra statuta ordinis nullã ꝓfessionẽ facere cõpellant. Qꝫ si se
des diocesani epi forte vacauerit/hec oia a vicinis epis libere
suscipe ꝛ absqꝫ cõtradictiõe possitis/sic tñ vt ex hoc imposterũ
ꝓprijs epis nullũ p̄iudiciũ generet. Quia vero interdũ ꝓprio
rũ epoꝝ copiã nõ potestis habere/ si aliquẽ epm ꝑ vos trãsire
cõtigerit/ab illo interim monachoꝝ ordinationes/bñdictionẽ
vasoꝝ/ꝛ vestiũ recipere valeatis. Paci quoqꝫ ꝛ tranquillitati
vestre ꝓuidere volẽtes districtius ꝓhibemꝰ ne quis vos ad se
cularia iudicia ꝓuocet/sed si quis sibi putauerit aliqd in vos
de iure cõpetere/sub ecclesiastico iudice expiendi habeat facul
tatẽ. Nullus etiã vos vel fratres vr̃os ad cõcilia/synodos/aut
aliquos forenses cõuentꝰ ire/vel iudicio seculari de substãtia
vestra ꝓpria/ vel possessionibꝰ subiacere cõpellat/ nec ad do-
mos vestras accedat causa ordines celebrãdi/chrisma faciẽdi.
causas tractandi/aut aliquos publicos cõuentus cõuocandi.
Adijciẽtes vt nulli infra miliare vnũ ab abbatijs/ vel grãgijs
vestris/edificia vel mãsiones nouas liceat facere. Qḋ si p̄sũp-
tum fuerit/ꝑ epum diocesanũ vel eius officiales excõicationis
sentẽtia arceat. In causis aũt ꝓprijs siue ciuilẽ siue criminalẽ
cõtineãt questionẽ/liceat vobis fratrũ vestroꝝ q̄s ad hoc ido-
neos esse cõstiterit testimonijs vti/ne ex defectu testiũ ius ve-
strũ valeat deperire. Auctoritate quoqꝫ aplica interdicimꝰ/ne
quis vicinos vel mercẽnarios vestros ꝓ eo ꝙ vos ad laboran
dũ adiuuerint in illis diebꝰ in quibus laboratis ꝛ alij feriant/
vel aliqua occasione eorũ que ab aplica benignitate vobis in-
dulta sunt/seu bñfactores vestros ꝓ eo ꝙ vobis aliqua bñfi-
cia vel obsequia ex caritate p̄stiterint interdicere/ aut vinculo
anathematis audeat innodare. Qꝫ si q̄s in aliquẽ de familia
vestra q̄ꝫdiu in famulatu vestro fuerit ꝓpter detentionẽ deci-
marũ/vl' aliud aliqd a sede aplica ordini vr̃o ꝯcessũ/excõis/vel
interdicti sniam ꝓmulgauerit/liceat vobis eos absoluere/ ꝛ si
necesse fuerit ecclesiastica sacramẽta cum sepultura conferre.
Nulli ergo oino hoim liceat hanc paginã nr̃e cõstitutionis et
confirmationis infringere/vel ei ausu temerario contraire. Si
quis autẽ hoc attemptare p̄sumpserit indignationẽ omnipo-

tentis dei ⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli apostoloꝝ eius se nouerit incursurū. Datū Veroñ. ij. Idus Martij.

Optimum notabile.

Nota ꝙ quilibet bonus ordinis zelator qui vult intelligere libertatē dicti ordinis/ que a nōnullis qsiqꝫ exemptio ab ordinarijs dicit̄/ debet attente notare ꝓuilegia p̄cedentia/ ⁊ aliqua sequētia. Et quia faciūt mētionē de ordinis libertate ab ipsi⁹ origine/ suꝑ omnia recurrendū est ad ꝓlogum carte caritatis/ que est fundamentale ⁊ originale statutū ordinis/ vbi est fons ⁊ origo libertatis ipsius/ in quo sic dicitur. Anteqꝫ abbatie cistercienses florere inciperent/ domin⁹ Stephan⁹ abbas ⁊ fratres sui ordinauerūt/ vt nullo modo abbatie in alicui⁹ antistitis diocesi fundarent̄ anteqꝫ ipse decretum inter cistercieñ cenobiū/ ⁊ cetera ex ea nata exaratū ⁊ confirmatū/ ratum haberet' ꝓpter scandalum inter pōtificem ⁊ monachos deuitandū. Beatus eñi Robertus ⁊ fratres sui iuxta diuinā inspirationē cistercium fundare volentes/ non ad presulē ordinariū episcopum cabiloneñ/ sed ad legatum apostolicū Lugduneñ episcopum recurrerūt/ ⁊ eius mandato imediate sub sede apostolica cistercium fundauerūt ep̄o cabiloneñ in nullo se/ nisi commissione dicti legati in cistertio se occupāte. Idcirco domin⁹ Paschalis papa secūdus in priuilegio p̄cedenti dicit abbatiā cistercij ꝑpetuo haberi sub speciali tutela sedis ap̄lice. Calistus autē papa secūdus/ ⁊ alij sequentes cōfirmando dictā cartam caritatis/ etiā ipsius ꝓlogū ratificant. In quo/ decretū ꝑ beate memorie dominū Stephanū cistercij abbatē ⁊ fratres suos suꝑ cenobijs ab eis fundandis factū exprimit̄/ scꝫ ꝙ nulle abbatie sui ordinis fundarent̄ in aliqua diocesi nisi prius ip̄e episcopus consentiret/ ꝙ sicut cistercium ordinis mater erat ab ordinario scilicet episcopo cabiloneñ exemptū/ ita quoqꝫ ⁊ ipse episcop⁹ in cuius diocesi aliud monasteriū ip̄ius ordinis esset

fundandū etiā cōsentiret monasteriū ipsum/in nullo eidē epō subijci/sed solū abbati cistercij qui cōditor dicte carte caritatis inter cetera dicit. Curā tñ animarū illoꝝ gr̄a caritatis retinere volum⁹ oēm ꝑ hoc iurisditionē intelligēs/statimq̄ ꝓsequitꝛ/in claustro nostro ꝛc̄. necnō suis patrib⁹ abbatib⁹ imediatis a q̄bus talia monasteria imediate dependerēt/ ſm gradus suos. Ex quib⁹ euidēter cōstat eos q̄ asseruerūt cisterciū/ ꝛ ordinem q̄nq̄/ ꝛ ꝑmo tp̄e fuisse ep̄is ꝛ ordinarijs subiectos/ min⁹ sufficienter ordinis secreta ꝛ fundamēta itellexisse/ ꝛ falsā opinionē posuisse. O si ita fuisset/q̄ꝫ inuite vniuersi ep̄i ꝑ totā mūdi latitudinē dispersi ꝯcorditꝛ/nullo eoꝝ discrepāte/tā gloriosū ꝛ famosū ordinē ab eoꝝ iurisditiōe eximi ꝑmisissent. Ut neq̄ ibidē visitatiōes quascūq̄ facerent/nullas ꝓcuratiōes reciperēt/ ꝛ penitus nihil auctoritatis inibi sibi reseruassent. Diuina igitur ꝓuidētia sanctos p̄res Robertū ꝛ ei⁹ fratres inspirāte ꝛ dirigēte/cisterciū ꝛ vniuersa ei⁹ mēbra in sūma libertate seu exēptione ab ordinarioꝝ subiectiōe nata/ ꝛ cōtinuata fuerint. Et cū exēpta dicuntꝛ/exēptio nō p̄supponit subiectionē aliquā fuisse p̄uiā/sed solū p̄seruationē/ne in subiectionē ruerent/ sic suo mō accipiēdo exēptionē/sicut cū gloriosa virgo Maria a peccati originalis macula q̄nq̄ exēpta dicitꝛ. Ab illa eñi totaliter imunis ꝛ p̄seruata semꝑ fuit/q꞉ tota pulchra sine macula/ aut ruga. Et suꝑ istis principijs fundantꝛ originaliter p̄uilegia p̄cedētia ꝛ multa sequētia in q̄b⁹ gradatim plura p̄orib⁹ adduntꝛ.

Quia insuꝑ dicta priuilegia tā p̄cedentia q̄ꝫ plura sequētia totiens rememorāt ep̄os in b̄ndictionib⁹ abbatū ꝯtentari debere ꝓfessione que ab ordinis exordio noscitꝛ instituta/ ꝛ aliam ab eis req̄rere nō possunt/filios ordinis latere nō debet ꝓfessionē hic multū generaliter ꝓ deuota quadā ꝓtestatione reuerentie ꝛ honoris ipsi ep̄o ꝑ abbatē in exhibitione b̄ndictionis facte accipi. Et q꞉ in aliquib⁹ p̄uilegijs sequētibus dicitꝛ/q꞉ ep̄i debeant esse cōtenti forma ꝓfessionis quā cistercij abbas facit in sua benedictione. Idcirco vt cū ꝓfone ordinis ꝑ dei gratiam ad illū actum ꝑuenient/nō oīno ꝓfiteantꝛ ſm formā in li-

bris epo℞ positā/dignū duxim⁹ hic eā quā facere solet abbas cistercij inserere. Ego. M. abbas cisterciē subiectionē/reuerē-tiam/⁊ obedientiā a sanctis pr̄ibus cōstitutā ſm regulā sancti Benedicti tibi dñe. M. epe/tuisq̧ successorib⁹ canonice substi-tuendis/⁊ sctē sedi cabiloneñ/saluo ordine nostro/ ꝑpetuo me exhibiturū ꝓmitto. Per hanc clausulā/saluo ordine nostro/ q̄ hic vltra libros dño℞ epo℞ addit/sufficiēter moderant ⁊ li-mitant termini isti in hac forma ꝓfessionis positi/ scʒ subiecti onē/reuerentiā/⁊ obedientiā. Sunt eñ ꝑ oīa ab eo tā interio-ori q̄ʒ exteriori foro exempti/vt patet ꝑ ista priuilegia. Quobrē ab olim plures deuoti ordinis filij cū missam celebrātes in ꝑn-cipio canonis dicūt ꝓ rege nostro/ ⁊ antistite nostro/eū ordi-nis patrē cui oēs de ordine subijciunt intelligūt/qui recte oīm sui ordinis pater ⁊ antistes dici potest ⁊ debet. Porro ad sup his vitandā multo℞ episcopo℞ cauillationē/ ⁊ pluriū abbatū simplicitatē/qui munus benedictionis recipiendo ad illa non multū aduertunt/⁊ ex hoc multi epi auctoritatē ⁊ iurisditionē sup eos ꝑtendere nisi sunt/sicut patet in multis locis germa-nie/⁊ in diuersis alijs ꝓuincijs/ ꝓinde voluerunt ordinis pa-tres/duo sup his remedia a. S. d. nostro Innocētio papa oc-tauo obtineri. Primū est declaratio amplissima exemptōis or dinis in generali ⁊ in particulari ab ordinarijs. Scðm vt cister cij abbas tanq̄ʒ eo℞ oīm pater/abbates ⁊ abbatissas bñdice-ret/⁊ sic cessant omnes occasiones ordinario℞/ ad sibi ꝑsonas ⁊ loca ordinis in aliquo subijciendū/q̄ suis in locis ponunt ꝑ-sco℞ exēplo patrū/qui ab exordio vsq̧ in ꝑsens ſm occurrētes ordinis necessitates in diuersis materijs ad sctām sedē recur-sum habuerūt/sicut ex hui⁹ collecte decursu satis cōstare pōt.

Priuileg⁹ dñi Honorij pape. iij. Ne de terris ante cōciliū acquisitis/ si alicui eas ad excolendū cōcesserimus/ ⁊ postmodū ad nos redierint/decimas demus.

13

Onorius Eps seru⁹ seruoꝝ dei. Dilectis filijs abbatibus ꝛ fratrib⁹ cistercieñ ordinis. Saluté et aplicā bñdictioné. Cū aliqñ cogéte necessitate/vel vtilitate ꝓpria reqrēte/terras vr̃as añ generale ꝯciliū acqsitas ꝯcesseritis alijs excolédas/ne ꝑ eo ꝙ de possessionib⁹ p⁹ idē ꝯciliū acqsitis decimas soluitis si ad man⁹ vestras talit ꝯcesse redierint/a quoq̃ vexari possitis/ vt nullus a vobis de hmōi terris q̄ ad vos taliter redierint/si eas manibus ꝓprijs aut sūptibus colitis/occasiōe ꝯcilij memorati/ decimas exigere vel extorqre p̄sumat/auctoritate p̄ntiū inhibemus. Nulli ḡ oīno hoīm liceat hāc paginā nr̃e inhibitiōis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si qs aūt hoc attēptare p̄sumpserit indignationē omnipotētis dei ꝛ beatoꝝ Petri ꝛ Pauli apl̄oꝝ ei⁹ se nouerit incursurū. Datū Lateraū. vij. kl. Decēbris. Pontificat⁹ nostri Anno nono.

Eiusdē. Ne legati sedis apl̄ice ꝓcūratōes pecuniarias/aut esum carniū a monasteriis nostris extorquere p̄sumant.

Onorius Eps seru⁹ seruoꝝ dei. Dilectis filijs vniuersis abbatib⁹ ꝛ cōuentib⁹ cistertieñ ordinis. Saluté ꝛ aplicā bñdictioné. Cū p̄ter paupere victū vestrū oīa bona vr̃a hospitalitati ꝛ alijs pijs opibus officiosissime sint exposita satis in hūane alijs auferri videt̃ egenis/ƣc quid a vobis violētia vel igenio extorquet̃. Nec qr dn̄s manuū vr̃aꝝ opibus bñdicēs viaticū pegrinatōis vestre q̄to magl illud fraterna caritate in vsus paupeꝝ distribuitis/tāto magis illud celesti alluuiōe multiplicat /estis deterioris ꝯditiōis habēdi/ s̄ poti⁹ melioris/ cū nō nisi vasis para-

tis celestis gratie oleũ infundat/qđ paupis mulieris deficiẽti
bus vasis stetit. Licet igit largiẽte dño monasteria vr̃a plus
solito tpaliũ floreãt vbertate/qr tñ exinde paupib⁹ vberi⁹ sub
uenit/nos volẽtes eo vos de spãli gratia fauorabilius ꝯfouere/
quo exinde illi ꝓpẽsius cõplacere nos credim⁹/ qui qđ vni ex
minimis suis fit/sibi reputat esse factũ/ deuotiõis vr̃e pcibus
iclinati auctoritate vobis pñtiũ indulgem⁹/ ne aplice sedis le
gati ꝓcuratiões pecuniarias a monasterijs exigere/vel extor-
quere p̃sumãt/ß cũ ad domos vestras accesserint/ sine carniũ
esu cibis regularib⁹ sint ꝯtẽti. Nulli ẽ oino hoim liceat hãc pa
ginã nr̃e ꝯcessionis infringere/vel ei ausu temerario ꝯire. Si
quis autẽ hoc attemptare p̃sumpserit indignationẽ oipoten-
tis dei ꝛ beatorũ Petri ꝛ Pauli aplorum ei⁹ se nouerit incur-
surum. Datum Viterbij.iiij. Noñ decembris. Pontificatus
nostri anno quarto.

Similis in forma ab eodẽ pontifice datur Lateraũ.v. Id⁹
Junij. Pontificatus sui anno.v.

Eiusdẽ. Ne sedis aplice legati in nos ex- cõicatiõis/ vel suspeñ/ aut in monasteria nostra interdicti sentẽtias ꝓmulgent.

Honorius Epus seruus seruorũ
dei. Dilectis filijs ab-
bati cisterciẽ ꝛ vniuersis coabbatib⁹ eius
ꝛ fratribus sub eodẽ ordine deo seruiẽtib⁹.
Salutẽ ꝛ aplicã bñdictionẽ. Cũ ordinis ve
stri generosa plantatio multe religionis et
honestatis flores ꝛ fructus ꝓtulerit/effuso
longe lateqꝫ laudabilis cõuersatõis odore/
aplice sedis auctoritas/cõsiderãs ꝙ marthe sollicitudinẽ ꝓui-
dẽdũ eẽ Marie ꝗeti/vt orãtl Marie suffragijs satagẽtl Mar
the sollicitudo ministerij iuuaret/ne alicui⁹ temeritatis icurs⁹
scẽ ꝯtẽplatiõis ociũ ꝑturbaret/ordinẽ ipm ꝛ ꝓuilegijs ꝛ nõnull

indulgētijs spālis gratie prerogatiua muniuit. Nos aūt q̄ salutifera cōmoda vestra benigno fauore ꝓsequimur/trāquillitati vestre libēter ꝓut possumus ꝓuidem⁹/ auctoritate p̄sentiū inhibeñ ne legati sedis ap̄lice sine spāli mādato nostro/in vos excōis/vel suspensionis/ ⁊ in monasteria vestra interdicti sententias/cōtra ea q̄ vobis sunt ab ap̄lica sede ↄcessa ꝓmulgent. Nulli ḡ oīno hoīm liceat hanc paginā nostre inhibitōis īfringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si q̄s aūt hoc attēptare p̄sumpserit indignationē omnipotentis dei/⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli ap̄loꝝ eius se nouerit incursurū. Datum Viterbij. iiij. Noñ decembris. Pontificat⁹ nostri anno. iiij.

Eiusdē. Q̄ generale cap̄lm pōt dispēsare cū irregularib⁹ ordinis nostri.

HOnorius Ep̄us seruus seruoꝝ dei. Dilectis filijs abbatib⁹ in generali cap̄lo cistercieñ cōstitutis. Salutē ⁊ ap̄licā benedictionē. Volētes religioni vestre quātū cū deo possumus/ ap̄lici fauoris gratiā exhibere/quattuor p̄mis ordinis vestri abbatib⁹ dispēsandi cū irregularib⁹ ordinis vestri p̄tātē meminim⁹ cōcessisse. Quia vo magis expedire ꝓponit̄ vt p̄tās hmōi vr̄o gnāli cap̄lo ↄferat̄/nos cōcessionē sup̄ hoc factā p̄fatis abbatib⁹ reuocātes/ dispensandi cū irregularib⁹ ordinis vr̄i/ꝓut ꝯm deū ⁊ eccl̄iasticā honestatē videritis expedire vobis dūtaxat in ip̄o gnāli cap̄lo ↄgregatis auctoritate p̄n̄tiū liberā ↄcedimus facultatē/nisi forsan aliq̄ ex tali cā irregularitatis vitiū icurrissent/q̄d eoꝝ dispēsatio merito esset sedi ap̄lice reseruāda. Nulli ḡ oīno hoīm liceat hāc paginā nr̄e ↄcessiōis infringere/vel ei ausu temerario ↄ̄ire. Si q̄s aūt hoc attēptare p̄sumpserit indignationē omnipotētis dei ⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli ap̄loꝝ eius se nouerit incursurū. Datum Lateraū. Jdus Nouēbris. Pōtificat⁹ nr̄i anno. ij.

Eiusdē. Ne demus decimas de possessionibus habitis ante cōciliū/ nec de nouali bus siue ante siue post idē conciliū acquisitis/ que ꝓprijs manib⁹ aut sumptib⁹ excolimus/ nec de ortis/ virgultis/ ꝛ piscationibus nostris/ ac de nostrorū animalium nutrimentis.

Honorius Ep̄s seruus seruorum dei. Venerabilib⁹ fratribus archiep̄is ꝛ ep̄is/ ꝛ dilectis filijs Abbatib⁹/ priorib⁹/ decanis/ archidiaconis/ officialib⁹/ ꝛ alijs ecclesiarū p̄latis ad quos litere iste ꝑuenerint. Salutē ꝛ ap̄licā benedictionē. Cū abbates cistercieñ ordinis tēpore concilij generalis ad cōmonitionē felicis memorie Innocētij pape p̄decessoris nostri statuerint/ vt de cetero fratres ipsi⁹ ordinis ne occasione ꝑuilegiorū suorū ecclesie vlteri⁹ grauarenꝫ/ de alienis terris et ab eo tēpore acquirendis/ si eas ꝓprijs manib⁹ aut sumptib⁹ colerēt/ decimas ꝑsoluerēt ecclesijs/ quib⁹ ratione p̄dioꝝ antea soluebanꝫ/ nisi cū eisdē ecclesijs aliter ducerent cōponendū. Idē p̄decessor noster/ qꝛ sperabat vt ecclesiarū p̄lati ꝓniores ꝛ efficaciores existerent ad exhibendū eis de suis malefactorib⁹ iusticie cōplementū/ ꝛ eoꝝ priuilegia diligēti⁹ ꝛ ꝑfectius obseruarēt/ statutū huiusmodi ratū habēs/ ꝛ gratū hoc ip̄m ad alios regulares qui gaudent similib⁹ ꝑuilegijs extendi voluit ꝛ mādauit. Sꝫ qḋ dolentes referim⁹ incōtrariū res est versa/ qꝛ sicut ex inculcata querela abbatū ipsi⁹ ordinis frequēter audiuim⁹ nōnulli ecclesiarū p̄lati ꝛ alij clerici eorū priuilegia temere cōtemnētes ꝛ cōtendētes maliciose ipsoꝝ ꝑuertere intellectū/ eos multipliciter inquietant. Nā cū sit ipsis indultū vt de noualib⁹ que ꝓprijs manib⁹ aut sumptib⁹ excolūt/ siue de ortis virgultis/ et

1s

piscationib⁹ suis/vel de suoꝝ aialiũ nutrimẽtis/nullus ab eis decimas exigere vel extorquere p̄sumat/quidã puerso intellectu cõficto/dicẽtes ꝙ nõ possunt nec debẽt intelligi/nisi de his que sunt ante dictũ cõciliũ acquisita/ipsos sup his multiplici exactione fatigant. Nos igit eoꝝ quieti paterna sollicitudine ꝓuidere volẽtes vniuersitati vr̃e p aplica scripta mandamus/quaten⁹ abbates ꝛ fratres eiusdẽ ordinis a p̄statione decimarũ/tã de possessionib⁹ habitis ante cõciliũ memoratũ/ꝛ de noualib⁹ siue ante siue post idẽ cõciliũ acquisitis/q̃ ꝓprijs manibus ac sumptib⁹ excolũt/ꝙ̄ de ortis/virgultis/piscationib⁹ suis/ac de suoꝝ aialiũ nutrimẽtis singuli vr̃m oino seruetis imunes. Datũ Lateran̄. v. Id⁹ Nouẽbris. Põtificat⁹ nr̄i anno. ix

Priuilegiũ dñi Gregorij pape. ix. Ne pn̄cipes aut nobiles/seu ecclesiaꝝ p̄lati occasione iurispatronat⁹ aduocatie seu custodie/quã in monasterijs vel domib⁹ nr̄is habere ꝓponũt/bladũ/vinũ/euectiones/aialia/aut res alias/ꝓ edificatiõe seu munitiõe castroꝝ ꝛ villarũ/seu ꝓ tyrocinijs/torneamẽtis/aut alijs vsib⁹ suis a nobis exigant/seu nos tallijs vel exactiõib⁹ grauent/seu carnes in monasterijs comedãt/ꝛ ne mulieres in domos nostras intrẽt.

GRegorius Eps̄ seruus seruoꝝ dei. Dilectis filijs abbati cistercij ꝛ vniuersis coabbatib⁹ eius cisterciens̄ ordinis. Salutẽ ꝛ aplicã benedictionem. Quia refrigescente caritate multoꝝ adeo iniquitas abũdauit/ vt quoꝝdã suc-

censa velut ignis impietas cõtra ecclesias ⁊ ꝑsonas ecclesiasticas tanto validius inflammet̃/quãto rariores qui eas tueant̃ cõtra prauorũ incursus inuenit obiectores/nos quibꝰ ipsarũ cura ⁊ sollicitudo incumbit/ibi fortius insurgere cogimur/ vbi ꝑsecutorum imanitas periculosius exardescit. Sicut em̃ nobis ex parte vestra grauis est oblata querela/ nõnulli principes ac nobiles occasione iurispatronatꝰ aduocatie/ seu custodie/ quã in monasterijs /grangijs/cellarijs/ vel domibus vestris se habere ꝓponũt/ac interdũ etiã ꝓ sue libito volũtatis ⁊ quidã ecclesiarũ p̃lati/a quibus deberetis nõ grauamen sed solamẽ potius expectare/bladũ/vinũ/euectiones/animalia/⁊ res alias ꝓ edificatione ac munitione castroꝝ ⁊ villarũ/ necnõ ꝓ tyrocinijs/torneamẽtis/expeditionibꝰ/⁊ alijs vsibꝰ eorũdẽ a vobis exigunt ⁊ extorquẽt/al's vos tallijs ⁊ exactõibꝰ indebitis multipliciter aggrauãdo. Preterea quidã ex ipsis ⁊ alij carnes comedere in vestris domibus/ac mulieres etiã easdem domos ingredi cõtra instituta vestri ordinis nõ verent̃/ ꝓpter quod ⁊ quies monastici ordinis ꝑturbat̃/⁊ graue cõmissis vobis monasterijs iminet detrimentũ. Quare nobis humiliter supplicastis/vt sup̱ his paterna ꝓuidere sollicitudine dignaremur. Nos igit̃ ⁊ vestre ꝓuidere quieti/⁊ molestantiũ malicijs obuiare volentes/auctoritate p̃sentiũ districtiꝰ inhibemus/ne quis a vobis p̃missa exigere vel extorquere/aut in vestris domibus vti carnibus/seu mulier aliqua eas intrare p̃sumat cõtra ordinis instituta. Nulli ergo oĩno hominũ liceat hanc paginam nostre inhibitionis infringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attẽptare p̃sumpserit indignationem omnipotẽtis dei/⁊ beatorũ Petri ⁊ Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurũ. Datum Laterañ. x. kl'. Februarij. Pontificatus nostri Anno septimo.

Ad idem in forma Innocẽtius papa quartus.

Eiusdē. Q̄ nullus ep̄s vel alia ꝑsona ele-
ctiones abbatū ordinis impediat/aut de
remouēdo seu deponēdo aliquo eorū se
intromittat. Q̄ sicut licet abbatib⁹ recipe
re munus bn̄dictiōis ab alio ep̄o ꝙ̄ ab or
dinario si cū hūilitate requisitus id impē-
dere renuerit Ita nulli eoꝝ licet de modo
electionis inquirere/aut ꝑsonas electas
de vita/de litteratura/aut morib⁹ exami-
nare/seu electiones cōfirmare. Q̄ caplis
ep̄oꝝ electos nostros sibi p̄sentari requi
rere/aut aliquo modo eos approbare nō
licet. Q̄ archidiaconi auctoritatē installā
di dictos electos sibi vendicare non pos-
sunt. Et ꝙ p̄textu benedictiōis huiusmo-
di nihil penitus exigatur.

GRegorius Ep̄s seruus seruoꝝ dei. Dilecti filijs ab
bati cistercij/ꝛ vniuersis coabbatib⁹ eius ci
stercieñ ordinis. Salutē ꝛ aplicā benedictio
nē. Ex parte vestra nobis est oblata quere-
la ꝙ cū auctoritate aplica sit inhibitū/ne vl
lus ep̄s/vel quelibet alia ꝑsona regularē ele
ctionē abbatis ordinis vestri impediat/aut de instituēdo vel
remouēdo eo qui ꝓ tēpore fuerit/cōtra instituta cistercieñ or-
dinis se aliquaten⁹ intromittat/ac vobis a sede aplica sit idul
tū vt si archiepi vel ep̄i in quorū diocesib⁹ domus vestre fun-

date sunt/ cũ hũilitate ac deuotione debita requisiti substitutos abbates bñdicere forte renuerint/ liceat eisdẽ abbatib⁹ ab alio epo pcipe/ q̃ a suo fuerint idebite denegata/ q̃dã archiepi ⁊ epi cum in vestris monasterijs in abbates aliqui eligunṫ/ de modo electiõis inquirere/ ⁊ examinare psonas de vita/ litteratura/ et morib⁹/ et electionẽ cõfirmare p̃dictã p viribus elaborant/ capitula quoq₃ ipsoꝝ eosdẽ sibi p̃sentari querũt electos/ ⁊ approbãdi eos vsurpare sibi nituṅ temere ptãtem/ Archidiaconi etiam installandi electos ipsos vendicare sibi ius iniuriose cõtendunt/ contra indulta sedis aplice p̃sumptione non modica venieñ. Uolẽtes itaq₃ quieti vestre cõsulere/ ac vestris grauaminib⁹ in hac parte paterna sollicitudine puidere/ ne talia p̃sumanṫ de cetero/ ⁊ ne ab instituẽdis vel institutis abbatibus bñdictiõis p̃textu aliquid penit⁹ exigaṫ/ auctoritate presentiũ districti⁹ inhibemus/ eadẽ auctoritate nihilomin⁹ decernẽtes/ vt si cõtra p̃dictã inhibitionẽ nostrã a quoq₃ fuerit ppria temeritate p̃sumptũ/ sit irritũ ⁊ inane. Et si alique sententie late fuerint/ nullũ robur obtineãt firmitatis. Nulli ergo omnino hoĩm liceat hanc paginã nostre inhibitiõis ⁊ cõcessionis infringere/ vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attemptare p̃sumpserit indignationẽ omnipotẽtis dei ⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli aplorum eius se nouerit incursurum. Datũ Laterañ. x. kl. Februarij. Pontificat⁹ nostri Anno. vij.

Eiusdẽ. Qt nõ possumus cõuenire p litteras aplicas/ que de ordine nostro non fecerint mentionem. /1

Regorius Eps seruus seruorũ dei. Dilectis filijs abbati cistercieñ/ ⁊ vniuersis abbatib⁹ ⁊ monachis cistercieñ ordinis. Salutẽ ⁊ aplicã benedictionẽ. Cũ cistercieñ ordinis titulus p dei gratiã adeo sit insignis q vix credaṫ ab

nota

17

his qui ꝯtra vos litteras impetrāt sine malicia obticeri nos ⁊ illorū fraudibꝰ obuiare/ac innocentiā vr̄am volen̄ fauorabiliter cōfouere/auctoritate vobis p̄sentiū indulgemꝰ vt nequeatis p litteras ap̄licas cōueniri que de cistercien̄ ordine nō fecerint mētionē. Nulli ǧ oino hoim liceat hanc paginā nostre cōcessionis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si q̇s aūt hoc attemptare p̄sumpserit/indignationē omnipotētis dei/ac beatoꝝ Petri ⁊ Pauli ap̄loꝝ eius se nouerit incursurū. Datū Lateran̄. iij. Idus Januarij. Pontificatꝰ nostri Anno primo.

Eiusdē. Qr abbates possunt cōmittere p̄oribus suis vices suas absoluēdi in eoꝝ absentia monachos ⁊ cōuersos ab excōicatione de iniectione manuū violentarū in seipsos.

GRegorius Ep̄s seruus seruoꝝ dei. Dilectis filijs abbati cistercij/⁊ vniuersis coabbatibꝰ suis cistercien̄ ordinis. Salutē ⁊ ap̄licā bn̄dictionē. Cū monachos ⁊ cōuersos monasterioꝝ vestroꝝ ab excōicatiōe quā iniciēdo manꝰ violētas inuicē in seipsos frequēter incurrūt/ex officio vr̄o absoluere valeatis/auctoritate vobis p̄sentiū indulgemꝰ/vt absoluēdi eos ab excōicatione hmōi p̄oribus vr̄is cū vos abesse ꝯtigerit possitis committere vices vr̄as. Nulli ǧ oino hoim liceat hanc paginā nr̄e cōcessionis infringere/vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si q̇s aūt hoc attēptare p̄sūpserit indignationē oipotentis dei/⁊ btōrū Petri ⁊ Pauli ap̄loꝝ eius se nouerit incursuꝝ. Datū Lateran̄ x. kl. Febr. Pontificatꝰ nostri Anno septimo.

Ad idem in forma Innocētius papa quartus.

Priuilegiu͂ dn̄i Innocētij pape. iiij. Qđ nō possum⁹ vocari p̱ ordinarios / vel alios quoscꝫ iudices ad synodos / vel forēses ꝯuētus seu placita aut capl'a / vel forū penitētiale / etiā rōne delicti / sed solū ꝓ fide.

Innocentius Ep̄s seru⁹ seruoꝝ dei. Dilectis filijs abbati cistercij / eiuscꝫ coabbatib⁹ ⁊ cōuentib⁹ vniuersis cistercień ordinis. Salutē ⁊ aplīcā benedictionē. Cū a nobis petit᷑ qđ iustū est / ⁊ honestū / tā vigor equitatis / q̄ꝫ ordo exigit rationis / vt id p̱ sollicitudinem officij nostri ad debitū p̱ducat᷑ effectū. Ex parte siquidē vestra fuit ꝓpositū coram nobis / qđ licet ordini vestro p̱ p̱uilegia sedis aplīce sit indultum / vt nullus ep̄s seu alia p̱sona ad synodos vel forenses cōuentus / nisi ꝓ fide vos ire cōpellat / aut in vos vel monasteria / seu etiam p̱sonas dicti ordinis / excōis / suspēsionis / aut interdicti sentētias ꝓmulgare p̄sumat / q̄ si ꝓmulgate fuerint / tāq̄ꝫ cōtra sedis aplīce indulta ꝓlate decernunt᷑ p̱ eadē priuilegia irrite ac inanes. Nihilomin⁹ tn̄ plericꝫ p̄lati ⁊ iudices ordinarij / ⁊ alij ecclesiarū rectores eadē p̱uilegia quib⁹ muniti estis euacuare supsticiosis adinuētionib⁹ moliētes / asserunt vos ꝓ q̄uis offensa ratione delicti existere fori sui / sicꝫ vocantes vos ad placita capitula / et penitētiale forum sicut alios clericos seculares / vos super hoc multiplici vexatione fatigant / q̄ꝫq̄ꝫ excessus vestri tam p̱ generale q̄ꝫ etiā quotidiana capitula que fiunt in singulis monasterijs vestri ordinis / ꝯgrua penitētia puniant᷑. Quare nobis humiliter supplicastis / vt p̄sumptionē taliū cohibere paterna sollicitudine curaremus. Nos igit᷑ attendeń ꝙ ⁊ si ex suscepti cura regiminis de vniuersis sancte matris eccl'ie filijs / curā ⁊ sollicitudinē gerere teneamur / de illis tn̄ sp̄ali⁹ cogitare nos cōuenit q̄ postpositis vanitatib⁹ sc̄i iugem īpēdūt dn̄o famulatū /

18

ac volentes quieti vestre sup pmissis paterna imposterũ solli-
citudine puidere/vt nullus vos/seu monasteriorũ vestrorum
psonas/ad synodos vel forenses cõuentus/nisi p fide dũtax-
at/vel huiusmodi placita/seu capitula/vel forũ penitentiale/
absq mandato sedis aplice speciali/euocare/etiã delicti ratio
ne psumat/maxime cũ vos filij abbates punire excessus quos
libet fm statuta vestri ordinis parati sitis/auctoritate psentiũ
districtius inhibem9/Decernẽtes eadẽ auctoritate/sentẽtias
si quas hac occasione p psumptionẽ cuiuspiã pmulgari conti-
gerit irritas et inanes. Saluo in omnib9 aplice sedis mãdato.
Nulli ergo oino hoim liceat hanc paginã nostre inhibitõis in
fringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis aũt hoc attẽp
tare psumpserit/indignationẽ omnipotẽtis dei et beatorum Pe-
tri et Pauli aplorũ eius se nouerit incursurũ. Datũ Lugdun.
iiij/kl. Maij. Pontificatus nostri anno. ij.

Ad idem in forma Alexander papa quartus.

Eiusdẽ. Ne quis in familiares/seruiẽtes/ ac bñfactores nostros/seu i eos qui mo- lunt in molẽdinis nostris/vel coquũt in furnis nostris/seu als nobis cõicant ex- cõicationis sentẽtias pmulget.

INnocentius Eps seru9 seruo-
rũ dei. Dilectis fi
lijs abbati cistercij eiusq coabbatib9 et cõuen-
tibus vniuersis cistercien ordinis. Salutem et
aplicã benedictionẽ. Cũ a nobis petitur quod
iustũ est et honestũ/tã vigor equitatis q ordo
exigit rationis/vt id p sollicitudinẽ officij no-
stri ad debitũ pducat effectũ. Ex parte siquidẽ
vestra fuit ppositũ corã nobis/q nonnulli ecclesiarũ plati ve-

fo. 17.

stris libertatib⁹ inuidētes/cū eis nō liceat ex aplice sedis indulto in vos excōis vel interdicti snias pmulgare/in familiares/fuiētes/ꝛ bnfactores/ac illos q molūt in molēdinis/vl coquūt in furnis vris/q̄ꝫ vendēdo seu emēdo/vel alias vobis cōicāt snias pferūt memoratas/sicꝫ nō vim ꝛ ptātē puilegiorū vestroꝝ sed sola verba seruātes/vos quodāmō excōicant/dū vobis alios cōicare nō sinunt/ꝛ ex hoc iudicari videmini iudicio iudeoꝝ/ꝛ qui vobis cōicant in pdictis/illud euenit incōueniens qḋ maiorē excōicationē incurrāt/q̄ꝫ excōicatis cōicādo fuerāt incursuri. Quare nobis huilit supplicastis vt puidere qeti vestre sup hoc paterna sollicitudine curarem⁹. Nos igit vestris supplicatiōib⁹ inclinati/ne qs pdictoꝝ hmōi snias in fraudē puilegioꝝ aplice sedis de cetero pmulgare psumat/ auctoritate pñtiū inhibem⁹. Decernētes eas si p psūptionē cuiuspiā talit pmulgari cōtigerit irritas ꝛ inanes. Nulli ergo oino hoim liceat hāc paginā nre inhibitōis infringere/vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si qs aūt hoc attēptare psūpserit/indignationē oipotētis dei/ꝛ btōꝝ Petri ꝛ Pauli aploꝝ ei⁹ se nouerit incursurū. Datum Lugdun. iiij. kl. Maij. Pōtificat⁹ nri Anno. ij.

Similem in eadē forma concedit Urbanus papa iiij.

Eiusdē. Clara ordis cōmēdatio/ꝛ ob hoc decernit. Et visitatōes ordis p solos abbates vel monachos ordis nri ꝛ nō p aliquos alios fieri debēt/cū nōnlli alij ordies iā p psonas isti⁹ ordis fuerit reformati.

INnocentius Epūs seru⁹ seruorū dei. Dilectis filijs abbati cistercij/eiusꝫ coabbatib⁹ ꝛ couentib⁹ vniuersis cisterciēn ordinis. Salutē ꝛ aplicā bndictionē. Thesauro virtutū/sic pclara vestra religio suū sp astrinxit affectū/qḋ habetur

19

⁊ in conspectu regis eterni placita/ ⁊ in oculis hoim̄ gratiosa. Ipsa quidā vt colūba mitis ⁊ humilis/ ⁊ electa dn̄i specialis/ pulchra p totū aspicit̄/omnē a se rugam enormitatis abijciēs/ ⁊ maculā deformitatis excludens/ vigilātibus illis qui paterne sollicitudinis in ea gerūt officiū/qđ ibidē nulle possint vitiorū spine succrescere/sed ipsa florū honoris ⁊ fructuū honestatis imarcessibili polleat vbertate/ ꝓpter hunc etem̄ sancte operationis effectū/nūq̄ ordo vester officio aliene visitatiōis vel correctionis indiguit/sed de ipso aliquib⁹ alijs reformationis beneficiū ex ꝓuidentia sedis aplice iam ꝓuenit. Cū itaq̄ nos qui ex hmōi virtuosis actib⁹ spiritu in dn̄o exultamus / claris agnoscam⁹ indicijs/dictū ordinē esse alijs recte vite speculū/ ⁊ salutifere cōuersationis exemplū/q̄ ipse sicut olim sic ⁊ imposterū ab eiusdē dumtaxat abbatibus ac monachis idoneis/ quos vos filij abbates/ad hoc ꝓuideritis deputādos/ ⁊ a nullo alio visitari possit/aut corrigi auctoritate p̄sentiū duximus statuendū. Eadem auctoritate nihilomin⁹ decernentes/ vt si aliquid contra statutū huiusmodi a quoquā ꝓpria extiterit temeritate p̄sumptū/sit irritū ⁊ inane. Et si forte alique sententie in vos occasione huiusmodi ꝓlate fuerint/nullū robur obtineant firmitatis. Mandato sedis aplice semꝑ saluo. Nulli ergo omnino hoim̄ liceat hanc paginam nostre constitutionis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attemptare p̄sumpserit/indignationē omnipotētis dei/ ac beatorū Petri ⁊ Pauli apostoloꝝ eius se nouerit incursurū. Datum Lugdun̄. vj. Non̄ Maij. Pontificat⁹ nostri Anno. ij.

Similem bullā ⁊ in eadem forma cōcessit Urbanus pp. iiij.

Eiusdem. Qr in parrochijs in quibus veteres decime nobis sūt cōcesse ꝓ portiōe qua veteres nos cōtingunt/etiā decimas de noualibus ꝑcipere valeamus.

INnocentius Eps seru⁹ seruoꝝ dei. Dilectis filijs abbati cistercij/eiusqꝫ coabbatib⁹ ⁊ cõuentib⁹ vniuersis cistercieñ ordinis. Salutẽ ⁊ aplicã benedictionẽ. Justis petentiũ desiderijs dignũ est nos facilẽ pbere cõsensum/⁊ vota que a rõnis tramite nõ discordãt/ effectu psequẽte cõplere. Eapropter dilecti in dño filij/vestris iustis pcibus inclinati auctoritate vobis pñsentiũ indulgem⁹/vt in parrochijs illis i quib⁹ vobis veteres decime sunt pcesse/noualiũ quoqꝫ de qbos aliqs hactenus nõ pcepit p portiõe q̃ veteres vos ptingũt pcipere valeatis. Nulli ꝫ oĩno hoĩm liceat hanc paginã nr̃e pcessiõis infringere/vel ei ausu temerario ptraire. Si quis aũt hoc attẽptare psumpserit/indignationẽ oĩpotẽtis dei/⁊ btõꝝ Petri ⁊ Pauli aplorum eius se nouerit incursurũ. Datũ Lugduñ. iij. Noñ Maij. Põtificat⁹ nostri Anno. vi.

Ad idem in forma Alexander quartus.
Ad idem in forma Urbanus quartus.
Ad idem in forma Bonifatius octauus.

Eiusdẽ. Qꝫ moniales ordinis nr̃i nulli cõfiteri possunt/nisi suo patri abbati vel ei⁹ commisso.

INnocentius Eps seru⁹ seruorũ dei. Dilectis filijs abbati cistercij/ ⁊ coabbatib⁹ ei⁹ cistercieñ ordinis. Salutẽ ⁊ aplicã benedictionẽ. Petitio vestra nobis exhibita cõtinebat/ qꝫ cũ correctio excessuũ/tã monachoꝝ q̃ꝫ monialiũ vestri ordinis ad patresabbates ſm statuta dicti ordinis/cõfirmata p sedẽ aplicam ptinere noscat/⁊ in gnãli caplo cistercieñ deliberatione puida sit statutũ

20

vt moniales incorpate ipi ordini/nulli alijs ↄfiteant̄/nisi p̄ri ab
bati solūmō/vel cui dict⁹ abbas i hoc cōmiserit vices suas/nō
nulli religiosi ⁊ etiā seculares/nō absq̄ p̄sūptōe dānabili falcē
in alienā messem mitteñ/p̄dictarū monialiū ↄfessiones audire
ac ip̄as de facto absoluere non verent̄/ꝓpter qd̄ correctio vr̄a
ↄtēnit̄/ip̄eq̄ȝ moniales regularē effugiūt disciplinā/ in salutis
aiarū suaꝝ dispendiū/⁊ p̄fati ordinis iniuriā ⁊ ↄtēptū. Qua-
re fuit ex p̄te vr̄a nobis hūilit̄ supplicatū/ vt sup̄ hoc ↄgruū ad-
hibere remediū dignaremur. Nos igit̄ statuta vr̄i ordinis cu-
pieñ illibata seruari/⁊ aiaꝝ ꝓfectui ꝓuidere/ne id d̄ cetero fiat
absq̄ȝ spāli mādato p̄dicte sedis faciēte plenā d̄ statutꝫ ↄfirma
tiōe ac inhibitiōe hmōi mētionē/auctoritate p̄sitiū districtius
inhibemus. Nulli ḡ oino hoim liceat hanc paginā nr̄e inhibi-
tionis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē
hoc attēptare p̄sūpserit/indignationē oīpotētis dei/ ⁊ beatoꝝ
Petri ⁊ Pauli apl̄oꝝ ei⁹ se nouerit incursurū. Datū Lugduñ
v. kl. Maij. Pontificat⁹ nostri Anno. vj.

Idē. Declarat sūmus pōtifex decretalē p̄
eū cōtra exēptos cōfectā/ qua statuit vt ex
empti q̄ȝtacūq̄ȝ gaudeant libertate nihilo
min⁹ rōne delicti seu ↄtract⁹/aut rei de q̄
ↄtra ip̄os agit̄ possint corā ordinarijs cō
ueniri/nullū ordinis libertatib⁹ ⁊ imuni
tatibus p̄iudiciū affert.

Innocentius Ep̄s seruus seruoꝝ dei. Dilect̄ filijs ab
bati cistercij/eiusq̄ȝ coabbatib⁹ ⁊ ↄuentib⁹ vni
uersis cistercieñ ordinis. Salutē ⁊ apl̄icam be-
nedictionē. Cū nup̄ duxerim⁹ statuendū/vt ex
empti q̄ȝtacūq̄ȝ gaudeāt libertate. Nihilomi-

fo. 19.

nus tn̄ ratione delicti/seu cõtractus/aut rei de qua contra ipsos agit̃ rite possint corã locoꝝ ordinariis pueniri/ꝛ illi quo ad hec suã in ipos iurisdictionẽ/put ius exigit exercere/vos dubitantes ne p cõstitutionẽ hmõi libertatib⁹ ꝛ imunitatib⁹ vobis ꝛ ordini vestro p priuilegia ꝛ indulgẽtias ab aplica sede pcessis/piudicari valeat/nobis hũiliter supplicastis/vt puidere super hoc idẽnitati vestre paterna sollicitudine curarem⁹. Quia vero eiusdẽ ordinis sacra religio sic vos apud nos dignos fauore cõstituit/vt nobis votiuũ existat/vos ab oĩbus p que vobis possent puenire dispẽdia/imunes libenti aĩo pseruare/auctoritate vobis psentiũ indulgem⁹/vt occasione cõstitutionis hmõi nullũ eisdẽ libertatib⁹ ac imunitatib⁹ imposterũ piudicium generet. Nulli g oino hoim liceat hanc paginã nostre concessionis infringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si qs aũt hoc attemptare psumpserit/indignationẽ omnipotẽtis dei/et beatoꝝ Petri ꝛ Pauli aploꝝ eius se nouerit incursurũ. Datũ Lugdun̄. iiij. Non̄ Maij. Pontificat⁹ nostri Anno. viij.

rota.

Eiusdẽ. Qz liceat abbatibus moniales rebelles ac supbas si tales fuerint i ordine discidere ab ordinis vnitate/puilegiis et indulgẽtiis ordinis ppetuo carituras.

Innocentius Eps seru⁹ seruoꝝ dei. Dilectis filiis abbati cistercij/eiusqz coabbatib⁹ vniuersis cistercien̄ ordinis. Salutẽ ꝛ aplicã bn̄dictionẽ. Sic ordinis vestri fraglãtia nos delectat/vt libenter illa vobis ꝛ liberaliter cõcedam⁹/que fruct⁹ dulcedinis ꝛ flores suauitatis vobis pferant ꝛ odoris. Cũ igit̃ sicut nobis exponere curauistis nõnulle vestri ordinis moniales/ad supbiã ꝛ rebellionẽ offirmato calcaneo/suadẽte pditionis actore/obediẽtie ruptis habenis/p campũ discurrãt lasci-

21

nie ac ꝓprie volūtatis reiecta modestia monachali in suarum dispendium animarū/ ⁊ infamiā ⁊ scandalū ordinis memorati. Nos volentes morbo huiusmodi cōgrui remedii medicamine subueniri/ p̄sentiū vobis auctoritate cōcedimus/ vt liceat vobis moniales huiusmodi si quas tales de cetero in corpore vestri ordinis cōtigerit reperiri/ rescindere a vestri ordinis vnitate/ ne mēbra forsan inficiāt saniora/ priuilegiorū ⁊ indulgentiarū p̄dicto ordini cōcessarū cōmodis ꝑpetuo cariturus. Nulli ergo oīno hoīm liceat hanc paginā nostre cōcessionis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attēptare p̄sumpserit indignationē oīpotentis dei/ ⁊ beatoꝝ Petri et Pauli aplo͞ꝝ eius se nouerit incursurū. Datū Mediolaneñ. Idus Augusti. Pontificat⁹ nostri Anno. ix.

Eiusdē. Q̄ monachi nostri ad ordines ꝓmouendi nō tenent̄ ad examen per ep̄os/ vel eorū officiarios/ nisi in eis esset notorium crimē/ vel enorme corporis vitiū.

Innocentius Ep̄s seruus seruoꝝ dei. Dilectꝭ filiis abbati cistercii/ eiusq͂ coabbatib⁹ ⁊ conuentibus vniuersis cistercieñ ordinis. Salutē ⁊ aplicam benedictionē. Meritis vestre religionis inducimur/ vt fauoris benigni gratia vos iugiter ꝓsequamur/ sed in his p̄cipue que noscunt̄ ad cultum diuini noīs ꝑtinere. Cum itaq͂ sicut lecta corā nobis vniuersitatis vr̄e petitio ꝯtinebat/ monachi ordinis vr̄i ab institutōe ipsi⁹ soliti sint a p̄latis ecclīaꝝ sine aliq̄ examinatiōe ad ordines ꝓmoueri/ nos deuotiōis vr̄e p̄cibus inclinati/ vt hoc ip̄m circa monachos eiusdē ordis/ eis dūtaxat exceptis/ in quib⁹ fuerit notoriū crimē/ vel enorme corporis vitiū/ a p̄latis eisdē ꝑpetuis tēporibus obseruetur/ auctoritate p̄sentium duximus statuendū. Nulli ergo oīno hoīm liceat

fo. 28.

hanc paginā nostre cōstitutiōis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si q̄s autē hoc attēptare p̄sūpserit/indignationē oīpotētis dei/⁊ btōꝝ Petri ⁊ Pauli aplōꝝ eius se nouerit incursurū. Datum Lugdun̄.xv.kl. Septembris. Pontificatus nostri Anno quarto.

Priuilegi⁹ dn̄i Alexādri pape quarti. Qꝫ abbates possunt ꝓcedere contra capellanos conuersos monialium ꝓfessos/si ad seculum vel ad alios ordines transierint velut contra alios apostatas.

Alexander Ep̄us seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cisterciȷ/ eiusq̄ coabbatibus cisterciēn̄ ordinis vniuersis. Salutē ⁊ aplicam bn̄dictionē. Ex ꝑte vr̄a nobis extitit intimatū q̄ nōnulli capellani ⁊ ꝯuersi monialiū ordinis vr̄i p⁹ ꝓfessionē in ordine ip̄o factā retro respiciētes/interdū ad seculū ⁊ alias ad alios ordines se trāsferre ꝓpria temeritate p̄sumūt/in aīaꝝ suarū periculū ⁊ scandalū aliorū/volentes igit̄ ⁊ honori eiusdē ordinis ⁊ ipsoꝝ saluti paterna diligētia ꝓuidere/vt cōtra tales velut ꝯtra alios apostatas dicti ordinis ſc̄m statuta vestra ⁊ indulgētias vobis ab aplica sede ꝯcessas/possitis ꝓcedere auctoritate vobis p̄sentium indulgem⁹. Nulli ḡ oīno hoīm liceat hanc paginā nr̄e concessionis infringere/vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si q̄s autē hoc attēptare p̄sumpserit/indignationē oīpotentis dei/⁊c beatorū Petri ⁊ Pauli aplōꝝ eius se nouerit incursurū. Datum Neapoli.ij. Non̄. Martiȷ. Pontificatus nr̄i Anno primo.

Eiusdē. Qꝫ abbates possunt cōmittere vices suas discretis ⁊ litteratis ꝑsonis or

22

dinis sacerdotibus/ ipsis absentib⁹ ab-
soluendi monachos et religiosas perso-
nas sibi subiectas ab excommunicatione
quam ꝑ violenta iniectione manuum in
seipsos incurrūt.

Alexander Epus seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cistercij/ eiusqꝫ coabbatibus vniuersis cisterciensi ordinis. Salutē ꝛ aplicā bñdictionē. Cū sicut ex parte vestra fuit ꝓpositū coram nobis qꝫ monachos vestros ꝛ religiosas ꝑsonas vobis subiectas/ab excōicatione quā ꝑ violenta iniectione manuū in seipsos incurrūt/absoluere valeatis/ac priorib⁹ vestris sup hoc cōmittere vices vestras vobis a sede apostolica sit indultū/ ꝛ sepe contingat propter vestram ꝛ priorū ipsorū absentiā illos qui huiusmodi sententiam incidūt diucius in ipsa nō sine animarū suarū periculo remanere. Nos vestris in hac parte supplicationib⁹ inclinati/qꝫ sup his vices ipsas etiā alijs discretis ꝛ litteratis vestri ordinis sacerdotib⁹/absentibus vobis/ cōmittere ꝓut expedire videritis valeatis/vobis auctoritate p̄sentiū plenā cōcedim⁹ facultatem. Nulli ergo oīno hominū liceat hanc paginam nostre cōcessionis infringere/ vel ei ausu temerario contraire. Si quis autē hoc attemptare p̄sumpserit/indignationē omnipotentis dei/ꝛ beatoꝝ Petri ꝛ Pauli apostoloꝝ eius se nouerit incursurū. Datum Neapoli. kl. Februarij. Pontificatus nostri Anno primo.

Caueāt abbates/cum sunt aut esse possunt in monasterijs suis abuti cōmittēn vices suas in audiendis confessionibus semel in anno/in absolutione a multis casibus/quia pontifex iste dicit absentibus vobis.

fo. 21.

Eiusdem. Ut in grangijs et locis nostris que adeo ab ecclesijs parrochialibus distant/ut cōmode illuc pro audiendis diuinis officijs transire nō valeamus/ possimus diuina celebrare officia sine iuris preiudicio alieni/ et quod parrochiani nō intersint

Alexander Episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cistercij/eiusque coabbatibus et cōuentibus uniuersis cisterciensis ordinis. Salutē et apostolicam benedictionē. Deuotionis vestre precibus benignum impertientes assensum/presentium vobis auctoritate cōcedimus/ ut in grangijs et locis vestris/que adeo distant ab ecclesijs parrochialibus quod ad eas pro audiēdis diuinis officijs nō possitis cōmode habere recursum liceat vobis/dūmodo parrochiani earūdem ecclesiarum nō intersint diuina eadē celebrare sine iuris preiudicio alieni. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginam nostre concessionis infringere/ vel ei ausu temerario contraire. Si quis autē hoc attemptare presumpserit/indignationē omnipotentis dei/et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Neapoli. kl. Februarij. Pontificatus nostri Anno primo.

Eiusdē. Ut non liceat alicui persone ordinis nostri sine licentia sui abbatis cuique alterius vel eiusdem religionis/aut seculari presbytero confiteri/ nec cōfessiones ipsorum audire.

23

Alexander Eps seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cistercij/ eiusq coabbatib' cistercien ordinis vniuersis. Salutē z aplicā benedictionē. Preclare religionis vestre fauor exposcit/ z sincere deuotiōis quā sedulo erga nos z Romanā ecclesiā geritis merita nos inducūt/ vt vos speciali prōgatiua gratie pseq̄uētes/ vestris p̄cibus/ quātū cū dño possumus fauorabiliter annuam'. Cū igit felicis recordationis. J. pp p̄decessor noster/ vt in ordine vestro sublata materia scandali/ religionis pformitas/ z vite vnitas/ in caritatis integritate seruētur/ vobis suis litteris cōcessisse dicat/ vt iuxta eiusdē ordinis statuta nulli fratꝝ ipsius ordinis/ seu alij eiusdem ordinis p̄sone absq sui abbatis licētia liceat cuiq alterius religiōis/ vel seculari p̄sbytero cōfiteri/ nec ei cōfessiones ipsoꝝ audire/ vel eis absolutiōis beneficiū impartiri/ vestris deuotis supplicationib' inclinati/ q̄d super hoc vobis est a dicto p̄decessore cōcessum gratū habentes/ z ratū/ id auctoritate aplica confirmamus/ z p̄sentis scripti patrocinio cōmunimus. Nulli ergo oīno hominū liceat hanc paginā nostre cōfirmationis infringere/ vel ei ausu temerario contraire. Si quis autē hoc attemptare p̄sumpserit/ indignationem omnipotentis dei/ z beatorū Petri z Pauli apostolorū eius se nouerit incursurū. Datum Neapoli. xvij. kl. Aprilis. Pontificatus nostri Anno primo.

Eiusdem. Ne prelati q̄bus caritatiue causa hospitalitatis cū ad monasteria nostra ipsi vel eoꝝ familie declināt/ necessaria iuxta facultatū nostrarū exigentiā ministramus/ hec sibi ex debito seu p̄scripta cōsuetudine deberi asserant.

Alexander Epus seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cistercij/ eiusque coabbatibus et couentibus vniuersis cisterciensi ordinis. Salutē et aplicā benedictionē. Intimātibus vobis accepimus qd cum exhibeatis vos in hospitalitate omnibus liberales/ diocesanis vestris ac alijs ecclesiarū platis eorūque familijs cū ad vestra monasteria declinant caritatiue iuxta facultatū vestrarū exigentiā necessaria ministrantes/ nōnulli platorū ipsorū huiusmodi gratiā cōuertere moliētes in debitū/ et qd sic sponte ipsis impenditis/ sibi deberi ex antiqua cōsuetudine asserētes/ vos et monasteria vestra ppter hoc multipliciter aggrauāt et molestant. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati/ et volentes in hac parte quieti vestre paterna diligētia puidere/ ne quisque platus id qd sic gratiose impenditis a vobis ex debito seu pscripta cōsuetudine psumat exigere/ auctoritate psentium districtius inhibemus. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nostre inhibitionis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attemptare psumpserit/ indignationē omnipotētis dei/ et beatorū Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datū Neapoli. v. Idus Aprilis. Pōtificatus nostri Anno. j.

Idē. Decernit qd cū visitationes et correctiones in ordine solum habeāt fieri per abbates et monachos ordinis/ et nō p diocesanos/ nulla eis pcuratio a personis ordinis solui debet/ quia pcuratio sic est annexa visitatōi vt nulli nisi visitet exhibēda sit/ ipis diocesanis ne aliquā hmōi pcurationē exigāt/ et psonis ordinis ne soluāt inhibendo.

24

Alexander Eps seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cistercij/eiusq; coabbatib⁹ ꝛ conuentibus vniuersis cisterciens ordinis. Salutē ꝛ aplicam benedictionē. Sedes apostolica duxit vobis ꝓuide concedendū/vt a nullo alio nisi a prioribus abbatibus seu vestris ordinis monachis a dictis abbatib⁹ sup hoc deputatis/visitari vel corrigi valeatis. Quia vero sic sunt ꝓcurationes visitationi annexe/vt p̄latis nō sint/nisi visitēt exhibēde/auctoritate p̄sentiū ne quisq; diocesanus/aut p̄latus ali⁹ a vobis ꝓcurationes huiusmodi exigere vel extorquere p̄sumat/nec vos eas exhibeatis eisdē districtius inhibemus. Decernētes eadē auctoritate irritū ꝛ inane/si qd ꝯtra inhibitionē huiusmodi a quoq; ꝓpria fuerit temeritate p̄sumptū/ac sententias si quas in vos huiusmodi occasione ꝓlate fuerint/nō tenere. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nostre inhibitiōis ꝛ cōstitutionis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attemptare p̄sumpserit/indignationē omnipotentis dei/ꝛ beatoꝝ Petri ꝛ Pauli aploꝝ eius se nouerit incursurū. Datum Neapoli. xv. kl. Maij. Pontificat⁹ nostri Anno primo.

Eiusdē. Qꝫ nō tenemur ad p̄stationē aliquarū collectarū/subsidioꝝ/ꝛ aliaꝝ exactionū nobis aut domibus nostris a sede apostolica seu legatis eiusdem imponendarum/ꝑ litteras sedis seu legatorū eius que expressam de indulgentia huiusmodi ꝛ ordinis nō fecerint mentionē/etiā si ꝯtineatur in eisdē litteris ꝙ id qđ per eas mandat̄ fiat/aliq̄ indulgētia nō obstañ.

fo. 23.

Alexander Episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cistercij/ eiusq; coabbatibus et conuentibus vniuersis cisterciensis ordinis. Salutem et apostolicam benedictionem. Religionis vestre meretur honestas/ vt vos speciali diligentes in domino caritate/ prosequamur gratia sedis apostolice ac fauore. Sane tenuitatem vestrorum redditum et prouentuum sollicite attendentes/ ac per hoc volentes alicuius relevationis solacio vos gaudere/ vobis auctoritate presentium indulgemus/ vt ad prestationem aliquarum collectarum subsidiorum et aliarum exactionum imponendarum vobis et domibus vestris a sede apostolica seu legatis eiusdem/ aut ipsorum auctoritate ac mandato non teneamini per litteras ipsius sedis /legatorum eius/ que plenam et expressam de indulgentia huiusmodi et ordine vestro non fecerint mentionem/ etiam si contineatur in eisdem litteris quod id quod per eas mandatur fiat aliqua indulgentia non obstante. Nos enim excommunicationis/ suspensionis/ et interdicti sententias si quas occasione predictorum in vos communiter/ vel aliquos vestrum ab aliquo promulgari contigerit decernimus non tenere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere/ vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit/ indignationem omnipotentis dei/ et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Anagnie Nonis Octobris. Pontificatus nostri Anno primo. nota.

Eiusdem/ Ut non teneamur legatis vel nuncijs domini pape/ aut archiepiscopis/ episcopis/ vel alijs prelatis quascunque procurationes pecuniarias soluere. Et si aliquis propter hoc in nos ferat sententias sint irrite et inanes.

25

Alexander epūs seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cistercij/eiusq̄ coabbatib⁹ ⁊ cōuentib⁹ vniuersis cistercieñ ordinis. Salutē ⁊ aplicā benedictionē. Circa sacrū ⁊ famosum ordinē vrm illius sinceritatis affectū gerim⁹/qđ semꝑ ipsius iusta desideria libētissime ꝓcuramus/⁊ sumus ad ea solliciti ꝑ que virtutū dño possitis deuotius ⁊ q̄etius famulari. Sane lecta corā nobis vra petitio continebat/ꝙ licet legati ⁊ nūcij aplice sedis/ac etiā diocesani locorum Archiepi ⁊ epi/necnō ⁊ alij ecclesiarū p̄lati/ quotiēs ad monasteria ⁊ domos ordinis vestri diuertūt honeste admittātur in eis/⁊ caritatiue tractentur/q̄nq̄ tñ ijdem diocesani ac p̄lati/auctoritate ꝓpria. Interdū vero dicti legati ac nūcij p̄textu litterarū p̄fate sedis in quib⁹ aliq̄n cōtinetur/ꝙ ab exemptis ⁊ nō exemptis/nō obstañ aliqua indulgētia cistercieñ/ vel alijs quibuscūq̄ cōcessa/in ꝓcuratione pecuniaria ꝓuideatur eisdē/ꝓcurationē hmōi ⁊ alia plura cōtra indulta que p̄dicta sedes cōcessit vobis cōmuniter vel diuisim/ a vobis ⁊ p̄dictis monasterijs ac domib⁹ exigere ⁊ extorquere/ ac alias vos ⁊ monasteria ipsa seu domos multipliciter molestare p̄sumūt/in ea interdicti ⁊ in ꝑsonas eoꝝ suspēsionis ⁊ excōis sentētias ꝓferendo/in vrm p̄iudiciū ⁊ ipsi⁹ ordinis detrimentū. Cū itaq̄ dilectus fili⁹ noster. J. titul. sancti Laurētij in Lucin pbr cardinalis/q̄ sp ad hoc intētus esse dinoscitur/vt ordo vester ꝓsperitatis affluētiā ꝯsequatur/a nobis affectuose petiuerit vt sup p̄missis ꝓuidere paťna diligētia curarem⁹. Nos eiusdē cardinalis ⁊ vris p̄cibus annuētes qđ eisdē legati ⁊ nūcijs ꝑ supradictas seu q̄scūq̄ alias aplice sedis litteras/ac etiā p̄dictis archiepis ⁊ epis seu p̄latis in ꝓcuratione pecuniaria nō teneamini ꝓuidere vobis auctoritate p̄ntiū indulgem⁹ Decernentes ꝙ hmōi sentētie si quas in vos vel aliquē vestrū taliter cōtigerit/de cetero ꝓmulgari sint irrite penitus ⁊ inanes. Nulli ergo oīno hominū liceat hanc paginā nostre cōcessionis ⁊ cōstitutionis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attē

ptare p̄sumpserit/indignationē omnipotētis dei/ ꝛ beatorum Petri ꝛ Pauli aploꝝ eius se nouerit incursurū. Datū viterbij Non. Julij. Pontificatus nostri Anno quarto.

Eiusdē. Qꝛ ad cōseruandū vnitatis ordinis vinculū districtius inhibet p̄sonis ordinis/ne p̄textu alicui⁹ questiōis vel difficultatis in eodē ordine emergentis extra ipm ordinē appellare p̄sumāt/ decerneñ eos qui oppositū p̄sumerēt rigori ordis cōtra tales inibi introducto subiacere/ nō obstañ hmōi appellatione.

Alexander Epus seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cistercij/ eiusq̄ coabbatibus ꝛ conuentib⁹ vniuersis cistercieñ ordinis. Salutem ꝛ aplicā benedictionē. Uirtutū meritis rutilans ꝛ sanctitatis odore fraglans in ecclesie corpore membrū nobilissimū ordo vester sic a sui plantatione per semitā mandatorum dñi ambulauit/et vnitatē seruauit ꝛ pacem/ q̄ gratia gubernāte diuina nunq̄ visitationis vel correctionis aliene officio indiguit/vel in eo nasci potuit turpē sibi maculā supducēs alicuius dissensionis rimula vel scissura/ ꝓpter qd̄ sedes aplica eidē ordini questiōes inter p̄sonas emergētes ipsi⁹ p̄ p̄resabbates eiusdē terminari debere/ ꝛ a nullo nisi ab eisdē abbatib⁹ vel deputādū ab ipsis ad h̄ idoneis monachis dictū ordinē visitari posse vel corrigi noscit̄ indulsisse. Nos igit̄ eundē ordinē quē inter alios suorū p̄cellētia meritoꝝ p̄cipua ꝓsequimur caritate in sua cupiētes

pace seruare/ac ei ne vnitatis ipsi⁹ dirupi possit vinculū salubriter pcauere/ vniuersis ⁊ singulis psonis eiusdem ordinis in virtute obediētie/districti⁹ inhibem⁹/ne aliq̄ ex psonis ipsis p textu alicui⁹ q̄stionis vel difficultatis in eodē ordine emergentis extra ipm ordinē appellare psumat. Decernī eos q̄ secus egerint siue sint abbates/siue monachi/vel cōuersi rigori sepedicti ordinis ꝯtra tales inibi introducto debere/nō obstāte appellatiōe hmōi subiacere. Nulli ergo oino hoim liceat hāc paginam nr̄e inhibitiōis ⁊ cōstitutiōis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si q̄s aūt hoc attēptare psumpserit/ indignationem omnipotētis dei/⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli apłorum eius se nouerit incursurum. Datū Anagine Idus Junij. Pontificatus nostri Anno sexto.

Priuilegiū dn̄i Urbani pape iiij. Expsse p cipiēs ⁊ mandans p̄latis ecclīarū q̄ ꝯseruēt p̄uilegia/indulgētias/libertates/ ⁊ cōsuetudines rōnabiles ⁊ antiquas ordīs nr̄i/ ⁊ q̄ cessent ab oī inq̄etatiōe nostra.

URbanus Ep̄s seru⁹ seruorū dei. Uenerabilib⁹ fratrib⁹ Archiep̄is ⁊ ep̄is ⁊ dilectis filijs abbatib⁹ p oribus/decanis /archidiaconis/ ⁊ ecclesiaꝝ p̄latis/ad quos littere iste puenerint. Salutē ⁊ apłicam bn̄dictionē. Dilecti filij abbas cistercij/eiusq̄ꝫ coabbates ⁊ cōuentus vniuersi cistercien̄ ordinis suā ad nos querimoniā destinarūt/q̄ licet eis a sede apłica sit indultū/ vt a forensibus cōuentib⁹ sint imunes/nulliq̄ꝫ liceat in eos vel eoꝝ monasteria seu cōfratres inibi cōmorantes/excōis suspensionis aut interdicti cōtra id q̄d ab origine ordīs obseruatū fuisse dignoscit̄ sentētias pmulgare/que si pmulgate fuerint decernunt̄ p

fo. 25.

hmōi indulgētiā irrite ⁊ inanes. Uos tamē eoꝝ quieti ⁊ libertatibꝰ/de quo miramur nō modicū/inuidētes ac moliētes infringere indulgentiā supradictā in eos ꝯtra indultū huiusmodi de facto ꝑdictas sentētias ꝓmulgatis/quos vt fatigetis laboribus ⁊ expēsis interdū ad forenses cōuētus accedere/ qn̄qꝫ sententiarū vestrarū executiōes quacūqꝫ sint auctoritate ꝓlate suscipe inuitos cōpellitis ꝓ vr̄e arbitrio voluntatis q̄qꝫ ex generali q̄ suscepisse dicimur ap̄lice sedis mādato teneamini eosdē in suis libertatibꝰ ⁊ priuilegijs cōtra prauoꝝ ꝑssuras et molestias defensare/sicqꝫ fit vt indulgētia ꝯcessa eis cā solacij ⁊ quietis sit ipsis/vobis ꝯtra ipam quasi ꝯspirātibus/causa dispendij ⁊ laboris. Cū igit̄ sicut in lege dicit̄ parū sit in ciuitate ius esse/nisi qui illud teneat̄ existat/ dignūqꝫ ac cōueniēs videatur/vt indulgētie ac ꝓuilegia que deuotis ⁊ benemeritis indulgentia ꝯtra ꝑsumptoꝝ audaciā cū expedit defendant̄/ vniuersitat: vr̄az rogamꝰ monemꝰ ⁊ hortamur attēte ꝑ ap̄lica vobis scp̄ta in virtute obediētie districte ꝑcipien̄ mādātes q̄tenꝰ ꝓuilegia/indulgētias/⁊ libertates eisdē ab ap̄lica sede ꝯcessa/ ac eoꝝ ꝯsuetudines/rōnabiles ⁊ antiq̄s/firma ⁊ illibata eis de cetero ꝓ ap̄lice sedis ⁊ nr̄a reuerētia obseruātes ab eoꝝ sup ꝑmissis coactiōe ac molestia penitꝰ desistatis/ ita q̄ ipi ꝯcessa eis valeant trāquillitate gaudere/ac sup hoc ꝑ sedem eandem nō oporteat aliter ꝓuideri. Datū Viterbij .iij. Non̄. Maij. Pontificatus nostri Anno primo.

Eiusdē. Qd̄ nō possumus excōicari vel int̄dici ꝑ delegatos subdelegatos/seu ꝯseruatores/seu alios nūcios/aut executores sedis ap̄lice. Nec ipi debēt a nobis ꝓcurationes pecuniarias exigere ⁊c. Et q̄ reuocatio pluriū ꝓuilegioꝝ facta ꝑ Alexādrū papā nullū libertatibꝰ nr̄is affert ꝑiudiciū.

d 3

27

Vrbanus Eps seru⁹ seruorū dei. Dilectis filijs abbati cistercij/eiusqꝫ coabbatib⁹ ⁊ cōuentibus vniuersis cistercieñ ordinis. Salutē ⁊ aplicā benedictionē. Sacre vr̄e religiōis inducti meritis votis vestris libēter annuim⁹ eaqꝫ vobis cōcedim⁹/ꝑ que materia submota grauaminis status vestri trāquillitas ꝓcuret.
Sane nobis exponere curauistis/ ꝙ ex speciali ꝓuilegio sedis aplice obtinet̄/vt nulli oīno hoim̄ liceat ī vos vl̄ vr̄a monasteria/seu fratres inibi cōstitutos ꝯ id qđ ab origine ordis noscit̄ institutū excōis/suspēsionis/seu interdicti sentētias ꝓmulgare/felicis quoqꝫ memorie Honori⁹ papa p̄decessor noster ꝗeti vestre paterna volēs diligētia ꝓuidere/adijciēdo de gr̄a potiori suis litteris vobis indulsit/vt nō solū alijs sed nec etiā dicte sedis legatis p̄dictas/vel etiā depositionis sententias in vos vel p̄dicta monasteria sine sedis eiusdē spāli mādato licitū sit ꝓferre/quas si extūc ꝓferri ꝯtigerit decreuit irritas ⁊ inanes. Insuꝑ oīno ꝓhibuit ne p̄dicti legati ꝓcuratiōes pecuniarias a vobis exigere vel extorq̄re p̄sumāt/ sed cū ad domos vr̄i ordinis accesserint/sine carniū esu cibis regl̄arib⁹ sint ꝯtēti. Porro qz felicis recordatiōis Alexander p̄p p̄decessor noster oīa indulta quibuscūqꝫ ꝑsonis siue ecclesiasticis p̄latis/⁊ alijs regularib⁹ ⁊ nō regularib⁹/siue secularib⁹ ꝓncipib⁹ ⁊ alijs minoribus ⁊ quorūcūqꝫ locorū/capitulis/collegijs/cōuētib⁹/ ⁊ cōmunibus/seu cōmunitatib⁹ a felicis recordatiōis Innocētio vel ab ip̄o Alexandro p̄decessorib⁹ nr̄is ꝯcessa/ꝙ videlicet ꝑ delegatos/cōseruatores/aut executores a sede aplica deputatos/ seu ꝑ delegatos ab ipsis/vel ꝑ legatos sedis eiusdē/ aut ordinarios seu delegatos eoꝝ intdici/ suspēdi/vel excōicari/qđqꝫ ipsis ingressus eccl̄ie ꝓhiberi/ ⁊ ꝙ terre sue interdicto eccl̄iastico supponi nō valeāt totaliter duxit auctoritate aplica reuocāda. Ita ꝙ deinceps nullū robur nullūqꝫ vigorē obtineant/nec p̄missi ꝑ ea iuuare se valeant vlterius vel tueri nisi principes ipsi/sint reges/vel vxores/aut filij/ seu fratres regum/ aut alij

magnates sublimesq3 viri/qui antiquit⁹ a p̄dicta sede similem gratiā habuerūt/vos metuētes vobis p̄ hoc p̄iudiciū generari/ap̄lice sup̄ hoc p̄uisionis remedium implorastis. Nos itaq3 vestris p̄cibus inclinati adinstar eiusdē Alexandri p̄decessoris q̄ p̄ reuocationē hmōi nullū libertatib⁹ ⁊ imunitatibus vobis a p̄fata sede p̄cessis p̄iudiciū impostere generet auctoritate vobis p̄sentiū indulgem⁹. Nulli ergo oīno hoīm liceat hanc paginā nostre cōcessionis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attemptare p̄sumpserit/indignationē omnipotētis dei/⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli apostolo⁊ eius se nouerit incursurū. Datū Viterbij. ij. Noñ Maij. Pontificatus nostri Anno primo.

Eiusdē. Qd moniales ordinis cistercieñ gaudeant p̄uilegijs ⁊ indulgētijs ordini p̄dicto ab ap̄lica sede concessis.

Rbanus Ep̄us seru⁹ seruo⁊ dei. Dilectis in christo filiabus abbatissis/⁊ cōuentibus monialiū vniuersis cistercieñ ordinis. Salutē ⁊ ap̄licam benedictionē. Meritis sacre vestre religionis inducimur/vt fauoris benigni gr̄a vos iugiter p̄sequētes paci ⁊ trāquillitati vestre ne iurgiorū cōcutiat̄ procellis imposterū cōsulamus/hinc est q̄ nos vestris supplicationibus inclinati/ vt priuilegijs ⁊ indulgentijs generaliter ordini vestro ab ap̄lica sede cōcessis in his que vobis cōpetunt vti libere valeatis/auctoritate vobis p̄sentium indulgemus. Nulli ergo oīno hominū liceat hanc paginā nostre cōcessionis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attēptare p̄sumpserit/ indignationē omnipotētis dei/⁊ beato⁊ Petri ⁊ Pauli ap̄lorum eius se nouerit incursurū. Datū Viterbij. Idus Maij. Ppōtificatus nostri Anno primo.

Eiusdē. Ne dem⁹ pmitias aut decimas d terris nřis añ ɔciliū generale acq̄sitis q̄s ppriis manib⁹ aut sūptib⁹ excolim⁹/nec de ortis virgultis ⁊ molendinis nostris nec de animaliū nřoꝝ nutrimētis.

VRbanus Epūs seru⁹ seruoꝝ dei. Dilectis filijs abbati cistercij/eiusq̄ȝ coabbatib⁹ ⁊ ɔuētib⁹ vniūsis cisterciēsi ordis. Salutē ⁊ aplicā bñd. Deuotionis augmētū vob deo ppicio ɔuenire ɔfidim⁹/si sup his q̄ pie cupitis nos benignos ad gřam habeatl. Sane petitio vřa nob exhibita ɔtinebat/q̄ lȝ vobis a sede aplica sit idultū/vt de terris añ gnāle ɔciliū acq̄sitis/q̄s ppriis manib⁹ aut sūptib⁹ colitis/seu de ortis ⁊ virgultis vřis/aut vřoꝝ aialiū nutrimētis nulli decimas teneamī exhibere. Nōnulli tñ vřis libertatib⁹ inuidētes de terris/ortis/⁊ virgultis p̄dictis/pmicias/necnō ⁊ de molēdinis vřis decimas exigūt in vřm nō modicū detrimētum. Quare nobis hūilit supplicastis/vt sup h̄ puidere vobis přna sollicitudine curarem⁹. Vřis itaq̄ȝ supplicatōibus inclinati/vt hmōi pmitias ⁊ decimas illis ɔ̄ q̄s de eis nō soluēdis legitima estis p̄scriptione muniti/nullaten⁹ soluere teneamī vobis auctoritate pñtiū idulgem⁹. Nulli ḡ oīno hoīm liceat hāc paginā nře ɔcessiōis infringē/ vel ei ausu temerario ɔ̄ire. Si q̄s aūt h̄ attēptare p̄sūpserit/idignationē oipotētis dei/⁊ btōꝝ Petri ⁊ Pauli aploꝝ ei⁹ se nouerit incursuꝝ. Datū Viterbij. v. Jdus Maij. Pontificat⁹ nři Anno pmo.

Eiusdē. Q͛ tpe interdicti generalis possumus diuia officia i monasterijs nřis alta voce ianuis aptis ⁊ pulsatis cāpanis celebrare/excōicatis tñ ⁊ iterdictis exclusis.

VRbanus Ep̃s seru⁹ seruoꝝ̃ dei. Dilectis filijs abbati cistercij/eiusq̧ coabbatib⁹ ⁊ ꝯuentib⁹ vniuersis cisterciēsi ordinis. Salutē ⁊ aplicā benedictionē. Deuotionis augmētū vobis deo ꝓpitio ꝓuenire cōfidim⁹/si sup his que pie cupitis nos benignos ad grām habeatis. Cū igit̃ sicut ex tenore vr̃e petitiōis accepimus vob ⁊ ordini vr̃o a p̄ma sui fundatiōe a sede aplica sit cōcessū/vt tꝑe generalis interdicti possitis excōicatis ⁊ interdictis exclusis diuina officia in vr̃is monasterijs celebrare/vosq̧ auctoritate ꝯcessiōis hmōi diuia eadē alta voce/aptis ianuis/ ⁊ pulsatis cāpanis/excōicatis tñ ⁊ interdictꝭ exclusis/duxeritis hacten⁹ sollēniter celebrāda. Nos vr̃is supplicatiōib⁹ inclinati vt in monasterijs vr̃is q̃ a seculariū habitatiōib⁹ remota sunt/diuina p̄dicta celebrare quēadmodū hacten⁹ rōnabiliter fecisse noscimini tꝑe ipsi⁹ interdicti libere valeatis vobis auctoritate p̄ntiū idulgem⁹. Nulli ḡ oino hoim liceat hāc paginā nr̃e ꝯcessiōis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si qs autē hoc attēptare p̄sumpserit/indignationē oipotētis dei ac btōꝝ Petri ⁊ Pauli aplorum eius se nouerit incursuꝝ. Datū Viterbij. v. Idus Iunij. Pontificat⁹ nr̃i Anno primo.

Priuilegiū dñi Clemēs pape iiij. Ut abbates transeāt ad generale capitulū annis singulis apud cistercium/ ⁊ qui nō venerint puniantur.

CLemens Ep̃s seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cistercij/eiusq̧ coabbatib⁹ in generali capitulo apđ cisterciū cōgregatis. Salutē ⁊ aplicam benedictionē. Licet ex statutis ordinis vestri certe pene/in nō veniētes ad generale capitulū eiusdē

ordinis instigant / pro eo quod in hoc potissime totius ordinis conservatur integritas ex relictis dispositionibus annis singulis ordinandis ibidem / quia tamen nonnulli abbates dicti ordinis ad idem capitulum anno proximo preterito venire pro sue voluntatis arbitrio non curarunt / ne simile ab aliquibus imposterum attemptetur volumus et mandamus edicto perpetuo statuentes / ut tales qui de cetero non venerint ad capitulum memoratum / nisi legitima causa fuerint impediti sine penarum relaxationibus puniantur secundum ipsius ordinis instituta. Datum Perusij. v. Idus Iulij. Pontificatus nostri Anno primo.

Determinatio eiusdem domini Clementis pape iiij. super multis difficultatibus tunc in ordine pendentium in qua octo capitulis sacrum ordinem post gravissimam processuum involutionem in summa pace restituit.

Primum capitulum. Excellens commendatio sacri huius ordinis et detestatio predictarum difficultatum.
Secundum capitulum. De cura vacantis monasterij / necnon de electione et confirmatione abbatis cistercij / qui facta electione concordi est apostolica auctoritate confirmatus / et potest administrare.
Tertium capitulum / De remissione statutorum concilij generalis de electionibus et electoribus ordinis.
Quartum capitulum. De capitulo generali et diffinitoribus / de litteris capitulo missis / de iudicibus ab eo datis / et de elemosynis recipiendis.
Quintum capitulum / De visitatione domus cistercij / et proclamationibus in ea faciendis.
Sextum capitulum. De visitationibus et visitatoribus ordinis / de eorum potestate evectionibus pictantijs emissionibus fratrum. etc.
Septimum capitulum. De punitionibus in visitatione faciendis / de donis suspectis / et de prelatione visitationum.
Octavum capitulum. De causis depositionis abbatum. de male depositis. etc.

Clemens Ep̄s seru⁹ seruoꝝ̄ dei. Ad ꝑpetuā rei memoriam. ¶ Paruus fons qui creuit in fluuiū ⁊ in lucē solēq; ꝯuersus in aquas plurimas redundauit/Cistercieñ est ordo p̄lucidus/q̄ a sui ortus exordio paru⁹ ⁊ humilis abiectione habit⁹/tenuitate substātie/hūilitatis ꝓfessione ac numero ꝓfessoꝝ̄ sub fontis metaphora nō indigne describit̄/cui diuersarū illi ꝓprietatū conformitate cōformis nō immerito cōparat̄. Hic est em̄ fons ortorum irriguus/ceteras rigans religiones ⁊ ordines/ac in ipsos exemplis salutarib⁹ scaturizās. Hic est fons amen⁹/varietate virtutū p̄clarus mūdicie puritate/pietate patens/indeficiens sanctitate/hoꝝ̄ merito sic excrescere meruit/vt fontl nomen excedens fluui⁹ censeat̄. Cui⁹ ꝓcessus laudabilis de virtute in virtutē/vt deū deoꝝ̄ in syon videat gradiētis/vniuersalis ecclesie letificat vnitatē/in qua ꝑ meritoꝝ euidētiā clare lucis splēdorē adept⁹ q̄si stella matutina resplēdet in medio nebule mūdi hui⁹/⁊ in ea splēdidos emittēs radios instar solis/velut aque duct⁹ de paradiso ꝓgrediēs in aquas redūdat plurimas/ortū plantationū suarū cet⁹ quidē claustraliū q̄s ꝓduxit aquis irrigās gr̄aꝝ ⁊ vino sp̄ualis leticie fructū inebriās partus sui. Hui⁹ siq̄dē ordinis sacra religio a sue institutōis auspitijs q̄si deserta ⁊ inuia/vtpote paucis adhuc initiata cultorib⁹ tādē honoris ⁊ honestatl fruct⁹ parturiēs/ramos suos ramos q̄dē honoris ⁊ gr̄e/q̄si terebint⁹ extēdit/germinās gn̄ationes ⁊ ꝓgenies germinauit. Eapropter letat̄ ⁊ iubilat letabūda/et laudās exultat iā in multitudine numerosa spectabilis/q̄ olim q̄si despicabil' in solitudine dilitebat. Digne itaq; h̄ ordo dignissim⁹/dilect⁹/⁊ p̄elect⁹ a dn̄o eidē psallit ⁊ asserit cū ꝓph̄a in t̄ra deſta ⁊ iuia sic i scō tibi desiderio ⁊ solido ꝓposito religiōis apparui nō vt me i habitu vel ambitu ostētatiōis tibi q̄ oīa vides ostenderē/s̄ vt in hūilitatis abiectiōe tuā viderē/⁊ te misericordit̄ donāte ꝑcipere gloriā ⁊ v̄tutē. Uidit em̄ ⁊ gauisus ē ꝑcepit vt p̄mittit̄ multe fecūditatl gloriā nihilomin⁹ i caritate

30

fundatꝰ. Primi nāq₃ ipsiꝰ ordinis architecti ꝑma quasi eiusdē
ordinis fundamēta in caritate iecerūt/ eundē ordinē adinstar
spōsi celestis q̄ in speciosissima spōsa sua caritatē/ vt ipa fatet̄ q̄
in ea ꝑseuerātior fieret ordinauit/caritatiuis p̄ceptis ⁊ institu-
tiōibꝰ ordinātes. Quibꝰ caritatis carta nomē nec imerito ipo-
nētes ꝑ ipām ad caritatis ꝯseruationē strauerūt/iuxta ꝓphe ꝓ-
missū. Ipsiꝰ ordīs lapides ordināti in illa q̄d maioribꝰ/ q̄due
minoribꝰ debeat̄ aptius statuētes/vt ſm eiusdē ꝓphe vatici-
niū ipsiꝰ ordinis agni iuxta suū ordinē pascerent̄. Licet aūt or
do p̄dictꝰ ex caritatis ordinatōe firmissimꝰ/⁊ vt castroꝝ acies or
dinata terribilis/ꝯtinue in spūalis pugne ꝓcinctu desudās ꝯ̄ ho
stes spūs pugnare didicerit/⁊ ipos etiā expugnare. Adhuc tñ
Sathan cribrū suū mouere nō desinit/ſ; ipm mouet ⁊ excutit/
expectās ⁊ expetēs/vt excutiat filios excussoꝝ. Adhuc Sysara
israelitas falcatis eos curribꝰ oppressurus insequit̄. Adhuc ho
stis antiquꝰ peculiarē dñi ꝑplm religiosos videl; dñm ꝯtēplati
onis speculatōe vidētes/⁊ spāliter in eiꝰ ꝑtē assūptos nō cessat
impetere/sed totis satagit viribus varijs conat̄ insidijs diuer-
sis in illos conatibꝰ insilit/vt ipse a participio gaudij celestis
exclusus in eis iocunde habitantibꝰ vnius moris in domo ca
ritatē vulneret/vnitatē separet /ipsosq₃ separatos in eiusdem
pugne cōflictu debiliores efficiat/⁊ ab eis iocunditatē vnani-
mitatis excludat/hoc ipsum insidiose molitus in ꝑsonas p̄fa-
ti ordinis his diebꝰ inter ipsas suꝑ diuersis articulis discordi-
arū excitata materia litiū satis seminibꝰ/ et iactis seminarijs
iurgiorū. Nos aūt ipsiꝰ ordinis sanctitatē ⁊ clarā famā /cuius
odor sicut agri pleni suauitas/cui dñs benedixit totā replet ec
clesiā/singulari zelantes affectu/ne vel ipsiꝰ sanctitas talibus
nutaret insultibꝰ/vl' fame claritas detractoꝝ linguis exposita
turbaret̄/sed singula in eodē ordine locum vt p̄mittit̄ decēter
sortita retineant/sicq₃ cōtra predicti Sysare impetus de celo
efficacius ipsius ministerio dimicet̄/⁊ ipsum faciliꝰ iuxta Del-
bore canticum stelle in suo cursu ⁊ ordine manētes expugnēt/
princi ijs putauimus obsistendū/exortam in eodē ordine suꝑ
articul' p̄dictis dissensiōis materiā/vitatis litigioꝝ anfractibꝰ

⁊ exclusis aduocatorū tumultibꝰ/ salubris ⁊ celeris subscripte
ꝓuisionis nostre cōpendio decidentes/ nunc antiqua ipsius
ordinis statuta interp̄tatiōis iuuādo remedio/ nūc eadē apli-
ca auctoritate firmādo/ nūc etiā q̄dā noua de vnanimi ꝯsensu
cisterciē̄/ ⁊ q̄ttuor infrascriptoꝝ p̄moꝝ ac aliorū abbatū/ ⁊ q̄ꝫ
pluriū ꝑsonaꝝ ipsius ordinis in nr̄a ꝯstitutarum p̄sentia statu
endo 2 Licet igitur cōtineatur in carta predicta/ ꝙ siqua
domus eiusdē ordinis abbate ꝓprio fuerit destituta maior ab
bas de cuiꝰ domo domꝰ illa exiuit ordinatiōis eiꝰ habeat om
nē curā donec in ea abbas alius eligat̄/ domui autē cisterciē̄
quia mater est omniū dum ꝓprio abbate caruerit/ quattuor p̄
mi abbates scꝫ de Firmitate/ de Pontigniaco/ de Claraualle/
⁊ de Morimūdo ꝓuideant/ ⁊ sup̱ eos sit cura domus illiꝰ do-
nec electus abbas in ea fuerit ⁊ statutus/ hoc tñ ex vsu ⁊ ꝯsue-
tudine dicti ordinis generali sic interp̄tandū duximus/ vt vi-
delicet administratione vacātis monasterij remanente penes
conuentū eiusdē/ siqua forsan emerserint difficilia ꝓpter que
vel cisterciē̄ ad dictos p̄mos quattuor vel alioꝝ monasterio-
rū cōuentus ad suos patres abbates duxerint recurrendū. Ab
bates ipsi curā ⁊ diligentiā habeāt in consilio ⁊ auxilio postu-
lantibꝰ ꝓut eorū requiret necessitas impēdendis. Et licet ad-
ministrationē penes singuloꝝ monasterioꝝ vacantiū cōuentꝰ
dixerimus/ s̄m morē seruatū hactenus remanere/ sigillū tamē
p̄dicto monasterij cisterciē̄ eo vacante prior ipsiꝰ custodiat cō
signatū ⁊ clausū/ sicut hactenꝰ fieri cōsueuit. In alijs vero mo
nasterijs vacantibꝰ sigilla eorū patres abbates sigillis aliorum
abbatū signata teneāt ⁊ inclusa. In carta etiā hmōi cōtine
tur qđ domo qualibet eiusdē ordinis abbate ꝓprio vt p̄dicit̄
destituta electiōis die p̄fixa etiā ex abbatibꝰ si quos domꝰ illa
genuerit aduocet̄/ ⁊ cōsilio ac voluntate patris abbatis abbatē
eligant abbates ⁊ monachi domꝰ illiꝰ/ ad electionē autē cister
ciē̄ abbatis p̄fixa ⁊ p̄notata die ad minus ꝑ q̄ndecim dies ex
abbatibꝰ quorū domus de cistercio exierūt/ ⁊ ex alijs quos no
uerint p̄dicti abbates ⁊ fratres cisterciē̄ ideneos cōuocentur.
Et cōgregati in noīe dn̄i abbates ⁊ monachi cisterciē̄ abbatē

31

eligant/sup quo cōtentiōe orta q̄ id nō seruabat iuxta ipsius
carte tenorē. Nos attendētes qd̄ cōmunis ab antiquo p abbates
dicti ordinis ita fuerit ordinatū/id tn̄ in dissuetudinē abijt/ et
iā de cōmuni cōsuetudine soli monachi vacātis monasterij vo
cem in electione abbatis habere noscunt/hmōi consuetudinē
volum⁹ ꝛ pcipimus obseruari/ eā laudabilē ꝛ rationabilē iudi
cantes/cū ad ius cōmune reduxerit/qd̄ fuerat cōtra iuris com
munis regulas cōstitutū. Ita qd̄ ea que de vocandis aliquib⁹
abbatib⁹ quorū domus de cistercio exierūt/quod quidē de pa
tribus abbatib⁹ hacten⁹ est seruatū/ꝛ cetera que de vocatione
hmōi quo ad cisterciē/necnō quo ad alia eiusdē ordinis mo-
nasteria in carta vt pmittit cōtinent/eadē tam i ipso cisterciē
q̄ in alijs monasterijs inuiolabiliter obseruet. Licet eni pdicti
sic vocandi vocē in electione nō habeāt/ eoꝝ tn̄ psentia posset
esse multipliciter fructuosa. Ceterū qꝛ circa electionē abba-
tis pdicti monasterij cisterciē fuit ab aliquibus dubitatū/ an
possit ex vsu aliquo tolerari/qd̄ circa cisterciē electum retroac
tis tēporib⁹ est obtentū/videlicet vt cisterciē elect⁹ si ei⁹ elec-
tio fuerit in cōcordia celebrata administrare valeat/etiā a ne-
mine confirmat⁹/ꝛ sine cōfirmatione aliqua curā habeat ani-
marū. Nos ad hmōi dubitationē imppetuū amouendā statu
imus/vt in monasterio cisterciē celebrata electione concordi
scdm̄ morē hactenus obseruatū electus pdicto modo cōcordi-
ter eoipso ver⁹ sit abbas cistercij/ꝛ administrādi licētiā curāq̄
aīaꝝ habeat/ac in oībus p vero abbate perinde habeat/ ac si
a sede aplica cōfirmationis beneficiū habuisset/a qua ipsū in-
telligi volum⁹ ꝛ statuim⁹ cōfirmatū. Licet aūt idem abbas ci-
stercij pdicto modo auctoritate aplica cōfirmet/nihil tn̄ depe-
reat p hoc eiusdē ordinis libertati quā circa cessionē/ꝛ amotio
nē abbatis/ipsius idem ordo dinoscit habuisse/ quāq̄ ipsi or-
dini manere volum⁹ illibatā. 3 Et qꝛ pfatus ordo in mul-
ta simplicitatis puritate fundatus pfecit laudabiliter in eadē
Nos circa electiōes in monasterijs eiusdē ordinis faciēdas/sic
psonas ipsius ordinis pcedere toleram⁹/sicut hacten⁹ pcesse-
runt/necessitatē seruādi solēnitates seu formas ꝯtentas in ge

nerali cōcilio eis de gratia remittētes. Ordinam⁹ aūt q̄ in ma
ioribus abbatijs generationē habētib⁹ cū vacauerint quinde
cim dierū ad minus ad eligendū termin⁹ assignetur. Et prior/
supprior/ac cellararius vacātis monasterij cōueniāt de electo-
ribus/quos idē prior postq̄ de ipsis cōuenerint in caplo noia
bit. Patres vero abbates vel visitatores nullū nominēt elec-
torē/nec electorib⁹ p̄dicto modo creatis simul vel singillatim
aliqd dent p̄ceptū/nisi qd in publico eis iniungāt artius/ vt se
cundū suas cōsciētias puideant vacāti monasterio bona fide.
Nec alicui⁹ vacantis monasterij pater abbas sibi noiari postu
let electores anteq̄ in capitulo nominent/Nec aliquē ex con-
gregatis ad eligendū electorib⁹ ad se vocet/nec verbo vel scri
pto/aut signo eis vel eoꝝ alicui suā insinuet voluntatē/ nec ele
ctioni clam vel palā impedimentū aliquod inferat p quod ele
ctorū impediat libertatē. Electā quoq̄ psonā si sufficiēs ⁊ ido
nea vacanti monasterio fuerit/nō refutet. Et qui cōtra fecerit
grauiter puniat. Nec aliquā psonā amoueat ab officio/vel de
monasterio eijciat ipsius vacatione durante. 4 Insuper
statuimus ⁊ ordinamus q̄ in ordine predicto iuxta morē lau-
dabilem hactenus obseruatū annis singulis generale capitu-
lum celebretur/in quo vigintiquinq̄ diffinitores statuantur /
hoc modo/Abbas cisterciensis tanq̄ pater/p̄mus nominet quat
tuor diffinitores de generatione sua speciali quos idoneos es
se crediderit ad diffinitionis officium exercendū. Et exinde p̄-
dicti primi quattuor abbates scilicet quilibet eorū de genera-
tione sua quinq̄ dicto abbati cistercij seorsum/vel coram alijs
nominabit. Ex quib⁹ quinq̄ abbas cistercij seorsum/ vel corā
alijs nominabit. Ex quibus quinq̄ abbas cistercij vno p̄ter-
misso quattuor eligat quos sufficiētes esse crediderit. Et sic vi
ginti diffinitores erūt/suis q̄ttuor cū ceteris numerati. Quos
⁊ p̄dictos q̄ttuor primos abbates idē abbas cistercij in caplo
die secūda capli noiabit ⁊ diffinitores istituet/⁊ ipe cū eis vice
simusq̄nt⁹erit. Si qs vero ex p̄dictis quattuor p̄mis abbatib⁹
tunc nō fuerit/in hmōi caplo idē abbas cisterciensis de gnātione

32

absentis assumet quattuor diffinitores quos idoneos extima
bit. Ut autem p̄dicti cisterciēn̄ ⁊ quattuor primi abbates deū
habentes pre oculis odio ⁊ amore/ac personarum acceptione
postpositis bona fide ꝓcedant/eosq; qui nūc sūt ⁊ futuros im
posterū ad hec fideliter obseruāda/sub attestatione diuini iu-
dicij/⁊ in virtute obediētie ap̄lice sedi debite obligam⁹. Ordi-
nātes ⁊ statuētes ꝙ littere misse capitulo generali ꝑsone infa-
miā continētes legant̄ corā diffinitorib⁹ ordinis supradicti/et
ꝙ iudices dati ab eodē capitulo nō subdelegēt alijs vices su-
as. Diffinitiōes quoq; capituli nō reuocētur p̄ter volunta-
tē diffinitoꝝ in loco residentiū cōsueto. Statuta de cetero faci
enda nō obligent/nisi in sequētis anni cap̄lo confirment̄. Et ꝑ
diffinitores nihil diffiniat̄ prius in cap̄lo nō notatū. Stet̄ sen
tentie maioris partis coꝝ. Cūq; ipoꝝ sentētia in discordiā ve
nerit abbas cistercij reputabit̄ ꝓ duob⁹. Diffinitores vero no
minati ꝓtestabunt̄ in cap̄lo stando ꝑ iuramentū in verbo sa-
cerdotis q̄d iniunctū sibi ministeriū ad honorē dei ⁊ vtilitatē
dicti ordinis fideliter exequētur/hoc etiā ip̄e abbas cisterciēn̄
sedendo facere teneat̄. De notādis aūt his que cōtra memora
tū abbatē cistercij dicta fuerint in cap̄lo ita fiat sicut in casu cō
simili de alio notaret̄. Elemosyne vero q̄ mittunt̄ cap̄lo gene-
rali recipiant̄ ꝑ duos abbates quorū vnus ꝑ eundē abbatē ci-
stercij/⁊ alius ꝑ p̄dictos p̄mos quattuor abbates ponant̄/de
cetero alternatim/ita ꝙ quilibet de ipsis illū ponat scd̄m suū
ordinē vice sua. 5 Deniq; ne in ordine p̄dicto alique pos-
sint spine succrescere vitioꝝ/p̄cipimus p̄dictū cisterciēn̄ mona
steriū ab eisdē primis quattuor abbatib⁹ annis singulis visi-
tari. Et nisi de die alio abbas cistercij cū eis cōuenerit in festo
beate Marie magdalen̄ fiat hm̄oi visitatio annuatim. Nec li-
ceat dicto abbati cistercij diē mutare condictā sine causa ratio
nabili ⁊ vrgente/quā si ei supuenerit intimet eisdē p̄mis quat-
tuor abbatib⁹ in tēpore oportuno ꝑ se vel ꝑ nūciū cū quo ijdē
abbates de die subrogāda tractare valeāt/⁊ etiā cōuenire. Qđ
si cū nūcio cōcordare nequiuerint/ipimet diē statuāt siue ter-
minū cōpetentē/⁊ eidē abbati cistercij ꝑ eundē nunciū vel aliū

sentiment ꝓut viderint expedire. Que omnia dicti ꝑmi quattuor abbates bona fide ⁊ absq; aliqua captione facere teneantur. Sane cū ꝑdicti quattuor abbates Cisterciū visitabūt/abbates ⁊ monachi socij visitatoꝝ ipsoꝝ in ꝓclamationib⁹ faciendis/tā in capitulo monachoꝝ q̃ʒ etiā conuersoꝝ vocē liberā habeant/ licet aliq̃n ꝓut fertur eis fuerit denegata. Si quid aūt in ꝑsona abbatis vel in alijs in eodē monasterio crediderint reformandū/id eidē abbati suggerāt/ hoc est cū reuerētia ⁊ honestate dicant/ac eū benigne moneāt ⁊ hortent̄/vt id emēdet in se vel in alijs faciat emendari. Qđ si facere forte noluerit insolenter/vel distulerit negligēter/seruet̄ qđ in eadē caritatis cōtinetur expresse/videlicet vt ijdem quattuor ꝑmi abbates sub ceteroꝝ abbatū noie vsq; quater vt corrigit̄ ipe ⁊ alios corrigere curet admoneāt/⁊ cetera que de alijs abbatibus in eadē carta dicunt̄/si incorrigibiles apparuerint circa eū studiose adimpleāt. Excepto q̄ si sponte cedere noluerit/nec deponere/nec cōtumaci dicere anathema poterūt donec aut in generali capitulo/aut si illud iā visum fuerit expectari nō posse/⁊ cōuentu alio cōuocatis abbatibus qui de cistercio exierunt/ ⁊ aliquib⁹ alioꝝ virū inutilē ab officio suo deponāt. Conuentū aūt aliū intelligimus eorundē abbatū cōcordē reditū ad ꝓcessum hmōi faciendū in aliqua eiusdē ordinis abbatia. Eo circa punitionē cistercieñ abbates moderamine adhibēdo/q̄ circa abbates alios inferius est statutū. 6 Ne vero visitatores monasterijs ad que causa visitationis accesserint nimiū onerosi existant/statuim⁹ ⁊ ordinam⁹ q̄ maiores abbates cū visitauerint decē euectionib⁹ sint cōtenti. Monachi vero qui ad visitandū mittunt̄/cū abbate sibi associato senariū euectionum numerū nō excedant. Qui aūt aliter ex aliqua causa fecerit ꝑdictū numerū excedendo/veniā inde petat in sequēti capitulo generali. Patribus vero abbatib⁹ vel visitatorib⁹ cū ad aliq̃s monasteriū visitādū accesserint in locis dūtaxat tut̄ ⁊ tēporibus pacatis nullus de monasterio ipso occurrere/vel post visitationē eos deducere teneatur. Nullus insuꝑ pater abbas vel etiā visitator in cellarijs ⁊ domib⁹/in castris ⁊ villis nō haben

tibus rura ⁊ vineas ex quib⁹ possit hospitalitas exhiberi sibi
ꝓuideri postulet/vel occurri. Nec aliquis teneaẗ ibidē transe-
untib⁹ occurrere/vel in aliquo ꝓuidere/visitatorib⁹ quoq; seu
alijs ꝑsonis p̄dicti ordinis nūq̄ plus q̄ due pictātie pisciū mi
nistrenẗ/nec de plurib⁹ p̄sumat comedere cui forte fuerit mini
stratū. Carnib⁹ nisi forsan in casu ſm regulam cōcesso exclusis
oino ⁊ ipsarū esu penit⁹ interdicto/⁊ tunc ille solūmō comedat
quē hmōi casus attinget. Patresabbates ⁊ visitatores in visi
tationib⁹ officiales amouere poterūt quos ex certis causis no
uerint amouēdos. Ita tñ q𝔡 causas depositionū vel amotio-
nū abbati ꝓprio/vel priori/aut locū tenēti si abbas forte defu
erit prius ostēdant. Q𝔡 si ꝓprius abbas vel prior accusatum
apud patresabbates vel visitatores sufficiēter excusare pote-
rit/de plano sine strepitu ⁊ in ipsa visitatione patresabbates ⁊
visitatores benigne hmōi excusatiōes admittāt. Nullus vero
monachus vel cōuersus emittaẗ ad aliā domū cui⁹ culpa sine
graui damno vel scandalo in domo ꝓpria poterit emēdari/ et
qui emittēdi fuerint de quattuor aut quinq; senioꝝ domus cō
silio emittanẗ. Quicūq; vero aliquē aliter emiserint omni sex-
ta feria ieiunent/in pane ⁊ aqua donec emissus fuerit reuocat⁹
vel emittēs fuerit in certo ⁊ firmo ꝓposito reuocandi eundē.
7 Et lʒ patresabbates seu visitatores deputati ab eis ſm for
mā predicti ordinis audire possint statū domoꝝ ⁊ ꝑsonarū in
visitationib⁹ publice vel p̄uatim/tamē suꝑ his que sibi priua-
tim suggesta fuerint nō ꝓcedant ad punitionē ꝑsonarū nisi p̄-
us coram accusato in p̄sentia quattuor aut quinq; seniorū do
mus publicata fuerint in secreto. Et tunc de plano ⁊ sine stre-
pitu videant si sint vera/ ⁊ si suꝑ eis ad punitionē fuerit ꝓcedē
dum. Porro vt visitatio in caritate ꝓcedat nulla de cetero in
ordine prefato exactio/subuentio/vel collecta saluo statuto in
eadem carta caritatis contēto petatur/vel fiat a quocūq; pa-
treabbate vel visitatore siue sit abbas/siue sit monachus. Nec
aliquis recipere donū suspectū attemptet. Illi tñ qui mitten-
tur vel ibunt ad regiones remotas gratia visitandi poterunt
moderate necessaria recipere ab illis qui eis ex caritate ac me-

ra liberalitate ⁊ sine sui grauamie voluerit subuenire. Qui ve
ro cõtra hec aliquid recipere p̃sumpserint grauiter puniantur.
Sane visitatores visitationes suas vltra triduũ continuũ nõ
ꝓtelent. Quod si ex iusta ⁊ manifesta causa aliter facere com-
pellant/causam hmõi teneant intimare sequẽti capl'o genera-
li. 8 Ceterũ vt circa depositiones abbatũ via malicijs pre
cludatur/statuim⁹ vt quicũqꝫ abbatẽ aliquẽ deposuerit cãm
depositionis ⁊ ꝓcessum habitũ circa ipam ꝑ litteras suo ⁊ ab-
batũ qui depositioni eidẽ interfuerũt sigillis signatas in seq̃n
ti capitulo generali nullo etiã requirẽte vel ꝓclamãte insinua
re ac exponere teneat. Dicti etiã abbates si p̃sentes fuerint/ ꝓ
cessum depositiõis eiusdẽ/ ⁊ an de consilio eoꝝ sic fuerit ꝓces-
sum exponãt/ ⁊ tunc generale capitulũ vtrũ depositio iusta vel
iniusta fuerit iudicabit. Qꝫ si p̃dicti abbates p̃sentes nõ fuerit
hoc ipsũ ꝑ suas patentes litteras generali capl'o explicite atte
stẽtur. Et oẽs p̃dicti supra suas ↄsciencias hoc facere teneant.
Et in abbatib⁹ p̃dicti ordinis subtrahat materia delinquendi
nec ipsi cõqueri valeant ꝑ eoꝝ patresabbates se indebite fore
grauatos/statuim⁹ ⁊ ordinamus ꝙ paterabbas subiectũ sibi
abbatẽ deponere debeat ꝓ causis dũtaxat inferius annotati/
videlicet ꝓ heresi/ ꝓ symonia manifesta/ ꝓ immũdicia carna-
li/ ꝓ dilapidatione sui monasterij/ enormiter alienãdo vel dis-
sipando bona/ ꝓ furto/ homicidio/ graui sortilegio/ solenni ꝑ-
iurio/ ꝓ conspiratione/ ⁊ si falsarius fuerit litterarũ summi põ
tificis/ vel sancte Romañ ecclesie cardinalium/ principum. epi
scoporum/ vel abbatum ordinis supradictis. Et si contra com
munia instituta ipsius ordinis priuilegia impetrauerit/ vel re
tinuerit/ aut vti presumpserit impetratis. In alijs autem ca-
sibus superius non expressis iniungat ei paterabbas/ vel vi-
sitator vt veniam petat in sequenti capitulo generali ad arbi-
trium ipsius capituli per dispositionẽ vel aliter puniẽdus. De
posit⁹ autẽ a regimine abbatie si sentẽtia depositiõis sue ap-
paruerit iniusta ex ordine ⁊ ex causa restituatur per generale
capitulum ⁊ deponens ibidẽ recipiat tallionem. Si vero cir-
ca huiusmodi depositionum sententias in modo tantũ/ vel in

ordine sit erratū/causa depositionis legitima existente tūc nō
restituat deposit⁹/⁊ deponens circa depositionē ad arbitrium
dicti generalis capli puniat. In casib⁹ quocꝫ in quibus pacta
penitētia infamia remanet/deposit⁹ ineligibilis sit oīno/ in il-
lis in quib⁹ post pactā penitentiā nulla infamia remanet/post
q̃ impositā penitentiā ꝑegerit eligibilis habeat. Et quia ꝑ ob
ligationes ipsi⁹ ordinis multa posset idē ordo incurrere detri-
menta/statuim⁹ ordinam⁹ ⁊ ꝓuidemus ꝙ nullus p̄dictū ordi-
nē valeat obligare. Premissa igit que ꝓ vtilitate/ honore/ac
statu ꝓspero dicti ordinis duximus statuēda/ vniuersa ⁊ sin-
gula imꝑpetuū ab vniuersis ꝑsonis ipsi⁹ ordinis inuiolabilit
obseruari p̄cipimus/⁊ ne tradant obliuioni vel neglectui ha-
beant in generali capitulo annis singulis recitari. Nulli ḡ om
nino hoim liceat hanc paginā nostre ꝓuisionis/decisionis/in-
terp̄tationis/cōstitutiōis/⁊ ordinationis infringere/vel ei au-
su temerario ꝯtraire. Si q̄s aūt hoc attemptare p̄sumpserit/in
dignationē oipotētis dei / ⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli aplorū ei⁹
se nouerit incursurū. Datum Perusiȷ̈. v. Idus Iuniȷ̈. Ponti-
ficatus nostri Anno primo.

Hanc in forma cōfirmauit dñs Pius pp. ij. cū additōe claꝰ
sule ꝙ transūpto auctētico fides adhibeat sicut originali.

Einsdē. Qꝫ oēs indulgētie ⁊ littere aplice
cōtra ordinis cōia statuta impetrate ina-
nes ⁊ nullius roboris sunt.

CLemens Eps seruus seruorū dei
Dilectis filiȷ̈s abbati et
cōuentui cisterciȷ̈ Cabilonen̄ diocl. Salutē
⁊ aplicam benedictionē. Ne ꝓpter insolen-
tias aliquoꝝ querētiū que sua sunt nō que
dei/turbari cōtingat sancte ꝯtemplationis
ociū cui vos specialiter deuouistis/nos ex

fo. 33.

hoc paci vestre ac ordinis vestri tranquillo statui paterna sollicitudine ꝯsulentes / indulgētias omnes ꝛ litteras ꝑ quascūqꝫ ꝑsonas eiusdē ordinis contra cōmunia statuta ipsi⁹ a sede apl'ica vel eius legatis sub quacūqꝫ forma vel exp̄ssiōe verboꝝ de cetero impetrādas / irritas ꝛ inanes p̄sentiū auctoritate decernim⁹ / ac nullius oino existere firmitatis. Nulli ꝫ oino hoim liceat hanc paginā nostre cōstitutionis infringere / vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si qs aūt hoc attēptare p̄sumpserit / indignationē omnipotētis dei / ac beatoꝝ Petri ꝛ Pauli apl'orum ei⁹ se nouerit incursurum. Datum Perusij. v. Idus Julij. Pontificatus nostri Anno primo.

Priuileg' dñi Gregorij pape. x. ꝑ quod de cōsilio fratrū suoꝝ eximit ꝑpetuo vniuersas ꝑsonas ordinis / monasteria / loca ꝛ bona ipsi⁹ / ac ordinē ip̄m a solutiōe decime seu alteri⁹ cuiuslibet exactōis quocūqꝫ noie cēseat' / vl' quātūcūqꝫ generalit' sub quavi forma verboꝝ exigant' / cū irritatōe sniarū excōis / suspensionis / ꝛ interdicti si occasione hmōi in nos vel loca nostra a quocūqꝫ ferantur.

Gregorius Ep̄s seruus seruoꝝ dei. Dilect' filijs vniuersis abbatib⁹ ac abbatijs ꝛ cōuentib⁹ ordinis cistercieñ tā p̄sentib⁹ ꝙ̄ futuris imppetuū. In vestitu deaurato eccl'ie sponse christi q̄ varietate circūdata spōso suo specioso forma p̄ filijs hoim inuariabilis integritate fidei ꝛ soliditate spei a dextris assistit cistercieñ ordo diuis mā

35

cipatus obſequijs/ ⁊ inter religiones ceteras glorioſe virgini
ſingularitate deuotiōis aſcriptus ex inſtitutiōe primaria ⁊ ꝓ-
feſſorū ipſius quātū ex alto cōceditur ꝓſecutionis inſtātia ru-
tilat caritate candet caſtimonia ⁊ pulchritudine cōuerſationis
elucet/ huius ordinis candidi nazarei dicti videlicet ꝓfeſſores
eiuſdē ſub arte obſeruātie diſtrictione viuētes in cōſpectu eo-
rundē regis regū/ ⁊ regine celeſtis phyalas odoramentoꝝ ple-
nas in orationū aſſiduitate p̄ſentant/ beneplacitis illoꝝ ꝑ ope
ra pietatis inſeruiūt/ ⁊ ſic hoſpitalitatē obſeruāt/ ꝙ ſibi paupe
res/ pauperibꝰ diuites/ illis munifici ſibi parci laboribꝰ nō par
cunt ꝓprijs/ ſed victu in ſui vultus ſudore queſito ſe tenui ex-
hibent/ illis ſubueniāt abundāter. Hec quidē vobis fauorem
omniū vendicāt/ hec vos fauorabiles recto cuiuſlibet pecto-
ris pij iudicio rep̄ſentant. Solet em̄ regū ⁊ principū aliorūq;
magnatū familiaribꝰ ipſorum cōtemplatione deferri. Quāto
itaq; ampliꝰ tam peculiaribꝰ eorundē ſummi regis ⁊ regine ce
leſtis famulis/ ipſorū obtentu in ſuis eſt ſubueniendū neceſſi-
tatibus ⁊ oportunitatibꝰ aſſiſtendū. Profecto imenſa inter cō
parata diſparitas menſurā cōparationis huiuſmodi non ad-
mittit. Hec nos monēt attētius/ hec nos ⁊ fratres noſtros hor
tantur inſtātius vobis ⁊ monaſterijs veſtris cōtra incidentiū
decimarū ⁊ aliarū exactionū inſtantias oportuno remedio ꝓ-
uidere. Quid em̄ opus eſt ea decimare/ vel per partes exigere
ad ſeruiendū exinde dn̄o que ipſius ſunt ſeruitijs totaliter de-
putata. Ideoq; de ipſoꝝ fratrū noſtrorū conſilio vos/ mona-
ſteria ceteraq; loca ⁊ bona eiuſdem ordinis ac ipſum ordinem
ab onere cuiuſlibet repentine ac extraordinarie decime ſeu al-
terius exactionis eximimus/ diſtrictiꝰ inhibentes vobis dictiſ
ue monaſterijs locis aut bonis de cetero huiuſmodi decimā ⁊
exactionē quocūq; nomine cenſeant imponi/ aut imponēdas
imposterū quātumcūq; generaliter ſub quauis forma/ vel ex-
preſſione verborū a vobis exigi/ vel vos ſuꝑ illis aliquatenus
moleſtari. Decernētes exnunc omnē ſententiā ſuſpenſionis in
terdicti ſeu excōicationis in vos/ monaſteria/ loca/ vel bona p̄-
dicta/ ꝓpter hoc quacūq; auctoritate latā/ irritā ⁊ inanē/ ac vi-

ribus oīno carere. Nulli ergo oīno hoīm liceat hanc paginam nostre exēptionis/inhibitiōis ⁊ ꝯstitutionis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attemptare p̄sumpserit/indignationē oīpotētis dei/ ⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli aplorū eius se nouerit incursurū. Datū Lugduñ ꝑ manū magistri Lafranti archidiaconi Pergameñ sancte Romañ ecclie vicecancellarij/ Noñ Aprilis. Indic. iij. Incarñ dñice. Anno M. cc. lxxv. Pontificatus vero dñi Gregorij pape. x. Anno. iiij.

Hanc gratiā cum. xiij. cardinalibus signat pontifex beatissimus iuxta morem antiquū.

Priuileg⁹ dñi Nicolai pape quarti. Qr abbas cistercij ⁊ quattuor primi habent potestatem pertractandi cōmunia negocia oīm membrorū totius ordinis quotiens expedierit ⁊ ad eorūdē negocioꝝ defensionē ꝓcuratores instituendi.

NIcolaus Eṗs seruus seruorum dei. Dilectis filijs cistercieñ/de Firmitate/de Pōtigniaco/de Claraualle/⁊ de Morimūdo monasterioꝝ abbatib⁹ cistercieñ ordinis Cabiloneñ/Antissiodoreñ/⁊ Lingoneñ dioc. Salutē ⁊ aplicā benedictionē. Cū sicut ex parte vr̄a fuit ꝓpositum coram nobis abbates/⁊ cōuentus aliecꝫ persone monasteriorū ⁊ membrorū vobis vestrisqꝫ monasterijs subiectorū causas que ipsis ꝓ tēpore imminēt ꝑtractande/interdū ob aduersariorū potentiā/qn̄qꝫ vero ꝓpter expensarū defectū ꝓsequi nō audeant/vel nō possint/illos volētes indēnitati eorūdē monasterioꝝ ⁊ mēbroꝝ ac ꝑsonaꝝ p̄fna

36

in hac pte sollicitudine pcauere vobis vrisq successorib' q p tpe fuerint/ vt vos & singuli vestrũ causas & negocia abbates & puent' psonas/ & singula monasteria & mēbra pdicta cōtingē tia quotiēs opus fuerit piūctim & diuisim tractare/ & in eis ad agendũ & defendendũ pcuratores pstituere libere valeatis/ dũ mō ad id illoꝝ quos hmōi ptingũt exp̄ssus & specialis accedat assensus/ auctoritate vobis pñtium indulgem'. Nulli ꝫ oino hoim liceat hanc paginā nostre concessionis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aũt hoc attēptare p̄sumpse rit/ indignationē omnipotentis dei/ ac beatoꝝ Petri & Pauli aplõꝝ eius se nouerit incursurũ. Datũ Rome apud sanctam Mariã maiorē. kl'. Martij. Pontificat' nr̄i Anno secũdo.

Eiusdē. Qȝ possum' audire pfessiōes pau perũ i hospitalib' monasterioꝝ nr̄oꝝ exi stētiũ & eccl'iastica sacramēta mīstrare eis

Nicolaus Eps seruus seruorum dei. Dilectis filijs cister cij & aliorũ moasterioꝝ abbatib' cistercieñ ordinis. Salutē & aplicam bñdictionē. Ho nestis desiderijs vestris p̄sertim que salutē cōtinēt animarũ q̄tũ cũ deo possum' liben ter assensũ beniuolũ impartimur. Presen tata siquidē nobis vr̄a petitio ptinebat/ qȝ ad hospitalia infra septa monasterioꝝ vr̄oꝝ ad caritatis opa deputata pauperũ infirmoꝝ pfluit multitudo. Quare nobis hũiliter supplicastis/ vt singuli vr̄m in singulis hospitalib' mo nasterioꝝ vr̄oꝝ quib' p̄estis deputādi aliquē vel aliquos ido neos de monachis monasterioꝝ ipsoꝝ in sacerdotio constitu tos qui pfessiones pauperũ in eisdē hospitalibus cōmorantiũ audiāt/ & eis iniungāt penitentiã salutarē/ ac ministrent eccle siastica sacramenta licentiã largiremur. Nos itaq attenden tes huiusmodi vestrã petitionē fauore aplico nō indignã ve

fo. 35.

stris supplicationib' inclinati vobis licentiã huiusmodi sine iuris p̃iudicio alieni auctoritate p̃sentiũ concedimus postulatã. Datum Rome apud sanctã Mariam maiorẽ. kl'. Martij. Pontificatus nostri Anno secundo.

Einsdẽ. Qr ꝑsone monasteria loca grãgie possessiões/ ꝛ alia bona ordis sũt sub bti Petri ꝛ dñi pape spãli ꝓtectiõe. Qr nulli de ordie lꝫ se ad aliũ ordinẽ trãsferre/ aut alteri⁹ ordinis habitũ suscipere. Qr nõ lꝫ monasteria ꝛ loca ordis cuicũqꝫ alteri ordini vel ecclesie subijcere/ vnire/ vel associare. Qr circa statũ monachorũ ꝛ ordis cistercieñ nõ lꝫ aliqua ĩmutare vel innouare p q̃d ordini aliq̃d p̃iudiciũ generet̃. Qr nemo cuiuscũqꝫ cõditõis existat/ monasteria vel ꝑsonas ordinis cõtra p̃dicta recipere vel tenere p̃sumat.

NIcolaus Eps̃ seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cistercij/ eiusqꝫ coabbatib' monasteriorũ cistercieñ ordinis eorũqꝫ ꝯuentib⁹. Salu ꝛ aplicam benedictionẽ. Plantat⁹ in agro dñi ordo vester sic a suis p̃mordijs diuia cooperante clemẽtia pullulauit/ sic laudabilibus incremẽtis ꝓfecit/ fructus assidue ꝓferens copiosos q̃d inter alia germinãtia dicti agri tãqꝫ sidereo nitore refulgens plenis donis virtutũ spiritualiter ꝛ temporaliter noscat̃ abundare. Eapropter dilecti in dño filij vestris iu-

37

stris postulationibus grato cõcurrentes assensu/personas vestras & monasteria in quibus diuinis estis obsequijs mancipati cũ omnibus bonis que in p̃sentiarũ rationabiliter possident/aut in futurũ iustis modis p̃stante domino poterunt adipisci sub beati Petri & nostra ꝓtectione suscipimus/ specialiter autẽ ecclesias/grangias/domos/ possessiones /& alia bona vestra/sicut ea omnia pacifice possidetis/vobis & per vos monasterijs vestris auctoritate ap̃lica confirmam⁹/ districtius inhibentes vt nec vobis nec alicui vestrũ liceat ad alium ordinẽ se transferre/ac ipsius habitũ & instituta suscipere/neq̃ se & monasteria vestra ipsius ordinis cistercieñ /monasterijs & locis alterius ordinis & ꝓfessionis ac obseruantie/seu quibuscũq̃ ecclesijs/& locis alijs/aut religioni subijcere/vel vnire/aut associare/siue circa statum eorũdẽ monasteriorũ/& ordinis cistercieñ aliquid imutare vel innouare/ꝑ quod vobis & dicto ordini p̃iudiciũ generetur/quodq̃ nemo cuiuscũq̃ conditionis existat cõtra huiusmodi nostre ꝓhibitionis tenorem vos & monasteria predicta recipere vel tenere/ aut aliquid attemptare quoquomodo presumat absq̃ apostolice sedis licentia & mandato. Nos enĩ si secus actũ fuerit irritum decernim⁹ & inane. Ceterum vbi ꝑsona vestre ꝓfessionis ad ordinẽ alium aspiraret se transferre/ nihil de antiqua iuris obseruantia intendim⁹ immutare. Nulli ergo oĩno hominũ liceat hanc paginã nostre cõfirmationis & inhibitionis infringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attemptare p̃sumpserit/ indignationem omnipotẽtis dei/& beatorũ Petri & Pauli ap̃lorum eius se nouerit incursurũ. Datũ apud vrbem veterẽ. v. Idus Decembris. Pontificatus nostri Anno tertio.

Nota

Priuileg. dñi Bonifatij pape. viij. Ne cũ p̃lati eccl̃iarum celebrẽt ĩ monasterijs ordĩs oblatões nullaten⁹ sibi vsurpare p̃sumãt/ sed eas in monasterijs ipsis dimittant.

Onifatius Eps seruus seruorū dei. Dilectis filijs abbati monasterij cistercieñ/ eiusq; coabbatib' ꝛ conuentib' vniuersis cisterciēsi ordinis. Salutē ꝛ aplicam benedictionem Series oblate nobis vestre petitionis habebat/ q licet eā q̄ue in ecclesijs monasteriorum vrī ordinis pie deuotionis affectu a christifidelib' in missaꝝ solennijs offerunt fratrum monasteriorū ipsorum vsibus ex speciali ꝑuilegio sedis aplice debeant deputari/ nōnulli tamē ecclesiarū ꝑlati ducti auaricie spiritu cū in eisdem monasteriorū ꝑdictorum ecclesijs predicta solēnia celebrant/ oblationes que ad manus coꝝ huiusmodi celebrationis tēpore fieri dinoscunt ad se ptinere indebite asserentes/ ꝑdictas oblationes a monasterijs ipsis asportare ꝑsumunt/ in ipsoꝝ monasteriorū ꝛ psonarū deseruientium in eisdē non modicū ꝑiudicium ꝛ grauamē/ sup quo petistis humiliter per aplice sedis clementiā prouideri. Nos itaq; ad vestrū ꝛ monasteriorū ac psonarū in ipsis degentiū statum felicē ꝛ ꝓsperum pijs studijs intendētes/ auctoritate aplica districtius inhibemus/ ne aliqui prelati cū ipos in eisdē ecclesijs monasteriorū predictoꝝ solennia celebrare cōtigerit ꝑlibatas oblationes tūc ꝓueniētes/ ibidē sibi quomodolibet vēdicare ꝑsumāt/ sed eas in monasterijs ipsis/ seu locis coꝝ oino dimittāt fratrū monasterioꝝ vel locoꝝ ipsoꝝ vsib' ꝓfuturas. Nulli ḡ oino hoim liceat hanc paginā nostre inhibitiōis infringere/ vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si qs aūt hoc attēptare ꝑsumpserit/ indignationē oipotentis dei/ ac beatorū Petri ꝛ Pauli aplorum eius se nouerit incursurū. Datū Anagine. v. Idus Septembris. Pontificat' nostri Anno primo.

Eiusdē. Q nō licet ꝑsonis nostri ordinis appellare/ etiā si corrigant vel puniant a prelatis suis.

Onifatius Eps servus servorū dei. Dilectis filijs abbati cistercij/eiusqꝫ coabbatibꝰ monasterioꝝ cisterciēn ordinis ⁊ eoꝝ cōuentibus vniuersis. Salutē ⁊ aplicā benedictionē. Ad augmentū ꝯtinuū religionū ⁊ ordinū quos Romaň suscepit ⁊ approbauit ecclesia patnis studijs intēdētes/ ⁊ cōsiderātes attentiꝰ ꝙ nō intermissa sedulitas discipline religiones ⁊ ordines supradictos/statusqꝫ regulares salubriter dirigit ⁊ cōseruat/quodqꝫ si eam perire vel remitti cōtingeret ordo quilibet collabi necessario cogeret. Pensantes etiam ꝙ si regulariū psonarū correctio rimas iuris ⁊ apices sequeret/huiusmodi rigor lentesceret/ ac multiplici laxatiōe torperet. Nos horum cōsideratione ac precibus dilecti filij nostri R/tituli sancte Potētiane presbyteri cardinalis sup hoc supplicantis inducti vobis auctoritate apostolica indulgemꝰ/ vt ad correctiones ⁊ punitiones fratrū ⁊ conuersorum eiusdē ordinis delinquentiū infligendas prelati ordinis supradicti ad quos eedem spectare noscunt rimulis ⁊ apicibus ipsis postpositis libere pcedere valeant/ſm consuetudines approbatas ⁊ generalia facta ⁊ etiā facienda ipsius ordinis instituta. Nec volumus eisdem licere fratribꝰ ⁊ conuersis ab eisdem correctionibus ⁊ punitionibꝰ aliquatenus appellare preuia in hoc deliberatione ac maturitate debita obseruatis. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nostre concessionis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attemptare presumpserit/ indignationē omnipotentis dei/ ac beatorū Petri ⁊ Pauli apostoloꝝ eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrū. Idus Februarij. Pontificatus nostri Anno tertio.

Hanc in forma ꝯfirmat sacrosancta synodus Basilieň Nōs Januarij. Anno dñi M.cccc.xxxviij.

Eiusdē. Qd̄ plati ordinis possunt corrigere ꝛ punire moniales ꝛ sorores sibi subiectas scd̄m consuetudines ꝛ statuta ordinis/ rimulis ꝛ apicibus iuris postpositis. Nec licet eis ab huiusmodi correctionibus appellare.

Onifatius Eps seruus seruorū dei. Dilectis in christo filiabus abbatissis monasterioꝝ cisterciēn ordinis/ ꝛ eorū cōuentibꝰ vniuersis. Salutē ꝛ aplicam benedictionē. Ad augmentū cōtinuū religionū ꝛ ordinū quos romanā suscepit ꝛ approbauit ecclesia / paternis studijs intēdentes ac cōsiderātes attētius ꝙ nō intermissa sedulitas discipline religiones ꝛ ordines supradictos statusqꝫ regulares salubriter dirigit ꝛ conseruat/ qd̄qꝫ si eā perire vel remitti cōtingeret ordo quilibet collabi necessario cogeret. Pensantes etiā ꝙ si regulariū ꝑsonarū correctio rimas iuris ꝛ apices sequentur/ hm̄oi rigor lentesceret ac multiplici laxatione torperet. Nos horū cōsideratione ac ꝓcibus dilecti filij nostri. R. titul. sancte Potētiane pb̄ri cardinalis sup hoc nobis supplicātis inducti vobis auctoritate aplica indulgemꝰ/ vt ad correctiones ꝛ punitiones monialiū ꝛ sororum eiusdē ordinis delinquētiū infligendas plati ordinis supradicti ad quos eedē spectare noscunt/ rimulis ꝛ apicibꝰ ipsis postpositis libere ꝓcedere valeant fm cōsuetudines approbatas ꝛ generalia facta ꝛ etiā faciēda ipsiꝰ ordinis instituta. Nec volumus eisdē licere monialibus ꝛ sororibꝰ ab eisdē correctionibꝰ ꝛ punitionibꝰ aliquatenꝰ appellare/ ꝑuia in hoc deliberatione ac maturitate debita obseruatis. Nulli ergo oīno hoim liceat hanc paginā nostre ꝯcessionis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attēptare ꝓsumpserit/ indig

natione omnipotetis dei/ et beatoru Petri et Pauli apostoru eius se nouerit incursuru. Datum Rome apud sanctu Petru. Id. Februarij. Pontificatus nostri Anno tertio.

Eiusde. Ne/ imperatores/ reges/ duces/ vel alia psona secularis cuiuscuq excellentie vel ptatis audeat tailliare aliqua ecclesiastica psonam/ aut aliquid aliud extorquere / puta centesima/ vicesima/ vel decima absq speciali madato vel consensu sedis aplice/ et habet de verbo ad verbu in vi. ca. de imunitate eccliar etc. licet postea p dnm Cle. papa dicat reuocatu.

Bonifatius Epus seru' seruor dei. Ad ppetua rei memoria. Clericis laicos infestos oppido tradit antiqtas/ qd et psentiu experimenta tempor manifeste declarat/ du suis finib' no cotenti/ nitunt in vetitu/ ad illicita frena relaxant/ nec prudeter attendunt q sit eis in clericos ecclesiasticasue psonas et bona interdicta ptas/ ecclesiaru platis/ ecclesijs ecclesiasticisq psonis regularibus et secularib' imponut onera grauia/ ipsosq talliant/ et eis collectas imponut ab ipsis suor puentuu vel bonoru dimidia/ decima/ seu vicesima/ vel quis alia portione/ aut quota exigut et extorquent/ eosq moliunt multifarie subijcere seruituti/ sueq submittere ditioni/ et qd dolenter referim' nonnulli eccliar plati/ ecclesiasticeq psone trepidates/ vbi trepita du no est transitoria pace querentes/ plus timetes maiestate temporale offendere q eterna/ taliu abusib' no tam temerarie

quā improuide acquieſcūt ſedis apłice auctoritate ſeu licentia non obtenta. Nos igiť talibꝰ iniquis actibꝰ obuiare volētes/ de fratrū noſtrorū conſilio/apłica auctoritate ſtatuimus/ꝙ q̄cunqꝫ ꝑlati eccleſiaſticeqꝫ ꝑſone religioſe vel ſeculares quorūcunqꝫ ordinū/ conditionis ſeu ſtatuū collectas vel tallias/decimā/ viceſimā/ ſeu centeſimā ſuorū/ ⁊ eccleſiarū ꝓuentuum/ vel bonorū laicis ſoluerint vel ꝓmiſerint/vel ſe ſolituros conſenſerint/aut q̄uis aliā quantitatē/portionem/aut quotā ipſorum ꝓuentuū/vel bonorū eſtimationis vel valoris ipſorū/ ſub adiutorij/mutui/ſubuentionis/ſubſidij/vel doni nomine ſeu quouis alio titulo modo vel queſito colore abſqꝫ auctoritate ſedis eiuſdem/nec nō imperatores/reges/ ſeu principes/ duces/comites/vel barones/poteſtates/capitanei/ vel officiales/vel rectores quocūqꝫ nomine cenſeanť ciuitatū/ caſtrorū/ ſeu quorūcunqꝫ locorū conſtitutorū vbilibet/ ⁊ quiuis alij cuiuſqꝫ p̄eminētie conditionis/⁊ ſtatus qui talia impoſuerint exegerint/vel receperint/aut apud edes ſacras depoſita eccleſiarū vel eccleſiaſticarū perſonarū vbilibet arreſtauerint/ſaiſinerint ſeu occupare ꝑſumpſerint/vel arreſtari ſaiſiri ac occupari mādauerint/aut occupata ſaiſita ſeu arreſtata receperint/ nec nō omnes qui ſciēter dederint in p̄dictis auxiliū/ conſiliū/ vel fauorē/publice vel occulte eoipſo ſententiā excōicationis incurrant/vniuerſitates q̊qꝫ que in his culpabiles fuerint eccleſiaſtico ſupponimꝰ interdicto/ꝑlatis ⁊ ꝑſonis eccłiaſticis ſup̄dictis in virtute obediētie/ ⁊ ſub depoſitiōis pena diſtricte mandātes/vt talibꝰ abſqꝫ expreſſa licētia dicte ſedis nullatenꝰ acquieſcant. Quodqꝫ p̄textu cuiuſcūqꝫ obligationis/ ꝓmiſſiōis ⁊ cōfeſſiōis factarū hactenꝰ vel faciendaꝝ inantea ꝓuſqꝫ hmōi cōſtitutio/ꝓhibitio/ſeu p̄ceptū ad noticiā ipſoꝝ ꝑuenerint nihil ſoluant/nec ſupradicti ſeculares quoquomodo recipiāt/ et ſi ſoluerint vel p̄dicti receperint in excōicationis ſententiā incidunt ipſo facto. A ſupradictis autē excōicationū ⁊ interdicti ſentētijs nullus abſolui valeat/preterq̄ in mortis articulo abſqꝫ ſedis apłice auctoritate ⁊ licentia ſpeciali/cū nr̄e intētionis exiſtat/tā horrendū ſeculariū ꝑtātum abuſum nullatenus

40

sub dissimulatione transire. Non obstantib⁹ quibuscūq₃ priuilegijs sub quibuscūq₃ tenoribus formis/seu modis aut verborū cōceptione cōcessis imperatorib⁹/regibus/ꝛ alijs supradictis que cōtra p̄dicta in nullo volumus alicui vel aliquib⁹ suffragari. Nulli ergo oīno hoīm liceat hanc paginā nostre cōstitutionis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attēptare p̄sumpserit/indignationē omnipotētis dei ac beatorū Petri ꝛ Pauli aploꝝ ei⁹ se nouerit incursuꝝ. Datū Rome apud sanctū Petrum. vi. kl'. Martij. Pontificat⁹ nostri Anno tertio.

Eiusdem. Ut nullus de terris nostris cultis vel incultis traditis iam/vel tradēdis aliquib⁹ cultorib⁹ excolendis in quibus null⁹ decimas ꝑcepit/exigat vel extorqueat decimas vel p̄mitias a nobis vel a cultoribus earundē.

BOnifatius Ep̄us seru⁹ seruoꝝ dei. Dilectis filijs vniuersis abbatib⁹ abbatissis ꝛ cōuentib⁹ ordinis cistercieñ tam p̄sentib⁹ q̄₃ futuris. Salutē ꝛ aplicam benedictionē. In ecclesie firmamēto vester ordo nitore claro coruscans vniuersalē gregis dñici aulā illuminat/ꝛ currentib⁹ in stadio rectū iter insinuat quo ad salutis brauiū facilius ꝑuenit. Nos quidē ob hoc et ꝓpter magne deuotiōis affectū quē ad nos ꝛ aplicam sedem habetis ordinē ip̄m ac vos ꝛ alios eiusdē ordinis ꝓfessores intima caritate ꝓsequimur/ac sinceris affectib⁹ excitamur ad vestra ꝛ illorū cōmoda in quib⁹ honeste possumus ꝓmouenda. Ideoq₃ p̄missoꝝ intuitu ꝛ obtentu dilecti filij nostri Roberti

tituli sancte Pudentiane pbri cardinalis qui tanq̄ pfati ordi-
nis quē ,pfessus existit ,pmotor assiduus necessitates vestras
z dicti ordinis nobis reuerēter exposuit/ z sup illis nostre ,pui-
sionis auxiliū implorauit/ vobis auctoritate pn̄tiū indulgem⁹
vt de terris vestris cultis z incultis ad ordinē vestrū spectāti-
bus/ quas alijs cōcessistis vel cōcedetis imposterū excolēdas/
de quib⁹ tn̄ aliquis decimas seu primitias nō pcepit/ nullus a
vobis seu cultorib⁹ terrarū ipsarū/ aut quibuscūq3 alijs deci-
mas seu primitias exigere vel extorquere p̄sumat. Nos eñ ni-
bilomin⁹ irritū decernim⁹ z inane/ quicq̄d cōtra tenorē hmōi
indulgentie fuerit attēptatū. Nulli ergo oīno hoim liceat hāc
paginā nostre cōcessionis z cōstitutiōis infringere/ vel ei ausu
temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attēptare p̄sumpserit/ in-
dignationē omnipotētis dei/ z beatoꝝ Petri z Pauli aplorū
eius se nouerit incursuꝝ. Datū Lateraū. xv. kl. Januarij. Pō
tificatus nostri Anno octauo.

Hanc in forma cōfirmat dn̄s Pius papa. ij. Ex aplice.

Eiusdē. Cōseruatoria abbatis sancti Stephani Diuioneñ ,p ordine nostro appellatione postposita. zc̄.

Bonifatius Ep̄s seru⁹ seruoꝝ dei. Dilecto filio abbati monasterij sancti Stephani de Diuione Lingonieñ diocl Salutē z aplicam benedictionē. Ad cōpescendos conatus nefarios aduersariorum qui psonas z loca ecclesiastica z potissime religionis cultui dedicata sup bonis z iurib⁹ suis offendere/ et multiplicibus pturbare molestijs nō verenł/ tantomagis nos decet oportunū remediū adhibere/ quāto pamplius turbatio nes hmōi z molestie in diuine maiestatis offensā/ ecclesiastice

dispendiū libertatis/ ⁊ aplice sedis cōtemptū redūdare noscū tur/ Cū itaqꝫ sicut ad nostrū ꝑuenit auditū/ dilecti filij abbas cistercij/ eiusqꝫ coabbates ⁊ fratres ac dilecte in christo filie ab batisse ⁊ sorores/ eorūqꝫ ꝯuentus cisterciē̄ ordinis a nōnullis qui nomē dñi recipere in vacuū nō formidant/ in ꝑsonis ⁊ bo nis suis multipliciter molestent. Nos volētes ipsorū abbatū fratrū abbatissarū sororū ⁊ cōuentuū ꝓuidere quieti/ ⁊ ꝑuerso rū conatib⁹ obuiare/ discretioni tue ꝑ aplica scripta mādamus quaten⁹ eisdē abbatib⁹/ fratrib⁹/ abbatissis/ sororib⁹/ ⁊ conuē tibus efficacis p̄sidio defensionis assistens/ nō ꝑmittas ipsos in ꝑsonis ⁊ bonis eoꝝ contra indulta priuilegioꝝ sedis aplice ab aliquib⁹ indebite molestari. Molestatores hmōi quicūqꝫ ⁊ cuiuscūqꝫ religionis/ conditionis/ aut status existant/ etiā si pontificali p̄fulgeant dignitate/ auctoritate nostra/ appellatio ne postposita/ cōpescē̄. Nō obstātibus tam nr̄a qua cauetur ne cōseruatores a sede deputati p̄dicta/ extra ciuitates ⁊ diocꝫ in quib⁹ deputati fuerint cōtra quoscūqꝫ procedere/ aut aliqs vltra vnā dietam a fine diocꝫ eorundem trahere p̄sumant/ quā de duabus dietis in cōcilio generali/ ⁊ alijs quibuscūqꝫ consti tutionib⁹ a nobis vel p̄decessoribus nostris Romanī pontifici bus suꝑ hoc editis/ dūmodo vltra tertiā vel quartā dietā ali quis extra suā diocꝫ auctoritate p̄sentiū nō trahatur/ seu si ali quibus cōmuniter vel diuisim a p̄dicta sit sede indultū/ quod interdicti suspendi vel excōicari/ seu extra vel vltra certa loca ad iudiciū euocari nō possint/ ꝑ litteras apostolicas nō facien tes plenā ⁊ expressam de indulto huiusmodi eorūqꝫ ꝑsonis/ lo cis vel ordinib⁹ mentionē/ seu qualibet alia indulgentia dicte sedis gnāli vel spāli ꝑ quā tue iurisdictionis explicatio in hac parte valeat quōlibet impediri. Attētius ꝓuisurus ne de his suꝑ quib⁹ lis est forte iam mota/ seu que cause cognitionē exi gunt/ ⁊ que indulta huiusmodi nō contingūt te aliquaten⁹ in tromittas. Nos enī si secus p̄sumpseris tam p̄sentes litteras quā etiā ꝓcessum quē per te illarū auctoritate haberi contige rit oīno carere virib⁹ ac nullius fore decernim⁹ firmitatis. Hu iusmodi ergo mandatū nostrum sic prudenter ⁊ fideliter exe

fo. 41.

quaris/ vt eius fines quomodolibet nō excedas. Datum Laterañ. vi. Idus Januarij. Pōtificat⁹ nostri Anno octauo.

Eiusdem. Cōseruatorie alie similes ad diuersos ecclesie prelatos.

Ad abbatem sancti Victoris Massilieñ.
Ad abbatem sancti Pauli. Bisuntineñ.
Ad abbatē sancti Petri de Genouesio Januēñ dioc.
Ad episcopum Apteñ.
Ad abbatē monasterij Puseñieñ Nuemburgeñ dioc.
Ad abbatem de Londonia Argentineñ dioc.
Ad abbatē de sancto saluatore Tudeñ dioc.
Ad priorem cathedralis ecclesie Dunelmeñ dioc.
Ad abbatē monasterij sancti Auberti Cameraceñ dioc.
Ad abbatē monasterij de Aurealtaria Compostelleñ.

Priuilegꝫ dñi Benedicti pape. xj. Cōseruatorie in forma pcedentiū.

Ad abbatē sancti Pauli Bisuntineñ.
Ad episcopum Apteñ.
Ad abbatē sancti Stephani Diuioneñ.
Datū Perusij Idus Junij. Pōtificatus nr̄i Anno primo.

Priuilegꝫ dñi Clemētis pape. v. Conseruatorie ad diuersos ecclesie p̄latos.

Ad episcopum Siguñ. Ad episcopum Assaneñ.
Ad episcopum Suessaneñ.
Ad abbatem sancti Pauli Bisuntineñ.
Ad abbatem sancti Victoris Massilieñ.
Ad abbatem de Dunifermelim sancti Andree dioc.

42

Ad abbatem monasterij sancti Pontij de Thonecijs/ Rat-
bonen̄ dioc.
Ad abbatem monasterij sancte Marie matris domini prope
Nuceriā. Saleruitanen̄ dioc.
Ad abbatē monasterij scti Clemētis Meten̄ dioc.
Ad abbatē monasterij de Josaphat Messanen̄ dioc.
Ad abbatē sancti Ambrosij Mediolanen̄ dioc/
Ad abbatem de sancto Saluatore. Tuden̄ dioc.
Ad abbatem sancti Rufi valentini.
Ad abbatem de Capitefari ꝓpe Januam.
Ad abbatē de Riuopullo Vicen̄ dioc.
Ad abbatē monasterij sancti Laurentij Auersanen̄.
Ad priorem sancte trinitatis Dubliuen̄ dioc.
Ad decanum Sleuuicen̄.

Omnes iste conseruatorie sunt in forma que sequit/ mutatis nominib⁹.

Clemens Eps seruus seruorum dei. Dilecto filio abbati sancti Pauli Bisuntī dioc. Salutē ꝛ aplīcā bn̄dictionē. Et si quibuslibet psonis ecclesiasticis p̄sertim sub religiōis habitu domino militātibus aplicum debeat adesse p̄sidium/ pfessores tn̄ cistercien̄ ordinis vtriusq̄ sexus/ ne prauorū hoim molestijs agitent/ eo libētius ꝓtectionis nostre munimine ꝯfouemus/ quo p̄fatū ordinē in ecclesia dei ꝯspicuū dilectione ꝓsequimur amplori/ ac illoꝝ iniurie grauius nos cōtingunt. Cum itaq̄ sicut ad nostrū puenit auditū/ dilecti filij abbas cistercien̄/ eiusq̄ coabbates ꝛ fratres/ ac dilecte in christo filie abbatisse ꝛ sorores eorūq̄ cōuentus ipsi⁹ cistercien̄ ordinis a nōnullis qui nomen dn̄i inuanū recipere nō formidāt in psonis ꝛ bonis suis multipliciter molestent. Nos volētes ipsoꝝ abbatū/ fratrū/ abbatis

sarũ/sororũ ꝛ conuentuũ ꝓuidere quieti/ ꝛ ꝑuersorũ conatib⁹ obuiare/ discretioni tue ꝑ aplica scripta mandamus/quaten⁹ ꝑ te vel alium seu alios eisdẽ abbatibus/fratribus/abbatissis/ sororib⁹ ꝛ cõuentib⁹ efficacis p̄sidio defensionis assistens/non ꝑmittas ipsos in ꝑsonis ꝛ bonis eorũ contra indulta ꝑuilegio rum sedis aplice ab aliquibus indebite molestari/ Molestato res huiusmodi quicunqȝ ꝛ cuiuscũqȝ religionis ꝯditionis/ aut status existant/etiã si pontificali p̄fulgeant dignitate/auctori tate nostra/appellatione postposita/cõpescendo. Nõ obstanti bus felicis recordationis Bonifatij p̄p. viij. predecessoris nr̄i q̄ cauet/ne cũ actor ꝛ reus fuerint eiusdẽ ciuitati vel diocesis aliquis eorũ extra ipsas/nisi in certis casibus/ad iudiciũ euo cet/ꝛ alia ne cõseruatores a sede deputati p̄dicta extra ciuita tes ꝛ dioc. in quibus deputati fuerint cõtra quoscũqȝ ꝓced ẽ siue aliȷ/ vel aliȷs vices suas cõmittere/aut aliquos vltra vnã dietã a fine dioc. eorundẽ trahere p̄sumant/q̄ꝺqȝ potestas ꝛ iu risdictio cõseruatorũ quo ad nõ cepta negocia ꝑ obitum cõce dentis expiret/ꝙ de duab⁹ dietis in cõcilio generali/ ꝛ aliȷs q̇ buscũqȝ constitutionib⁹ ab eodẽ Bonifatio vel aliȷs p̄decesso ribus nostris Romanis pontificib⁹ sup hoc in contrariũ editis/ dũmodo vltra tertiã vel quartã dietã aliquis extra suã dioc. auctoritate p̄sentiũ nõ trahat/seu si aliquib⁹ cõmuniter vel di uisim a p̄dicta sit sede indultũ/q̄ꝺ iterdici/suspẽdi/ vel excõica ri/seu extra vel vltra certa loca ad iudiciũ euocari nõ possint ꝑ litteras aplicas/nõ facientes plenã ꝛ expressam de indulto hu iusmodi eorũqȝ ꝑsonis locis vel ordinib⁹ mentionẽ/seu quali bet alia indulgentia dicte sedis generali vel speciali ꝑ quã tue iurisdictiõis explicatio in hac parte valeat quomodolibet im pediri. Attẽtius ꝓuisurus ne de his sup quib⁹ lis est forte iam mota/seu que cause cognitionẽ exigunt/ ꝛ que de indulta hu iusmodi nõ cõtingunt ꝑ te vel aliũ/seu alios te aliquaten⁹ in tromittas. Nos enĩ si sec⁹ presumpseris tam p̄sentes litteras ꝙ etiã ꝓcessum quem ꝑ te vel ipsos illarũ auctoritate haberi contigerit oĩno carere viribus/ac nullius fore decernimus fir mitatis. Huiusmodi ergo mandatũ nostrum sic prudenter ꝛ si

deliter exequaris/vt eius fines quolibet non excedas. Ceterũ volum⁹/ꝛ auctoritate ap̃lica decernimus/ꝙ a data p̃sentiũ sit tibi in p̃missis omnib⁹ ꝛ eorũ singulis ꝑpetuata ptãs ꝛ iurisditio attributa/vt in eo vigore illaq; firmitate possis auctoritate p̃dicta in p̃dictis omnib⁹ ꝛ ꝓ p̃dictis ꝓcedere/ac si tua iurisdictio in his omnib⁹ ꝛ singulis ꝑ citationẽ/monitionẽ/vel modũ alium ꝑpetuata legitimũ extitisset. Datũ Auinioñ. ij. Noñ Septẽbris. Pontificatus nostri Anno quarto.

Hanc in forma confirmat domin⁹ Johãnes. xxiij. Et postea Sancta synodus Basilieñ.

Eiusdẽ. Cõfirmatio ꝛ innouatio ꝑuilegij Lucij pape. iij. vt null⁹ in monasteria nr̃a vel abbates/seu fr̃es nr̃os excõis vł inter dicti sentẽtiã audeat depromere. Et ꝙ abbates ꝓfessiões ꝯtra ordinis instituta facere nõ cõpellant cũ innouatiõe dicti ꝑuilegij/vide bene textum.

Clemens Ep̃s seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati cistercieñ/ꝛ vniuersis coabbatib⁹ eius sub eodẽ ordine dño seruientib⁹. Salutẽ et ap̃licam benedictionẽ. Quoddã priuilegium felicis recordationis Lucij pape. iij. predecessoris nostri vobis ꝛ monasterijs vr̃is eorũq; fratribus concessum nobis ex parte vestra presentatũ inspexim⁹ diligenter/cuius tenor de verbo ad verbum talis est. Lucius Ep̃us seruus seruorũ dei. Dilectis filijs abbati cistercieñ ꝛ vniuersis coabbatibus eius sub eodem ordine domino seruientib⁹. Salutẽ ꝛ apostolicã bene

dictionē. Monastice sinceritas discipline quā in puritate ordi
nis quem tenetis eterni conditoris ꝓuidentia restaurauit illā
semꝑ inuenit in apostolica sede clementiā/qua ⁊ vobis in do-
mino ꝓpositū virtutis accresceret/⁊ aliorū deuotio vestris ꝓ-
uocaretur exemplis/vt ꝑ celestiū semitā mandatorum ad ꝓpo
situm feliciter brauiū festinaret. Inter cetera vero licet ordo ve
ster ea se seruauerit diocesanis episcopis hūilitate subiectū/vt
saluis originalibus institutis eorū semꝑ vellet magisterio sub
iacere. Illud tamē hactenus de fauore ac ꝓtectione apostoli-
ce sedis obtinuit/vt nullus in monasteria vel abbates ordinis
memorati quālibet ecclesiasticā sententiā ꝓmeret/vel ꝑsonas
in eodem ordine cōstitutas excōicationis vel suspensiōis seu
interdicti ꝓmulgatione grauaret. Quia vero frigescente ca-
ritate multorū vsq̧adeo malicia noscitur abundasse/ vt non-
nulli eorū qui ecclesijs dei modernis temporib⁹ sunt p̄lati trās
grediant̄ terminos ab antiquiorib⁹ cōstitutos/⁊ in vestrū spe
cialiter ordinē indebitā exercere nō dubitēt vltionē/p̄ntiū lit-
terarū inscriptiōe statuim⁹ ⁊ auctoritate ap̄lica cōfirmam⁹/vt
nulli oino liceat in vos vel monasteria vr̄a seu fratres inibi cō
stitutos ꝯ id qđ ab origine ordinis noscit̄ obseruatū/excōis vl̄
suspēsiōis seu interdicti sniam ꝓmere/quā si deprōpta fuerit au-
ctoritate ap̄lica decernim⁹ nō tenere. Adijciētes q̧ꝫ decernim⁹
vt archiepi ⁊ epi i recipiēdis ꝓfessiōib⁹ q̄ a bn̄dictis vel bn̄dicē
dis abbatib⁹ exhibent̄ ea sint forma ⁊ exp̄ssiōe ꝯtēti/q̄ ab origi
ne ordis noscit̄ instituta/scꝫ vt abbates ipi saluo ordine suo ꝓ
fiteri debeāt/⁊ ꝯ instituta ordinis nullā ꝓfessionē facere cōpel-
lantur. Nulli ḡ oino hoim liceat hāc paginā nr̄e ꝯstitutōis ⁊ cō
firmatiōis infringē/vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si qs aūt h̄
attēptare p̄sumpserit/indignationē oipotētis dei/ ac beatorū
Petri ⁊ Pauli ap̄loꝝ ei⁹ se nouerit icursurū. Datū Verone. xi
kl̄. Decēbris. Nos itaq̧ꝫ sacre vr̄e religiōis inducti meritis
vr̄is supplicatiōib⁹ fauorabilit̄ ānuētes/p̄fatū p̄uilegiū ratū et
gratū habem⁹/illudq̧ꝫ auctē ap̄lica ex certa scia approbamus/⁊
etiā innouam⁹. Decernētes ipm ꝑpetuā obtinere roboris fir-
mitatē/qđ q̧ꝫ tenor huiōi nc isert⁹ plenā fidē ⁊ ꝓbationē faciat

tam in iudicio q̃ȝ extra iudiciũ/etiã si ipm originale priuilegiũ nõ appareret/nec etiã haberet/nec sit necesse illud de cetero ali quatenus exhiberi. Nulli ergo oĩno hoĩm liceat hanc paginã nostre approbationis/innouatiõis/ ⁊ cõstitutionis infringere/ vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis aũt hoc attẽptare pre-sumpserit/indignationẽ omnipotẽtis dei/⁊ beatorũ Petri et Pauli apl'orum eius se nouerit incursurũ. Datũ Auinioñ. iiij. Noñ Septẽbris. Pontificat⁹ nostri Anno quarto.

Priuileg' dñi Johãnis pape. xxij. Qr ꝓmoti i abbates ꝑ sedẽ apl'icã nõ pñt se ab abbatis cistercij ⁊ capituli generalis obe dientia subtrahere.

Johannes Epus seruus seruorum dei. Dilecto filio abbati monasterij Cistercieñ Cabiloneñ dioc'. Salutẽ ⁊ apl'icam benedictionẽ. Ad cistercieñ ordinẽ ex quo velut agro pleno cui dñs benedixit fraglãtia spiritualiũ filioꝝ redũdare dinoscit/suauitatẽ spirãs odoris ecclesie scẽ dei/spe cialẽ gerẽtes deuotiõis affectũ ad ipsi⁹ ordinis tranqllitatẽ/ ⁊ pacẽ gratis desiderijs aspiram⁹. Cũ itaqȝ sicut exhibita nobis ꝓ parte tua petitio cõtinebat quidã ex abbatibus dicti ordinis eo ꝑtextu q ꝑ nos ꝓmoti fuerũt ad regimia quorũdã monasterioꝝ ordinis memorati a debita tua ⁊ capituli generalis ipsi⁹ ordinis obediẽtia se subtrahere moliant cõtra statuta eiusdẽ ordinis ꝑ sedẽ aplicã ꝯfirmata in grauẽ dissensionẽ ⁊ scandalũ ordinis memorati. Nos volẽtes ꝑfato ordini ne qđ absit ꝑ substractionẽ hmõi in suis mẽbris diminutionẽ seu scissure ꝑiculũ patiat de oportuno remedio ꝓuidere tuis supplicationib⁹ inclinati auctoritate ꝑsentiũ declaram⁹/ q nõ est intẽtionis nr̃e q dicti ꝓmoti tali ꝑtextu se subtrahere

valeant ab obediētia ordinis cōsueta. Nulli ꝫ oīno hoīm liceat hanc paginā nostre declarationis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attēptare p̄sumpserit/ indignationē omnipotētis dei/ ⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli aplorum eius se nouerit incursuꝝ. Datū Auinioñ. viij. kl. Decembris. Pontificat⁹ nostri Anno quarto.

Eiusdē. Qꝛ nō tenemur ad p̄stationē aliq̄rū collectarū/ subsidiorū/ exactionū imponēdarū a sede aplica/ vel eius legatis/ nisi littere pape de ordine nostro fecerit mētionem.

Johannes Eps seruus seruoꝝ dei Dilectis filijs abbati cistercij/ eiusq̄ coabbatib⁹ ⁊ cōuentib⁹ vniuersis cistercieñ ordinis. Salutē ⁊ aplicam benedictionē. Religionis vestre merek honestas vt vos speciali diligētes in dño caritate ꝓsequamur gratia sedis aplice ⁊ fauore. Sane tenuitatē vestroꝝ reddituū ⁊ ꝓuentuū sollicite attēdētes/ ac ꝑ hoc volentes alicui⁹ releuatiōis solatio vos gaudere adinstar felicis recordationis Alexandri pape. iiij. p̄decessoris nostri vobis auctoritate p̄sentiū indulgem⁹/ vt ad p̄stationē aliquarū collectarū subsidiorū ⁊ aliarū exactionū imponēdarū vobis ⁊ domib⁹ vr̄is a sede aplica seu legatis eiusdē/ aut ipsoꝝ auctoritate ⁊ mādato nō teneamini ꝑ litteras ipsi⁹ sedis seu legatoꝝ ei⁹ que plenā ⁊ exp̄ssam de indulgētia hmōi ⁊ ordine vestro nō fecerint mentionē/ etiā si cōtineat in eisdē litteris q̄ id quod ꝑ eas mandat fiat aliqua indulgentia nō obstante. Nos em̄ excōis/ suspensionis/ ⁊ interdicti sentētias si quas occasione p̄dictorū in vos cōmuniter vel aliquos vestrū ab aliquo ꝓmulgari cōtigerit decernim⁹ nō tenere. Nulli ꝫ omnino

Nota

45

hoim liceat hanc paginā nostre ꝯcessionis ⁊ ꝯstitutiōis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attemptare ꝑsumpserit/indignationē oīpotētis dei/ac beatoꝝ Petri ⁊ Pauli aplorū eius se nouerit incursurū. Datū Auinioñ. Id⁹ Augusti. Pōtificat⁹ nostri Anno quartodecimo.

Eiusdē. Qꝫ possum⁹ celebrare diuina officia alta voce in monasterijs nostris tpe interdicti generalis/ianuis clausis/ extraneis nō admissis. Nō obstañ cōstitutionibus dñoꝝ bo.viij. ⁊ cle.v.summorū pontificum.⁊c̄.

IOhannes Eps seruus seruoꝝ dei Dilectis filijs abbati cistercij/ceterisq; coabbatib⁹ ⁊ vniuersis cōuentibus cistercieñ ordinis. Salutē ⁊ aplicam benedictionē. Inter ceteros regulariū ordinum ꝑfessores in dei ecclesia militātes illud ordini vestro ⁊ vobis ad spirituales laudes ascribit/ quod ꝑter alia ꝑ que virtutū dño gratū impēditis holocaustū libenter voces vestras cū reuerentia ⁊ deuotione debitis in diuinis celebrādis officijs exaltatis/ sperātes ꝑ hec vocum vestrarū organa velut incēsiones gratas ipsi domino placitura. Exhibita siquidē nobis vestra petitio continebat quod cū generaliter monasteria ⁊ loca vestra sint in desertis locis ⁊ solitudinarijs/ac a cetibus hominū segregata/vt possitis liberius vacare diuinis/⁊ per exaltationē vocum ⁊ iubilum cordiū deuotū impendere domino famulatū cū diuinorum officiorū cultus ad maius nfm cedat solamen/ac maiorem refectionē vestris pariat animab⁹/nec voces vestre audiri possint ab alijs in nemoribus ⁊ desertis emisse. Nonulli ro-

fo. 44.

mani pontifices predecessores nostri pmissis in specialem con
sideratione adductis vobis et eidem ordini p specialia priuile-
gia indulserunt/vt tepore generalis interdicti liceret vobis in
monasterijs et locis vestris/interdictis et excomunicatis exclu-
sis/alta voce diuina officia celebrare. Cum aute per quasdam
costitutiones post dicta indulta a felicis recordationis Boni-
fatio. viij. et Clemete. v. Roman pontificib9 pdecessoribus no
stris editas huiusmodi puilegijs deroget/et pter hoc oporte
at vos in monasterijs vestris tepore interdicti prefati diuino-
ru suspendere organa/et ab exaltatione vocu et iubilationibus
in diuinis decatandis laudibus abstinere/ idq sicut asseritis
magna vob turbatione adducat/et nonulli iuuenes dicti ordi-
nis efficiant exinde circa diuina officia desides et remissi. No-
bis huiliter supplicastis vt puidere vobis sup hoc p cosolatio
ne vestra de benignitate aplica dignaremur. Nos igit ob spi-
ritualiu virtutu studia quib9 feruenter insistitis votis vestris
que sperandu est ex deuotiois fonte pcedere fauorabiliter an
nuetes/vris in hac parte supplicationib9 inclinati/auctoritate
vobis psentiu indulgem9/vt ostitutioib9 eoru de Bonifatij et
Clemetis/seu qualibet alia sup hoc in otrariu editis/nequaq
obstantib9 liceat vobis in vestris monasterijs taliter segrega-
tis tepore generalis interdicti/ianuis clausis et extraneis aliq-
bus non admissis/alta voce diuina officia celebrare/dumodo
vos causam no dederitis interdicto. Nulli ergo oino hominu
liceat hanc pagina nostre cocessionis infringere/vel ei ausu te-
merario cotraire. Si quis aute hoc attemptare psumpserit/in
dignatione omnipotetis dei/ac beatoru Petri et Pauli aplo-
ru eius se nouerit incursuru. Datu Auinion. kl. Martij. Pon
tificatus nostri Anno decimo.

Eiusde. Quo habemus. xx. dies indulge tiaru dicendo ad quamlibet missam ps. Letatus sum. etc.

46

Ohannes Eps seruus seruoꝝ dei. Di-
lectis filijs cisterciēn ⁊ alijs
abbatibus ac diffinitoribꝰ generalis capituli cister
ciēn ordinis ꝓxime celebrandi. Salutē ⁊ aplicā be-
nedictionē. Pro statu totius ecclesie corporis my-
stici qui ꝓcurantibꝰ hoste pacis eiusq̄ mēbris tur-
batur sepiꝰ/sicut ⁊ in p̄sentiarū turbari noscit̄ ad ca
put eius quod christus est/cui turbatiōibus huius-
modi finē dandi subest posse cum voluerit recurrētes/ quasdā
speciales orationes in missarū solēnijs fieri de consilio fratrū
nostrorū indulgentia ꝑ nos certa concessa super hoc ordinaui
mus ꝓut plenius continetur in litteris nostris inde cōfectis/
quarū tenor sequit̄ sub hac forma. Johannes Eps seruꝰ
seruorū dei. Ad ꝑpetuā rei memoriam/discipuloꝝ christi gesta
nos instruūt/vt in pelago huiꝰ mundi ꝓcella surgēte ad diui-
nū ꝯfugiū recurrere debeamꝰ/illi quidē cōmotiōe maris adeo
grādi facta vt fluctꝰ nauiculā quā iesum sequētes intrauerant
operirēt ip̄m dormientē vocibꝰ excitarūt supplicibꝰ/⁊ aduersus
ingruētis tēpestatis impetus salutis p̄sidiū postularūt. Cum
itaq̄ catholicā ecclesiā que cōgregationē fideliū cōprehendit/
videamus/qđ dolētes referamus/pacis emuli zizaniarūq̄ sa
toris malicia ꝓcurāte discordiaꝝ flatibꝰ cōcitatā/earūq̄ fluc-
tus adeo eleuatos/qđ quasi operiūt ip̄am totā/hereticos isuꝑ
eccesiā ip̄am cernimꝰ/ac scismaticos ipugnare ferocit̄/ac vt in-
cōsutilē dn̄i tunicā scindāt multipliciter laborare/cū fratribus
nr̄is deliberatiōe p̄habita diligēti expediēs imo necessariū po
tiꝰ extimamꝰ/vt ad illū q̄ ad dexterā patris residet in excelsis/
qui caput est cōgregatōis eiusdē/cuiq̄ ptās ois tā in celo q̄ȝ in
terra noscit̄ tradita/eiq̄ venti ac maria obsecūdant/leuemꝰ cū
manibꝰ corda nr̄a/ip̄mq̄ deuot̄ pulsantes p̄cibꝰ apud eū sedu
lis orōibꝰ insistamꝰ/vt insurgētes p̄misse fremitꝰ tēpestatis q̄
q̄si vniūsoꝝ christicolaꝝ regna ꝯcutit/subditos in dn̄os fidelita
tis violato fedē erigit/hereticis/scismatic̄/⁊ rebellibꝰ eccl̄ie scē
dei insurgēdi cōtra ip̄am/eiusq̄ iura vsurpādi insania dānabi
li ausū pandit/flatꝰ cessare fluctusq̄ p̄dictos q̄escere sua faciat

omnipotēti virtute/cordaq̄ȝ hereticoꝝ scismaticoꝝ alioꝝq̄ȝ rebelliū ad dei ⁊ ecclesie vnitatē ⁊ deuotionē inclinet ⁊ habilitet/ vel si forsan in p̄missis ꝑtinaciter intēdāt ꝑsistere ipsoꝝ elidat superbiā/eoꝝq̄ȝ obstinatā maliciā sue virtute dextere cōterat ⁊ ꝓsternat/corda quoq̄ȝ subditoꝝ ad eoꝝ supiores/ ac ipsoꝝ superioꝝ cōuertat ad subditos/ipsosq̄ȝ dissidētes in cōcordie vnitate cōciliet ⁊ cōfirmet/sicq̄ȝ det ipsis superiorib⁹ p̄sidere q̄ sic regant vt dirigant/eoꝝq̄ȝ regimē cedat subditis ad salutē ꝑpetuā quietē ⁊ pacem/nobisq̄ȝ ip̄e cui⁹ ꝓuidentia in sui dispositione nō fallitur modos/⁊ vias aperiat ꝑ quos hec vt in votis gerimus efficaciter ꝓmouere possim⁹. Et q̄ȝ in missaꝝ solēnijs ad deū cōsueuerunt preces effundi deuoti⁹/de eoꝝdem fratrū cōsilio ordinam⁹ q̄ in singulis missaꝝ celebrationibus post dictū a celebrāte pater noster responsioneq̄ȝ secuta anteq̄ȝ in missa vlteri⁹ ꝓcedat. Illud canticū/Letat⁹ sum in his que dicta sunt mihi/totū cū Gloria patri/ a religiosis/cleric̄ ⁊ alijs litteratis p̄sentib⁹ cū deuotione dicat. Et post dicant Kyriel. Christeleyson Kyriel. et Pater noster. Et post isti v̄siculi subsequātur. Dñe saluos fac reges. Exaudi nos in die qua inuocauerim⁹ te. Saluū fac ꝑplm̄ tuū ⁊ benedic hereditati tue. Rege eos ⁊ extolle eos in eternū. Fiat pax in virtute tua. Et abūdantia in turrib⁹ tuis. Dñe exaudi orationē meam. Et clamor meus ad te veniat. Dñs vobiscū. Et cū spiritu tuo. Oratiōes vero. Ecclesie tue q̄sumus dñe p̄ces benignus admitte/vt destructis aduersitatib⁹ ⁊ errorib⁹ vniuersis secura tibi seruiat libertate. Et illā/Hostiū nostroꝝ quesum⁹ dñe elide superbiam eoꝝq̄ȝ cōtumaciā dextere tue virtute ꝓsterne. Per christū dominū nostrū/dicat celebrās cōsequenter. Nos eñ christifideles ad exequendū supradicta ꝓmtius donis volētes spiritualib⁹ animare oībus vere penitentib⁹ ⁊ cōfessis/tam ipsis celebrantib⁹ ⁊ eis assistentib⁹ obseruātibus supradicta/q̄ȝ alijs p̄ces tūc deo deuotas fundētibus ꝑ p̄missis diebus ⁊ missis singulis quib⁹ hec fecerint viginti dies de omnipotētis dei misericordia/⁊ btōꝝ Petri ⁊ Pauli aploꝝ eius auctoritate confisi de iniūctis sibi penitētijs relaxam⁹. Datum Auinion. xij. kl.

47

Julij. Pontificat⁹ nostri Anno. xij. Ut aũt tam vtiles tamq̃ necessarie preces huiusmodi locũ exauditiõis votiue facili⁹ et vberius multiplicatis intercessoribus obtineant apud deũ discretionẽ vestrã monem⁹/hortamur ꝛ rogam⁹ attẽte vobis in remissionẽ peccaminũ/nihilomin⁹ iniũgẽtes quaten⁹ ꝯtenta in eisdẽ litteris ꝑ vos ꝛ fratres eiusdẽ ordinis in vestris sermonibus/tã in ecclesijs ꝛ locis vestris q̃ alibi vbi vos vel ip̃os ꝓponere ꝯtigerit verbũ dei eis nihilomin⁹ expositis vt meli⁹ intelligãtur ab oĩbus in vulgari sollẽniter publicãtes/oratiões easdẽ in missis quas vos ꝛ eosdẽ fratres celebrare cõtinget de cetero circũstantib⁹ clero ꝛ pp̃lo deuoteq̃ similiter orantib⁹ sic solerter ꝛ fideliter iuxta p̃dictarũ litterarũ continẽtiã faciatis/ q̃ vos et ipsi p̃dictã indulgentiã valeatis cõsequi/ ꝛ alia retributionis eterne p̃mia ꝓmereri. Datũ Auinioñ. kl. Julij. Põtificatus nostri Anno. xij.

Tabula sup̃ bulla reformationis dñi Benedicti pape. xij.

Ca. primũ. Excellens cõmendatio ordinis cisterciẽsi/ maxime quantũ ad vitã contẽplatiuam.
Ca. secũdũ. Q̃ quilibet cõuent⁹ ordinis habeat ꝓpriũ sigillũ
Ca. tertiũ. De forma iuramẽti ꝑ quẽlibet abbatẽ priusq̃ administrationi se imisceat ad sancta dei euãgelia prestandi.
Ca. quartũ. De mõ alienãdi res ĩmobiles/ vł iura aut diminuendi pẽsiones/vel census/ꝛ vendẽdi arbores siluarũ ceduarũ.
Ca. quintũ. Q̃ pecunia rei vendite nõ cõuertatur ad aliquos vsus/nisi ad acquisitionẽ vel debitorũ solutionem/ ꝛ quõ sub quattuor seraturis seruari debet.
Ca. sextũ. De cõcessionib⁹ ꝛ locationbus iuriũ ꝛ reddituũ nõ faciendis vltra quinquẽniũ.
Ca. septimũ. Quõ possessiones parue ꝛ steriles possunt dari sub annuo censu pecuniario.
Ca. octauũ. De forma ꝑ quã mutuũ cõtrahi/ꝛ nõ cõtrahi põt/

⁊ q̄ abbas in remotis agens non pōt accipere in mutuū vltra centū libras turoñ.
Ca. nonū. Q̄ in sigillo abbatis debet esse nomē ꝓprium/ ⁊ in contractibus cum consensu conuentus factis apponant sigilla abbatis ⁊ conuentus.
Ca. decimū. De iuramēto officiarioꝝ monasterioꝝ q̄ inter cetera iurant/ q̄ de receptis ⁊ expēsi fidelem compotū faciant.
Ca. vndecimū. Q̄ in quolibet monasterio ꝯstituant duo bursarij qui oēs pecunias vndecūq̄ veniētes recipiāt/ ⁊ ad mandatū abbatis ceteris officialib⁹ ministrāt ⁊ fidelem rationē de omnibus reddant.
Ca. duodecimū. Q̄ abbates de receptis ⁊ expēsi rationē reddere debent seniorib⁹/ ⁊ in regressu de via reddāt bursarijs cōputationes ⁊ restas pecuniarū/ sed clausula ista postmodū per dñm Clementē papā. v. fuit reuocata.
Ca. decimūtertiū. De visitationib⁹ in ordine faciēdis solū per abbates/ vel p̄ monachos qui caueant recipere munera suspecta/ ⁊ de eorū societate.
Ca. decimūquartū. Quō se habere debeāt abbates ⁊ monachi ac eorū familie in monasterijs p̄ que transeūt vbi sunt hospites/ tam eundo ad dictas visitationes/ q̄ᷓ ad generale capitulū ⁊ alſs/ ⁊ de numero euectionū abbatum.
Ca. decimūquintū. Q̄ abbates nō venientes ad generale capitulū/ ⁊ nō habētes impedimentū legitimū/ seu licentiā teneantur soluere duplicē expensarū quas facerent veniēdo ⁊ redeundo/ abbates vero habētes impedimentū legitimū/ vel licētiā tenent mittē ꝓcuratorē q̄ debet iurare excusatōes eē veras
Ca. decimūsextū. Q̄ oēs tenent soluē ꝯtributōes sibi iposita∫ recusantes aūt seu rēnuētes soluere/ ⁊ oēs ipedimētū p̄stātes publice vel occulte debēt cōpelli auc̄te ap̄lica p̄ cēsurā eccl̄iasticā ⁊ alia remedia remoto appellatōis obstac̄lo/ ⁊ in cap̄lo gn̄ali publicari.
Ca. decimūseptimū. De receptorib⁹ dictaꝝ ꝯtributionū/ ⁊ mō p̄ eos obseruādo/ vbi nota excōicationē. Sȝ tñ modus iste nō potuit ꝯtinuari seu obseruari/ sed sepi⁹ fuit mutat⁹. Idcirco p̄ Piū. ij. ⁊ Innocētiū. viij. aliter fuit ordinatū.

48

Ca. decimūoctauum. Qđ in ordine nō recipiant in monachos ꝛ cōuersos/nisi cū cōsilio seniorū ꝛ ꝑsone idonee ad ea que conueniunt monachis vel cōuersis.

Ca. decimūnonū. Qđ ꝑsone ordinis maxime monachi pānis bruni vel albi coloris vtātur eorūqꝫ familia nō habeāt vestes partitas/ꝛ caueant a curiositate vasorū argenteorū ꝛ quorūlibet ornameatorū.

Ca. vicesimū. Qđ nullus abbas ducat vltra vnū seculare͂ clericum vel laicū exceptis abbate cistercij ꝛ quattuor primis.

Ca. vicesimūprimum. De esu carnium in camera abbatis/ꝛ infirmitorijs/ꝛ nō extra monasteriā/ꝛ de pena trāsgredientiū et vbi coquant. Sed dn̄s Sixtꝰ p̄p. iiij. articulū istū oinō remisit dispensandū ꝛ declarandū ad abbatē cistercij/ꝛ capitulū generale/ꝑut viderint expedire.

Ca. vicesimūsecundū. Qđ oēs monachi dormiāt in dormitorio exceptis infirmis/qui in cameris infirmitorij iaceant/ꝛ officiarijs in locis sibi deputatis.

Ca. vicesimūtertiū. Qđ oēs celle in dormitorio illico destruantur/ꝛ nulle ampliꝰ ibidē instituant resistentes ꝛ impedimentū p̄stantes/seu p̄stari ꝓcurātes/necnō consiliū auxiliū vel fauorem/publice aut occulte p̄stantes excōicationis sententiā ipso facto incurrūt. Priores aūt ꝛ supꝑriores iuxta abbatis arbitriū possunt habere cellas.

Ca. vicesimūquartū. Inhibitio ne monachis det porcio vini bladi/vel pecunie/sed omnia eis sunt cōia. Itē ꝙ nulli monacho assignent redditꝰ/aut pars ꝓuentuū/vel aliqua pensio ꝓ victu/vestitu/vel quacūqꝫ alia decausa. Qđ nulla fiat sectio bonorū fructuū/reddituū/vel ꝓuentuū inter abbatē ꝛ cōuentū/vel officiales/ꝛ si que facte sunt reuocant. Abbates qui oppositū fecerint/vel fieri ꝑmiserint deponant/monachi qui quōcunqꝫ cōtradixerint/aut impedimentū prestiterint perpetuo carceri mancipentur.

Ca. vicesimūquintū. Abbatibꝰ benemeritis qui volūtarie cedunt cōgrua ꝓuisio assignari poterit.

Ca. vicesimūsextū. Nullus monachꝰ vel cōuersus ordinis ec-

taturā tenere p̄sumat exceptis cellarario/ ꝓcuratore/ ⁊ grangi-
arū rectorib⁹. Cellarario aūt cistercij ⁊ quattuor primarū pos-
sunt abbates ꝑmittere duas equitaturas.

Ca. vicesimūseptimū. Inhibet monachis pecuniā ꝯgregare. Iura/ possessiones/ reddit⁹/ pensiones/ animalia/ ⁊ alia bona emere siue ꝓprio siue alio noie/ aut alijs ad nutriendū anima-lia/ aut ad augmentū dare/ peculiū occultare seu detinere/ sed omnia ꝑ abbatē in vtilitatē cōmunē applicent. Et ꝙ monachi vel cōuersi talia cōmittētes/ vel cōuersioni huiusmodi resisten-tes/ seu impedimentū p̄stantes/ aut p̄stari ꝓcurantes/ ⁊ pecu-liū nō reuelantes/ ⁊ dantes abbatib⁹/ coipo sunt inhabiles ad quācūq; administrationē. Qui vero pecunias siue alia bona quibuscūq; mutuāt siue debita fingūt que nō debēt puniant.

Ca. vicesimūoctauū. Qꝫ abbates tenēt ꝓuidere sufficiēter ne-cessaria monachis ⁊ ꝯuersis/ sanis ⁊ infirmis scd̄m monasterij facultatem/ inhibēdo ne ponant plures monahi vel cōuersi q̄ȝ ex facultatib⁹ monasterioꝝ ꝓuideri valeant.

Ca. vicesimūnonū. De generalib⁹ studijs monachoꝝ ordinis/ que collegia dicuntur multū determinate in vniuersis mundi prouincijs.

Ca. tricesimū. Qꝫ scholares mittant ad studia ꝑ abbates suos de cōsilio visitatoris ⁊ conuētus/ ⁊ sint magis dociles ⁊ idonei Et quo tēpore debent mitti.

Ca. tricesimūprimū. Qꝫ vbi sunt .xl. monachi in monasterio mittant Parisius duo studētes/ vbi sunt. xviij. vel. xx. vnus mittatur/ ⁊ qui infra vide textū.

Ca. tricesimūsecūdū. De bursis magistri regentis/ lectoris sen-tentiarū/ ⁊ biblici. Sed ordinatio ista nō potuit obseruari ꝓp-ter paucitatē ⁊ paupertatē studentiū.

Ca. tricesimūtertiū. De iuramēto cellararij ⁊ aliorū officiario-rum in studijs existētiū Et de eoꝝ cōpotis. Et qn̄ mitti debēt burse studentiū ꝑ abbates. Et de pena eorū qui nō miserūt.

Ca. tricesimūquartū. De cura animarū studentiū/ Sed qꝛ ex-tunc status ipsoꝝ studioꝝ fuit mutatus necesse fuit etiā articu-lum istū mutari/ vbi nota de idoneis studētibus ꝑ abbatē ci-

S

49

stercieñ ibidẽ retinẽdis vsq; ad magisteriũ.

Ca. tricesimũquintũ. Inhibitio ne in aliquo dictoꝝ studioꝝ legant vel audiant iura canonica vel etiã extra illa verũtamẽ postmodũ alius summ⁹ pontifex ꝓ vtilitate ordis dedit facultatẽ abbati cistercij dispẽsandi cũ. xxiiij manachis ordinis vt dicta iura canonica audire legere ⁊ in eis grad⁹ recipe possint.

Ca. tricesimũsextũ. Iterũ de cellarario/lectorib⁹/⁊ alijs officialibus in studio parisieñ ⁊ alijs collegijs.

Ca. tricesimũseptimũ. De ꝓuisione magistroꝝ ⁊ baccalarioꝝ/ ac de ptãte capl̃i generalis ad cõpellendũ appellatiõe remota.

Ca. tricesimũoctauũ. De iuramẽto nouoꝝ magistroꝝ ⁊ baccalarioꝝ in theologia. Et q̄ in festo magisterij non expendat vltra valorẽ mille turoneñ argenti.

Ca. tricesimũnonũ. De tpe infra q̄d possunt parisi⁹ legere bibliã ⁊ sentẽtias/scȝ qui per sex annos studuerit in theologia ⁊ idoneus extiterit possit facere cursũ biblie/Et qui p̄ octo ãnos studuerit in theologia possit legere sentẽtias ⁊ nõ ante.

Ca. quadragesimũ. Q̄ singulis annis istud ꝑuilegiũ legat in caplo generali/⁊ semel in anno in quolibet caplo ordinis.

Ca. quadragesimũprimũ. Q̄ singulis annis istud statutũ legatur in capitulo generali. Et semel in anno in quolibet caplo ordinis. Auctoritas seu ptãs abbatis cistercij absoluendi trãsgressores hmõi statutoꝝ.

Ca. quadragesimũpmũ. Potestas ⁊ auctoritas cõcessa abbati cistercij ad absoluẽdũ omnes abbates ⁊ ꝑsonas sui ordinis de transgressione p̄ceptoꝝ in ista reformatione apostolica auctoritate positoꝝ/Necnõ a sentẽtijs excõmunicationis ⁊ alijs cẽsuris cõtra trãsgressores latis/⁊ ad dispensandũ cũ eis sup irregularitate inde cõtracta. Cum eñ eius sit soluere cuius est ligare/⁊ inferiorq; nõ possit in superiorem nullus de ordine eos aliter ab his absoluere posset.

Enedictus Eps seruus seruorum dei. Ad perpetuam rei memoriam. Fulgens sicut stella matutina in medio nebule sacer Cisterciensis ordo in ecclesia militante / strenue militat operibus et exemplis / feruideque satagit per sancte contemplationis applausum / et innocentis vite meritum montana scandere cum maria seque per exercitium laudabilium exactionum / et pensum piorum operum curiosum / Marthe satagentis officio conformare. Hic nempe ordo / in diuini cultus ministerio sedulus vt sibi et alijs proficiat ad salutem / in sacre lectione pagine studiosus / vt ad perfectam excellentie superne cognitionem valeat peruenire prestant et promptus in operibus caritatis vt adimpleat legem christi a mari vsque ad mare palmites suos meruit dilatare / quia gradualiter ad virtutum culmina patenter ascendit / et proinde per sacri pneumatis inflammatis corda debilia fistulas gratijs abundauit / dignumque se reddidit a Romana ecclesia / ecclesiarum omnium magistra / multis insigniri priuilegijs et gratiosis fauoribus communiri. Huius quoque ordinis ab adolescentia nostra perseuerantes iugum sustulimus et in eo alumni effecti per temporum curricula diuturna creuimus / tam in illo quam extra ipsum successiuis prelationum honoribus / et tandem conscendimus quamquam immeriti summi cathedram pastoratus. Licet autem exigente apostolici magisterij cura cuiuslibet ordinis approbati crementum felix et floridum plenis affectibus in eo zelemur a quo celice ac terrene salutis perfectio deriuatur / eundem tamen cisterciensem ordinem acie interne deuotionis et caritatis aspicimus / et ea que ipsius salutem et prosperitatem respiciant / quatenus eterni patris beneplacitis gratificari credimus fauorabiliter promouemus. Sane recensentes memoriter quod ab olim dum eramus intra ordinem prelibatam certa nos experientia instruebat / quod super quam plurimis articulis inferius explicatis ordo ipse apostolice prouisionis remedijs indigebat. Nos hactenus et moderno tempore super eis et nonnullis alijs a dilectis filijs Guillermo cisterciensis Johanne de Firmitate / Johanne de Clarauallis / et Raynaldo de

Morimūdo monasteriorum dicti ordinis Cabilon̄ ꝛ Lingon̄ dioc. abbatib⁹ diligēti collatiōe ꝑhabita sup his omnib⁹ plenarie informati/dignū duxim⁹ ꝓ vrgenti necessitate/ ac euidēti vtilitate ordinis memorati/suadētibus etiā alijs iustis ꝛ rationabilib⁹ causis statuta ꝛ ordinatiōes ꝓut series subscripta describit/auctoritate ap̄lica edere/que volum⁹ ꝛ decernim⁹ solidā habere roboris firmitatē/eaqꝫ debere ꝑpetuis futuris tēporibus firmiter obseruari. 2 Uidelicet cū cautele ꝓuisio in omnib⁹ sit habenda/ꝛ ꝑcipue ne paulatine deueniat in collapsum qđ est antiquitate vel ꝓlixitate pacti tēporis acquisitū. Statuim⁹ ac etiā ordinam⁹/ꝙ q̄libet cōuent⁹ cuiusuis monasterij seu alteri⁹ loci cōuentualis dicti ordinis habeat ꝓpriū ꝛ speciale sigillū. 3 Et ꝙ q̄libet abbas monasterij siue ali⁹ loci alterius cōuentualis administratiōi principaliter ꝑsidens eiusdē ordinis/ꝛ etiā abbas cistercien̄ qui ē ꝓ tēpore antequā abbatie sue vel administrationi hm̄ōi se imisceat/ iuramentū prestare ad sancta dei euāgelia teneat / quilibet scꝫ inferior in manib⁹ patris abbatis qui electionē de ipso factā ꝯfirmare habebit/ꝛ in ꝑsentia sui ꝓprij cōuēt⁹/necnō ipse abbas cistercien̄ qui est ꝓ tēpore suo cōuentu/ꝛ ꝑnominatis trib⁹/ necnon monasterij de Pontigniaco dicti ordinis Antisiodoren̄ dioc. abbatib⁹/ si apud dictū monasteriū cistercien̄ ꝑsentes extiterint/ Qꝫ possessiones vel iura ad suū monasteriū vel aliū cōuentualē locū eius ꝑtinentes seu pertinētia nō vendet/nec alienabit/ neqꝫ impignorabit/neqꝫ de nouo infeudabit/nec ꝑ aliquē modū donabit/ nisi ꝑ modū inferius designatū. Et hoc idē illi q̄ nunc sunt abbates monasterioꝝ/seu alioꝝ locorū ꝯuentualiū ipsi⁹ ordinis regimini ꝑsidentes teneant iuramentū ꝑstare/ infra sex menses postq̄ statutū ꝛ ordinatio hm̄ōi publicata fuerint in ꝓximo secuturo cap̄lo gn̄ali eiusdē ordinis. 4 Qđ quotiēscūqꝫ alienationē rei imobilis/vel iuriū alicui⁹ monasterij/vel alteri⁹ loci cōuentualis dicti ordinis/ vel diminutionē censuū/seu pensionū/vel canonis/aut venditionē arborū siluarū nō ceduarū iminere cōtigerit faciendas/ tractat⁹ duorū dierū ad minus interpolatoꝝ/diligens ꝛ maturus ꝑcedere de

beat/habēdus p abbatē monasterij seu p̄sidentē regiminí alte-
rius loci cōuentualis/cuius erūt res/ iura/ census/ pensiones/
canon/ ⁊ silui hm̄oi/ cū suo ꝯuentu monasterij seu alterius loci
cōuentualis prefati. Et nihilominꝰ alienatio seu venditio hu-
iusmodi fiat de cōsensu ipsiꝰ cōuentus vel maioris ⁊ sanioris
partis eiusdē/ ⁊ ꝙ de tractatu ⁊ cōsensu iā dictis scriptura cōfi-
ciatur auctentica/in qua noīa ⁊ cognomina tractantiū ⁊ cōsen
tientiū/ ⁊ sigilla abbatis monasterij vel p̄sidentis regimini al-
terius loci cōuentualis/ ⁊ cōuentꝰ monasterij seu loci hm̄oi ap-
ponant. Et anteq̄ ꝓcedatur ad alienationē seu venditionē ip
sam petat ⁊ obtineat licentia sup hoc ab ipsiꝰ ordinis caplo ge
nerali/ ⁊ subsequat discussio sup alienatione seu venditiōe hu-
iusmodi faciēda p duos abbates p̄dicti ordinis ab eodē mona
sterio seu alio cōuentuali loco non remotos/per dictū genera-
le capitulū deputandos/ ⁊ cū approbatione seu auctoritate du-
orum abbatū prefatorū/quodq̄ tam abbas monasterij seu p̄-
sidens ipsi cōuentuali loco/quā duo abbates p̄dicti/ ⁊ etiā pa-
terabbas eiusdē monasterij/vel deputatꝰ ab eo p̄sente cōuen-
tu ipsius monasterij/seu alterius loci cōuentualis/cuiꝰ res/iu-
ra/census/pensiones/vel canon/aut silue huiusmodi alienan-
da seu vēdēda fuerint iuramētū p̄stent/ante discussionē predi-
ctam ꝙ in p̄missis fideliter se habebunt/omni dolo ⁊ affectiōe
inordinata remotis/ ⁊ ꝙ etiā fiat de causis alienationis seu vē-
ditionis huiusmodi/ ⁊ solēnitatibus p̄fatis/p quattuor abba-
tes p̄dictos/ ⁊ presidentē ipsi cōuentuali loco/sub eorū sigillis
plena ⁊ fidelis relatio in ꝓximo subsequenti generali capitulo
antedicto/vt videat si circa hec oīa debite ꝓcesserūt. Verū cū
monasteriū seu alius cōuentualis locus/castrū/villa/ grangia
vel res alia multū notabilis alienandū vel alienādus/ seu alie
nanda fuerit/capitulū generale ipsiꝰ ordinis alienādi licentiā
cōcedere nō presumat/nec ꝓcedatur ad eam quouis modo fa-
ciendā vel auctorizandā nisi priꝰ p idem capitulū generale ro-
mano pontifice cōsulto/ ⁊ ab eo sup hoc petita licētia ⁊ obten-
ta. Si vero aliter q̄ p̄missum est aliquis abbas/vel regimini p̄
sidens alienare p̄sumpserit/tam ipsi q̄ officiales ipsius mona

S1

sterij seu loci cõuentualis in hac parte cõsentiẽtes eisdẽ ab ad-
ministrationib⁹ suis p patrẽ abbatẽ deponant eorũ/ ꝛ aliena-
tio hmõi sic p̃sumpta sit ipo iure irrita ꝛ inanis. 5 Ceterũ si
ppter alicui⁹ monasterij seu loci ꝯuentualis debita exoluẽda.
vel vt aliquid aliud qd eidẽ monasterio seu cõuentuali loco sit
vtilius acquirat/aliquid alienandũ extiterit/pecunia que in-
de habebit ad nullos vsus alios ꝙ̃ in acquisitionẽ/seu debito
rũ solutionẽ hmõi cõuertat. Et si secus actũ fuerit/abbas mo-
nasterij/vel alius p̃sidens cõuentuali loco/pecuniam hmõi ad
vsus alios vt p̃fertur cõuertens/vel conuersioni hmõi cõsen-
tiens ab administratiõe sua p patrẽabbatẽ deponat ipsi⁹. Ce-
teri vero monachi participes vel cõsentiẽtes in idipm sint ad
quodcũqꝫ officiũ seu administrationẽ eiusdẽ ordinis ihabiles
ipso facto/nec pecunia ipsa in solius abbatis seu alteri⁹ regi-
mini presidentis/ aut bursarij alicuius eorũ remaneat ptãte/
Sed reponant in aliquo securo loco sub quattuor seraturis/et
diuersificatis clauib⁹/quarũ primã teneat abbas monasterij/
seu loci cõuentualis regimini p̃sidens. Secundã bursari⁹. Ter
tiã prior claustralis/ꝛ quartã alius monach⁹ ipsi⁹ monasterij
seu loci cõuentualis/de quo eiusdẽ monasterij seu loci cõuen-
tualis cõuentui vel maiori parti eiusdẽ expedire videbit fide-
liter cõseruanda. 6 Volum⁹ etiã ꝙ circa cõcessiones iuriũ
aut reddituũ alicui ad vitã eius vel aliud certũ tẽpus/ ꝛ circa
locationes/vel etiã reddituũ aut fructuũ vẽditiones/vltra qn
quenniũ faciẽdas/p̃missa forma p omnia obseruetur/ hmõi ta
men cõsultatione ac licẽtia romani pontificis/ꝛ etiã licentia di
cti generalis capl'i ꝛ relatõe in eo faciẽda exceptis. 7 Per
mittimus tamẽ ꝙ parue/steriles/ vel inutiles possessiones con-
cedi possint/sub annuo cẽsu pecuniario/vel sub certa portiõe/
seu quota ꝓuentuũ ad tantũ tempus/quantũ visũ fuerit ab-
bati alicui⁹ monasterij/vel p̃sidenti regimini loci cõuentualis
eiusdẽ ordinis/p̃cedente tamẽ maturo/ ꝛ diligenti tractatu ha
bito cũ suo cõuentu/ꝛ de cõsensu ipsi⁹/ vel maioris ꝛ sanioris
partis eiusdẽ/prestitoqꝫ primit⁹ iuramẽto p ambos abbates
predictos eodẽ conuentu presente / ꝙ concessionẽ huiusmodi

facere intendunt pro vtilitate monasterij seu loci conuẽtualis
cuius erunt possessiones predicte. Et si aliter hmõi cõcessio fa-
cta fuerit eoipso sit irrita ⁊ inanis. Si aũt multitudo dictarum
possessionũ/ q̃uis paruarũ/ steriliũ/ vel inutiliũ existeret cõce-
denda/ tunc ante huiusmodi concessionẽ earũ consulat᷑ idem
capitulũ generale ac ipsius sup hoc habeatur licẽtia/ ꝓut supe-
rius est distinctũ. Abbas vero vel presidens regimini loci con-
uentualis/ si cõtrariũ attemptare p̄sumpserint/ ac officiales ip-
sius monasterij seu loci cõuentualis sup hoc ei consentiẽtes ꝑ
eorum patrẽ abbatẽ a suis administrationibꝰ deponant᷑. §
Insup quia plerũq; contingit iminere necessitatis articulum/
in quo ex diuersis causis expedit abbatibus ⁊ p̄sidentibus p̄n-
cipaliter regiminibus aliorũ locorum cõuentualiũ contrahere
mutuum/ hanc ꝓuisionis cautelã modificatã in hac parte vo-
lumus adhiberi/ q̄ nullus abbas vel alius loci conuẽtualis re-
gimini presidens ipsiꝰ ordinis/ sine consensu ꝓprij cõuentus/
mutuũ recipere valeat/ ⁊ q̄ in auctentica scriptura obligatio-
nis inde faciende/ apponant᷑ eorundẽ abbatis vel regimini pre-
sidentis ⁊ cõuentus sigilla. Sed si abbas a suo monasterio vel
regimini p̄sidens ab eius cõuentuali loco remotus existeret/
talisq; vrgeret necessitas q̄ sine receptiõe mutui sibi/ vel fami-
lie sue/ aut negocijs vtilibus seu causis ꝑ eum agendis proui-
dere non posset/ ꝑmittimus q̄ tunc sine suo conuentu ⁊ eius si-
gillo mutuũ recipere valeat/ quod tamẽ summã centũ librarũ
turoneñ paruorũ seu valorem ipsarũ siue integraliter seu par-
ticulariter non excedat/ cuius mutui quantitatẽ causam obli-
gationis/ ac personã a qua illud receperit abbas/ vel alius re-
gimini presidens/ mutuũ ipsum recipiens infra octo dies post
eius regressum ad monasteriũ propriũ vel suũ conuẽtualẽ lo-
cum ipsius cõuentui ad hoc specialiter congregato/ explicare
plenarie teneat᷑. Et q̄ ex quo semel vsq; ad huiusmodi summã
centũ librarum mutuũ receperit non possit amplius mutuum
recipere/ sine consensu ⁊ sigillo conuentus eiusdem/ donec di-
cte centum libre fuerint integraliter persolute. Quicunq; aũt
abbas vel alius p̄sidens regimini loci ꝯuentualis ꝑ se vel aliũ

ꝯtra fecerit eoipſo ab ingreſſu eccleſie ac diuinis officijs ſit ſuſ
penſus. 9 Et quia geſta hominū/ ſcripture fidei cōmittū-
tur/vt rei geſte memoria impoſterū habeat/volumꝰ ⁊ ordina-
mus/vt vbicūqꝫ abbates vel alij locorū cōuentualiū regimini
bus p̄ſidentes/aliquid cū expreſſo ſuoꝝ cōuentuū conſenſu fa
cient/de quo teſtimonialis cōficiat ſcriptura/ꝙ ſigilla ipoꝝ
abbatū vel aliorū regiminibꝰ preſidentiū/eorūqꝫ cōuentuum
apponant in illa. Et ꝙ deinceps in ſigillo cuiuſlibet abbatis vl
alterius loci cōuentualis regimini p̄ſidentis/quocūqꝫ nomine
cenſeat ipſius nomē ꝓpriū exprimat/vt melius ſciri poſſit per
quē ⁊ cuius tēpore id de quo agetur factū extiterit/ ⁊ vt mali-
cijs ⁊ falſitatū cōmentis via melius precludat. 10 Prete-
rea cū ſit conſonū rationi/vt negociorum geſtoreſ/ ⁊ officiales
de gerendo fideliter ⁊ vtiliter negocia ⁊ officia exercēdo illis cō
miſſa iuramenti vinculo aſtringant/ volumus ⁊ ordinamꝰ ꝙ
cellararij/burſarij/negociorū geſtores/rentarij nūcupati/cete-
riqꝫ officiales cuiuſlibet monaſterij/ſeu alterius loci cōuentua
lis/⁊ eorū grangiarū magiſtri/cū ad officia vel magiſteria hu-
iuſmodi aſſument/iuramentū p̄ſtare teneant in manibꝰ eorū
abbatis/vel alteriꝰ loci cōuentualis regimini preſidētis/ ſuiqꝫ
ꝯuentus ꝙ in cōmiſſis ſibi officijs/adminiſtrationibꝰ/ vel grā
gijs/fideliter ſe habebunt/ ⁊ ꝙ de receptis ⁊ expēſi fidelem cō-
potū reddent/⁊ reliqua ipſi monaſterio ſeu conuentuali loco/
aut eoꝝ burſarijs aſſignabūt/⁊ ꝙ illi cellararij/burſarij/nego-
ciorū geſtores/officiales/ ⁊ magiſtri qui nūc ſunt p̄ſtare tenean
tur ſimile iuramentū. 11 Et quia vbi prudētia ⁊ moderan
tia fidei firmitate vallate/nō vendicant ſibi locū/ luxus ineſt/
longiqꝫ tēporis victū/breuis hora cōſumit/decet ⁊ expedit vt
ꝑ diſpenſatores prudentes ⁊ fidos queqꝫ manu teneat ſubſtā-
tia ⁊ etiā diſpenſet/vnde ſtatuimꝰ ⁊ etiā ordinamus ꝙ in ſingu
lis monaſterijs ⁊ alijs cōuentualibus locis p̄dicti ordinis /per
abbatē ſeu aliū regimini preſidentē/de ſeniorū ſui cōuētus cō-
ſilio duo burſarij deputentur quoꝝ vnus principalis exiſtat/
qui ſiquidē burſarij omnes pecunias ipſius monaſterij vel lo-
ci cōuentualis vndecūqꝫ ꝓuenientes. vniuerſaliter recipiant/

fo. 51

⁊ de dicti abbatis vel regimini p̄sidentis mandato/ceteris of-
ficialib⁹ ⁊ alijs distribuant/ ꝓut fuerit oportunū/ipsiqꝫ bursa-
rij quater in anno/sed ceteri officiales ⁊ receptores ꝓuentuum
semel ⁊ etiā pluries/si eidem abbati vel regimini p̄sidenti vi-
debit̄ expedire/de omnib⁹ receptis ⁊ expēsis coram p̄dicto ab-
bate/vel regimini p̄sidente/ac seniorib⁹ de cōuentu ipsius mo
nasterij seu loci cōuentualis/teneant̄ plenissimā ⁊ fidelem red
dere rationē. 12 Abbates etiā vel regiminibus p̄sidentes
coram dictis seniorib⁹ ⁊ bursarijs annis singulis de receptis ⁊
expensis p eos/plenā ⁊ fidelem rationē reddere teneant̄/Reci-
piantqꝫ ipsi abbates vel regiminib⁹ p̄sidentes/a dictis bursa-
rijs pecunias ꝓ expensis eorū. Et si dum ipi extra monasteria
vel alia cōuentualia loca eorum accesserint/eos pecunias con-
tingat de ꝓuentibus monasteriorū/seu locorū cōuentualiū eo
rum/aut aliunde recipere huiusmodi pecunias in ipsoꝝ regres
su tradant bursarijs p̄libatis/cōputatis si quas de ipsis pecu-
nijs expenderūt. Abbates vero seu alij regiminib⁹ p̄sidentes/
si secus attēptare vel sibi talia retinere p̄sumpserint/ab ingres
su ecclesie ac diuinis officijs post lapsum duorū mensiū a die
regressus huiusmodi cōputandorū/tamdiu suspensi existant
donec ea tradant bursarijs memoratis. 13 Porro quia p
visitationis actū de vita ⁊ cōuersatione illorū qui visitant̄ ex-
quiritur/⁊ p eum sincere debet correctionis ⁊ reformatiōis of-
ficiū exerceri/nec ꝓinde hi iuxta canonicas etiā sanctiones su-
perfluis sunt impendijs aggrauandi/ statuimus ac etiā ordi-
namus q̄ visitatores dicti ordinis in aliquo monasterio p eos
visitando/anteq̄ꝫ officiū visitationis incipiant/ nisi prima die
qua declinabūt ad illud valeant demorari/⁊ si manere ibi vo-
luerint sequenti die dumtaxat/id licitum sit eisdem/Et q̄ visi-
tationes in eodē ordine faciende/deinceps nō durent vltra tri
duum continuū/ nisi apparens necessitas vel magna vtilitas
monasterij visitati/dies exposceret ampliores/quodqꝫ ille vi-
sitator qui vltra ipsos primos duos dies/ vel vltra prefatum
triduum/absqꝫ necessitate vel vtilitate predictis/easdē visita-
tiones ꝓrogare presumpserit/si abbas fuerit/sit a stallo chori

53

⁊ loco capituli abbatialib⁹/per vnū sequentē annū eoipso suspensus/⁊ sedere in stallo ⁊ loco capituli remotis a stallis aliꝭ ⁊ locis abbatialib⁹ teneatur. Si vero fuerit monachus eoipso sit ꝑ vnū annū sequentē inhabilis ad quodcūq officiū ⁊ administrationē seu gubernationē in eodē ordine obtinenda. Et nihilominus per sex menses sequētes in pane ⁊ aqua in suo monasterio ieiunare qualibet sexta feria teneatur. Et ꝙ similes penas incurrāt abbates ⁊ monachi qui visitationis officiū impēdendo numerū euectionū per felicis recordationis Clementē papā .iiij. ꝑdecessorē nostrū super hoc taxatū excedent. Nec ꝑsumant visitatores ipsi ante huiusmodi eorū visitationē/ vel in ipsa/seu post eam/occasione dicte visitatiōis/aliquod munus suspectū per se vel aliū recipere/nec illud a suis recipi permittant/Expeñ tamē quas fecerint ad visitatū monasterium eundo/⁊ de ipso redeūdo/recipere valeant iuxta ordinationē super hoc factā ꝑ Clementē eundē. 14 Ubi aūt a monasterio iam visitato/vsq ad monasteriū visitandū/aliquod vel aliqua monasteria in itinere constituta extiterint/ad que dicti visitatores posint cōmode declinare/hoc ipsi efficere valeant/ dictaq monasteria taliter cōstituta/eosdē visitatores caritatiue recipere/decenterq tractare/ac eis ꝓuidere in victualibus teneantur/⁊ ꝑ diebus quibus ad huiusmodi cōstituta/ vt prefertur/monasteria declinabūt/⁊ eis vt pretangit̃ ꝓuisum extiterit/nullas expensas possint a monasteriꝭ seu locis recipere visitatis. Abbas autē contra predicta recipiens/nisi infra duos menses a receptione huiusmodi cōputandos/ eis a quibus receperat/receptū restituat ipsis elapsis/duplū restituere teneatur. Monachus vero quicquid ꝯtra id receperit restituere nō postponat/⁊ obhoc regulari subiaceat disciplne. Nec audeant prefati visitatores in ipsis visitationib⁹/ sibi alios abbates adiungere/nec ipsi aliꝭ abbates se illis adiūgant/ nisi ꝑ cōsilio/vel auxilio/ vbi casus depositionis alicuius abbatis vel aliud magnū ⁊ arduum negociū/ seu patrie/ vel locorū/ ꝑ que transire haberent periculū immineret/ seu interpretatio linguarum necessaria foret/verumtamen cisterciē ⁊ quattuor ab-

bates quattuoꝛ pꝛincipaliũ filiarum/ qui sunt pꝛo tempoꝛe/ ac
superius nominãtur in eisdẽ visitationibus vnũ alium abba-
tem si velint secum recipere/ vel sibi adiungere valeant. Neqꝫ
pꝛedicti visitatoꝛes nomina eoꝛũ qui eis in ipsis visitationibꝰ
secreta reuelauerint aliqua ea reuelare pꝛesumãt/ nisi tunc de-
mũ cum pꝛopter reuelata huiusmodi ad alicuiꝰ punitionẽ vel
penã fuerit ꝓcedendũ/ necnon reuelãtes huiusmodi puniant̄/
plus vel minus ꝓut facti qualitas exiget/ scd̃m arbitriũ ipsiꝰ
oꝛdinis capituli generalis. Et ꝙ abbates maioꝛes/ post abba-
tem cistercieñ ⁊ quattuoꝛ aliȷ̃ abbates earundẽ pꝛincipaliũ fili-
arum/ qui sunt pꝛo tẽpoꝛe/ extra visitationes eoꝛũ sex tantum/
aliȷ̃ vero minoꝛes abbates quattuoꝛ euectionibꝰ sint contẽti/
nec hoc pꝛetextu qui paucioꝛibꝰ vti solebant/ credant sibi po-
testatẽ pluriũ attributã. Rursus pꝛecauere volẽtes/ ne ꝑ ab-
bates vel monachos dicti oꝛdinis declinãtes ad alia monaste
ria eiusdẽ oꝛdinis/ veniẽdo ad huiusmodi capitulum generale
vel de illo redeũdo/ seu alias hm̃oi alia monasteria plus debi-
to aggrauent̄/ statuimus ⁊ oꝛdinamꝰ ꝙ abbates aut monachi
p̃fati ad idẽ capitulũ veniẽtes/ vel de ipso redeũtes/ seu alias
tanꝙ̃ hospites ad aliqđ monasteriũ seu locũ cõuentualẽ iã di-
cti oꝛdinis declinãtes nõ remaneãt in eodẽ monasterio seu cõ-
uentuali loco/ vel in aliȷ̃s eoꝛũ locis ad expensas ipsius mona-
steriȷ̃ aut loci cõuentualis/ vel alioꝛũ locoꝛũ ipsoꝛũ vltra diem
qua illuc declinauerint/ ⁊ sequẽtẽ ipsi vel aliquis de familia eo
rundẽ/ nec vltra dictos dies abbas vel cellarariꝰ/ aut aliq̃s aliꝰ
dicti monasteriȷ̃ seu loci ꝯuẽtualis/ aut aliquoꝝ locoꝝ eoꝛũdẽ/
ipsos inuitare vł ampliꝰ eis aliq̃d ministrare p̃sumat. Qđ si ex
aliqua rõnabili causa ipi vel aliquis de familia eoꝛũdẽ ampliꝰ
remanere voluerint/ expẽsas quas tũc ibi fecerint de bonis ꝓ-
pꝛiȷ̃ monasteriȷ̃ vel aliũde ꝓcuratis soluere teneãtur. Quicũqꝫ
vero ꝯtriũ fecerint tã dãtes ꝙ̃ recipiẽtes/ de inobediẽtia ⁊ trã-
gressione hm̃oi statuti ⁊ oꝛdinatiõis nr̃oꝝ/ ꝑ gnãle dicti oꝛdis
capł̃m puniant̄. Sꝫ ꝑ p̃dicta nullũ ius ipsoꝝ declinãtiũ alicui
acquiratur/ etiã ꝑ ipsos duos dies vel alias ad aliquod mona
steriũ seu locũ ꝯuẽtualẽ eiusdẽ oꝛdis/ aut locoꝝ eoꝝ declinãdi

aut in eorũ aliquo remanendi/hoc tamẽ saluo ꝙ circa patẽter
infirmantes/solita caritas ⁊ pia hospitalitas obseruent. 15

Quia vero ideo sunt huiusmodi generalia capitula instituta/
vt in eis de statu monasteriorũ/⁊ aliorum locorũ regulariũ/ac
de reformatiõe ordinis/⁊ obseruãtia regulari/ tractatꝰ debeat
diligens adhiberi/dignũ ⁊ debitũ fore dinoscitur/vt ad illa cõ
ueniant vniuersi/quibꝰ id iminet ꝑpeditionẽ canonicã nõ ha-
bentes/quare statuimꝰ ⁊ etiã ordinamus ꝙ abbates ipsius or
dinis qui de cetero nõ venerint ad dictũ capitulũ generale/ q̃
venire tamẽ tenebant̃ ẜm ordinis ꝑdicti statuta/nõ habentes
impedimentũ legitimũ seu licẽtiã specialẽ ab eo qui dare pos-
sit eandẽ/exhibere teneant̃ duplũ eius qꝺ expensuri essent ad
idem capitulũ veniendo/⁊ redeũdo de illo/duplũq; hmõi sol-
uere in sequẽti capl'o generali in vtilitatẽ ipsius generalis capi
tuli ꝯuertendũ/⁊ ꝙ possint diffinitores eiusdẽ capl'i generalis
tales abbates nõ veniẽtes/ad duplũ hmõi exoluendũ aucto-
ritate apl'ica/ꝑ censurã ecclesiasticã/sublato appellatiõis obsta
culo coartare/eorũq; sup hoc ꝓcessũ habendũ ⁊ ferẽdas sentẽ-
tias publicare/ac facere publicari. Quodq; circa ipsum duplũ in
totũ vel in partẽ nulli valeat fieri gr̃a vel remissio indulgeri.
Illi vero abbates qui legitimũ impedimentũ seu licentiã hu-
iusmodi asseruerint se habere illa conuentibꝰ suis tp̃e quo iter
eundi ad dictũ capitulũ arripere deberẽt exponere teneant̃/ et
nihilominus subsequẽter de dictis impedimẽto sine licẽtia in
ipso generali capl'o fidẽ facere ꝑ suũ ꝓcuratorẽ seu excusatorẽ/
ꝓbũ ⁊ idoneũ virũ/habẽtẽ spãle mandatũ ꝑ̃standi iuramẽtũ
in aĩam ipsiꝰ mittẽtis causas absentie ac ipedimẽtũ hmõi ve-
ra eẽ/qꝺ quidẽ iuramẽtũ ꝑ̃stare teneat̃/si visũ fuerit abbati ci-
stercieñ qui est ꝓ tẽpore ac ꝑ̃sidentibus ipsi capitulo generali.
Et si abbas ac ꝑ̃sidentes prefati tale impedimentũ et licentiã
ipsam nõ esse legitima fuerint arbitrati/tales abbates qui ad
idem capitulũ nequaq̃ venerant declarent incurrisse penã sol
uendi prefatum duplum quẽadmodum est premissum. 16

Quia vero nõnulli sicut accepimus ad soluendũ cõtributiões
qui in eodẽ ordine ꝓ necessitatibꝰ ⁊ vsibꝰ cõibꝰ ⁊ alias ꝯsuetis

ipsi⁹ ordinis ꝓ tēpore imponunt̄ se reddunt difficiles ⁊ remis-
sos. Nos aduersus eos ⁊ circa negocia contributionū ipsarū/
aliaq; illa cōtingentia ꝓut sequit̄ duxim⁹ ꝓuidendū/videlicet
ꝙ abbati cisterciēsi ⁊ quattuor coabbatib⁹ principaliū filiaꝝ su-
pradictis ⁊ qui ꝓ tēpore fuerint/ ⁊ cuilibet eorundē auc̄te ap̄li
ca/remoto appellationis obstaculo/ꝑ censurā ecclesiasticā/ et ꝑ
alia remedia iuxta dicti ordinis instituta ⁊ obseruātias cōsue-
tas aliaq; oportuna remedia cōpellendi eos quib⁹ dicte cōtri-
butiones ꝓ tēpore imposite fuerint ad soluendū easdē/⁊ ad id
etiā coartandū recusantes seu negligētes soluere p̄fatas cōtri
butiones iā impositas/⁊ quosuis alios impedimētū p̄stantes
publice vel occulte quo minus ꝯtributiōes p̄dicte soluant̄ ad
desistendū ꝓrsus ab impedimēto hmōi/necnō ꝓcessus habē-
dos/ac excōis/suspensionis/⁊ interdicti aliasq; sentētias ferē-
das in tales recusantes negligentes ⁊ impedimentū p̄stantes
nūc ⁊ imposterū in eorū ⁊ alijs monasterijs ac locis circūuici-
nis dicti ordinis ꝓut fuerit oportunū/ ac in generali capitulo
ipsi⁹ ordinis publicādi ⁊ publicari faciēdi plenā atq; liberā cō-
cedimus tenore p̄sentiū ptātem. 17 Volum⁹ aūt ꝙ p̄dic-
tas ꝯtributiones deinceps recipiāt tres abbates dicti ordinis
ad hoc ꝑ ipum generale cap̄lm seu ꝑ diffinitores eiusdē/annis
singulis deputādi qui iuxta ordinationē dicti capituli seu dif-
finitorū eius ꝓ necessitatib⁹ ⁊ vsib⁹ cōibus aliasq; cōsuetis iā
dicti ordinis dispensent easdē/Et si quid de ipsis cōtributioni
bus suꝑ fuerit in aliquo monasterio securo ad hoc ꝑ dictū ca-
pitulū vel ꝑ ipsius diffinitores eligendo ponat̄/ ⁊ sub ꝓuisio-
ne custodie ꝑ ipsos tres abbates suꝑ hoc adhibēda/sub tribus
seraturis ⁊ diuersificatis clauib⁹ de quib⁹ quilibet ipsorū triū
abbatū suā clauē teneat/fideliter cōseruetur. Tenebūtur nāq;
p̄fati tres abbates in subsequēti capitulo generali de receptis
⁊ expensis ꝑ eos diffinitorib⁹ ipsi⁹ capituli reddere rationē/ et
illud qđ restabit ipsi cap̄lo seu diffinitorib⁹ ipsi⁹ cap̄li custodi-
endū restituere modo p̄misso ꝑ alios tres abbates/ ꝑ ipsū capi
tulū seu diffinitores ei⁹ vt p̄tendit̄ deputādos/ dictiq; tres ab
bates qn̄ ad p̄dicta deputabunt̄/iuramentū p̄stabunt ꝙ in re-

cipiendo/custodiendo/ꝛ expendendo cōtributiōes p̄dictas/ac in reddendo ratiōnē de ipsis fideliter se habebūt. Poterūt autem dicti tres abbates receptores modo p̄dicto/a generali capitulo seu diffinitorib⁹ ipsius capituli deputati/de ipsorū abbatis cisterciē̄ ꝛ quattuor coabbatū totidē principaliū filiarū consilio certis p̄sonis fidelib⁹ ꝛ discretis/annis singulis vices suas cōmittere ad recipiendū cōtributiones/in generali capitulo nō solutas. Qui siquidē discreti p̄stabunt solenniter iuramentū/ꝙ prefatas cōtributiones recipient/leuabūt/exigent/ꝛ seruabunt fideliter/ꝛ ad sequēs generale capitulū dictis commissarijs generalis capituli seu diffinitorū ei⁹ integraliter deportabunt/dictiqꝫ tres abbates ratiōnē reddent corā eisdem abbate cisterciē̄/ꝛ quattuor coabbatib⁹ totidem principaliū filiarū/si omnes ipsi p̄sentes fuerint/necnō corā illis diffinitoribus quos p̄fati cisterciē̄ ꝛ quattuor coabbates in Diuione decreuerint retinēdos. Volumus quoqꝫ ꝙ fiat speciale sigillū quo littere solutionis ꝯtributionū dicti ordinis de cetero sigillentur/quodquidē sigillum sub trib⁹ seraturis ꝛ diuersificatis clauibus penes dictos tres abbates/vel in aliquo monasterio de quo eis magis expedire videbitur apud aliquē vel aliquos quē vel quos eligendū vel eligendos decreuerint/iam dictū sigillū modo p̄tacto seruetur/predicte tamē p̄sone quibus de dictorum abbatis cisterciē̄ ꝛ quattuor coabbatū dictarū totidē p̄ncipaliū filiarū ꝯsilio/ipi tres abbates vt p̄dicit̄ cōmittēt vices suas dū nō solutas cōtributiōes receperint/poterūt de solutionib⁹ particularib⁹ que fient extra capitulū generale recognitiones facere sub sigillis ꝓprijs eorundē/Sed illa que fiēt post modū eis sigillabunt̄ p̄dicto speciali sigillo. Premissa vero circa ordinationē cōtributionū sic exacte ac diligēter obseruent̄ in ordine antedicto/ꝙ etiā p generale capl'm/vel aliū/seu alios quoslibet quouis colore quesito cōtra ea nihil fieri presumat̄/ꝛ si qs secus attēptare p̄sumpserit icurrat excōis sentētiā ip̄o facto. 18 Nēpe cauti⁹ ꝓuidere volētes ꝙ ꝓ diuini cultus ꝛ alijs obsequijs p̄standis in ordine p̄libato/p̄sone recipiant̄ idonee ipsis officijs cōgruētes/statuim⁹ ꝛ ordinam⁹/ꝙ de

fo. 54.

ꝯtero in eodē ordine nō recipiant in monachos vel cōuersos/ nisi ꝑsone idonee ad ea que cōueniūt monachis vel cōuersis p̄dicti ordinis/⁊ nisi ꝑ abbates monasteriorū vel principalit̄ p̄sidētiū regiminib⁹ aliorū locorū cōuentualiū ipsi⁹ ordinis ⁊ infra monasteria seu loca hmōi cū cōsilio seniorū de cōuentu seu maioris vel sanioris partis eorū monasterij/vel alteri⁹ loci cōuentualis in quo monachorū vel cōuersorū fiet receptio p̄dictorū/Si secus actū fuerit carere iurib⁹ decernētes. 19 Profecto quia honestas/tēperantia/⁊ modestia debent in cunctis ꝑsonis ecclesiasticis ⁊ maxime regularib⁹ diuinis laudibus sedulius dedicatis/locū p̄cipuū obtinere/statuimus ⁊ etiā ordinamus/vt omnes abbates ⁊ p̄sidentes regiminib⁹ alioꝝ locorū cōuentualiū ⁊ monachi eiusdē ordinis/pannis bruni/vel albi coloris/ dumtaxat vtantur/ ⁊ ꝙ domicellū seu domicellos de vestibus vel robis ꝑtitis aut virgatis indutū vel indutos siue alias sumptuosis ducere nō p̄sumant. Adꝙ a curiositate ac suꝑfluitate vasorū argenteoꝝ/ lectisterniorū /⁊ quorūlibet ornamentorū curent penitus abstinere. Contrariū vero faciētes ꝑ patres abbates eoꝝ/⁊ ꝑ visitatores/vel ꝑ capitulū generale ipsius ordinis taliter puniant/ꝙ metus pene aliorū sic excedere volentiū meta existat. 20 Et ꝙ abbates monasteriorum ⁊ p̄sidentes regiminib⁹ aliorum cōuentualiū locorum dicti ordinis exceptis abbate cisterciēsi ⁊ quattuor coabbatibus totidē principaliū filiarū supradictis/qui sunt ⁊ ꝓ tēpore fuerint vltra vnū secularē clericum siue laicū equitantē ducere nō p̄sumant. 21 Quia vero ꝑsonas regulari obseruātie deditas/docet potissimū ab esu ꝓhibitoꝝ cibarioꝝ tam virtutis amore q̄ȝ pene formidine abstinere/ ne ab eis in castrimargie lubricū descendat/auctoritate p̄sentiū firmiter inhibem⁹/ ne deinceps abbates ⁊ monachi dicti ordinis extra monasteria seu loca ꝯuētualia eiusdē ordinis/⁊ etiā ipsi monachi infra monasteria seu loca hmōi/aut in cameris ⁊ extra infirmitoriū cōmune/carnes vel pulmēta cum carnib⁹ condita vel decocta p̄sumant comedere/ꝯtra obseruantiā dicti ordinis diucius obseruatā. Nos eñ licētias quas aliqui abbates ⁊ monachi iā dicti

56

ordinis dicunt a sede aplica sup esu carniũ se habere cũ tales licẽtie redundẽt in scandalũ aliorũ/penit⁹ reuocamus. Monachus aũt vel cõuersus qui hmõi nostre inhibitiõis transgressor extiterit/trib⁹ diebus ꝑ qualibet carniũ vel dictoꝝ pulmẽtoꝝ comestione ieiunare in pane teneaṫ ꝛ aqua/ ꝛ ꝙ nihilominus quolibet ipsoꝝ dierũ in capitulo regularẽ accipiat disciplinã/Sed abbas inhibitionis p̃fate transgressor nõ ad disciplinã ipsam/sed ad hmõi ieiunia teneaṫ/ꝛ si scienter hec omiserit negligẽter facere obseruari/etiã ex negligẽtia hmõi teneaṫ ad ieiunia p̃libata/quequidẽ pene nulli remitti valeant/nec sup eis vel ipsarũ parte aliqua cũ aliquo dispẽsari/qđ si aliqui sup esu carniũ vel pulmentoꝝ p̃dictorũ sepe inuenti fuerint delinquẽtes/seu esum ipm cõtra ordinationẽ hmõi frequẽtantes/ꝛ ꝑ abbatez ꝓprios/ꝙ a talib⁹ abstineãt/canonice moniti nõ destiterint/sint post monitionẽ hmõi ꝑ bienniũ eoipo inhabiles ad quecũqȝ officia ꝛ administrationes in eodẽ ordine obtinenda/obtinẽtes vero illa remoueanṫ/si abbatib⁹ eorũ visum fuerit/ab obtẽtis. Inhibem⁹ quoqȝ ꝙ nullus monach⁹ vel cõuersus dicti ordinis cuiuscũqȝ cõditionis existat etiã si officiũ habeat/nisi egritudine graui vł debilitate detẽtus fuerit/ carnes de cetero in cameris infirmitorij comedere p̃sumat. Sed oĩs comedant in refectorio cõmuni infirmitorio deputato. Necqȝ carnes pareṅ vel decoquãtur alibi ꝙ̃ in infirmitorio cõmuni seu in coquina eidẽ infirmitorio deputata vel imposterũ deputanda/nisi abbas ex aliqua causa rationabili alibi decoqui vł parari mandaret easdẽ/ vel in eius absentia ille cui dictus abbas cõmiserit vices suas. Ubicũqȝ aũt carnes ꝓ alijs ꝙ̃ ꝓ infirmis vel debilib⁹ parate fuerint/ꝑ infirmariũ inter comedẽtes in infirmatorio diuidanṫ. Abbatib⁹ vero benemeritis qui cesserũt vel cedent imposterũ spõtanea volũtate locus ꝛ esus carniũ ꝑ abbatẽ ꝓpriũ ſm sue discretionis arbitriũ cõcedanṫ. Et q̃libet abbas dicti ordinis ex idulgẽtia possit iterdũ aliq̃s fratrũ nũc hos ꝛ nũc illos/ꝓut necessitas postulauerit aduocare/ipsosqȝ secũ in camera sua melius ꝛ pleni⁹ exhibere. Abbates aũt ꝛ alie notabiles ꝑsone ipsi⁹ ordinis ad monasteria

declināt̄es de abbatis vel eo absente de p̄sidētis regimini eiusdē monasterij licētia vt in camera ipsi⁹ abbatis vel in cōmuni infirmitorio carnib⁹ vti possint. Et qm̄ aliqui monachi dicti ordinis in nōnullis monasterijs ꝛ studijs sibi temere vēdicare p̄sumunt ꝙ certis dieb⁹ qualibet septimana iuxta obseruantias seu cōsuetudines/vel statuta que sup̱ hoc allegāt/minus tamē rōnabilia/eis carnes debeāt ministrari. Nos hmōi abusū/obseruātias/cōsuetudines/seu statuta hmōi vtpote vergētia in eorū religionis opprobriū ꝛ exempli p̱niciē alioꝝ penitus reprobātes/auctoritate ordinam⁹ eadē/qꝺ nullus abbas/prouisor/prior/cellarari⁹/vel alius deinceps hec aliquaten⁹ obseruare p̄sumat/nec etiā obseruari p̱mittat aut ministrare vel ministrari facere occasione obseruantiarū/cōsuetudinū seu statutoꝝ p̄dictorū carnes alicui p̄dicti ordinis p̄terꝙ in alijs casibus licitis ꝛ p̱missis. 22 Cūꝙ tam scđm canonica ꝙ regularia instituta in vnū locū dormire debeāt monachi vniuersi/ꝛ pretextu camerarū seiūctarū que in aliquib⁹ monasterijs extra infirmitoria/ꝛ ꝓpter cellas que in dormitorijs sunt constructe/multe sunt inhonestates ꝛ dissolutiōes inducte. Nos sup̱ his expressius ꝛ salubrius ꝓuidere volētes. Statuim⁹ ꝛ ordinamus qꝺ nullus de cetero monachoꝝ in cameris iacere audeat/nisi solūmodo ꝓpter inualitudinē corporalē/ꝛ tūc in cameris infirmitorij dūtaxat sed oēs in dormitorio iaceāt/nisi forte ab hoc aliquis ꝓpter officiū excuset/ꝛ tunc possit alibi/si aliter cōmode in dormitorio iacere nō valeat. 23 Ad hoc etiā statuēdo ꝛ ordinando adijcim⁹/ꝙ deinceps celle in dormitorijs nullatenus cōstruant/ꝛ si que iā cōstructe fuerint/oīno p̱ abbates vel principales p̄latos ꝓprios infra tres mēses a tēpore quo hoc statutū ꝛ ordinatio ad eos p̱uenerit/ꝛ eis negligētibus seu nō valentib⁹ p̱ visitatores in p̄ma visitatione quā impendēt auctoritate aplica destruant. Et ꝙ sup̱ his resistētes eisdē/vel impedimentū aliqꝺ p̄stantes seu p̄stari ꝓcurantes/ꝛ ad hoc dantes auxiliū/cōsiliū/vel fauorē/publice vel occulte incurrāt excōicationis sentētiā ipso facto. A qua quidē sentētia nequeāt nisi p̱ visitatores absolui p̄fatos/quos etiā ipsi visitatores per

b

57

alia iuris ⁊ statutorū eiusdē ordinis remedia valeāt cohercere.
Priores tñ claustrales ⁊ suppriores possint iuxta abbatis vel p̄
lati principalis arbitriū cellam habere infra dormitoriū, com-
petentē. Dicti autē visitatores quod sup̱ his inuenerint vel fe-
cerint referant plene ac fideliter in ipsi⁹ ordinis subsequēti ca-
pitulo generali. 24 Quia vero in nonnullis monasterijs
seu alijs locis cōuentualib⁹ dicti ordinis seruari dicit̃ abusiue
q̄ quilibet monachus certi bladi/panis/vini/vel pecunie reci-
piat portionē. Nos p̱rsus abusum huiusmodi detestātes/⁊ eti
am abolētes/ac volentes in hac parte vtiliter p̱uidere aucto-
ritate p̄dicta/firmiter p̱hibemus q̄ deinceps in nullo ipsius or
dinis monasterio fiant hmōi portiones. Sed ministrent̃ vni-
cuiq̧ p̱ut cōitas eiusdē ordinis obseruauit hactenus atq̧ ser-
uat. Adijcientes ⁊ p̱hibentes etiā q̄ nulli monacho certi reddi
tus aut p̱uentus/seu pars reddituū vel p̱uentuū aut aliqua
pensio pro victu vel vestitu seu ex quacūq̧ alia causa de cetero
cōcedant̃/vel alicui assignētur/aut alicui vel aliquibus mona-
chis ab extraneis cōcessi vel donati p̱mittant̃ eisdē. Sȝ in vti-
litatē monasterioꝝ ipsoꝝ p̱ abbates p̱prios cōuertant̃. Nec q̧
inter abbates ⁊ ꝯuentus/aut officiales alicui⁹ monasterij dicti
ordinis nequaq̄ fiat sectio bonorū/ fructuū/reddituū/vel p̱-
uentuū eorū. Sed cōmunibus ipsorū vsibus deputent̃. Nos
eñ concessiones vel assignatiōes eisdem monachis de dictis
redditib⁹ vel p̱uentibus/seu eorū parte aut pensione aliqua/
vt premissum est factas/ac sectiones bonorum seu discretiōes
fructuū/reddituū/vel p̱uentuū huiusmodi si que facte sunt to
taliter reuocamus. Abbates vero qui deinceps portiōes p̄di-
ctas aut sectiones seu diuisiones hmōi bonoꝝ ⁊ alioꝝ p̄fatoꝝ
monasterioꝝ suoꝝ fecerint vel fieri cōcesserint/aut hacten⁹ fac
tas seruari p̱miserint deponant̃. Monachi aūt qui p̄dictis re-
stiterint vel impedimētū p̱ se vel aliū p̄stiterint seu p̄stari p̱cura
rint/tāto tēpore carceri mancipent̃/quāto abbati seu alij p̱nci-
pali p̄lato eoꝝ visū fuerit expedire/ac si etiā abbati vel ipi p̱n-
cipali p̄lato in hoc ꝯtradixerint p̱petuo carceri mācipent̃. 25
Abbatib⁹ vero bñ meritis q̄ volūtarie cesserūt vel cedēt impo

ſterũ/ſufficiẽs ⁊ ꝯgrua ꝓuiſio ꝓut patri abbati ⁊ abbati ſucceſ-
ſori cedẽtis abbatis/de ꝯſilio ſeniorũ/de cõuẽtu illiꝰ monaſte-
rij cuiꝰ regimini ceſſit vel cedet viſũ fuerit aſſigneẗ/⁊ etiã ꝑbca
tur. 26 Et vt oīs euagatiõis ac inutiliũ expenſarũ occaſio
ſubtrahaẗ auc̃te inhibemꝰ eadẽ/ne quiſꝗ monachꝰ vel cõuer-
ſus dicti ordinis cuiuſcũꝗ ſtatꝰ vel ꝯditionis exiſtat eq̃taturã
tenere ꝑſumat/cellararijs/ꝓcuratoribꝰ/⁊ grangiarũ guberna-
toribꝰ dũtaxat exceptis/quibꝰ abbas poſſit hoc de vna tñ cõ-
cedere ſi viderit expedire. Cellararijs tñ ciſtercieñ ⁊ aliorũ q̃ttu
or monaſteriorũ totidẽ ꝑncipaliũ filiarũ ꝑdictarũ due poſſint
equitature cõcedi ſi eoꝝ abbatibꝰ videaẗ. 27 Quis autẽ
cõtra monachos ꝓprietarios/exceptis adminiſtratoribus/ ſit
plene ꝓuiſũ ꝑ canonicas ſanctiões/cũ abdicatio ꝓprietatis ſit
annexa regule monachali/nos tñ ſpẽlius ꝓuidere volentes ꝯ
illos monachos ⁊ cõuerſos dicti ordinis/qui ſue ſalutis obliti
ꝯtra regularẽ inſtitutionẽ/pecunia ꝯgregata/iura/poſſeſſiões/
redditꝰ/penſiões/aĩalia/⁊ alia bona emerũt/⁊ emũt/ſeu emi fe
cerũt/⁊ faciũt aliq̃ñ ꝓprio ⁊ ſepe nomĩe alieno/multis ſuꝑ his
figmẽtis adhibitis/alijſꝗ ipſa tradunt aĩalia nutriẽda/⁊ cum
augmento vel lucro ſibi vel alteri reddenda eoꝝ nomine/ ſeu
ꝓ ipſis/⁊ alios multos cõtractus tanꝗ negociatores exercẽt.
Nec nõ appetẽtes lucra turpia/⁊ ſectãtes peculiũ occultãt/ ⁊ il-
licite detinẽt in ſuarũ ꝑiculũ aĩarũ/auc̃te ꝑfata decernimꝰ om-
nia ꝑmiſſa/q̃ tñ alias reſtitutiõi nõ ſubiaceãt alioꝝ/fore ꝑ ab-
bates ꝓprios monaſterijs ꝓprijs applicãda/⁊ in vtilitatẽ ipſoꝝ
monaſterioꝝ totaliẗ ꝯuertẽda. Nõꝗ ipi abbates alicui mona
cho vel ꝯuerſo talia faciẽdi licẽtiã neq̃ant iꝑtiri. Et ꝙ dicti mo
nachi ⁊ ꝯuerſi ꝑdicta cõmittẽtes vel hmõi applicatõi ſeu ꝯuerſi
oni aliqualiter reſiſtẽtes/vel ipedimẽtũ publice vel occulte ꝑ-
ſtantes/ſeu ꝑſtari ꝓcurantes/⁊ peculiũ ꝑdictũ nõ reuelantes/
⁊ reddẽtes abbatibꝰ ꝑlibatis/ſint eoipſo inhabiles ad q̃õcũꝗ
officiũ/adminiſtrationẽ/regimẽ/⁊ gubernationẽ quamlibet in
eodẽ ordine obtinẽda. Permittimꝰ tñ ꝙ cũ ipſis monachis et
cõuerſis poſſit abbas eorũ ſuꝑ penis hmõi diſpẽſare/ dũ ꝑdi-
cta reuelauerint/ ⁊ plene reſtituerint qñ eis videbiẗ expedire.

Monachis aut̄ ꝛ cōuersis etiā administrationes habentibus pecunias vel alia bona q̄buscūq; mutuātib⁹/vel debita fingētibus que nō debēt/talis pena ꝑ abbates ꝓprios imponatur que sit illis ad salutaris correctiōis ꝓfectū/ ꝛ ceteris attēptare silr̄a volentibus in exemplū. 28 Et quia ꝑ ministros ꝓuidos administratiōes bonoꝝ cōsueuerūt fructuose ac laudabiliter exerceri/volum⁹ vt abbates monasterioꝝ eiusdē ordinis sic bona monasterioꝝ suoꝝ dispēsare/ac ꝓuidere talia teneātur/q̄ monachis ꝛ cōuersis tā sanis q̄ȝ infirmis sufficiēter ꝓuideat in victu ac vestitu scd̄m cuiusq; monasterij facultates/ et qualitates cuiuslibet regiōis. Ne q; in monasterijs p̄dictis/ nō plures monachi vel cōuersi ponant q̄ȝ ex facultatib⁹ dictorum monasterioꝝ possit cōgrue ꝓuideri. 29 Prebere q̄ppe materiā intēdentes q̄ in eodē ordine ꝑ sacre theologie studiū ꝓfessores ipsi⁹ erudiant ꝛ illustrent in illa/ vt in eccl'ia dei sibi ipsis ꝛ alijs fruct⁹ salutis/fauoris/honoris/ꝛ honestatis/celesti agri cola irrigante ac multiplicāte ꝓducant/matura deliberatione p̄habita subscripta de p̄fato ꝛ alias litterali studio scholaribus ꝓuectis ac doctorib⁹/ꝛ alia que circa ea rationabilia ꝛ oportuna fore ꝓspeximus/auctoritate sepedicta statuim⁹/ ordinam⁹/ ꝛ disponimus/ ꝓ moderno ꝛ postero tēpore valitura ꝑpetuo ꝛ inuiolabiliter obseruāda/videlicet q̄ generalia studia dicti ordinis in sacra pagina parisi⁹/Exonie/Tholose/ꝛ apud montē Pessulanū Magalonen̄ dioc̄/deinceps existant. Studiū aūt q̄ Stelle Pāpilonen̄ dioc̄ fore cōsueuit in salamanticā trāsferimus ꝓpter ꝓpinquitatē studij Tholosan̄. Ordinātes q̄ Bononie fiat studiū q̄n cōmode fieri poterit domus ꝓ studentib⁹ vel emat. Fiatq; Salamātice illud idem. Metis quoq; sic particulare studiū in scientijs p̄mitiuis/vbi etiā domus ꝓ alamanis ꝑ generationē supradicti monasterij Morimundi ematur quātū generatio ipa in alamāniā se extendit. Quoq; domibus eoꝝ qui studebūt Bononie ac Salamātice illi abbates seu rectores eoꝝ p̄sint/de quibus ordinabit ꝑ ipsi⁹ ordinis capitulū generale. De his nāq; ꝓuincijs sc; de Viennen̄/ Tarentasien̄/Ebredunen̄/ Arelaten̄/ Aquen̄/ Narbon̄/ Bituricen̄/ Auxi

fo. 57

tanen/Terraconen/Cesaraugusten/Burdegalen/ꝛ Tholosan
ad pfata Tholosan ꝛ Mōtispessulani studia transmittantur.
Qui vero ad stellā mitti cōsueuerūt Salamanticā destinent/
exceptis illis de regno Naruarre qui mittant ad ipm studium
Tholosan. Sed alamāni dirigant ad studiū Meten p dictis
scientijs pmitiuis. Ad qd quidē Meten studium nullus de ge
neratione Clarauallis mittatur inuit⁹/Bononiā aūt italici/ et
Exoniā anglici/Scoti vallenses ꝛ hybernici destinentur. 30
Sed ad studiū Parisien qd est ceteris pcipuū ꝛ fons oim studi
orū indistincte mittant ex omniū natione vel generatione fm
modū inferi⁹ annotatū/ videlicet ꝙ abbates monachos illos
quos habebūt ad dicta studia mittere/ad ea de cōsilio patris-
abbatis vel visitatoris ꝛ ꝯuent⁹ pprij aut sanioris partis eius
dem cōuentus trāsmittere teneant. Sic tn̄ ꝙ mittantur magis
dociles ꝛ idonei/necnō ad pficiendū dispositi/ ꝛ ꝙ tali tēpore
transmittant ꝙ prima die mensis octobris/ vel circa in studio
Parisien existant/In alijs vero studijs in beati Luce vel oim
sanctoꝝ festis infallibiliter sint psentes. 31 Numer⁹ autē
mittendorū videt sufficere put sequit cōsideratis oneribꝰ iam
dicti ordinis ꝛ tēporū qualitate scꝫ de quolibet monasterio cu
iusqꝫ puincie seu generatōis in q̄ sunt vel erūt aut esse poterūt
quadraginta monachi vel supra Parisi⁹ debeāt mitti duo/de
quolibet vero monasterio in quo sūt vel esse poterūt triginta
monachi ꝛ supra vsqꝫ ad quadragita monachos exclusiue/ ad
idē studiū Parisien debeat mitti vnus. Et de quolibet mona-
sterio in quo erūt vel esse poterūt decē ꝛ octo monachi ꝛ supra
vsqꝫ ad triginta monachos exclusiue/ad alia generalia studia
vel Parisi⁹/si mittētes maluerint debeat siliter vn⁹ monachus
destinari. Ad Meten aūt studiū cum fuerit institutū de q̄libet
monasterio gnātionis dicti monasterij Morimūdi quātū ipa
gnātio se in alamāniā ꝛ vltra Renū extēdit in quo erūt vel esse
poterūt a decē ꝛ octo monachi inclusiue vsqꝫ ad triginta mona
chos exclusiue vn⁹ mittat ad min⁹ p sciētijs pmitiuis. Pro q̄-
bus dūmō ipsi mittētes ad illud mittāt destinare ad alia non
cogant. 32 Prouisionē equidē studētiū taliter limitam⁹/

59

⁊ sufficientē esse conspicimꝰ/ videlilicet ꝙ magister regēs Pari
sius de cōi cōtributione dicti ordinis vel de redditibꝰ cōibus
octuaginta libras turoneñ paruoꝝ/ ⁊ a monasterio proprio vi
gintiquinq̃ libras eiusdē monete ꝓ bursa/ ⁊ alijs necessitatibꝰ
suis. Baccalarius vero regens Parisiꝰ de dicta cōmuni vigin
tiquinq̃/ ⁊ a ꝓprio monasterio alias vigintiquinq̃ ꝓ bursa/ et
alijs necessitatibꝰ eius. Ac lector biblie in eodē studio de pre-
fato cōmuni decē/ ⁊ a ꝓprio monasterio viginti libras ipsiꝰ mo
nete ꝑcipiant annuatim. Quilibet vero scholariū studens in
ipso studio viginti libras dicte monete a ꝓprio monasterio ꝓ
bursa ⁊ alijs necessitatibꝰ suis ꝑcipiat similiter ānuatim. Sed
in alijs studijs patresabbates ipsoꝝ studioꝝ rectores/ magr̃o
in theologica facultate in illis regenti/ de quadraginta libris
p̄dicte monete ꝓ bursa ⁊ alijs necessitatibꝰ suis ꝓuidere annis
singulis teneant̃. Q̄ñ autē baccalariꝰ in eisdem studijs reget/
vbi cōmode nō reperiret̃ magister/ teneant̃ dicti patresabba-
tes dicto baccalario de triginta libris p̄dicte monete ꝓ bursa
⁊ omnibꝰ necessitatibꝰ suis annis singulis ꝓuidere. Ordina-
mus quoq̃ vt in quolibet generali p̄dictorū studiorū/ vnus q̄
bibliā biblice seu textualiter cōtinuo legat existat/ cui vltra q̄n
decim libras iam dicte monete/ quas ꝑcipiat a ꝓprio monaste
rio ꝓ bursa centū solidi eiusdē monete ꝓ omnibꝰ alijs necessi-
tatibus suis annuatim a cellarario de bursis scholariū tribuā-
tur. Quilibet aūt scholaris in dictis alijs studijs gn̄alibꝰ p̄ter
studiū Parisieñ/ ac in dicto studio Meteñ q̄ndecim libras p̄di
cte monete a ꝓprio monasterio ꝓ bursa ⁊ oībus alijs necessita
tibꝰ suis ꝑcipiat ānuatim. Siq̄dē oēs ꝓuisiōes hm̄ōi tā abba-
tes dictoꝝ studioꝝ rectores q̄ȝ abbes ꝓprij/ ꝓut quēlibet eoꝝ
cōtinget seu tāgere poterit mittē teneant̃ ad dicta studia/ eoꝝ
sūptibꝰ/ ⁊ illas ibidē soluē termis supiꝰ designatis/ q̄bꝰ ipsi mit
tēdi esse debēt i studijs memoratis. 33 Cellararij v̄o ⁊ alij
expensas dictoꝝ studiorū faciētes teneant̃ iuramētū p̄stare/ ꝙ
omnia que recipiēt de ꝓuisionibꝰ ipsorū studiorū ⁊ studentiū/
fideliter dispensabūt/ ⁊ tenebunt̃ etiam reddere rationē de re-
ceptis ⁊ expensis in fine cuiuslibet mensis/ p̄sentibꝰ magistro

seu lectore dictorū studiorū baccalario ꝛ ꝓuisore/ac septē alijs discretiorib⁹ scholaribus quos dicti ꝓuisor magister ꝛ baccalarius ad id deliberauerint aduocādos. Et vt ipi abbates qui ad mittendū ꝛ ꝓuidendū astringunt̃/ꝓut superius est expressum diligentiā adhibeant/ꝛ abijciāt desidiā in premissis. Volumus ꝛ ordinam⁹ ꝙ abbas qui dictis terminis monachos seu monachū queadmodū pretactū existit nō miserit cum ꝓuisionibus supradictis/teneat̃ elapso mense duplū ꝓuisionū huiusmodi suis expensis mittere ad studiū antedictū. Cuius quidē dupli medietas studenti ꝑ quo mitti debebant ꝑ libris applicetur emendis/ꝛ alia in vsus cōmunes aliorū studentiū ꝑ cellariū cōuertatur. Et si dictus abbas duplū prefatū/vt p̄fertur infra sex menses dictos terminos imediate sequētes nō miserit/ei sit eoipso elapsis ipsis sex mēsib⁹ ingressus eccl'ie interdictus/dictas penas incurrant patresabbates eorundē studiorū rectores/qui dictis terminis nō miserint ꝛ non soluerint ꝓuisiones prefatas/ꝓut superius est descriptum. Qꝫ si predicti penas huiusmodi ꝑ tres menses dictos sex immediate sequētes/ pertinaciter tolerarint/eoipso a diuinis officijs sint suspensi.

34 Et vt eisdē studentib⁹ animarū cura nō desit /volumus ꝛ ordinamus/ꝙ in eisdē studijs generalib⁹ patresabbates iporum studiorū rectores/deputent idoneos ꝓuisores/qui curam habeāt animarū studentiū in eisdē/quiqꝫ illos corrigant ꝛ ab/ soluant sicut ꝓprij abbates subditos ꝓprios corrigere ꝛ absoluere possunt in monasterijs eorundē/ꝓpter hoc tamē dicti studentes a potestate ꝓprij abbatis exempti aliquaten⁹ non existant/vbi autē erit aliquis de ordine ipso in Parisieñ studio assignat⁹/qui sit vite laudabilis aliasqꝫ idone⁹ ꝛ discret⁹ ꝛ ad baccalariatū vel magisteriū theologie disposit⁹ ꝛ ꝓpitius/abbas cistercieñ qui est pro tempore cū cōsilio magistroꝝ baccalarioꝝ ꝛ ꝓuisoris dom⁹ studētiū Parif mādet abbati ꝓprio ꝙ tale nō reuocet. Sꝫ eū ꝑmittat in hmōi sciētia ꝑfici/ꝛ ad statū baccalariat⁹/ac honorē magisterij ꝓuehi/lecturāqꝫ ꝯtinuare/ ꝓut ipsi⁹ ordinis generale capl'm ordinabit/ possit tñ ipm gnāle capl'm deficiētib⁹ magistris seu baccalarijs in theologia talē etiā aū

baccalariatũ vel magisteriũ in quolibet p̄dictoꝝ generaliũ stu
dioꝝ/p̄ncipalẽ deputare lectorẽ/si eidẽ gnãli caplo visũ fuerit
expedire. 35 In fauorẽ vtiq3 studij eiusdẽ theologie vt ab
alũnis eiusdẽ ordinis studentibꝰ illi feruẽtius intendat. Sta-
tuimꝰ ordinamꝰ ⁊ ꝓhibemus expresse q̄ in nullo dictoꝝ studi-
orũ legant vel audiãtur iura canonica/nec etiã extra illa p ali-
quẽ studentiũ eorundẽ/q̄ si quis cõtrariũ attemptare p̄sump-
serit sit eoipso ad claustrũ suũ ab hmõi studio reuocatus. Nec
cellarariꝰ dictoꝝ studiorũ extunc in aliquo illi ꝓuideat. Sed in
cõtinenti ad ꝓpriũ monasteriũ remittat/ de transgressione ac
inobediẽtia hmõi fm arbitriũ abbatis ꝓprij puniẽdus. 36
Et vt in dictis studijs ꝓ studentibꝰ in eis necessaria nõ desint
obsequia. Volumus ⁊ ordinamꝰ vt p̄fati abbates ipsoꝝ studi
orũ rectores in eis ꝓuideant de cellararijs ⁊ alijs officialibus
idoneis/ꝓut necessitas vel vtilitas cuiuslibet studioꝝ requi-
ret ipsoꝝ. Q̄dq3 ipsi cellararij ⁊ officiales iuramentũ p̄stabũt
de fideliter dispẽsando/ac de receptis ⁊ expensis rationẽ red-
dendo/quẽadmodũ supius est exp̄ssum. Et q2 decet ac expe-
dit vt inter studia cetera studiũ Parisieñ refloreat/ ⁊ iuge sine
intermissionis dispendio habeat. Statuimus ⁊ ordinamus q̄
in eodẽ studio Parisieñ deputent magistri/baccalarij/ ⁊ lecto-
res biblie/ac ꝓuisores/cellararij/⁊ alij officiales p dicti ordinis
caplm generale. Q̄ si ipsi vel aliquis eoꝝ deficiant seu ex ali-
qua causa magistri/baccalarij/⁊ lectores lecturã assumere vel
cõtinuare/aut cellararij ⁊ officiales p̄fati sua officia exercere ne
quirent/surrogent alij loco eorũ p visitatorẽ illius anni/ vsq3
ad sequens dũtaxat capitulũ generale/in alijs etiã studijs ge-
neralibꝰ magistri seu lectores principales p dictũ generale ca-
pitulũ deputẽtur. Alij vero minores lectores ⁊ officiales p ab-
bates eorundẽ studiorũ rectores debeãt deputari. 37 In
ampliorẽ nãq3 fauorẽ ⁊ cõtinuationẽ durabilẽ studij hmõi the
ologie iam dicte/statuimꝰ ⁊ ordinamus q̄ q̄diu ꝓ dictis stu-
dijs generalibꝰ/p̄ter Bononieñ/Salamãtiñ/⁊ Meteñ studia/
magistri in theologia idonei de p̄fato ordine i eodẽ studio Pa
risieñ/vel si nõ ibi alibi poterũt reperiri/teneat idem capitulũ

generale magistꝝ in theologia principalē deputare lectorem.
Alioquin magis idoneū baccalariū quē ad hoc poterunt Pa-
risius vel si nō ibi alibi reperiri/ quos dictū capitulū generale
ad suscipiendū ꝛ cōtinuandū lecturā hmōi/si necesse fuerit/per
censurā ecclesiasticā ꝛ alia oportuna remedia sublato appellati
onis obice/etiā auctoritate aplica coartandi/dicto capitulo ac
diffinitorib⁹ ipius/necnō abbatib⁹ dictorū studiorū rectorib⁹
cōiter vel diuisim plenā atq₃ liberā tenore p̄sentiū concedimus
potestatē. Prefato insup caplo generali similē ptātem cōcedi-
mus cōpellendi/appellatione remota/p censurā ꝛ remedia hu-
iusmodi abbates ipoꝝ studiorū rectores/ad recipiendū magi-
stros in theologia ꝛ baccalarios ad p̄dictū lecturā/ ꝛ ad ꝓuidē
dum eisdē de cōmuni cōtributione ipsius ordinis/ꝛ ꝑ bursa et
alijs necessitatib⁹ eorū/annis singulis ꝓut de ꝓuisionib⁹ hu-
iusmodi est superi⁹ limitatū. Ipsi vero magistri non pompose
manere/seu laute viuere p̄sumant in studijs antedictis/sed hu
militer ꝛ deuote legant/cibis cōpetentib⁹ vescant/ ꝛ vno solo
seruitore clerico sint cōtenti. In studio autē Meten̄ ꝓuideat
de lectorib⁹ ꝛ alijs officialib⁹ domus studentiū/abbas supra-
dicti monasterij Morimūdi qui est/ꝛ qui ꝓ tēpore fuerit de cō
silio sui cōuentus vel maioris ꝛ sanioris partis eiusdē ꝓut sibi
videbitur expedire. 38 Et cum sit dedecens ꝛ deforme vt
quis/p̄sertim religiosus/cū vanitate ꝛ imperitia cathedrā ascē
dat p̄minentie magistralis. Statuim⁹ ꝛ ordinamus ꝙ de cete-
ro nullus de ordine p̄dicto assumatur ad recipiendū magiste-
rij seu doctoratus honorē/nisi prius p eum p̄stito iuramēto in
p̄sentia ꝓuisoris ꝛ studentiū ipsi⁹ ordinis tunc p̄sentiū in stu-
dio in quo hmōi honorē recipere voluerit/ seu maioris partis
numero eorundē/ꝙ in assumptione ipsi⁹ honoris vel ante seu
post occasione illi⁹/circa cibos/vestes/ vel alia nō expendat p
se vel p aliū vndecūq₃ habuerit/vel fuerit sibi datū/nec quātū
in eo fuerit vltra valorē mille turonen̄ argenti expendi ꝑmit-
tat ab alijs eius cōsanguineis vel amicis. Baccalarij etiam iu
ramentū similiter teneantur in p̄sentia predictorū ꝙ occasione
baccalariatus sui vel ante seu post nullum festū seu cōuiuium

faciant ꝑ se vel aliũ/seu fieri permittant/quantũ in eis fuerit a
quibuscunqꝫ aliis eorũ consanguineis vel amicis. 39 Ad
hec deniqꝫ statuimus ⁊ ordinam⁹ ꝙ quicũqꝫ dicti ordinis/ qui
tamẽ in eodẽ studio Parisieñ vel in aliquo alio predictorũ ge-
neraliũ ipsius ordinis studiorũ/ꝑ sex annos in theologia stu-
duerint/⁊ ad hoc idonei extiterint in dicto studio Parisieñ pos
sint cursus biblie facere. Et qui per octo annos studuerint vt
prefertur sentẽtias legere in Parisieñ studio memorato. Non
obstantib⁹ quibuscũqꝫ statutis ⁊ cõsuetudinib⁹ ac obseruãtiis
ordinis/monasteriorũ/locorũ cõuentualiũ/⁊ studiorũ sepedic-
ctorũ contrariis iuramẽtis/cõfirmationibus aplicis/ aut qui-
busuis firmitatib⁹ aliis roboratis ⁊ illo presertim statuto quo
in eodem studio Parisieñ caueri dicitur/ꝙ nullus possit legere
cursum biblie/nisi ibidem studuerit septẽ annis. Quodqꝫ nõ
ꝑmittatur sententias legere/nisi etiã inibi studuerit decem an-
nis ꝓut sic vel aliter in statutis ipsi⁹ studii Parisieñ dicitur cõ-
tineri. Necnon quibuslibet priuilegiis/indulgentiis/⁊ litteris
apostolicis/ordini monasteriis/locis cõuentualib⁹ ⁊ studiis ꝑ̃-
fatis/siue vniuersitatibus magistrorũ ⁊ scholariũ eorundẽ in
contrariũ concessis/per que ꝑ̃sentibus non expressa vel totali-
ter non inserta effectus huiusmodi statutoꝝ ⁊ ordinationũ no
strorum omniũqꝫ aliorũ ⁊ singulorum contentorũ in eisdem ꝑ̃-
sentibus valeat quomodolibet impediri. Et de quib⁹ quorũ-
cumqꝫ totis tenorib⁹ plenam ⁊ expressam oporteat in nostris
litteris fieri mentionẽ. 40 Ne autem suprascripta vel ali
qua seu aliquod eorundẽ in obliuiõis lubricũ deducantur/ seu
paruipendant̃ ab aliquo/ quinimo vt de ipsis nũc ⁊ perpetuis
futuris temporib⁹ noticia certior habeatur/eadem auctoritate
statuimus ordinam⁹ ⁊ districte iniungim⁹/ vt in primo gene-
rali capitulo dicti ordinis ⁊ deinceps singulis annis in eodem
capitulo generali/ac semel quolibet anno in quocũqꝫ monaste
riorũ ⁊ locorum cõuentualiũ predicti ordĩs omnib⁹ monachis
eorũ in capitulo ad hoc specialiter cõgregatis ꝑ̃missa omnia ⁊
singula de verbo ad verbũ legantur/⁊ etiã publicentur. Nulli
ergo omnino hominũ liceat hanc paginã nostrorũ voluntatũ

fo. 60.

constitutionũ/statutorum/ordinationũ/permissionũ/prouisionũ/inhibitionũ/reprobationum/detestationũ/abolitionum reuocationũ/dispositionũ/limitationũ/ꝛ mandatorum infringere/vel ei ausu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attemptare ꝑsumpserit/ indignationẽ omnipotentis dei/ ꝛ beatorũ Petri ꝛ Pauli apostolorum eius se nouerit incursuꝝ. Datum apud pontem sorgie Auinionenũ diocẽ. iiij. Idus Julij. Pontificatus nostri Anno primo.

4) Premissa bulla dñi Benedicti est in forma gratiosa. Sed est alia executorialis eiusdem sub cordula canapis in forma rigorosa/que sic incipit. Benedictus Episcopus seruus seruoꝝ dei. Dilecto filio Guillõ abbati monasterij cisterciẽñ Cabilonenũ diocesis. Salutẽ ꝛ apostolicã benedictionem. Ad statum sacri tui ordinis in ecclesia dei. ꝛc. Ubi ꝓsequitur omnia que in bulla ꝑcedenti habentur/ Deinde in fine habetur clausula sequens. Quia vero tanta est incentoris maligni versutia ꝛ malicia puigil atqꝫ solers/quod tam seruos dei ꝙ̃ etiam alios christiani nominis titulo insignitos suis temptaminibus nequissimis impellere satagit ꝛ prostare/ possitqꝫ proinde contingere quod ꝙ̃ plurimi abbates prelati ꝛ persone prefati ordinis erunt in plerisqꝫ statutorum ꝛ ordinationũ huiusmodi transgressores/sicqꝫ penas per illa inflictas incurrẽt ꝛ ecclesiastice in eis apposite censure laqueis inuoluẽtur. Nos ex officij nostri debito quo salutem cunctorũ appetimus/ꝛ quantũ possumus procuramus/ꝛ etiam ex paterne pietatis affectu animarũ periculis ocurrere cupientes. Tibi tuisqꝫ successoribus tui monasterij abbatibus/qui ꝓ tẽpore fuerint hm̃oi trãsgressores seu nõ seruãtes statuta ꝛ ordinatiões eadẽ/abbates videlicet ꝑfatos monachos ꝛ cõuersos ꝑdicti ordĩs qbuslibet excõicationũ ꝛ suspensionũ sentẽtijs hm̃oi auctoritate aplica/ quotiens ꝛ qñ expedierit iuxta formã ecclesie absoluendi/nec nõ interdicti sententiã quã illos ob transgressiones hm̃oi ꝯtigerit forte incurrere auctoritate ꝑdicta relaxandi ꝛ eadẽ etiam

62

auctoritate dispensandi cũ eis sup irregularitate si quã sic ligati forsan cõtraxerint diuina officia celebrando/ vel se illis immiscendo iniunctis cuiqꝫ ipsorũ ꝓ delicti qualitate penitentia salutari/ ꝛ aliis que de iure fuerint iniungenda plenã atqꝫ liberã cõcedimus tenore presentiũ potestatẽ. Datum apud pontem sorgie Auinionen̄ dioc. iij. Idus Julij. Pontificatus nostri Anno primo.

Et hanc rigorosam in forma dn̄s Pius pp. ij. cõfirmauit cũ additione clausule sequentis. Ceterũ qꝛ difficile foret preinsertas ꝛ p̄sentes litteras ad singula in quib⁹ de eis fides forsan fuerit/ loca deferre. Uolum⁹ ꝛ ap̄lica aucte sup̄dicta decernim⁹ ꝙ ipsarũ transsũpto alicui⁹ ep̄alis vel superioris ecclesiastice curie sigillo munito ac signo ꝛ subscriptione notarij publici legalisqꝫ signato/ in iudicio ꝛ extra tanqꝫ ipsis preinsertis et p̄sentibus litteris si exhiberentur plena fides adhibeat̄/ ꝛ pinde stetur ac si ipse preinserte ꝛ p̄sentes littere forẽt exhibite vel ostense. Nulli ergo oĩno hominũ liceat hanc paginã nostrorũ confirmationis/ cõmunitionis/ suppletionis/ cõstitutiõis/ voluntatis/ ꝛ decreti infringere/ vel ei ausu temerario cõtraire. Si qs autem hoc attemptare p̄sumpserit/ indignationẽ omnipotentis dei/ ꝛ beatorũ Petri ꝛ Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurum. Datum Mantue. Anno incarnationis dominice Millesimo quadringẽtesimo quĩquagesimonono. vij. kl̄. Augusti. Pontificat⁹ nostri Anno primo.

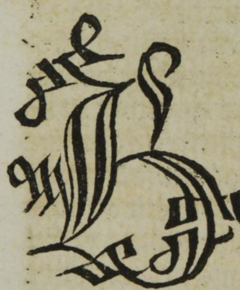
Circa premissa Nota ꝙ summus iste pontifex/ qui vt ipsemet testatur/ a puero in ordine fuit nutritus/ p̄sente ꝛ requirẽte discreto abbate cistercij/ cum aliis principaliorib⁹ ordinis patrib⁹/ tam sollicite saluti animaꝝ omniũ abbatũ/ monachorũ ꝛ cõuersoꝝ ordinis ꝓuiderat/ vt quotiẽs sua transgredientur statuta ꝛ mandata/ aut ob nõ paritionẽ excõicatiõis sententiã seu irregularitatis penã incurrent/ p cistercij abbatẽ absolui valeant/ hic aũt nullã conferat potestatẽ ad absoluendũ

dictũ abbatẽ cistercij/ si in aliquo eorũ forsan transgrediatur/ necesse est dicere/ aut eundẽ cistercij abbatẽ omniũ aliorũ esse infelicissimũ vtpote ab oculatissimo pontifice/ seq3 ipso/ ⁊ a reliquis patrib⁹ ordinis in periculo sententiarũ neglectũ/ ⁊ eos omnes/ minus de ipso ⁊ ei⁹ cõsciẽtia/ q̃3 de alijs quibuslibet cogitasse/ aut summũ põtificẽ nõ voluisse dictũ abbatẽ cistercij ad hmõi instituta ⁊ pcepta sicut alios obligare/ saltem quo ad penas ⁊ cẽsuras. Primũ qui dicere voluerit/ videat si recte sapiat. Scdm ergo tenendũ videtur. Et si eñi ordinata in hac bulla quantũ ad ipm attinẽt vt alij obseruare teneatur/ Nihilomin⁹ si quãq3 vt homo transgrediatur/ penarũ ibidẽ expressarum culpam nõ incurrit/ sed p inobediẽtie culpa a simplici cõfessore sicut de alijs peccatis absolui posse videtur/ absq3 eo p absolutione ab huiusmodi censuris ⁊ penis in ista bulla taxatis ad aliquã superiorem auctoritatẽ eum recurrere oporteat/ queãdmodum alij de ordine suo p istã clausulã ad ipsum remittuntur/ quia ad eas papa ipm ligare vt videtur nõ intendit. Sicut de platis statuta sub penis cõdentibus doctores dicere solẽt. Et ex hoc religiosa ⁊ salutaris inoleuit cõsuetudo/ vt anno quolibet in fine capituli generalis/ abbates vniuersi ⁊ alij psentes de ordine ab ipso abbate cistercij munus benedictionis/ ⁊ absolutionis gratiã instanter requirãt/ petãtq3 etiã in foro cõsciẽtie ab illis absolui ⁊ suos absoluere posse/ sicut ⁊ alij oẽs de ordine deũ timentes/ ⁊ animarũ suarũ salutẽ optãtes ad quos diuertit hoc ipm requirere cõsueuerũt. Et hac ratione dudũ timorati abbates suas ⁊ suorũ amãtes consciẽtias capitulũ generale frequẽtabant/ vt saltẽ tante gratie p se ⁊ suis participes essent. Cũq3 potestas ista soli abbati cistercij a sũmo pontifice cõferatur/ videant omnes si eam generale capłm alicui cõmittere põt/ seu a capitulo aliquis in plenaria ordinis ptãte cõmissarius deputatus/ hac facultate vti possit vel debeat. Sec⁹ de censuris et penis p ordinẽ taxatis. Deniq3 p dñi Cle. pp. vj. cõcessionẽ ipse cistercieñ abbas põt dare quolibet anno omnib⁹ existentibus in capitulo generali/ penitentib⁹ ⁊ cõfessis duos annos/ ⁊ duas quadragenas de indulgentia/ vltra multas alias indul-

63

gentias quas dare pōt omnib⁹ p̄sentib⁹ quotiēs facit vel audit sermonē. Ceterū qꝛ postmodū inhibitio hic facta de nō legendis aut audiendis iurib⁹ patrib⁹ ordinis visa est minus ordini cōgruere. Idcirco per aliū sequentē summū pontificē abbati cistercij dispensandi cū. xxiiij. monachis sui ordinis vt iura canonica audire legere ac gradus ꝛ honores scholasticos recipere valeant/auctoritas fuit concessa.

Eiusdem. Ne mendicantes transeant ad ordinem nostrū/sine licentia domini pape mentionē expressam huius statuti facientes.

Enedictus Eps seruus seruorum dei. Ad perpetuā rei memoriā. Regularē vitam ꝓfessis sic expedit subtrahi omnē iquietudinis ꝛ turbationis materiā ꝙ in contēplationis suauitate quiescere valeant/ꝛ tranquillum dn̄o reddere famulatū. Cum igitur ex eo ꝙ ꝓfessores ordinū mendicantiū ad monachorū nigrorū ꝛ cistercieñ ordines cōsueuerunt plerūqꝫ transire/multas in dictis ordinibus turbatiōes/infestationes/molestias/damna/ꝛ scandala ꝓuenisse experientia doceat manifeste. Nos his ex debito pastoralis officij ꝓ futuro tempore occurrere cupientes de cōsilio fratrū nostrorū decernimus ne quis cuiusuis ordinis mendicantiū professor ad aliquē dictorū duorū ordinū q̄quomodo trāsire valeat sine Romani pontificis licentia speciali plenā ꝛ expressam faciēte de cōstitutione huiusmodi mentionē. Nō obstantibus ꝓuilegijs aplicis quibuscūqꝫ cōcessis in contrariū dictis ordinibus mendicantiū/seu eorū prelatis aut aliquib⁹ eorundē q̄ quo ad hoc nulli⁹ exnunc fore decernim⁹ firmitatis. Nulli ẜ oino hoim

liceat hanc paginã nostre cõstitutionis infringere/ vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attemptare ꝑsumpserit/ indignationẽ omnipotẽtis dei/ ꝛ beatorũ Petri ꝛ Pauli aplorum eius se nouerit incursurũ. Datum Auinioñ. iiij. Noñ Julij. Pontificatus nostri Anno primo.

Eiusdem. Qꝫ mõnasteria ordinis vnã solam decimã ꝛ vnã ꝓcurationẽ ꝓ legatis ꝛ nuncijs aplicis soluunt ꝓ se ꝛ omnib⁹ membris ꝛ grangijs sibi subiectis siue in vna diocesi siue in diuersis existunt.

BEnedictus Eps seruus seruorum dei. Dilectꝭ filijs vniuersis collectorib⁹ decime/ ꝛ ꝓcurationũ legatis ꝛ nũcijs sedis aplice debitaꝝ auctoritate aplica deputatis/ ꝛ imposterũ deputandis. Salutẽ ꝛ aplicam benedictionem. Fauoris nři ꝓuenire debet auxilio vt qꝺ pie ac iuste ꝓ monasterioꝝ ꝛ mẽbroꝝ suorũ vtilitate ꝛ quiete deposcit affectu beniuolo ꝓuide cõcedatur. Sane dilecti filij abbas cistercij/ eiusqꝫ coabbates/ necnõ dilecte in christo filie abbatisse/ ꝛ vniuersi ꝯuent⁹ monasterioꝝ ꝛ locoꝝ ꝯuentualiũ cistercieñ ordinis nobis significare curarũt qꝺ licet ſm statutũ ꝛ ordinationẽ nřa in singulis monasterijs/ ꝛ alijs cõuentualib⁹ locis ordinis ꝑlibati p abbatẽ seu aliũ regimini ꝑsidentẽ de senioꝝ sui ꝯuent⁹ ꝯsilio duo bursarij deputentꝭ/ qꝝ vnus ꝑncipalis existit/ q̄ siqdẽ bursarij oẽs pecunias ipsi⁹ monasterij vel loci ꝯuẽtualis vñcũqꝫ ꝓueniẽtes vniuersaliꝭ recipiũt/ ꝛ de dicti abbatꝭ vel regimini ꝑsideñ mãdato illas distribuũt ꝓut fuerit oportunũ/ ꝛ tã de antiquo more q̄ꝫ de obseruantia eorũdẽ in decima que p sedẽ aplicam ꝓ tẽpore imponitur/ ꝛ ꝓcuratiõibus legatis ꝛ nũcijs sedis aplice debitis/

64

quodlibet monasteriū dicti ordinis pro se et omnib⁹ membris et grangijs suis/ siue in eadē/ siue in diuersis dioc. consistant/ onus sup̄ hoc sibi rationabiliter impositā soluere consueuerit/ p̄dictis mēbris et grangijs nullā separatam solutionē facientibus/sed cōcurrentibus in solutione predicta cū huiusmodi p̄ncipali monasterio seu cōuentuali loco cui subesse noscunt/ nōnulli tamen ex vobis eos p̄ huiusmodi locis et membris consistentibus extra diocesim in qua monasteriū seu locus cōuentualis cui subsunt existit decimā et p̄curationes huiusmodi/ separatim exigere et extorquere p̄ eorū libito moliunt/ ipsos super hoc multipliciter molestantes. Nos igitur eorū sup̄ premissis p̄uidere quieti ac huiusmodi obuiare molestijs intēdētes vniuersitati vestre p̄ apostolica scripta districte precipieñ /mandamus quatenus ex quo monasteriū seu cōuentualis locus huiusmodi p̄ se/membris et grangijs sibi subiectis/siue in vna eademq; diocesi siue diuersis diocesibus cōsistant decimā et p̄curationes huiusmodi sibi impositas duxerint p̄soluendas/nullam aliā solutionē a predictis mēbris seu grangijs exigatis/ ne quod absit ex diuersitate huiusmodi solutionū bis exigi seu solui contingat qd̄ semel est tantūmodo p̄soluendum. Nos insup̄ omnes processus et sentētias quos vel quas contra mandatum huiusmodi p̄ vos vel aliquē vestrū haberi seu proferri cōtigerit irritos decernimus et inanes/et nullius existere firmitatatis. Datum Auinioñ. x. kl. Martij. Pontificatus nostri Anno quinto.

Priuileg. dñi Clemētis pape. vi.

Conseruatoria ad abbates sancte Genouefe Parisieñ/sancti Clemētis Meteñ/ et sancti Pauli Bisuntineñ.

Clemens Eps seruus seruoꝝ dei Dilectis filijs sancte Genouefe Parisieñ ꝛ sancti Clemētis Meteñ ac sancti Pauli Bisuntineñ monasterioꝝ abbatib⁹. Salutē ꝛ aplicam benedictionē. Militāti ecclesie disponēte dño p̄sidentes circa curā ecclesiarū ꝛ monasterioꝝ oim solertia reddimur indefessa solliciti vt eaꝝ occurramus dispendijs ꝛ vtilitatib⁹ diuina coopante clementia salubriter intēdamus. Sane dilectoꝝ filioꝝ abbatis cistercieñ ad romanā ecclesiā nullo medio ptineñ Cabiloneñ diocesis/ ac abbatū ꝛ dilectarū filiarū abbatissarū monasterioꝝ ordinis cistercieñ ac eorundē monasterioꝝ cōuentualiū cōquestione pcepimus/ ꝙ nōnulli archiepi/ ꝛ epi/abbates/p̄ores/ ꝛ alij ecclesiarū p̄lati ꝛ clerici/ac ecclesiastice psone/tā religiose ꝙ̃ etiā seculares/necnō duces/marchiones/comites/barones/milites/nobiles/ ꝛ laici/cōmunia ciuitatū/vniuersitates/opidorū/castrorum/villarū/ ꝛ alioꝝ locoꝝ/ ꝛ alie singulares psone ciuitatū et diocñ/ac partiū diuersarū in quib⁹ dicta monasteria/ac alia loca ꝛ mēbra eisdem monasterijs subiecta cōsistere dinoscunt̄ occuparunt/ ꝛ occupari fecerūt castra/villas/ ꝛ alia loca/ domos/ ecclesias/grangias/molendina/decimas/obediētias/ casalia/ terras/vineas/possessiones/census/reddit⁹/ ꝛ ꝓuentus/iurisdictiones ꝛ iura/ac nōnulla bona mobilia ꝛ imobilia ad dicta monasteria ꝛ hmōi alia membra eoꝝ spectantia/ ꝛ ea detinent indebite occupata/seu ea detinentib⁹ p̄stant consiliū auxiliū ꝛ fauorē. Nōnulli etiā ciuitatū ꝛ diocñ ac partiū p̄dictarū qui nomen dñi in vacuū recipere nō formidant/dictis abbatib⁹/abbatissis ꝛ conuētib⁹ sup p̄dictis castris/villis/ ꝛ locis/ecclesijs/ grangijs/molendinis/decimis/casalib⁹/castris/terris/iurisdictionibus/possessionib⁹/censibus/iurib⁹/bonis/ ꝛ rebus alijs ad monasteria ꝛ mēbra p̄dicta spectantib⁹ multiplices molestias ac iniurias inferūt ꝛ iacturas. Quare ꝑ parte dictorū abbatū abbatissarū ꝛ conuētuū nobis extitit humiliter supplicatū/ vt cū valde difficile reddat̄ eisdem ꝑ singulis querelis ad apli-

cam sedē habere recursum/ ꝓuidere eis sup̄ hoc paterna diligē
tia curarem⁹. Nos igit̄ cōsideratiōe venerabilis fratris nostri
Guill'i epi Tusculaneñ ⁊ carissimi in xp̄o filij nostri Johãnis re
gis francie illustris nobis sup̄ his hūiliter supplicantiū/ aduer-
sus occupatores/detentores/p̄sumptores/molestatores/ ⁊ in-
iuriatores hmōi/illo volentes eisdē abbatib⁹ abbatissis ⁊ con
uentib⁹ remedio subuenire p̄ qḋ illorū cōpescatur temeritas ⁊
alijs aditus cōmitteñ similia p̄cludat̄/discretioni vestre p̄ apl'i-
ca scripta mandamus quaten⁹ vos vel duo aut vn⁹ vestrū p̄
vos vel aliū seu alios etiā si sint extra loca in quibus deputati
estis cōseruatores ⁊ iudices/ abbatib⁹ abbatissis ⁊ cōuentib⁹
supradictis efficacis defensionis p̄sidio assistētes/nō p̄mittat̄
eosdē sup̄ p̄missis ⁊ quibuslibet alijs bonis ⁊ iurib⁹ ad ip̄os cōi
ter vel diuisim spectantib⁹ ab eisdē ⁊ quibuscūq alijs indebi-
te molestari/seu eis grauamina damna vel iniurias irrogari/
facturi ipsis cum ab eis vel eorū aliquib⁹ seu ꝓcuratore vel ꝓ-
curatorib⁹ eorundē/vel aliquorū ipsorū fueritis requisiti de p̄
dictis ⁊ alijs p̄sonis quibuslibet sup̄ restitutiōe ecclesiaꝝ/ gran
giarū/castroꝝ/casaliū/terraꝝ/possessionū/iurisdictionū/ iuriū
⁊ bonoꝝ mobiliū ⁊ imobiliū/reddituū quoq ⁊ ꝓuentuū ac ali
orū quorūcūq bonoꝝ/necnō de q̄buslibet iniurijs/molestijs/
atq dānis/p̄sentib⁹ ⁊ futuris/in p̄sonis ⁊ reb⁹ ipsoꝝ illatis/eis
dē in illis videlicet q̄ iudicialē requirūt indaginē sūmarie sim-
pliciter ⁊ de plano sine strepitu ⁊ figura iudicij/In alijs vero ꝓ
ut q̄litas eoꝝ exegerit iusticie cōplemētū/occupatores seu de-
tētores/molestatores/p̄sūptores/ ⁊ iniuriatores hmōi/ necnō
ꝯtradictores quoslibꝫ ⁊ rebelles cuiuscūq status/gradus/ordi
nis/vel cōditionis/etiā si archiep̄alis vel ep̄alis dignitatis ex-
titerint/q̄ncūq ⁊ quotiēscūq expedierit/auc̄te nr̄a p̄ cēsurā ec-
clesiasticā/appellatōe postposita cōpesceñ. Inuocato ad hoc si
opus fuerit auxilio brachij secularis/ Nō obstantib⁹ tā felicis
recordatiōis Bonifacij pape. viij. p̄decessoris nr̄i in quib⁹ ca-
uetur ne aliq̄s extra suā ciuitatē ⁊ diocesim nisi in certis excep-
tis casibus/ ⁊ in illis vltra vnā dietā a fine sue diocesis ad iudi
cium euocet̄/seu ne iudices ⁊ ꝯseruatores a sede deputati p̄di-

cta extra ciuitatē ⁊ dioc. in quib⁹ deputati fueriut cōtra quoſ-
cūq ꝓcedere/ſiue alijs vel alij vices ſuas committere/aut ali-
quos vltra vnā dietā a fine dioc. eorundē trahere p̄ſumāt/ ſeu
qđ de alijs quā manifeſtis iniurijs ⁊ violentijs ac alijs que iu-
dicialē indaginē exigunt penis in eos ſi ſecus egerint ⁊ id pro-
curantes adiectis/ cōſeruatores ſe nullatenus intromittāt. Et
tam de duab⁹ dietis in cōcilio generali dūmodo vltra tertiam
vel quartā aliquis extra ſuā ciuitatē ⁊ dioc. auctoritate p̄ſenti
um ad iudiciū nō trahatur/ quā alijs quibuſcūq cōſtitutioni-
bus a p̄deceſſorib⁹ noſtris Romañ pontificib⁹/ tā de iudicib⁹
delegatis ⁊ cōſeruatorib⁹/ q̄ ꝑſonis vltra certū numerū ad iu-
diciū nō vocandis/ ⁊ alijs editis que veſtre poſſent in hac par-
te iuriſdictioni aut ꝑtāti/ eiuſq libero exercitio quolibet obui-
are. Seu ſi aliquib⁹ cōmuniter vel diuiſim a p̄fata ſit ſede idul
tū/ qđ excōicari/ ſuſpendi/ vel interdici/ ſeu extra vel vltra cer-
ta loca ad iudiciū euocari nō poſſint ꝑ litteras aplicas nō faci-
entes plenā ⁊ expreſſam/ ac de verbo ad verbū de indulto hu-
iuſmodi ⁊ eorū ꝑſonis/ locis/ ordinib⁹/ ⁊ noibus ꝓprijs mētio-
nē/ ⁊ qualibet alia dicte ſedis indulgentia generali vel ſpeciali
cuiuſcūq tenoris exiſtat ꝑ quā p̄ſentibus nō exp̄ſſam vel tota
liter nō inſertā veſtre iuriſdictionis explicatio in hac pate vale
at quōlibet impediri/ ⁊ de qua cuiuſq toto tenore de verbo ad
verbū in noſtris litteris habenda ſit mētio ſpecialis. Ceterum
volum⁹ ⁊ aplica auctoritate decernim⁹/ q̄ p̄ſentes littere ꝑ cō-
cedentis obitū nō expirent/ ⁊ q̄ quilibet veſtrū ꝓſequi valeat
articulū etiā ꝑ aliū inchoatū/ q̄uis idem inchoās nullo fuerit
impedimēto canonico p̄peditus/ quodq a datis p̄ſentium ſit
vobis ⁊ vnicuiq veſtrum in premiſſis omnib⁹ ⁊ eoꝝ ſingulis/
ceptis ⁊ non ceptis/ p̄ſentibus ⁊ futuris/ perpetuata poteſtas
⁊ iuriſdictio attributa/ vt eo vigore eaq firmitate poſſitis in
premiſſis omnibus ⁊ ſingulis ceptis ⁊ non ceptiſ/ preſentibus
⁊ futuris/ ⁊ pro predictis procedere/ ac ſi predicta omnia ⁊ ſin-
gula coram vobis cepta fuiſſent/ ⁊ iuriſdictio veſtra ⁊ cuiuſli-
bet veſtrum in predictis omnibus et ſingulis per citationem
vel modum alium perpetuata legitimū extitiſſet/ cōſtitutione

p̄dicta super cōseruatoribus τ alia qualibet in contrarium edita non obstante. Datum Auinioñ. ij. Noñ Februarij. Pontificatus nostri Anno nono.

Eiusdem. Qz abbates nō tenentur reddere compotū bursarijs in regressu eorū ad monasteria/ ꝓut precedens mandat benedictina.

CLemens Episcopus seruus seruoꝝ dei. Ad futurā rei memoriā. Ap̄l'ice sedis ꝓuidentia circūspecta gesta etiā summorū pontificū attente ꝓspiciens et considerās diligēter nōnunq̄ȝ illa cōmutat in melius/ τ q̄nq̄ȝ submouet vel suspendit cū causa rationabilis id exposcit. Dudū siquidē felicis recordationis Benedict⁹ papa. xij. p̄decessor noster in ordinationib⁹ τ constitutionib⁹ quas ꝓ vtilitate cisterciēñ ordinis edidit inter cetera statuit τ etiā ordinauit q̄ abbates monasterioꝝ vel aliorū locoꝝ cōuentualiū dicti ordinis regiminib⁹ p̄sidentes/ si dum extra monasteria τ loca ipsorum consisterent de ꝓuentib⁹ monasteriorū τ locoꝝ ipsoꝝ vel aliunde pecunias aliquas eos recipere forte cōtingeret/ in ipsorū regressu ad monasteria τ loca p̄dicta dictas pecunias traderent bursarijs in monasterijs τ locis hmōi deputatis/ si quas de ipsis pecunijs expendissent cōputatis. Abbates vero seu alij regiminib⁹ p̄sidentes si secus attēptare vel sibi talia retinere p̄sumerent ab ingressu ecclesie/ ac diuinis officijs post lapsū duorū mensuū a die regressus hmōi computandū/ tādiu suspēsi existerent donec ea traderent bursarijs memoratis. Cū autē nup ꝓ parte dilectorū filioꝝ Johānis abbatis cisterciēñ/ ac ceterorū coabbatū suoꝝ pridem in ꝓximo generali capitulo congregatoꝝ cistercij suo τ omniū alioꝝ abbatū cisterciēñ ordinis

nomine fuerit nobis humiliter supplicatū/ vt cū premissa eisdē abbatib⁹ ꝛ p̄sidentibus qui virtute sue regule plenam administrationē habere noscunt/ ꝛ iuxtā regulā ipsam debēt de omnibus ordinare grauia valde reddant/ ꝛ exinde videat vilescere auctoritas officij pastoralis/ ac subditi se quo ad hoc supiores maioribus suspicantes in pluribus nō obsequūtur superiorū nutibus sicut prius/ in animarū suarū salutis dispendiū ꝛ contemptū obediētie regular̄/ sup hoc de remedio oportuno ꝓuidere salubriter dignaremur. Nos cōsiderantes attentius ꝙ in tranquillitate cordis actori pacis accepti⁹ deseruitur ex his et alijs rationabilib⁹ caussis mouētibus ad hoc animū nostrū inducti/ ꝛ earundē abbatū deuotis supplicationib⁹ inclinati penā suspeñ hmōi auctē ap̄lica p̄sentiū tenore suspendim⁹/ quousqꝫ sup hoc aliud duxerimus ordinandū. Volētes ꝛ auctē eadem cōcedentes qȯ si qui abbates seu p̄sidētes penā huiusmodi incurrerūt ab illa ꝑ dilectos filios priores claustrales monasteriorū ꝛ alioꝝ locoꝝ suorū quib⁹ sup hoc plenā cōcedimus facultatē absolui valeant/ ꝛ cū eis sup irregularitate ꝑ eos inde contracta forsitan dispēsari. Nulli ergo oīno hominū liceat hanc paginā nostre suspeñ/ voluntatis/ ꝛ cōcessionis infringere/ vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si quis autē hoc attemptare p̄sumpserit/ indignationē omnipotētis dei/ ꝛ beatorū Petri ꝛ Pauli ap̄lorum eius se nouerit incursurum. Datum Auinioñ. Noñ Octobris. Pontificatus nostri Anno primo.

Priuilegiū domini Urbani pape. v. Qȯ liceat nobis in singulis castris ꝛ fortalicijs/ ad que propter guerrarum discrimina residemus/ erigere altare portatile/ et ibidem missas ꝛ alia diuina officia etiam alta voce celebrare.

67

VRbanus Eps seru⁹ seruorū dei. Dilectis filijs abbati ⁊ conuētui monasterij Cisterciēs Cabilonēs diocesis/ceterisq̃ abbatibus ⁊ cōuentibus cisterciēs ordinis vbilibet cōstitutis. Salutem ⁊ aplicam benedictionē. Sacre vestre religionis in qua deuotum deo redditis famulatū ꝓmeretur honestas/vt petitionib⁹ vestris in his ꝑsertim que ad cōsolationē animarū vestrarum cedere valeant fauorabiliter annuam⁹. Cū itaq̃ sicut exhibita nobis ꝑ parte vestra petitio cōtinebat frequēter contingat ꝙ vos ꝓpter guerrarū discrimina que in monasteriorū vestrorū partibus frequēter ingruunt tute residere in ipsis monasterijs nō valentes/ ad castra ⁊ fortalicia ipsis monasterijs vestris vicina recurrere/ ⁊ in eis ad tēpus morari oportet. Nos vestris in hac parte supplicationib⁹ inclinati/vt liceat vobis in singulis castris ⁊ fortalicijs ipsis/in locis tamē ad hoc cōgruis ⁊ honestis/erigere altare portatile super quo q̃diu ibidem occasione predicta morā traxeritis singuli vestrū qui fuerint in sacerdotio cōstituti missas/⁊ alia diuina officia/etiā alta voce celebrare/cū debita reuerentia ⁊ honore/iure parrochialiū ecclesiarū ⁊ cuiuslibet alteri⁹ in omnib⁹ semꝑ saluo/libere valeatꝭ deuotioni vestre auc̃te aplica de speciali gratia indulgem⁹. Nulli ergo oino hoim liceat hanc paginā nostre ꝯcessionis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attēptare ꝑsumpserit/indignationē oipotentis dei/⁊ btōꝝ Petri ⁊ Pauli aplorum eius se nouerit incursurū. Datū Auinioñ. v. Idus Octobris. Pontificat⁹ nostri Anno secundo.

Priuilegꝭ dñi Johānis. xxiij. Qꝭ capellani seu familiares honoris pape aut cardinaliū qui sunt de ordine/iurisdictiōi/correctioni/ ⁊ obedientie suorū superiorū et

capituli generalis plene subsunt.

Iohannes Epus seruus seruorum dei. Ad perpetuam rei memoriã. Dum vberes fructus quos ordo cisterciẽsis in agro militantis ecclesie vberrime in exaltatione status pfate ecclesie ⁊ religionis propagationẽ pduxit hacten⁹ ⁊ pducit assidue paterna diligentia contemplamur saluberrimũ fore dinoscimus/ vt illa pro cultu diuini nominis ⁊ obseruantia regulari in prefato ordine decernamus/ per que ordo ipse salutaribus pficere valeat incrementis/ et si qui ab obseruantia huiusmodi se quoq3 modo laxatis obedientie habenis salutaribus quomodolibet sequestrarent ad cultũ ipsum discipline freno put pro eorũ salute congruit reducantur. Hinc est quod nos premissorũ intuitu ⁊ ex certis alijs rationabilibus causis animũ nostrum mouentibus/ ⁊ dilectorũ filiorꝝ abbatis cisterciẽ ⁊ coabbatum eius dicti ordinis in hac parte supplicationibus inclinati volumus/ ⁊ hac presenti ⁊ perpetuo duratura constitutione decernimus statuẽtes. Quod omnes ⁊ singuli dicti ordinis pfessores presentes ⁊ posteri/ cuiuscũq3 status gradus seu conditionis existant in capellanos honoris sedis apostolice seu alicui⁹ ex venerabilibus fratribus nostris sancte Romane ecclesie cardinalib⁹/ aut familiares cuiuspiam ex pmissis vel aliorũ recepti vel assumpti/ ac de cetero tã apostolica quã alia quauis auctoritate quomodolibet assumẽdi non possint vel debeant quoquomodo/ ⁊ sub quacũq3 verborũ conceptione/ a iurisdictione/ correctione/ supioritate/ maioritate seu obediẽtia sui superioris/ ⁊ dilectorũ filiorꝝ capituli gnãlis pfati ordinis eximi/ ꝟtute cuiusuis grẽ alicui pmissorꝝ iã ꝯcesse seu imposterũ ꝯcedende p aplicas seu alias litteras/ aut pcessus sup illis forsan habitos vel habẽdos/ quo min⁹ supioribus suis ⁊ caplo pfatis in oib⁹/ ⁊ quo ad oĩa fm cõstitutiões ⁊ ꝯsuetudines ipsi⁹ ordinis plene subsint ⁊ parere debeãt/ ⁊ ad pmissorꝝ obseruantiã distringi queant/ pmissis ⁊ alijs ꝯtrarijs

68

nõ obstantibus quibuscunq irritũ ꝛ inane decernẽtes exnunc
quicquid sup his sciẽter vel ignoranter quauis auctoritate attẽ-
ptatũ forsan est hactenus vel imposterũ cõtigerit quõlibet at-
temptari. Nulli ergo oino hominũ liceat hanc paginã nostre
volũntatis/cõstitutionis/ꝛ statuti infringere/vel ei ausu teme
rario cõtraire. Si quis aũt hoc attẽptare psumpserit/indigna-
tionẽ omnipotẽtis dei/ꝛ beatorũ Petri ꝛ Pauli aplorum ei9
se nouerit incursurũ. Datum Cõstantie. vij. kl. Februarij. Põ
tificatus nostri Anno quinto.

Eiusdẽ Qr abbas cistercij ꝛ capitulum ge
nerale possunt vnire monasteria ꝛ prio-
ratus ordinis pauperioribꝰ monasterijs
ordinis/ꝛ possessionẽ accipere/diocesani
aut alterius cuiuscũq licentia minime re-
quisita.

Iohannes Eps seruus seruorum dei Dilectis filijs abba
ti monasterij Cistercij Cabiloneñ dioc./eiusq
coabbatibus vniuersis in eoꝝ generali caplo
qñcũq congregandis. Salutẽ ꝛ aplicam beñ.
Sacre religionis sub qua mũdanis calcatis il-
lecebris deuotũ ꝛ sedulum in hũilitatis spiri-
tu exhibetis altissimo famulatũ merita pme-
rent/vt ea que vestre religionis ꝛ ordinis cõmoditatẽ respiciũt
fauore vobis beniuolo pcedamꝰ. Hinc est qd nos volẽtes vre
paci ꝛ tranqllitati cõsulere vris in hac parte supplicationibꝰ in-
clinati/vt quecũq monasteria dicti ordinis tam monachoꝝ q̃
etiã monialiũ ꝛ quoꝝ facultates/fructꝰ/redditus/ꝛ puẽtus nõ
sufficiũt ad sustentationẽ tot regulariũ psonarũ in eisdẽ mona
sterijs p tempore degentiũ/quot in eis p augmento diuini cul

fo. 67.

tus ac missis et alijs diuinis officijs celebrandis secundum eiusdem ordinis instituta/ et premissorum ac regularium cerimoniarum obseruantia requirunt/ alijs monasterijs religionis et ordinis predictorum pro comodiori sustentatione degentium in eisdem/ et quando pro statu et quiete huiusmodi personarum id noueritis expedire/ super quibus vestras conscientias oneramus/ cum omnibus iuribus et pertinentijs suis vnum videlicet alteri monachorum et aliud alteri monialium/ monasterijs eiusdem ordinis monasteria cuiuscumque taxe seu annui valoris fuerint/ et que cum eorum iuribus et pertinentijs suis vniuersis presentibus haberi volumus pro expressis/ auctoritate apostolica annectere et vnire/ ita quod cedentibus vel decedentibus huiusmodi monasteriorum abbatibus vel abbatissis/ seu prioribus/ vel priorissis si monasteria ipsa per priores aut priorissas fuerint solita gubernari/ aut ea quomolibet dimittentibus liceat alijs abbatibus / et abbatissis / ac priorissis quorum monasterijs alia sic vacantia venient vnienda corporalem possessionem huiusmodi vacantium monasteriorum iuriumque et pertinentiarum predictorum auctoritate propria apprehendere et perpetuo retinere ac fructus/ redditus/ et prouentus dictorum monasteriorum vniendorum in suos vsus ac pro sustentatione huiusmodi personarum degentium in eisdem libere conuertere/ diocesani loci aut cuiuscumque alterius super hoc licentia minime requisita/ libere et licite valeatis/ deuotioni vestre de specialis dono gratie concedimus per presentes. Non obstantibus quibuscumque reseruationibus generalibus vel specialibus de huiusmodi vel alijs monasterijs ordinum quorumcumque per nos aut sedem apostolicam hactenus forsan factis/ necnon constitutionibus et ordinationibus apostolicis atque nostris ac stabilimentis statutis et consuetudinibus monasteriorum et ordinis predictorum/ etiam iuramento confirmatione apostolica vel quacumque firmitate alia roboratis ceterisque contrarijs quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre voluntatis et concessionis infringere/ vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit/ indignationem omnipotentis dei/ et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Constantie. vij. kl. Februarij. Pontificatus nostri Anno quinto.

69

Iste Johãnes papa. xxiij. primus dedit remediũ cõtra commẽdas monasterioꝝ/decernẽs ꝙ nullus q̄ de ordine nõ existat etiã si cardinalat⁹ dignitate fulgeret/debeat p̄sidentiã/gubernationẽ/administrationẽ/aut preminentiã p se vel alios/directe vel indirecte in ipso ordine obtinere. Et incipit bulla. Ad salutare regimẽ/quã hic nõ inserimus/q: de verbo ad verbũ inserit̃ in cõfirmationib⁹ factis per dños Calistũ. iij. Nicolaũ. v. Piũ. ij. Sixtũ. iiij. ⁊ Innocentiũ. viij. vtinã obseruari potuisset/⁊ adhuc posset. Ubi nota ꝙ his tẽporibus cõmende ⁊ p̄secutões iste multũ istis tẽporibus sup ordinẽ sanctũ inualescere ceperunt/maxime in partib⁹ cisalpinis.

Eiusdẽ. Cõfirmatio multũ specialis priuilegiorũ tam apostolicorũ q̄ȝ regalium ordini concessorum.

Johannes Eps seruus seruorum dei Ad futuram rei memoriã. Et si quibuslibet p̄sonis ecclesiastic. ac religiosis p̄sertim illis qui mundi cõtemnẽtes illecebras/in humilitatis habitu regi cunctoꝝ principũ in abstinentia ⁊ diuinis officijs suas animas deuouerũt/ex paterne pietatis officio teneamur assistere/p̄fessores tñ cistercieñ ordinis vtriusq; sexus eo feruẽtiori caritate cõplectimur/quo ipsũ ordinẽ in dei ecclesia cõspicuũ ⁊ insignẽ vberiori dilectione p̄sequimur/vnde si qñ priuilegia/gratie/⁊ indulta p exaltatiõe ⁊ incremẽto eiusdẽ ordinis/ac pace ⁊ tranquillitate in eo virtutum dño militantiũ p Romañ pontifices p̄decessores nostros aut imperatores ⁊ reges cõcessa ⁊ indulta comperimus vt p̄petuã firmitatẽ obtineant ea merent̃ ap̄lici roboris clipeo cõmuniri. Sane petitio dilectorũ filiorum abbatis monasterij cistercieñ Cabiloneñ diocesis/eiusq; coabbatũ/abbatissarũ/⁊ conuentuũ ordinis eiusdẽ/nobis nuper exhibita cõtinebat quod

nota hic bullam p totam...

fo. 58.

olim nõnulla priuilegia/imunitates/exemptiones/libertates/ gratie/cõseruatorie/ ⁊ indulta p felicis recordationis Innocẽtiũ. iiij. Alexandrum. iiij. Urbanũ. iiij. Gregoriũ. ix. Honoriũ iij. Clementem. v. Et ꝗ̃plures alios Romaũ pontifices p̃decessores nostros/seu ꝓ Romaũ pontificibus in eorũ obedientijs habitos/ac etiã p recolende memorie prelatos/ pontifices imperatores/ac Romaũ/ ⁊ alios reges ꝓ augmento diuini cultus ac saluberrimo statu ⁊ incremento ordinis p̃libati concessa fuerint pariter ⁊ indulta. Uerũ sicut eadẽ petitio subiũgebat cum cõtingat interdũ dicti ordinis ꝓfessis cõtra huiusmodi p̃uilegia ⁊ indulta p locorum ordinarios/ac p̃latos/ ⁊ alios qui nomen dñi inuacuũ recipere nõ formidant indebite molestari ꝓ parte abbatis cistercij/coabbatũ eius/abbatissarũ/ ⁊ cõuentuum ordinis prelibati nobis fuit humiliter supplicatũ/ vt huiusmodi priuilegijs/gratijs/ ⁊ indultis/ac litteris predecessorũ prelatorũ/pontificũ/imperatorũ/ ⁊ regũ prefatorũ robur apostolice cõfirmationis adijcere/ ⁊ alias ad eorũ ꝑpetuũ robur obtinendũ partes ap̃lice prouisionis interponere de benignitate ap̃lica dignaremur. Nos igit̃ eorundẽ p̃decessorũ vestigijs inherentes/ac cupiẽtes tranquillitati ⁊ paci abbatũ/ abbatissarum/ ⁊ cõuentuũ/ac ꝓfessorũ huiusmodi quãtũ cũ deo possumus ꝓuidere/huiusmodi supplicationibꝰ inclinati/priuilegia/ imunitates/libertates/exemptiones/ cõseruationes/ gratias/ ⁊ indulta p quoscũqꝫ Romaũ pontifices p̃decessores nostros/ seu ꝓ Romaũ pontificibꝰ in eoꝝ obediẽtijs habitos abbatibꝰ dicti monasterij cistercij/eiꝰ coabbatibꝰ/ abbatissis ⁊ cõuẽtibꝰ ordinis eiusdẽ ꝯiũctim vel diuisim vt p̃fert̃ ꝯcessis ⁊ ꝯcessa/nec nõ p̃latoꝝ/poñ/inperatoꝝ/regũ/ac dñoꝝ temporaliũ litteras hmõi ⁊ oĩa ⁊ singula in eis cõtenta ꝓut rite ⁊ iuste ac rationabiliter ꝯcesserũt/ ⁊ prefato ordini fuerũt indulta/ exnũc imppetuũ auc̃te ap̃lica tenore p̃sentiũ approbamꝰ/ ac etiã ꝯfirmamꝰ/ ⁊ p̃ntis sc̃pti p̃ocinio cõmunimꝰ/ vniuersos ⁊ singulos eccl̃ie p̃latos/p̃triarchas/p̃mates/archiep̃os/ep̃os/ abbes/p̃ores/ decanos/archidiaconos/p̃positos/archip̃b̃ros/officiales/ necnõ p̃ncipes chr̃ianos q̃cũqꝫ dignitate fulgẽtes ⁊ eoꝝ officiarios/

70

Ciuitatũ quoq̃ villarum/seu cõmunitatũ rectores ⁊ maiores rogantes/monẽtes/⁊ hortantes attente/eisq̃ p apostolica scripta in virtute obedientie districte pcipiendo mandantes quatenus pdictos abbates/abbatissas/cõuentus/⁊ psonas ordinis pnominati pretactis priuilegijs/immunitatibꝰ/ exemptionibus/libertatibus/gratijs/cõseruatorijs/ ⁊ indultis gaudere pmittant pacifice ⁊ quiete. Decernẽtes ea fore vbicũq̃ ⁊ quãdocunq̃ exhibita fuerint vel ostensa imperpetuũ obseruanda ac exnunc irritũ ⁊ inane quicquid contra approbationẽ/confirmationẽ/cõmunitionem/⁊ decretum nostra huiusmodi a quoquã ⁊ quauis auctoritate scienter vel ignorãter cõtigerit quomodolibet attẽptari. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginã nostre approbationis/cõfirmationis/cõmunitionis/rogationis/monitionis/hortationis/mandati/⁊ constitutionis infringere/ vel ei ausu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attemptare presumpserit/indignationẽ omnipotẽtis dei/⁊ beatorum Petri ⁊ Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Constantie. vij. kl. Februarij. Pontificatus nostri Anno quinto.

Eiusdẽ. Conseruatoria cõcessa p dominũ Johannẽ papam. xxiij. ad vniuersos prelatos ecclesie confirmatiua conseruatoriarum p dominũ Clementẽ papam. v. ac p dominum Clementẽ papam. vi. concessarum. Cum additione q̃ rectores ecclesiarum absq̃ litteris diocesanorũ/quas placet vocant/conseruatorum mandata exequantur.

IOhannes Eps seruus seruoꝝ dei Ad futurā rei memoriam. Jlla que ꝓ statu trāquillitate ꝛ pace ꝑsonarum ecclesiasticarū ꝑsertim sub religiōis habitu virtutū dn̄o militantiū laudabiliter facta sunt vt ꝑpetui roboris firmitatē obtineant libēter cū a nobis petit᷑ aplīco munimine roboramus. Sane petitio ꝓ parte dilectorū filiorū abbatis monasterij cistercij Cabilonen̄ dioc/eiusqꝫ coabbatū abbatissarū ꝛ conuentuū eiusdē ordinis nobis nuper exhibita cōtinebat/ꝙ olim felicis recordationis Clemēs papa. v. p̄decessor noster volens eorundē abbatū/abbatissarū/conuentuū ꝛ monasteriorū/ac ꝓ tempore degentiū in eisdē ne prauorum hoim molestijs vexarent᷑/oportunitatibꝰ ꝓuidere/vt eo deuotius quo quietiꝰ deuotū ꝛ sedulū deo redderēt famulatū in fauorē ꝛ ꝓ incremento ordinis/ac abbatū abbatissarū ꝛ cōuentuū eiusdē/quoddā priuilegiū/gratias/seu litteras cōseruatorias quarū tenorē ꝛ formā in camera nostra cū omni diligētia inspici/ac de verbo ad verbū inferius iussimꝰ annotari indulsit ac cōcessit eisdē. Quare ꝓ parte dictorū abbatū/abbatissarū ꝛ conuentuū nobis fuit hūiliter supplicatū/vt ꝓ firmiori subsistentia omniū p̄missorū litteris dicti p̄decessoris ac omnibus in eis cōtentis robur aplīce cōfirmationis adijcere/ ꝛ alias ad illorū ꝑpetuū robur obtinendū partes aplīce ꝓuisionis interponere de benignitate aplīca dignaremur. Nos igitur eiusdē p̄decessoris vestigijs inherentes hmōi supplicationibꝰ inclinati/p̄fatas litteras omniaqꝫ in eis cōtenta ꝛ alias quascūqꝫ sub eadē forma ꝓ dicto ordine quibuscūqꝫ iudicibus ꝑ eundē p̄decessorē/ac felicis recordationis Clementē. vj. cōcessas ex nunc imperpetuū auctoritate aplīca ꝛ ex certa sciētia approbamus/ ac etiā cōfirmamus ꝛ p̄sentis scripti patrocinio cōmunimus/ Decernētes ea fore vbicūqꝫ ꝛ qn̄cūqꝫ exhibita fuerint vel ostēsa in iudicio vel extra imperpetuū inuiolabiliter obseruanda/ vniuersos ꝛ singulos patriarchas/ ꝑmates/ archiepos /epos/ abbates/priores/decanos/archidiaconos/p̄positos/ archipre

sbyteros/officiales/necnō principes christianos etiā si speciali
regali vł alia quauis dignitate fulgētes/ac eorūdē subditos ⁊
officiarios/ciuitatū quoq₃ villarū seu cōmunitatū quorūlibet
rectores ⁊ maiores regentes/ac ecclesiarū rectores quoscūq₃ ro
gantes moneñ ⁊ hortañ attēte/eisq₃ ꝑ aplica scripta in virtute
obedientie districte p̄cipiēdo mādantes/quaten⁹ p̄dictos ab-
bates abbatissas cōuent⁹ ⁊ ꝑsonas ordinis p̄nominati p̄tactis
cōseruatorijs vti pacifice ꝑmittāt ⁊ iudiciū in eisdē noīatorum
ac substitutoꝝ ab eis vel eoꝝ altero mandata ipsi rectores ec-
clesiarū absq₃ litteris diocesanoꝝ quas vocāt placet executiōi
demandēt. Nos aūt ex nūc irritū ⁊ inane decernim⁹ si secus a
quoquā quauis auctoritate sciēter vel ignorāter cōtigerit attē
ptari. Tenor vero dictarū litterarū sequit̄ ⁊ est talis. Cle-
mens Ep̄s seruus seruoꝝ dei. Dilecto filio abbati monaste-
rij sancti Pauli Bisuntiñ. Salutē ⁊ aplicam benedictionē. Et
si quibuslibet ꝑsonis ecclesiasticis presertim sub religionis ha-
bitu dño famulantibus/aplicum debeat adesse p̄sidiū/ ꝓfesso
res tamē cistercieñ ordinis/ vtriusq₃ sexus/ ne prauorū homi-
nū molestijs agitētur eo libentius ꝓtectionis nostre munimi-
ne cō fouemus/quo prefatū ordinē in ecclesia dei cōspicuū/di-
lectione ꝓsequimur ampliori/ac illorum iniurie grauius nos
contingūt. Cū itaq₃ sicut ad nostrū peruenit auditū/ dilecti fi-
lij abbas cistercij/eiusq₃ coabbates ⁊ fratres/ac dilecte in chri-
sto filie abbatisse ⁊ sorores eorūq₃ cōuentus ipsius cistercieñ or
dinis a nōnullis qui nomen dñi inuacuū recipere nō formidāt
in personis ⁊ bonis suis multipliciter molestentur. Nos volē-
tes ipsorū abbatū/fratrum/abbatissarū/sororū/ac conuentuū
ꝓuidere quieti ⁊ peruersoꝝ conatibus obuiare/discretioni tue
ꝑ apostolica scripta mandamus/quaten⁹ per te vel aliū seu ali
os eisdem abbatibus/fratrib⁹/abbatissis/sororibus ⁊ cōuen-
tibus efficaci presidio defensionis assistens non ꝑmittas ipos
in personis ⁊ bonis eorū contra indulta priuilegioꝝ sedis apo
stolice ab aliquib⁹ indebite molestari/molestatores hmōi qui
cūq₃ ⁊ cuiuscūq₃ religionis/cōditionis/aut status existant etiā
si pōtificali fulgeant dignitate/auctoritate nostra appellatione

fo. 76.

postposita compescendo. Nõ obstantib⁹ felicis recordationis Bonifacij pape. viij. pdecessoris nostri qua cauetur ne cum actor ⁊ reus fuerint eiusdem ciuitatis vel dioc. aliquis eorum extra ipsas nisi in certis casibus ad iudiciũ euocetur/ ⁊ alia ne cõseruatores a sede deputati pdicta/ extra ciuitates ⁊ dioc. in qbus deputati fuerint contra quoscunq; procedere/ siue alij vel alijs vices suas cõmittere/ aut aliquibus vltra vnam dietã a fine diocesis eorundẽ trahere psumant/ quodq; potestas ⁊ iurisdictio conseruatorũ quo ad nõ cepta negocia per obitũ concedentis expiret/ quam de duab⁹ dietis in concilio generali et alijs quibuscũq; constitutiõibus ab eodem Bonifatio ⁊ alijs pdecessoribus nostris Romanõ pontificib⁹ sup hoc in contrarium editis/ dũmodo vltra tertiã vel quartã dietam aliquis extra suã diocesim auctoritate presentiũ nõ trahatur/ seu si aliqbus cõiter vel diuisim a predicta sit sede indultũ/ qđ interdici suspendi/ vel excõmunicari/ seu extra vel vltra certa loca ad iudiciũ euocari nõ possint p litteras aplicas nõ facientes plenã ⁊ expressam de indulto hmõi eorũq; personis locis vel ordinibus mentionẽ/ seu qualibet alia indulgentia dicte sedis generali vel speciali/ p quã tue iurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri/ Attentius puisurus ne de his sup quibus lis est forte iam mota/ seu que cause cognitionem exigũt/ ⁊ que indulta huiusmodi nõ cõtingunt p te vel alium seu alios te aliquatenus intromittas. Nos em̃ si secus presumpseris tam presentes litteras qnã etiã processum quẽ per te vel ipsos illarũ auctoritate haberi contigerit omnino carere viribus/ ac nulli⁹ fore decernimus firmitatis. Huiusmodi ergo mandatũ nostrum sic prudẽter ⁊ fideliter exequaris/ vt eius fines quomodolibet nõ excedas. Ceterũ volumus ⁊ auctoritate aplica decernim⁹ qđ a data presentiũ sit tibi in pmissis oibus ⁊ eorũ singulis perpetuata potestas/ ⁊ iurisdictio attributa vt in eo vigore illaq; firmitate possis auctoritate predicta in predictis omnibus/ ⁊ pro predictis procedere/ ac si tua iurisdictio in his omnibus ⁊ singulis per citationem / monitionem / vel modum alium perpetuata legitimũ extitisset. Datũ Auinioñ

72

ij. Non. Septēbris. Pōtificatus nostri Anno quarto. Nulli ergo oīno hoīm liceat hanc paginā nostre approbationis/cōfirmationis/cōmunitionis/cōstitutionis/rogationis/monitionis/hortationis/ꝛ mandati infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attemptare p̄sumpserit/indignationē omnipotētis dei/ꝛ beatoꝝ Petri ꝛ Pauli apl'orum eius se nouerit incursurū. Datum Constantie. vij. kl'. februarij. Pontificatus nostri Anno quinto.

Hanc in forma confirmat Sacrosancta synodus Basilieñ. Non Januarij Anno dñi M.cccc.xxxviij.

Priuilegiū dñi Martini pape. v. Qꝛ monasteria ꝛ p̄sone ordinis nō soluent decimas tam de possessionib⁹ ante ꝛ post cōcilium generale acquisitis q̄ȝ de cetero habendis. Et etiā de noualib⁹ siue ante siue post huiusmodi ꝯciliū acquisitis ꝛ acquirendis quōcūqȝ vel qualitercūqȝ excolantur. Etiā de illis possessionib⁹ de quibus aliquis hacten⁹ decimas ꝑcepit/ necnon de ortis/virgultis/piscationib⁹/ ꝛ aīaliū nutrimētis a p̄statiōe decimarū eximunt.

Martinus Ep̄s seruus seruoꝝ dei. Venerabilib⁹ fratribus archiep̄is ꝛ ep̄is/ac dilectis filijs abbatibus prioribus/decanis/archidiaconis/p̄positis ꝛ alijs ecclesiarū p̄latis/ad quos p̄sentes littere peruenerint. Salutē ꝛ aplicam benedic-

tionē. Militanti ecclesie licet immeriti disponēte dño p̄sidē-
tes circa curā ecclesiarū/ac monasterioꝝ omniū solercia reddi-
mur indefessa sollicitiut iuxta debitū pastoral' officij eoꝝ occur
ramus dispendijs/ ꝛ ꝓfectib⁹ diuina cooperāte clemētia salu-
briter intēdamus. Cū abbates cisterciēn̄ ordinis ad cōmoniti-
onē felicis recordatiōis Innocētij pape p̄decessoris nostri sta-
tuerūt/vt de cetero fratres ipsi⁹ ordinis ne occasione p̄uilegio
rum suoꝝ grauarent̄/de alienis terris/ꝛ ab eo tēpore acquirē-
dis si eas ꝓprijs manib⁹/aut sumptib⁹ colerent/decimas p̄sol
uerent ecclesijs quib⁹ rōne p̄diorū antea soluebant̄/ nisi cum
eisdē ecclesijs aliter ducerent cōponendū/dictus p̄decessor no-
ster/q2 sperabat vt ecclesiarū p̄lati ꝓniores ꝛ efficaciores exi-
sterent/ad exhibendū de suis malefactorib⁹ iusticie cōplemen
tum/ꝛ eorū priuilegia diligētius ꝛ p̄fectius obseruarēt/ statu-
tum hmōi gratū habētes ꝛ ratum/hoc ad alios regulares qui
similib⁹ gaudent p̄uilegijs extendi voluit ꝛ mādauit. Sed qđ
dolētes referimus res in cōtrariū est versa/sicut ex graui quere
la dilecti in christo filij Johānis abbatis cisterciēn̄/ necnō alio
rū abbatū/priorū/abbatissarū nobis innotuit. Nōnulli ecclesi
arū p̄lati/archiep̄i/ꝛ ep̄i/ꝛ alij clerici/eorū priuilegia temere cu-
pientes/ꝛ cōtendētes/maliciose ipsoꝝ p̄uertere itellectū/ ip̄os
ꝛ ipsas/ac cōuentus ꝛ monasteria grangiasq̄ inquietāt multi
pliciter. Nam cū sit ipsis ac p̄fato ordini indultū vt de nouali-
bus que ꝓprijs sumptib⁹ excolunt/ siue de ortis/ virgultis/et
piscationib⁹ suis/vel de suoꝝ animaliū nutrimētis/nullus ab
eis decimas exigere vel extorquere p̄sūmat. Quidā p̄uerso in-
tellectu cōficto dicentes quod hec non possunt nec debent in-
telligi/nisi de his que sunt ante generale cōciliū acquisita/ ip-
sos ꝛ dictū ordinē ac monasteria dicti ordinis grangiasq̄ in ge
nere ꝛ in specie sup̄ his multiplici vexatione fatigant. Nos em̄
ꝓpagationē ordinis/ꝛ tranquillitatē p̄fatoꝝ abbatū/ priorū/
abbatissarū/ꝛ cōuentuū dicti ordinis intēsis desiderijs affectā
tes/p̄fatis ꝛ pluribus alijs fauoribus ꝓsequi gratie amplioris
eorū supplicationibus inclinati de speciali gratia/ necnō ex cō-
sideratiōe nōnullorū regū ꝛ principū q̄ nobis suas destinarūt

43

litteras cōcedentes/vniuersitati,vestre p aplica scripta mādamus quaten⁹ dictū abbatē ꝛ oēs ꝛ singulos/abbates/priores/abbatissas/ꝛ oia ꝛ singula monasteria/ꝛ singulares psonas dicti ordinis p̄sentia ꝛ futura/vbicūq₃ p tēpore ɔsistētia/ a p̄stariōe decimaꝝ/tā de possessionib⁹ habitis añ ꝛ post ɔciliū memoratū/quā de cetero habēdis/ ꝛ tā de nouaelib⁹/siue añ/siue post ɔciliū hmōi acqsitis/ꝛ acqrendis/q̄ pprijs sumptibus excolunt/seu excolēt/q̄s alias quōcūq₃/vel qualitercūq₃ excolant ꝛ etiā de illis possessionib⁹ de quib⁹ aliquis hactenus pcepit/necnō de ortis/virgultis/ꝛ piscationib⁹ suis/ꝛ de suoꝝ animaliū nutrimētis/singuli vestrū oino seruetis immunes. Cōtradictores p censurā ecclesiasticā appellatione postposita copescendo/inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularꝫ/quibuscūq₃ ɔstitutionib⁹/ordinationib⁹/aplicis ꝛ alijs in ɔtrariū editis/etiā iuramēto cōfirmatione aplica vel quacūq₃ firmitate alia roboratis nō obstantib⁹. Nulli ergo oino hominū liceat hanc paginā nostre volūtatis ꝛ ɔcessionis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attēptare p̄sūpserit/indignationē omnipotētis dei/ꝛ beatorū Petri ꝛ Pauli aplorum eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud sanctā Mariam maiorem. Nono kl. Octobris. Pontificatus nostri Anno septimo.

Eiusdē. Qꝫ nulli monasterijs ordinis p̄sidēn pn̄t illa simplicitꝛ dimittere/vel cā permutatiōis relinq̄re/vt alijs monasterijs p̄ficiantꝛ/nisi obtēta capl'i generalꝫ licētia.

Artinus Episcopus seruus seruorū dei. Dilectis filijs cistercieñ Cabiloneñ diocesis/ceterorūq₃ ordinis cistercieñ monasteriorū abbatibus et conuentibus. Salutē ꝛ aplicam benedicti-

onē. Sacre religionis sub qua deuotū et sedulū exhibetis dño famulatū promeretur honestas vt illa vobis fauorabiliter concedamus/ per que statui et cōmodo vestri ordinis salubriter cōsulatur. Hinc est quod nos vestris in hac parte supplicationibus inclinati/ vt nulli quicūque monasterijs/ aut quibusuis alijs locis conuentualibus dicti ordinis nūc vel pro tempore presidentes/ vel illa obtinētes monasteria vel loca huiusmōi/ vt ipsi inde alijs monasterijs vel locis dicti vel alterius ordinis preficiant/ vel de locis ipsis eis prouideatur/ simpliciter vel ex causa permutationis dimittere et alijs prefici/ vel ea obtinere valeant/ nisi super hoc per eos primitus petita et obtenta a capitulo generali/ et alias fm statuta et ordinationes dicti ordinis/ vel sede aplica de presentibus faciente specialē et expressam de verbo ad verbū mentionē/ licentia speciali/ quouismodo valeāt/ vobis auctoritate apostolica de speciali gratia tenore presentiū indulgemus. Decernentes ex nunc irritū et inane si secus super his a quoquā quauis auctoritate sciēter vel ignoranter contigerit attemptari. Nulli ergo oīno hominū liceat hanc paginā nostre cōcessionis et cōstitutionis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit/ indignationē omnipotētis dei/ et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Constantie. v. Idus Decembris. Pontificatus nostri Anno primo.

Iste pōtifex cōcessit ordini quod cōseruatores et eorum executores/ ac notarij et tabelliones possunt exequi litteras apostolicas/ et suam iurisdictionē absque litteris de vidimus/ seu placet/ per episcopos seu eorū officiales dandas. Et hanc prouisionē confirmat dñs Eugenius papa. iiij. vide suo loco.

Decretū concilij Basilieñ. de prouisiones pastorū in ecclesijs cathedralibus monasterijs et ecclesijs collegiatis/ ac dignitati-

bus electiuis solũ fiant p electionẽ colle-
giorum et cõuentuũ/ scdm iuris dispositi-
nem/ que saltẽ in nonnullis religionibus
necessario requirit psentiá superioris fi-
ant reseruationibus cessantib9. Et ibi de
cerimonijs obseruandis in electionibus
faciendis.

Acrosancta Generalis syno-
dus Basilieñ in
spiritusancto legitime cõgregata vniuersa-
lem ecclesiã repsentans/ Ad ppetuã rei me-
moriã. Sicut in cõstruenda domo precipua
est architectoris cura vt tale iaceat funda-
mentum sup quo firmũ pduret edificium.
Ita in generali ecclesie reformatiõe potissimũ est hui9 sancte
synodi studiũ/ vt tales ecclesijs pficiãtur pastores qui tanq̃ co
lumne et bases ipsam ecclesiã doctrine ac meritoꝝ viribus fir-
miter subsistent/ quãta aũt in eligendis platis diligentia adhi
benda sit officiũ eis iniunctũ euidenter ostẽdit. Ad regimẽ eñ
assumunt animarũ p quibus dñs noster Jesus christ9 mortu9
est/ et sanguis ei9 pciosus effusus. Propterea sacri canones spi-
ritu dei pmulgati puide statuerũt/ vt vnaquaq̃ ecclesia ac col
legium seu cõuentus sibi prelatũ eligant/ quib9 hec sancta Sy
nodus eodẽ spiritu cõgregata inherens statuit et diffinit gene
ralẽ reseruationẽ omniũ ecclesiaꝝ metropolitanarũ/ cathedra
liũ/ collegiatarũ/ et monasteriorũ/ ac dignitatũ electiuarũ per
Romanũ pontificẽ de cetero fieri aut facta vti nõ debere reser
uationib9 in corpore iuris clausis/ et his quas in terris Romañ
ecclesie ratione directi seu vtilis dominij mediate vel imedia-
te subiectis fieri ptigerit semp exceptis/ sed quod p electiones
ac cõfirmationes canonicas sm iuris cõmunis dispositionem

ꝑdictis Metropolitañ/cathedralib⁹/monasterijs/ꝛ collegiatꝭ ecclesijs/ac dignitatib⁹ electiuis vacantib⁹ debite ꝓuideat/nō derogando ꝓpterea statutis/ꝓuilegijs ꝛ cōsuetudinib⁹ rationabilib⁹ q̄buscūq̄ꝫ/postulationibus in dispositione iuris communis remanētib⁹/decernitq̄ꝫ hec sancta synodus rationi fore cōsentaneū ꝛ reipublice accōmodū/vt cōtra hoc salutare decretū Roman⁹ pontifex nihil attēptet/nisi ex magna rationabili ꝛ euidēti causa in litteris ap̄licis nominatim exprimenda. Et vt eo firmius hoc salubre decretū custodiat/vult eadē sancta synodus vt inter alia que Roman⁹ pontifex in sua assumptione ꝓfitebit iuret decretū hoc inuiolabiliter obseruare. Et q̄m tales vt ꝑdictū est oportet esse p̄latos hi ad q̄s ius ꝑtinet eligēdi oēm curā adhibeāt/vt dignā corā deo ꝛ hoībus electionē faciāt/exactāq̄ꝫ ꝓuide apponant sollicitudinē vt tales eligāt q̄ tanto officio valeāt satisfacere. Sciētes q̄ꝺ si dolose vel negligēter ac timore dn̄i postposito i re tā graui se gesserint/sicut auctores erūt ꝛ causa maloꝝ pastoꝝ ita participes fient penarū quas ipsi mali pastores in districto dei iudicio patient/ ꝛ cū hūane fragilitatis conat⁹ nihil sine omnipotētis dei suffragio queat efficere a quo omne datū optimū/ꝛ omne donū ꝑfectū descēdit aduenīēte die electiōis hi ad q̄s pōtificis vel abbatis spectat electio in ecclesia ꝯueniāt magna cū deuotione missā de spiritusctō audituri/quē hūiliter exorabūt vt eos ad dignū eligendū pastorē inspirare digne/ꝛ vt eo facili⁹ gratiā hanc obtinere mereant/quo deuoti⁹ ad actum electionis accedent ꝯtriti ꝛ ꝯfessi sacramētū eucaristie reuerēter suscipiēt. Ad locū vero electiōis ingressi ꝓ quocūq̄ꝫ p̄lato qui ꝑ electionē assūmūtur iurabūt in manu ei⁹ qui cap̄lo p̄sidebit/ꝛ ipse p̄sidēs in manib⁹ eū imediate sequeñ sub hac forma. Ego. N. iuro et ꝓmitto oīpotēti deo ꝛ tali sancto/vel sancte sub cui⁹ vocabulo dedicata est ecclesia/eū eligere quē credā futurū ecclie in spiritualib⁹ ꝛ tēporalib⁹ vtiliorē/nec illi vocē dare quē verisimilit sciuero ꝓmissione aut datiōe alicui⁹ rei tēporalis/ seu prece/ ꝑ se aut aliū interposita/aut alias qualitercūq̄ꝫ directe vel indirecte ꝑ se electionē ꝓcurare. Idē iuramentū prestet cōfiteatq̄ꝫ

⁊ cõmunicet/qui cõstituit ꝓcuratorẽ ad eligendũ certã ꝑsonã/ necnõ ꝓcurator generaliter ad eligendũ cõstitutus in casibus in quib⁹ ſm iuris cõmunis dispositionẽ in hmõi electionis negocio ꝓcurator constitui potest/quod etiã iuramentũ ꝑstet ab his in quos cõtinget sup electione futuri prelati fieri cõpromissum/qui etiã cõfiteri ⁊ cõmunicare teneant/qđ si predicta non fecerint ꝓ illa vice eligendi sint ipso iure ptãte priuati. Deinde eligãt in prefatũ prelatũ virũ etatis legitime/moribus grauẽ/litterarũ scientia preditũ/in sacris ordinibus cõstitutũ/⁊ alias idoneũ ſm canonicas sanctiones. Qđ si aliter ⁊ de alia ꝑsona quã vt p̄dictũ est/aut ꝑ symoniacã prauitatẽ electionẽ fieri cõtigerit electio sit ipso iure irrita ⁊ inanis/⁊ sic symoniace eligẽtes preter alias penas ꝑpetuo sint ipso facto iure eligẽdi ꝓuati/alij vero canonicis penis subiaceãt/symoniaci aũt electi ⁊ q̄ hmõi symoniace electionis participes fuerint taliterq̃ eligentes ⁊ ↄfirmati in horrorẽ tanti criminis/penã ipso facto excõis incurrãt/nec a tali reatu ⁊ excõicatione electi ⁊ cõfirmati absolui possint/nisi ecclesijs ⁊ dignitatibus ad quas turpiter assumpti sunt libere resignauerint/⁊ ad eas obtinẽdas quas nefario ingressu adepti sunt ꝑpetuo reddant inhabiles. Ad tollendũ autẽ omnẽ ambitionis radicem obsecrat ꝑ viscera miscđie Jesu christi hec sancta synodus ac instãtissime exhortat reges/et principes/cõmunitates/⁊ alios cuiuscũq̃ gradus ⁊ dignitatis existant ecclesiastice vel mũdane/ne electorib⁹ litteras scribãt/aut preces porrigãt ꝓ eo q̄ ꝑ se vł aliũ tales preces seu litteras ꝓcurabit/multoq̃ minus cõminationes/impꝛ̃ssiones/ aut aliud faciant quominus libere ad electionẽ ꝓcedatur/similiter in virtute sancte obediẽtie ipsis electorib⁹ p̄cipitur ne ad hmõi litteras/vel preces/cõminationes/ vel impꝛ̃ssiones vt p̄mittitur quenquã eligere p̄sumant. Facta aũt electione ⁊ ei ad quẽ ius ꝑtinet cõfirmandi p̄sentata si appareat coelect⁹/ vel se opponẽs electioni nominatim vocet ad videndũ discuti electionis negociũ/⁊ nihilomin⁹ generaliter edictũ publicũ in eccłia in qua facta est electio ꝓponat iuxta ↄstitutionẽ felicis recordationis Bonifatij pape. viij. Cõparẽtib⁹ aũt aliquib⁹/ vel nõ/ nihilo-

minus ipe cōfirmator ex officio tanꝙ in negocio inquisitionis
ꝓcedet/omnē adhibiturꝰ diligentiā/vt tā forma electiōis quā
merita electi ⁊ omnes circūstātie debite examinent̃ ⁊ discutiā-
tur/⁊ si electio cōfirmāda sit vel informāda iudicialiter ꝯfirme-
tur vel infirmet̃. Et vt oīa munde ⁊ sine labe ac labis suspitio-
ne ꝓcedant/nō solū exigere aliquid quātūcunꝙ paruū/sed eti
am gratis oblata cōfirmator ratione cōfirmationis sub nomi-
ne subiectionis/subsidij/gratitudinis/aut alio colore pretextu
cuiusuis cōsuetudinis/aut priuilegij ꝑ se vel aliū recipere p̄su-
mat. Notarijs aūt ⁊ his qui scripserūt in hmōi causis emolu-
mentū aliquod moderatū taxet̃/habēdo respectū ad laborē et
opera scripture/nō ad fructū prelature valorē. Si vero ꝯfirma
tores p̄dicti/electiones nō seruatis supius ordinatis/⁊ de ꝑso-
nis nō idoneis vt p̄mittit̃ factas/vel alias ꝑ symoniacā praui-
tatē cōfirmauerint/ eoipso cōfirmatiōes hmōi sint nulle. Con-
firmātes aūt alias ꝑsonas quā supradictū est ꝓ ea vice ꝑ symo
niacā autē labē ꝑpetuo ipso facto iure cōfirmandi sint priuati.
Et nihilominꝰ ꝓpter dictā symoniacā labē si eā cōmiserint eti
am sententiā excōicationis incurrāt eoipso. A qua nisi ꝑ Ro-
manū pontificē/preter ꝙ in mortis articulo absolutiōis bene-
ficiū obtinere nō possint/Sūmū vero pontificē hec sancta sy-
nodus exhortat̃ vt cū speculū ⁊ norma omnis sanctitatꝭ ⁊ mū-
dicie esse debeat/ꝓ cōfirmatione earū electionū quas ad eum
deferre cōtingerit nihil penitus exigat aut recipiat. Alioquin
si secus faciēdo notorie ⁊ incorrigibiliter ex hoc ecclesiā scanda
lizet futuro cōcilio deferatur. Pro oneribꝰ aūt que ipum ꝓ re-
gimine vniuersalis ecclesie subire oportet/ ꝓꝙ sustētatiōe sctē
Romañ ecclie/cardinaliū/⁊ alioꝝ necessarioꝝ officialiū/hoc sa
crum conciliū ante sui dissolutionē omnino debite ⁊ cōgruēter
ꝓuideat/qđ si cōtingat aliquā circa hoc ꝓuisionē non facere ꝑ
hoc eadem sancta synodus nō intēdit in aliquo p̄iudicare sanc
te Romañ ⁊ vniuersali ecclesie/nec alteri cuicūꝙ. Datum Ba-
silee in Sessione publica solenniter celebrata in maiori eccle-
sia. iij. Idus Iulij. Anno A natiuitate dñi Millesimo quadri
gentesimo tricesimo tertio. k 4

76

Hec sacrosancta synodus Basilieñ ꝯfirmat de verbo ad verbũ priuilegiũ dñi Bonifatij pape. viij. Q: ꝓfessionis ordinis non licet appellare/ vide vbi Bonifati⁹. viij.

Similiter cõfirmat de verbo ad verbũ ꝑuilegĩ dñi Johãnis pape. xxiij/ ꝛ illud inouat qđ icipite Illa q̃ ꝓ statu vbi ꝯfirmat cõseruatoria ꝯcessa ordini ꝑ dominũ Clementẽ papam. v. que incipit. Et si quibuslibet.

Cõfirmatio oĩm libertatũ gratiarũ imunitatũ ꝓrogatiuarũ ꝯsuetudinũ laudabiliũ ꝛ ꝑscriptarũ indulgentiarũ/ priuilegioꝝ/ ꝛ indultorũ a Romanis põtificib⁹ ꝑ aplicas/ aut alias quascũq̃ lr̃as/ necnõ libertatũ ꝛ cõsuetudinũ laudabiliũ exemptionũ/ ꝛ saluagardiarũ secularium exactionũ/ a quibuscũq̃ regib⁹/ vel christifidelib⁹ ordini ꝛ monasterijs concessarũ.

Acrosancta Generalis synodus Basilieñ in spũsancto legitime cõgregata vniuersalẽ ecclesiã repñsentans. Dilectis eccl̃ie filijs abbati Cistercij/ eiusq̃ coabbatib⁹ ꝛ cõuentibus ac monasterijs vniuersis ordinis Cisterciensi Salutẽ ꝛ oĩpotẽtis dei benedictionẽ. Cũ a nobis petitur qđ iustũ est ꝛ honestũ tã vigor equitatis q̃ ordo exigit rationis/ vt id ꝑ ministeriũ nostrũ quo vniuersali eccl̃ie afficimur ad debitũ ꝑducat effectum. Sane ꝑ parte vestra nobis hũiliter supplicatũ fuit quaten⁹ vobis ꝛ ecclesijs ac monasterijs vestris sup ꝑuilegijs/ indulgẽtijs/ bonis/ libertatib⁹/ im

fo. 75.

munitatibus/cõsuetudinib⁹ honestis ꝛ p̄scriptis dudū vobis cõcessis/vt illibata ꝑmaneāt robur nostre ꝯfirmatiõis ꝛ renouationis adijcere de benignitate nostra dignaremur. Nos igitur qui ꝓ tuitione ꝛ defensione ecclesiarū bonoꝝ ꝛ cõsuetudinū p̄scriptarū ac ꝑsonarū ecclesiasticarū feruēter laboram⁹ huiusmodi supplicationib⁹ inclinati/ omnes libertates/ gratias/ imunitates/p̄rogatiuas/cõsuetudines laudabiles ꝛ p̄scriptas indulgētias/bona/priuilegia ꝛ indulta a Romanis pontificibus ꝑ aplicas aut alias quascūq; litteras vobis ꝛ ecclesijs ac monasterijs vestris p̄dictis concessas ꝛ cõcessa/necnõ libertates ꝛ cõsuetudines laudabiles /exēptiones ꝛ saluagardias secularium exactionū a quibuscūq; diuis impatorib⁹/regib⁹/principibus/vel alijs christifidelibus vobis ꝛ eisdē vr̄is ecclesijs ac monasterijs indultas datas ꝛ ꝯcessas tenores oim habētes p̄sentib⁹ ꝓ exp̄ssis sicut ea iuste ꝛ pacifice possidetis vobis ꝛ eisdē vr̄is ecclesijs ac monasterijs aucte nostra ꝯfirmam⁹/ illasq; ꝛ ea renouam⁹ ꝛ p̄sentis scripti patrocinio cõmunim⁹. Nulli ergo oino hoim liceat hanc paginā nr̄e cõfirmationis/ renouatõis/ ꝛ cõmunitiõis infringere/vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si quis aūt hoc attēptare p̄sumpserit/indignationē oipotentis dei/ ꝛ vniuersalis ecclesie se nouerit incursurū. Datū Basilee.x.kl. Martij. Anno a Natiuitate dn̄i M.cccc.xxxv.

Cõfirmatio decreti irrefragabilis domini Martini pape.v. Ne aliq̄ ordis nr̄i ꝓfessi/etiā p̄textu q̄rūcūq; lr̄arū sedis aplice vel legatorū ei⁹/ aut q̄ vi alia rõe ad aliquē aliū ordinē p̄ter cartusien̄ sine spālis capl'i generalis vl' abbatis cistercij licētia ꝛ ꝯsensu trāseant/aut eoꝝ abbates hmõi licentiam dare p̄sumant.

77

Acrosancta Generalis synodus Basilieñ in spũsancto legitime cõgregata vniuersalẽ ecclesiã rep̃sentans. Ad perpetuã rei memoriam. Dilectis ecclesie filijs Cistercieñ Cabiloneñ diocesis/ceterisq; monasterioꝝ ꝛ locorũ cistercieñ ordinis abbatibꝰ ꝛ cõuentibus Salutem ꝛ omnipotẽtis dei benedictionẽ. Sincere deuotionis affectus quẽ ad vniuersalẽ ecclesiã in vinea dñi etiam nobiscũ laborantes geritis nõ indigne meretur vt petitionibꝰ vestris in his p̃sertim ꝑ que iura ꝛ libertates vestre vtilius ꝯseruent̃ fauorabiliter ãnuamꝰ. Sane ꝓ parte vr̃a nob fuit hũiliter supplicatũ/ vt lr̃as felicis recordatiõis Martini pape. v. quarũ tenorẽ de verbo ad verbũ presentibꝰ inseri fecimus cũ ille ex accidente casu fortuito in parte destructe noscãtur innouare dignaremur. Quarũ quidã litterarũ tenor talis est. Martinus Ep̃s seruus seruorũ dei. Ad perpetuã rei memoriã. Experientia ipsa docet quod cũ qui ea vocatiõe qua sunt vocati nõ contenti/ priore vocatiõe derelicta se in vocationes recipiũt alienas/nunquã vel raro fructum bonũ afferunt/qui potius tam his quos reliquerunt quã illis quibꝰ vltimo adheserunt multiplices causas magni scandali ꝛ opprobrij subministrant/ ꝛ ꝓpterea/ac affectione ꝛ deuotione precipuis quas ad ordinẽ Cistercieñ gerimus merito inducimur vt quieti dilectorum filiorum Cistercieñ Cabiloneñ diocl/ ꝛ alioꝝ eiusdẽ ordinis monasteriorũ abbatũ ꝛ conuentuũ consulamꝰ ꝛ scandalis tam eorũ q̃ aliorum religiosorum quãtũ cum deo possumus occurramus. Sane sicut nuper ex relatione ꝓ parte dictorũ abbatũ ꝛ ꝯuentuũ coram nobis deducta cũ nõ parua mentis displicentia accepimus/nõnulli dicti ordinis professores/vel vt sic debite obedientie iugũ euadant/vel laxius viuere valeant/frugis vite melioris/aut alijs prima facie honestis apparentibus causis p̃tensis/de dicto ordine etiã pretextu litterarũ sedis ap̃lice seu legatorũ eius super hoc impetratarũ/aut alias temere, ꝑut hoc cautelosius colorare possunt/ad alios or

dines se transferūt/ ⁊ plerūq; in hmōi alijs ordinib⁹ parrochia
liū ecclesiarū/ aut alioꝝ beneficiorū ecclesiasticorū magis ping
uiū quā in ipso Cistercieñ ordine habere possunt regimina ꝓ-
curant/ interdū vero bona mobilia monasterioꝝ a quib⁹ rece-
dunt secū furtim asportant/ ⁊ vt plurimū vitā ducunt dissolu-
tā/ in graue aiarum suarū ꝑiculū/ diuine maiestatis offensam/
⁊ hmōi ordinū opprobriū/ necnon dānū ⁊ scandalū plurimoꝝ.
Nos igit̃ ꝓ debito officij pastoralis nobis diuinit⁹ iniuncti su
per his salubriter ꝓuidere volētes/ auctoritate aplica presenti
ꝑpetua ⁊ irrefragabili cōstitutione ꝓhibemus ne aliquis dicti
cistercieñ ordinis ꝓfessor/ etiā p̃textu quarūcūq; litterarū p̃dic
te sedis seu legatoꝝ eius/ aut alias quouis q̃sito colore/ ad ali
quē aliū ordinē/ fratrū cartusieñ ordine dūtaxat excepto/ sine
spāli generalis capli dicti ordinis/ vel abbatis cistercieñ ꝓ tpe
existētis licentia ⁊ cōsensu/ nisi ex legitima ⁊ iusta causa coram
ipso abbate vel generali ꝓcuratore dicti ordinis in Romañ cu
ria ꝓ tpe existente sufficiēter ꝓbata/ ac legitima ⁊ iusta repta/
transire quoquō p̃sumat. Transgressores em̃ ꝓhibitiōis hmōi
ad quecūq; officia ⁊ beneficia ecclesiastica tam p̃dicti cistercieñ
q̃ alterius ordinis ad quem se trāstulerint inhabiles esse/ p̃la-
tosq; ⁊ cōuentus monasteriorū ⁊ aliorum locorū ad quos pro-
fessores ipsi se transtulerint ⁊ recepti fuerint ad restitutionē et
satisfactionē omniū damnorū ⁊ interesse que dict⁹ ordo cister-
cieñ ex transitu ꝓfessorū hmōi ad alios ordines incurrerit ob-
ligatos ac astrictos esse volumus ⁊ decernim⁹ ꝑ p̃sentes/ cōsti
tutionibus aplicis ac statutis ⁊ cōsuetudinib⁹ monasterioꝝ et
ordini p̃dictoꝝ/ ⁊ alijs cōtrarijs nō obstātib⁹ quibuscūq;. Nul
li ẜ oino hoim liceat hanc paginā nostre ꝓhibitionis/ volūta-
tis/ ⁊ cōstitutionis infringere/ vel ei ausu temerario contraire.
Si quis autē hoc attemptare p̃sumpserit/ indignationē oipo-
tentis dei/ ⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli aploꝝ ei⁹ se nouerit incur-
surū. Datū Constantie Idus Januarij. Pontificatus nostri
Anno primo. Nos igitur huiusmodi supplicationibus incli-
nati prefatas litteras auctoritate vniuersalis ecclie inouam⁹/
volētes ⁊ auctē vniuersalis ecclie decernentes qd tenori hmōi

vbicunq; exhibitus fuerit vel ostensus in omnib⁹ stetur firmiter/ꝛ adhibeatur plena fides sicut eisdem litteris originalibus adhiberet si forent exhibite vel ostense. Per hoc autē nullum vobis de nouo ius acquiri volumus/sed antiquū dumtaxat si quod sit conseruari. Nulli ergo omnino hominū liceat hāc paginam nostre innouationis/volūtatis/cōstitutionis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attemptare presumpserit/indignacionē omnipotentis dei/ꝛ vniuersalis ecclesie se nouerit incursurum. Datum Basilee. xj. kl. Aprilis. Anno a Natiuitate dn̄i M. cccc. xxxvij.

His tēporib⁹ inter alias ordinis plagas quidā frater Martinus de ordine sancti Hieronymi in Hyspania surrexit/qui mirabiles nouitates cōtra ordinis formā introduxit/puta ꝙ abbates essent annales/biennales/ꝛ triennales/ꝙ illi de eoꝝ cōgregatiōe/celebrarent capitulū generale ꝛ nulli de ordine/ nisi abbati cistercij obedirent/cui fauebāt Hyspani in curia/adherentes dn̄o Eugenio pape/iiij/qui tunc magnū portum habebat/ꝛ illis similiter aurem dabat/mirabilesq; lr̄as ap̄licas illis de illa secta expediri faciebat/ꝛ in monasterio mōtissyon principaliter suas nouitates exequebant/cōtra quos sancta synodus optimā dedit ꝓuisionē/deinde ipse Eugeni⁹ factus papa iiij. postmodū Nicolaus. v. deinde Calistus. iij. secuti sūt cassando ꝛ reuocādo oēs ꝛ singulas hmōi eoꝝ impetratiōes/que ꝓpter nimiā ꝓlixitatē non inserunt/sed in archiuis cistercij cū alijs multis custodiuntur.

Et istos postmodū imitati sunt religiosi de Caraualle Mediolanesi/ꝛ de Septimo iuxta Florentiā qui cōgregatiōes volūtarias facere nisi sunt/se reformatos ꝛ obseruātes noiantes/et suis factionibus multos sibi incuria procurantes/sed cunctas eoꝝ impetrationes post maximos labores ordinis cassauit/ꝛ reuocauit domin⁹ Innocētius papa. viij. verus ordinis amator/vt patet per bullā suam super hoc expeditā que in Cistercio similiter cōseruatur.

Priuilegi⁹ dñi Eugenij pape. iiij. Perpetuo decreto ꝙ nulli ad monasteria seu dignitates abbatiales ordinis eligant vel ꝓmoueantur/ aut in abbates pficiantur/ seu ad illa vel illas per cõuentus aut aliquos dicti ordinis supiores admitti possint/ nisi primo saltē ꝑ integrum annū in dicto ordine probati fuerint/ ⁊ in eo ꝓfessionē regularem ꝑ monachos dicti ordinis emitti solitam emiserint quibuscunqꝫ aliis ordinationibus apostolicis cõtrariis quibuscunqꝫ.

Eugenius Eps seruus seruorum dei. Ad ppetuā rei memoriā. Meditatio cordis nostri assidua ad hoc vigilat ⁊ intendit/ vt regulares ordines ⁊ loca religionis titulo insignita/ ꝓut illa indigere cõspicimus/ ad statū salubrē ⁊ debitū reducant/ ne qđ absit apice ꝓuisionis destituta suffragio/ desolationis subiaceāt detrimento. Exhibita siquidē nobis pro parte dilecti filij Johānis abbat⁹ monasterij cistercień Cabiloneń diocesis petitio cõtinebat/ ꝙ cū sepe ad pleraqꝫ monasteria Cisterciēń ordinis/ ⁊ eorū abbatiales dignitates nõnulli de plerisqꝫ mundi partib⁹/ ordinū diuersoꝝ ꝓfessi/ ⁊ qñqꝫ clerici seculares ordinamēta/ laudabiles cõsuetudines ⁊ statuta/ ac regularē disciplinā dicti ordinis ignorantes ꝓmoueri cõtingat/ ꝓpter q̄s taliter ꝓmotos statutorū hmōi ignaros scđm illa viuere/ vel eorū sub ditos ad viuēdū instruere nō valētes/ grauia nõnūqꝫ

in eodē ordine scandala ⁊ detrimēta hactenus ꝓuenerūt/ac ꝓ
uenire timeaꝛ verisimiliter in futurū/ nisi suꝑ hoc aplīce sedis
ꝓuidentia suffragetur/ ꝓ parte dicti abbatis nobis fuit hūili-
ter supplicatū/ vt hmōi scandalis ⁊ detrimētis obuiare/ dictiꝫ
ordinis ⁊ eius salubriū institutorū directioni/ conseruationi/⁊
statui oportune prouidere de benignitate aplīca dignaremur.
Nos igiꝛ qui religiosarū ꝑsonarū quietē/ac piorū locorū con-
seruationē/augmentū/⁊ pacē ꝓcurari ⁊ ꝓpagari intensis desi-
derijs affectamus/hmōi supplicationibꝰ inclinati/ hac ꝑpetua
sanctiōe statuimꝰ ⁊ etiā ordinamꝰ qđ de cetero ad monasteria
siue dignitates abbatiales dicti ordinis nulli eligaꝛ/ seu etiā
ꝓmoueaꝛ/aut in abbates ꝑ̄ficiaꝛ/seu ad illa vel illas ꝑ con-
uentus ⁊ alios dicti ordinis suꝑiores admitti valeant ⁊ admit
tantur/nisi ꝑ̄mo saltem ꝑ integrū annū in dicto ordine ꝓbati
fuerint/⁊ in eo ꝓfessionē ꝑ monachos eiusdē ordinis emitti so
litam emiserint regularē. Decernētes quorūcūꝫ electiones si-
ue ꝓuisiones/aut ꝓmotiones/ quomōcunꝫ ⁊ qualitercunꝫ/
ac quauis auctoritate factas/irritas ⁊ inanes/nulliusꝫ existe-
re roboris vel momēti/cōstitutionibus ⁊ ordinationibus aplī-
cis/ceterisꝫ cōtrarijs nō obstantibus quibuscūꝫ. Nulli ergo
oino hominū liceat hanc paginā nostre ꝯstitutionis ⁊ sanctio-
nis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc
attemptare ꝑ̄sumpserit/indignationē omnipotētis dei/⁊ bea-
torū Petri ⁊ Pauli aplōrum eius se nouerit incursurū. Datū
Ferrarie. Anno Incarnationis dñice M. cccc.xxxviij. Idus
Decembris. Pontificatꝰ nostri Anno occauo.

Eiusdē. Perpetuū decretū. Vt de cetero
nullus abbas ordinis monasteriū cui ꝑ̄-
est absꝫ licentia ⁊ assensu capituli genera
lis resignare/aut illius regimini seu admi
nistrationi bonorum cedere quoquomō

possit/nisi dumtaxat hoc faciat in cõsisto-rio secreto põtificis/ ⁊ nõ alibi. Et ꝙ resig nationes abbatū aliter facte/ aut faciēde/ seu ꝓuisiones inde secute nullius robo-ris existant. Et nihilominus aliter resig-nantes/ ⁊ alij se virtute huiusmodi resig-nationū aut ꝓuisionū inde sequentiū in monasterijs intrudentes/ vel de regimi-ne se quoquō intromittētes excōcationis sententiā incurrant/ nō nisi ꝑ Romañ pō-tificem absoluendi.

Eugenius Episcopus seruus ser uorum dei. Ad ꝑpetu am rei memoriā. Ecclesiarū ⁊ monasteriorū cura nobis superna dispositione commissa angimur ⁊ quotidiana sollicitudine perurge mur/ vt illa eo ꝓuidentie studio gubernen-tur quo cordium scrutator almificus nihil in eis inueniat nota dignum. Cum itaqꝫ sicut exhibita nobis nuper ꝓ parte dilectorum fi-liorum Johannis abbatis monasterij Cisterciēñ/ Cabiloneñ diocesis ceterorumqꝫ cisterciēñ ordinis monasteriorum abba-tum petitio continebat. Nōnulli eiusdē ordinis monasteriorū abbates illa quibus ꝑsūt interdū minus honeste/ minusqꝫ de-bite gubernātes/ ⁊ vitā ducentes penitus dissolutā/ vt eiusdē ordinis correctiones effugiant ⁊ euitent inconsultis eorū con-uentibus/ pactisqꝫ tractatibus ⁊ cōuentionibꝰ inhonestis me-diātibus in Romañ curia/ vel in partibus etiā corā notarijs ⁊

fide dignis honestisq; ꝑsonis frequēter resignēt ac cedant/ ac
ꝑsonas indignas ⁊ insufficiētes/ q̄nq; etiā clericos aut p̄sbyte-
ros seculares/seu alioꝝ ordinū religiosos/qui disciplinas ⁊ ob
seruātias ac statuta ⁊ cōsuetudines dicti ordinis ignorātes eo
rum monachos in illis instruere nesciūt/ ⁊ illos ad eorū obser-
uantiā inducere nō curant/ad dicta monasteria ꝑ sedem apl̄i-
cam ꝓmoueri/ipsorūq; resignationes ⁊ cessiones cōfirmari ꝓ-
curent/ ꝓpter que monasteria ipsa inutilibus cōmissa rectori-
bus grauia sustinent in spiritualib⁹ ⁊ tēporalibus detrimenta
in nō modicū monasteriorū ⁊ ordinis p̄dictoꝝ p̄iudiciū ⁊ dam
num/ac scandalū plurimorū. Nos igitur quorū interest hm̄oi
morbo pestifero ꝓuidere/⁊ scandalis obuiare volentes/hac ꝑ-
petua sanctione statuim⁹ ⁊ ordinamus/ q̄ de cetero nullus ab-
bas ordinis p̄libati monasteriū cui preest absq; eiusdē ordinis
generalis capituli licentia ⁊ assensu resignare/aut illi⁹ regimi-
ni seu administrationi bonoꝝ cedere quoquomō possit/nisi so
lū ⁊ dum taxat in casu quo aliquis ex hm̄oi abbatib⁹ in mani-
bus nostris aut successorū nostroꝝ Romanī pontificū canoni-
ce intrantiū in cōsistorio nostro secreto/ ⁊ nō alibi/ suū mona-
sterium resignaret/taliq; monasterio sic resignato in eodē cōsisto
rio ⁊ nō alibi vel alio modo ꝓuideret/q̄oq; omnes ⁊ singule re
signationes ꝑ quoscunq; dictorū monasterioꝝ abbates/ alibi
vel aliter facte que suū effectū plene nō sunt sortite/ ⁊ imposte
rum faciēde/seu ꝓuisiones inde secute vel sequēde/effectu ⁊ vi
ribus careant/nulliusq; roboris vel momēti existant/ipsiq; vt
p̄fertur alias vel aliter resignātes seu regimini hm̄oi cedentes/
⁊ alij quicūq; in monasterijs p̄dictis/aut aliquo ipsoꝝ virtute
hm̄oi resignationū aut ꝓuisionū inde secuturarū se intruden-
tes/ vel de regimine eorūdē se quoquomō intromittētes/ ex-
cōis sententiā a qua nō nisi ꝑ Romanū pōtificē/preterq; in mor
tis articulo cōstituti/absolui valeant incurrāt ipso facto. Con-
stitutionibus ⁊ ordinationib⁹ apl̄icis/ac statutis ⁊ cōsuetudi-
nibus monasterioꝝ ⁊ ordinis p̄dictoꝝ ⁊ alijs cōtrarijs nō ob-
stantib⁹ quibuscūq;. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc
paginā nostre cōstitutionis ⁊ ordinatiōis infringere/vel ei au-

su temerario cōtraire. Si quis autē hoc attēptare p̄sumpserit/ indignationē omnipotētis dei/ ⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli aplorum eius se nouerit incursurū. Datum Florentie Anno incarnationis dñice M.cccc.xxxviij. Pridie Idus Martij. Pontificatus nostri Anno nono.

Eiusdem. Q abbates ordinis ap̄lica vel alia qua vi auctoritate ꝓmoti abbati cistercij/ qui generalis hic dicitur/ ⁊ ceteris/ visitatoribus/ reformatorib⁹/ ac superioribus ordinis subijciūtur oīno sicut alij ꝑ ordinē promoti. Cōtrariū presumētes sententia excōicationis late hic feriūtur.

Ugenius Ep̄us seruus seruorū dei. Ad futurā rei memoriā. Ad vniuersalis ecclesie regimen licet insufficientib⁹ meritis diuina disponēte clementia deputati nō possumus non turbari/ cū monasteria ⁊ alia loca regularia sentimus in aliqua parte ledi/ sed tunc ꝑfecto acerbiori dolore ꝯfodimur cū vbi speciosiora esse solent enormi⁹ deformant. Sane ꝑ parte dilecti filij Iohānis abbatis monasterij Cisterciē Cabilonen̄ diocesis exhibita nobis nuꝑ petitio ꝯtinebat/ ꝙ nōnulli cisterciē ordinis abbates/ alij videlicet se ad abbatiales dignitates q̄s obtinent ꝑ ap̄licam sedē ꝓmotos. Alij vero electiones de eis ad dignitates sil'es factas/ ⁊ ꝑ sedem fuisse confirmatas eandē asserentes/ ⁊ eo p̄textu se fore exēptos ad capitula generalia dicti ordinis accedere/ visitatorib⁹ quoqꝫ ⁊ reformatoribus ordinis eiusdē parere negligunt ⁊ recusant/ p̄dictū abbatē generalē/ visitatores ⁊ reformatores hmōi cōtēnentes/ in ipsoꝝ vili-

pendiū/ac scandalū totiꝰ ordinis nō modicū ⁊ iacturā. Quare ꝓ parte dicti abbatis nobis fuit hūiliter supplicatū/ vt sup̱ his oportune prouidere de benignitate aplica dignaremur. Nos itaq̧ q̄ ordinū ⁊ monasterioꝝ quorūlibet curā gerimꝰ generalē quorūq̧ interest sup̱ talibꝰ ꝓuidere cupieñ/ vt ordo ipe ⁊ illiꝰ ꝑsone p̄sertim in dignitatibꝰ cōstitute in caritatis ⁊ obedientie vinculo cū abbate p̄fato/ ⁊ alijs eoꝝ sup̱ioribꝰ se ꝯformēt/ eisq̧ iuxta statuta ⁊ ordinatiōes ac laudabiles consuetudines dicti ordinis pareāt ⁊ intendāt/ aucte aplica/ tenore p̄sentiū declaramꝰ q̄scūq̧ ordinis p̄fati abbates/ aplica vel alia quauis aucte ꝓmotos/ illorū etiā quorū electiones ad abbatiales dignitates sunt eadē aplica vel aucte alia cōfirmate/ nullatenꝰ ꝓpter ꝓmotiones vel cōfirmationes hmōi ab abbate/ ordine/ visitatoribꝰ/ ⁊ reformatoribꝰ hmōi fuisse vel esse exēptos. Decernentes eos ⁊ q̄scūq̧ alios aplica vel alia quauis aucte hmōi de cetero ꝓmouendos/ ac etiā illos quorū electiones confirmari in futurū ꝯtigerit vt p̄ferꝭ eisdē abbati/ ordini/ visitatoribꝰ/ ⁊ reformatoribꝰ/ illorūq̧ correctionibꝰ ꝓut ante erāt subditi subiacere ⁊ oīno subesse. Nos eñ oēs ⁊ singulos qui p̄textu ꝓmotionis seu cōfirmationis de se facte hmōi p̄sūpserint rebellionis/ ꝯtemptiōis/ vilipēsionis/ aut inobediētie ꝯtra patrē abbatē/ ordinē/ visitatores/ ⁊ reformatores/ hmōi ꝓ tēpore existentes/ cornua eleuare/ excōis sentētie decernimus subiacere. Cōstitutionibꝰ ⁊ ordinationibꝰ aplicis ac monasterij ⁊ ordinis p̄dictoꝝ/ iuramēto/ ꝯfirmatōe aplica vel quacūq̧ firmitate alia roboratis/ statutis ⁊ cōsuetudinibꝰ cōtrarijs non obstantibus quibuscūq̧/ seu si ꝓmotis ⁊ cōfirmatis/ seu forsan ꝓmouendis ⁊ cōfirmādis hmōi vel quibusuis alijs cōmuniter vel diuisim a sede aplica sit indultū q̄d interdici/ suspendi/ vel excōicari nō possint ꝑ litteras aplicas nō facieñ plenā ⁊ expressam ac de verbo ad verbū de indulto hmōi mentionē. Et insup̱ irritū decernimus ⁊ inane si secꝰ sup̱ his a quoquā quauis auctoritate scienter vel ignoranter cōtigerit attēptari. Nulli ergo oīno hominū liceat hanc paginā nostre declarationis ⁊ cōstitutionis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attē-

ptare pꝛeſumpſerit/indignationē omnipotētis dei/ ⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli apoſtoloꝝ eius ſe nouerit incurſurū. Datū Ferrarie Anno incarnatiōis dñice/M.cccc.xxxviij. Idus Decembris. Pontificatus noſtri Anno octauo.

Eiūſdē. Salutaris exhoꝛtatio ⁊ monitio ad capitulū generale vt male errata emēdent/et ſanctam religionis obſeruātiam cuſtodiant.

Ugenius Epūs ſeruus ſeruoꝝ dei. Dilectis filijs abbati Ciſtercij/ceteriſqꝫ abbatibus ⁊ monachis Ciſterciēſi oꝛdinis in generali capitulo apud ciſterciū cōgregatis. Salutē ⁊ aplīcam benedictionē. Inter ceteros in chꝛiſti eccleſia deo militantes monachoꝝ oꝛdines Ciſterciēſi oꝛdinē ſpeciali ſemꝑ caritatis affectu pꝛoſecuti ſumus/atqꝫ inherētes veſtigijs pꝛedeceſſoꝝ noſtroꝝ a quibus oꝛdo ipſe multis ⁊ magnis priuilegijs ac fauoꝛibus munitus ⁊ decoꝛatus extitit/ad ea indefeſſe pꝛoni ⁊ ꝓpitij fuimus que fauoꝛis augmentū/cōſeruationem ipſius oꝛdinis/ſalutem animarū ac ꝑſonarum eiuſdem/aut ipſi ꝑſpeximus/aut alias ꝑ alios reqſiti expediuiſſe ꝓ eius cōſeruatione cōperimꝰ. Cū autē vos ꝓut accepimus ſm oꝛdinis vr̄i cōſtitutiōes gnāle veſtri oꝛdinis caplm diebꝰ rogationū ꝓxie futurꝫ apud ciſterciū celebraturi ſitis/nos qm̄ qđ dolēter referimꝰ de abbibꝰ ⁊ monachis ac ꝑſonis monaſterioꝝ vr̄oꝝ ſepe graues q̄rimonias a diūſis ꝑſonis tā ex Hyſpaniaꝝ q̄ Galliaꝝ partibꝰ habuerimꝰ/ex debito nr̄i paſtoꝛal officij deuotionē vr̄am in dn̄o reqrimꝰ ⁊ hoꝛtamur q̄tenus ad hmōi note expurgationē ad ea ſtudioſe ⁊ diligēt velitis incūbē ꝑ q̄ timoꝛ dn̄i ſcūs in ꝑſonis eiuſdē oꝛdis vr̄i ꝑſeueret/reglarꝫ obſeruātie

neruus vigeat/ et caritatis vinculū totū ipsū ordinē cōplectatur/ hoc facile cōsequi poteritis collapsos nimiū mores tam generaliter q̄ specialiter abbatū/ monachorū/ et psonarū ipsius ordinis corrigendo/ nouas cōstitutiones saluberrimas edendo/ veteres tā pdecessorū nostrorum summorum pontificū q̄ ipsius ordinis vt stricti⁹ seruentur ordinādo et disponendo/ et ea que ad ius et honorē nostrū et aplice sedis ptinēt effectualiter obseruādo/ atq3 oia alia et singula faciēdo ad q̄ generalia capla hmōi a sanctis patrib⁹ instituta et ordinata esse noscunt. Sin aūt quod nō credim⁹ aliqui inter vos ad hec salutaria nra monita/ et vobis ex debito ordinis vri incūbentia executioni mādanda repugnātes/ aut min⁹ bene dispositi inuenirent/ nos aduersus hmōi psonas ne tot et tanta bona in vestro ordine impediant censuras ecclesiasticas/ debitos fauores/ et oportuna psidia q̄bus eorum temeritas cōpescat/ et alijs similia in futuris psumēdi facultas pcludat/ vestre deuotiōi pollicemur. Agite igit et habētes p oculis solū deū illa ipsa in hmōi celebratione capituli facere diligēter curetis/ ex quib⁹ exorte de monasterijs vris sinistre opiniones deleant/ ac laici qui vt accepim⁹ q̄nq3 pene cōpulsi fuerūt reformatiōi monasteriorum vestrorum man⁹ apponere exēplo vite et morū vestrorum bene edificent/ et ad que capla ipsa sunt adinuenta et instituta/ et quibus Cisterciē ordo felicia a nobis optata capiat incremēta/ ac vos demū post eterna premia apud nos et aplicam sedem dignis laudib⁹ ac fauorib⁹ potioribus decorari mereamini. Cōmisimus pterea dilecto filio Johāni abbati monasterij de Ouila in sacra pagina magistro et vestri ordinis in Romanā curia pcuratori generali aliqua circa pdicta/ deuotiōi vre ex nra parte referēda/ sup quib⁹ eidē psentiū latori volum⁹ tanq3 nobis plenā fidē a vobis impartiri. Datum Rome apud sanctū Petrum. Anno incarnationis dominice M.cccc.xliiij.xvj.kl. Aprilis. Pontificatus nri Anno quindecimo.

Eiusdem. Confirmatio puisionis ducū concesse p dominū Martinū papā.v.

Et conseruatores/iudices/ ⁊ executores pro directione causarum ⁊ negociorũ ordinis a sede apostolica deputati/ necnon notarii ⁊ tabelliones/ ⁊ alii quicunqꝫ ad hoc requisiti absqꝫ litteris de vidimꝰ/ seu de placet diocesanorũ ⁊ etiã absqꝫ licẽtia vel cõsensu quorũcũqꝫ p̄latorũ/ aut ordinariorꝫ/ vel officialiũ dictas litteras apl'icas suasqꝫ executiones quotiẽs requisiti fuerint exequi possint ⁊ debeãt. Nota q istud priuilegiũ est exp̄ssiꝰ quibusdã p̄cedentibꝰ in simi materia. Et Anno dñi M. cccc.xlix. dñs ep̄s Edueñ cardinalis p se ⁊ suos officiales vsum eiusdẽ priuilegii impedire nitebat in sua diocesi/ cui dñs cistercii restitit/ ⁊ in curia requestarũ Parisius sententiã ꝯtra ip̄m obtinuit/ A qua dñs cardinalis appellauit ad p̄lamentũ/ p quod ipse dñs cardinalis fuit cõdẽnatus ⁊ declaratũ q ordo hoc iure vti debebat. Sed quia sententia est multũ ꝓlixa/ ⁊ pro maiori parte verbis gallicis contexta hic omittitur ⁊ in archiuis cistercii cõseruatur.

Ugenius Epus seruus seruorũ dei. Dilectis filijs vni
uersis ꝛ singulis cõseruatorib⁹/iudicibus/et
executorib⁹ ꝓ directione causarũ ac negocio
rũ dilectos filios cistercij Cabiloneñ dioceß/
ꝛ alioꝝ vbilibet ꝯsistentiũ cistercieñ ordinis
monasterioꝝ abbates/ac cõuentus cõtingẽ-
tiũ/ꝑ aplice sedis litteras deputatis/ Salu-
tẽ ꝛ aplicam benedictionẽ. Humilibus suppli
cũ votis libenter annuimus illaqꝫ fauoribus ꝓsequimur opor
tunis. Dudũ siquidẽ felicis recordationis Martinus papa. v
p̄decessor noster litteras cõcessit tenoris subsequẽtis. **Mar
tinus** Eps seruus seruoꝝ dei. Ad futurã rei memoriã. Quod
antidota morbis hoc prestare solent statuta negocijs/sed ple-
rũqꝫ contingit/vt quod ꝓfuturũ putabatur iudicio noxiũ in-
ueniat experimẽto. Sane cũ dudum in exordijs pestiferi ꝛ an-
tiquati scismatis iam ꝑ dei gratiã extincti ad tollendũ scanda-
la que ꝓpter executionẽ diuersarũ litterarũ que ab his qui ꝓ
Romañ pontificib⁹ in diuersis obediẽtijs se gerebant in non-
nullis partib⁹ oriebant. Urbanus. vj. in sua obedientia nũcu
patus cõcesserit quibusdã p̄latis qđ in eoꝝ ciuitatibus ꝛ dioc
nõ posset fieri executio aliquarũ litterarũ apostolicaꝝ nisi p̄us
huiusmodi littere p̄latis ipsis vel eorũ officialib⁹ ad hoc depu
tatis exhiberent/ꝛ ꝑ ipsos approbate forent. Uerũ qr etiã de-
inde ipsi prelati seu officiales in consuetudinẽ traxerũt/ꝛ alicꝫ
pretextu statutoꝝ ꝓuincialiũ seu synodaliũ similiter seruant ꝛ
seruari faciũt/qꝫ litteras apostolicas nullus exequi audeat/ni-
si postqꝫ prelati seu officiales ipsi ꝑ suas litteras quas vidim⁹
seu placet nũcupant/mandẽt ꝛ cõcedant qđ possint exequi per
iudices in eis deputatos/ꝓpter quod executio litteraꝝ aplica
rum plus debito plerũqꝫ retardata fuit/ꝛ sepe ipse littere apli-
ce totaliter executiõe caruerũt in grauẽ iniuriã sedis aplice/et
enorme impetrantiũ preiudiciũ ꝛ grauamen. Nos igitur cen-
sentes rationi consonũ/vt quod hmõi scismatis calamitas in-
troduxit/pacis tempore auferat/concessionẽ p̄dictã ꝛ quecũqꝫ

statuta circa premissa quolibet facta auctoritate aplica teno-
re p̄sentiū/hoc sacro Constantien̄ approbante concilio/reuoca-
mus/cassamus/ꝛ etiā anullamꝰ/ ac volumus ꝛ decernimus q̄
iudices ꝛ executores quicūq̄ in litteris aplicis deputati/ ꝛ de-
putandi ꝛ alij quicūq̄ ad quos spectabit/ necnō notarij ꝛ ta-
belliones sup his requisiti vel requirendi/ absq̄ hmōi littera
vidimus seu placet nūcupata/ac etiā licentia vel cōsensu quo-
rūcunq̄ prelatoꝝ/patriarchali/aut alia quauis dignitate insi-
gnitorū/ ꝛ locorū ordinariorū/aut officialiū eorūdē/libere hu-
iusmodi litteras aplicas exequi debeāt atq̄ possint. Nos etiā
eadē auctoritate decernimꝰ oēs ꝛ singulas sentētias quas pre
dicti p̄lati ꝛ supiores/aut eoꝝ officiales cōtra hmōi iudices vel
executores/seu impetrātes ꝑpter executiones huiusmodi per
eos faciendas forsan inflixerint vel ꝑmulgauerint irritas ꝛ in
anes/ac nullius existere roboris vel momenti. Necnon quen-
cunq̄ qui contra premissa aliquid attemptare p̄sumpserit/ ab
exercitio iurisdictionis ecclesie per tres mēses ipso facto suspē-
sum. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nostre re-
uocationis/cassationis/anullationis/constitutionis ꝛ volūta
tis infringere/ vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem
hoc attemptare presumpserit/indignationē omnipotētis dei/
et beatorum Petri ꝛ Pauli apostolorū eius se nouerit incursu
rum. Datum Constantie secundo kl'. Maij. Pontificatus no-
stri Anno primo. Cum autem sicut exhibita nobis nuper ꝑ
parte dilectorum filioꝝ cistercij Cabilonen̄ diocesis/ ꝛ aliorum
Cistercien̄ ordinis monasteriorū abbatum ꝛ conuentuū peti-
tio continebat. Licet vt premittitur reuocatio/cassatio/ anul-
latio/ voluntas/ ꝛ cōstitutio huiusmodi processerint/ipsi tamē
abbates et cōuentus dubitent q̄ nihilominus apostolicas ab
eis pro suis causis ꝛ negocijs obtentas vobisq̄ directas litte
ras nisi premisse que vidimus seu placet nuncupate sunt litte
re desup habeant vestrū aliq̄ differant siue recusent executiōi
demādare. Nos igit̄ quoꝝ interest sup his oportune ꝑuide-
re/ dictasq̄ l̄ras ipsiꝰ p̄decessoris viribꝰ subsistere decernētes/

84

discretioni vestre per apostolica scripta mandamus quatenus vos et quilibet vestrum litteras vobis directas huiusmodi iuxta illarum continentiam atque formam quotiens super hoc pro parte dictorum abbatum et conuentuum vel aliquorum ex eis requisiti fueritis/etiam absque hoc quod huiusmodi nuncupate littere propterea petantur vel obtineantur exequi nullatenus omittatis/nostram et prefate sedis animaduersionem si quod absit secus egeritis non inmerito formidantes. Datum Rome apud sanctum Petrum Anno incarnationis dominice M.cccc.xlvj.v. Idus Februarij. Pontificatus nostri Anno sextodecimo.

Dedit pontifex iste prouisionem aduersus monachos ordinis se ad alios ordines quosque transferentes. Quam confirmat dominus Nicolaus eius successor.

Priuilegium domini Nicolai pape.v. Ut nullus ordinis cisterciensis professus ad quecunque alium ordinem preter cartusiensem etiam pretextu litterarum maioris peniten tiarij pape cuiuscunque tenoris existant absque abbatis cistercij licentia speciali causam rationabilem et vrgentem quare licentia huiusmodi concedi debeat summo pontifici allegatis audeat vel presumat quolibet se transferre. Contra facientes correctioni dicti abbatis et ordinis omnino subijciuntur/ipsique transire presumentes/et abbates eorum huiusmodi licentiam transeundi ad alium ordinem concedentes ipso facto ore apostolico excommunicationis sententie subijciuntur.

Caueant abbates ꝛ abbatisse ordinis dare hmõi licẽtias q̃ nulle essent ꝛ nihilominꝰ ore aplico sniam excõis incurrerẽt.

Jcolaus Eps̃ seruus seruorum dei. Dilectis filijs Cisterciẽ Cabiloneñ dioc̃/ac vniuersis ꝛ singulis alioꝝ vbilibet ꝯsistentiũ cisterciẽ ordinis monasterioꝝ abbatibꝰ ꝛ cõuentibꝰ. Salutẽ ꝛ aplicam beñ. Prouisiõis nr̃e debet ꝓuenire subsidio vt ius suũ cuilibet cõseruet. Hinc est q̃ nos tenorẽ quorũdã litterarũ felicis recordationis Eugenij pape. iiij. p̃decessoris nostri in registro suo repertũ ꝓ eo q̃ sicut exhibita nobis nuꝑ ꝑ parte vr̃a petitio cõtinebat/vos earundẽ lr̃arũ tenore asseritis indigere de registro ipso de verbo ad verbũ transcribi/ ꝛ ad vr̃e supplicationis instantiã p̃ntibꝰ annotari fecimꝰ/q̇ talis est.

Eugenius Eps̃ seruus seruoꝝ dei. Ad futurã rei memoriã. Regularẽ vitã ꝓfessis sic decet oẽm vagandi materiã omnẽq̧ inq̃etudinis causã amputare q̃ in eoꝝ vocatione ꝑsistant/ac sedulũ ꝛ deuotũ altissimo exhibeant famulatũ. Sane ꝑ parte dilectoꝝ filioꝝ patrisabbatis monasterij cisterciẽ Cabiloneñ diocesis/ꝛ alioꝝ cisterciẽ ordis abbatũ exhibita nobis nuꝑ petitio ꝯtinebat q̃ nõnulli monachi dicti ordinis/ Alij videlicet melioris frugis ficto colore/Alij vero vt iugũ obediẽtie ꝛ salutaris medicinã effugiãt discipline/ad alios regulares ordines se diuertũt/ꝛ vt in illis remanere libere possint licẽtiã aplice sedis in exq̃sitis coloribꝰ alijs satagũt obtinere. Nos igit̃ quoꝝ interest aiaꝝ ꝓuidere saluti/ꝛ hmõi salubre remediũ adhibere eorũdẽ pr̃is/ꝛ abbatũ supplicatiõibus inclinati/ harũ serie decernimꝰ/ꝛ etiã ordinamꝰ q̃ nullꝰ ordinis p̃fati ꝓfessus ad aliũ quẽcũq̧ p̃terq̧ cartusieñ ordinẽ/etiã p̃textu litteraꝝ maior̃ penitẽtiarij nr̃i/etiã si in illis plena ꝛ exp̃ssa de p̃sentibꝰ mẽtio habeat/absq̧ eiusdẽ pr̃isabbatis licẽtia speciali/cãm rationabilẽ ꝛ vrgentẽ quare licẽtia hmõi cõcedi debeat nobis vel successoribus nr̃s Romanis pontificibꝰ expresse ꝛ specifice allegantis

8 f

audeat vel presumat quomodolibet se transferre. Decernẽtes nihilominus cõtra faciẽtes eosdẽ correctioni sui abbatis ꝛ dicti ordinis oĩno subesse eosq; transeuntes ꝛ abbates eorũ ipsis ad aliũ preterq; dictũ ordinẽ cartusieñ / transeundi licentiã cõcedentes ipso facto excõicatiõis sentẽtie subiacere. Non obstã tibꝰ quibuscũq; priuilegijs ac indultis quauis aucte concessis vel cõcedendis / que quo ad hoc nullius decernimꝰ existere firmitatis / ꝛ alijs cõtrarijs quibuscũq;. Nulli ꝙ oĩno hoĩm liceat hanc paginã nostre cõstitutionis ꝛ ordinatiõis infringere / vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis aũt hoc attẽptare p̃sũpserit / indignationẽ omnipotẽtis dei ꝛ btõrũ Petri ꝛ Pauli aplõrum eius se nouerit incursurũ / Datũ Florentie Anno incarnationis dñice M.cccc.xxxviij.xvj.kl' Martij. Pontificatus nostri Anno Octauo. Ceterũ vt earundẽ litterarũ tenor sic insertus omnimodã rei seu facti certitudinẽ faciat ap̃lica auctoritate decernimus / vt illud idẽ robur eosdẽq; vim ꝛ vigorem dictus tenor ꝑ oĩa habeat que haberent originales littere supradicte / ꝛ eadẽ prorsus ipsi tenori fides adhibeatur qñcunq; et vbicũq; in iudicio vel alibi vbi fuerit exhibitus vel ostensus / ac eidẽ tenori stetur firmiter in omnibꝰ sicut eisdẽ litteris originalibus staretur si exhibite forent vel ostense. Per hoc autem nullũ ius de nouo acquiri volumꝰ sed antiquũ si quod habet tm̃modo conseruari. Nulli ꝙ oĩno hominũ liceat hanc paginã nostre cõstitutiõis ꝛ volũtatis infringere / vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attẽptare p̃sumpserit / indignationem omnipotẽtis dei / ꝛ beatorũ Petri ꝛ Pauli aplõru m eiꝰ se nouerit incursurũ. Datũ Rome apud sanctũ Petrũ. Anno incarnationis dñice M.cccc.xlviij.v. Jdus Aprilis. Pontificatus nostri Anno secundo.

Eiusdẽ. Cõfirmatio ꝛ inouatio decreti et cõstitutionis ꝑpetuo durature dñi Johãnis pape.xxiij.ꝑ quã statuit ꝙ nullus qui de dicto ordine nõ existat cuiuscũq; alte-

rius religionis/stat⁹/dignitatis/aut p̄mi nētie/etiā cardinalat⁹ aplica vel alia q̄ vi auctoritate possit vel debeat hr̄e/vl' quō libet impetrare/vel obtinere quācūq3 p̄si dentiā / gubernationē/ administrationē/ aut p̄minentiā/p se vel alios/diricte vl' in directe in ordine cistercieñ aut membris eius. vide textū.

Nicolaus Ep̄s seruus seruorum dei. Ad ppetuā rei memoriā. Inter cetera orbis ecclesias monasteria et alia pia loca monasteriū Cistercieñ Cabiloneñ diocesis/ac cistercieñ ordinē affectu beniuolo psequētes illa psonis eis p̄sidentibus libenter cōcedim⁹ que ipsarū ac monasterij et ordinis p̄dictorum fauorē et cōmoda respicē dinoscunt. Dudū siqdē Baldassari olim epi Tusculaneñ in sua obedientia de q̄ ptes tūc erant Johānis.xxiij. nūcupati/in fauorē dicti monasterij ac illi⁹ abbati/necnō coabbatū et abbatissar dicti ordinis p tpe existētiū emanarūt lr̄e tenoris subseqntis. Johānes ep̄s seru⁹ seruor dei. Ad ppetuā rei memoriā. Ad salutare regimē ac incremēta pficua dilectorū filiorū ordinis cistercieñ qui in agro plantat⁹ dn̄ico vberes fructus ad laudē diuini nominis et odorē suauitatis pducit assidue in vltimos orbis fines paterne cōsideratiōis dirigētes intuitus/et cupiētes vt eo vigilantius atq3 deuotius altissimo impendere valeant iugiter famulatū/quo maiori quietudine in contemplatione sedula diuinorū salubriter pfruentur/ ac deuotis supplicationibus dilectorū filiorū abbatis et cōuentus monasterij cistercieñ Cabiloneñ diocesis/necnon coabbatū et abbatissar dicti ordinis cistercieñ in hac pte fauorabiliter

annuētes hac p̄senti ꝯstitutione ppetuo duratura ⁊ auctē apl̄i
ca decernim⁹ statuētes ꝙ de cetero in p̄fato ordine cisterciēñ aut
ei⁹ mēbris/ null⁹ q̄ de dicto ordine nō existat/ cuiuscūqꝫ alteri⁹
religiōis/ ordinis/ stat⁹/ dignitatis/ aut p̄minētie fuerit/ etiā si
cardinalat⁹ dignitate fulgeret/ apl̄ica vel alia q̄uis auctē possit
vel debeat/ p̄sidentiā/ gubernationē/ administrationē/ aut pre
minētiā aliq̄s p se vel alios/ directe vel idirecte/ aut q̄uis q̄sito
colore quōlibet ipetrare/ obtinere/ regere/ administrare/ vl̄ gu-
bernare/ quōcūqꝫ aut qualitercūqꝫ. Decernētes exnūc irritū et
iane si sec⁹ sup his a quoqꝫ ⁊ q̄uis auctē sciēter vel ignorāter cō
tigerit iposterū quōlibet attēptari. Per p̄dicta vo nullū p̄iudi
ciū afferri volum⁹ alicui ex venerabilib⁹ frib⁹ nr̄is sancte Ro-
mane eccl̄ie cardinalib⁹ in p̄ntiarū in p̄fato ordie cisterciēñ gu-
bernationē/ cōmēdā/ administrationē/ seu p̄sidentiā aliq̄s ob-
tinēti/ q̄min⁹ illas gerere valeat ⁊ tenere iuxta formā lr̄aꝝ apl̄i
caꝝ eidē desup hacten⁹ ꝯcessarū. Nulli ḡ oino hoim liceat hāc
paginā nr̄e ꝯstitutōis ⁊ volūtatis infringere/ vel ei ausu teme-
rario cōtraire. Si q̄s aūt hoc attēptare p̄sūpserit/ idignationē
oipotētis dei/ ⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli aploꝝ ei⁹ se nouerit in-
cursurū. Datū Cōstantie. vij. kl̄. Februarij. Pōtificat⁹ nr̄i An
no. v. Nos igit̄ abbati ⁊ monasterio necnō coabbatib⁹ ⁊ ab
batissis p̄dictis ampliori desup adminiculo ꝓuidere cupieñ/ ac
lr̄as ⁊ tenorē aūdictos ratos habētes ⁊ gratos/ illos auctē apl̄i
ca ⁊ ex certa sciētia harū serie inouam⁹/ ac vim ⁊ vigorē hr̄e de
cernim⁹/ necnō decreta/ statuta/ ac oia alia ⁊ singula i dictl lr̄is
ꝯtēta/ ⁊ q̄cūqꝫ idesecuta eisdē auctē ⁊ scia ꝯfirmam⁹ ⁊ approba-
m⁹/ ac p̄ntis scripti p̄rocinio cōmunim⁹. Nō obstañ ꝯstitutiōi-
b⁹ ⁊ ordinatiōib⁹ apl̄icis/ necnō oib⁹ illis q̄ dict⁹ Baltasar eps
in p̄fatis lr̄is suis non obstare voluit ceterisqꝫ ꝯrijs q̄buscūqꝫ.
Nulli ḡ oino hoim liceat hāc paginā nr̄e innouatiōis/ ꝯstituti-
onis/ ꝯfirmatiōis/ approbatiōis/ ⁊ cōmunitiōis infringere/ vel
ei ausu temerario cōtraire. Si q̄s aūt hoc attēptare p̄sūpserit/
indignationē oipotētis dei/ ⁊ beatoꝝ Petri ⁊ Pauli aploꝝ ei⁹
se nouerit icursurū. Datū Rome apd̄ sctm̄ Petrū Anno icarñ
dñice M. cccc. liiij. iij. Noñ Octob. Pōtificat⁹ nr̄i Anno. viij.

Eiusdem. Benigna et exhortatoria monitio ad capitulū generale vt ordo reformetur et ad pristinā obseruantiā reducatur/ frequentando capitulū generale/ et scholares ad studia generalia mittēdo. Et ad cōpellēdū omnes auctoritate aplica/ dat potestatē abbati cistercij et quattuor primis/ necnō vniuersis illi caplo p̄sentibus q possint absolui ab omnib⁹. etc.

NIcolaus Ep̄s seruus seruorum dei. Dilectis filijs Cistercij alijsq abbatibus et monachis apud cisterciū ꝓ generali capitulo celebrando cōgregatis. Salutē et aplicam benedictionē. Et si omnes religiōis christiane ordines paterna diligim⁹ caritate/ ordinē tn̄ vestrū cisterciēsē ob nostrā ad sanctum Bernardū reuerentiā atq deuotionē singulari quodā cōplectimur affectu/ vt nō solū defendere illū et tueri/ grauaminibusq leuare/ sed ꝓ viribus augere atq ornare intendamus. Itaq vos in domino exhortamur/ vt ea in cōgregatione diligentia solito attentiore reformatione vestrorū monasteriorū facere curetis/ qua in re illud primū esse debebit/ vt summorū pontificū statuta et facta in alijs generalib⁹ capitulis decreta vestra specialiter de veniēdo statutis tēporibus ad capitulū generale/ de scholaribus ad generalia studia mittēdis/ et alia hmōi obseruent. Nos enī si a vobis aut vestrū parte erim⁹ requisiti aduersus p̄dictorum statutorū et decretoꝝ transgressores acerrime ꝓcedemus. Unde cistercij et quattuor primis ordinis abbatib⁹ compellendi ceteros siue abbates siue monachos in caplo congregatos

ad p̄dictā obseruationē cōcedimus p̄sentiū tenore auctoritate ap̄lica ptātem. Et vt oibus vobis bene vt speramus / et obedienter mādata exequētibus / p̄miū a nobis celeste nō desit vobisipsis q̄ cap̄lo intereritis vt cōfessorē eligere possitis qui a commissis / et ab excōicationū sentētijs alijsq3 censuris et penis etiā si talia forent ꝓpter que sedes ap̄lica esset merito ꝯsulēda vos semel tantū infra mensem postq3 hec fuerint in cap̄lo p̄sentate iniūcta penitētia possit absoluere auctoritate p̄dicta cōcedimus facultatem. Datum Rome apud sanctū Petrū. Anno incarnationis dn̄ice. M.cccc.xlviij. Pridie Idus Julij. Pontificatus nostri Anno secundo.

Pontifex iste concessit reuocationē impetrationū amplissimarum scismaticorū de Monte syon in Hyspania / Quā cōfirmat dn̄s Calistus papa .iij.

Priuilegiū dn̄i Calisti pape .iij. motu ꝓprio sup ampl issima reuocatione omniū bullarū / gratiarū / expectatiuarum / cōmendarū / reseruationū / et quarūcunq3 nominationū. prerogatiuarū / antelationū / declarationū / vnionū / et exceptionū / etiā p resignationē seu iuris cessionē / aut alias quibuscunq3 etiam cardinalibus seu officialibus curie concessarum / que super ordinem nostrū nullum locum habere possunt / ꝓut clarius et breuius dicitur in textu q3 aliter abbreuiari possint.

Calistus Epus seruus seruoꝝ dei. Ad futurā rei memoriam. Ad fructus vberes quos cistercień ordo in agro militantis eccl'ie plantat⁹ dextera domini velut arbor bona ꝓduxit hactenus et ꝓducit/ cōsiderationis nostre oculos extendentes apl'ici fauoris p̄sidiū sibi libēter impartimur/ ⁊ in his que solidationē status/ necnon perpetuā pacem ⁊ tranquillitatē eiusdem concernunt nos gratiosos ⁊ fauorabiles exhibemus. Cum itaqꝫ sicut ad apostolatus nostri ꝑuenit auditū/ ordini cisterciensi prefato/ ac illius monasterijs/ personis/ atqꝫ locis magna periculose desolationis dispendia iminere noscant/ ex eo quia nōnulli pretextu quarundā litterarū apostolicarū etiam ad vacatura se extēdentiū in dictis monasterijs/ atqꝫ locis prefici ⁊ preesse presumunt. Nos ne per hoc nostre cōscientie serenitas remaneat intranquilla/ taliū turbationū materias ab eodē ordine ꝓpellere/ p̄missisqꝫ scandalis ⁊ incōuenientijs quantū nobis ex alto ꝑmittitur obuiare/ necnō circa hoc salubre remediū adhibere cupień/ motu ꝓprio non ad alicuius nobis suꝑ hoc oblate petitionis instantiā/ sed ex certa nostra scientia ⁊ apostolice sedis ptātis plenitudine/ statuim⁹/ nostreqꝫ intētiōis fuisse ⁊ esse declaramus. Necnō horū serie concedim⁹ ꝙ nulla ꝑ nos aut sedē apl'icam/ seu nostra vel ipsi⁹/ aut alia quauis auctoritate/ in genere vel in specie/ sub q̄busuis formis aut verborū expressionibus/ ⁊ cū quibuscūqꝫ etiā indiuidualiū/ ⁊ aliarū derogatoriaꝝ clausularū/ etiā taliū ꝙ illis ꝑ queuis alia apl'ica/ litteras/ priuilegia/ ⁊ indulta ipsis etiā signanter specifice ⁊ expresse derogātia mime derogatū fuisse/ vel esse censeatur/ seu derogari non possit/ vim ⁊ effectū habentibus/ ceterisqꝫ effectui p̄sentiū preiudicialibus clausulis ac decretis irritantib⁹ quibusuis ꝑsonis cuiuscūqꝫ status/ gradus/ dignitatis/ ordinis/ vel cōditionis/ etiā si sancte Romań ecclesie cardinales/ aut sedis apl'ice officiales/ seu epi/ aut alteri⁹ ordinis abbates/ etiam motu ⁊ sciētia silib⁹/ seu ad regū/ ꝑncipū/ vel p̄latoꝝ quorūlibꝫ supplicationē/

vel aliquoꝝ resignatoꝝ beneficioꝝ iuris cessionē vel recōpen-
satiōis/aut alio quouis intuitu/ seu in earū fauorē cōcessa hac
tenus vel imposterum cōcedenda/ expectatiue/ cōmende/ aut
alie queuis littere/facultates/noīationes/⁊ mandata/ necnon
p̄rogatiue/antelationes/declaratiōes/exceptiones/ p̄uilegia/
⁊ indulta/ac facte ⁊ forsan faciende etiā de p̄mo vacaturis mo
nasterijs/p̄laturis/dignitatib⁹/⁊ locis dicti ordinis sp̄ales re-
seruationes/quorū omniū tenores/ac si de verbo ad verbū in
serti forent p̄sentibus haberi volumus ꝓ expressis/ ⁊ que suū
nondū sortita sunt effectū/quorūq; vigore in ip̄is monasterijs
aut eoꝝ aliquo nō est alicui ius quesitū/ad monasteria/ p̄latu-
ras/abbatiales/⁊ alias dicti ordinis dignitates/ ⁊ loca etiam
vtriusq; sexus ordinis hmōi aliqualiter se extendāt/ aut quō-
libet se extendere possint siue debeant/nec monasterioꝝ ⁊ loco
rum hmōi cōuentus/religiose ꝑsone/aut vasalli/ etiā vtriusq;
sexus ad receptionē alicuius etiā auctoritate taliū litterarū et
ꝓcessuū exinde habitorū teneant̄/nec ꝓpterea interdici/suspē
di/vel excōicari possint/cassantes ⁊ irritantes/ac ꝓ infectis et
nullis habentes illa oīa ⁊ singula talia/expectatiuas/gratias/
facultates/litteras/noīationes/reseruationes/noīandi/reser-
uandi/vniendi/ac alia mandata ap̄lica suū effectū nondū sor-
tita/⁊ alia ꝑ que effectus p̄sentiū quōlibet impediri posset vel
differri/ac decernētes illis nullā in iudicio vel extra fidem ad-
hibendā fore/nec cōuentus ⁊ ꝑsonas eorūdē monasteriorū ad
receptionē eorundem p̄textu litterarū ipsarū teneri/necnō pro
ut est irritū ⁊ inane si quid secus suꝑ his a quoquā qua vis au-
ctoritate sciēter vel ignoranter in posterū cōtigerit attempta-
ri. Nō obstantibus si in facultatib⁹ ⁊ litteris seu mandatis hu
iusmodi tales apposite fuerint clausule/scilicet aut si locorū or-
dinarijs seu abbatib⁹/abbatissis/ vel cōuentibus dicti ordinis
vel quibusuis alijs cōmuniter vel diuisim ab eadē sede indul-
tum sit q̄d ad receptionē vel ꝓuisionē alicui⁹ minime teneant̄/
⁊ ad id cōpelli/aut ꝙ interdici/suspendi/vel excōicari non pos-
sint/ꝑ litteras ap̄licas nō facientes plenā ⁊ exp̄ssam ac de ver-
bo ad verbū de indulto hmōi mentionē. Per quā quidē clau-

sulā/aut cuiusuis alterius similis vel efficacioris clausule adie
ctionē vel appositionē decernim⁹ p̄sentibus nō fuisse sufficien-
ter derogatū/ac cōstitutionib⁹ ꝛ ordinationib⁹ ap̄lis/ priuile-
gijs quoq₃ ac statutis ꝛ cōsuetudinib⁹ ordinis ꝛ monasterioꝝ
iuramento/cōfirmatione ap̄lica vel quacūq₃ firmitate alia ro-
boratis/ceterisq₃ cōtrarijs quibuscūq₃. Nulli ergo oīno homi-
nū liceat hanc paginā nostroꝝ statuti/declarationis/ cōcessio-
nis/cassatōis/ꝛ irritatiōis infringere/vel ei ausu temerario cō-
traire. Si quis aūt hoc attemptare p̄sumpserit/ indignationē
omnipotētis dei/ꝛ beatoꝝ Petri ꝛ Pauli ap̄loꝝ eius se no
uerit incursurū. Datū Rome apud sanctū Petrū. Anno incar
nationis dñice. M.cccc.lviij.iij.kl̄.Maij. Pōtificatus nostri
Anno quarto.

Eiusdem/ Reuocatio auctoritatis visitā-
di ordinē concesse ep̄o Attrebateñ.

CAlistus Ep̄s seruus seruorum dei.
Ad futurā rei memoriam.
Romañ pontifex salutaribus operib⁹ libē-
ter intendens ad nōnulla facultates ꝛ p̄ui-
legia plerisq₃ cōcedēda nōnunq̄₃ varijs sua-
dentibus rationib⁹ inducit/ que demū si ex
cōcessionibus ipsis p̄iudiciū aut scandalū/
seu indignationis fomētū aliquod exinde
verisimiliter arbitret emersurū/negocioꝝ/ p̄sonarū/ locorum/
ꝛ tēpoꝝ qualitate pensata restringit/reuocat/ꝛ cōmutat/ pro-
ut in dño salubrius cōspicit expedire. Dudū siquidē certis tūc
expressis rationabilib⁹ causis adducti venerabilē fratrē nostꝝ
Johannē episcopum Attrebateñ/ p Lugduneñ/ Bisuntineñ/
Remeñ/Vienneñ/Senoneñ/Colonieñ/ꝛ Treuereñ p̄uincias
principaliū/Cluniaceñ/Cistercieñ/Cartusieñ/ꝛ Premonstra-
teñ/necnon quoꝝcūq₃ alioꝝ eorundē/ꝛ quoꝝuis/ etiā sancti
Benedicti/ꝛ sancti Augustini canonicoꝝ regulariū ordinum/

monasterioꝝ/domoꝝ/ꝛ locoꝛū/exemptoꝛū/ꝛ nō exemptoꝝ/re
foꝛmatoꝛē/ꝛ visitatoꝛē/vsq; ad nostrū ꝛ aplice sedis beneplaci
tū/auctoꝛitate aplica/motu ꝓpꝛio/ꝛ ex certa sciētia ꝯstituim⁹/
ꝛ deputauim⁹/cōmittētes ꝛ mandantes eidē vt ad ipsa pn̄ci-
palia/aliaq; monasteria/domos/ꝛ loca/exēpta/ꝛ nō exēpta in
quib⁹ id expedire cōspiceret/psonaliter se transferret/seu viros
timoꝛatos destinaret/ꝛ vice nostra/ea in capite ꝛ in membꝛis/
ac spiritualib⁹ ꝛ tempoꝛalibus iuxta eoꝛū regularia instituta/
ꝛ canonicas sanctiones/visitaret/refoꝛmaret/ ꝛ coꝛrigeret. Et
nihilominus visitationis huiusmodi officium exercendi/ac cō
tra earum psonas cuiuscūq; dignitatis existerent/etiā si abba-
tiali dignitate pꝛefulgerent inquirendi/illosq; coꝛrigendi/ pe-
nis debitis percellendi. Eos quoq; qui abbates nō essent pri-
uandi/ac dignitates/pꝛioꝛatus/ꝛ beneficia/quibus priuaren-
tur/alijs conferendi/ Capitula generalia Cluniaceñ/ ꝛ Cister-
cieñ oꝛdinū/etiam si tempus ex statuto vel cōsuetudine nō po-
stularent/cōgregari faciendi/antiqua statuta examinādi/ coꝛri
gendi/ꝛ denuo edendi/omniaq; pmissa ꝛ alia circa hoc opoꝛtu
na/gerendi/exercendi/faciendi/disponendi/ ꝛ oꝛdinandi/ac oꝛ-
dinata per eum sub censuris et penis inuocato ad hoc bꝛachij
secularis auxilio exequendi/contradictoꝛes cōpescendi/et alia
tunc expꝛessa faciendi/plenam ꝛ liberā per alias nostras litte-
ras concessimus facultatē/ volentes q; si contra abbates ad in-
quisitionem descendens aliqua priuatione exigentia repperi-
ret/pꝛocessus desup habendos nobis destinare curaret/ pꝛout
in eisdem litteris plenius cōtinetur. Cum itaq; sicut fidedig-
na pluriū relatione didiscim⁹ in pn̄cipali monasterio cisterciēn
generale capitulū abbatū ꝛ personarū dicti oꝛdinis annuatim
celebꝛari consueuerit/in quo per diffinitoꝛes pꝛouidi ꝛ discre-
ti visitatoꝛes ꝛ officiales idonei ꝛ necessarij deputantur/ad ei-
dem oꝛdinis monasteria et loca visitanda per quos erroꝛes et
vitia coꝛriguntur/ꝛ ad debite refoꝛmationis seriē rediguntur
ac oꝛdinē ipsum sub sincero felicitatis regimine/ꝛ vite mundi-
cia/inter ceteros oꝛdines audiamus clarescere/pariter et vige-

re/ita vt eiusdem episcopi visitatione non egeant de presenti. Nos eorum quieti et indemnitatibus cõsulere satagentes/ motu simili/ non ad alicuius nobis super hoc oblate petitionis instantiã/ sed etiam ex certa scientia/ beneplacitũ ipsum/ ac facultatem/ et litteras predictas/ ipsi episcopo cõcessas/ quarum tenorem ac si de verbo ad verbũ presentibus insert⁹ esset haberi volumus pro expresso/ cũ omnibus in eis contentis clausulis/ et habitis per eas ꝓcessibus quo ad ordinem cisterciẽn/ illiusq; monasteria ꝑsonas/ et loca dumtaxat/ tenore presentiũ reuocamus/ irritamus/ rescidimus/ et eneruamus/ omnesq; et singulas monitiones/ lites/ et causas pendentes/ ac sententias cẽsuras/ et penas/ pretextu litterarũ earum contra aliquẽ seu aliquos ex eodem ordine cisterciẽn latas/ aut inflictas extinguimus/ supprimimus/ tollimus/ cassamus/ anullamus/ et etiam reuocamus/ decernentes ad ipsos cisterciẽn non extendi/ necnõ irritum et inane si secus super his et cõtra eosdem cisterciẽn/ vel aliquem eorundem/ ab ipso episcopo Attrebatẽn/ seu alio per eum deputato a quoquã quauis auctoritate scienter vel ignoranter attemptatũ forsan est hactenus vel imposterum cõtigerit attemptari/ districtius inhibentes eidẽ Johanni episcopo/ et quibusuis per eum deputatis/ ne contra ipsos cisterciẽn aliqd earũ pretextu presumant quomodolibet attemptare. Non obstantibus premissis/ necnon omnibus illis que indicti episcopi litteris volumus nõ obstare/ ceterisq; contrarijs quibuscunq;. Per hoc autem non intendimus eiusdem episcopi facultatis litteris quo ad alia monasteria personas et loca aliorum ordinũ in aliquo derogare. Nulli ergo oĩno hoĩm liceat hanc paginã nr̃e reuocatõis/ irritatiõis/ rescisionis/ eneruatiotionis/ extinctionis/ suppressionis/ cassationis/ anullatiõis/ inhibitionis/ et constitutiõis infringere/ vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attemptare p̃sumpserit/ indignationẽ omnipotentis dei/ et beatorũ Petri et Pauli apl'orum eius se nouerit incursurũ. Datum Rome apud sctm̃ Petrũ/ Anno

incarnationis dñice M. cccc.lviij. iij. kl. Maij. Pontificatus nostri Anno quarto.

Hic eps Attrebatẽsi/fuerat natus de Leponio in burgũdia Ibiq3 postea monachus niger ₇ abbas/cuius ꝑsumptioni po tenti virtute per appellationem publicam ₇ alia iuris remedia obuiauit abbas cistercij/₇ reuocationẽ istã impetrauit/ quam cõtra ipsum diligenter exequi mandauit/ cui⁹ virtute ordinis priuilegia ₇ libertates in suo integro manserũt. Si simile vbi vbi attemptaret/hui⁹ virtute ₇ exemplo ordinis persone se tu eri ₇ defendere deberẽt.

Priuileg. dñi Pij.pape.ij.

Generalis ₇ amplissima confirmatio omnium priuilegiorum/ immunitatũ/ libertatum/exemptionũ/conseruatoriarũ/gratiarum/omniũ indultorũ tam a sede apostolica q̃3 a regibus / ₇ quibuscunq3 alijs ordini cõiunctim vel diuisim concessorũ precipiendo vniuersis prelatis ecclesie/ ac vniuersis principibus/ ₇ communitatum rectorib⁹/ sub pena excõmunicationis quatenus abbates/abbatissas/ conuentus/₇ ꝑsonas ordinis dictis priuilegijs/imunitatibus/libertatib⁹/ ꝯseruatorijs/gratijs/₇ indultis pacifice vti ꝑmittant omni appellatione postposita.

Innocentius Eps seruus seruorū dei. Ad futuram rei memoriā. Et si quibuslibet psonis ecclesiasticis ac religiosis pser- tim illis qui mundi cōtemnentes illecebras in humilitatis habitu regi cunctorū princi- pum in abstinētia ꝛ diuinis officijs suas ani mas deuouerūt/ ex paterne pietatis officio teneamur assistere/ ꝓfessores tn̄ cistercieñ or dinis vtriusq̄ sexus eo feruētiori caritate cō plectimur quo ipsū ordinē in dei ecclesia cō- spicimur/ ꝛ insignē vberi dilectione ꝓsequimur/ vnde si qn̄ pri uilegia/ gratie/ ꝛ indulta ꝓ exaltatione ꝛ incremēto eiusdē or- dinis ac pace ꝛ tranquillitate in eo virtutū dn̄o militantiū per Romañ pontifices p̄decessores nostros/ aut imperatores/ ꝛ re ges cōcessa ꝛ indulta cōperimus/ vt perpetuā firmitatē obtine ant/ ea merenẗ aplici roboris clipeo communiri. Sane petitio dilectoꝝ filioꝝ abbatl Cistercieñ monasterij Cabiloneñ diocl/ eiusq̄ coabbbatū/ abbatissarū/ ꝛ conuentuū ordinis eiusdem nobis nuper exhibita cōtinebat/ qđ olim nōnulla ꝓuilegia/ im munitates/ exēptiones/ libertates/ gr̄e/ cōseruatorie/ ꝛ indulta p felicis recordatiōis Innocētiū. iiij: Alexandrū. iiij. Urbanū iij. Gregoriū. viij. Honoriū. iij. Clemētē. v. ꝛ q̄plures alios ro mañ pontifices p̄decessores nostros/ seu ꝓ Romañ pōtificib⁹ in eoꝝ obediētijs habitos/ ac etiā p recolēde memorie p̄latos pōtifices/ impatores/ ac Romañ/ ꝛ alios reges ꝓ augmēto di- uini cultus ꝛ saluberrimo statu ꝛ incremēto ordinis p̄libati cō- cessa fuerint pariter ꝛ indulta. Uerū sicut eadē petitio subiūge bat cū ꝯtingat interdū dicti ordinis ꝓfessores ꝯtra hmōi ꝓui- legia ꝛ indulta p locoꝝ ordinarios/ ac p̄latos/ et alios qui no- mē dn̄i inuanū recipere nō formidāt indebite molestari ꝓ par- te dictoꝝ abbatis cistercij/ coabbatū ei⁹/ abbatissarū/ ꝛ cōuen- tuū ordinis p̄libati nobis fuit hūiliter supplicatū/ vt hmōi pri- uilegijs/ gratijs/ ꝛ indultis/ ac lr̄is p̄decessoꝝ/ p̄latoꝝ/ pontifi- cū/ imperatoꝝ/ ꝛ regū p̄fatoꝝ robur aplice cōfirmatiōis adijce re/ ꝛ alias ad eorū ppetuū robur obtinendū ptes aplice ꝓuisi-

Nota de tenore

91

onis interponere de benignitate aplica dignaremur. Nos igi-
tur eorundē predecessorū vestigijs inherentes ac cupiētes trā-
quillitati ꝛ paci abbatū/abbatissarū/ꝛ conuentuū/ac ꝓfessoꝝ
huiusmodi quantū cum deo possumus ꝓuidere hmōi supplica
tionib⁹ inclinati priuilegia/immunitates/libertates/ exēptio-
nes/cōseruatorias/gratias/ꝛ indulta ꝑ quoscūq; Romanū pon
tifices ꝑdecessores nostros/seu ꝓ Romanū pontificibus in eoꝝ
obedientijs habitos abbatibus dicti monasterij Cistercij/ ei-
us coabbatibus/abbatissis/ꝛ cōuentib⁹ ordinis eiusdem con-
iunctim vel diuisim vt ꝑfertur cōcessis ꝛ cōcessa/necnō ꝑlatoꝝ
pontificū/impatoꝝ/regū/ac dn̄oꝝ tēporaliū litteras hmōi et
oia ꝛ singula in eis ꝯtenta ꝓut rite ꝛ iuste ac rationabiliter pro
cesserūt ꝛ ꝑfato ordini fuerunt seruata quoꝝ oim ꝛ singuloꝝ te
nores de verbo ad verbū ꝑsentib⁹ haberi volum⁹ ꝓ sufficiēter
expssis exnūc imperpetuū auctē aplica tenore ꝑsentiū approba
mus/ac etiā ꝯfirmam⁹ ꝛ ꝑsentis scripti patrocinio cōmunim⁹/
Uniuersos ꝛ singulos ecclesie ꝑlatos patriarchas/ꝑmates/ar
chiepōs/epōs/abbates/ꝑores/decanos/archidiaconos/ꝑpo-
sitos /archipbr̄os/officiales/ac alios i dignitate ꝯstitutos/ nec
nō ꝓcipes christianos q̄cūq; dignitate fulgētes/ꝛ eoꝝ officia
rios/Ciuitatū q̄ꝫ villaꝝ seu cōmunitatū rectores/ꝛ maiores ro
gātes/monētes/ꝛ hortātes attente eisq; ꝑ aplica scripta in vir
tute sctē obedientie ꝛ sub excōis pena districte ꝑcipiēdo man-
dātes quaten⁹ ꝑdictos abbates/abbatissas/ꝯuent⁹/ ꝛ ꝑsonas
ordinis ꝑnominati ꝑtactis priuilegijs/imunitatib⁹/ exēptioni
bus/libertatib⁹/gratijs/ꝯseruatorijs/ꝛ indultis ꝓut vsi sūt gau
dere ꝑmittāt pacifice ꝛ q̄ete cōtradictores ꝑ cēsurā ecclīasticā ꝛ
alia iuris remedia appellatiōe postposita cōpescēdo/ inuocato
ad hꝫ si op⁹ fuerit auxilio brachij seculari decernētes ea fore vbi
cūq; ꝛ q̄ñcūq; exhibita fuerint vel ostēsa in iudicio ꝛ extra im-
ꝑpetuū obseruāda/ac exnunc irritū ꝛ inane q̄cquid imposterū
ꝯtra approbationē/confirmationē/cōmunitionē/ ꝛ decretū nr̄a
hmōi a quoquā quauis auctoritate sciēter vel ignoranter cōti-
gerit quomodolibet attemptari. Nulli ergo oino hominū lice
at hanc paginā nostre approbationis/cōfirmationis/ cōmuni-

tionis/rogationis/monitionis/hortationis/mandati/ et cõsti-
tutionis infringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis au
tem hoc attẽptare presumpserit/ indignationẽ omnipotẽtis
dei/et beatorum Petri et Pauli aplorum eius se nouerit incursurũ.
Datum Mantue. Anno incarnationis dñice M.cccc.lix. Pri
die Non. Augusti. Põtificatus nostri Anno primo.

Qr. abbas Cistercij et quattuor primi pos
sunt compellere omnes abbates/ abba-
tissas/ et officiarios ad quodlibet annum
visitandũ capitulũ generale ad soluendũ
contributiões et subsidia sibi et suis mo-
nasterijs impositis/ et ad mittendũ studẽ
tes in vniuersitatib9 sub penis in statutis
aplicis et ordinis ɔtẽtis ipso facto.

Pius Eps seruus seruorũ dei. Di-
lectis filijs abbati monasterij
Cistercij Cabilonen. dioc./et quattuor pri
mis prib9 ordinis cistercien. Salt et aplicã
ben. Ad ea ex pastoralis officij debito li-
bẽter intẽdimus p q̃ monasteria et alia lo
ca vri ordinis in spiritualib9 et tẽporalib9
valeãt feliciter gubernari. Cũ itaqz sicut
exhibita nobis nuper p parte dilectorũ
filiorũ generalis capituli predicti ordinis
vestri cistercien. petitio continebat sint q̃plures abbates et ab-
batisse/ac alij officiarij dicti ordinis qui per se vel alios non vi
sitant anno quolibet capitulum generale/ac etiam contributi
ones et subsidia pro communi vtilitate ordinis sibi et suis mo-
nasterijs impositas seu imposita non soluũt nec studentes in

92

vniuersitatibus tenent. Nos igitur ad quos ptinet sup his salubre remediū adhibere capituli hmōi supplicationib⁹ inclinati vobis ⁊ cuilibet vestrū in pmissis defectuosos/aut ea adimplere nō curantes penas in statutis aplicis ⁊ regularibus eiusdē ordinis contentas ipso facto incurrere ⁊ incurrisse declarandi/ac palā ⁊ publice denūciandi/necnō penas ipsas in eos infligendi/⁊ ipsos ad satisfaciēdū ordini,put in eisdē statutis cōtinetur cōpellendi plenā ⁊ liberā tenore p̄sentiū cōcedimus facultatē. Nō obstante quacūq͛ cōsuetudine cōpositione/seu cōtradictione/aut alia quauis causa que in cōtrariū allegari possint statutis ipsis dūtaxat bene pensatis ceterisq͛ cōtrarijs q̄buscūq͛. Datū Mantue. Anno incarnationis dn̄ice M.cccc.lix.vij. Idus Augusti. Pontificat⁹ nostri Anno primo.

Q nullus princeps etiā fundatores monasteriorum pretextu hospitalitatis monasteria grauare/ aut vltra duas noctes ibidem seu in locis eorundē manere sub pena excōmunicatiōis late sententie p̄sumat. Q ratione ecclesiaꝝ parrochialium monasterijs annexarum que per perpetuos vicarios regi solent abbates in synodos ordinariorū comparere non tenentur/nec ad hoc compelli possunt. Q monachi ⁊ religiosi ordinis sub excōmunicationis et depositionis pena pro quacunq͛ causa vel querela inter eos mota in iudicio vel extra preterq͛ auctoritate

apoſtolica coꝛam quacūqꝫ perſona cuiuſ
cunqꝫ p̄eminentie etiam ſi regalis qui de
oꝛdine non fuerit per appellationē ~~cauſa~~ [casu]
nouitatis/vel alias aliquē de oꝛdine tra
here audeat. Sed coꝛam p̄latis oꝛdi-
nis aut generali capitulo reſpondere te-
neantur/ cōtrafaciens ſententiā excōmu-
nicationis incurrit/⁊ eoip ſo a ſuo iure ca
dit. Et ꝙ vidimus fides adhibeatꝛ ⁊c.

PIus Ep̄us ſeruus ſeruoꝛum dei. Ad
futuram rei memoꝛiā. In super
ne dignitatis ſpecula licet immeriti diſpo-
nente domino cōſtituti digna exauditione
vota ꝑſonaꝝ humiliū maxime diuinis lau
dibus ſacreqꝫ religionis obſeruātie dedita
rum apoſtolico fauoꝛe ꝓſequimur/⁊ ipſaꝝ
necnon monaſterioꝛū ⁊ locoꝛum regulariū
earundē ꝓfectibus ꝓuiſionis occurrimꝰ
gratia cōgruentis eaqꝫ monaſteria loca et
perſonas ab iniuſtis ⁊ illicitis grauaminibꝰ/vexationibus/ et
turbationibꝰ releuari volumus/ꝓut in domino ſalubꝛiter co-
gnouimus expedire. Sane ſicut exhibita nobis nuper pꝛo par
te dilectoꝛū filioꝛū capituli generalis ciſtercieñ oꝛdinis petitio
continebat ſepiſſime cōtigit diuerſa monaſteria ⁊ loca dicti oꝛ
dinis in diuerſis mundi partibus cōſtituta ꝑ ſeculares pꝛinci-
pes ⁊ dominos tempoꝛales/etiā monaſterioꝛū ⁊ locoꝛū huiuſ
modi fundatoꝛes/vel de genere eoꝛundē pꝛetextu hoſpitalita
tis/aut alias vtpote illa cū multitudine perſonatū copioſa in-
habitando/⁊ inibi per longū tempus pernoctando/ſtando/ et

manendo/ac magnos sumptus faciendo ꝛ bona eorundē con-
sumendo multipliciter grauari ꝛ opprimi/ac etiā cum aliqua ex
monasterijs ꝛ locis parrochiales ecclesias q̄ p ppetuos vicari-
os regi ꝛ gubernari solite sunt sibi annexas habeant locorū or
dinarij ꝛ diocesani dilectos filios abbates monasteriorū ꝛ lo-
corum predictorū ad cōparendū in suis synodis archiepalib⁹
ꝛ episcopalib⁹ cōpellunt/necnō aliqui ex religiosis eiusdē ordi
nis super nōnullis causis ꝛ querelis inter ipsos p tēpore mot̄
ad alios quā dicti ordinis iudices recurrūt in magnū dispen-
dium grauamen ꝛ vilipendiū monasteriorū locorū personarū
ꝛ ordinis predictorū. Quare p parte dictorū capituli genera-
lis nobis fuit humiliter supplicatū vt sibi sup his oportune p-
uidere de benignitate ap̄lica dignaremur. Nos igitur cupien-
tes sup his salubriter puidere hmōi supplicationibus inclinati
vniuersis ꝛ singulis dilectis filijs quorūcūq; monasteriorum ꝛ
locorum abbatib⁹ p tempore ꝛ cōuentib⁹ dicti ordinis aucto-
ritate ap̄lica tenore p̄sentiū indulgem⁹/ac etiā statuim⁹ ꝛ ordi-
namus qd̄ deinceps ppetuis futuris tēporibus nullus prin-
ceps secularis aut dn̄s tēporalis etiā si fundator monasterioꝝ
ꝛ locoꝝ ipoꝝ fuerit p̄textu hospitalitat̄ hmōi aut al̄s aliqd̄ ex
ipsis monasterijs grauare/ ꝛ vltra duas noctes inibi vel locis
ad ipsa monasteria ptinentibus sub pena excōis quā eos ipo
facto incurrere volumus remanere audeat vel p̄sumat/ sed de
his que sine grauamine eorundē monasteriorū ꝛ locorū mini-
strabuntur cōtentus existat/Et nihilomin⁹ eisdem abbatibus
dicta auctoritate cōcedimus/quod ratione dictarum parrochi
aliū ecclesiarū vt prefertur annexarū q̄diu in illis perpetui vi-
carij extiterint/ in prefatis synodis cōparere ꝛ interesse mini-
me teneant/ nec ad id per locoꝝ ordinarios huiusmodi seu ali
as a quoquā inuiti valeant compelli vel coartari decernentes
pcessus excōmunicationis aliasq; sententias ꝛ censuras/ac to
tum ꝛ quicqd in cōtrariū forsan attemptari cōtigerit exnūc ir-
rita fore ꝛ inania/preterea quibusuis monachis ꝛ religiosis di
cti ordinis etiam sub excōmunicationis ꝛ depositionis ordi-
nis pena/ne de cetero pro quacūq; causa vel querela inter eos

mota vel mouenda in iudicio vel extra ꝑterq̃ auctoritate apo-
stolica corã quacũq; persona cuiuscũq; dignitatis aut ꝑeminẽ-
tie/etiam si regalis/que nõ de dicto ordine fuerit ꝑ appellatio-
nem casum nouitatis vel alias aliquẽ ex ipsis religiosis trahe-
re presumant vel audeant /eadẽ auctoritate districtius inhibe
mus/sed ꝓ quibusuis suis causis ⁊ querelis religiosi ipsi corã
prelatis suis dicti ordinis ac demũ in capitulo generali huius-
modi cõparere/ac de iure ⁊ iusticia respõdere teneant̃/ quod si
secus egerint sententiã excõmunicationis hmõi incurrãt/ ac a
iure suo cadant eoipso/ Nõ obstantib⁹ cõstitutionib⁹ ⁊ ordina
tionib⁹ aplicis/ac statutl ⁊ cõsuetudinib⁹ monasterioꝝ locorũ
⁊ ordinis predictoꝝ iuramento confirmatione aplica vel qua-
cunq; firmitate alia roboratis ceterisq; contrarijs quibuscũq;/
aut si principib⁹ secularibus/ ⁊ dñis tẽporalibus/ ac religiosis
predictis/vel q̃busuis alijs cõmuniter vel diuisim a sede apo-
stolica indultũ existat/qđ interdici/suspendi/ vel excõmunica-
ri nõ possint ꝑ litteras apostolicas nõ faciẽtes plenam ⁊ expꝑs-
sam/ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionẽ.
Nulli ergo oĩno hominũ liceat hanc paginam nostrorũ indul-
ti statuti ordinationis/cõcessionis/decreti/inhibitionis/ ⁊ vo-
luntatis infringere/ vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis au-
tem hoc attemptare ꝑsumpserit/ indignationẽ omnipotentis
dei/ ⁊ beatorũ Petri ⁊ Pauli apostolorũ eius se nouerit incur-
surum. Datum Mantue Anno incarnatõis dñice M. cccc.lix
vij. kl. Augusti. Pontificat⁹ nostri Anno primo.

Qr dominus Cisterciẽ. ⁊ quattuor pri-
mi possunt reconciliare ecclesias ⁊ mona
steria ordinis sanguinis vel seminis effu
sione pollutas dummodo non de homi-
cidio/cum aqua ab aliquo episcopo be-
nedicta.

94

Pius Eps seruus seruorũ dei. Dilectis filijs Cistercieñ/de Firmitate/ d Pontigniaco/de Claraualle/ et de Morimũdo Cisterciẽñ ordinis/Cabiloneñ Antissiodoreñ et Lingoneñ dioces monasteriorũ abbatibus pñsentib9 et futuris. Salutẽ et aplicam benedictionẽ. Vestrarũ deuotionũ precibus benignũ impartientes assensum libẽter ea vobis cõcedimus gratiose que comodũ vestrũ respicere dinoscunt. Cum itaq3 sicut p parte vestra fuit pposi tũ corã nobis sepe cõtingat ecclesias et monasteria vři Cistercieñ ordinis per effusionẽ sanguinis vel seminis violari nobis humiliter supplicastis/ vt puidere vobis sup hoc de oportuno remedio ac de benignitate aplica dignaremur. Nos igitur vestris in hac parte supplicationib9 inclinati vobis et cuilibet vestrũ/ vt quecũq3 ecclesias et monastẽria vestri ordinis regularia hmõi quotiẽs fuerit oportunũ/ dũmodo ex homicidio illa polluta nõ fuerint reconciliare valeatis /aqua prius p aliquẽ antistitem vt moris est benedicta /auctoritate presentiũ cõcedim9 facultatẽ. Per hoc autẽ constitutioni que id pcipit per episcopos tantũ fieri/ nullum volumus imposterũ preiudiciũ generari presentibus ppetuo duraturis. Datum Mantue. Anno incarnationis dñice M.cccc.lix. vij. kl. Augusti. Pontificat9 nostri Anno primo.

Confirmatio indulti concessi per dominum Innocentiũ papam. iiij. Qr professi ordinis nostri possunt succedere in bonis parentũ ac si remansissent in seculo.

Pius Eps seruus seruorū dei. Ad futurā rei memoriā. Ad hoc diuina nos miseratio meritis licet insuffi cientibus supme ptātis ecclesiastice prin cipatū obtinere disposuit vt suam cuiqꝫ iusticiā ꝓut debitores existimus vbilibꝫ ministremus/ ꝛ que religiosis psonis sub suaui cōtemplationis iugo altissimo fa mulantibus p pdecessores nostros Ro manī pontifices cōcessa cōperimus illorū inherendo vestigijs dū a nobis petitur restaurationis ꝛ inno uationis munimine ꝓpensius solidemus hinc est qđ nos qua rundā felicis recordatiōis Innocētij pape.iiij.pdecessoris no stri litterarū quas diligenter inspici ꝛ examinari fecimus teno re de verbo ad verbū signis ꝛ caracterib⁹ dūtaxat exceptis p sentibus annotato/eas cū incipiant vetustate cōsumi ad dile ctorū filiorū Oratoꝝ generalis capituli ordinis cistercieñ sup plicationis instantiā auctoritate aplica innouamus/ ꝛ psentis scripti patrocinio cōmunimus. Tenor vero ipsarū litterarū ta lis est. Innocentius eps seru⁹ seruoꝝ dei. Dilectis filijs abbati Cistercij/eiusqꝫ coabbatib⁹ ꝛ cōuentibus vniuersis Ci stercieñ ordinis. Salutē ꝛ aplicam benedictionē. Deuotionis vestre precibus inclinati auctoritate vobis presentiū indulge mus/vt possessiones ꝛ alia bona mobilia ꝛ immobilia exceptꝭ feudalib⁹ que psonas fratrū ad monasteria vestra e seculo fu gientiū ꝛ ꝓfessionē facientiū in eisdē si remansissent in seculo ratione successionis vel quocūqꝫ alio iusto titulo ꝯtigissent pe tere ac retinere libere valeatis/cōtraria cōsuetudine nō obstan te. Nulli ergo oīno hominū liceat hanc paginā nostre concessi onis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attemptare psumpserit/indignationē omnipotētis dei/ et beatorū Petri ꝛ Pauli aplorū eius se nouerit incursurū. Da tum Lugduñ.ij.kl. Nouembris. Pōtificatus nři Anno quar to. Per hoc aūt cuiquā nullū ius de nouo acquiri volum⁹/ sed antiquū tantūmō conseruari. Nulli ergo oīno hominū li

95

ceat hanc paginā nostre innouationis ꝛ cōmunitionis infrige-
re/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attempta-
re ꝓsumpserit/indignationē omnipotentis dei/ ꝛ beatoꝝ Pe
tri ꝛ Pauli apostoloꝝ eius se nouerit incursurū. Datum Mā
tue. Anno incarnationis dominice M.cccc.lix. vij. kl. Augu-
sti. Pontificatus nostri Anno primo.

Confirmatio priuilegij concessi p dominum Bonifatiū papam. viij. Q de terris cultis ꝛ incultis ad ordinē spectantibus etiam quas alijs colendas trademus/ de quibus aliquis decimas seu pmitias nō percepit nullus a nobis/ vel cultoribus/ seu quibuscūqꝫ alijs decimas seu primitias exigere potest. Item cōfirmatio priuilegij Clemētis. vj. qꝫ abbates redeuntes ad monasteria nō tenentur compotū reddere bursarijs.

Pius Eps seruus seruoꝝ dei. Ad futurā rei memoriam Ex apostolice sedis ꝓuisione ac personarū ꝓsertim sub regulari habitu virtutū domino famulantiū deuotione ꝓuenire dinoscitur/ vt Romanꝰ pontifex quandoqꝫ predecessoꝝ suoꝝ Romanoꝝ pontificū gesta innouet ꝛ innouatione restauret/ac auctoritate aplica fulciat innouata/ hinc est qꝫ nos ad dilectoꝝ filiorum abbatis et totius generalis capituli ordinis Cisterciēn instantiā quasdā

fo. 94.

felicis recordationis Bonifatij viij. et quasdã alias Clementis vi. pdecessorũ nostrorum Romanõ põtificũ litteras inspici examinariqz diligenter et earũ cum incipiant vetustate consumi tenores psentibus inseri fecimus qui tales sunt. Bonifatius Eps servus servorum dei. Dilectis filijs vniuersis abbatibus abbatissis et cõuentibus ordinis cisterciensis tam psentibus qz futuris. Salutẽ et aplicam benedictionẽ. In ecclesie firmamẽto vester ordo nitore claro coruscans vniuersalẽ gregis dominici aulam illuminat et currentibus in stadio rectũ iter insinuat/quo ad salutis brauiũ facilius puenitur. Nos quidẽ ob hoc et propter magne deuotionis affectũ quẽ ad nos et apostolicã sedẽ habetis ordinẽ ipsum/ac vos et alios eiusdẽ ordinis professores intima caritate psequimur/ac sinceris affectibus excitamur/ad vestra et illorum cõmoda in quibus honeste possumus promouenda/Ideoqz premissorũ intuitu et obtentu dilecti filij nostri Roberti tituli sancte Pudentiane psbyteri cardinalis q tanqz pfati ordinis quẽ professus existit pmotor assiduus necessitates vestras/et dicti ordinis nobis reuerẽter exposuit/et sup illis nostre puisionis auxiliũ implorauit/vobis auctoritate psentium indulgemus/vt de terris vestris cultis et incultis ad ordinem vestrũ spectantibus quas alijs concessistis vel cõcedetis imposterũ excolendas/de quibus tamen aliquis decimas seu primitias non percepit nullus a vobis seu cultoribus terrarũ ipsarum/aut quibuscunqz alijs decimas seu primitias exigere vel extorquere presumat. Nos enim nihilominus irritũ decernimus et inane quicquid cõtra tenorẽ huiusmodi indulgentie fuerit attemptatũ. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginam nostre cõcessionis et constitutionis infringere/vel ei ausu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attemptare psumpserit/indignationẽ omnipotentis dei et beatorũ Petri et Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurũ. Datum Laterañ. xv. kl. Januarij. Pontificatus nostri Anno octauo. Clemens Eps servus servorum dei. Ad futurã rei memoriã. Apostolice sedis prouidentia circumspecta gesta etiam summorũ pontificũ attente prospiciens et considerans diligenter nonnunqz illa

96

cõmutat in melius ⁊ qñq̧ summouet vel suspendit cum causa rationabilis id exposcit/dudũ siquidẽ felicis recordatiõis Be-nedictus papa.xij.p̄decessor noster in ordinationib⁹ ⁊ cõstitu-tionib⁹ quas ꝓ vtilitate Cistercieñ ordinis edidit inter cetera statuit ⁊ etiã ordinauit q̉ abbates monasterioꝝ vel aliorũ lo-corum cõuentualiũ dicti ordinis regiminib⁹ p̄sidentes/si dum extra monasteria ⁊ loca ipsoꝝ cõsisterent de ꝓuentibus mona-steriorũ ⁊ locorũ ipsorũ/vel aliunde pecunias aliquas eos reci-pere forte cõtigeret in ipsorũ regressu ad monasteria ⁊ loca pre-dicta dictas pecunias traderent bursarijs in monasterijs ⁊ lo-cis huiusmodi deputatꝪ/si qua de pecunijs ipsis expendissent computatis. Abbates vero seu alij regiminibus presidentes si secus attemptare vel sibi talia retinere presumerent ab in-gressu ecclesie ac diuinis officijs post lapsum duorũ mensium a die regressus huiusmodi cõputandũ tãdiu suspensi existerẽt donec ea traderent bursarijs memoratis. Cũ aũt nuper ꝓ par-te dilectorũ filiorũ Johãnis abbatis cistercieñ/ac ceterorũ co-abbatũ suorũ pridẽ in ꝓximo generali capitulo congregatorũ cistercij/suo ⁊ omniũ aliorũ abbatũ cistercieñ ordinis nomine fuerit nobis huiliter supplicatũ/vt cum p̄missa eisdẽ abbatib⁹ ⁊ p̄sidentibus qui virtute sue regule plenã administrationẽ ha-bere noscunꝪ/⁊ iuxta regulã ip̄am debent de omnib⁹ ordinare grauia valde reddanꝪ/⁊ exinde videatur vilescere auctoritas officij pastoralis ac subditi se quo ad hoc supiores maioribus suspicãtes/in pluribus nõ obsequũtur superioꝝ nutibus sicut prius in animarũ suarũ salutis dispendiũ ⁊ contemptũ obedi-entie regularis/sup hoc de oportuno remedio prouidere salu-briter dignaremur. Nos cõsiderantes attentius/q̉ in tranql-litate cordis actori pacis accepti⁹ deseruiꝪ ex his ⁊ alijs ratio-nabilibus causis mouẽtib⁹ ad hoc animũ nostrũ inducti/⁊ eo-rundẽ abbatũ deuotis supplicationib⁹ inclinati penã suspensi-onis huiusmodi auctoritate ap̄lica p̄sentiũ tenore suspẽdim⁹/ quousq̧ sup hoc aliud duxerimus ordinandũ. Volentes ⁊ au-ctoritate eadem cõcedentes/q̉ si qui abbates seu p̄sidẽtes pe-nã huiusmodi incurrerũt ab illa p dilectos filios priores clau-

strales monasteriorũ et aliorum locorum suorũ quib⁹ sup hoc plenã concedim⁹ facultatẽ absolui valeant/ et cũ eis sup irregularitate p eos inde cõtracta forsitan dispensari. Nulli ergo oino hominũ liceat hanc paginã nostre suspensionis/ volũtatis/ et concessionis infringere/ vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attẽptare p̃sumpserit/ indignationẽ oipotentis dei/ et beatorum Petri et Pauli aplorum eius se nouerit incursurũ. Datũ Auinioneñ Non̄ Octobris. Põtificat⁹ nostri Anno primo.
Nos itaq dictorum abbatis et capituli in hac parte supplicationibus inclinati litteras ac tenores hmõi auctoritate p̃fata p̃sentiũ serie innouamus/ et p̃sentis scripti patrocinio cõmunim⁹. Per hoc aũt nullũ ius cuiquã de nouo acquiri volumus/ sed antiquũ si qd sit tantũmõ cõseruari. Nulli ergo oino hominũ liceat hanc paginã nostre innouationis/ cõmunitionis/ et volũtatis infringere/ vel ei ausu temerario ptraire. Si quis autem hoc attẽptare psumpserit/ indignationẽ omnipotẽtis dei/ et beatorũ Petri et Pauli aplorum eius se nouerit incursurũ. Datum Mantue Anno incarnationis dñice M.cccc.lix. vij. kl. Augusti. Puntificatus nostri Anno primo.

Q2 monasteria monialiũ de cetero tenebuntur soluere cõtributiones ordinis p generale capitulũ imponẽdas.

Pius Eps seruus seruorũ dei. Dilectis filijs Cistercien̄/ de Firmitate/ de Pontigniaco/ de Claraualle/ et de Morimũdo Cistercien̄ ordinis/ Cabilonen̄ Antisiodoren̄ et Lingonen̄ dioces monasteriorũ abbatibus. Salutẽ et aplicam benedictionẽ. Justis et honestis petentiũ votis libenter annuim⁹ eaq fauorib⁹ psequimur oportunis. Cũ itaq sicut p parte vestra fuit ppositũ coram nobis/ licet vos et dilecti filij

97

alij vestri coabbates monasteriorũ ꝛ locorũ Cisterciẽ ordinis certas contributiones ꝑ dilectos filios capitulũ generale eiusdem ordinis ex certis rationabilib⁹ causis ꝓ tempore imponẽdas iuxta ipositiones hmõi vt moris est ꝑsoluere debeatis ꝛ ꝑsoluatis ãnuatim / tñ dilecte in christo filie abbatisse ꝛ priorisse diuersoꝝ alioꝝ monasterioꝝ ꝛ locoꝝ monialiũ dicti ordinis cõtributiones ipsas ꝑsoluere differunt ꝛ recusant in ipsius ordinis dispendiũ ꝓ parte vestra nobis fuit humiliter supplicatũ / vt super his oportune ꝓuidere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur de p̃missis certam noticiã non habentes huiusmodi supplicationib⁹ inclinati vobis ꝛ cuilibet vestrũ per vos vel aliũ seu alios quascũq; abbatissas ꝛ priorissas monasteriorum ꝛ locoꝝ huiusmodi ꝓ tempore existẽtes / ad soluendum annuatim cõtributiões ꝑ capitulũ generale imponẽdas huiusmodi ſm statuta dicti ordinis quotiens fuerit oportunũ per censurã ecclesiasticam appellatione postposita cõpellendi ꝛ astringendi plenã ꝛ liberam auctoritate ap̃lica tenore presentium cõcedimus facultatem. Nõ obstantib⁹ constitutionibus ꝛ ordinationib⁹ apostolicis / necnõ statutis ꝛ consuetudinibus monasteriorũ locorum ꝛ ordinis predictoꝝ iuramẽto cõfirmatione apostolica vel quacũq; firmitate alia roboratis ceterisq; cõtrarijs quibuscũq; / aut si abbatissis ꝛ priorissis prefatis / vel quibusuis alijs cõmuniter vel diuisim a sede apostolica indultum existat quod interdici / suspendi / vel excõmunicari nõ possint per litteras apostolicas nõ facientes plenã ꝛ expressam / ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionẽ. Datũ Mantue Anno incarnatiõis dominice M.cccc.lix. vij. kl. Augusti. Pontificatus nostri Anno primo.

Notabile multum vtile ꝛ necessariũ.

Pro clariori intelligentia istorũ priuilegiorũ contra cõmendas notandũ ꝙ ordo sanctus a sui origine nõ legitur commendarũ plaga fuisse percussus/saltem in gallia nisi vsqꝫ circa annũ dñi. M.cccc.l. quo tempore in alijs ordinibꝰ cõmendarꝝ ignis inualescebat. Quobrem patres ordinis sibi p̄cauere cupientes/gratiã dñi Johannis pape.xxiij.nec nõ ipsius cõfirmationẽ a dño Nicolao p̄p.v.ac decretũ dñi Calisti pape.iij.premissa obtinuerũt. Tẽpore vero dñi Pij pape.ij.qui cepit circa annũ dñi M.cccc.lix. cõmendarꝝ incẽdiũ absqꝫ obstaculo diuersis medijs apertũ videbat̃/ita vt pene tota Vasconia maiorqꝫ francie ⁊ burgundie porcio sequi videret̃/multis discolis religiosis vt abiecto discipline iugo licẽtius suas explerent voluptates quãtũ poterãt fauẽtibꝰ. Ex quibꝰ multisqꝫ alijs obliquitatibꝰ vltra totalẽ statꝰ spũalis ⁊ monastici eneruationẽ/ac monasteriorꝝ in tẽporalibus spoliationẽ/grauissima alia secute sũt incõueniẽtia cõtributionũ videlicet maxima diminutio. Et nihilominꝰ expẽsarũ ꝓ alicuiꝰ defensiõis seu succursus impetratõe tã apud sedẽ apl̃icam ꝙ̃ erga principes solito abũdantiꝰ effusio. Ne aũt ordo totꝰ in preceps ⁊ ꝑditionẽ laberet̃ opꝰ fuit cisterciũ piã ordis matrẽ ex sua paupꝫtate mẽbrl ⁊ filijs ꝓ viribꝰ succurrere/⁊ inde ordis debita ad cisterciũ vehemẽtiꝰ sicut docent capituli generalis cõputationes crescere. Indeqꝫ etiã necesse fuit subsidia quedã caritatiua suꝑ ordinẽ ꝑ generale capitulũ extunc renouare ⁊ imponere. Iste eñi ⁊ sequẽtes ꝓuisiones contra tantos morbos nõ nisi cum maximis impensis obtineri potuerũt.

Non solũ ordo cõmendis istis tunc grauari cepit/sed etiam ꝑ vniuersa mundi climata plures ep̃i ⁊ eorũ officiales ceperũt pretendere vel vsurpare iurisdictionem ordinariam in monasterijs/⁊ suꝑ ꝑsonas ordinis. Alij a summo pontifice cõmissiones ad visitandũ loca ordinis impetrauerũt ⁊ illas exequi tẽptauerũt/sicut in Anglia dñs Cantuarieñ. In schocia dñs ep̃s sancti andree. In polonia.⁊c. Alij tam sua ptãte ꝙ̃ litterarum apl̃icarum vigore graues pecuniarũ exactiones a monasterijs exigebãt/⁊ abbates multũ affligebãt. Plures ꝙ̃ cõmẽdatarij

98

tam seculares/ et nonnulli inberbes/ spurij/ magnatorum quam vniuer
sorum aliorum ordinum professi non solum iurisdictionem in monasterijs
sibi commendatis vsurpabant/ sed etiam alia monasteria vtriusque
sexus ab illis dependentia visitatore/ et ad nutum disponere presume
bant/ cum tamen de sacris honestatibus et cerimonijs ordinis penitus
nihil scirent/ et minus curarent/ vnde et tanta excreuit in multis
regionibus discolia vt multi monachi et moniales quis esset ve
rus ordinis habitus ignorarent. Denique alius periculosissimus
nascebatur morbus/ scilicet quasi vbique assignatio pensionum
super monasterijs/ que tamen immortales reddebantur/ cum
eo decedente qui vnam recipiebat statim alteri conferebatur/
quandoque etiam eas permutabant et ad voluntatem transferebant.

Singulis annis prochdolor tantarum calamitatum clamores
cum eiulatu lamentabili ad generale capitulum deferebantur/ Ex qui
bus veri ordinis zelatores ingenti cruciatu affligebantur/ Vi
debant enim inimicos ordinis bona ipsius iuxta prophete maledic
tum deuorare/ Videbant multos ecclesie prelatos quasi ad totalem
status monastici desolationem et extinctionem esse resolutas/ Vi
debant non paucos ex potentioribus seculi principibus ambicio
sorum suasu nedum commendas recipere/ sed etiam terribili importu
nitate multis procurare. Videbant plures ex fratribus suis male
viuentes/ minas dare/ visitatoribus/ et patribus quod si in aliquo corri
gerent aut molestarent ilico monasterium in eorum despectum com
mendarent/ Videbant monachorum turbam maximam/ ad omnem dis
solutionis inordinationem paratam/ commendas/ vtpote statum in
quo laxatis habenis in viciorum turpitudinem nullo corrigente de
fluere possent/ affectare/ Videbant tantam rerum deordinationem quod
et ipsimet vltimi monasteriorum suorum abbates dicebant cum certi
tudine quod monasteria post eorum obitum commendarentur/ Videbant
plures de ordine extremas super his lamentationes effundere/
sed paucissimos qui occurrere vellent seu in aliquo adiuuare
curarent apparere/ vt iure ordo sanctus conquerendo dicere posset in
firmata est in paupertate virtus mea/ multos filios enutriui et ex
altaui/ ipsi autem spreuerunt et dereliquerunt me. Indies augebantur
et preualebant miserie et persecutiones/ et vnde ordini subuenirent

nō habebāt veri ordinis zelatores. Ad deū corda leuātes/ gemitibus et lachrymis terrā replebāt/ celū pulsabant curiā celestē constanti virtute ꝑ querendo auxilio sollicitabant.

Miserūt prius ad dn̄m Piū papā .ij. honestā ꝑ vnū de q̄tuor primis legationē/ qui tanq̄ ab olim notus pōtifici vt potuit ꝓuisiones istas obtinuit/ que et si vsq̄quaq̄ multis ad vota nō appareant/ fecerunt tn̄ quod potuerūt/ tum q2 necdū ꝓpter morbi nouitatē oportuna remedia nouerant/ tū quia vt dictum est quasi oēs orbis moderatores/ exceptis anglicis et Germanis/ ꝓ cōmendis cōspirasse videbant. Et idcirco nō que volebant ꝓ tunc obtinere potuerunt.

Demū altissimus in miscōia et miserationib9 afflictorꝫ gemitum respiciens deuotorū ordinis rursus corda inflammauit/ vt iterū pie memorie dn̄s Hymbertus abbas cistercij ad sanctissimū Sixtū papā .iiij. destinaret/ vbi post multos labores et optimorū priuilegiorū impetrationes/ vitam ꝓ grege suo finiuit/ illū imitatus verū pastorē qui pro ouibus aīam posuit.

Successu aūt tēporis odore et virtute dictorꝫ ꝑuilegiorꝫ multorū de ordine corda cōualuerūt/ et talib9 armis cōmuniti plures cōmendatarios etiā in suꝑmis curijs tam sūmi pontificis q̄ ꝑlamētorū Parif et Tholose alijsq̄ excelsis iusticie officinis inuaserūt et ibi dn̄o fauente maximū auxiliū in fauorē ordinis auxiliūq̄ dictorū priuilegiorū inuenerūt. Tandē deuoti ordinis amatores ex dictorū auxiliorū degustatione cōfortati pro felici cōsūmatione restaurationis et reparatōis ordinis/ nos p̄fatū Johannē abbatē cistercij licet omniū aliorꝫ minimū/ ad sanctissimi dn̄i Innocentij pape viij. pedes/ nullā a nobis excusationē recipere volentes/ ire coegerūt/ Quib9 nolentes volentes acquiescēdo benignissimū patrē et pijssimū pontificē/ ab ineunte quidā etate ordini deditū inuenimus/ qui sepi9 se verū ordinis ꝓtectorē et cultorē nominās et ope cōprobās/ ea q̄ loco suo habent liberalissime et ꝓmtissime cōcessit priuilegia.

Sed quia res tā grandes sine magnis expensis tractari nō possunt/ necesse fuit sollicitudinib9 istis currentibus/ generalis capli ꝓuidentiā aliqua suꝑ ordinem imponere subsidia. Cūq̄

multos minus gratos ad dictorũ subsidiorũ solutionẽ viderit dignũ duxit anno nonagesimo iuxta dñi Innocẽtij expressum mandatũ/moderationẽ circa ꝯtributiones annuas/iuxta multiplices ꝑcedentiũ tempoꝝ cõclusiones apponere. Tum ne ꝓpter defectũ solutionis cõtributionũ ordo indefensus desolet. Impossibile em̃ est hanc aut similẽ rẽpublicã etiã mendicantium nõ nisi cum magnis sumptibꝰ dirigere. Nullus aũt honestus animus diceret ordinis statũ esse relinquẽdũ. Tum ne de cetero ad dictorũ subsidiorũ impositionẽ seu ad banchariorũ cũ vsura refugiũ deinceps sit recurrendũ. Tum ne tãdiu cistercium/tenuis in tẽporalibus ordinis mater/ꝓ filijs longe ea potentioribꝰ contra iusticiã ⁊ equitatẽ amplius grauet. Tum vt habita decenti ꝓuisione ad supportandũ onera ordinis/omnia ipsius agenda cõcorditer sicut hactenꝰ tractẽtur/⁊ aduersarijs ipsius potenti virtute cõtradicat nobilissimaqꝫ ista priuilegia ad effectũ deducant. Nã cum nõnunqꝫ ad dictũ dñm Innocẽtiũ recurrendo sit dictũ ꝙ instantia quorundã principũ aliqua aduersus dicta priuilegia cõcesserit/paterna beniuolentia respondisse fertur. Amore dei ꝯsiderare nõ esse paruam rem vniuersalẽ regere ecclesiã/⁊ necesse est sepius in multis minoribus ipsis cõplacere principibꝰ/vt in maioribꝰ rei christianitatis assistant. Sed habetis optima ⁊ fortiora priuilegiarũ suffragia ⁊ ꝓpugnacula/defendite vos i iusticia/in qua ⁊ etiã apud nos fauores inuenietis rationabiles. Hec dicta sunt vt posteri aliquid de statu ordinis cognoscant/cognoscentesqꝫ ꝑsecutiones ordinis p̃missas/cautius ⁊ diligẽtius sub timore dei incedant/⁊ liberalius cõtributiones ꝑsoluãt/de quibus quolibet anno in generali capitulo fidelis ratio clare exhibetur.

Confirmatio decreti ⁊ cõstitutionis ꝑpetue dñi Johannis pape.xxiij.iã p dominũ Nicolaũ papã.v.ꝯfirmate. Qꝫ nullus qui de dicto ordine non existat cuiuscũqꝫ

alterius religionis/ status/ conditionis/ dignitatis/aut preeminētie/ etiam cardinalatus possit habere quācunq̧ p̄sidentiam/gubernationē/administrationē per se vel alios/directe vel indirecte in ordine cistercieñ Cū clausula q̧ fides adhibeatur vidimus sicut originali/vide ad longum textum quia melius ⁊ clari⁹ dici nō posset/Cum clausula q̧ trāsumpto fides adhibeatur.

Pius Ep̄us seruus seruorū dei. Ad perpetuā rei memoriā. Apostolice sedis nobis iniuncte desuper seruitutis officiū mentem nostrā excitat et inducit vt circa ea que pro statu prospero monasteriorū Cistercieñ ordinis/ ⁊ in illis pie vite dedicatarꝝ personarꝝ pro futura conspicimus operoꝭ studijs intendamus/⁊ his que ꝓpterea facta fuere cōperimus/ vt illibata persistant apostolici muniminis adijciamus firmitatē ⁊ ea concedamus que desuper sunt oportuna. Dudum siquidē a felicis recordationis Nicolao papa. v. p̄decessore nostro littere in quib⁹ bone memorie Baldasaris ep̄i Tusculaneñ tunc Johānis. xxiij. in sua obedientia de qua partes ille erant nūcupati inserunt littere emanarunt tenoris subsequētis. Nicolaus Ep̄s seruus seruorū dei. Ad perpetuā rei memoriā. Inter cetera orbis eccl̄ias/monasteria/⁊ alia pia loca monasteriū cistercieñ Cabiloneñ diocl

100

ac cisterciē̄ ordinē affectu beniuolo ꝓsequētes illa ꝑsonis eis
p̄sidentibꝰ libēter cōcedimꝰ que ipsarū ac monasterij ꝛ ordinis
p̄dictoꝝ fauorē ꝛ cōmoda respicere dinoscūtur. Dudū siquidē
Baldasaris olim ep̄i Tusculanē̄ in sua obediētia de qua par-
tes tunc erant Johannes.xxiij.nūcupati in fauorē dicti mona
sterij ac illiꝰ abbatis/necnō coabbatū ꝛ abbatissarū dicti ordi-
nis ꝓ tēpore existentiū emanarūt littere tenoris subsequētis.
Johannes Ep̄s seruus seruoꝝ dei Ad ꝑpetuā rei memoriā
Ad salutare regimē ac incremēta ꝓficua dilectoꝝ filiorum or-
dinis Cisterciē̄ qui in agro plantatus dn̄ico vberes fructꝰ ad
laudem diuini nominis ꝛ odorē suauitatis ꝓducit assidue in
vltimos orbis fines/paterne ꝯsiderationis dirigētes intuitus
ꝛ cupiētes vt eo vigilantiꝰ atq̧ deuotius altissimo impendere
valeant iugiter famulatū quo maiori quietudine in cōtempla
tione sedula diuinorū salubriter ꝑfruentur/ac deuotis suppli-
cationibꝰ dilectorū filiorū abbatis ꝛ cōuentus monasterij Ci-
sterciē̄ Cabilonē̄ dioc/ necnō coabbatū ꝛ abbatissarū dicti
ordinis cisterciē̄ in hac parte fauorabiliter annuētes hac p̄sen
ti cōstitutione ꝑpetuo duratura/ ꝛ auctoritate ap̄lica decerni-
mus statuētes/ q̧ de cetero in p̄fato ordine Cisterciē̄/aut eius
mēbris nullus qui de dicto ordine nō existat cuiuscūq̧ alteriꝰ
religionis ordinis status dignitatis aut p̄eminentie fuerit eti-
am si cardinalatꝰ dignitate fulgeret ap̄lica vel alia quauis au-
ctoritate possit vel debeat presidentiā/gubernationē/admini-
strationē/aut p̄eminentiā aliquis ꝑ se vel alios/ directe vel in-
directe/aut quouis quesito colore quōlibet impetrare obtine-
re/regere/administrare/ vel gubernare quōcunq̧ aut qualiter-
cūq̧ decernētes exnūc irritū ꝛ inane si secus sup his a quoquā
quauis auc̄te scienter vel ignorāter cōtigerit imposterū quōli-
bet attemptari/ꝑ predicta vero nullū p̄iudiciū afferri volumꝰ
alicui ex venerabilibꝰ fratribꝰ nr̄is sancte Romañ eccl̄ie cardi-
nalibꝰ in p̄ntiarū in p̄fato ordine cisterciē̄ gubernationē/com
mēdā/admīstrationē/seu p̄sidentiā aliq̄s obtinēti quominus
illas gerere valeat ꝛ tenere iuxta formā litterarū ap̄licarū eidē
desup hactenꝰ cōcessarū. Nulli ergo oīno hoīm liceat hāc pagi

nā nostre ꝯstitutionis ꝛ volūtatis infringere/vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si q̄s aūt hoc attēptare ꝑsumpserit/indignationē omnipotētis dei ꝛ beatoꝝ Petri ꝛ Pauli apl'oꝝ eius se nouerit incursurū. Datū Constantie. vij. kl'. Februarij. Pontificatus nostri Anno quinto. Nos igitur abbati ꝛ monasterio necnō coabbatib⁹ ꝛ abbatissis ꝑdictis ampliori desuꝑ aminiculo ꝓuidere cupieñ/ac litteras ꝛ tenorē antedictos ratos habētes ꝛ gratos illos auctoritate apl'ica ꝛ ex certa sciētia harū serie innouam⁹/ac vim ꝛ vigorem habere decernim⁹/ necnō statuta decreta ac oīa alia ꝛ singula in dictis litteris ꝯtenta ꝛ quecūq₃ inde secuta eisdē auctoritate ꝛ scientia confirmamus/approbamus/ꝛ ꝑsentis scripti patrocinio cōmunim⁹. Nō obstañ cōstitutionib⁹ ꝛ ordinationib⁹ apl'icis/necnō omnib⁹ illis que dictus Baltasar eps in prefatis litteris suis nō obstare voluit ceterisq₃ cōtrarijs q̄buscūq₃. Nulli ergo oīno hominū liceat hāc paginā nostre innouationis/cōstitutionis/cōfirmationis/ approbationis/ꝛ cōmunitionis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis aūt hoc attēptare ꝑsumpserit/ indignationē omnipotētis dei/ꝛ beatoꝝ Petri ꝛ Pauli apl'orum eius se nouerit incursurū. Datū Rome apud sanctū Petrū/Anno incarnationis dñice M.cccc.liiij. Noñ Octobris. Pontificatus nostri Anno Octauo. Nos igit᷑ pariformiter ex certa sciētia nostra singulas litteras ꝑdictas ratas gratas habētes illas et in eis cōtenta ꝛ inde secuta quecūq₃ auctoritate apl'ica harū serie innouam⁹/ac vim ꝛ vigorē habere foreq₃ subnixas decernim⁹ ac cōfirmam⁹ ꝛ approbamus ꝑsentisq₃ scripti patrocinio cōmunim⁹. Decernēdo q̄d ꝑsentiū trāsumpto alicui⁹ epālis vel superioris curie ecclesiastice sigillo munito/ac signo ꝛ subscriptione notarij publici signato in iudicio ꝛ extra tanq₃ ipsis ꝑinsertis ꝛ presentibus litteris si exhiberen᷑ plena fides adhibeatur ꝛ ꝑinde stetur/ac si ipse presentes ꝛ preinserte littere forent exhibite vel ostense/nec desuper alterius probationis aminiculum requiratur. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginam nostre innouationis/cōstitutionis/cōfirmationis/approbationis/cōmunitionis/ꝛ decreti infringere/vel ei ausu teme-

rario contraire. Si quis autem hoc attemptare p̄sumpserit/ in dignationē omnipotentis dei/ ⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli apostolorum eius se nouerit incursurū. Datum Mantue Anno incarnationis dominice M.cccc.lix. vij. kl. Augusti. Pontificatus nostri Anno primo.

Hanc in forma confirmat domin⁹ Innocentius papa. viij. in codice qui incipit. Regimini vniuersalis/ sicut dn̄s Sixtus papa. iiij. eā confirmauerat.

Cōfirmatio priuilegij domini Calisti pape. iij. Motu ꝓprio. ⁊c. super amplissima reuocatione omniū bullarū/ gratiarū/ expectatiuarum/ commendarū/ reseruationum/ ⁊ quarūlibet nominationū/ prerogatiuarum/ antelationū/ declarationum/ vnionū/ ⁊ exceptionū/ etiam per resignationē/ seu iuris cessionem/ aut alias quibuscunq̧/ etiā cardinalibus/ seu officialibus curie cōcessarum que sup̱ ordinē nostrum nullū locum habere possunt prout clarius ⁊ breuius dicitur in textu q̄ aliter abbreuiari possunt cum clausula/ Et vidimus fides adhibeatur.

Pius Eps seruus seruorū dei. Ad futurā rei memoriā. Licet ea que p predecessores nostros Romanos pontifices ꝓuide facta fuerunt/ ꝛ ab eis rite processerunt plenā obtineant firmitatē. Nos tamē illis interdum apostolici muniminis robur adijcimus/ vt eo firmius illibata persistant quo magis nostro fuerint p̄sidio cōmunita. Dudum siquidē felicis recordationis Calistus papa .iij. predecessor noster ex certis rationabilibus causis nōnulla statutū/ declarationē/ cassationē/ ꝛ irritationē pro vtilitate ꝛ cōseruatione monasteriorū ꝛ locorum ac religiosorū cistercien̄ ordinis motu ꝓprio ac ex certa scientia/ ꝛ de plenitudine aplice potestatis fecit/ ꝛ cōcessit ꝓut in ipsius p̄decessoris litteris quas diligēter in cancellaria aplica inspici ꝛ examinari fecim⁹/ ac quarū tenor inferius est insertus plenius cōtinetur. Nos igit̃ motu scientia ꝛ ptāte similib⁹ nō ad alicui⁹ instantiā sed de nostra mera liberalitate statutū/ declarationē/ cassationē/ ꝛ irritationē predicta rata ꝛ grata habētes/ illa ꝛ quecūq; inde secuta auctoritate aplica cōfirmamus/ ꝛ p̄sentis scripti patrocinio cōmunimus supplendo omnes defect⁹ si q̄ forsan interuenerint in eisdē. Necnō litteras ip̄as vim ꝛ vigorē habere ac virib⁹ subsistere decernim⁹ p̄sentes nō obstantib⁹ cōstitutionib⁹ aplicis/ ac omnib⁹ illis que dictus p̄decessor in eisdē litteris nō obstare voluit/ ceterisq; cōtrarijs quibuscūq;. Tenor vero ipsarū litterarū de verbo ad verbū sequit̃ ꝛ est talis. Calistus Eps seruus seruorū dei. Ad futurā rei memoriā. Ad fructus vberes quos cistercien̄ ordo in agro militantis ecclesie plantatus dextera dn̄i velut arbor bona ꝓduxit hactenus ꝛ ꝓducit consideratōis nostre oculos extēdentes aplici fauoris presidiū sibi libēter impartimur/ ꝛ in his que solidationē status/ necnō ꝑpetuā pacem ꝛ tranquillitatē eiusdē cōcernūt nos gratiosos ꝛ fauorabiles exhibemus. Cum itaq; sicut ad apostolatus nostri peruenit auditū ordini Cistercien̄ p̄fato ac illius monasterijs/ ꝑsonis/ atq; locis magna ꝑiculose

desolationis dispendia imminere noscant ex eo quia nōnulli pretextu quorundā litterarū aplicarum etiā ad vacatura se extendentiū in dictis monasterijs atq locis prefici et pesse presumunt. Nos ne per hoc nostre cōsciētie serenitas remaneat intrāquilla/taliū turbationū materias ab eodē ordine ppellere pmissisq scandalis et incōueniētijs quantū nobis ex alto pmittitur obuiare/necnō circa hoc salubre remediū adhibere cupientes motu pprio nō ad alicuius nobis sup hoc oblate petitionis instantiam sed ex certa nostra scientia et aplice potestatis plenitudine statuim⁹ nostreq intentionis fuisse et esse declaramus/necnō harū serie cōcedimus q nulla p nos aut sedē apostolicā seu nostra vel ipsi⁹ aut alia quauis auctoritate in genere vel in specie sub quibusuis formis aut verborū expressionibus/et cū quibuscūq etiā indiuidualiū et aliarū derogatoriarū clausularū etiā taliū q illis p queuis alia aplica litteras/priuilegia/et indulta ipsis etiā signāter specifice et expresse derogantia mime derogatū esse vel fuisse censeat/seu derogari nō possit vim et effectū habentib⁹ ceterisq effectui pntiū piudicialib⁹ clausulis ac decretis irritātib⁹ quibusuis psonis cuiuscūq status/gradus/dignitatis/ordinis/vel cōditionis/etiā si scte Romañ ecclesie cardinales/aut sedis aplice officiales/seu epi/ aut alterius ordinis abbates/etiā motu et scientia similibus/ seu ad regū/principū/vel prelatorū quorūlibet supplicationē/ vel aliquorū resignatorū beneficiorū iuris cessionē vel recōpensationis/aut alio quouis intuitu/seu in earū fauorē concessa hactenus vel imposterū concedenda expectatiue cōmende/ aut alie queuis littere/facultates/noiationes/et mandata/ necnō prorogatiue/antelationes /declaratiōes/ exceptiones/ priuilegia et indulta/ ac facte et forsan faciende/ etiam de primo vacaturis monasterijs/prelaturis/dignitatibus/et locis dicti ordinis speciales reseruationes quorum omnium tenores/ac si de verbo ad verbum inserti forent presentibus haberi volumus pro expressis et que suū nondū sortita sunt effectū quorunq vigore in ipsis monasterijs aut eorum aliquo non est alicui ius quesitū ad monasteria/prelaturas/abbatiales/et alias dicti ordinis

dignitates ⁊ loca etiã vtriusq; sexus ordinis hmõi aliqualiter
se extendunt/aut quõlibet se extendere possint siue debeant/
nec monasteriorũ ⁊ locorũ huiusmodi cõuentus religiose ꝑso-
ne/aut vasalli/etiã vtriusq; sexus ad receptionẽ alicuiꝰ/etiam
auctoritate taliũ litterarũ ⁊ ꝓcessuũ exinde habitorũ teneant̃/
nec ꝓpterea interdici/suspendi/vel excõicari possint cassantes
⁊ irritantes/ac ꝓ infectis ⁊ nullis habentes illa omnia ⁊ singu
la talia expectatiuas/gratias/facultates/litteras/nominatio-
nes/reseruationes/nominãdi/reseruandi/vniendi/⁊ alia man
data ap̃lica suũ effectũ nondũ sortita ⁊ alia ꝑ que effectus pre-
sentiũ quomodolibet impediri posset/vel differri/ac decernen
tes illis nullã in iudicio vel extra fidem adhibendã fore/nec cõ
uentus ⁊ ꝑsonas eorundẽ monasteriorũ ad receptionẽ eorun-
dẽ pretextu litterarũ ipsarũ teneri. Necnõ ꝓut est irritũ et ina-
ne si q̃d secus suꝑ his a quoquã q̃uis auctoritate scienter vel ig
noranter imposterũ cõtigerit attemptari. Non obstantibꝰ si in
facultatibꝰ ⁊ litteris seu mandatis huiusmodi tales apposite fu
erint clausule/scꝫ aut si locorũ ordinarijs/seu abbatibꝰ/ abba-
tissis/ vel cõuentibus dicti ordinis/vel quibusuis alijs cõmu-
niter vel diuisim ab eadẽ sede indultũ sit q ad receptionẽ vel
ꝓuisionẽ alicuiꝰ minime teneant̃/⁊ ad id cõpelli/aut q interdi
ci/suspendi/vel excõmunicari nõ possint ꝑ litteras ap̃licas nõ
facientes plenã ⁊ expressam ac de verbo ad verbũ de indulto
hmõi mentionẽ/ꝑ quã quidẽ clausulã aut cuiusuis alteriꝰ simi
lis vel efficacioris clausule adiectionẽ vel appositionẽ decerni-
mus p̃sentibꝰ nõ fuisse sufficienter derogatũ/ac cõstitutionibꝰ
⁊ ordinationibꝰ ap̃licis/p̃uilegijs quoq; ac statutis ⁊ cõsuetu-
dinibus ordinis ⁊ monasterioꝝ iuramento cõfirmatione ap̃li-
ca vel quacũq; firmitate alia roboratis ceterisq; cõtrarijs qui-
buscunq;. Nulli ergo oĩno hominũ liceat hanc paginã nostro-
rũ statuti declarationis/cõcessionis/cassationis/ ⁊ irritationis
infringere/ vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis aũt hoc at-
temptare p̃sumpserit/indignationẽ omnipotẽtis dei/ac beato
rũ Petri ⁊ Pauli ap̃loꝝ eius se nouerit incursurũ. Datũ Ro-
me apud sanctũ Petrũ Anno incarnatõis dñice M.cccc.lviij

103

iij. kl. Maij. Pontificatus nostri Anno quarto. Ceterũ qa difficile foret p̃insertas ꝛ p̃sentes litteras ad singula in quibus de eis fides forsan facienda fuerit loca deferre volumus ꝛ aplica auctoritate supradicta decernim⁹ ꝙ ipsarũ trãsumpto alicuius epalis vel superioris ecclesiastice curie sigillo munito ac signo ꝛ subscriptione notarij publici ꝛ legalis signato in iudicio ꝛ extra tanꝗ̃ in ipsis p̃insertis ꝛ p̃sentibus litteris si exhiberẽtur plena fides adhibeat/ac p̃inde stetur ac si ipse p̃inserte ꝛ p̃sentes littere forent exhibite vel ostense. Nulli ergo oĩno hominũ liceat hanc paginam nostrorũ cõfirmationis/cõmunitionis/suppletionis/voluntatis/ꝛ decreti infringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis aũt hoc attemptare p̃sumpserit/indignationẽ omnipotẽtis dei/ꝛ beatorũ Petri ꝛ Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurũ. Datũ Mantue Anno incarnationis dñice. M. cccc. lix. vij. kl. Augusti. Pontificatus nostri Anno primo.

Premissam bullã cõfirmat dñs Sixtus papa. iiij. in bulla q̃ incipit Regimini vniuersalis. Et similiter dñs Innocẽtius papa. viij. in bulla sub forma codicis/que incipit Regimini vniuersalis ecclesie.

Perpetuũ decretũ ꝙ bona monasteriorũ ordinis sint cõmunia ꝛ in monasterio cõseruentur/ꝛ per cõmendatarios seu eorum officiarios non alienentur. Et super hoc obedire debent ordinationi visitatorum ordinis appellatione non obstante. Et visitatio monasteriorũ cõmendatorum ꝛ aliorum eis subiectorum per

abbatem cistercij ꝛ quattuoꝛ pꝛimos so-
lum fieri debeat/ꝛ illos dumtaxat religi-
osi debent recipere/ꝛ in eoꝛum manibus
pꝛofessionem emittere. Ꝙ officiales mo-
nasterioꝛum cōmendatoꝛū qui debent es
se oꝛdinis ꝓfessi/subijciuntur coꝛrectio-
ni ꝛ punitioni patrum abbatū ꝛ alioꝛum
visitatoꝛū oꝛdinis/ꝛ si debitam ipsis mo
nasterijs ꝛ conuentibus nō prestiterint
obedientiā per ipsos visitatoꝛes coerce-
antur. Ꝙ abbas cistercij ꝛ quattuoꝛ pꝛi-
mi possunt gubernatoꝛes monasterioꝛū
huiusmodi ad illoꝛum reedificationem
et ad pꝛouidendum conuentui et ad fa-
ciendum ea que abbates tenerentur si
monasteria haberent abbatem compel-
lere. Ꝙ commendatarij eadem iuramen-
ta facere tenentur sicut abbates cum ad-
ditione ꝙ conuentibꝰ pꝛouidebunt suf-
ficienter de pane/vino/ꝛ pictantia per re-
ligiosos oꝛdinis et nō per seculares. Ꝙ
quamdiu monasteria sunt commendata
monachi tenentur annualem confessio-
nem facere/et suum pꝛopꝛium dare patri

visitatori seu alicui de quattuor primis. Et officiales spirituales et temporales monasteriorū comendatariorū sint pfessi ordinis/ et claues cartarū librarie et iocaliū custodiāt. Et officiales dictorū monasteriorum debent iurare corā conuētu q fideliter colligent bona/ defendent iura/ et ipsa fideliter exponent ad vtilitatem monasteriorum.

Nicolaus Epus seruus seruorū dei. Ad ppetuā rei memoriā Sup gregem dominicū nobis licet imeritis desuper creditū extēdentes vigilis speculatoris officiū in decore ac felici statu sacre religionis cisterciensis ingenti mentis exultatione reficimur, pspicientes potissime q monachi dicti ordinis p bonorū operū exercitiū et pclara sanctitatis merita pcedentes ceteros ad diuine maiestatis obsequiū retrahunt p exemplū vitam ducēdo pijssimā diuinisqz laudibus ex quib⁹ gloria tollitur altissimi acurati⁹ insistendo vnde digne ducimur eiusdē ordinis ac illi⁹ psonarum obuiare dispendijs/ et nostre puisionis ope/ ita salubriter puidere q ordo ipe illiusqz psone monasteria et loca optate felicitatis in spiritualibus et tēporalibus pficiant incrementis/ hinc est q nos dilectorū filiorū Johānnis abbatis cistercij ac generalis capituli ordinis cisterciēsi in hac parte supplicationib⁹ inclinati hoc ppetue cōstitutionis edicto auctoritate aplica et ex certa sciētia statuimus/ decernim⁹/ et declaram⁹ q omnia bona monasteriorum et alioz locorū dicti ordinis sint cōmunia/ et q vasa argen-

tea ⁊ clenodia ⁊ alia quecu̅q̅ bona ad decore̅ ⁊ ornamentu̅ ab-
batis ⁊ co̅uentus cuiuslibet monasterioru̅ eorunde̅ maneant ⁊
co̅seruentur in quolibet monasterio ordinis antedicti quodq̅
vasa clenodia ⁊ bona p̄dicta p comendatarios ipsoꝝ monaste
rioꝝ/ vel eoru̅ officiarios vendi vel alienari no̅ possint seu de-
bea̅t quoquo̅/ sed visitatores eiusde̅ ordinis officiarios predic-
tos ad obseruatione̅ statuti decreti/ ⁊ declarationis huiusmodi
p censuras ecclesiasticas ⁊ alia oportuna iuris remedia subla-
to cuiusuis appellationis obstaculo ap̄lica auctoritate co̅pelle-
re valeant/ ⁊ teneant. Uisitatio quoq̅ monasterioru̅ et locoru̅
eorunde̅ ac eis subiectoru̅ que in co̅menda̅ tenent ⁊ p tempore
obtineri co̅tigerit ad abbate̅ cistercien̄ ⁊ quattuor primos cuili
bet in sua generatione iuxta forma̅ antiquoꝝ priuilegioru̅ ei-
dem ordini concessoꝝ ptineat/ ac monachi ipsoꝝ monasterioꝝ
co̅mendatoru̅ abbate̅ cistercien̄ p tempore ⁊ quattuor primos
huiusmodi du̅taxat ad eade̅ visitatione̅ recipere/ ⁊ in eoru̅ ma-
nibus pfessione̅ emittere debeant ⁊ sint astricti. ipsiq̅ abbas ⁊
quattuor primi eosde̅ monachos visitare/ corrigere/ ⁊ punire
iuxta criminu̅ ⁊ excessuu̅ exigentia̅ punire debeant ⁊ teneant.
Officiales vero dictoꝝ co̅mendatoꝝ monasterioru̅ qui eiusde̅
ordinis religiosi fuerint vel exista̅t correctio̅i/ punitio̅i ⁊ eme̅da
tioni patru̅ abbatu̅ ⁊ alioꝝ visitatorum dicti ordinis sint subie
cti/ ⁊ si debita ipsis monasterijs ⁊ illoru̅ co̅uentibus seu mona-
chis no̅ prestiterint obedientia̅ p visitatores dicti ordinis pu-
nia̅tur ⁊ coherceant/ ac abbas cistercien̄ ⁊ quattuor primi/ nec-
no̅ quilibet ipsoru̅ gubernatores ⁊ co̅seruatores ipsorum mo-
nasterioru̅ co̅mendatoru̅ ad reedificandu̅ illoru̅ edificia neces-
saria ⁊ in bono statu manutenendu̅/ ac etia̅ ad puidendu̅ de-
bite ⁊ honeste co̅uentibus monasterioru̅ eorunde̅ ⁊ alia facien-
du̅ que abbates ibide̅ facere tenerent si monasterijs co̅menda
tis huiusmodi p̄siderent similiter co̅pellere valeant/ q̅dq̅ om-
nes ⁊ singuli co̅mendatarij monasterioru̅ eorunde̅ anteq̅ illo-
rum possessione̅ regiminis ⁊ administrationis bonoꝝ assequa̅
tur solitu̅ iuramentu̅ videlicet q̅ bona imobilia ad suu̅ mona-
steriu̅ ptinentia non vendent nec alienabunt/ aut im pignora-

bunt/seu de nouo infeudabunt/ et alias in forma solita ꝓut ve‑
ri abbates ipsorũ monasteriorũ pstare cõsueuerunt/ et q etiam
cõuentualib⁹ panẽ/ vinũ/ pictantiã p aliquẽ de fratribus dicti
ordinis et nõ p seculares psonas/ cerimonias vel alias dicti or‑
dinis honestates ignorantes/ ministrabit seu ministrari faciet
pstare debeant et teneant. Itẽ declaramus sufficere q qdiu mo
nasteria vel loca ipsa in cõmendã tenebuntur/ illorũ monachi
annualẽ dumtaxat faciant confessionẽ/ et suũ ꝓprium eoꝝ pa‑
tri visitatori aut alicui ex quattuor primis reuelent seu tradãt.
Quodq prior et supprior in eisdẽ cõmendatis seu cõmendandis
monasterijs officiales spirituales et temporales/ ac cellararius
qui claues cartarum librarie et aliorũ iocaliũ monasterij habe‑
at predicti ordinis professi et nõ officiales seculares existentib⁹
religiosis ordinis per cõmendatarios etiã si sancte Romanẽ ec‑
clesie cardinales fuerint instituant. Sacrista vero infirmarius
et portarius alijq officiales intra monasteria huiusmodi com‑
morantes corã cõuentibus eorundẽ monasteriorũ q illorũ bo
na temporalia recolligent tuebunt et defendent/ et bene colligi
facient/ ac ipsa exponẽt iuxta statuta apostolica de pmissis ex‑
pressam mentionẽ facientia iuramentũ prestare debeant et te‑
neantur. Decernentes irritum et inane si secus sup his a quoq
quauis auctoritate scienter vel ignoranter cõtigerit attempta
ri. Nulli ergo oĩno hominũ liceat hanc paginã nostrorũ statu‑
ti/ decreti/ declarationis/ et cõstitutionis infringere/ vel ei ausu
temerario ꝯtraire. Si quis autem hoc attemptare psumpserit
indignationẽ omnipotẽtis dei/ et beatorũ Petri et Pauli apo‑
stolorum eius se nouerit incursurũ. Datum Mantue Anno in
carnationis dominice M.cccc.lix. Pridie Nõn Augusti. Põ‑
tificatus nostri Anno primo.

Qr. visitatores ordinis nullius commen
datarij/ vel alterius quesito consensu pos
sunt omnia ordinis monasteria visitare

reformare personas corrigere eas ad alia
monasteria transferre et alias idoneas vs
qꝫ ad sufficientē numerum surrogari/nec-
non cōmendatarios eorūqꝫ negociorum
gestores compellere ad solutionē contri
butionum sicut abbates dictorū mona-
steriorum eorū predecessores/ ⁊ ad ple-
num visitationis ⁊ correctionis officium
exercere inuocato auxilio brachij secu-
laris.

Pius Eps̄ seruus seruorū dei. Ad fu-
turā rei memoriam. Inter cete-
ros ordines in vniuersali ecclesia stabilitos
quibus nos pretulit clementia saluatoris
Cisterciē̄ precipuis affectibus ꝓsequētes
pro singulorum ipsius ordinis monasterio
rum conseruatione vt in eis maiestas altis-
simi collaudetur iugiter in benedictionibus
gratiarū suiqꝫ gloriosi nominis cultus ⁊ sa-
cre religionis obseruantia vigeant/ aciem
attente considerationis extendimus/ac circa ea per que felici-
bus ipsorum successibus consulatur quantum nobis ex alto
permittitur partes nostre sollicitudinis fauorabiliter adhibe-
mus. Sane pro parte dilectorum filiorū Guidi cisterciē̄/ nec-
nō ceterorū cisterciē̄ ordinis monasterioꝝ abbatū nobis nuꝑ
exhibita petitio cōtinebat/ꝙ licet ex regularib⁹ institutis dicti
ordinis auctoritate apl̄ica approbatis/necnō de antiqua ⁊ ap-
probata hactenusqꝫ ac tāto tp̄e pacifice obseruata ꝯsuetudine

106

ꝙ in cõtrariũ memoria nõ existit visitatores ipsiꝰ ordinis ad vi
sitandũ illiꝰ monasteria ꝓ tempore deputati/ tam ꝓ directio-
ne ꝑsonarũ in eis altissimo famulantiũ ꝙ̃ ipsoꝝ monasterioꝝ
reformatione statutis temporibus singula monasteria p̄dicta
eisq̃ p̄sidentes ⁊ in illis sub regulari habitu degentes ꝑsonas
tam in capite ꝙ̃ in membris visitare ⁊ reformare/ necnõ in eis
quecunq̃ ad plenũ visitationis officiũ ꝑtinere/ac ipsarũ perso
narũ directionẽ cõcernere dinoscunt᷑/ſm deũ ⁊ instituta huius-
modi ꝑagere cõsueuerint ipsiq̃ visitatores iuxta cõmissi eis of
ficij debitũ ꝙ̃ plura ex monasterijs p̄dictis/que ꝑ diuersas eti-
am in dignitatibꝰ ecclesiasticis constitutas ꝑsonas in admini-
stratione vel cõmendã obtinẽtur visitare ⁊ reformare/ necnon
eorundẽ ꝑsonarũ correctioni ⁊ emẽdationi intẽdere voluerint
⁊ ꝓ posse tentauerint. Quia tamẽ administratores ⁊ cõmen-
datarij p̄dicti/siue eoꝝ vicarij vel officiales eos ad visitationẽ
⁊ reformationẽ huiusmodi quibꝰ ipsa monasteria ⁊ ꝑsone plu-
rimũ indigere noscũtur faciendas recipere ⁊ admittere/ necnõ
cõtributiones ad quas ratione monasterioꝝ eorundẽ ex cõces-
sione ⁊ ordinatione apostolica dicto ordini efficaciter obligan-
tur/⁊ quas eorũ p̄decessores dictorũ monasteriorũ abbates q̃
fuerunt ꝓ tẽpore ꝑsoluerunt contra iusticiã soluere recusarunt
hactenꝰ ⁊ recusant/ipsa monasteria in spiritualibꝰ ⁊ temporali
bus multipliciter deformata remanserũt/ac in eis non solũ re-
gularis obseruantia ⁊ monastica disciplina extincta sunt. Ve-
rum etiã in eorũ aliquibꝰ licet opulentissimis pauci residẽt mo
nachi/⁊ in plerisq̃ diuersoꝝ ordinũ ꝑsone labe apostasie ⁊ alijs
respersi criminibꝰ sine lege ⁊ timore domini viuẽtes cõmoran-
tur in grauẽ diuine maiestatis offensam religiõis opprobrium
ꝑniciosum exemplũ fideliũ/⁊ scandalũ plurimorũ. Quare pro
parte abbatũ p̄dictorũ nobis fuit humiliter supplicatũ/vt ordi
nis ⁊ monasteriorũ eorundẽ indẽnitatibus ne ad totalẽ ruinã
deformationẽq̃ deueniat oportune prouidere de benignitate
ap̄lica dignaremur. Nos igitur qui ex officij pastoralis mini-
sterio nobis licet imeritis superna dispositione cõmissi ecclesiaꝝ
⁊ monasteriorũ omniũ dispendijs occurrere ⁊ ꝑfectibus inten

dere iure tenemur hmoi supplicationibus inclinati auctoritate aplica hac ppetuo valitura cōstitutione statuim⁹ z ordinamus q ipsius ordinis visitatores qui p tempore erunt auctoritate psentiū absq alicuius licentia vel ꝯsensu quotiens oportunū fuerit omnia z singula ipsius ordinis monasteria/ etiā si illa q̄busuis psonis ecclesiasticis pontificali vel quauis alia ecclesiastica dignitate pdictis cōmēdata/aut in administrationē ꝯcessa seu cōmissa fuerint iuxta sacrorū canonū z instituta predicta visitare z reformare/ac illorū psonas corrigere/z si id eis expediens videat psonas ipsas ad alia eiusdē ordinis monasteria transferre/ atq alias idoneas eorū loco vsq ad sufficientē numerū substituere z surrogare/cōtributiōes quoq predictas auctoritate ppria exigere/eosdēq administratores z cōmēdatarios/siue eorū negociorū gestores queadmodū eorū pdecessores ipsoꝝ monasterioꝝ abbates qui p tempore fuerūt ad id cōpellere/necnō quecūq alia facere statuere z ordinare libere z licite valeant que ad plenū visitationis z correctionis officiū ptinere noscunt z put scdm deū reformationi/directioni/ac p spero statui monasteriorū z personaꝝ huiusmodi cognouerint expedire. Cōtradictores quoslibet z rebelles p censurā ecclesiasticā z alia oportuna iuris remedia cōpescendo/ inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis. Nō obstañ quibuscunq priuilegijs/exemptionib⁹/libertatibus/indultis/z gratijs/tam cōmendatarijs z administratorib⁹ q̄ alijs psonis predictis p nos vel sedē apostolicā sub quauis forma vel expressione verborū cōcessis/etiā si de illis eorunq totis tenorib⁹ habenda esset in psentibus mentio spālis/quibus omnib⁹ inqntū per ea visitatorū eorundē officiū impediri aut retardari posset derogari volumus z derogamus expresse/ipsis alias in suo plenario robore duraturis ceterisq cōtrarijs quibuscūq. Nulli ergo oīno hominū liceat hanc paginā nostre cōstitutionis ordinationis/volūtatis/z derogatiōis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attemptare presumpserit/ indignationē omnipotentis dei/z beatorū Petri z Pauli apostolorum eius se nouerit incursurū. Datum Rome apud sanc-

tum Petrum Anno incarnationis dominice M. cccc.lxj. iiij. Idus Aprilis. Pontificatus nostri Anno quarto.

Bulla super duabus regulis cancellarie apostolice / de reuocatione expectatiuarum/reseruationum/ vnionum/annexionum. &c.

Pius Eps seruus seruorū dei. Ad futurā rei memoriam. Cunctis disponentes fidelibus iusticiā ministrari tenores quarundā per nos dudū editarum constitutionū que die quinta mensis Septembris/Anni incarnationis dominice Millesimi quadringentesimi quinquagesimioctaui publicate fuerūt ad instantiā dilecti filij magistri Jacobi Burofi vicedomini ecclesie Remen̄ scriptoris & familiaris nostri se illis ꝑ sui cōseruatione iuris indigere asserētis ꝑsentib⁹ annotari fecim⁹ volentes & decernentes ꝙ huiusmodi sic insertis tenoribus stetur/& plena fides adhibeatur vbicunꝙ in iudicio vel extra exhibiti fuerint vel ostensi/ quarūquidē constitutionum tenores sequunť/& sunt tales. Item suoꝝ predecessorum vestigijs inherendo reuocauit quascūꝙ gratias expectatiuas necnō alias ꝙ̄ sup quibus per cancellariā apostolicā littere in forma solita expediri cōsueuerunt reseruationes de quibusuis etiam patriarchalib⁹/metropolitan̄/& alijs cathedralib⁹ ecclesijs a monasterijs & beneficijs vacaturis cū mandatis de ꝓuidendo & extensionibus inde secutis per dictum predecessorē in fauorem quorūcunꝙ & quibuscunꝙ/etiā si sint sancte Romane ecclesie cardinales concessas & factas/ ac facultates nominandi/& reseruandi/ac cōferendi prerogatiuas & indulta/ que circa gratias & reseruationes huiusmodi ab eodē predecessore

emanarunt quo ad ea in quibus nondū sortite sunt effectum. Item rationabilib⁹ suadentib⁹ causis ipse domin⁹ noster omnes vniones/annexiones/ꝛ incorporationes de quibusuis cathedralib⁹/necnō alijs ecclesijs/ac monasterijs/dignitatibus/ꝑsonatibus/officijs/ac beneficijs ꝛ locis ecclesiasticis/qualiacūq; fuerint inuicē vel alijs ecclesijs/monasterijs/mēsis/dignitatib⁹/ꝑsonatibus/officijs/beneficijs/ꝛ locis quomodolibet apostolica vel alia quauis auctoritate factas que suum sortite non sunt effectū/ac quecūq; cōcessiones ꝛ mandata sup vnionibus/annexionibus ꝛ incorporationib⁹ taliter faciēdis reuocauit/cassauit ꝛ irritauit/nulliusq; decreuit existere firmitatis/nec alicui quascūq; clausulas vel adiectiōes in quibusuis apostolicis/etiā que motu ꝓprio ꝛ ex certa scientia ꝓcesserant vel emanauerant litteris quomodolibet cōtentas aduersus reuocationē/cassationē/ꝛ irritationē huiusmodi noluit aliquaten⁹ suffragari. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nostre voluntatis ꝛ constitutionis infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attemptare ꝑsumpserit/indignationē omnipotētis dei/ꝛ beatorū Petri ꝛ Pauli apostolorum eius se nouerit incursurū. Datum Mantue Anno incarnationis dominice Millesimo quadringentesimo qnquagesimono no. xij. kl. Septēbris. Pontificat⁹ nostri Anno primo.

De transumptis alicuius episcopalis simul ꝛ abbatialis curie sigillis munitis/ac duorum seu plurium legaliū notariorum subscriptionibus ꝛ signis subscriptis omnimoda fides sicut originalibus litteris adhibeatur. o 4

Ius Eps seruus seruorũ dei. Di-
lectis filijs abbati ⁊ cõuentui
monasterij cistercieñ Cabiloneñ dioceſ.
Salutẽ ⁊ aplicam benedictionẽ. Solet
aplice sedis copiosa benignitas honestis
votis poscentiũ benigne annuere/⁊ p eo
rũ ac monasteriorũ in quib⁹ diuinis ob-
sequijs mancipati sunt indẽnitatib⁹ sa-
lubrit puidere. Sane p parte vestra no-
bis nuper exhibita petitio cõtinebat/ q
licet vobis ac p̃fato ⁊ alijs monasterijs vestri ordinis q̃ plura
priuilegia/exemptiões/libertates/imunitates/⁊ indulta fue-
rint ab aplica sede ɔcessa put in diuersis litteris aplicis desup
cõfectis que in archiuo eiusdẽ monasterij ad ppetuã rei memo
riã cõseruant plenius cõtinet. Quia tñ sepe cõtingit q ppter
emergentiũ negocioꝝ oportunitates ⁊ causas/ ⁊ alias ɔtrouer
sias que sup bonis dicti ordinis sepi⁹ oriunt ipsaꝝ lraꝝ teno-
res ad Romanã curiã ⁊ alia remotissima loca in diuersis iudi-
cijs vos exhibere oportet/vos istãtis tẽporis maliciã viarũq
discrimina ⁊ locorũ distantiũ nõ imerito formidantes lras ⁊ p̃-
uilegia hmõi ad loca remota deferre ptimescitis quo fit vt ex
hoc vestra ⁊ monasteriorũ eorũdẽ iura depereant/ ⁊ eoꝝ bona
multipliciter dissipent in nõ modicũ vestrũ ⁊ monasteriorũ eo
rundẽ p̃iudiciũ ⁊ grauamen. Quare p parte vestra nobis fuit
hũiliter supplicatũ/vt indẽnitati vestre sup his oportune pui-
dere paterna diligẽtia curaremus. Nos itaq hmõi supplicatio
nibus inclinati/auctre aplica tenore p̃sentiũ decernim⁹/ ac vo-
bis pariter indulgem⁹ q transumptis alicui⁹ epalis simul ⁊ ab
batialis curie sigillis munitis/ac duorũ seu pluriũ legaliũ no-
tariorũ subscriptionib⁹ ⁊ signis subscriptis ⁊ subsignatis om-
nimoda fides adhibeat/eisq in iudicio ⁊ extra/ac vbicunq fu
erint exhibita vel pducta pinde stetur/ipsaq trãsumpta oimo
dã rei seu facti certitudinẽ faciãt/ ⁊ illud idẽ robur obtineãt in
oibus ⁊ p oia/ac si ipa originalia priuilegia/seu littere forẽt ex-
hibita vel ostensa. Nulli ḡ oino hoim liceat hanc paginã no-

stre cōstitutionis ⁊ indulti infringere/ vel ei ausu temerario cō-
traire. Si quis aūt hoc attēptare p̄sumpserit/ indignationē oi-
potentis dei/ ac beatorū Petri ⁊ Pauli apl'orum ei⁹ se nouerit
incursurū. Datū Rome apud sanctū Petrū/ Anno incarn̄ dn̄i
cc. M.cccc.lxiij.iij.kl. Julij. Pōtificatus nr̄i Anno quinto.

Confirmationē Clemētine a domino Pio papa.ij. vide an-
te Clemens papa.iiij.

Confirmationē Benedictine a domino Pio papa.ij. vide
ante Benedictus papa.xij.

Priuileg' dn̄i Sixti pape.iiij.

Ut omnes ordinis p̄sone cuiuslibet sex-
us ⁊ cōditiōis/ ac etiā donati/ familiares
iconomi/ ⁊ p̄curatores possūt in mortis
articulo/ cū salutari penitētia absolui ab
omnib⁹ ⁊ singulis excōis/ suspen̄/ ⁊ inter
dicti/ ⁊ aliis sentētiis censuris et penis ec
clesiasticis. Necnō ab oībus criminib⁹/
excessib⁹/ delictis/ ⁊ peccatis quibuscūq̃
etiā sancte sedi reseruatis/ plenariā abso-
lutionē ⁊ remissionē/ ac sanctissimū iubi-
leū/ siue omnes indulgētias quas tēpo-
re iubilei Rome existentes visitantes ec-
clesias ad hoc deputatas cōsequunt' reci
pere Et q̄ si mors inde nō sequat' poterit
hec gratia seu indulgētia totiens quotiēs

109

neceſſe fuerit reiterari/cum certis aliis cõ
ditionibus infra declaratis.

Sixtus Epus ſeruus ſeruorum dei. Dilectis filiis vniuerſis abbatibus/abbatiſſis/prioribus/monachis/militibus/monialibus/nouiciis/ conuerſis donatis/familiaribus/cõtinuis comenſalibus/iconomis/ procuratoribus/⁊ aliis pſonis vtriuſq̃ ſexus ciſtercieñ ordinis pſentibus ⁊ futuris. Salutem ⁊ apoſtolicã benedictionẽ. Sacroſancte religionis veſtre puritas/vite ſanctimonia/feruor deuotionis/ac in dominici agricultura labor aſſiduus/ quibus ad ſupernũ brauiũ feliciter cõprehendendũ/ceteriſq̃ fidelib⁹ impetrandũ/totis inſudatis viribus/nos ꝓuocant vt antiqui hoſtis iacula quibus vos ceteroſq̃ ſpiritualis vite ſectatores impetere atq̃ impedire nititur/ſcuto noſtre ꝓtectionis tanto propellamus diligentius quanto de veſtri profectus fruſtratione ſi forte qđ abſit callidi hoſtis decepti verſutiis inuanũ curreretis/amplius doleremus/hinc eſt ꝙ nos ſaluti animarũ veſtrarum conſulere cupientes/dilecti filii Hymberti abbatis Ciſtercii deuotis ſupplicationibus inclinati/vt ꝯfeſſor idoneus de ordine veſtro quẽ quilibet veſtrum ad hoc duxerit eligendum cõfeſſionibus veſtris diligenter auditis/ab omnibus ⁊ ſingulis excõmunicationis/ſuſpenſionis/⁊ interdicti/aliiſq̃ eccleſiaſticis ſentẽtiis/cenſuris ⁊ penis/a iure vel ab homine quomodolibet latis/quib⁹ quomõlibet ligati fueritis ſeu alter veſtrum ligatus fuerit/necnõ pro cõmiſſis per vos ⁊ quẽlibet veſtrum criminibus/exceſſibus/delictis/⁊ peccatis quibuſcũq̃/ quantumcũq̃ enormib⁹/etiã ſi talia fuerint propter que ſedes apoſtolica merito foret cõſulenda/ſemel in mortis articulo/ debitam vobis ⁊ cuilibet veſtrũ abſolutionem impendere/ ac peni

tentiam salutarem iniungere/ necnon omniũ peccatorum ve-
strorum de quibus corde contriti ⁊ ore confessi fueritis plena-
riam remissionem/ necnõ sanctissimũ iubileum/ siue omnes et
singulas indulgentias/ac plenariam omniũ peccatorũ vestro-
rum remissionẽ/ per nos ⁊ p̃decessores nostros Romañ ponti-
fices christifidelibus personaliter anno iubilei Romam veni-
entibus/ ⁊ ecclesias ad hoc statutas ⁊ deputatas vere contriti
⁊ confessi visitantibus quouismodo cõcessas/ ⁊ quas cõsequũ-
tur ac consequi possunt/ac si personaliter veniretis/ ⁊ easdẽ ec-
clesias per tẽpus ad hoc statutũ visitaretis. ac omnia ⁊ singu-
la per nos ⁊ predecessores nostros pro iubileo /siue indulgen-
tijs ⁊ remissionib⁹ huiusmodi cõsequendis ordinata adimple
retis/cõsequeremini/ ⁊ haberetis/seu consequi ⁊ habere posse-
tis/vobis in sinceritate fidei/vnitate sancte Romane ecclesie/
ac obedientia ⁊ deuotione nostra ac successorum nostrorũ Ro
manorum pontificũ canonice intrantium persistentibus auc-
toritate apostolica concedere valeat/ ita tamen ꝙ si vobis vel
alteri vestrum in aliqua infirmitate graui remissio ⁊ iubileum
siue indulgeñ huiusmodi cõcedantur/ ⁊ mors inde non sequa-
tur nihilominus absoluti mãneatis/ ⁊ quilibet vestrum mane
at/ vt prefertur/ac plenaria remissio ⁊ iubileum .seu indulgen-
tie huiusmodi in vero mortis articulo iterũ impendi possint/ ⁊
vobis ac vestrum cuilibet/ac si alia non precessisset suffragari/
deuotioni vestre tenore presentiũ indulgemus. Sic tamen ꝙ
idem confessor de his de quibus fuerit alteri satisfactio impẽ-
denda eam vobis ⁊ alteri vestrũ ad quem spectabit per vos et
dictum alterũ vestrum si superuixeritis aut supuixerit/ vel per
alios si forte tunc transiueritis aut transiuerit faciendam in-
iungat/quam vos seu dictus alter vestrum aut illi facere tene-
amini vt prefertur. Et ne quod absit ꝓpter huiusmodi grati-
am procliuiores reddamini/ad illicita imposterum committẽ-
da/volumus ꝙ si ex confidentia remissionis huiusmodi ali-
qua forte alter vestrum committeret / quo ad illa predicta

remissio/ et iubileum siue indulgentie huiusmodi illi nullatenus suffragentur/ presentibus perpetuis futuris temporibus duraturis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis et voluntatis infringere/ vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit/ indignationem omnipotentis dei/ ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud sanctum Petrum/ Anno incarnationis dominice M.cccc.lxv. Idus Decembris. Pontificatus nostri Anno quinto.

Q. in fauorem capituli generalis omnes persone ordinis/ necnon donati/ seruitores/ continui comensales/ procuratores/ et nuncij ad dictum capitulum accedentes/ quolibet anno tunc et infra viginti dies sequentes ab omnibus et singulis excommunicationis/ suspensionis et interdicti/ aliisque ecclesiasticis censuris/ necnon ab omnibus peccatis/ delictis/ criminibus/ excessibus et casibus/ etiam sancte sedi reseruatis absolui/ et super irregularitate dispensari possint/ et habere plenariam omnium peccatorum suorum remissionem et iubileum. etc.

Philippus Miseratione diuina Epus Portueñ sacrosancte Romane ecclesie cardinalis. Uniuersis ꝛ singulis p̄sentes litteras siue p̄sens publicū trāsumpti instrumentū inspecturis/ visuris/ lecturis/ pariter ꝛ audituris. Salutē in domino ꝛ p̄sentibus fidem idubiā adhibere. Quia ratio exigit ꝛ equitas psuadet veritati testimoniū phibere. Idcirco ad vniuersitatis vestre ꝛ cuiuslibet vestrū noticiā deducimus/ ꝛ deduci volumus p psentes ꝙ supplicationē originalē manu sanctissimi in christo patris ꝛ dñi nostri dñi Sixti diuina prouidentia pape. iiij. in reuerendissimorū ꝛ reuerendoꝝ in christo patrū ꝛ dominorū/ dñoꝝ Guillī Ostieñ Berrardi Sabineñ eporum/ Philiberti tituli sancte lucie in Silice pbri/ miseratione diuina sacrosancte Romane ecclie cardinaliū/ Petri epi Tirasoneñ/ ac bone memorie Hymberti quondā cistercij ꝛ Johannis monasterij beate Marie de Balerna Cisterciēn ordinis/ Bisuntineñ ꝛ Cabiloneñ diocesum abbatū/ ac nostra p̄sentia/ signatā/ vna cū clausulis ꝛ eius signatura nobis p̄sentatā recepimus huius modi sub tenore. Beatissime pater licet sacer ordo cisterciēn in sūma puritatis ꝛ deuotionis pfectione fundatus tādiu in vite sanctimonia ꝛ p vniuersa orbis climata ad edificationē ecclesie militantis/ cū odore virtutū/ eximio religionis decore eminēter floruerit ꝛ resplēduerit/ ꝙdiu iuxta pmeuas sctōꝝ patrum institutiones abbates ꝛ psone regulares ipsiꝰ ordinis ex diuersis regnis/ puincijs ꝛ alijs mundi partibꝰ/ singulis ānis diligenter ad capituli generalis celebrationē ꝛ frequētationē accedere/ ꝛ fm ipsius statuta regularia vite cursum cōponere/ vitiaq; ꝛ defectus cōtingentes reprimere/ ꝛ emendare potuerunt/ tamē ab aliquibꝰ annis citra ppter guerrarū turbines/ distātias locorū/ cōmendas de diuersis monasterijs eiusdē ordinis factas/ aliorūq; sinistrorū euentuū multiplices anfractꝰ dicti abbates ꝛ psone regulares eiusdē ordinis paruo numero

p̃fatum generale capitulũ frequẽtare ſolent/ vñ ordo ipſe qui
prius in terris erat velut paradiſus voluptatis celeſtis/ nũc q̃-
ſi derelictus pene cõuerſus eſt in ruinã ⁊ deſolationẽ/ ⁊ miſerã
dam patitur iacturã. Cum aũt pater ſancte nõ niſi per aduen-
tum dictorum abbatum ⁊ perſonarũ regulariũ eiuſdẽ ordinis
ad ſolennẽ frequentationẽ ⁊ annuã celebrationẽ eiuſdẽ capi-
tuli generalis ſubueniri/ ⁊ vt id quod i eodẽ ordine dei gratia
adhuc ſupereſt conſeruari ⁊ augeri/ quod vero deperditũ eſt et
collapſuz reparari ⁊ reſtaurari poſſit/ ſupplicat ſanctitati veſtre
deuotus orator veſter frater Hymbertus abbas monaſterij ci
ſtercieñ Cabiloneñ dioceſis/ qui pro reparatione eiuſdẽ ordi-
nis/ vt prefati abbates ⁊ alie pſone eiuſdem ordinis ad dictũ
generale capitulũ annis ſingulis tranſeant ⁊ accedant ſum-
mopere deſiderat/ quatenus in p̃miſſis oportune ꝓuidẽdo et
abbatum ⁊ perſonarũ predictarũ animarũ ſaluti ſalubriter cõ
ſuleñ omnib⁹ ⁊ ſingulis abbatibus/ prioribus/ monachis/ no-
uicijs/ conuerſis/ donatis/ ſeruitoribus/ continuis cõmenſali-
bus/ ꝓcuratoribus/ nũcijs/ ⁊ alijs eiuſdem ordinis pſonis pre-
ſentibus ⁊ futuris/ qui ppetuis futuris temporib⁹ dicto gene-
rali capitulo interfuerint vt confeſſor idoneus de dicto ordine
cui ſcđm ordinis inſtituta ex ꝓpriorum abbatum ordinatione
alias cõfiteretur/ ⁊ quem tunc vel infra viginti dies immedia-
te ſequentes ad hoc quilibet ipſorũ duxerit eligendum/ eos et
eorũ quẽlibet ab omnib⁹ ⁊ ſingulis excõmunicationis/ ſuſpeñ
et interdicti/ alijſq; eccleſiaſticis ſententijs cenſuris ⁊ penis/ a
iure/ vel ab homine quauis occaſione vel cauſa latis inflictis
⁊ promulgatis/ ac ferendis/ ꝓmulgandis/ ⁊ infligendis/ alijſq;
eorum peccatis/ delictis/ criminibus/ ⁊ exceſſibus quibuſcũq;
quantũcunq; enormib⁹/ etiã ſi talia fuerint propter que meri-
to ſedes apoſtolica foret cõſulenda/ annis ſingulis quotiẽs di
cto generali capitulo interfuerint/ ſemel dumtaxat abſoluere/
⁊ eis pro cõmiſſis penitentiã ſalutarem iniungere/ necnõ ſuꝑ
irregularitate quouiſmodo ⁊ qualitercũq; contracta ⁊ contra-
henda cũ eis ⁊ eorum quolibet diſpenſare/ necnon plenariam
remiſſionẽ ⁊ abſolutionem omniũ et ſingulorũ peccatoꝝ ſuoꝝ

tunc impendere possit ⁊ valeat licentiã ⁊ facultatem concede-
re ⁊ indulgere. Et insuper ꝙ transumptũ p̃sentis supplicationis
manu alicuius notarij publici signatũ / ⁊ sigillo alicuius prela-
ti ecclesiastici sigillatũ valeat / ⁊ eisdem suffragetur / ac si p̃sens
supplicatio apud quẽlibet eorũ existeret decernere ⁊ declarare
dignemini de gratia speciali constitutionibꝰ ⁊ ordinationibus
apostolicis ceterisqꝫ in cõtrariũ facientibus nõ obstañ quibus-
cunqꝫ / fiat vt petitur. F. Et de absolutione ab omnibꝰ etiam
reseruatis casibus ⁊ censuris. Et de plenaria remissione omni-
um peccatorum. Et de dispensatione sup̱ irregularitate quo-
uis modo cõtracta. Et semel dumtaxat singulis annis ꝓ p̃sen
tibus ⁊ futuris abbatibus / prioribus / monachis / nouicijs / cõ-
uersis / donatis / seruitoribus / cõmensalibus / ꝓcuratoribꝰ / nũ-
cijs / ⁊ alijs eiusdẽ ordinis personis quibuscũqꝫ que dicto gene
rali capitulo interfuerint. Et quod hmõi facultas duret perpe
tuo. Et ꝙ de p̃sentibus sub sigillo alicuiꝰ prelati ecclesiastici et
signo notarij publici possit fieri transumptũ cui fides adhibe-
atur. Et ꝙ p̃sentis supplicationis sola signatura sufficiat / absqꝫ
aliarũ litterarũ apostolicarũ desup̱ cõfectõe. Fiat. F. Qua-
quidẽ supplicatione sic p̱ nos recepta / visa / ⁊ diligenter inspec-
ta / fuimus ꝓ parte reuerendorũ patrũ dominorũ Johannis
abbatis monasterij sancti Bernardi Ualentineñ in Romana
curia ipsius ordinis cistercieñ procuratoris generalis / ac Johã
nis abbatis monasterij beate Marie de Balerna p̃fati debi-
ta cũ instantia requisiti quatenꝰ supplicationẽ ipsam originalẽ
que p̱ diuersa loca ad singulorũ vota cõmode deferri non po-
test in forma auctẽtica transumi ⁊ exemplari / ac in publicã trã
sumpti formã redigi mandare dignaremur. Nos igitur Phi-
lippus cardinalis prefatus attẽdeñ requisitionẽ huiusmodi fo-
re iustam ⁊ consonã rationi / supplicationẽ predictã per notari-
um publicum infra scriptũ transumi ⁊ exemplari / ac in publi-
cam transumpti formam redigi mandauimus / decernentes ꝙ
huiusmodi transumpto tanta fides adhibeatur vbiqꝫ locorũ
quanta dicte supplicationi originali daretur et adhiberetur si
in mediũ ꝓduceretur. In quoꝝ omniũ ⁊ singulorum fidem ⁊

112

testimoniū pmissorum psentes litteras siue presens publicum instrumētū exinde fieri et p notariū publicū infrascriptum subscribi et publicari mandauimus/sigilliqꝫ nostri iussimus et fecimus appensione muniri. Datū et actum Rome in domib9 residentie nostre sub anno a Natiuitate dn̄i M.cccc.lxxvj. Indictione nona/die vero Mercurij.iij. Mensis Aprilis. Pontificatus pfati sanctissimi dn̄i nostri dn̄i Sixti pape.iiij. Anno quinto. Presentib9 ibidem reuerendis in christo patrib9 et dn̄is/dominis Anthonio Maria Limeñ/et Baptista Uuintemillieñ epis/ac venerabili viro dn̄o Petro de Plaza pbro canonico Parmeñ testib9 ad pmissa vocatis specialiter et rogatis. Et ego Franciscus beliardus canonic9 Parmeñ publicus aplica atqꝫ imperiali auctoritatib9 notarius/qr pinserte supplicationis copiam vnacū originali supplicatione collationaui/et illā cōcordare feci/ac psentis trāsumpti petitiōi et decreto/omnibusqꝫ alijs et singulis dū sic vt pmittitur p reuerendissimū in christo patrē et dominū dn̄m Philippū epm et cardinalē pfatū/et corā eo agerentur/dicerentur et fierent/vna cū pnominatis testibus psens interfui/eaqꝫ oia et singula sic fieri vidi/et audiui. Idcirco hoc psens publicum instrumentū manu alterius/me alijs occupato negocijs/fideliter scriptū exinde cōfeci/subscripsi/et publicaui/cū appositione nominis et signi mei cōsueti/vnacū pfati reuerētissimi dn̄i cardinalis sigilli appensione rogatus et requisitus in fidem et testimoniū omniū et singulorum pmissorum.

Dominus Sixtus papa.iiij. declarat qꝫ nō obstañ plenaria absolutione facta virtute indulgentiarū per cū concessarū existentibus in capitulo generali/ tamen pfessi ordinis tenētur quolibet anno cōfiteri pprio abbati de omnibus sm ordinis instituta.

Ixtus Ep̄s seruus seruorum dei. Ad futurā rei memoriā. Licet Romanus pontifex ꝓ christifideliū/ p̄sertim sub suaui religiōis iugo altissimo famulantiū animarū desiderata salute gratias interdū cōcedat. Nō tamē intendit ꝓpterea salubria statuta ⁊ ordinationes ex quibus inferiores suis superiorib⁹ ꝑ obedientiam iungunt/ eorūqꝫ salus ꝓuenit animarū quōlibet remouere ne ea que ꝓ salute ipsa ꝓcuranda fauorabiliter emanarunt/ tēdere videant̄ ad noxā/ Unde pontifex ipse sup̄ his ꝑ sue declarationis ministeriū remedia adhibet oportuna/ ꝓut cognoscit in dn̄o salubriter expedire. Dudum siquidē omnib⁹ ⁊ singulis abbatib⁹/ priorib⁹/ monachis/ nouicijs/ cōuersis/ donatis/ seruitoribus/ cōtinuis cōmensalibus/ ꝓcuratorib⁹/ nūcijs/ ⁊ alijs cistercien̄ ordinis ꝑsonis tunc p̄sentibus ⁊ futuris qui ꝑpetuis futuris tēporibus eiusdē ordinis generali capitulo interessent/ vt cōfessor idoneus de dicto ordine/ cui secundū dicti ordinis instituta ex ꝓpriorū abbatum ordinatione alias cōfiterentur/ ⁊ quē tunc vel infra viginti dies immediate sequētes ad hoc q̄libet ipsorū duceret eligendū/ eos ⁊ eorū quēlibet ab omnib⁹ ⁊ singulis excōicationis/ suspensiōis/ ⁊ interdicti/ alijsqꝫ ecclesiasticis sentētijs/ censuris/ ⁊ penis/ a iure vel ab hoīe quauis occasione vel causa/ latis/ inflictis/ ⁊ ꝓmulgatis/ ac ferendis/ ꝓmulgandis ⁊ infligendis/ alijsqꝫ eorū peccatis/ delictis/ criminibus/ ⁊ excessibus quibuscūqꝫ/ quātūcūqꝫ enormibus/ etiam si talia forent ꝓpter que sedes ap̄lica foret merito cōsulenda/ annis singulis quotiēs dicto generali capitulo interessent/ semel dūtaxat debitā absolutionē impendere/ ⁊ penitentiā salutarē iniungere/ necnō sup̄ irregularitate quouismodo ⁊ qualitercūqꝫ cōtracta ⁊ cōtrahenda cum eis ⁊ eorum quolibet dispēsare/ necnō plenariā remissionē ⁊ absolutionē omniū ⁊ singulorum peccatorū suorum eis impendere possent ⁊ valerent/ licentiā ⁊ facultatē cōcessimus/ ꝓut in quadam supplicatione manu nostra signata/ cuius solā signaturā absqꝫ litterarū ap̄licaꝝ de

ſuper expeditione valere voluimꝰ plenius continetur. Cū aūt
ſicut accepimus in ſtatutis ⁊ cōſuetudinibus dicti ordinis ꝓ-
uide ⁊ ſalubriter ordinatis inter alia caueatur exp̄ſſe ꝙ vniuer-
ſi dicti ordinis ꝓfeſſores ſemel in anno de omnibꝰ peccatis ſu
is quorum memoriā habuerint ab vltima cōfeſſione facta ſu-
is p̄latis/aut ꝑ illos ad hoc deputatis/debeant cōfiteri. Et ſi-
cut exhibita nobis nuper ꝓ parte dilecti filij Johannis abba-
tis mōaſterij ciſtercieñ Cabiloneñ diocꝫ petitio ꝯtinebat ꝙ plu
res dicti ordīs monachi licentia ⁊ facultate p̄dictis abutētes/
⁊ illā minus ſano intellectu interp̄tantes/ ſub cōfidentia dicte
cōceſſionis noſtre/electis ꝑ eos cōfeſſoribus peccata ſua ꝓprio
prelato aut ꝑ eum ad hoc ꝓ tempore deputato ab vltima con-
feſſione ſibi facta iuxta formā ſtatutorū ⁊ conſuetudinū predi-
ctorum ꝑ ſanctos ipſius ordinis patres inſtitutorū/ ⁊ per ſedē
predictam confirmatorū/ac ab ipſius ordinis primeua inſtitu
tione vſqꝫ nunc incōcuſſe obſeruatorū confiteri non curent/ in
ſtatutorum eorundē vilipendiū ipſorūqꝫ monachorū periculū
animarū/pro parte p̄fati Johannis abbatis nobis fuit humi-
liter ſupplicatū/vt ſuper hoc oportune ꝓuidere de benignitate
apoſtolica dignaremur. Nos igitur huiuſmodi ſupplicationi-
bus inclinati auctoritate apl̄icā tenore p̄ſentiū decernimꝰ ⁊ de
claramus ꝑ cōceſſionē noſtrā predictā eiſdē ſtatutis nullatenꝰ
derogare voluiſſe/vel derogatū fuiſſe aut eſſe/ſed illa in omni-
bus obſeruari debuiſſe ⁊ debere/p̄fatoſqꝫ monachos ad confi
tendū ſemel anno quolibet oīa peccata ſua ab vltima confeſſi
one illorū prelatis facta iuxta formā dictorū ſtatutorū in om-
nibus ⁊ ꝑ omnia ꝑinde aſtrictos fuiſſe/⁊ fore/ac ſi conceſſio pre
dicta a nobis nō emanaſſet. Jlla tamē alias in ſuo robore per-
manſura. Non obſtantibꝰ p̄miſſis /ac conſtitutionibus ⁊ ordi-
nationibus apl̄icis ceteriſqꝫ cōtrarijs quibuſcūqꝫ. Nulli ergo
omnino hominū liceat hanc paginā noſtre cōſtitutionis ⁊ de-
clarationis infringere/vel ei auſu temerario cōtraire. Si quis
autem hoc attemptare p̄ſumpſerit/indignationē omnipoten-
tis dei ⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli apoſtolorū eius ſe nouerit in-
curſurum. Datum Rome apud ſanctum Petrū. Anno incar-

nationis dominice M.cccc. lxxxj. vj. kl. Julij. Pontificatus nostri Anno decimo.

Eiusdē. Declaratio q per generalē reuocationē indulgentiarū per eum factā ipse non intendit derogare indulgentijs ordini concessis in forma prebsyteris sub annulo piscatoris.

Vniuersis Et singulis abbatib⁹/ prioribus/ monachis/ donatis/ z cōuersis ordinis cistercieñ. Salutem z apostolicā benedictionē. Concessim⁹ alias vobis z singulis vestrum ad generale capitulū vestri ordinis accedentib⁹ facultatem eligendi confessorē sub certis modo et forma ꝑut in alijs nostris desuper cōfectis litteris plenius continetur. Cum autē omnes huiusmodi facultates reuocate per nos fuerint humiliter nobis de oportuno cōfirmationis remedio supplicari curastis. Nos huiusmodi supplicationibus inclinati tenore presentiū facultatem huiusmodi de eligendo confessore vobis cōcessam iuxta tenorem earundē litterarū cōfirmantes z approbantes eam in suo pristino robore z vigore esse ac persistere decernimus z declaramus perinde ac si reuocatio nostra huiusmodi quo ad illā nullatenus emanasset/ dicta reuocatione/ ceterisq in contrarīū faciētibus non obstantibus quibuscūq. Datum Rome aqud sanctum Petrum sub annulo piscatoris die vicesimatertia Julij. Millesimo quadringentesimo octuagesimoprimo. Pontificatus nostri Anno decimo. L. Grifus. p 2

114

Eiusdem. De ꝓ quietatione ⁊ serenitate scrupulorũ multarũ cõscientiarũ sup esu carniũ extra cõia infirmitoria ordinis/ex quo maior pars ordinis statutũ benedicti.xii.nõ obseruabat/nec velle seruari videbatur/dat pontifex capitulo generali ⁊ dño abbati cistercij plenariã ptãtem sup his disponendi/ statuẽdi/ ⁊ dispensandi absq; cuiuscũq; pene incursu/aut scrupulo conscientie

Sixtus Epus seruus seruorum dei. Ad ppetuã rei memoriã Ex supne dispositionis arbitrio/Romanus põtifex in supma ecclesie militãtis statione locatus/circa statũ ecclesiasticarũ psonarũ psertim sacre religioni deditarũ cõtinuo sollicitus/ad ea p que humane fragilitati succurritur/⁊ ipsarũ psonarũ saluti ⁊ oportunitatibꝰ cõsulitur operosis studijs ⁊ remedijs intendit/ac his que ppterea pcessisse cõperit/ne in recidiue cõtentionis scrupulũ relabant̃ aplici muniminis adijcit firmitatẽ. Dudũ siquidẽ felicis recordatiõis Benedictus papa.xij.pdecessor noster p quasdã suas litteras inter alia inhibuit ne abbates ⁊ monachi cisterciẽ ordinis extra monasteria seu loca ꝯuentualia eiusdẽ ordinis/ac etiã ipsi monachi infra monasteria seu loca hmõi/aut in cameris ⁊ extra infirmitoriũ cõmune/carnes vel pulmenta cum carnibꝰ decocta vel cõdita comedere presumerent/cõtra obseruantiã dicti ordinis diutiꝰ obseruatam. Monachus aũt aut cõuersus qui huiusmodi inhibitionis trãsgressor esset tribꝰ diebus ꝓ qualibet

carniũ vel pulmentorũ huiusmodi comestione ieiunare in pa-
ne ⁊ aqua teneretur/ ⁊ ꝙ nihilomin⁹ quolibet ipsorum dierũ in
capitulo regularẽ accipere disciplinã. Sed abbas inhibitionis
huiusmodi transgressor/ nõ ad discipinã ipsam/ sed ad ieiunia
ipsa teneretur. Et si scienter hoc omitteret negligẽter facere ob
seruari/ etiã ex negligentia teneretur ad ieiunia ꝑlibata que q̃-
dem pene nulli remitti valerent/ nec sup̱ eis vel ipsarum parte
aliqua cũ aliquo dispensari/ q̃ si aliqui sup̱ esu carniũ vel pul-
mentorũ predictorum sepe inuenti essent dlinquẽtes/ seu esũ
ipsum cõtra ordinationẽ huiusmodi frequẽtantes/ ac p̱ abba-
tes ꝓprios ꝙ a talib⁹ abstineant canonice moniti non desiste-
rent/ essent post monitionẽ huiusmodi p̱ bienniũ eoipso inha-
biles ad quecũq3 officia ⁊ administrationes in eodẽ ordine ob
tinenda/ obtinẽtes vero illa remouerent/ si abbatibus eoꝝ vi-
sum foret ab obtentis/ q̃q3 nullus monachus vel cõuersus di
cti ordinis cuiuscũq3 conditionis existeret/ etiã si officiũ habe-
ret/ nisi egritudine graui vel debilitate detentus foret/ carnes
de cetero in cameris infirmitoriĳ comedere ꝑsumerent/ sed om-
nes comederent in cõmuni infirmitorio deputato/ nec carnes
pararent vel decoquerent alibi q̃3 in infirmitorio cõi/ seu in co-
quina eidẽ infirmitorio deputata/ vel in posterũ deputãda/ ni-
si abbas ex aliq̃ causa rationabili alibi decoqui vel parari mã-
daret easdem/ vel in eius absentia ille cui dictus abbas com-
mitteret vices suas. Ubicunq3 autẽ pro aliĳs q̃3 p̱ infirmis vel
debilibus parate essent per infirmariũ inter comedentes in in
firmitorio diuiderent/ abbatibus vero benemeritis qui cessa-
rent/ vel cederent spontanea voluntate locus ⁊ esus carniũ p̱
abbatẽ propriũ scđm sue discretionis arbitriũ concederet/ et
quilibet abbas dicti ordinis ex indulgentia posset interdũ ali
quos fratrũ ꝓut necessitas postularet aduocare/ ipsosq3 secum
in camera sua melius ⁊ plenius exhibere. Abbates autem ac
alie notabiles ꝑsone ipsius ordinis ad monasteria declinãtes
de abbatis vel eo absente de ꝑsidentis regimini ipsius mona-
steriĳ licentia in camera ipsius abbatis/ vel in cõmuni infirmi-
torio carnib⁹ vti possent/ ꝓut in eisdẽ litteris plenius cõtinet.

Cũ autẽ ſicut exhibita nobis nuꝑ ꝓ parte dilecti filij Hymber-
ti abbatis monaſterij Ciſtercieñ Cabiloneñ diocl petitio cõti-
nebat ex ſtatuto ſeu inhibitione huiuſmodi vel tenore verbo-
rum in ipſius Benedicti pape litteris cõtentorũ predictorum
eſus carniũ ⁊ pulmentorũ huiuſmodi abbatibꝰ/monachis/ꝓ
feſſis/⁊ alijs ꝑſonis eiuſdẽ ordinis extra ſepta monaſterioꝝ ſu
orum videatur eſſe vetitus/ordoq̃ ⁊ monaſteria ipſa ꝑ orbem
reſperſa ꝓ maiori parte tenue/⁊ ſuꝑ laboribus manuũ ⁊ nutri
mentis animaliũ fundata/ac eorum aliqua ob guerrarũ turbi
nes ⁊ alios ſiniſtros euentus ruinoſa ⁊ quaſi deſolata/aliqua
vero in locis ſterilibus poſita exiſtant/⁊ ſi eis alij ſint reddituſ
qui vt plurimũ rari ſunt/⁊ in diuerſis locis cõſiſtunt/tam p̃miſ
ſorum q̃ aliorũ ordinis ⁊ monaſteriorũ predictorũ ꝓ tempore
occurrentiũ cõmuniũ ⁊ particulariũ negociorũ occaſione/colle
ctione/defenſione/directione/⁊ cõſeruatione/abbates/mona-
chi/⁊ alie eiuſdẽ ordinis ꝑſone extra ſepta monaſteriorũ ſuoꝝ
ad diuerſa loca etiam remota/⁊ diuerſarũ regionũ/ſepius trã-
ſire ⁊ illa frequentare habeant/que adeo vt plurimum ſterilia
ſunt ⁊ bonis ad victum neceſſarijs priuata/vt alium cibum q̃
carnes vel de carnibus decoctum quo ſe cõmode ſuſtẽtare va-
leant nõ receperunt. Et ſicut eadem petitio ſubiungebat ſi ab-
bates monachi ⁊ alie ꝑſone huiuſmodi ad loca predicta tran-
ſeuntes nõ reficerentur importabiles incurrerẽt infirmitates/
aut ſi non tranſeant fundationes ipſorũ monaſteriorũ que a
diuerſis tam violentia q̃ ꝓceſſuũ inuolutionibꝰ ac innumera-
bilibus alijs modis impetunt perire ⁊ deperdi poſſent/penſa-
ta etiã humane cõditionis fragilitate/que ꝓut experientia do
cet/ꝓcliuior ad debilitatem ſeu impotentiã redditur/tranſeũ-
tes ieiunia ⁊ vite auſteritatẽ antiquoꝝ patrum nequaquã per
ferre multoq̃ minorẽ vite rigorem vix ſuſtinere valentes con-
tra ſcrupulũ cõſcientie extra ſepta monaſteriorũ predictorum
carnibus ⁊ pulmentis huiuſmodi infirmitatẽ vitando corpo-
ralem ſepius veſci oporteat/pro parte dicti Hymberti abba-
tis nobis fuit humiliter ſupplicatũ vt ſtatuto ⁊ conceſſioni quo
ad eſum carniũ ⁊ pulmentorum predictorũ infra ſepta mona-

steriorū ac etiam inhibitioni huiusmodi loca diuersa infra sep-
ta monasterioꝝ cōcernenti/ac ꝓut illa concernūt prefatis litte
ris/necnō omnibꝰ ꝛ singulis in eis cōtentis pro illorū subsistē-
tia firmiori/robur apostolice cōfirmationis adiĳcere/ aliasqꝫ in
premissis ac statui abbatū/monachorum/monialiū/ꝛ aliarum
personarū predictorū oportune prouidere de benignitate apo
stolica dignaremur. Nos igitur litterarū necnō statuti cōcessi-
onis ꝛ inhibitionis huiusmodi tenores ꝛ formas/ ac si de ver-
bo ad verbū insererētur p̄sentibus pro expressis habentes/ ac
attendentes humane cōditionis fragilitatē/ ꝛ ꝙ esus vel non
esus carniū de substantialibus regule eiusdē ordinis alias nō
est/predictorūqꝫ saluti/ac eorū necessitatibus premissis/ ꝛ aliĳs
nō expressis quantū cum deo possumus prouidere ꝛ humane
fragilitati huiusmodi succurrere cupieñ/ prefatis rationibꝰ et
aliĳs rationabilibꝰ animū nostrū mouētibus pensatis/ huius-
modi supplicationibꝰ inclinati/ statutū ꝛ cōcessionē quo ad esū
carniū ꝛ pulmentorū predictorum infra septa monasteriorū/
necnon inhibitionē quo ad hoc subiunctā/ac prout illa concer
nunt/easdē litteras apostolicas/necnō oia ꝛ singula alia in eis
contenta/ac inde secuta quecūqꝫ/auctoritate ap̄lica ex certa sci
entia tenore p̄sentiū ratificamus/cōfirmamus ꝛ approbamus/
ac p̄sentis scripti patrocinio cōmunimus/necnō illa sub penis
in eisdē litteris cōtentis volumus ꝛ mandamus ꝑpetuis futu
ris tēporibus firmiter obseruari. Et insuꝑ dilectis filiĳs capitu
lo generali dicti ordinis ꝛ eo cessante prefato ꝛ ꝓ tempore exi-
stenti abbati eiusdē monasterĳ cistercieñ/ cum quibuscūqꝫ ab-
batibꝰ/monachis/monialibꝰ/ac aliĳs personis eiusdē ordinis
p̄sentibus ꝛ futuris scd̄m discretionis eorum arbitrium/ ꝛ con
scientie iudicium/ super quo eorum conscientias oneramus/
quādocunqꝫ et quotienscūqꝫ necesse eis seu alteri ipsorū vide-
bit per se vel aliū seu alios dispensandi/ac eis licentiā cōcedē-
di/ꝙ carnibus et pulmentis huiusmodi etiā extra dictorū mo
nasteriorum septa in predictis ꝛ quibusuis aliĳs locis absqꝫ ali
cuius pene incursu aut conscientie scrupulo vesci et vti possint

plenā ꝛ liberā facultatē/licentiā/potestatē ꝛ auctoritatē ꝑdicta auctoritate ꝑsentiū tenore cōcedimus pariter ꝛ indulgemꝰ. Nō obstantibus cōstitutionibꝰ ꝛ ordinationibꝰ aplicis/ac monasteriorū ꝛ ordinis predictorū/iuramento/cōfirmatione aplica/vel quauis firmitate alia roboratis/statutis ꝛ cōsuetudinibus/necnō premissis ac omnibꝰ alijs que dictus Benedictus ꝑdecessor in eisdē suis litteris voluit nō obstare/ceterisqꝫ cōtrarijs quibuscunqꝫ. Nulli ergo oino hominū liceat hanc paginā nostre ratificationis/cōfirmationis/approbationis/cōmunitionis/volūtatis/mandati/onerationis/cōcessionis/ꝛ indulti infringere/vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attemptare ꝑsumpserit/indignationē omnipotētis dei/ꝛ beatorum Petri ꝛ Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud sanctū Petrū/ Anno incarnationis dominice M.cccc.lxxv. Idus Decembris. Pontificatus nostri Anno quinto.

Eiusdem. Qr ad cōformitatē vestimentorū ordinis/ per brunū colorē in statuto Benedicti.xij.expressum intelligit niger color ꝛ nō alius/ꝛ inhibetur abbatibus monachis/ꝛ monialibꝰ ordinis ne alio colore qꝫ albo ꝛ nigro vtantur.

Sixtus Eps seruus seruorū dei. Ad futuram rei memoriā. Et si cunctis ecclesiastici status ꝑsonis ex assuete pietatis officio assistere teneamur/ illis tamen sub regulari obseruantia altissimo famulantibus ꝑcipue cisterciēsi eo magis adesse nos ꝯuenit quo sublatis quibusuis dubietatibus maiori quietudine reddere valeant vota sua. Du-

fo .115.

dum siquidē felicis recordationis Benedictus papa .xij. pdecessor noster ad statum cisterciē ordinis attendens prosperū/ per quasdā suas litteras inter alia statuit ⁊ ordinauit q̄ omnes abbates ⁊ monachi eiusdē ordinis pannis bruni vel albi coloris dumtaxat vterentur/ put in eisdem litteris plenius cōtinetur. Cum autē sicut exhibita nobis nuper pro parte dilecti filij Hymberti abbatis monasterij Cisterciē/ Cabilonē diocesis petitio continebat a nōnullis etiā ipsius ordinis abbatibus ⁊ monachis reuocetur in dubium an appellatione bruni coloris niger color veniat vel griseus/ ⁊ sicut eadē petitio subiūgebat aliqui abbates ⁊ monachi/ ac moniales ipsius ordinis panno nigro/ aliqui vero griseo vtantur/ ⁊ diuersitas habitus inter eiusdē ordinis pfessores esse videt/ p parte eiusdem Hymberti abbatis nobis fuit hūiliter supplicatū/ vt sibi ac ordini/ monachis ⁊ monialibus pfatis/ earūq; statui sup pmissis oportune puidere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igit ad quos spectat super his adhibere vigilātie nostre curam vt omnis dubietatis scrupulus de medio tollatur/ ⁊ habitus ipsorū se inuicē conforment/ quacūq; disparitate sublata/ litterarum ac concessionis ⁊ statuti huiusmodi tenores/ ac si de verbo ad verbū insererētur psentibus p expressis habentes/ huiusmodi supplicationib' inclinati verba predicta bruni coloris interpretātes q̄ appellatione illorū niger tantū color veniat ⁊ intelligatur auctoritate aplica tenore presentiū ex certa scientia declaramus. Et insup p potioris cautele suffragio volumus/ ac eisdem auctoritate ⁊ tenore/ etiam statuimus ⁊ ordinam' q̄ de cetero ppetuis futuris temporib' omnes abbates/ monachi/ et moniales eiusdē ordinis psentes ⁊ futuri/ ad vsum psonarū suarum pannis nigri vel albi coloris solum ⁊ dūtaxat vtantur/ mandātes p apostolica scripta ⁊ eadem auctoritate cōmittentes dilectis filijs vniuersis patribus abbatib' eiusdem ordinis presentibus ⁊ futuris quaten' ipsi ⁊ quilibet ipsorū postq̄ presentes nostre littere ad eorū noticiam puenerint declarationē/ statutum ⁊ concessionē nostra huiusmodi obseruēt. Et p se vel alios etiam a quolibet ipsorū/ necnon alijs abbatib' ⁊ mona-

117

chis ac monialibus eiusdem ordinis ꝑpetuo faciant inuiolabiliter obseruari. Non ꝑmittentes eosdē abbates/ monachos ⁊ moniales pannos ad vsum personarū suarū alterius ꝙ nigri vel albi coloris deferre/ vel illis quomodolibet vti. Cōtradictores per censurā ecclesiasticā/ appellatione postposita compescendo. Nō obstantibꝰ constitutionibꝰ ⁊ ordinationibꝰ apostolicis/ ac monasteriorū ⁊ ordinis predictorū/ iuramento/ confirmatiōe apostolica vel quauis firmitate alia roboratis. Nec non omnibꝰ illis que idem Benedictus ꝑdecessor in suis litteris voluit nō obstare ceterisqꝫ cōtrarijs quibuscūqꝫ. Ceterum quia difficile foret ꝑsentes litteras ad quecūqꝫ loca in quibus ille essent necessarie trāsferri volumus/ ⁊ auctoritate ꝑdicta decernimus ꝙ earum transumptis manu notarij publici subscriptis/ ⁊ sigillo alicuius archiepiscopi vel episcopi/ aut alterꝰ ꝑlati/ vel persone in dignitate ecclesiastica constitute munitis/ prorsus in iudicio ⁊ extra fides plenaria adhibeatur ⁊ illis stetur/ ipsiqꝫ patresabbates ad illarū executionē ꝓcedere possint ⁊ debeant in omnibus ⁊ ꝑ omnia/ sicuti originalibus litteris huiusmodi adhiberetur ⁊ eis staretur/ ac ipsi patresabbates ꝓcedere possent ⁊ deberent/ si forent exhibite vel ostense. Nulli ergo omnino hominū liceat hanc paginā nostrorū declarationis/ interpretationis/ statuti/ ordinationis/ mandati/ voluntatis/ ⁊ constitutionis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autem hoc attemptare ꝑsumpserit/ indignationē omnipotentis dei/ ⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli apostolorū eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud sanctū Petrum Anno incarnationis dominice Millesimo quadringentesimo septuagesimoquinto Jdus Decembris. Pontificatus nostri Anno quinto.

De huiusmodi habitibus expressius mandat dominus Jnnocentius papa. viij. per vnū breue sub annulo piscatoris reuocando dispensationes in contrarinm factas. Et incipit alias percipientes.

Eiusdem. Confirmatio priuilegij dñi honorij pape. iij. Qr nullus a nobis de terris ante conciliũ acquisitis / ꝛ quas alijs concessimus si ad nos redeant decimas exigat. Item cõfirmatio priuilegij domini Martini pape. v. per quod abbatẽ cistercieñ / singulosqꝫ abbates / priores / abbatissas / monasteriaqꝫ singula / ꝛ vniuersas ꝑsonas ordinis eximit a prestatione decimarũ / tam de possessionibꝰ habitis ante ꝛ post conciliũ qꝫ de cetero habendis / ꝛ tam de noualibꝰ siue añ siue post huiusmodi conciliũ acquisitis ꝛ acquirẽdis / quõcunqꝫ ꝛ qualitercunqꝫ excolant̃ / etiã de quibus aliquis hactenus ꝑcepisset / necnõ de ortis / virgultis / ꝛ piscationibus nostris / ꝛ de animaliũ nostrorũ nutrimẽtis. Itẽ de gratia spãli, ꝓ potiori cautela hec omnia de nouo ꝯcedit / ꝛ ꝑpetuo decreto omnia p̃missa a prestatione decimarum ꝛ noualium eximit ꝛ exempta decernit. ꝛc. Uide bene textũ cũ clausula / ꝙ vidimus fides adhibeatur. ꝛc.

Sixtus Ep̄s seruus seruorum dei.
Ad perpetuã rei memoriã.
Dispositione diuina gregi dñico q̄uis im-
meriti p̄sidentes dum preclara dilectorũ fi-
liorũ abbatis cistercien̄ eiusq̄ coabbatum/
⁊ priorũ/ac dilectarũ in christo filiarũ abba
tissarum/⁊ aliarũ personarũ Cistercien̄ or-
dinis honestatẽ ⁊ merita deo grata ⁊ homi
nib⁹ accepta intra nostre mentis arcana recẽsemus/⁊ ad com-
mendabiles fructus quib⁹ operosis eorũ ministerijs erga ipsũ
deũ ⁊ homines huiusmodi indesinẽter exuberant/nostros dif-
fundimus cogitat⁹/vota illa ad exauditionis gratiã fauorabi
liter admittim⁹/ꝑ que ipsorũ statui ⁊ indẽnitatibus cõsulitur/
⁊ que in illorũ ꝓfectum emanasse cõperimus p̄sidio munimi-
nis aplici libenter solidamus. Illa etiã ꝓ potiori cautela d̄ no
uo eis cõcedendo. Sane ꝓ parte abbatis/coabbatũ/priorũ/
abbatissarũ/⁊ personarũ predictorũ nobis nuper exhibita pe-
titio cõtinebat q̄ olim felicis recordatiõis Honori⁹ papa.iij. p̄
decessor noster vt nullus ab eis de terris suis añ generale cõci-
liũ acquisitis/etiã de illis quas alijs cõcesserant excolẽdas /et
ad eos redierant/si eas manibus ꝓprijs aut sumptib⁹ colerẽt/
decimas exigere aut extorquere p̄sumeret/inter alia inhibuit/
⁊ deinde pie memorie Martinus papa.v.etiã predecessor no-
ster venerabilib⁹ fratrib⁹ nostris archiepis/⁊ dilectis filijs ab-
batibus/prioribus/decanis/archidiaconis/p̄positis/⁊ alijs ec
clesiarum prelatis ad quos sue sup hoc confecte littere peruen-
rent expresse mandauit vt abbatẽ cistercien̄ ac omnes ⁊ singu-
los abbates/priores/abbatissas/ac oĩa ⁊ singula monasteria
necnõ singulares personas dicti ordinis p̄sentia ⁊ futura vbi-
cunq̄ ꝓ tempore consistentia/a prestatione decimarũ/tam de
possessionibus habitis ante ⁊ post concilium antedictũ/quam
de cetero habendis/⁊ tam de nouabilibus siue ante siue post hu
iusmodi conciliũ aquisitis/⁊ acquirẽdis/que ꝓprijs sumptib⁹
excolebant/seu excolerent/quã alias quõcunq̄ ⁊ qualitercũq̄
excolerentur/⁊ etiã de illis possessionibus de quibus aliquis

hactenus ꝑcepisset/ necnō de ortis/virgultis /⁊ piscationibus
suis/ac de suorū animaliū nutrimētis singuli ipsorum omni-
no seruarent imunes. Cōtradictores ꝑ censurā ecclesiasticā ap-
pellatione post posita cōpescendo/inuocato ad hoc etiā si op⁹
foret auxilio brachij secularis/ ꝓut in ipsorū predecessorū litte
ris desuꝑ confectis plenius continet. Cum aūt sicut eadem pe
titio subiūgebat littere ipse incipiant vetustate cōsumi ⁊ ꝓpte
rea de illis/ac cōtentis in eisdē successu tēporis ab aliquib⁹ he
sitari posset/ ꝓ parte abbatis cistercieñ/coabbatū/priorū/ ab-
batissarū ⁊ ꝑsonarū p̄dictorū nobis fuit humiliter supplicatū/
vt litteras p̄dictas/ac omnia ⁊ singula in eis contenta ꝓ illorū
subsistentia firmiori ɔfirmare ⁊ approbare/ac alias ipsis in pre-
missis oportune ꝓuidē d benignitate ap̄lica dignaremur. Nos
tranquillitatē ⁊ vtilitatē ipsius ordinis/ac singularū ꝑsonarū
eiusdē supmis desiderantes affectibus/ litteras tā Honorij q̄
Martini p̄decessorū huiusmodi/quarū tenores p̄sentibus ha-
beri volumus ꝓ expressis/ratas ⁊ gratas habentes/illas cum
omnib⁹ in eis cōtentis clausulis ap̄lica auctoritate p̄sentiū te-
nore cōfirmamus ⁊ approbamus/ ac iuxta oīmodas earū con-
tinētias ⁊ formas in sui roboris firmitate ꝑpetuo subsistere de
cernim⁹/supplentes oēs ⁊ singulos defectus si qui forsan inter-
uenerint in eisdē. Et nihilomin⁹ ꝓ potiori cautela abbatē Ci-
stercieñ/ac oēs ⁊ singulos abbates/priores/abbatissas/necnō
omnia ⁊ singula monasteria p̄sentia ⁊ futura vbilibet existētia
singularesq; ꝑsonas dicti ordinis/a p̄statione decimarū /tā de
possessionib⁹ habitis ante ⁊ post conciliū predictū /q̄ de cete-
ro habendis/ ⁊ tam de noualib⁹ siue ante siue post conciliū hu
iusmodi acquisitis ⁊ acquirēdis que ꝓprijs sumptib⁹ excolūt/
⁊ excolent/ q̄ alias quocūq;/⁊ qualitercūq; excolant/⁊ etiā de
illis possessionib⁹ de quib⁹ aliquis hactenus ꝑcepit/necnō de
ortis/virgultis/⁊ piscationib⁹ suis/ ⁊ de nutrimētis suorū ani-
maliū/auctoritate p̄dicta de speciali gratia penitus eximim⁹/
⁊ exempta fore ꝑpetuo decernim⁹ ꝑ p̄sentes/ dicti cōcilij/ ⁊ qui-
buscūq; alijs cōstitutionib⁹ ⁊ ordinationib⁹ ap̄licis ceterisq; in
contrariū editis/etiā iuramento/ɔfirmatione ap̄lica /vel qua-

119

cunctis firmitate alia roboratis/ nõ obstantibus quibuscunctis.
Verũ quia difficile foret presentes originales litteras ad singula in quibus de eis fides forsan facienda foret loca deferre/ volumus ac dicta auctoritate decernimus ipsarũ transumptis alicui⁹ episcopalis aut superioris ecclesiastice curie/ seu prelati vel persone in dignitate ecclesiastica constitute/ aut metropolitanĩ vel cathedralis ecclesie canonici sigillo/ ꝛ manu/ ac subscriptione alicui⁹ notariȷ publici munitis tanq̃ presentib⁹ litteris si exhiberentur in iudicio ꝛ extra plenariã fidem vbilibet adhiberi perinde/ ac si eedem p̄sentes littere exhibite forent vel ostẽse. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginã nostre confirmationis/ approbationis/ suppletionis/ constitutionis/ exemptionis/ decreti/ statuti/ ꝛ voluntatis infringere/ vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare p̄sumpserit indignationẽ omnipotẽtis dei/ ꝛ beatorũ Petri ꝛ Pauli apostolorum eius se nouerit incursurũ. Datum Rome apud sanctum Petrum Anno incarnationis dominice Millesimo quadringentesimo octuagesimosecũdo. vj. kl. Octobris. Pontificatus nostri Anno duodecimo.

Eiusdem. Motu proprio/ ex certa scientia/ ꝛ de consilio fratrũ/ confirmat et roborat amplissimas concessiones per Johannẽ. xxiij. Calistum. Nicolaũ/ ꝛ Pium/ ordini factas de non cõmendandis monasterijs etiã cardinalibus/ ꝛ cetera multa que optime videri debent in textu. Et q̄ transumpto fides adhibeatur sicut originali.

Jxtus Eps seruus seruorum dei.
Ad perpetuã rei memoriã.
Regimini vniuersalis ecclesie quibus imeriti
disponēte dño presidentes curis purgemur
assiduis/vt iuxta tradite nobis desuper dis
pensatiõis officiũ/quieti subditorum quo-
rũlibet/presertim sub regulari obseruantia
studio pie vite vacantiũ/in quorũ vtiqz p-
speritate reficimur/iugi quantũ nobis ex alto conceditur soli-
citudinis studio intendamus/ꝛ his que p religionis incremē-
to ac personarum regularium statu pacifico ꝛ tranquillo pro-
uide facta conspicimus/vt perpetuo illibata psistant libenter
nostri muniminis adijcimus firmitatem. Dudũ siquidem a fe-
licis recordationis Pio papa.ij.pdecessore nostre diuerse litte
re in quibus nõnulle alie inseruntur emanarunt tenorum sub
sequentium. Pius Epus seruus seruorũ dei. Ad futurã
rei memoriã. Aplice sedis nobis iniunctũ desup seruitutis of-
ficiũ mentē nostrã excitat ꝛ inducit vt circa ea que p statu pro-
spero monasteriorum Cisterciē ordinis/ꝛ in illis pie vite dedita
rũ psonarũ pfutura cspicimus operosis studijs intendamus/
ꝛ his que ppterea facta fuere compimus/vt illibata persistant
aplici muniminis adijciamus firmitatē/ꝛ ea concedamus que
desuper sunt oportuna. Dudũ siquidem a felicis recordatio-
nis Nicolao papa.v.pdecessore nostro littere in quibus bone
memorie Baldasaris epi Tusculaneñ tunc Johannis.xxiij.in
sua obediētia de qua partes ille erant nũcupati inserunt ema-
narunt tenoris subsequētis. Nicolaus Epus seruus ser-
uorũ dei. Ad perpetuã rei memoriã. Jnter cetera orbis eccłias
monasteria/ꝛ alia pia loca monasterij Cisterciē Cabiloneñ di
ocesis/ac Cisterciē ordinē affectu beniuolo psequētes illa p-
sonis eis psidentibus libēter cõcedimus que ipsarũ ac mona-
sterij ꝛ ordinis predictorũ fauorē ꝛ cõmoda respicere dinoscun
tur. Dudũ siqdē Baldasaris olim epi Tusculaneñ in sua obe-
diētia de q partes ille tũc erãt Johãnis.xxiij.nũcupati i fauo
rē dicti monasterij/ac illi9 abbatis/necnõ coabbatũ ꝛ abbissarum

120

dicti ordinis p tēpore existentiū emanarunt littere tenoris sub sequentis. Johannes Eps seruus seruoꝝ dei. Ad ppetu am rei memoriā. Ad salutare regimen ac incremēta pficua di lectorū filiorū ordinis Cistercieñ qui in agro plantatus domi nico vberes fructus ad laudē diuini nominis odorē suauitatis pducit assidue in vltimos orbis fines/ paterne cōsiderationis dirigētes intuitꝰ/ ⁊ cupiētes vt eo vigilantius atq̧ deuotiꝰ al tissimo impendere valeant iugiter famulatū quo maiori quie tudine in contēplatione sedula diuinorū salubriter pfruentur/ ac deuotis supplicationibꝰ dilectoꝝ filioꝝ abbatis ⁊ cōuentus monasterij cistercieñ/ Cabiloneñ diocesis/ necnō coabbatum ⁊ abbatissarū dicti ordinis cistercieñ in hac parte fauorabiliter annuētes hac p̄senti cōstitutione ppetuo duratura/ ⁊ aplica au ctoritate decernimꝰ statuētes qđ de cetero in p̄fato ordine Ci stercieñ/ aut eius mēbris nullus qui de dicto ordine nō existat cuiuscūq̧ alterius religionis/ ordinis/ status/ dignitatis/ aut p̄eminentie fuerit/ etiā si cardinalatus dignitate fulgeret/ apo stolica vel alia quauis auctoritate possit vel debeat p̄sidentiā/ gubernationē/ administrationē/ aut p̄eminentiā aliquis per se vel alios/ directe vel indirecte/ aut quouis quesito colore quo modolibet impetrare/ obtinere/ regere/ administrare/ vl̄ guber nare/ quōcunq̧ aut qualitercunq̧. Decernētes ex nūc irritū et inane si secus sup his a quoquā quauis auctoritate sciēter vel ignoranter cōtigerit imposterū quomodolibet attēptari. Per p̄dicta vero nullum p̄iudiciū afferri volumus alicui ex venera bilibus fratribꝰ nostris sancte Romaū ecclesie cardinalibꝰ in presentiarū in p̄fato ordine Cistercieñ gubernationē/ cōmen dam/ administrationē/ seu p̄sidentiā aliquas obtinenti quomi nus illas gerere valeat ⁊ tenere iuxta formā litterarū apostoli carū eidem desup hactenus concessarū. Nulli ergo oino homi nū liceat hanc paginā nostre cōstitutionis ⁊ voluntatis infrin gere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attemp tare p̄sumpserit/ indignationē omnipotētis dei/ ⁊ beatoꝝ Pe tri ⁊ Pauli aplorum eius se nouerit incursurū. Datum Cōstan tie. vij. kl. Februarij. Pontificatus nostri Anno quinto.

Nos igitur abbati et monasterio/necnõ coabbatibus et abbatissis pdictis ampliori desup aminiculo puidere cupientes/ ac litteras et tenorẽ antedictos ratos habentes et gratos/ illos auctoritate apl̃ica/et excerta scientia hax serie inouamus/ac vim et vigorem habere decernim⁹/necnõ statuta/decreta/ac omnia alia et singula in dictis litteris cõtenta/et quecũqz inde secuta/ eisdẽ auctoritate et scientia cõfirmam⁹/approbamus/ et psentis scripti patrocinio cõmunimus. Nõ obstantib⁹ cõstitutionib⁹ et ordinationib⁹ apl̃icis/necnõ omnib⁹ illis que dictus Baldasar epus in pfatis litteris suis nõ obstare voluit/ ceterisqz contrarijs quibuscũqz. Nulli ergo oĩno hominũ liceat hanc paginam nostre innouationis/cõstitutionis/cõfirmationis/approbationis/et cõmunitionis infringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attemptare psumpserit/indignationẽ omnipotẽtis dei/et beatorũ Petri et Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurx. Datũ Rome apud sanctũ Petrũ/Anno incarnationis dñice M.cccc.liiij.iij. Noñ Octobris. Pontificatus nostri Anno octauo. Nos igit̃ pariformiter ex certa scientia nostra/singulas pdictas litteras ratas et gratas habẽtes illas et in eis cõtenta/et inde secuta quecũqz auctoritate apl̃ica harũ serie innouam⁹/ac vim et vigorẽ habere foreqz subnixas decernim⁹ ac cõfirmam⁹ et approbamus/psentisqz scripti patrocinio cõmunim⁹. Decernẽtes qz psentiũ transumpto alicui⁹ episcopalis vel supioris curie ecclesiastice sigillo munito/ et signo et subscriptione notarij publici signato in iudicio et extra ipsis tãqz pinsertis et psentibus litteris si exhiberent̃ plena fides adhibeat̃/et pinde stetur ac si ipse psentes et pinserte littere forent exhibite vel ostense/nec desup alteri⁹ pbationis aminiculũ requirat̃. Nulli ergo oĩno hominũ liceat hanc paginã nostre innouationis/cõstitutionis/cõfirmationis/approbationis/communitionis/et decreti infringere/vel ei ausu temerario cõtraire Si quis autẽ hoc attemptare psumpserit/indignationẽ omnipotẽtis dei/et beatorũ Petri et Pauli aplorũ eius se nouerit incursurũ. Datum Mantue Anno incarnationis dominice M.cccc.lix.vij.kl̃.Augusti. Pontificatus nostri anno primo.

q

121

Pius Eps̄ seruus seruoꝝ dei. Ad futurā rei memoriā. Licet
ea que ꝑ predecessores nostros Romanꝰ pontifices ꝓuide fac-
ta fuerunt ⁊ ab eis rite ꝓcesserūt plenam obtineant firmitatē.
Nos tn̄ illis interdū aplic̄i muniminis robur adijcimꝰ/ vt eo fir
mius illibata ꝑsistant/ quo magis nostro p̄sidio cōmunita. Du
dum siquidē felicis recordationis Calistus papa. iij. p̄decessor
noster ex certis ratiōabilibꝰ causis nōnulla statutū/ declaratio
nem/ cassationē/ ⁊ irritationē ꝓ vtilitate ⁊ cōseruatione mona-
steriorū ⁊ locorū/ ac religiosorū Cistercieñ ordinis motu ꝓprio
⁊ ex certa scientia/ ⁊ de plenitudine aplic̄e potestatis fecit ⁊ cō-
cessit ꝓut in ipsius p̄decessoris litteris quas diligēter in cancel
laria aplic̄a inspici ⁊ examinari fecimus/ q̄ꝝ tenor inferiꝰ est in-
sertus plenius cōtinetur. Nos igitur motu scientia ⁊ potesta-
te similibꝰ/ nō ad alicuiꝰ instantiā/ sed de nostra mera liberali-
tate statutū/ declarationē/ cassationē/ ⁊ irritationē p̄dicta rata/
⁊ grata habentes illa ⁊ quecunqꝫ inde secuta auctoritate apo-
stolica cōfirmamus/ ⁊ p̄sentis scripti patrocinio cōmunimꝰ sup
plendo omnes defectus si qui forsan interuenerint in eisdem/
necnō litteras ipsas vim ⁊ vigorē habere ac viribus subsistere
decernimus ꝑ p̄sentes. Nō obstantibꝰ cōstitutionibꝰ apostoli-
cis/ ac omnibus illis que dictus predecessor in eisdem litteris
nō obstare voluit/ ceterisqꝫ cōtrarijs quibuscūqꝫ. Tenor vero
ipsarū litterarū de verbo ad verbū sequitur/ ⁊ est talis. Ca-
listus Epus seruus seruorū dei. Ad futuram rei memoriam.
Ad fructus vberes quos Cistercieñ ordo in agro militātis ec-
clesie plantatus dextera dn̄i velut arbor bona ꝓduxit hacte-
nus/ ⁊ ꝓducit/ cōsiderationis nostre oculos extendentes/ apo-
stolici fauoris presidiū sibi libēter impartimur/ ⁊ in his que so-
lidationem status/ nec nō perpetuā pacem ⁊ tranquillitatē ei-
usdem cōcernunt nos gratiosos ⁊ fauorabiles exhibemus. Cū
itaqꝫ sicut ad apostolatus nostri ꝑuenit auditum ordini Cister
cieñ prefato/ ac illiꝰ monasterijs/ personis/ atqꝫ locis magna pe
riculose desolationis dispendia imminere noscant̄/ ex eo quia
nōnulli pretextu quarundā litterarū apostolicarū etiam ad va
catura se extendentiū in dictis monasterijs atqꝫ locis/ prefici ⁊

precesse presumũt. Nos ne p hoc nostre cõscientie serenitas remaneat in tranquilla taliũ turbationũ materias ab eodem ordine ,ppellere/premissisq; scandalis ⁊ incõuenientijs quãtum nobis ex alto pmittitur obuiare/necnõ circa hoc salubre remediũ adhibere cupiẽtes/motu ,pprio/nõ ad alicui⁹ nobis super hoc oblate petitiõis instantiã sed ex nostra certa sciẽtia/⁊ apostolice potestatis plenitudine/statuim⁹ nostreq; intentionis fuisse ⁊ esse declaramus/necnõ harũ serie cõcedimus/ qd nulla p nos aut sedẽ apostolicã/seu nostra vel ipsius/aut alia quauis auctoritate in genere vel in specie sub q̃busuis formis aut verborũ expressionib⁹ ⁊ cum quibuscũq; etiam indiuidualiũ ⁊ aliarũ derogatoriaꝝ clausulaꝝ/etiam taliũ qd illis p queuis alia aplica/litteras/priuilegia/⁊ indulta/ipsis etiã signanter specifice ⁊ expresse derogantia minime derogatũ fuisse vel esse censeatur/seu derogari nõ possit/vim ⁊ effectũ habentibus ceterisq; effectui p̃sentiũ preiudicialib⁹ clausulis ⁊ decretis irritantibus quibusuis psonis/cuiuscũq; stat⁹/gradus/dignitatis/ordinis vel cditionis/etiã si sctẽ Romanẽ ecclesie cardinales/ aut sedis aplice officiales/seu epi/aut alteri⁹ ordinis abbates/ etiã motu ⁊ scientia similibus/seu ad regum/principum/ vel prelatoꝝ quorũlibet supplicationem/vel aliquorũ resignatorum beneficiorum/iuris cessionem/vel recõpensationis/ aut alio quouis intuitu/seu in earũ fauorem concessa hactenus vel imposterũ concedenda/expectatiue/cõmende/aut alie queuis littere/ facultates/nominationes/⁊ mandata/necnõ prerogatiue/antelationes/declarationes/exceptiones/ priuilegia / ⁊ indulta/ac facte ⁊ forsan faciende/etiã de primouacaturis monasterijs/ p̃laturis/dignitatib⁹/⁊ locis dicti ordinis speciales reseruatões quoꝝ oĩm tenores ac si de verbo ad verbũ inserti forẽt pñtib⁹ haberi volumus ,p expressis/⁊ que suum nondum sortita sunt effectum/quorũq; vigore in ipsis monasterijs aut eorũ aliquo nõ est alicui ius quesitũ ad monasteria prelaturas abbatiales ⁊ alias dicti ordinis dignitates/⁊ loca/etiã vtriusq; sexus ordinis huiusmodi aliqualiter se extendant/aut quomodolibet se extendere possint siue debeant/nec monasteriorum ⁊ locorum

huiusmodi cõuentus/religiose ꝑsone/aut vasalli/etiã vtriusq̃
sexus ad receptionẽ etiã alicui⁹ auctoritate taliũ litterarũ ⁊ ꝓ-
cessuũ exinde habitorũ teneantur/nec ꝓpterea interdici/suspẽ
di/vel excõicari possint/cassantes ⁊ irritantes/ac ꝓ infectis et
nullis habentes illa oĩa ⁊ singula talia/expectatiuas/gratias/
facultates/litteras/nominationes/reseruationes/ nominãdi/
reseruandi/vniendi/⁊ alia mandata aplĩca suum effectũ nõdũ
sortita/⁊ alia ꝑ que effectus p̃sentium quomodolibet impediri
posset vel differri/ac decernẽtes illis nullã in iudicio vel extra
fidem adhibendã fore/nec cõuentus ⁊ ꝑsonas eorundẽ mona-
steriorũ ad receptionẽ eorundẽ p̃textu litterarũ ipsarũ teneri/
necnõ ꝓut est irritũ ⁊ inane si quid secus suꝑ his a quoq̃ qua-
uis auctoritate scienter vel ignorãter imposterũ cõtigerit attẽ-
ptari. Nõ obstantibus si in facultatib⁹ ⁊ litteris seu mandatis
hmõi tales apposite fuerint clausule/ scʒ aut si locorũ ordina-
rijs/seu abbatib⁹/abbatissis/vel cõuentibus dicti ordinis vel
quibusuis alijs cõmuniter vel diuisim ab eadẽ sede indultũ sit
qđ ad receptionẽ vel ꝓuisionẽ alicui⁹ minime teneanť/ ⁊ ad id
cõpelli/aut qđ interdici/suspendi/vel excõmunicari nõ possint
ꝑ litteras aplĩcas nõ faciẽtes plenã ⁊ exp̃ssam/ac de verbo ad
verbũ de indulto hmõi mentionẽ/ꝑ quã quidẽ clausulã aut cu
iusuis alterius similis vel efficacioris clausule adiectionẽ vel
appositionẽ decernim⁹ p̃sentibus nõ fuisse sufficienter deroga-
tũ/ac cõstitutionib⁹ ⁊ ordinationib⁹ aplĩcis/priuilegijs quoq̃
ac statutis ⁊ cõsuetudinib⁹ ordinis/monasteriorũ/iuramento/
cõfirmatione aplĩca/vel quacũq̃ firmitate alia roboratis/ cete
risq̃ cõtrarijs quibuscũq̃. Nulli ergo oĩno hominũ liceat hãc
paginã nostroꝝ statuti/declarationis/ cõcessionis/cassationis
⁊ irritationis infringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si qs
autẽ hoc attemptare p̃sumpserit/indignationẽ omnipotentis
dei/⁊ beatorũ Petri ⁊ Pauli aplõrum eius se nouerit incursu-
rum. Datum Rome apud sanctũ Petrũ/Anno incarnationis
dñice M.cccc.lviij.iij.kl'. Maij. Põtificat⁹ nostri Anno quar
to. Ceterũ qꝛ difficile foret p̃insertas ⁊ presentes litteras ad
singula in quib⁹ de eis fides forsan facienda fuerit loca defer-

re volumus ꝛ aplica auctoritate supradicta decernim⁹ q̄ð ipsarū transumpto alicuius ep̄alis/vel supioris curie ecclesiastice sigillo munito/ac signo ꝛ subscriptione notarij publici signato ꝛ legalis in iudicio ꝛ extra tanq̄ʒ ipsis p̄insertis ꝛ p̄sentibus litteris si exhiberent̄ plena fides adhibeatur/ac pinde stet̄/ac si ipse p̄inserte ꝛ p̄sentes littere forent exhibite vel ostēse. Nulli ergo oino hominū liceat hanc paginā nostrorum cōfirmationis/cōmunitionis/suppletionis/voluntatis/ꝛ decreti infringere/vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si quis aūt hoc attēptare p̄sumpserit/indignationē omnipotētis dei/ac beatorum Petri ꝛ Pauli apostolorū eius se nouerit incursurū. Datum Mantue Anno incarnationis dn̄ice M.cccc.lix.vij.kl̄.Augusti. Pontificatus nostri Anno primo. Cum aūt sicut accepimus nonnulli cōtra tenorē predictarū litterarū monasterijs ipsius Cistercien̄ ordinis quādoq̄ʒ p̄ficiantur/aut eis monasteria ipsa cōmittantur/siue in cōmendā cōcedantur/ꝛ ꝑpterea monasteria huiusmodi tam in spiritualib⁹ q̄ʒ temporalibus nō modica passa fuerint ꝛ patiantur detrimēta. Nos ipsorū monasteriorū ꝛ dicti ordinis statum prosperū ꝛ tranquillū paterno zelantes affectu/motu ꝓprio non ad alicui⁹ super hoc nobis oblate petitionis instātiā/sed de nostra mera liberalitate statuta/declarationes/cassationes/irritationes/ꝛ decreta predicta tam ꝑ ipsum Pium/ac bone memorie Nicolaū.v.et Calistum.iij. Romañ pontifices p̄decessores nostros/quā Baldasarē ep̄m Tusculañ Johannē.xxiij.in sua obedientia nūcupatum/vt in preinsertis eorū litteris cōtinetur/facta ꝛ concessa rata ꝛ grata habentes/illa ac omnia ꝛ singula in eisdem singulis litteris contenta/necnō inde secuta quecunq̄ʒ/auctoritate aplica ex certa scientia ꝛ de plenitudine sedis aplice potestatis tenore presentium pro nobis ꝛ successorib⁹ nostris Romanis pontificibus de fratrū nostrorū consilio cōfirmamus ꝛ approbamus/ac presentis scripti patrocinio cōmunimus/supplentes omnes ꝛ singulos defectus si qui forsan interuenerint in eisdē/ipsasq̄ʒ singulas litteras innouamus/vimq̄ʒ ꝛ vigorem perpetuo habere ꝛ viribus subsistere decernim⁹. Non obstantibus omnib⁹ que

Nicolaus/Calistus/⁊ Pius p̄decessores nostri/⁊ Baldasar p̄-
fati in p̄dictis eorũ litteris voluerunt nõ obstare/ necnon qui-
busuis specialibus ⁊ generalibꝰ reseruationibꝰ/litteris cõmen
dis/ꝓuisionibus/regulis/⁊ cõcessionibus/aliȷ́sqꝫ cõstitutioni-
bus ⁊ ordinationibꝰ apostolicis ex quacũqꝫ causa ꝓcesserint/
aut ꝓcedent in futurũ quorũ omniũ tenores ac si de verbo ad
verbũ p̄sentibus pro sufficienter expressis haberi volumus/et
quibus earũqꝫ effectui vi/robori/⁊ executioni quatenus predi
ctis ⁊ p̄sentibus litteris earũqꝫ effectui aduersarentur preiudi-
carent/nocerent/vel obuiarent/seu p̄iudicare/aduersari/noce-
re vel obuiare possent quomodolibet infuturũ/ motu ⁊ scien-
tia similibus specialiter ⁊ expresse derogamus/necnõ monaste
riorũ ⁊ ordinis predictorum iuramento cõfirmatione aposto-
lica vel quauis firmitate alia roboratis/statutis ⁊ cõsuetudini
bus cõtrariȷ́s quibuscũqꝫ. Volumus autẽ qꝺ pro tempore or-
dinis auctoritate in abbates ipsorum monasteriorũ promoti
et aliorum beneficiorũ prouisi/infra quattuor meuses a die ꝓ-
motionũ siue prouisionũ suarum ad curiã pro illarũ confirma-
tione impetranda venire aut mittere/ ⁊ annatam siue medios
fructus primi anni ipsorum monasterioꝝ scꝺm taxam in libris
camere apostolice positam soluere/ac de aliȷ́s iuribus consue-
tis eidem camere satisfacere teneãtur. Alioquin ꝓmotiones si
ue ꝓuisiones illorũ qui secus fecerint nullius sint roboris vel
momenti/liceatqꝫ ex tunc nobis ⁊ dictis successoribus nostris
de ꝑsonis idoneis eisdem monasteriȷ́s ⁊ beneficiȷ́s pro quibus
vt p̄fertur factum nõ fuerit ꝓuidere. Ceterum quia difficile fo
ret p̄sentes litteras ad singula loca in quibus ille forent neces-
sarie transferri/etiam volumus ⁊ dicta auctoritate decernimꝰ
quod earũ transumptis manu notariȷ́ publici subscriptis/⁊ si-
gillo alicuius Archiepiscopi/Episcopi/vel alterius prelati mu
nitis/prorsus in iudicio ⁊ extra plenaria fides adhibeatur/ ac
illis stetur in omnibus ⁊ per omnia sicuti originalibus litteris
adhiberetur ⁊ eis staretur si forent exhibite vel ostense. Nulli
ergo omnino hominũ liceat hanc paginam nostre cõfirmatio-
nis/approbationis/cõmunitionis/suppletionis/innouationis/

constitutionis/derogationis/voluntatis/ꝛ decreti infringere/ vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attemptare ꝑsumpserit/indignationẽ omnipotentis dei/ ac beatoꝝ Petri ꝛ Pauli apostolorum eius se nouerit incursurũ. Datum Rome apud sanctum Petrũ/Anno incarnationis dominice Millesimo quadringentesimo septuagesimoqnto. vj. Idus Martij. Pontificatus nostri Anno quinto.

Bullam premissam seu priuilegium de verbo ad verbũ cõfirmat in magno codice dominus Innocentius papa octau⁹. Et incipit Regimini vniuersalis/in principio.

Eiusdẽ. De occurrendo desolationi monasterioꝝ p cõmendatarios introducte/ mandatur districtissime cõmendatarijs ꝛ eorum officiarijs/procuratoribus/fautoribus/adherentibus/receptorib⁹/ iconomis/vicarijs/ ꝛ administratorib⁹/ sub penis excõicationis/ anathematizationis/ suspensionis/ ꝛ interdicti/ necnõ sub expressa ꝑuatione regiminis ꝛ administrationis omniũ monasterioꝝ/ locoꝝ/ beneficioꝝ/canonicatuũ/prebendarũ/ dignitatũ/personatuũ/officiorum/pensionũ fructuũ/ ꝛ prouentuũ/ac sub pena inhabilitationis ad quecũq3 premissaꝝ vt pa

tribus abbatibus ꝛ cōmissariis ordinis in q̄pluribus articulis ibidem expressis ꝛ declaratis obediant. Datq; ordini potestatē absoluendi/rehabilitādi/ꝛ restituendi eosdem quotiens penitētes fuerint emendati/ꝛ obedientes. Et ꝙ cōmendatarii nullam habent iurisditionē seu executionē in dictis monasteriis/sed reducitur ad patrē abbatem. Nota textū q2 tot ꝛ tanta sunt ꝙ in summario non possent sufficienter declarari.

Sixtus Eps seruus seruorum dei. Ad perpetuā rei memoriā. Lura nostra in variis rebus quotidie emergentibus agitata/circa hoc potissime versatur/vt pastorale officium in sacre religionis Listercieñ statu felici extendētes ita ope nostre ꝓuisionis salubriter ꝓuideamus ꝙ ordo ipse/illiusq; monasteria ꝛ loca/ꝛ persone in spiritualibus ꝛ temporalibus detrimenta nō sustineant/sed optate felicitatis proficiant incrementis. Sane licet monasteria ꝛ loca eiusdem ordinis ab eorum primeua fundatione honorifice constructa/ac fructibus/redditibus/ꝛ ꝓuentibus pro sustentatione abbatum/monachorū/ministrorum/et aliarum personarū inibi diuinis laudibus insistentium competenter dotata/librisq;/calicibus ꝛ aliis ornamentis diuino cultui necessariis munita/ac in vera obedientia suorum superiorū persistentes numero sufficienti monachi quibus honeste in victu ꝛ vestitu prouidebatur instituti fuerint/ tamen ab aliquibus

temporibus citra sicuti veridica relatione accepimꝰ/ monaste-
ria ⁊ loca eiusdẽ ordinis que nõnulle persone ecclesiastice/ secu
lares ⁊ regulares ex concessione ⁊ dispensatione sedis aposto-
lice in cõmendam obtinent in eorum structuris ⁊ edificijs ru-
unt/ Illorumq; bona mobilia ⁊ immobilia/ necnõ fructus/ red
ditus/ ⁊ ꝓuentus dissipantur/ regularis obseruantia in illis si-
cut deceret nõ obseruatur/ Officium diuinũ decenter non sol-
uitur/ monachi instituti numero nõ sunt sufficienti/ ⁊ existẽtes
victum ⁊ vestitum nõ habentes vt deceret prochdolor ab obe
dientia suorũ superiorũ retrahuntur/ ordo/ monasteria/ ⁊ loca
huiusmodi cõfunduntur/ ⁊ nõ modica patiuntur detrimenta
in ipsius ordinis elusionem/ diuine maiestatis offensam/ ac ꝑ-
niciosum exemplum ⁊ scandalũ plurimorũ. Hinc est ꝙ nos at-
tendentes p̃missa adeo esse notoria ꝙ nulla possunt tergiuer-
satione celari/ quodq; si sup eisdem non ꝓuideatur/ monasteria ⁊
loca ipsa penitus desolata manebunt/ ac illa/ necnõ ordo ipse
irreperabilia patiẽtur damna/ ac cupientes ꝓut nostro incum
bit officio p̃missis ac scandalis que ꝓpterea exoriri possunt cõ-
gruentibus remedijs obuiare/ ac indẽnitatibus ordinis/ mo-
nasteriorũ/ locorũ/ monachorũ/ ministrorum/ ⁊ personarũ eo-
rundẽ quantũ cũ deo possumus oportune ꝓuidere/ motu pro-
prio/ nõ ad aliquorũ instantiã/ sed de nostra mera liberalitate
⁊ ex certa scientia omnes ⁊ singulas personas/ seculares ⁊ quo
rumcũq; ordinũ regulares/ p̃sentes ⁊ futuras/ cuiuscũq; digni
tatꝭ/ statꝰ/ gradus/ ordinis nobilitatis/ excellẽtie/ p̃eminẽtie/ ⁊
conditionis fuerint/ que monasteria ⁊ loca eiusdem ordinis/
seu eorũ aliquod in cõmendam obtinent in p̃sentiarũ ⁊ forsan
obtinebunt in posterũ vbiq; locorum/ etiam in Romana curia
cõmorantes/ etiam si Archiepiscopali/ Episcopali/ vel aliqua
alia ecclesiastica vel mundana dignitate fungãtur/ aut nostri
⁊ sedis p̃dicte/ seu p̃decessorũ aut successorũ nostrorũ Romañ
pontificum notarij/ subdiaconi/ accoliti/ capellani/ cubicularij
seu alias officiales/ vel familiares/ aut fructuum/ reddituum/
⁊ ꝓuentuum camere apostolice debitoꝝ collectores/ subcollec
toresue existant/ ⁊ quocunq; exemptionis priuilegio/ etiã rati-

one personarũ ⁊ beneficiorum suorum gaudeant ⁊ muniantur eorũq; in ipsis monasterijs/⁊ locis/vicarios/officiarios/ secu-
lares/⁊ regulares/monachos/receptores/ seruitores/ ⁊ icono-
mos/ac eorum quẽlibet/illorum ⁊ cuiuslibet ipsorũ nomina et
cognomina/ac qualitates p̃sentibus pro expressis habentes/
auctoritate apostolica tenore p̃sentium monemus/primo/secũ
do/tertio/⁊ peremptorie cõmuniter ac diuisim/ ac eis ⁊ eorum
cuilibet in virtute sancte obedientie ac sub penis/ sententijs et
censuris infrascriptis quas ferimus in his scriptis/ ⁊ quas/ ac
earũ quãlibet contra faciẽtes eorũq; complices/fautores/ ⁊ ad
herentes ac eorũ quẽlibet eoipso incurrere volumus/ districte
p̃cipiendo mandantes/ motu ⁊ scientia similibus/ quatenus
omniũ appellatione sublata ⁊ remota/infra terminũ eisdem p-
sonis seu cõmendatarijs vt prefertur monasteria ⁊ loca huius-
modi in cõmendam ꝓ tempore obtinentibus per patrẽ abba-
tem cuiuslibet ipsorum monasteriorũ ⁊ locorum/seu illius aut
capituli generalis dicti ordinis ad hoc cõmissarium super pre-
missis ⁊ infrascriptis/ac eorũ quolibet qualitate negocij ꝓ tem
pore occurrentis pensata/statuendũ ⁊ prefigendum/ ⁊ quẽ ex-
nunc ꝓut extunc/⁊ econuerso/eisdem ⁊ earũ cuilibet pro tertio
⁊ peremptorio termino ac monitione canonica statuimus/pre-
figimus/⁊ assignamus/in monasterijs ⁊ locis huiusmodi pro
tempore cõmendatis/numerũ monachoꝝ per patrẽ abbatem
aut cõmissariũ prefatos/facultatibus ipsorũ monasteriorũ et
locorũ etiã pensatis/instituendũ/taxandum ⁊ moderandũ ha
beant/sustineant/foueant/ ⁊ cõseruent/necnõ monachis/noui
cijs/ministris/ ⁊ alijs ipsorum monasteriorũ ⁊ locorũ personis
sufficienter ⁊ honeste de victu ⁊ vestitu in dormitorio/ refecto-
rio ⁊ vbiq; scđm laudabilem ipsius ordinis cõsuetudinem ⁊ ꝓ
ut fit ⁊ fieri cõsueuit in alijs monasterijs dicti ordinis nõ cõmẽ
datis/dictũ numerũ monachoꝝ/ministroꝝ/nouicioꝝ p̃dictoꝝ
vt p̃fertur moderandũ/instituendũ/⁊ taxandũ/directe vel indi
recte nullo vnq̃ tẽpore quouis q̃sito colore minuẽdo ꝓuideãt/
ac sollicite ⁊ debite in eisdẽ monasterijs ⁊ locis vt p̃fert̃ cõmen-
datis diuinũ officiũ tam in horis canonicis q̃ beate Marie et

defunctorꝝ morose/deuote/⁊ integre eiusdem ordinis cerimo-
nijs seruatis cōpetētibus ⁊ debitis horis ꝑsoluere/missas eius
dem ordinis ⁊ fundatas/necnō anniuersaria ac quecūqꝫ ordi-
nata suffragia recitare ⁊ dicere/ac scdm arbitriū ⁊ iudicium pa
trisabbatis/seu cōmissarij predictorū/edificia tam in monaste
rijs ⁊ locis sic vt prefertur cōmēdatis ꝙ extra necessaria cōstru
ere/edificata/constructa/⁊ ruinosa quatenus indigebūt repa-
rare/restaurare/ac in coopertura ⁊ alijs necessarijs omnibus ⁊
singulis in bono ⁊ cōdecenti statu manu tenere/ iura/ liberta-
tes/possessiōes/census/fructus/redditus/ ꝓuentus/clenodia/
calices/cruces/reliquiaria/pōtificalia/iocalia/vestes sacras/or
namēta ecclīastica/ libros/cartas/vasa argētea/⁊ cuiusuis alte
riꝰ metalli/suplectilia/⁊ q̄cūqꝫ alia bona mobilia ⁊ īmobilia ad
monasteria seu loca hmōi cōmēdata/seu aliqđ ipsorꝝ spectātia
⁊ ꝑtinencia alienata/vel distracta/ seu transportata/ ad ius et
ꝓprietatē ipsorum monasteriorꝝ ⁊ locorū reducere ⁊ reponere/
ac oīa illa ⁊ singula alia contra omnē personā suadente iusticia
per se vel alios cum omni diligentia defendere/tueri/et prose-
qui faciant/et cum effectu procurent. Necnon patriabbati seu
commissario prefatis omnia ⁊ singula caritatiua subsidia/ ⁊ cō
tributiones per generale capitulū eiusdem ordinis prefato or-
dini aut abbatibus eiusdē pro tempore imponenda plenarie
et integre scdm portionē eis iuxta ipsius ordinis institutiones
taxatam vel taxandam exhibeant et persoluant/eisqꝫ patriab
bati et commissario in omnibus et per omnia pareant efficaci
ter et obediant/ac omnia et singula per patrēabbatem et com
missariū prefatos circa premissa/aut aliquod eorundē vel alia
eiusdē ordinis pro qualitate temporis explicanda et ordināda
negocia/illa omnia et singula/ac si de verbo ad verbū etiā pre
sentibus insererētur ꝓ expressis habentes et haberi volentes/
realiter et cū effectu faciant et adimplere ꝓcurent/ ꝓut et quē-
admodū predictorū cōmendatorum et aliorꝝ eiusdem ordinis
monasteriorū abbates hactenus fecerūt ⁊ facere cōsueuerūt et
debuerūt/ac ꝓ tꝑe existētes facient. Inhibentes nihilominus
eisdē ꝑsonis siue cōmendatarijs secularibꝰ ⁊ regularibus mo-

126

nasteria ⁊ loca hmōi in cōmendā ꝓ tempore obtinentib⁹ p̄sen
tib⁹ ⁊ futuris sub eisdē sententijs ⁊ penis/ne bona mobilia aut
immobilia hmōi/seu aliqua alia ad p̄dicta monasteria seu lo-
ca cōmendata hmōi spectantia quouismodo alienare/ aut de
nouo infeudare/seu extra manus deputatoꝝ/ seu ꝓ tēpore ꝑ
cōuentus ipsoꝝ monasterioꝝ deputandoꝝ manus ponere p̄
sumant. Et si qđ absit mandatis/monitionib⁹/ ⁊ inhibitioni-
bus hmōi non paruerint/seu premissa ⁊ infra scripta vel aliqđ
eoꝝ nō obseruauerint/ ⁊ inquātū eos tangunt ⁊ concernunt/
seu tangere ⁊ cōcernere poterūt quomodolibet in futurū fece-
rint nō obseruari/exnunc ꝓut extunc ⁊ extūc ꝓut ex nunc ꝑso-
nas seu cōmendatarios p̄fatos/eoꝝ officiarios/ ꝓcuratores/
fautores/adherentes/monachos/receptores/iconomos/ vica
rios/ ⁊ administratores/omnesq; alios ⁊ singulos in premissis
culpabiles ⁊ rebelles/ac eoꝝ quemlibet excōicamus ⁊ anathe
matizamus/ac p̄dictoꝝ ⁊ alioꝝ monasterioꝝ ⁊ locoꝝ regimi
ne ⁊ administratione/necnō omnib⁹ ⁊ singulis alijs ecclesiasti-
cis secularib⁹ ⁊ regularibus beneficijs/canonicatib⁹/p̄bendis/
dignitatib⁹/ꝑsonatibus/administrationib⁹/ ⁊ officijs/ cū cura
⁊ sine cura/necnō annuis pensionibus eis ⁊ eoꝝ cuilibet super
quoꝝcūq; monasterioꝝ/aut locoꝝ/seu mensarū/vel benefi-
cioꝝ ecclesiasticoꝝ fructib⁹/ redditib⁹/ ⁊ ꝓuentibus ꝓ tēpore
assignatis/que in quibusuis ecclesijs siue locis obtinēt ⁊ ꝑcipi
unt respectiue/motu sciētia ⁊ aucte similibus priuam⁹/ ⁊ ad il-
la ⁊ quecūq; alia similia vel dissimilia monasteria/loca/officia/
⁊ beneficia obtinenda ꝑpetuo inhabilitamus/ipsosq; omnes ⁊
singulos excōicationis ⁊ anathematis sentētias/ac priuatiōis
⁊ inhabilitationis penas hmōi incurrisse ⁊ incidisse/ necnō ex-
cōicatos/anathematizatos/ac monasterijs/locis/illoꝝq; regi
mine ⁊ administratione/officijs ⁊ beneficijs/ac pensionibus p̄
dictis priuatos/ ⁊ ad illa ac alia imposteꝝ obtinēda inhabiles
fuisse ac esse declaramus ⁊ decernimus. Et insuꝑ volumus ⁊ ꝑ
petuo obseruāde cōstitutionis edicto auctoritate motu ⁊ sciē-
tia similibus statuimus ⁊ ordinam⁹ ꝙ si cōtingat aliquod mo-
nasteriū eiusdem ordinis de nouo alicui archiep̄o vel episcopo

seu cuicūq alteri etiā dignitate pdito quauis auctoritate com mendari p illius patreabbatē seu ipsius vel eiusdē ordinis cō missariū/ psente ipsi⁹ monasterij cōmendatario/aut eius legiti mo pcuratore/de bonis ipsius monasterij fiat inuentariū/cu ius duplū vnū teneat ipse cōmendatari⁹ et aliud apud cōuen tū eiusdē monasterij maneat/ipseq cōmēdatarius anteq pos sessionē regiminis et administrationis bonorum dicti monasterij recipiat iuramento solēni bona ipsa fideliter tractare/admini strare/cōseruare/et defendere iuret/et iuramētū solēniter ab ab batibus ipsi⁹ ordinis in eorum assumptione prestari solitū/ vide licet q bona mobilia aut imobilia dicti monasterij cōtra statu ta dicti ordinis non vendet/non alienabit/aut impignorabit/ seu de nouo infeudabit/p se vel aliū quocūq titulo vel colore/ sub penis et sententijs pdictis et infra scriptis pstet. Et insup q monachi/nouicij/cōuersi/ et donati cuiuslibet ipsorum monasteri orū et locorum eiusdem ordinis cōmendatorum/vt pfertur/semel in anno patriabbati seu cōmissarijs pdictis de omnib⁹ peccatis et excessibus p eos et eorū quēlibet ab vltima confessione patri abbati seu cōmissario pfatis facta/ cōmissis et ppetratis ꝯfiteri integre/et tunc sine fraude in scriptis omniū bonorū apud eos et in eorū vsum p tēpore existentiū qualitatē et quantitatē da re/nouicijq ipsi ordinē ipsum pfiteri volētes in manibus pa trisabbatis seu cōmissario ipsius professionē expresse emittere debeāt et teneant/ab ipsis patreabbate seu ei⁹ cōmissario bene dictionē in talibus scdm instituta eiusdē ordinis cōcedi solitā humiliter recipiēdo. Patriabbati vero et cōmissario pfatis/ vt eosdē p tempore eis cōfitentes de his que eis confessi fuerint nisi talia existant pp̄ter que merito sedes ap̄lica fuerit cōsulen da sicut monachos pprios absoluere/et penitentiā salutarē in iungere/ac etiā in dictis monasterijs seu locis cōmendatis cō morantiū/cōfessiones audiant/et similē vel limitatā potestatē absoluendi habeant ppetuo deputare possint/licentiā cōcedi mus pariter et facultatē. Preterea dilectis filijs vniuersis pdicto rum monasteriorū et locorū p tēpore cōmendatorum patribusab batibus p ap̄lica scripta motu simili mandamus quaten⁹ ipsi

seu quilibz ipsorū in monasterijs ꝛ locis p̄dictis eis subditis/ p se vel alium seu alios p̄sentes litteras ac omnia ꝛ singula in eis cōtenta vbi quādo ꝛ quotiens expedire viderint solenniter publicantes faciant sub sentētijs censuris ꝛ penis p̄dictis/vt p̄fertur p nos latis/omnia ꝛ singula in p̄sentibus litteris contē-ta/ꝛ eorū quodlibet auctoritate predicta inuiolabiliter adim-pleri ꝛ obseruari/necnō omnes ꝛ singulos quos eis sūmarie cō stiterit in premissis ꝛ circa ea seu aliquod ipsorū culpabiles/ ac excōmunicationis ꝛ alias penas p̄dictas incurrisse excōmuni-catos ꝛ anathematizatos/ac beneficijs/monasterijs/ officijs/ ꝛ pensionibus p̄dictis priuatos/ꝛ ad illa ac alia imposterū ob-tinenda inhabiles/publice ꝛ etiā specifice ꝛ nominatim denū-cient/ꝛ faciant ab alijs nūciari/ac ab omnib⁹ christifidelib⁹ arc tius euitari donec mandatis ꝛ monitionibus/ ac alijs p̄missis p patrē abbatē seu cōmissariū prefatos ordinandis plenarie et integre paruerint/ac ab eisdem sentētijs ꝛ penis absolutionis beneficiū meruerint obtinere. Contradictores in p̄missis quos libet ꝛ rebelles cuiuscūq dignitatis/ status/ gradus/ ordinis/ dignitatis/preeminētie/nobilitatis/excellentie/aut cōditionis vt p̄fertur fuerint p excōicationis/suspeñ/ꝛ interdicti/ ac p̄dic-tas/necnō alias etiā formidabiliores de quib⁹ eis videbit̄ sen tentias/censuras/ꝛ penas eadē auctoritate/ appellatione etiā postposita cōpescendo/ꝛ etiā legitimis sup his p eos habēdis seruatis ꝓcessibus omnes ꝛ singulos predictos sic excōicatos/ necnō sentētias huiusmodi quotiēs opus fuerit dicta auctori-tate aggrauare ꝛ reaggrauare ꝓcurent/ac omnia ꝛ singula alia faciant ꝛ exequantur sūmarie ꝛ de plano sine strepitu ꝛ figura iudicij/nullis terminis substantialib⁹ obseruatis/que eis ꝛ eo-rum cuilibet circa p̄missa vel aliquod ipsorū videbūtur exequē da ꝛ facienda. Non obstantibus tā felicis recordationis Bo-nifatij. viij. que incipit. Statutū/ꝗ Clementis. v. Romañ pō tificū predecessorū nostrorū/ac in concilio generali de duabus dietis edita/alijsq cōstitutionibus ꝛ ordinationibus apostoli licis/statutis quoq ꝛ consuetudinibus monasteriorū locorum

fo. 120.

⁊ ordinis huiusmodi/cõfirmatione apostolica vel quauis fir-
mitate alia roboratis cõtrarijs quibuscũq₃/aut si eisedm ꝑso-
nis seu cõmendatarijs p̄dictis eorũq₃ officiarijs/vel quibusuis
alijs cõmuniter vel diuisim ab eadem sit sede indultum/aut in
dulgeri cõtingat ꝙ interdici supeñ/vel excõicari/aut beneficijs
suis priuari/seu extra vel vltra certa loca ad iudiciũ euocari nõ
possint ꝑ litteras apostolicas nõ facieñ plenã ⁊ expressam ac de
verbo ad verbũ de indulto huiusmodi mentionẽ/⁊ quibusuis
alijs priuilegijs/indulgentijs/exemptionibꝰ/indultis/cõcessi-
onibus/⁊ litteris apostolicis generalibꝰ vel specialibus eisdẽ
ꝑsonis seu cõmendatarijs aut eorũ officiarijs/ ꝓcuratoribus/
receptoribꝰ/monachis/⁊ iconimis in genere vel in specie quo-
uismodo cõcessis ⁊ cõcedendis quorũcunq₃ tenorũ existant/ ꝑ
que p̄sentibus non expressa vel totaliter non inserta effectus
presentiũ aut iurisdictio patrũ abbatũ predictorũ impediri vel
alias quomodolibet differri possit/ ⁊ que illis specialiter ⁊ ex-
presse derogando quo ad hec nolumus aliquibus suffragari.
Nos enim eisdem patribus abbatibus prefatis ⁊ eorum cuili-
bet ac commissario predictis/prefatas personas/⁊ monasteria
⁊ loca huiusmodi in commendã pro tempore obtinentes/ eo-
rumq₃ vicarios/procuratores/receptores/ ac alios officiarios
predictos/⁊ eorum quemlibet/qui prefatas nostras sententi-
as aut earum aliquã incurrerint siue incurrerit quoquomodo/
postq₃ deuote ⁊ humiliter mandatis ⁊ monitiõibus huiusmo-
di paruerint seu paruerit si hoc humiliter petierint/ab eisdem
sententijs iniunctis eis pro modo culpe penitentijs salutari-
bus/⁊ alijs que de iure fuerint iniungenda/auctoritate predi-
cta per se vel alium seu alios absoluendi/ac ad beneficia tunc
obtenta ⁊ obtinenda rehabitandi ⁊ restituendi/necnon secum
super irregularitate si quam missas et alia diuina officia cele-
brando/uel illis se immiscendo contraxerint dispensandi/om-
nemq₃ inhabilitatis ⁊ infamie maculam siue notã per eos seu
alterum ipsorum premissorũ occasione quomodolibet cõtrac-
tã penitus abolendi eiusdẽ auctoritate ⁊ tenore ↄcedimꝰ facul
tatẽ. Et insuꝑ qꝛ difficile foret p̄sentes lr̃as ap̃licas ad q̄cunq₃

128

loca in quib⁹ ille forent necessarie transferri/ volumus ꝛ auctoritate ṗdicta decernim⁹ ꝙ earū transumptis manu alicui⁹ notarij publici subscriptis/ ꝛ sigillo alicui⁹ archiepi/ epi/ aut alterius ṗlati munitis/ ꝓrsus in iudicio ꝛ extra fides plenaria adhibeatur/ ꝛ illis stetur in oībus ꝛ ꝑ omnia sicuti originalib⁹ litteris adhiberetur ꝛ staretur/ si forent exhibite vel ostense/ qđꝙ eedē ṗsentes littere ac transumpta vt ṗfertur de eisdem facienda/ necnō monitiones/ intimationes/ publicationes/ ꝛ executiones ꝑ patresabbates seu cōmissariū prefatos/ ꝛ eorū quelibet suꝑ ṗmissis seu eorundē ꝓ tēpore facte/ valuis seu portis monasteriorū quorū occasione illas fieri cōtigerit affigant/ ꝛ easdē ꝑsonas siue cōmendatarios ac alios omnes ꝛ singulos ṗdictos extunc ꝛ postea ꝑinde ligent ꝛ arctent omni appellatione vt ṗfertur remota/ ac si eisdē ꝛ eoꝝ cuilibet ꝑsonaliter intimate ꝛ lecte fuissent. Et si aliqđ monasteriū eiusdē ordinis patris abbatis alicui ꝑsone etiā archiepali vel epali/ aut quauis aliq̄ alia dignitate ṗdite quouismodo ꝛ quauis auctoritate sit forsan cōmendatū vel imposterū cōmendari cōtingat/ qđ eidem ꝑsone seu cōmendatario nulla in ṗmissis seu aliquo ṗmissorū sit attributa facultas/ seu potestas/ vel iurisdictio/ seu executio sed ille extunc ꝓut exnunc ꝛ ecōtra/ ad immediatū ipsi⁹ monasterij patrēabbatem deuolute sint ꝛ esse censeant. Ceterum ex nunc irritū decernim⁹ ꝛ inane si secus suꝑ his seu aliquo ipsoꝝ a quoquā quauis auctoritate sciēter vel ignoranter contigerit attemptari. Nulli ergo oīno hominū liceat hanc paginā nrorum monitionis/ mandati/ statuti/ ṗfixionis/ assignationis/ inhibitionis/ excōicationis/ anathematizatiōis/ ꝓuationis/ inhabilitationis/ declarationis/ cōstitutiōis/ volūtatis/ ordinationis/ cōcessionis/ derogatiōis/ ꝛ decreti infringere/ vel ei ausu temerario contraire. Si quis aūt hoc attemptare presumpserit/ indignationē omnipotentis dei/ ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurū. Datum Rome apud sanctū Petrum/ Anno incarnationis dominice Millesimo quadringētesimo septuagesimoquinto. iiij. Idus Martij. Pontificat⁹ nostri Anno quinto.

L° 3° de diversis anno 3° Innocentij viij folio 295

Supradicta bulla fuit confirmata per Inno viij sub data 1485 7° idus novembris anno 2

Premissum priuilegium in forma cōfirmat dñs Innocētius papa. viij. per bullā suam / que incipit Ex apostolice sedis / cum bonis additionibus super solutione subsidioꝝ ⁊ contributionū per cōmendatarios. ⁊c.

Eiusdem. Qḋ monasteria cōmendata ⁊ cōmendanda post mortem cōmmendatariorum plene ⁊ libere ⁊ integraliter redeunt ad omnimodā ordinis dispositionem et prouisionē. Et ꝙ nulli preficiantur in abbates nisi per patres abbates / seu commissarios ⁊ conuētus iuxta antiquū ordinis modum / ⁊ ꝙ promoti sint de ordine. Itē pensiones extinguntur post mortē eorum qui eas leuant / nec in alios transferuntur Cassantur insuper gratie / expectatiue / reseruationes / mandata / cōmende / nominationes / collationes / vniones / annexiones incorporationes / suppressiones / cōcessio / prouisio / dispositiones / assignationes / et processus inde sequēn. Uide textum studiose: quia difficile esset clausulas omnes sufficienter in summario declarare. Cum clausula / quod vidimus fides adhibeatur. ⁊c.

Sixtus Eps seruus seruorum dei.
Ad perpetuā rei memoriā.
Romanus pontifex/dei in terris vicariꝰ ad
singula que monasterioꝝ ⁊ locorum ecclesi
asticorū quorūlibet statū prosperū respice-
re noscunt̄/ ꝓut ex suscepte seruitutis astrin
gimur officio aplicos cogitatus diffundit/
vt aplice ꝓuisionis ope monasteria ⁊ loca p̄dicta successus re-
cipiant iugiter salutares/⁊ eorū indēnitatibus succurrat̄ opor-
tune. Cum itaqꝫ sicut accepimus monasteria Cistercieñ ordi-
nis que nōnulle ꝑsone ecclesiastice ex cōcessione ⁊ dispensatio-
ne sedis aplice in cōmendā obtinent/⁊ in quibus antea regula
ris obseruātia vigebat/ſuꝑ quorūcunqꝫ aut aliquorū ipsorum
ac nōnullorū aliorū eiusdem ordinis monasteriorū fructibus/
redditibus/⁊ ꝓuentibꝰ/ nōnulle etiā persone ecclesiastice pen-
siones etiam excessiuas/cis assignatas percipiunt annuatim/
adeo ꝓpterea grauantur/ac in spiritualibus ⁊ tēporalibus de-
trimenta sustineant/vt nisi eis celeriter succurratur/ in desola-
tionē perpetuā ⁊ ruinā deuenient. Uerum si vt prefert̄ cōmen-
data ⁊ alia eiusdem ordinis monasteria ꝑ monachos dicti ordi
nis regerētur ⁊ gubernarētur/ac eisdem ipsi monachi canonice
scd̄m ipsiꝰ ordinis instituta regularia ⁊ indulta apostolica elec
ti p̄ficerentur/pensionesqꝫ hmōi cedentibus vel decedentibus
illis qui ipsas ꝑcipiūt extinguerētur/⁊ de nouo ſuꝑ eisdem fru-
ctibus/redditibus/⁊ ꝓuentibꝰ nō assignarētur/monasteria ip
sa quorū aliqua ruinā minant̄ in suis structuris ⁊ edificijs re-
parari/restaurari/⁊ manuteneri possent/⁊ nō modicū eis ꝓpte
rea ꝓueniret incrementū. Horū igit̄ cōsideratione inducti ⁊ vt
monasteria ipsa ꝑ idoneos ⁊ circūspectos ac vtiles viros quo-
rū cōmendabili regimine ⁊ salubri ꝓuisione ad laudē dei ⁊ glo
riā/necnō religionis ꝓpagationē p̄celsius extolli ⁊ vtilius diri
gi valeāt salubriter gubernētur/ac indēnitatibꝰ ordinis ⁊ mo-
nasterioꝝ huiusmodi oportune cōsulat̄ motu ꝓprio nō ad ali-
cuius nobis super hoc oblate petitionis instantiā/sed premis-
sis ⁊ alijs pijs ⁊ rationabilibꝰ suadentibus causis/p̄sentis per-

fo. 128.

petuo valiture ⁊ irrefragabiliter cõstitutionis obseruãde edic-
to de nr̃a mera liberalitate auctoritate ap̃lica ⁊ ex certa sciẽtia
volumus/statuimus/cõcedimus/decernimus/declaramus/et
ordinamus q̃ monasteria vt p̄fertur cõmendata/ ⁊ in posterũ
forsan cõmendanda/cessantibus ipsis cõmendis/p̄terq̃ p ces-
sionẽ cõmendarũ hmõi in manib⁹ nostris aut successorum no-
strorũ Romañ pontificũ forsan faciendam/etiam p cessum vel
decessum/seu aliã q̃uis dimissionẽ quouismodo/p̄terq̃ apud
sedem apostolicã vacañ ⁊ inantea vacatura/etiã si illorum vel
alterius ipsorũ dispositio specialiter/ vel ex quauis causa/ etiã
ex qualitatib⁹ ipsorũ monasteriorũ vel p̄sonarũ illa p tempo-
re obtinentiũ generaliter reseruata/ ⁊ cuiuscũq̃ taxe seu annui
valoris illorũ fructus/redditus ⁊ pṽentus existant/ac p̄uisio-
nes ipsorũ consistorialiter fieri debeant/plene/libere/⁊ integre
redeant ⁊ veniant/ac venire ⁊ redire debeant ad man⁹/ necnõ
electionẽ/prouisionẽ/ ⁊ q̃uis aliã dispositionẽ ordinis/ necnõ
dilectorum filiorũ patrumabbatũ ⁊ conuentuũ eorundẽ mo-
nasteriorũ/q̃dq̃ exnunc inantea p̄petuis futuris tẽporib⁹ nul-
li apostolica vel alia quauis auctoritate p̄fatis aut aliis eiusdẽ
ordinis monasteriis vt p̄fertur/vacãtibus vel vacaturis in ab
bates p̄ficiant nisi p eosdẽ p̄fesabbates ⁊ pṽẽtus ipsorũ mona
sterio⁊ aut ipsi⁹ordinis cõmissarios legitimos/vel saniorẽ aut
maiorẽ ipsorũ cõuentuũ partẽ/in abbates illorũ rite ⁊ canoni-
ce fuerint electi/vel postulati/ seu p dictos patresabbates aut
cõmissarios prefatos scd̃m ordinis statuta promoti/ sed q̃ libe
ra ⁊ omnimoda absq̃ aliquo cuiusuis impedimenti obstaculo
abbatũ dictorũ monasteriorũ electio seu postulatio/ ⁊ oĩmoda
alia dispositio ad patresabbates ⁊ cõmissarios/necnõ cõuent⁹
p̄fatos spectet ⁊ p̄tineat/ac dictis monasteriis p cessũ vel deces
sũ/aut quãuis aliã dimissionẽ vt p̄fert/ seu alias quouismodo
⁊ ex quauis causa abbatũ regiminibus destitutis liceat dictis
patribusabbatibus cõmissariis ⁊ cõuentib⁹ quascũq̃ idoneas
p̄sonas eiusdẽ ordinis in eo⁊ ⁊ dictorũ monasterio⁊ abbates
liberé ⁊ sine difficultate aliqua canonice eligere/seu etiã postu-
lare/ac etiam p̄mouere vt dictũ est/ necnõ patresabbates aut

130

cõmissarij p̃fati electiones hmõi postulationes et ꝓmotiones cõfirmare in omnib⁹ ꝛ ꝑ omnia scđm antiquã formã in eodem ordine obseruatã/ q̃cꝫ electiones/ ꝓmotiones/ ꝛ cõfirmatões hmõi ꝑ patresabbates/ aut cõmissarios/ necnõ cõuentus p̃fatos ꝓ tẽpore facte valeãt/ plenãcꝫ roboris firmitatẽ obtineãt/ ac eisdẽ electis/ postulatis/ ꝛ ꝓmotis suffragentur in omnib⁹/ etiã ꝛ per omnia ac si reseruatões aplice desuꝑ nõ emanarent. Et nihilomin⁹ q̃ omnes ꝛ singule pensiones suꝑ quorumcũcꝫ monasteriorũ seu locorũ dicti ordinis fructibus/ redditib⁹/ ꝛ ꝓuentib⁹ quibusuis ꝑsonis ecclesiasticis secularib⁹ vel regularibus assignate vel forsan assignãde/ ꝑ cessum vel decessum illorum qui ipsas percipiunt/ cessent penitus ꝛ expirẽt/ ac casse et nulle/ penituscꝫ ꝛ integre extincte sint/ ꝛ esse censeanꝛ/ nec ꝑ nostras aut alicui⁹ successorũ nostroꝝ Romanõ pontificũ/ vel eiusdẽ sedis litteras/ aut aliquo alio titulo/ etiã motu ꝛ scientia similibus in aliã vel alias ꝑsonã seu ꝑsonas transferri/ aut super eisdem fructib⁹/ redditibus ꝛ ꝓuentibus nulla alia subsistente causa de nouo similes vel alie pẽsiones aliquib⁹ in ipsis monasterijs siue locis ius aliud non habentib⁹ assignari possint aut debeant/ sed ꝑsone ipse que easdẽ pensiones alias soluere haberent ab illarũ solutione ꝛ p̃stacione ex tunc penitus ꝛ oĩno libere sint ꝛ absolute/ ac ad illarũ solutionẽ vel prestationẽ. Patresabbates vero ꝛ cõuentus p̃fati ad receptionẽ aliquorũ aut obedientie ꝛ reuerẽtie p̃stationem aliquib⁹ alijs q̃ electis/ postulatis/ ꝛ ꝓmotis ꝑ eos cuiuscũcꝫ dignitatis/ status/ gradus/ ordinis vel cõditionis existant/ quos forsan ꝓ tẽpore eisdẽ monasterijs cõtra litterarũ hmõi tenorẽ alias q̃ per electionẽ/ postulationẽ/ vel vt dictũ est ꝓmotionẽ prefici contigerit/ aut eis monasteria ꝛ loca ipsa cõmendari nullatenus teneanꝛ/ nec ad id obligati vel astricti sint/ aut obligari/ vł astringi/ seu ad h̃ cõpelli/ aut interdici/ suspendi/ vel excõicari possint. Decernẽtes etiã ꝛ eadẽ auctoritate declarantes exnunc ꝓut extunc ꝛ extũc ꝓut exnunc monasteria ipsa ꝛ loca sub quibusuis gratijs expectatiuis/ vel alijs de ꝓmouacaturis beneficijs/ seu monasterijs aut specialib⁹ vel generalib⁹ reseruationib⁹/ ꝛ de sic vacaturis

cum vacabant cōferendi seu cōmendandi mādatis ꝛ nomina-
tionibus/seu nominādi ꝛ cōferendi vel cōmendandi beneficia
etiā monasteria ꝛ loca quibuscūq; principalibꝰ/ facultatibus/
vnionibꝰ/annexionibꝰ/incorporatiōibꝰ/suppressionibꝰ/alijsq;
cōcessionibꝰ/seu gratijs ꝑ nos aut sedem p̄dictā vel successo-
res nostros hmōi etiā motu ꝛ sciētia similibꝰ/ ꝛ sub quibusuis
formis ꝛ expressionibꝰ verborū etiā cū ꝓhibitorijs et decreto-
rum irritantiū ac derogatoriarū derogatorijs et alijs quibus-
uis clausulis/etiā talibus ꝑ quas hmōi monasteria et loca no-
minatim specifice et expresse sub illis cōprehendi viderent con
cedendis nullatenus cōprehendi/nec ad illa se extendi/ neq; il
larum vigore per quoscūq; expectantes/aut speciales vel gene
rales reseruationes habentes vel habituros acceptari/aut ali-
quibus quacūq; etiam p̄fulgeant dignitate/ ac monasteria et
loca ipsa qualitercūq;/vt p̄fertur/vacauerint cōmitti,vel com-
mendari/seu in cōmendā vel alias in titulū vel administratio
nē cōcedi posse. Adijciētes ꝛ auctoritate p̄dicta etiā decernen-
tes oēs ꝛ singulas expectatiuas/noiationes/speciales et gene
rales reseruatiōes/necnō vniones/annexiones/et incorporati
ones factas ꝛ faciēdas nōdū effectū sortitas/ ꝓuisiones vero
ꝛ cōmendas/ac alias dispositiones/translatiōes/et assignatio
nes de dictis monasterijs et pensionibꝰ respectiue per nos aut
sedem predictā/vel successores nostros aut nostraꝝ/vel sedis/
aut successorū predictorū litteraꝝ vigore aliquibus personis
deinceps faciendas ꝛ cōcedendas/necnō processus ꝓ tempo-
re desuꝑ habitos/ac illarū vigore sententias/ censuras/ et pe-
nas in illis contētas/seu in patresabbates aut cōmissarios et
cōuentus p̄fatos/aut alias ipsorū monasterioꝝ ꝑsonas ob nō
receptionē aliquorū/aut obedientie et reuerētie p̄stationē de-
inceps/necnō reseruandarū pensionū hmōi nō solutionē ful-
minandas seu ꝓmulgandas. Etiā si in illis de p̄sentibus/nec-
nō electionibus/postulationibꝰ/ꝛ ꝓuisionibus de dictis mo-
nasterijs ꝑ patresabbates ꝛ cōmissarios/necnō cōuentus p̄fa-
tos faciēdis/cessationeq; ꝛ expiratione hmōi pensionū totoq;
tenore p̄sentiū spālis specifica ꝛ expressa/ nō aūt ꝑ generales/

aut idē importantes clausulas mentio fiat/nullos ⁊ inualidos ac nullas ⁊ inualidas nulliusqꝫ roboris vel momenti esse processusqꝫ ⁊ sentētias huiusmodi nō tenere/nec quēqꝫ ligare posse vel debere/neqꝫ ꝑ easdē reseruationes/expectatiuas/nominationes/ac vniones/effectum nō sortitas vt prefertur ꝑ nos aut sedem predictā/seu successores nostros huiusmodi/aut nostrarū/seu sedis vel successorū predictoꝝ litterarū etiam motu ⁊ scientia similibus factas vt ꝑfertur ⁊ cōcessas/aut faciendas ⁊ cōcedendas presentibus nostris litteris/aut electionibꝰ/postulationibꝰ/⁊ ꝓmotionibꝰ per patresabbates ⁊ cōmissarios/necnō cōuentus prefatos faciendis/etiā si illis specialiter ⁊ expresse/ac motu ⁊ scientia similibus/etiam de plenitudine potestatis derogaret̄/aut derogari videretur/nullatenus derogari valeat/nec sit/neqꝫ censeatur esse in aliquo quouismodo derogatum. Et nihilominus vniuersis archiepis/⁊ epis/ac quorūcunqꝫ aliorū ordinum abbatibus/ceterisqꝫ personis ecclesiasticis in dignitate ecclesiastica ꝓ tēpore constitutis quorū nomina ⁊ titulos siue beneficia ꝑsentibus etiā haberi volumus pro expressis motu simili ꝑ apostolica scripta mandamus quatenus ipsi vel duo aut vnus eorū per se vel aliū seu alios ꝑfatis patribusabbatibꝰ/cōmissarijs/conuentibꝰ/⁊ alijs personis eorundē in ꝑmissis efficacis defensionis presidio assistentes faciant eos pacifica possessione vel quasi cōcessionis/statuti/ordinationis/decreti/ac iuris eligendi/seu postulandi/ac ꝓmouendi huiusmodi gaudere/nō permittētes eos ꝑ quoscūqꝫ ad recipiendū aliquos vel prestandum obedientiam et reuerentiā aliquibus alijs q̄ꝫ vt prefertur per eos electis/postulatis/ seu promotis/aut ad soluendū pensiones huiusmodi contra cōcessionis nostre hmōi ⁊ presentiū tenorem quauis auctoritate compelli/seu alias quomodolibet molestari. Cōtradictores in premissis quoslibet ⁊ rebelles cuiuscūqꝫ dignitatis/statꝰ/gradus/ordinis/ꝑeminentie/nobilitatis/excellentie/aut cōditionis fuerint/⁊ quocūqꝫ exemptionis priuilegio sint muniti/ꝑ excōmunicationis/suspensionis/et interdicti/ac alias etiā formidabiliores de quibus eis videbitur sentētias/censuras ⁊ penas ap

pellatione postposita cõpescendo. Et etiã legitimis sup his p
cos seruandis pcessibus/sentẽtias ipsas quotiens expedierit
aggrauare et reaggrauare pcurent inuocato ad hoc si opus fu
erit auxilio brachij secularis. Et insuper vniuersos ⁊ singulos
carissimos in christo filios Reges/ necnon dilectos filios du-
ces/principes/comites/barones/proceres/ nobiles/ cõmuni-
tates/vniuersitates/omnesq͂ alios ⁊ singulos iurisdictionem
temporalẽ/aut etiam spiritualem pro tempore habentes p̃sen
tes ⁊ futuros in quorũ dominio ⁊ ditione monasteria ipsa ⁊ lo
co fuerint in domino requirimus ⁊ attente hortamur quaten⁹
monasteria/patresabbates/cõmissarios/et cõuentus/ necnon
electos postulatos/ ⁊ promotos prefatos/ob prefate sedis re-
uerentiam pro desiderio et affectu ita cõmissa suscipiant/ eisq͂
efficaciter in premissis assistant q͂ monasteria ipsa ⁊ loca p̃sen-
tium effectum debite sortiantur/ac in statu pspero feliciq͂ suc-
cessu valeant salubriter conseruari. Nõ obstañ p̃missis ac alijs
quibuscũq͂ specialibus ⁊ generalibus reseruationibus expec-
tatiuis/nominationibus/ ⁊ vnionib⁹ effectum non sortitis/ ac
concessionib⁹ et regulis/necnõ felicis recordationis Bonifatij
pape. viij. que incipit/Statutũ/ac in cõcilio generali edita de
duabus dietis/alijsq͂ cõstitutionibus ⁊ ordinationib⁹ aposto
licis quibuscũq͂ ex quacũq͂ causa pcesserint aut edite fuerint
vel concesse/aut pcedent seu concedẽtur in futurũ/illarũ omni
um tenores ac si de verbo ad verbũ p̃sentibus insererẽtur pro
sufficienter expressis haberi volumus/ ⁊ quibus earumq͂ effec
tui/vi/robori/ ⁊ executioni quatenus presentib⁹ ⁊ earum effec-
tui aut ipsis ordini/patribusabbatibus/ cõmissarijs/ cõuenti-
bus/electis/postulatis/ ⁊ pmotis/ac alijs psonis dictorũ mo-
nasteriorũ seu locorum aduersarentur p̃iudicarent/nocerent et
obuiarent/seu preiudicare/nocere/aduersari ⁊ obuiare possent
quomodolibet infuturũ/motu ⁊ scientia similib⁹ specialiter et
expresse derogam⁹/necnon monasteriorũ ⁊ ordinis predictorũ
iuramento confirmatione apostolica vel quauis firmitate alia
roboratis /statutis ⁊ cõsuetudinib⁹/ceterisq͂ cõtrarijs quibus-
cunq͂/aut si aliquibus communiter vel diuisim a sede prefata

sit indultũ q interdici/suspendi/vel excõicari/aut extra vel vl
tra certa loca ad iudiciũ euocari nõ possint per litteras aposto
licas nõ facientes plenã z expressam ac de verbo ad verbũ de
indulto huiusmodi mentionẽ/z qualibet alia dicte sedis indul
gentia generali vel speciali cuiuscũqz tenoris existat/per quam
psentibus nõ expressam vel totaliter nõ insertam effectus eoꝝ
impediri valeat quomodolibet vel differri. Et de qua cuiusqz
toto tenore habẽda sit in nostris litteris mentio specialis. Vo
lumus autẽ q pro tẽpore in abbates ipsorũ monasterioꝝ z mẽ
brorũ p patresabbates/cõmissarios/z conuentus pfatos electi
seu postulati ac pmoti infra quattuor menses a die electionis
seu postulationis cõputandos ad sedem apostolicã pro cõfir-
mationibus electionũ postulationũ seu promotionũ suaꝝ/vel
nouis puisionibus ipsorũ monasteriorũ z membrorũ/necnon
scdm taxam ab antiquo ipsis monasterijs z membris imposi-
tam annatarũ seu mediorũ fructuũ primi anni huiusmodi mo
nasterioꝝ membrorũ z aliorũ iuriũ camere apostolice debitoꝝ
solutione eidẽ camere facienda/venire aut mittere debeãt z te
neantur. Alioquin electio/postulatio/seu ꝯfirmatio/ pmotio/
vel puisio nulli⁹ sint roboris vel momẽti/liceatqz nobis z suc-
cessorib⁹ nostris Romanĩ pontificib⁹ extunc de quibusuis pso-
nis idoneis eisqz monasterijs siue membris puidere/ipsasqz il
lis in abbates pficere seu monasteria z mẽbra ipa eisdẽ psonis
cõmendare. Et insup exnũc irritũ decernim⁹ z inane quicqd se
cus sup pmissis a quoquã quauis aucte scienter vel ignorãter
cõtigerit attemptari. Ceterũ qz difficile foret psentes litteras
aplicas ad quecũqz loca in quibus ille forent necessarie trans-
ferri volum⁹ z auctoritate pdicta decernimus q earũ transum
ptis manu notarij publici subscriptis/z sigillo alicuius archi-
epi/vel epi/aut alterius plati munitis psus in iudicio z extra
fides plenaria adhibeatur/z illis stetꝰ in omnib⁹ z p omnia sicu
ti originalib⁹ litteris adhiberetꝰ z eis staretur si forent exhibite
vel ostense. Nulli ergo oino hominũ liceat hãc paginã nostro-
rum voluntatis/statuti/cõcessionis/cõstitutiõis/ordinatiõis/
decreti/declarationis/mãdati/requisitionis/hortatiõis/ z de-

fo. 131.

rogationis infringere/ vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attemptare p̃sumpserit/ indignationẽ omnipotentis dei ac beatorũ Petri ⁊ Pauli apostoloꝝ eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud sanctũ Petrũ. Anno incarnationis dominice M.cccc.lxxv. iiij. Idus Martij. Pontificat⁹ nostri Anno quinto.

Premissam bullam cõfirmat dñs Innocentius papa. viij. in bulla sub forma codicis/ que incipit Regimini vniuersalis ecclesie/ circa medium.

Bulla declaratiua quarundã aliarum isti us pape ꝙ abbates electi ⁊ per ordinem promoti nõ tenentur mittere ad curiam infra quattuor menses pro confirmatione et solutione annate/ nisi monasteria in libro camere apostolice iam prius essent scripta/ ⁊ ad hoc tenerent/ cũ clausula ꝙ transumpto fides adhibeatur. ⁊c.

Sixtus Ep̃s seruus seruorum dei. Ad perpetuã rei memoriã. Decens reputamus ⁊ congruũ vt cum sup̱ cõcessionibus que a sede apostolica emanarũt alique dubitationes insurgunt Romanus pontifex p̱ sue declarationis oraculum dilucidet ⁊ declaret/ in his p̃sertim casibus in quib⁹ regularẽ vitã ꝓfessis deuote dño seruiẽtibus inquietudinis ⁊ turbationis materia posset quomodolibet prouenire. Dudũ siquidẽ inter alia litteras nonnullorum Romanorum pontificũ predecessorũ nostrorũ per quas dilec

tis filijs abbati monasterij Cistercij/Cabilonen͞n dioc./ceterisq͞z illi⁹ coabbatib⁹/ ꝛ coabbatissis/ ac religiosis cistercien͞n ordinis vbilibet existētib⁹ ꝯcessisse dicebātur ꝙ nullus cuiuscū͞qz stat⁹/ dignitatis/gradus/ordinis/vel cōditionis/etiam si sancte Romane ecclesie cardinales/aut sedis apostolice officiales seu etiam alterius ordinis abbates essent monasteria/prelaturas abbatiales/ ꝛ alias dignitates/beneficia/ꝛ loca etiam vtriusqz sexus ordinis Cistercien͞n huiusmodi in titulū vel cōmendam obtinere posset nisi ipsum ordinē Cistercien͞n expresse professus esset. Quodqz dictus abbas Cistercij ꝛ alij prelati dicti ordinis Cistercien͞n de monasterijs/prelaturis/dignitatibus/ beneficijs et locis predictis auctoritate ordinis libere disponere valerent. Et ꝙ illa nullatenus sub litteris apostolicis cōprehenderent/ ꝛ quedā alia eorundē p̄decessorum statuta/declarationes/ordinationes/priuilegia/et decreta/ac inde secuta quecū͞qz/de fratrum nostroꝝ consilio per alias nostras litteras approbauim⁹/ ꝛ robur firmitatis obtinere debere decreuimus/suppleuimusqz omnes ꝛ singulos defectus si qui forsan interuenissent in eisdem/ac voluimus ꝙ illi quos pro tempore dicti ordinis Cistercien͞n auctoritate in abbates ipsorum monasteriorū promoueri/ꝛ quibus de alijs beneficijs ecclesiasticis dicti ordinis prouideri contingeret/infra quattuor menses a die promotionū siue prouisionū suarum ad curiam Romanā pro illarum confirmatione impetranda venire aut mittere/ ꝛ annatā siue medios fructus primi anni ipsorū monasteriorū siue beneficiorum scd̄m taxam in libris camere apostolice positam soluere/ ac de alijs iuribus consuetis eidem camere satisfacere tenerentur/ Alioquin promotiones siue ꝓuisiones illorum qui secus facerent nullius forent roboris vel momēti. Liceretqz extunc nobis ꝛ dictis successoribus nostris de p̄sonis idoneis eiusdē monasterijs ꝛ beneficijs pro quibus id factum nō foret ꝓuidere/ prout in eisdem nostris litteris plenius cōtinetur. Cum autem sicut exhibita nobis nuper ꝑ parte dilecti filij Johannis abbatis dicti monasterij Cistercij petitio continebat a nonnullis diuersorū monasteriorū ipsius ordinis Cistercien͞n abbatibus/

abbatissis ⁊ religiosis reuocetur indubiũ/an sub voluntate no
stra predicta comprehẽdantur monasteria ⁊ beneficia ꝑdicti or
dinis pro quorũ ꝓuisionibus ad predictã curiam recursus ha-
beri iuxta cõstitutiones apostolicas necessario nõ deberet/vel
alias nõ cõsueuit. Nos ad quos spectat super his adhibere vi
gilantie nostre curam/alias nostras litteras predictas/ac si de
verbo ad verbũ insererentur ꝑsentibus pro expressis haben-
tes/vt omnis dubietatis scrupulus de dicti ordinis religioso-
rum cordibus ⁊ mentibꝰ tollatur ipsius Johannis abbatis in
hac parte supplicationibꝰ inclinati voluntatẽ nostrã predictam
auctoritate apostolica ꝑsentiũ tenore declaramus quo ad mo-
nasteria ⁊ alia beneficia predicta pro quorum ꝓuisionibus ad
curiã antedictã recursus haberi iuxta constitutiones apostoli-
cas cessante concessione predicta necessario nõ deberet/ vel ali
as non cõsueuit vt prefertur nostre mentis nũꝗ̃ fuisse illa sub
voluntate nostra huiusmodi cõprehendi debere/ac personas
quibus de illis canonice post datã dictarum aliarũ litterarum
nostrarũ/quandocũꝗ̃ prouisum fuit aut prouideri cõtinget in
futurũ/ad impetrandũ nouas ꝓuisiones seu ꝯfirmationes ex
volũtate nostra predicta vllatenus teneri. Decernentes sic per
quoscũꝗ̃ auditores ⁊ iudices in quauis causa interpretari/ et
iudicari debere/sublata eis quauis alia interꝑtandi facultate/
ac irritum ⁊ inane si secus super his a quoquã quauis auctori
tate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Non ob-
stantibus premissis litteris ac constitutionibus ⁊ ordinationi
bus apostolicis ceterisꝗ̃ cõtrarijs quibuscũꝗ̃. Ceterum quia
difficile foret presentes litteras apostolicas ad quecunꝗ̃ loca
in quibus de eis facienda esset fides transferre/volumus ⁊ au
ctoritate predicta decernimꝰ ꝙ earum transumptis manu no-
tarij publici subscriptis/⁊ sigillo alicuius archiepiscopi/vel epi
scopi/aut alterius prelati munitis/ ꝓrsus in iudicio ⁊ extra fi-
des plenaria adhibeatur ⁊ illis stetur in omnibꝰ/ ⁊ per omnia
sicuti originalibus litteris adhiberetur/ ⁊ illis staretur si fo-
rent exhibite vel ostense. Nulli ergo omnino hominum liceat
hanc paginam nostre declarationis/ constitutionis/ decreti/ ⁊

134

voluntatis infringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attẽptare p̃sumpserit/indignationẽ omnipotẽtis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud sanctũ Petrũ. Anno incarnationis dominice M.cccc.lxxix. Idus Julij. Pontificatus nostri Anno octauo.

Pro clariori intelligentia priuilegij p̃cedentis/sciendũ est q͞ tẽpore quo p̃fatus dñs Hymbertus abbas Cistercij res ordinis sui in curia Romana sollicitabat/inter p̃cipuos directores negociorũ curie erat quidã dñs episcopus Tirasonensis qui nescitur quo spiritu ductus ordini satis aduersabatur. Ob hoc licet p̃fatus dominus Sixtus ad ordinẽ satis beniuolus videretur/tñ dictus dominus Tirasonensis sẽper p̃stitit q͞ clausula quedam in fine aliquorũ priuilegiorũ posita/que incipit/Volumus autem q͞ post quattuor menses. etc. apponeretur/et ad eam tollendum procurandũq͞ quedã puncta ordini necessaria dictus dominus Hymbetrus. xj. Junij Romam intrauerat/et priuilegia ipsa vsq͞ ad primã Augusti magnifice p̃secutus fuerat/et ibidem mansit vsq͞ circa festum Annũciationis dominice. Et post multas tristicias et labores vita functus est/sed tamen circa dictam clausulam nihil proficere potuerat/nouit altissimus/nam vt dictum est omnino oportebat priuilegia penitus dimittere/aut in illa forma et cum tali cauda leuare. Primum ordini videbatur nociuũ/p̃pter alias clausulas quibus ordo tũc maxime opus habebat. Secundũ vero minus malũ videbatur/tum q͞r remediabile estimabatur/tum q͞r clausula illa Volumus autem/bene cõsiderata nõ est tantũ ordini nociua sicut p̃functorie lecta videretur/cum dicat electos seu postulatos ac promotos infra quattuor menses a die promotionis eorũ cõputandos teneri ire/vel mittere ad curiam seu sedem apostolicam pro confirmatione electionũ/seu postulationũ/et pro solutione annatarũ/seu mediorum fructuum primi anni/et aliorum iurium et fructuum camere apostolice facienda. Ex quo sequitur quod de abbatibus nouiter promotis nulli mittere

tenentur ad curiã ꝓ cõfirmatione ⁊ annata/nisi illi soli quorũ monasteria iã erant in libro camere apl̄ice scripta/ ⁊ illa oino sp̄ necesse est mittere ⁊ annatam soluere/ nisi excusentur in regno francie ꝑ pragmaticã sanctionẽ/ vel alijs medijs. Uerũtamen postmodũ ꝓ maiori securitate ordinis/⁊ ad tollendũ oēs diffi cultates seu subiectiones noue occasiones que suꝑ his accide re possent/visum est ꝙ declaratio precedens obtineri deberet. Prefato igitur dn̄o Tirasonen̄ ab illi⁹ officij administratione absoluto ⁊ alijs occupato ad satisfaciendũ scrupulis multorũ de ordine suꝑ clausula illa cũ maximis laboribus ⁊ expen̄ pre cedens impetrata fuit declaratio/quã vniuersi ordinis amato res ⁊ scire ⁊ amare debent.

Premissam bullam cõfirmauit domin⁹ Innocentius papa viij. in bulla sub plumbo in forma codicis/ que incipit/ Regi mini vniuersalis ecclesie. Circa finem.

Regula cancellarie apostolice. Qꝫ pensi ones nõ transferunt in alios.

Sanctissimus In christo pa ter ⁊ dominus noster dn̄s Sixtus diuina ꝓuidentia papa iiij. ꝓuide attendens ꝙ sepi⁹ ea que a Ro mano pontifice ⁊ sede apl̄ica ex iustis ⁊ rati onabilibus causis emanant ꝑ petentiũ im portunitates trahuntur in abusum. Quis em̄ pensiones annue que nõnũꝙ ꝑ Roma nos pontifices ꝓ pacificatione ecclesiaꝝ cathedraliũ/ etiã me tropolitan̄/ac monasteriorũ/dignitatũ/ personatuũ/ admini strationũ/ ⁊ officiorũ/ac canonicatuũ ⁊ p̄bendarũ/aliorũꝙ be neficiorũ ecclesiasticorũ/seculariũ ⁊ regulariũ/ ꝓ sustentatione ecclesiarũ ⁊ monasteriorũ/regiminibus/eorũꝙ ⁊ nõnullorum beneficiorũ cõmendis/ sibi factis/ cedentium/aliaꝙ beneficia

135

indies resignantiū/ad illorū vitam sup ecclesiarū monasterio-
rū/ꝛ aliorum beneficiorū eorundē/fructus seruari cōstitui ꝛ as-
signari solent/p cedentiū obitus extinguantur/ aut ecclesiis et
monasteriis p̄siden̄ illaqꝫ et alia beneficia huiusmodi obtinen̄
a pensionis eorundē solutionibus eoipso immunes existant.
Nōnulli tamē ambiciosi nescientes abstinere a vetitis/ ad im-
portunā eorū/ꝛ principum instantiā/ etiā sub motus ꝓprii et
certe scientie colore nōnullas ex eisdem pensionibus sic extor-
tis ꝛ suppressis in totū vel aliqua eorū parte per sue sanctitatis
litteras suscitare/ꝛ sibi illas ad eorū vitam etiā de nouo reser-
uari/illasqꝫ in eorum p̄sonas etiā cū derogatione expressa eius
dem sanctissimi domini nostri pape cōstitutionis/ quia cauet
expresse q̄ littere sup huiusmodi pensionibus nullatenus expe
diantur/nisi illius qui pensionē huiusmodi soluere tenetur/ ex
pressius accederet assensus transferre ꝓcurauerit/ꝛ in dies pro
curant in magnū ecclesiarū monasteriorū ꝛ aliorum beneficio-
rum/nec nō monasteriis ꝛ ecclesiis p̄sidentiū illasqꝫ ꝛ alia bene
ficia huiusmodi obtinētes p̄iudicium ꝛ iacturā/ cupien̄ in pre-
missis oportune ꝓuidere/ꝛ ab ecclesiis/monasteriis/ꝛ bn̄ficiis
hmōi/illorūqꝫ p̄sonis omnē auferre grauitudinē/hac irrefraga
bili cōstitutione/ex certa eiusdem sanctissimi scientia omnes ꝛ
singulas pensiones/etiā motu ꝓprio/ꝛ ex certa illius simili sci
entia post earū extinctionē/ expirationē/ꝛ suppressionē/ etiam
cum derogatione prioris ꝯstitutionis antedicte/vel alias quo
modolibet hactenus suscitatas/ꝛ renouatas/ac in posterū sus
citandas ꝛ renouandas quibuscūqꝫ personis cuiuscūqꝫ stat⁹/
gradus/ordinis/dignitatis/ꝛ conditionis existant reseruatas
hactenus ꝛ imposterū reseruandas/ac litteras apostolicas sin
gulosqꝫ ꝓcessus exinde habitas ꝛ habendas ꝛ inde secuta que
cunqꝫ ꝛ secutura preter sue sanctitatis intentionē emanasse/ ꝛ
imposterum emanare/ac irrita ꝛ inania nulliusqꝫ roboris vel
momenti fuisse ꝛ esse/illorūqꝫ omniū ꝛ singulorum tenores/se-
ries/ꝛ effectus ꝓ sufficienter expressis habens/ꝛ ꝓ nullis/cas-
sis/irritis/ꝛ infectis haberi debere/ ecclesiasqꝫ/ monasteria/ et
alia beneficia huiusmodi obtinen̄ ad earundē sic suscitatarum

⁊ renouatarũ pensionũ/etiam in toto vel in qualibet earũ parte solutionẽ minime obligari vel teneri/aut etiam ad litterarũ ꝓcessum huiusmodi pretextu a quoq̃ cõpelli possint/ nec etiã illis sententijs/censuris/⁊ penis in litteris ⁊ ꝓcessibus huiusmodi cõtentis ⁊ insertis vel illarum aliqua ꝓpterea ligari/ ac quicquid hactenus contra p̄sentis constitutionis tenorem etiam motu ⁊ scientia predictis attemptatũ forsan hactenus ⁊ in posterum cõtigerit attemptari/etiã cum totali expressione huiusmodi constitutionis irritum ⁊ inane motu ⁊ scientia similibus ⁊ auctoritate predicta decreuit et declarauit. Placet motu proprio. Et ita mandamus publicetur ⁊ describetur in cancellaria.

Lecta ⁊ publicata fuit supradicta regula in cancellaria apostolica die videlicet. xvj. mensis Decẽbris. Anno domini Millesimo quadringentesimo septuagesimoquinto. Põtificatus sanctissimi dñi nostri dñi Sixti diuina prouidentia pape. iiij. Anno quinto. G. de puteo.

Eiusdem. Confirmatio amplissima priuilegiorum ordinis.

Sixtus Eps seruus seruoꝝ dei. Ad futurã rei memoriã. Prouisionis nostre debet ꝓuenire subsidio vt suũ ius cuilibet cõseruetur. Hinc est q̃d nos tenorẽ quarundã litterarũ felicis recordationis Pij pape. ij. p̄decessoris nostri in registro ipsius p̄decessoris repertum/ pro eo q̃d sicut exhibita nobis nuper ꝑ parte dilectoꝝ filioꝝ Cistercieñ Cabiloneñ dioc/⁊ aliorũ abbatũ/necnõ dilectarũ in christo filiarũ abbatissarũ eiusdem ordinis monasteriorũ ⁊ conuentuũ eorũdẽ petitio cõtinebat/ipsi hmõi tenore ex certis causis se asserũt indigere/ de registro ipso de verbo ad verbum transcribi/⁊ ad ipsorũ abbatum abbatissarum/ et

136

cōuentuū supplicantiū instantiā p̄sentibus annotari fecimus/
qui talis est. Pius Episcopus seruus seruoꝝ dei. Ad fu-
turā rei memoria. Et si quibuslibet ꝑsonis ecclesiasticis ac reli-
giosis p̄sertim illis qui mundi cōtemnētes illecebras in humi-
litatis habitu regi cunctorū principū in abstinentia ⁊ diuinis
officijs suas animas deuouerūt/ex paterne pietatis officio te-
neamur assistere/ꝓfessores tū Cistercieñ ordinis vtriusq; sex
eo feruentiori caritate cōplectimur/quo ipsum ordinē in dei ec-
clesia conspicuū ⁊ insignē vberiori dilectione ꝓsequimur/ vn-
de si quādo priuilegia/gratie/⁊ indulta ꝓ exaltatione ⁊ incre-
mento eiusdē ordinis ac pace ⁊ trāquillitate in eo virtutū dño
militantiū ꝑ Romanos pontifices p̄decessores nostros aut im
peratores ⁊ reges cōcessa ⁊ indulta cōperimus/vt perpetuā fir
mitatē obtineāt ea merent aplici roboris clipeo cōmuniri. Sa
ne petitio dilectorū filiorū abbatis Cistercieñ monasterij Ca-
biloneñ dioc./eiusq; coabbatū/abbatissarū ⁊ conuentuū ordi-
nis eiusdē nobis nuper exhibita cōtinebat/qđ olim nōnulla p̄-
uilegia/imunitates/exemptiones/libertates/ gratie/ cōserua-
torie/⁊ indulta ꝑ felicis recordationis Innocentiū.iiij. Alexan
drū.iiij. Urbanū.iij. Gregoriū.viij. Honoriū.iij. Clementem
v. ⁊ q̄plures alios Romañ pōtifices p̄decessores nostros/ seu
ꝓ Romañ pontificibus in eoꝝ obedientijs habitos/ ac etiam
ꝑ recolende memorie p̄latos/pontifices/ imperatores/ ac Ro-
mañ ⁊ alios reges/ꝓ augmento diuini cultꝰ ⁊ saluberrimo sta-
tu ⁊ incremento ordinis p̄libati concessa fuerūt pariter ⁊ idul-
ta. Uerū sicut eadē petitio subiungebat cū cōtingat interdum
dicti ordinis ꝓfessores cōtra hmōi priuilegia ⁊ indulta per lo-
corū ordinarios ac prelatos ⁊ alios qui nomē dñi inuanū reci-
pere nō formidant indebite molestari/ꝓ parte dictorum abba
tis Cistercij/coabbatū eius/abbatissarū/⁊ conuentuū ordinis
p̄libati nobis fuit humilit' supplicatū/vt hmōi priuilegijs/gra-
tijs/⁊ indultis/ac litteris p̄decessorū/prelatorū/pontificū/im-
peratorū/⁊ regum prefatorū/robur aplice cōfirmationis adij-
cere/⁊ alias ad eorū ꝑpetuū robur obtinendū/partes aplice ꝓ
uisionis interponere de benignitate aplica dignaremur. Nos

fo. 135.

igitur eorundē predecessorū vestigijs inherētes/ ac cupientes tranquillitati ꝛ paci abbatū/ abbatissarū/ ꝛ conuentuū/ ac professorū hmōi quantū cū deo possumus ꝓuidere/ hmōi supplicationibus inclinati/ priuilegia/ imunitates/ libertates/ exemptiones/ cōseruatorias/ gratias/ ꝛ indulta ꝑ quoscūqꝫ Romanū pōtifices p̄decessores nostros/ seu ꝑ Romanū pōtificibus in eorū obedientijs habitos/ abbatib⁹ dicti monasterij Cistercij/ eius coabbatib⁹/ abbatissis/ ꝛ cōuentibus ordinis eiusdē ꝯiunctim vel diuisim vt p̄fertur cōcessis ꝛ cōcessa/ necnō p̄latorū/ pontificū/ imperatorū/ regum/ ac dominoꝝ temporaliū/ litteras huiusmodi/ ꝛ oīa ꝛ singula in eis cōtenta ꝓut rite ꝛ iuste ac rationabiliter ꝓcesserunt/ ꝛ p̄fato ordini fuerunt seruata/ quoꝝ omniū ꝛ singulorū tenores de verbo ad verbū p̄sentibus haberi volumus ꝓ sufficiēter exp̄ssis exnunc imperpetuū auctoritate ap̄lica tenore p̄sentiū approbamus/ ac etiā cōfirmamus/ ꝛ p̄sentis scripti patrocinio cōmunimus. Uniuersos ꝛ singulos ecclesie p̄latos/ patriarchas/ primates/ archiep̄os/ ep̄os/ abbates/ priores/ decanos/ archidiaconos/ p̄positos/ archip̄sbyteros/ officiales/ ꝛ alios in dignitate cōstitutos/ necnō principes christianos quacūqꝫ dignitate fulgētes ꝛ eorū officiarios/ Ciuitatū quoqꝫ villarū seu cōmunitatū rectores et maiores/ rogantes/ monētes ꝛ hortātes attēte/ eisqꝫ ꝑ ap̄lica scripta in virtute sancte obediētie ꝛ sub excōicationis pena districte p̄cipiendo mādantes quatenus p̄dictos abbates/ abbatissas/ cōuentus/ ꝛ ꝑsonas ordinis p̄nominati p̄tactis priuilegijs/ imunitatib⁹/ exemptionibus/ libertatibus/ gratijs/ conseruatorijs ꝛ indultis/ ꝓut vsi sunt gaudere ꝑmittāt pacifice ꝛ quiete. Cōtradictores ꝑ censurā ecclesiasticā ꝛ alia iuris remedia appellatione postposita cōpescendo inuocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis decernētes ea fore vbicunqꝫ ꝛ quādocūqꝫ exhibita fuerint vel ostensa in iudicio ꝛ extra imppetuū obseruāda/ ac exnunc irritū ꝛ inane quicq̄d imposterū contra approbationē/ cōfirmationē/ cōmunitionē/ ꝛ decretum nostra huiusmodi a quo q̄s quauis auctoritate scienter vel ignoranter ꝯtigerit quōlibet attemptari. Nulli ergo oīno hominū liceat hanc paginā nostre

s

137

approbationis/cõfirmationis/cõmunitiõis/rogationis/moni-
tiõis/hortationis/mãdati/ꝛ cõstitutiõis infringere/ vel ei au-
su temerario cõtraire. Si quis aũt hoc attemptare p̃sumpserit
indignationẽ omnipotẽtis dei ꝛ beatorũ Petri ꝛ Pauli ap̃lo-
rum eius se nouerit incursurũ. Datum Mantue. Anno incar-
nationis dñice M.cccc.lix. Pridie Non Augusti. Pontifica-
tus nostri Anno primo. Ceterũ vt earundẽ litterarũ tenor
p̃dictus sic insertus omnimodã rei facti certitudinẽ faciat apo
stolica auctoritate decernimus vt illud ijdem robur eandemq̃
vim ꝛ eundẽ vigorem dictus tenor per omnia habeat que ha-
berent originales littere supradicte/ꝛ etiam prorsus eidem te-
nori fides adhibeatur quandocũq̃ ꝛ vbicũq̃ siue in iudicio si-
ue alibi vbi fuerit exhibitus vel ostensus/ꝛ eidem firmiter ste-
tur in omnibus sicut eisdem originalibus litteris staretur si fo
rent exhibite vel ostense. Per hoc aũt nullũ ius cuiq̃ de nouo
acquiri volumus/sed antiquũ tantũmodo cõseruari. Nulli er-
go oĩno hominũ liceat hanc paginã nostre cõstitutionis ꝛ vo-
luntatis infringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis au-
tem hoc attemptare p̃sumpserit/ indignationẽ omnipotentis
dei ꝛ beatorũ Petri ꝛ Pauli ap̃lorum eius se nouerit incursu-
rum. Datum Rome apud sanctũ Petrum. Anno incarnatio-
nis dominice M.cccc.lxxv. Non Martij. Pontificatus nostri
Anno quinto.

L° 23 anno 4° et 5°/ sixti 4 folio 8 In eod. libro q̃ p̃uilegiorum folio 128

L° 3° de diuersis anno 3° Innocentij viij/ folio 29

Priuilegi dñi Innocẽtij pape: viij.

Optima declaratio ꝛ cõfirmatio. Q ab-
bates/monachi/abbatisse/moniales/va-
salli/subditi/seruiẽtes/ monasteria/ loca/
ꝛ mẽbra/ ac omnia bona ordinis semp
fuerũt sub summi põtificis ꝛ sedis ap̃lice
protectione/ ꝛ ei immediate subijciũtur.

fo. 136.

Sūtq́ʒ exēpti ⁊ exēpta ab omni iurisdicti
one episcoporum ordinariorū/ipsorūq́ʒ
officialiū. Et ꝙ nō tenemur ad p̄stationē
aliquarū collectarū / seu subsidiorū/ aut
ꝓcurationū/ ⁊ aliarū exactionū ꝑ sedem
ap̄licam seu eius legatos/ aut eorū aucto
ritate/seu ꝑ locorū ordinarios aut alios
ꝓ tēpore impositorū/cōfirmādo litteras
desuꝑ confectas/ ⁊ supplēdo defect⁹. Et
nihilomin⁹ de abūdantiori gratia de no
uo monasteria/loca/mēbra/ ⁊ bona om-
nia p̄sentia ⁊ futura/necnō abbates/ ab-
batissas. ⁊c̄. vt p̄mittitur sub beati Petri
⁊ sedis ap̄lice ꝓtectione suscipit/ ⁊ ab om
ni iurisdictione/suꝑioritate/correctione/
visitatione/dominio/ ⁊ ptāte ep̄orum/ ⁊
iudicū ordinarioꝝ/eorūq́ʒ officialiū/ nec
nō a solutione subsidiorū/etiā caritatiuo
rū ꝓcurationū collectarū ⁊ aliarū exactio
nū ꝑpetuo ꝓrsus eximit/ ⁊ totaliter libe-
rat/ ⁊ sedi p̄dicte īmediate subiicit/ ita ꝙ
ep̄i ⁊ ordinarij/etiā ratione delicti/aut cō
tractus/aut rei de qua agerētur nullā in
nos/ ⁊ loca/ac bona nostra tāq́ʒ prorsus

138

exemptos ⁊ exempta iurisdictionē/domi
niū/vel potestatē exercere/aut sententias
excōis/suspēn/seu iterdicti/aut quascūq3
alias censuras ꝓmulgare pñt. Nec possu
mus corā illis aut sedis aplice delegatis
vocari/nisi in eorū litteris de ꝑsentibus
de verbo ad verbū fiat mentio/aut quo-
uis modo directe vel indirecte cōtra ista
molestari.

INnocentius Epus seruus ser-
uorum dei. Ad ꝑ-
petuā rei memoriā. Ad Romani pōtificis spec
tat officiū suorum ꝑdecessorum inherēdo vesti
gijs/illa que per ipos ꝑdecessores laudabiliter
ac ꝓuida ratione ꝓ statu ⁊ quiete ꝑsonarū sub
regulari obseruantia assidue studio pievite va
cantiū gesta sunt/vt maiorē obtineāt roboris
firmitatē/quo sepius fuerint aplico ꝑsidio cōmunita/sui presi-
dij munimine roborare/ac illa etiā de nouo cōcedere ꝓut rati-
onabiles cause suadent/⁊ id in dño cōspicit salubriter expedi-
re. Sane ꝓ parte dilectorū filiorū Johannis Cistercij Cabilo-
neñ dioc/aliorūq3 Cistercieñ ordinis monasterioꝝ abbatū/et
cōuentuū eorundē nobis nuper exhibita petitio cōtinebat/ꝙ
licet ipsi eorūq3 ac dicti ordinis monasteria tam virorū ꝙ̄ mu-
lierū/⁊ alia religiosa loca ⁊ mēbra/ac monachi/ moniales/ va-
salli/subditi/⁊ eis seruientes/bonaq3 omnia/iā dudū ꝑ plures
Romanos pontifices ꝑdecessores nostros sub ipsorū pontifi-
cū ⁊ aplice sedis ꝓtectione recepti ⁊ recepta/ac sedi ꝑdicte im-
mediate subiecti ⁊ subiecta/necnō ab omni iurisdictione ordi-
naria exempti ⁊ exempta fuerint/eisq3 cōcessum extiterit vt ad

fo. 137.

ꝑstationē aliquarū collectarū/seu subsidiorū/aut ꝓcurationū/ ⁊ aliarū exactionū p sedem ꝑdictā/seu eius legatos/aut ipsoꝝ auctoritate ⁊ mandato/seu p locorū ordinarios/ vel alios pro tēpore impositorū nō tenerenť/tamē desiderant ꝓ maiori coꝝ quiete premissis receptioni/subiectioni/ ⁊ alijs ꝑdictis etiā nostre approbationis robur adijci/illaqȝ omnia etiā p nos eis de nouo cōcedi. Quare pro parte abbatū ⁊ cōuentuū ꝑdictorum nobis fuit humiliter supplicatū vt receptioni/exemptiōi/⁊ subiectioni ꝑdictis/ac singulis desuper cōfectis litteris pro illorū subsistētia firmiori robur nostre approbationis adijcere/ ac cos necnō monasteria/loca/membra/monachos/moniales/ vasallos/subditos/seruiētes/⁊ bona omnia hmōi de nouo sub nostra ⁊ sedis ꝑdicte ꝓtectione suscipere/ac ab huiusmodi iurisdictione ꝑpetuo eximere ⁊ totaliter liberare/ aliasqȝ in premissis oportune ꝓuidere de benignitate aplica dignaremur. Nos igitur qui in singulorū sub regulari obseruātia pie vite studio vacātiū quiete reficimur/cupiētes vt religiosi dicti ordinis/quos pre ceteris ꝓpter vberes fructus quos in militanti ecclesia cōtinue bonis eorū operibus afferunt/in visceribus gerimus caritatis eo liberius diuinis beneplacitis insistere possint/ quo a sede predicta maiori libertatis priuilegio nouerint se cōmunitos/hmōi supplicationibus inclinati/receptionē/ exemptionē/ subiectionē/ac singulas desup cōfectas litteras cū oībus ⁊ singulis in eis cōtentis clausulis/auctē aplica ⁊ ex certa sciētia tenore ꝑsentiū approbamꝰ/ac ꝑpetue et inuiolabilis firmitatꝭ robur obtinere decernimꝰ/ supplentes oēs ⁊ singulos defectus si qui forsan interuenerint in eisdē. Et nihilominꝰ ꝓ potioris cautele suffragio monasteria/loca/mēbra/bona oīa ꝑdicta ꝑsentia ⁊ futura/abbates/abbatissas/monachos/moniales/vasallos subditos/⁊ seruiētes ꝑfatos/nunc ⁊ ꝓ tēpore existētes/auctē ⁊ sciētia ꝑfatis/sub beati Petri ⁊ sedis predicte atqȝ nostra ꝓtectione suscipimus/ac ab omni iurisdictione supioritate/correctione/visitatione/dominio/⁊ ꝑtāte archiepōꝝ/epōrum/⁊ aliorū iudicū ordinariorū/eorūqȝ vicariorū ⁊ officialiū quorumcūqȝ/ Necnō a solutione subsidiorū etiā caritatiuorū/ ꝓcurationū/ Nota

.139

collectarū ⁊ aliarū exactionū/hmōi ꝓ tēpore imponendarū/au
ctoritate ⁊ sciētia p̄fatis ꝑpetuo prorsus eximimus/ ⁊ totaliter
liberamus/ac nobis ⁊ sedi p̄dicte imediate subijcimus/ita ꝙ ar
chiep̄i/ep̄i/ordinarij/vicarij/iudices/⁊ officiales predicti etiam
ratione delicti/aut cōtractus/vel rei de qua ageretur vbicunqꝫ
cōmittat̃ delictum iniat̃ cōtractus/aut res ipsa consistat/nullā
in eos ⁊ eorū aliquē aut monasteria/mēbra/⁊ bona p̄dicta tan
ꝙ̄ ꝓrsus exemptos ⁊ exempta iurisdictionē/correctionē/supe-
rioritatē/dominiū/vel potestatem exercere/aut excōicationis/
suspensionis/vel interdicti/aut quasuis alias sentētias/censu-
ras/⁊ penas ecclesiasticas ꝓmulgare p̄sumant/seu possint aut
debeant quoquō. Nec ipsi sic exempti corā illis aut ipsiꝰ sedis
delegatis/vel subdelegatis/nisi in litteris eis ꝓ tēpore directis
de p̄sentibus specialis specifica ⁊ expressa/ac de verbo ad ver-
bū mentio fiat ad iudiciū euocari/aut quouismodo directe vel
indirecte molestari possint. Decernētes oēs ⁊ singulos proces-
sus sentētias/censuras ⁊ penas/quos ⁊ quas ꝑ archiep̄os/epi
scopos ordinarios/iudices/vicarios/ ⁊ officiales p̄dictos/ seu
eorū aliquē cōtra abbates/⁊ alios exemptos/necnō monaste-
ria/⁊ loca huiusmodi etiā exempta/vt p̄fertur haberi/vel pro-
mulgari/necnō quicquid secus super his ab eis ⁊ alio quoquā
quauis auctoritate sciēter vel ignorāter cōtigerit attemptari/
irrita ⁊ inania nulliusqꝫ roboris vel momēti. Nō obstañ felicis
recordationis Innocētij pape.iiij.etiā p̄decessoris nostri/ que
incipit/ Volentes/⁊ alijs cōstitutionibꝰ ⁊ ordinationibꝰ apo-
stolicis /statutis quoqꝫ ⁊ cōsuetudinibꝰ monasterioꝝ ⁊ ordinis
predictorū/iuramento cōfirmatione apl̄ica/ vel quauis firmi-
tate alia roboratis/necnō omnibꝰ illis que in singulis litteris
p̄dictis cōcessum est nō obstare ceterisqꝫ cōtrarijs quibuscūqꝫ.
Verū q2 difficile foret presentes litteras ad singula queqꝫ loca
in quibꝰ expediēs foret deferre/volumꝰ ⁊ p̄fata auc̄te decerni-
mus ꝙ illarū trāsumptis manu publici notarij inde rogati sub
scriptis ⁊ sigillo alicuiꝰ curie ecclesiastice aut ꝑsone in dignita-
te ecclesiastica cōstitute munitis/ea ꝓrsus in iudicio ⁊ extra et
alias vbilibet fides adhibeat̃ que p̄sentibꝰ adhiberet̃ si essent

exhibite vel ostense. Nulli ergo oino hominū liceat hanc paginā nostre approbatiōis/decreti/suppletionis/susceptionis/exēptionis/liberatiōis/subiectiōis/cōstitutionis/ et volūtatis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si qs aūt hoc attēptare psūpserit/ indignationē oipotētis dei/ ac btōꝝ Petri et Pauli aplorum eiꝰ se nouerit incursurū. Datū Rome apud sanctū Petrū. Anno incarnationis dñice M.cccc.lxxxvij.iij.kl. Septembris. Pontificatus nostri Anno tertio.

Eiusdē. Bulla executorialis in forma rigorosa priuilegij imediate pcedentis cōtinēs ipm de verbo ad verbū cōmitteñ abbati sancti Stephani Diuioneñ/ necnon decanis Parisieñ et Cameraceñ cū magna ptāte vt faciāt nos gaudere oibꝰ in dicta bulla cōtentis. Uide bene textū.

INnocentius Eps seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati monasterij sancti Stephani de Diuione Lingoneñ diocesis et Parisieñ ac Cameraceñ ecclesiarū decanis. Salutē et aplicam benedictionē. Hodie a nobis emanarūt littere tenoris subsequētis. Innocētius Eps seruus seruoꝝ dei. Ad ppetuam rei memoriā. Ad Romani pōtificis spectat officiū suoꝝ pdecessoꝝ inherēdo vestigijs illa q̄ p ipos pdecessores laudabilit ac pruida rōne p statu et quiete psonarū sub regulari obseruātia assidue studio pie vie vacātiū gesta sūt/ vt maiorē obtineāt robor firmitatē q̄ sepiꝰ fuerint aplico psidio cōmunita/ sui psidij munimine roborare/ ac illa etiā de nouo cōcedere put rationabiles cause suadent/ et id in domino conspicit salubriter expedire. Sane p parte

dilectorũ filiorũ Johannis Cistercij Cabilonẽn dioc̃ aliorũqꝫ
Cisterciẽn ordinis monasteriorũ abbatũ ⁊ cõuentuũ eorũdem
nobis nuꝑ exhibita petitio ꝯtinebat. Qꝫ licet ipsi eorũqꝫ ac di-
cti ordinis monasteria tam virorũ q̃ꝫ mulierum/ ⁊ alia religiosa
loca ⁊ mẽbra/ ac monachi/ moniales/ vasalli/ subditi/ ⁊ eis ser-
uientes bonaqꝫ oĩa iãdudũ ꝑ plures Romañ põtifices p̃decef-
sores nostros sub ipsoꝝ pontificũ ⁊ aplĩce sedis ꝓtectiõe recep
ti ⁊ recepta/ ac sedi p̃dicte imediate subiecti ⁊ subiecta/ necnon
ab omni iurisditõe ordinaria exẽpti ⁊ exempta fuerint/ eisqꝫ cõ
cessũ extiterit vt ad p̃statiõnẽ aliquarũ collectarũ seu subsidio-
rũ/ aut ꝓcurationũ/ ⁊ aliarũ exactionũ ꝑ sedem p̃dictã/ seu eius
legatos/ aut ipsorũ auctoritate ⁊ mãdato/ seu ꝑ locorũ ordina
rios vel alios ꝓ tẽpore impositorũ nõ tenerẽtur/ tñ desiderant
ꝓ maiori eorũ quiete p̃missis receptioni subiectioni/ ⁊ alijs pre
dictis etiã nostre approbatiõis robur adijci. Illaqꝫ omnia etiã
ꝑ nos eis de nouo cõcedi. Quare ꝓ parte abbatũ ⁊ cõuentuũ
predictorum nobis fuit humiliter supplicatũ/ vt receptioni/ ex-
emptioni/ ⁊ subiectioni predictis / ac singulis desuꝑ confectis
litteris ꝓ illorũ subsistentia firmiori robur nostre approbatiõis
adijcere/ ac eos/ necnõ monasteria/ loca/ membra/ monachos/
moniales/ vasallos/ subditos/ seruientes/ ⁊ bona omnia hmõi
de nouo sub nostra ⁊ sedis p̃dicte ꝓtectione suscipere/ ac ab hu
iusmodi iurisdictione ꝑpetuo eximere/ ⁊ totaliter liberare/ ali-
asqꝫ in premissis oportune ꝓuidere de benignitate apostolica
dignaremur. Nos igitur qui in singuloꝝ sub regulari obseruã
tia pie vite studio vacantiũ quiete reficimur/ cupientes vt reli-
giosi dicti ordinis quos p̃ ceteris ꝓpter vberes fructus quos
in militanti ecclesia cõtinue bonis eorũ operibus afferũt/ in vi
sceribus gerimus caritatis eo liberius diuinis beneplacitis in-
sistere possin: quo a sede p̃dicta maiori libertatis priuilegio no
uerint se cõmunitos/ hmõi supplicationibus inclinati/ receptio
nẽ/ exemptionẽ/ subiectionẽ/ ac singulas desuꝑ cõfectas litte-
ras cũ omnibus ⁊ singulis in eis ꝯtentis clausulis auctoritate
aplĩca ⁊ ex certa nostra scientia tenore p̃sentiũ approbamus/ ac
ꝑpetue ⁊ inuiolabilis firmitat robur obtinere decernim⁹/ sup-

ꝑlentes omnes ⁊ singulos defectus si qui forsan interuenerint
in eisdē. Et nihilominꝰ ꝓ potioris cautele suffragio/monaste-
ria/loca/mēbra/bona omnia p̄dicta/p̄sentia ⁊ futura/abbates
abbatissas/monachos/moniales/vasallos/subditos/⁊ serui-
entes p̄fatos/nunc ⁊ ꝓ tēpore existētes/aucte ⁊ scientia p̄fatis/
sub beati Petri ⁊ sedis p̄dicte atqꝫ nostra ꝓtectione suscipimꝰ/
ac ab omni iurisdictiōe/supioritate/correctiōe/visitatione/do-
minio/⁊ ptāte/archiep̄oꝝ/ep̄oꝝ/⁊ alioꝝ iudicū ordinarioꝝ/ eo
rūqꝫ vicariorū ⁊ officialiū quorūcūqꝫ/necnō a solutiōe subsidi-
orū etiā caritatiuorū/ꝓcurationū/collectarū/⁊ aliarū exactio-
nū/hmōi ꝓ tēpore imponendarū/aucte ⁊ scientia p̄fatis/ ꝑpe-
tuo ꝓrsus eximimꝰ ⁊ totaliter liberamꝰ/ac nobis ⁊ sedi p̄dicte
īmediate subijcimus/ita ꝙ archiep̄i/ep̄i/ordinarij/vicarij/iudi
ces/⁊ officiales p̄dicti/etiā ratione delicti/aut ꝯtractus/ vel rei
de qua ageṙ vbicūqꝫ cōmittaṙ delictū iniaṙ contractus aut res
ipsa ꝯsistat nullā in eos ⁊ eorū aliquē/aut monasteria/ mēbra/
⁊ bona p̄dicta tanqꝫ ꝓrsus exemptos ⁊ exempta/iurisdictionē/
correctionē/ superioritatem/ dominiū /vel potestatē exercere/
aut excommunicationis/suspēsionis/vel interdicti/ aut quas-
uis alias sentētias/cēsuras/ ⁊ penas ecclesiasticas ꝓmulgare p̄
sumant/seu possint aut debeāt/quoquō/nec ipsi sic exempti co
rā illis aut ipsiꝰ sedis delegatis vel subdelegatis/nisi in litteris
eis ꝓ tēpore directis de p̄sentibꝰ specialis/specifica ⁊ exp̄ssa ac
de verbo ad verbū mentio fiat ad iudiciū euocari/ aut quouis-
modo directe vel indirecte molestari possint. Decernētes oēs
⁊ singulos ꝓcessus/sententias/cēsuras/⁊ penas/ quos ⁊ quas
ꝑ archiep̄os/ep̄os/ordinarios iudices/ vicarios/⁊ officiales p̄-
dictos/seu eorū aliquē/cōtra abbates ⁊ alios exēptos/necnon
monasteria ⁊ loca hmōi etiā exempta vt p̄fertur haberi vel ꝓ-
mulgari/necnō quicquid secꝰ sup his ab eis ⁊ alio quoqꝫ qua-
uis auctoritate sciēter vel ignorāter cōtigerit attemptari/ irri-
ta ⁊ inania/nulliusqꝫ roboris vel momēti. Nō obstañ felicis re
cordatōis Innocētij pape. iiij. etiā p̄decessoris nostri/q̄ incipit
Volētes/⁊ alijs cōstitutionibꝰ ⁊ ordinationibꝰ aplicis/statutis
qꝫ ⁊ ꝯsuetudinibꝰ monasterioꝝ ⁊ ordinis p̄dictorū/ iuramento

141

confirmatione apostolica vel quauis firmitate alia roboratis. Necnõ omnibus illis que in singulis litteris predictis conces-
sum est nõ obstare/ceterisq; ꝯtrarijs quibuscũq;. Uerum quia
difficile foret p̃sentes litteras ad singula queq; loca in quibus
expediens foret deferre volumus/ꝛ p̃fata auctoritate decerni-
mus ꝙ illarũ trãsumptis manu publici notarij inde rogati sub
scriptis/ꝛ sigillo alicuius curie ecclesiastice/aut ꝑsone in digni-
tate ecclesiastica ꝯstitute munitis/ea prorsus in iudicio ꝛ extra
ꝛ alias vbilibet fides adhibeatur que p̃sentibus adhiberetur
si essent exhibite vel ostense. Nulli ergo omnino hominũ lice-
at hanc paginã nostre approbationis/decreti/suppletionis/sus-
ceptionis/exemptionis/liberationis/subiectionis/ cõstitutio-
nis ꝛ voluntatis infringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si
quis autẽ hoc attemptare p̃sumpserit/indignationẽ omnipo-
tentis dei/ ac beatorũ Petri ꝛ Pauli aplorum eius se nouerit
incursurum. Datũ Rome apud sanctũ Petrũ. Anno incarna-
tionis dñice M.cccc.lxxxvij.iij. kl. Septembris. Pontificat⁹
nostri Anno tertio. Quocirca discretioni vestre ꝑ apostoli-
ca scripta mandamus quaten⁹ vos vel duo aut vnus vestrum
ꝑ vos vel aliũ seu alios premissa omnia ꝛ singula vbi quãdo ꝛ
quotiẽs expedierit/ac ꝓ parte dictorũ exemptorũ in p̃insertis
litteris nominatoꝝ seu alicui⁹ eorũ fueritis requisiti sollenni-
ter publicãtes/ipsisq; sic exemptis ꝛ eoꝝ cuilibet in p̃missis ef-
ficacis defensionis p̃sidio assistentes faciatis eos approbatio-
nis susceptionũ/exemptionũ/liberationũ/ꝛ predictarũ pacifi-
ca possessione vel quasi gaudere. Non ꝑmittentes eos aut ali-
quẽ eorũ per archiep̃os/ep̃os/ordinarios/ vicarios/ ꝛ officia-
les p̃dictos/aut aliquẽ eorum cõtra sup̲ susceptione/exemptio
ne/liberatione/approbatione/ꝛ alijs in eis cõtentis ꝯfectarum
tam Romanorũ pontificũ predecessoꝝ nostrorũ/q̃ꝫ nostrarum
litterarũ tenores quõlibet molestari/inquietari/ vel ꝑturbari/
Cõtradictores ac molestatores quoslibet ꝛ rebelles auctorita-
te nr̃a appellatione postposita cõpescendo Inuocato ad hoc si
opus fuerit auxilio brachij secularis. Non obstañ felicis recor-
dationis Bonifatij pape. viij. predecessoris nostri qua cauet

ne quis extra suā ciuitatē vel diocesim nisi in certis exceptis casibus/ et in illis vltra vnā dietā a fine sue diocē. ad iudiciū euocetur. Seu ne iudices ac cōseruatores a sede apl'ica deputati extra ciuitatē et diocesim in quibus deputati fuerint cōtra quoscunq; pcedere/ aut alij vel alijs vices suas cōmittere psumāt. Et de duabus dietis in cōcilio generali editis/ ac de psonis vltra certum numerū ad iudiciū nō euocandis et alijs apl'icis constitutionibus/ statutis quoq; et cōsuetudinibus monasterioꝝ et ordinis in ipsis insertis litteris expressorū iuramēto ꝯfirmatione apl'ica vel quauis firmitate alia roboratis cōtrarijs quibuscūq;/ aut si aliquib9 cōiter vel diuisim ab apl'ica sit sede indultū qd interdici/ suspēdi/ vel excōicari nō possint p litteras apostolicas nō facientes plenā et expressam ac de verbo ad verbū de indulto hmōi mentionē. Datū Rome apud sanctū Petrū Anno incarnatiōis dñice M.cccc.lxxxvij. iij. kl'. Septembris. Pontificatus nostri Anno tertio.

Idem declarans monasteria/ loca/ et psonas ordinis nō indigere alia visitatione quā illa que fit per patres abbates/ aut cōmissarios p generale capitulū vel abbatē Cistercij deputatos motu pprio. etc. Cassat omnes litteras quibuscūq; concessas sup visitationibus locorū et personarum ordinis et reponit ordinem in eo statu libertatis in quo erat ante huiusmodi litterarū emanationē/ statuēdo q predicta loca p nullas lr̄as in posterū cōcedēdas visitari possint/ nisi p pdictos de ordine in

hibēdo oībus alijs ne p̄textu quarūcūqꝫ facultatū de monasterijs locis ⁊ p̄sonis/ aut de ipso ordine se itromittere p̄sumāt Committendo dño epo Cabiloneñ/ necnō omnibꝰ canonicis ecclesiarū metropolitanarū/ ac personis in dignitate ecclesiastica cōstitutis ne p̄mittant monasteria ⁊ loca illorūqꝫ personas quomodolibet aliter q̄ꝫ vt premissum est visitari/ seu ab eius quecunqꝫ caritatiua subsidia exigi/ aut occasione alicuius visitatiōis vel alias contra p̄sentium tenorē molestari/ appellatione non obstante. Uide textū multum attente quia non omnia possunt sufficienter in summario explicari. Cum clausula q̄ transumpto fides adhibeat̄. ⁊c̄.

INnocentius Ep̄us seruus seruorū dei. Uenerabili fratri ep̄o Cabiloneñ. Salutem ⁊ ap̄licam bñdictionē. Fidedignoꝝ relatione accepimus quod licet monasteria ⁊ alia religiosa loca Cistercieñ ordinis tā viroꝝ q̄ꝫ mulierū/ illorūqꝫ p̄sone dudū sedi ap̄lice per diuersos Romanos pōtifices p̄decessores nostros subiecta/ illisqꝫ ⁊ ordini p̄dicto diuersa priuilegia ⁊ imunitates ,puide p̄ sedē p̄dictā cōcessa fuerint/ ac p̄fes abbates aut cōmissarij a gnāli cap̄lo

dicti ordinis seu abbate cisterciȷ Cabilonen̄ dioc̄ ꝓ tēpore exi
stente ꝓ tēpore deputati certis tēporibꝰ monasteria ⁊ loca hu-
iusmodi iuxta eorū regularia instituta hactenꝰ laudabiliter ob
seruata visitare cōsueuerint. Tamē nōnulli archiepi̅/epi̅/ ⁊ aliȷ
seculares p̄lati asserentes se ad id a nobis ⁊ sede predicta speci-
alem ꝑ nostras ⁊ eiusdē sedis litteras etiā cum derogatione p̄-
uilegiorū/ exemptionū/ ac imunitatū hmōi habere facultatē.
monasteria/loca/ ⁊ ꝑsonas hmōi in dies visitare velle/ ac iura
visitationū ordinaria/necnō caritatiua subsidia petere ⁊ exige
re conantur/in nō modicū ordinis ⁊ personarū predictorū pre-
iudiciū/ ⁊ detrimentū/ ⁊ eis cōcessorū priuilegioꝝ lesionē. Nos
igitur qui ordinē prefatū illiusꝫ ꝑsonas ꝓpter vberes fructus
quos cōtinue in agro militātis ecclesie afferunt p̄ ceteris in vi-
sceribus gerimus caritatis nobis ꝑsuadentes/ q̄d monasteria
⁊ loca/ac ꝑsone dicti ordinis alia visitatione non indigent quā
illa que ꝑ eorū patres abbates seu cōmissarios/ac alios ꝑ suos
superiores ad id ꝓ tempore deputatos fieri cōsueuit/ qui opti
me de his que ꝓ visitatione monasteriorū locoꝝ/ ⁊ ꝑsonarum
p̄dictorū necessaria existunt instructi habentur/ ⁊ ꝓpterea non
intendētes quod ꝑ alios quā prefatos ⁊ alias iuxta dicti ordi-
nis regularia instituta visitentur/ motu ꝓprio nō ad alicuius
nobis sup̄ hoc oblate petitionis instantiā/ sed de nostra mera
deliberatione ⁊ ex certa scientia auctoritate ap̄lica tenore p̄sen
tiū declaramus omnes ⁊ singulas litteras a nobis hactenus
quouis modo/etiā motu ⁊ scientia similibꝰ concessas/sup̄ visi-
tationibꝰ monasteriorū ⁊ locorū predictorū per alios quā dic-
tos presidentes ac alios p̄dictos/ ⁊ iuxta eorundē ordinū regu
laria instituta/aut generalia vel specialia priuilegia faciendis/
quascūꝫ clausulas etiā derogatoriarū derogatorias/ac priui-
legiȷs p̄dictis oīno derogantes in se cōtinentes/motu ⁊ sciētia
similibus reuocamꝰ/cassamus/irritamus/ ⁊ anullamus/ ac vi-
ribus oīno vacuamus/dictūꝫ ordinē in suū pristinū ⁊ eū sta-
tum in quo antequā ille emanarent quōlibet existebat restitui
mus/reponimꝰ/ ⁊ plenarie reintegramꝰ. Statuētes ⁊ decernē-
tes paribꝰ motu ⁊ sciētia q̄d de cetero ꝑpetuis futuris tēporibꝰ

monasteria ꝛ loca p̄dicta pretextu quorūcūq3 aliaꝝ litterarum̄ ap̄licarū ꝑ nos ꝛ sedē predictā in posterū etiā motu ꝛ sciētia similibꝰ ꝛ ex quibuscūq3 causis/ac cum quibusuis clausulis/etiā derogatoriarū derogatorijs efficacissimis ꝛ in solitis/etiā presentibus expresse derogantibus/ꝛ etiā si ille in eis de verbo ad verbū inserte forent in posterū/etiā ad instantiā imperatoris/regū/ducū/principū/ꝛ aliarū ꝑsonarū quarūcūq3/ cuiuscunq3 dignitatis/statꝰ/gradus/ordinis/ꝛ cōditionis cōcedendaꝝ/visitari nō possint/districtius in virtute sancte obediētie ꝛ sub cēsuris ecclesiasticis inhibētes quibuscūq3 visitatoribꝰ supra nominatis/exceptis hactenus ꝛ ꝓ tēpore deputatis/etiā si patriarchali/archiepiscopali/episcopali/aut quauis alia ecclesiastica dignitate fulgerent/ne p̄textu quarūcunq3 facultatū ꝛ commissionū in genere vel in specie visitandi eis concessarū/ ꝛ factarum se de monasterijs/locis/personis/ ꝛ ordine predictis intromittere quomodolibet presumant/Ac decernentes exnunc irritum ꝛ inane si secus super his a quoquā quauis auctoritate scienter vel ignoranter cōtigerit attemptari. Quo circa fraternitati tue ac quibuscunq3 cathedraliū etiam metropolitanorū ecclesiarū canonicis/ac in dignitate ecclesiastica cōstitutis personis/quos seu quas abbates/priores/ꝛ alie ꝑsone locorum ꝛ monasteriorū predictorū pro tempore existētes ꝛ quilibet ipsorum duxerint requirendos motu ꝛ scientia similibꝰ. Mādamus quatenꝰ ipsi vel duo aut plures seu vnus eorū per se vel alium seu alios ipis in premissis efficacis defensionis presidio assistentes nō permittāt monasteria ꝛ loca predicta illorūq3 ꝑsonas quomodolibet alias quā vt p̄mittitur/ quomodolibet visitari/seu ab illis quecūq3 etiā caritatiua subsidia exigi/ aut occasione aliciuꝰ visitationis/vel alias cōtra presentiū tenorē molestari. Molestatores necnō contradictores quoslibet ꝛ rebelles ꝑ censuras ecclesiasticas ꝛ alia iuris oportuna remedia cū illarum aggrauatione ꝛ reaggrauatione quotiens opus fuerit/appellatione postposita/ cōpescendo. Inuocato etiam ad hoc si opus fuerit auxilio brachij secularis. Non obstantibus p̄missis ac felicis recordatōis Bonifatij pape. viij. p̄decessoris

nostri quib⁹ cauetur ne quis extra suā ciuitatem vel diocesim/ nisi in certis exceptis casibus ꝛ in illis vltra vnā dietam a fine sue diocesis ad iudiciū euocetur/seu ne iudices a sede deputati predicta extra ciuitatē vel diocesim in quibus deputati fuerint contra quoscūqꝫ procedere/aut alij vel alijs vices suas cōmittere presumant. Et de duabus dietis in concilio generali edita/ac alijs constitutionibus ꝛ ordinationib⁹ apostolicis cōtrarijs quibuscūqꝫ. Aut si aliquibus cōmuniter vel diuisim/ab eadem sit sede indultū quod interdici/suspendi/vel excōmunicari/aut extra vel vltra certa loca ad iudiciū euocari non possint/ p litteras apostolicas nō faciētes plenā ꝛ expressam/ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionē/ ꝛ quibuslibet alijs priuilegijs/indulgētijs/ꝛ litteris apostolicis/ generalib⁹/ vel specialib⁹ quorūcunqꝫ tenorū existant per que presentibus nō expressa vel totaliter nō inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri/ ꝛ de quib⁹ quorūqꝫ totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis que quo ad premissa nolumus eis vllatenus suffragari. Uerū quia difficile foret presentes litteras ad singula queqꝫ loca in quibus expediens fuerit deferre/volumus quod illarū transumptis manu publici notarij subscriptis/ et sigillo prelatorū dicti ordinis vel alicuius eorum aut alterius in ecclesiastica dignitate constitute persone/seu cuiusuis curie ecclesiastice munitis ea prorsus in iudicio ꝛ extra ꝛ alias vbilibet fides adhibeatur que presentibus adhiberetur si forent exhibite vel ostense. Datum Rome apud sanctū Petrum. Anno incarnationis dominice Millesimo quadringentesimo octuagesimonono. Idus Augusti. Pontificatus nostri Anno quinto.

Eiusdē reuocatio cōmendarū ꝛ amplissima ꝓuisio cōtra eas. Et primo motu proprio. ꝛc. statuit qꝫ oēs monasteria in commendam obtinētes/ exceptis archiepis/

epis/ et notariis sedis aplice habitū et in-
signia notariorū cōtinue deferētib⁹/ quo
rū beneficia nō excedunt mille flor/ sed si
excedūt mille flor cum aliis vniuersis cō-
phēdunt ifra mēsem postq̄ fuerint reqsi-
ti p cōmissarios capituli generalis vel ab
batis Cistercii q̄ est caput ordinis vt mo
nasteria et loca eis cōmēdata dimittāt. Et
si inferiores archiepis et epis habitū or-
dinis assumere ꝑfessionēq̄ monasticā fa
cere velint dicti cōmissarii monasteria eis
in titulū cōferre et possessionē eorū conti
nuare pn̄t/ absq̄ eo q ad aliū sit recurren
dū. Si vero habitū ordinis assumere et
ꝑfessionē emittere noluerint si sponte ce-
dant eis assignet pensio tertie partis fru-
ctuū et ꝑuentuū locorū quoꝝ cōmendis
cesserint. Ita tn̄ q illis cedētibus vel de-
cedētib⁹ pensiones ipse extinguunt. Si
aūt infra dictū tēpus nec cedere nec habi
tū ordinis sumere voluerint cōmende ex
tūc cessare declarant. Et cōmissarii pn̄t de
aliis idoneis ꝑuidere nulla pensiōe illis
cedere nolētibus reseruata/ sed oīno ma

neant priuati monasterijs ⁊ pēsiōe. Por
ro quo ad illos p̄dictos scʒ archiep̄os/
ep̄os/ ⁊ notarios habitū ⁊ insignia cōti
nue deferētes q̄z primū obtinuerint alia
beneficia vt omnia simul ascendāt ad mil
le florenos/ tunc priuilegiū istud contra
eos locū habebit. Si aūt nō obtineāt be
neficia hmōi valoris post eoꝝ mortē mo
nasteria non cōmendabunt/ sed plenarie
ad dispositionē ordinis redibūt. Itē de
cretū q̄ deinceps nulla monasteria cuicū
q̄z cōmendari possint. Itē ad tollendū va
rios abusus qui solēt fieri in resignatiōi
bus ordinat̄ q̄ nulli siue abbates siue cō
mendatarij monasteria resignare possūt/
etiā in manu sūmi pontificis/ nisi habita
licētia cap̄li generalis vel abbatis cister
cij cū litteris eoꝝ que ad curiā deferri de
beant/ ⁊ si aliter fiat monasteria vacāt ⁊ p
ordīnē potest fieri ꝓuisio/ resignātes ma
nent priuati dictis bn̄ficijs. Nec tenent̄
cōuentus aliū recipere nisi sub cōditioni
bus expressius in textu declaratis. Uide
ad longū textū quia tā pregnās est q̄ nō
t

pōt sufficiēter in sūmario declarari. Cum clausula q͠ trāsumptis fides adhibeatur sicut originali.

Innocentius Epus seruus seruorū dei. Ad ꝑpetuā rei memoriā. Regimini vniuersalis ecclesie q̄quis imeriti disponente dn̄o p̄sidentes/ ꝓ monasteriorū ⁊ aliorū religiosorū locorū quorūlibet/ac ꝑsonarū in illis sub regulari obseruātia altissimo famulantiū statu salubriter ⁊ ꝓspere dirigēdo/ ꝓut ex debito nob̄ iniūcti pastoralis tenemur officij/solite cōsideratiōis intuitū libēter extēdim⁹/⁊ ad ea ꝑ que monasteriorū ⁊ locorū eorundē indēnitatib⁹/ ⁊ votiue reformationi/sublatis quibusuis impedimētis/cōsuli possit interponim⁹ solitudinis nostre partes/ac oportune ꝓuisionis remedia fauorabiliter adhibemus/ ꝓut rerū ⁊ tēporū qualitate pensata id in dn̄o cōspicimus salubriter expedire. Sane licet dudū per diuersa priuilegia a diuersis Romanis pontifibus p̄decessoribus nostris sacro Cistercieñ ordini/qui a sui primeua institutione plurimū inter ceteros ordines obseruantie regularis floruit/ac suos palmites in agro militātis ecclesie ꝑ diuersas mundi nationes ob religiosorū dicti ordinis doctrinā/vite sanctimoniā/ac bonos ⁊ exemplares mores/longe lateq̃ disseminauit cōcessa ꝓ ipsius ordinis conseruatione ⁊ obseruātie regularis in illo incremēto ꝓuide statutū ⁊ ordinatum fuerit ne aliqua dicti ordinis monasteria/ p̄oratus/⁊ loca alicui ꝑsone etiā cuiuscūq̃ dignitatis/status/gradus/ ordinis/ p̄eminentie/vel cōditionis foret cōmendari possent/ ⁊ de illis etiā ꝑ sedem ap̄licam facte cōmende nulli⁹ essent roboris vel momēti. Tamē a nōnullis tēporibus citra quā plura monasteria/ p̄oratus/atq̃ loca dicti ordinis ꝑ nos ⁊ sedem eandē cōmendata fuisse reperiūtur/ ꝓut ad p̄sens in h̄mōi cōmendā per diuersas personas ecclesiasticas tā seculares q̃ regulares ordinū di-

uersoꝝ etiã mendicantiũ retinentur/ex quo in dictis monaste
rijs/prioratib⁹/ꝛ locis sic cõmendatis/ diuinus cult⁹ plurimũ
diminuitur/ꝛ in plurib⁹ locis totaliter extinguitur/ ꝛ cessat/pie
fundatoꝝ intẽtiones defraudant/ monasteria ipsa in quibus
seruoꝝ dei numerus iuxta eoꝝundẽ monasterioꝝ ꝛ locoꝝ fa-
cultates augeri solebat debito monachoꝝ numero destituta
ꝛ priuata/aut ex omni parte ad ruinã redacta sunt/ ꝛ eoꝝ ali-
qua expulsis /quod abominabile existit/ ĩde monachis ꝓprijs
laicis cõiugatis ꝛ eoꝝundẽ familijs/ ꝛ etiã animalibus replen-
tur/ꝛ ad ꝓphanos vsus totaliter rediguntur/sanctoꝝ reliquie
iocalia/libri/ꝛ alia queq₃ preciosa mobilia ꝛ ĩmobilia bona di-
uersis medijs alienãtur/iura ꝑduntur/hospitalitatis ꝛ elemo-
synarũ/ac alia pia caritatis opera in ipso ordine abũde fieri so-
lita cessant/regularis obseruãtia que in illis antea sũma puri-
tate vigebat oĩno defecit/ꝛ pristina viuendi norma relicta est/
Et cũ ſm ordinis ipsi⁹ instituta monasteria monialiũ dicti or-
dinis quolibet anno ꝑ patres abbates immediatos dicti cister-
cieñ ordinis visitari ꝛ corrigi/ꝑ idoneos religiosos in dicto or-
dine ꝓfessos quotiens opus est in cõfessionib⁹ ꝛ alijs reb⁹ spi-
ritualibus ac tẽporalibus iuxta dictoꝝ patrũ abbatũ ordina-
tionẽ gubernari debeãt/ꝛ ipsi cõmendatarij nullã in monaste-
rijs monialiũ hmõi habeãt iurisdictionẽ/nec sint in eoꝝ mona
sterijs monachi idonei ad p̃missa pagenda/oĩno necesse ẽ mo-
nasteria monialiũ hmõi ip̃arũq₃ monialiũ ꝯscientias grauissi-
mis ꝛ euidẽtibus ꝯtinue subesse periculis. Alia q₃ ĩnumerabi-
lia p̃ter nostrã ꝛ p̃decessoꝝ nostroꝝ mentẽ ꝛ intentionẽ ex com
mẽdis hmõi in ip̃o sacro ordine cistercieñ oriunt/dãna/ĩcõmo-
da ꝛ detrimenta/nõ sine religionis opprobrio ꝛ dicti ordinis p̃-
iudicio/ac ꝑnitioso exemplo ꝛ scandalo plurimoꝝ/ ꝛ nisi ꝓui-
deat verisimiliter breui est formidandũ de totali monasterioꝝ
prioratuũ/ꝛ locoꝝ vtriusq₃ sexus p̃dictoꝝ ac dicti ordinis qui
in sancta dei ecclesia sic̃ stella fulget matutina/ ruina ꝛ desola-
tione. Nos igitur attẽdentes vberes fructus quos dictus sa-
cer ordo hactenus in ipso agro militantis ecclesie attulit/ ꝛ ꝓ-
pterea illius quem preceteris semper in visceribus gessimus

⁊ gerimus caritatis/cõseruationi ⁊ augmento debite vt tene-
mur ꝓuidere volẽtes/motu ꝓprio nõ ad alicuiꝰ nobis sup hoc
oblate petitiõis instãtiã/sed de nostra mera liberalitate ⁊ deli-
beratione matura/ex certa sciẽtia/⁊ de aplice ptãtis plenitudi-
ne/auctoritate aplica tenore p̃sentiũ huiꝰ ꝑpetue ⁊ irrefragabi
lis cõstitutionis edicto/statuimꝰ ⁊ ordinamus/qđ omnes ⁊ sin
guli ad p̃sens monasteria/prioratus/⁊ loca quecũqꝫ dicti ordi-
nis in cõmendã obtinentes/cuiuscũqꝫ dignitatis/status/ gra-
dus/ordinis/p̃eminẽtie/⁊ cõditionis fuerint/nostris ⁊ dicte se
dis notarijs habitũ/⁊ insignia tñ notariorũ cõtinue deferenti-
bus/ac venerabilibꝰ fratribꝰ nostris archiepis/⁊ epis/ecclias/
seu beneficia quorũ fructꝰ/redditus/⁊ ꝓuentus mille ducato-
rũ auri de camera ꝺm cõmunẽ extimationẽ valorẽ annuũ exce-
dant nõ obtinentibꝰ dũtaxat exceptis/infra mẽsem postqꝫ per
cõmissariũ seu cõmissarios dicti ordinis ꝑ generale capitulum
aut ꝑ abbatẽ monasterij Cistercij Cabilonen̄ dioc/ quod dicti
ordinis caput existit deputatos/fuerũt requisiti cõmendis mo
nasteriorũ/prioratuũ/⁊ locorũ predictorũ que respectiue in eã-
dem cõmendã obtinuerint seu obtinẽt/in manibꝰ eorundẽ cõ-
missariorũ aut alterius eorũ libere cedere/⁊ illa realiter ⁊ cũ ef-
fectu absqꝫ quorũcunqꝫ bonorũ illoꝝ alienatione dimittere de
beant ⁊ teneant̄. Et si inferiores ab archiepis ⁊ epis hmõi ha-
bitũ dicti ordinis assumere/ac ꝓfessionẽ regularẽ ꝑ monachos
illius emitti solitã sponte emittere/ac obedientiã et reuerentiã
debitas ⁊ deuotas caplo generali ⁊ ꝓ tempore existenti abba-
ti monasterij Cistercij hmõi exhibere/⁊ ita in posterũ se factu-
ros firmiter polliceri voluerint/de ꝑsonis eoꝝ postqꝫ huiusmo
di ꝓfessionẽ emiserint admissis ꝑ eos cessionibꝰ hmõi/ eisdem
monasterijs siue locis quocũqꝫ modo/quẽ etiã si ex illo queuis
generalis reseruatio etiã in corpore iuris clausa resultet habe-
ri volumus ꝓ exp̃sso/vacauerint/ac cuiuscunqꝫ taxe seu annui
valoris illorũ fructus/reditꝰ/⁊ ꝓuentus existant/ꝑ cõmissari
os p̃dictos/alias iuxta dicti ordinis instituta regularia ⁊ priui
legia aplica dicto ordini cõcessa ꝓuideatur/ac prioratus hmõi
eis in titulũ respectiue cõferant̄/absqꝫ eo qđ ad aliũ quencũqꝫ

sit ppterea ex quauis causa recurrendũ/liceatq eis eoꝝ conti/
nuare possessionẽ. Si vero habitũ assumere ⁊ pfessionẽ huius/
modi emittere noluerit/⁊ sponte vt pfertur infra tẽpus predic/
tũ monasteria prioratꝰ ⁊ loca hmõi sic cõmendata nõ dimise/
rint/alijs psonis idoneis dictũ ordinẽ expresse pfessis/⁊ qui in
dicto ordine p annũ integrũ iuxta dicti ordinis priuilegia pba
ti fuerint/p eosdẽ cõmissarios modo ⁊ forma premissis puide/
atur/⁊ ipsis sic cedentibꝰ si sponte cesserint ne ppterea nimiũ
dispendiũ pati videant/pensiones annue tertie partis fructuũ
reddituũ ⁊ puentuũ/monasterioꝝ/prioratuũ/ac locoꝝ quo/
rũ cõmendis cesserint p eos de quorũ psonis illis puidebitur/
vel quibꝰ prioratus ⁊ loca hmõi cõferent/ac successores eorum
p tempore existentes eis quo aduixerint vel pcuratoribus su/
is/ad id ab eis specialiter cõstitutis sub penis/sentẽtijs/⁊ cen/
suris ecclesiasticis in similibꝰ apponi solitis/ac in locis ⁊ termi/
nis de quibꝰ eis cum prefatoꝝ cõmissarioꝝ consensu videbit
psoluende reseruentur/constituantur ⁊ assignẽtur/put nos ex
nunc put extunc/⁊ ecõuerso/psonis sic cedentibꝰ reseruamus/
cõstituimus/⁊ assignamus/ac reseruatas ⁊ assignatas fore de/
cernimus/⁊ declaramus. Ita tñ vt illis cedentibus vel decedẽ
tibus pensiones ipse penitus extincte sint/⁊ esse censeant eoip
so. Si vero prefati cõmendatarij aut eorũ aliqui pmissa infra
dictũ tempus limitatũ facere neglexerint vt pfertur/ac etiã ar/
chiepiscopi/episcopi/⁊ notarij pfati successu temporis ecclesi/
as vel alia beneficia quorũ fructus/redditus/⁊ puentus pmis
sum valorẽ mille florenoꝝ cõputatis/etiã redditibus qui eis
remanerent obtinuerint/cõmendas hmõi extunc oĩno cessare/
ac monasteria/prioratus/⁊ loca pdicta vacare decernimus eo/
ipso/liceatq ipsis cõmissarijs ordine modo ⁊ forma pmissis li/
bere puidere/⁊ de illis iuxta dictorum priuilegioꝝ formã ⁊ te/
norem disponere nulla pensione ipsis cõmendatarijs qui pre/
missa adimplere nõ curauerint prorsus reseruata. Super qui/
bus omnibꝰ ⁊ singulis eisdem cõmissarijs plenã liberã ⁊ omni
modã de eorundẽ fratrũ cõsilio harũ serie pcedimus facultatẽ/
etiã ad hoc vt ptradictores quoslibet ⁊ rebelles p cẽsuras eccle

siasticas ⁊ alia iuris oportuna remedia quacunq; appellatione
oino remota cõpellere. Et si opus fuerit auxiliũ brachij secula-
ris cõtra eos inuocare/ omniaq; alia ⁊ singula in pmissis ⁊ cir-
ca ea necessaria quomodolibet ⁊ oportuna facere gerere ⁊ exeq
possint. Statuẽtes insup ⁊ etiã ordinantes de simili cõsilio qḋ
de cetero ppetuis futuris tẽporibus monasteria/ priorat⁹/ be-
neficia/ ⁊ loca dicti ordinis cuicunq; psone cuiuscunq; dignita-
tis/ status/ gradus/ ordinis/ vel cõditionis fuerit/ etiã per quas
cunq; litteras ⁊ dispensationes p nos ⁊ sedẽ predictã vel lega-
torum eiusdẽ/ etiã cũ motus pprij ⁊ certe scientie ⁊ quibusuis
alijs efficacissimis ⁊ insolitis clausulis/ etiã derogatoriarũ de-
rogatorijs ⁊ psentib⁹ expresse derogantib⁹ hactenus ⁊ p tẽpo
re/ etiã consideratione imperatoris/ regum/ reginarũ/ ducũ/ et
aliorũ principũ quorũcunq;/ ⁊ ad eorũ supplicationis instantiã
ac de apostolice potestatis plenitudine hmõi cõcessas cõmen-
dari nõ possint/ qḋq; religiosi dicti ordinis litteris predictis etsi
am si quascũq; sentẽtias/ censuras ⁊ penas ecclesiasticas in se
continerent parere nõ teneant/ possintq; conuẽtus monasteri-
orum locorũ ⁊ prioratuũ hmõi cõmendis pdictis nõ obstanti-
bus ad electiones/ ac patres abbates seu dicti ordinis cõmissa-
rij ad cõfirmationes libere pcedere/ alias tñ iuxta dicti ordinis
regularia instituta/ laudabiles cõsuetudines/ ⁊ priuilegia apo-
stolica illi cõcessa/ que quo ad pmissa illorũ tenores/ ac si de ver
bo ad verbũ insererent psentib⁹ p sufficiẽter expressis ⁊ inser-
tis habentes/ innouamus ⁊ de nouo cõcedimus/ ac illa perpe-
tuo inuiolabiliter in omnib⁹ ⁊ p omnia obseruari volumus et
mandam⁹. Et insup quia sicut nõ absq; displicẽtia accepimus
q̃plures abbates ⁊ priores dicti ordinis discoli/ vidẽtes visita
tores dicti ordinis eos corrigere/ ⁊ vt ab eorũ vitijs ⁊ errorib⁹
emẽdent aduersus ipsos pcedere velle/ cumulatis ex fructib⁹/
redditib⁹/ ⁊ puentib⁹ monasterioꝝ ⁊ prioratuũ eorundẽ nõ in
parua quãtitate pecunijs/ cedũt regiminib⁹ dictoꝝ monasteri
orũ/ ipsosq; priorat⁹ resignãt/ etiã ex causa pmutationis/ ⁊ retẽ
ta aliqua sup illoꝝ fructib⁹/ redditib⁹/ ⁊ puentib⁹ ãnua pẽsiõe
in fauorẽ psonarũ dicto ordini min⁹ vtiliũ/ quorũ psidio eorũ

vitia ꝛ prauos mores cõtinuare possint/etiã ad alios ordines transeũtes/nõ sine maximo monasteriorũ ꝛ prioratuũ ꝑdictorum preiudicio/ ꝛ detrimento/etiã motu ꝛ scientia similibus ac ꝑtãtis plenitudine statuim⁹ ꝛ ordinamus qđ deinceps nullus abbas seu prior dicti ordinis/seu qđcũqꝫ officiũ/aut administrationẽ/seu aliud beneficiũ in dicto ordine obtinens/ cedere aut resignare/etiã in manibus nostris/aut Romañ pontificis ꝓ tẽpore existentis possit/nisi de expressa licentia ac voluntate ꝛ cõsensu abbatis monasterij Cistercij pro tẽpore existẽtis/aut capituli generalis huiusmodi/de qua prius cõstare debeat. Et nihilominus aliter facte cessiones seu resignationes in sic cedentiũ vel resignantiũ penã teneant/possitqꝫ monasterijs ꝛ ꝑsonis idoneis ꝓuideri/ac prioratus beneficia administrationes ꝛ officia hmõi libere ꝯferri alias iuxta statuta ꝛ priuilegia ordinis eiusdem/decernentes irritũ ꝛ inane si secus sup his a quoquã quauis auctoritate scienter vel ignoranter cõtigerit attemptari/ac ꝑsentibus ꝑ quascũqꝫ litteras apostolicas etiã motu ꝛ scientia similib⁹/ac de aplice potestatis plenitudine ꝓ tempore cõcessas/ac quascũqꝫ clausulas etiã derogatoriarũ derogatorias ꝛ insolitas in se cõtinentes derogari nõ posse/nisi de venerabiliũ fratrũ nostroꝝ sancte Romane ecclesie cardinaliũ cõsilio/de quo etiã clare cõstet fuerit specialiter ꝛ expresse derogatũ/ ꝛ hmõi derogatio ꝑ trinas litteras nostras aut Romañ põtificũ successorũ nostrorũ canonice intrantiũ abbati monasterij Cistercij/aut caplo generali hmõi diuersis tẽporib⁹ successiue ꝑsentatas/fuerit ꝑus intimatũ. Sicqꝫ ꝑ q̃scũqꝫ iudices ꝛ cõmissarios/etiã causaꝝ palacij aplici auditores/ac eiusdẽ sancte Romane eccl'ie cardinales in q̃cũqꝫ instãtia sublata eis ꝛ cuilibet eoꝝ quauis alia interp̃tãdi facultate/sniari diffiniri ꝛ iudicari debere. Nõ obstañ p̃missis ac felicis recordatõis Bonifatij pape. viij. ꝑdecessoris nostri de vna ꝛ de duab⁹ dictis in concilio generali ac alijs cõstitutionib⁹ ꝛ ordinationib⁹ aplicis/necnõ omnibus illis que in litteris priuilegiorum predictorum concessa sunt nõ obstare/ceterisqꝫ cõtrarijs quibuscũqꝫ. Aut si cõmẽdatarijs p̃fatis vel q̃busuis alijs cõiter vel diuisim ab eadẽ

sit sede indultũ/quod interdici suspendi/vel excõmunicari/aut extra vel vltra certa loca ad iudiciũ euocari non possint p litteras apostolicas nõ facientes plenã ꝛ expressam ac de verbo ad verbũ de indulto hmõi mentionẽ/ꝛ quilibet aliis priuilegiis/ indulgẽtiis/ꝛ litteris apostolicis/ generalib⁹ vel specialibus/ quorũcunqꝫ tenorũ existant p que p̄sentibus nõ expressa vel totaliter nõ inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri/ꝛ de quib⁹ quorũqꝫ totis tenorib⁹ de verbo ad verbum habenda sit in nostris litteris mentio specialis/ que quo ad hoc nolumus cuiqꝫ vllatenus suffragari. Volumus autem qδ illi quibus de prioratib⁹ et aliis beneficiis huiusmodi aut de quarũ p̄sonis eisdem monasteriis vigore p̄sentiũ prouidebitur infra sex menses a die adepte pacifice possessionis illorũ computandos nouã prouisionẽ impetrare/ꝛ litteras desup expedire/ac annatã ꝛ omnia iura respectiue camere apostolice ꝛ aliis debita p̄soluere teneãtur. Alioquin monasteria/prioratus/ꝛ beneficia predicta vacare censeantur eoipso semestri decursu predicto. Verum quia difficile foret p̄sentes litteras ad singula queqꝫ loca in quibus expediens fuerit deferre/volum⁹ ꝛ prefata auctoritate decernim⁹ qδ illarum transumptis manu publici notarii inde rogati subscriptis/ꝛ sigillo predicti Cistercii/aut aliorum monasteriorũ dicti ordinis abbatũ/ siue cõmissariorum predictorũ/aut alterius prelati/seu persone in dignitate ecclesiastica cõstitute vel curie ecclesiastice munitis/ ea prorsus fides in iudicio/ꝛ alias vbilibet adhibeat̃ que presentibus adhiberetur si essent exhibite vel ostense. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginã nostrorum statuti/ ordinationis/reseruationis/constitutionis/assignationis/decreti/ declarationis/concessionis/innouationis/mandati/ꝛ volũtatis infringere/ vel ei ausu temerario contraire. Si quis autẽ hoc attemptare presumpserit/ indignationẽ omnipotentis dei/ac beatorum Petri ꝛ Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurum. Datum Rome apud sanctũ Petrum. Anno incarnatiõis dominice Millesimo quadringẽtesimo octuagesimonono. iii. kl. Maii. Pontificatus nostri Anno quinto.

Eiusdē. Amplissima reuocatio cassatio et anullatio vniuersaꝝ exēptionū ab ordīe necnō subiectionū/vnionū/ānexionū/incorporationū/suppssionū/ reseruationū expectatiuaꝝ/q̄buscūqꝫ locꝭ ac psonis extra ordinē de monasterijs/pˀoratibꝰ/ officijs/bn̄ficijs/locis et mēbris ordīs vtriusqꝫ sexꝰ factaꝝ/etiā nō obstan̄. q̄cūqꝫ pscriptiōe quāticūqꝫ lōgissimi tp̄is/cōmittēdo dn̄o ep̄o cabilonen̄/necnō locoꝝ ordinarijs/et cathedraliū eccliaꝝ canonicꝭ/ac vniuersꝭ psonis ī ecclīastica dignitate ↄstitutꝭ vt quotiēs req̄siti fuerīt cōpellāt tenētes hmōi loca vnita seu suppssa ad illa dimittēdū libere īfra.xv.dies sub penis et cēsuris in textu pleniꝰ declaratꝭ Uide textū attēte qm̄ nō pn̄t oīa in sūmario sufficiēter cōplecti. Cū clausula qꝫ trāsumptis fides adhibeatꝰ sicut originali. etc.

Innocentius Ep̄s seruꝰ seruorū dei. Ad ppetuam rei memoriā. Licet exacta aplice sedis puidentia in rebꝰ oibus debite circūspectiōis modū adhibeat/nō pōt tn̄ hūana cōditio in tanta rerū et negocioꝝ multitudine vsqꝫ adeo vigilā-

ter intendere q̄n multa plerūq; etiā ad importunā aliquorū in
stantiā cōcedant᷑ que postmodū reuocatione indigere noscun-
tur/ vn̄ ad p̄sidentis in eiusdē specula spectat officiū per debite
reuocationis ministeriū taliter ꝓuidere/ vt monasteria ⁊ regu-
laria loca ac illorū ꝑsone detrimenta nō sustineāt/ ꝓut mona-
sterioꝝ ⁊ ꝑsonarū hmōi qualitate pensata id cōspicit in dn̄o sa
lubriter expedire. Sane sicut ex relatione dilecti filij Johānis
abbatis monasterij Cistercij Cabilonen̄ dioc̄ accepimus non-
nulli abbates/ abbatisse/ priores/ ⁊ priorisse Cistercien̄ ordinis
mediate vel imediate abbati monasterij Cistercij ꝓ tēpore exi-
stenti ac generali caplo Cistercien̄ ordinis quod anno quolibet
in dicto monasterio Cistercij celebrat᷑ subiecti/ monasteria/ pri-
oratus/ officia/ loca/ mēbra suasq; ⁊ monasterioꝝ ac prioratuū
hmōi ꝑsonas a suꝑioritate obediētia ⁊ visitatōe p̄fati abbatis
monasterij Cistercien̄/ ac alioꝝ patrūabbatū/ necnō cōmissari-
orū dicti capli eximi ⁊ liberari/ ac alijs monasterijs etiā aliorū
ordinū seu locoꝝ ordinarijs se ⁊ monasteria/ ꝓorat⁹/ loca/ ⁊ mē
bra hmōi subijci ⁊ submitti. Alia vero monasteria/ ꝓoratus/ lo
ca ⁊ mēbra dicti ordinis alijs bn̄ficijs secularib⁹ seu etiā aliorū
ordinū regularibus/ aut episcopalibus/ abbatialibus/ seu ca-
pitularib⁹/ aut ep̄oꝝ mēsis/ ꝑpetuo vel ad certum tēpus ꝑ nos
vel sedē ꝑdictā seu illius legatos vniri/ annecti/ ⁊ incorporati
ꝓcurarūt/ seu poti⁹ ꝑ importunā instantiā extorserūt. Quidā
vero alij dicti ordinis nō ꝓfessores a nobis ⁊ eadē sede vel ei⁹
legatis vt vnū duo tria aut plura bn̄ficia eccl̄iastica/ etiā dicti
ordinis Cistercij regularia in cōmendā quo adiuiuerent obtine
re possent dispensationes impetrarūt/ in graue ipsi⁹ Cistercien̄
ordinis p̄iudiciū/ ⁊ auctoritatꝭ dicti monasterij Cistercij/ aliorū
pt̄mabbatū ordinis eiusdē/ ip̄iusq; capli gn̄alis dep̄ssionē/ ꝓp
terea in ipsis sic exemptis seu vnitis/ aut incōmēdā cōcessis de
bite visitationis ⁊ reformatōis officiū in capite ⁊ in mēbris nō
exerceat᷑/ ministrorūq; numer⁹ ⁊ alias diuin⁹ cultus ac regula-
ris obseruātia plurimū diminuat᷑/ iuraq; alia dicti cistercien̄ or
dinis in eisdē monasterijs ⁊ locis amittūtur. Nos igit᷑ q̄ ad or-
dinē ip̄m singularē semꝑ gerim⁹ ⁊ gessim⁹ deuotiōis affectū in

dēnitati monasterij Cisterciij ac ordinis p̄dictorū ꝓuidere cupi entes/multoꝝ etiā querelis sup hoc excitati/ motu ꝓprio non ad alicui⁹ nobis sup hoc oblate petitionis instantiā/sed de no stra mera deliberatiōe ꝛ ex certa sciētia ꝛ de aplice ptātis pleni tudine auctē aplica tenore p̄sentiū omnes ꝛ singulas exēptio- nes monasterioꝝ/p̄oratuū/officiorū/aliorūq3 beneficioꝝ/loco rū/ꝛ mēbroꝝ dicti Cisterciē ordinis/illorūq3 abbatū/monia- liū/prioꝝ/ꝛ aliarū psonarū quarūlibet/necnō monasterioꝝ et p̄oratuū/officioꝝ/bn̄ficioꝝ/locoꝝ/ꝛ mēbrorū vtriusq3 sex⁹/ ac psonaꝝ hmōi alijs monasterijs seu bn̄ficijs/collegijs/cōuenti- bus ꝛ mēsis cuiuscūq3 de ipso ordine Cisterciē nō existētibus aut psonis ecclīasticis/vel quorūuis alioꝝ ordinū regularibus qualitercūq3 p̄uilegiatis cuiuscūq3 stat⁹/dignitatis/aut p̄emi- nētie existant/Etiā si ep̄ali vel archiep̄ali p̄fulgeant dignitate/ subiectiōes/ꝛ submissiones/necnō de quibusuis eiusdē Cister ciē ordinis/monasterijs/prioratibus/officijs/alijsq3 bn̄ficijs/ locis ꝛ mēbris quibuscūq3 dicti ordinis Cisterciē alioꝝ ordi- nū/monasterijs/prioratibus/p̄positturis/collegijs/seu quibus cunq3 beneficijs ecclesiasticis/alterius quā Cisterciē ordinis hmōi seu secularib⁹ aut illorū mensis vniones/annexiōes in- corporationes/supp̄ssiones/ꝛ extinctiones/tam p nos q̄ sedē predictā/aut illius legatos quōcūq3 vel qualitercūq3 ꝛ p q̄bus cunq3 causis etiā necessario exprimendis/etiā motu ꝛ scientia/ ac ptātis plenitudine similibus factas/ac quascūq3 speciales reseruationes/seu gratias expectatiuas/ac dispēsatiōes de ob tinendis eiusdē Cisterciē ordinis monasterijs/prioratib⁹/of- ficijs/beneficijs/locis ꝛ mēbris in cōmendā/etiā motu ꝛ scien tia simib⁹/ꝛ cū q̄busuis etiā derogatoriaꝝ derogatorijs clausul ꝯcessas/auctē aplica tenore p̄ntiū reuocam⁹/cassam⁹/irritam⁹ ꝛ anullamus/ac virib⁹ oīno euacuam⁹/necnō monasteria/p̄o- rat⁹/officia/loca ꝛ mēbra hmōi sic exēpta/subiecta/vnita/ān̄e- xa/incorporata/suppressa/ꝛ extincta in p̄stinū ꝛ eū in q̄ an̄q3 ex- emptiones/vniones/annexiones/incorporationes/supp̄ssiōes reseruationes/expectatiue/ꝛ dispensatiōes/ac alia p̄missa ema narēt quōlibet existebāt/statū restituim⁹/reponim⁹/ꝛ plenarie

reintegramꝰ/dictoꝗ; Cisterciȷ̈ ⁊ aliȷ̈s patribꝰ abbatibꝰ dicti or-
dinis cisterciẽn̄ ac caplo gnāli ꝓut ad vnūquēq; eoꝝ respecti-
ue ꝑtinet/ꝓut alia ipꝰius ordinis monasteria/ꝑoratus/officia/
bn̄ficia/loca ⁊ mēbra subesse decernimꝰ/ac volumꝰ q̄d p̄resab-
bates imediati ꝓ iure eoꝝ necnō cisterciēn̄ abbas ꝓ tp̄e existēs
⁊ gnāle caplm ac ab eis deputati seu deputādi ꝓ tēpore/in mo
nasteriȷ̈s/ꝑoratibus/officiȷ̈s/⁊ aliȷ̈s bn̄ficiȷ̈s/ locis ⁊ mēbris p̄-
dictis sic ꝑ nos restitutis debitū visitatōis/reformatiōis /⁊ cor
rectionis officiū/ tā in capite q̄ in mēbris exercere/ac de eisdē
monasteriȷ̈s/prioratibꝰ/officiȷ̈s ⁊ beneficiȷ̈s/ locis ⁊ mēbris sic
restitutis ⁊ dismēbratis disponere/libere/ac licite/ necnō cete-
ra si dicti Cisterciēn̄ ordinis iura ab ipsis exigere valeāt/in om
nibus ⁊ ꝑ oīa ac si exēptiones/subiecctiones/ vniones/annexio
nes/incorporationes/suꝑssiones/ reseruationes/ expectatiue/
⁊ dispensatiōes predicte/seu earū alique a nobis vel sede p̄dic-
ta nullatenus emanassent/ ⁊ in posterū emanarēt. Et nihilomi
nus venerabili fratri nostro ep̄o Cabilonēn̄/ ⁊ quibusuis aliȷ̈s
locoꝝ ordinariȷ̈s/ac cathedraliū eccl̄iaꝝ canonicis/ ⁊ in eccl̄ia-
stica dignitate ꝯstitutis ꝑsonis ꝑ ap̄lica scripta motu simili man-
damꝰ quatenꝰ ipsi ⁊ quilibet eoꝝ quotiēs suꝑ hoc ꝓ parte dic-
ti abbatis Cisterciȷ̈ aut capli gnālis/seu deputatoꝝ eorūdē fu-
erint req̄siti oēs ⁊ singulos cuiuscūq; statꝰ/dignitatis/sexꝰ/aut
p̄eminētie existant/etiā si ep̄ali aut archiep̄ali dignitate fulge-
ant/monasteria/ꝑoratꝰ/bn̄ficia/loca ⁊ mēbra hm̄oi vnita sub-
iecta seu suꝑp̄ssa tenētes/ad illa libere dimittēdū infra. xv. die
rū spaciū ꝑ ep̄os ⁊ suꝑiores sub inť dicti ingressus eccl̄ie. Alios
v̄o inferiores sub excōis late sn̄ie penis/ q̄s si nō paruerint eo-
ip̄o icurrāt ꝑ se vel aliū seu alios moneāt. Alioquin nō parētes
lapsis. xv. diebꝰ ep̄os ⁊ suꝑiores videlicet igressū eccl̄ie interdi
ctū. Alios v̄o inferiores excōicatos publice nūcient/ ⁊ ab aliȷ̈s
nūciari/ac ab omnibꝰ arctius euitari/ac alias eisdē abbati Ci-
sterciēn̄/ ⁊ caplo gnāli/seu eoꝝ cōmissariȷ̈s aut deputatis in p̄-
missis efficacis defensionis p̄sidio assistētes nō ꝑmittāt eosdē
Cisterciēn̄ abbatē/ ⁊ caplm generale/seu deputatos ab eis/suꝑ
p̄missis ꝯtra p̄sentiū tenorē quōlibet molestari/molestatores ⁊

cõtradictores quoslibet ⁊ rebelles ꝑ cẽsurã ecclesiasticã ⁊ alia
iuris remedia cũ censurarũ eorundẽ aggrauatione/reaggraua-
tione/appellatione postposita cõpescẽdo/inuocato etiã ad hoc
si opus fuerit auxilio brachij secularis. Non obstantibꝰ p̃mis-
sis ac quacũqꝫ p̃scriptione quãticũqꝫ longissimi tẽporis/necnõ
felicis recordationis Bonifatij pape. viij. p̃decessoris nostri q̃-
bus cauetur. Ne quis extra suã ciuitatẽ ⁊ diocesim nisi in certis
casibus exceptis ⁊ in illis vltra vnã dictã a fine sue diocesis ad
iudiciũ euocetur/seu ne iudices ⁊ cõseruatores a sede deputa-
ti predicta extra ciuitatẽ ⁊ diocesim in quibꝰ deputati fuerint
cõtra quoscũqꝫ ꝓcedere aut alij vel alijs vices suas cõmittere
p̃sumant/⁊ de duabꝰ dietis in cõcilio generali edita/⁊ alijs cõ-
stitutionibus ⁊ ordinationibꝰ aplicis/necnõ quorũuis aliorũ
ordinũ seu ecclesiarũ/etiã secularium quibus seu quorũ mensis
beneficia dicti Cistercien̄ ordinis vnita sunt iuramẽto cõfirma-
tione apostolica/ vel quauis firmitate alia roboratis statutis
⁊ cõsuetudinibꝰ/ac illis necnõ ꝑsonis predictis cõcessis ⁊ cõce-
dendis/priuilegijs/exemptionibꝰ/ indultis/ ⁊ litteris aplicis
quibꝰ etiã si de eis ⁊ ꝑsonarũ quibus vniones/annexiones/et
incorporationes/necnõ reseruationes/⁊ expectatiue/ac dispẽ-
sationes hmõi cõcesse sunt/seu ad quorũ instantiã ille ac exẽp-
tiones subiectiones ac suppressiones predicte emanarunt/ ipsa-
rũqꝫ ꝑsonarꝫ qualitatibꝰ specialis/specifica ⁊ exp̃ssa indiuidua
ac de verbo ad verbũ mentio nõ autẽ ꝑ clausulas generales id
importãtes p̃sentibus ad effectũ oportune derogationis ha-
benda foret/⁊ p̃sentibus in aliquo etiã exp̃sse derogare viderẽ-
tur tenores illorũ ꝓ sufficienter exp̃ssis habentes specialiter et
expresse motu ⁊ scientia ⁊ ptãtis plenitudine similibꝰ deroga-
mus/ac ꝓ derogatis/⁊ insertis ⁊ nõ concessis haberi volumus
⁊ decernimꝰ/cõtrarijs quibuscunqꝫ. Aut si aliquibꝰ cõmuniter
vel diuisim ab eadẽ sit sede indultũ /quod interdici /suspendi/
vel excõmunicari/aut extra vel infra certa loca ad iudiciũ euo-
cari nõ possint ꝑ litteras aplicas nõ faciẽtes plenã ⁊ expressam
ac de verbo ad verbũ de indulto hmõi mentionẽ. Uerũ quia
difficile foret p̃sentes litteras ad singula queqꝫ loca in quibus

expediens fuerit deferre motu simili volum⁹/ac dicta aucte de
cernim⁹ q̄d illarũ transumptis manu publici notarij inde roga
ti subscriptis/ꝛ sigillo dicti cisterciẽ vel aliorum ipsius cister-
ciẽ ordinis monasteriorũ abbatũ/aut alterius p̄lati seu p̄sone
in ecclesiastica dignitate cõstitute/aut curie ecclesiastice muni-
tis ea prsus in iudicio ꝛ extra/ꝛ alias vbilibet fides adhibeat
que p̄sentibus adhiberetur si essent exhibite vel ostense. Nulli
ergo oĩno hominũ liceat hanc paginã nostre reuocationis/ cas
sationis/irritationis/anullationis/euacuationis/ restitutõis/
repositionis/reintegrationis/cõstitutionis/volũtatis/ mãda-
ti/derogationis/ꝛ decreti infringere/vel ei ausu temerario cõ-
traire. Si quis aũt hoc attemptare p̄sumpserit/ indignationẽ
omnipotẽtis dei ac beatoꝝ Petri ꝛ Pauli aplorum eius se no
uerit incursurũ. Datũ Rome apud sanctũ Petrũ. Anno incar
nationis dominice M.cccc.lxxxix. v. Idus Aprilis. Pontifi-
catus nostri Anno quinto.

Eiusdem. Vt omnes querelas/causas/ li
tes/ꝛ cõtrouersias/pendentes tam in ro
mana curia q̃ꝫ extra/coram quibuscũqꝫ iu
dicibus/in quacũqꝫ instantia/etiam ꝑ ap
pellationẽ/inter quascũqꝫ personas ordi
nis/ad se bonus põtifex aduocat/ et eas
decidẽdas ad abbatẽ Cistercij/ ad patres
abbates vel ad generale capitulũ respec-
tiue remittit/cum irrefragabili decreto ꝙ
hmõi querele/questiones/ ꝛ cõtrouersie/
similiter etiã/ille quas deinceps inter ꝑso
nas ordinis oriri ꝯtigerit/cũ omnib⁹ in-

cidentib9/omni appellatione postposita
pterq̄ in casu denegate iusticie vel illati
grauaminis/cōtra statuta ordinis ꝑ dic-
tū generale capitulū ꝑ abbatē Cistercij ⁊
alios sūmarie ⁊ de plano absq̄ strepitu
⁊ figura iudicij/sola facti veritate inspec-
ta/audiant/⁊ iuxta statuta ⁊ ordinatiōes
ordinis decidant/⁊ q̄ oēs abbates ⁊ ad
ministratores ordinis tenētur cōparere
ad mandata abbatis Cistercij/ ⁊ capituli
generalis/⁊ aliorū ad quos spectat quā-
tūcunq̄ remoti/⁊ eis per omnia obedire
Qui oppositū p̄sumpserit/⁊ ad alium q̄
iuxta statuta ⁊ cōsuetudines/hmōi appel
lationes interposuerit/vel vocat9 nō cō-
paruerit/causam perdat/ ⁊ excōicationis
aliasq̄ sentētias ⁊ penas in dictis cōstitu
tionib9 cōtentas incurrat/⁊ eoipso mane
at priuat9 re de qua cōtendit. Et nihilo-
min9 penitētes ab hmōi sentētijs ⁊ penis
dicti capl'm ⁊ abbas cistercij/necnō p̄res-
abbates ⁊ cōmissarij absoluere possunt/
vide textum ad longum quia multas bo-
nas cōtinet clausulas que sufficienter in

summario exprimi nõ possunt. Cũ clausu la quod transumptis fides adhibeatur sicut originali. etc.

Registratum in libro secreto in secretaria apostolica in libro anno 4° et 5° Innocentii viii folio 509

Innocentius Episcopus seruus seruorũ dei. Ad perpetuã rei memoriã. Et si pro cunctorũ sub regulari obseruantia dño militantiũ statu prospere cõseruando ex iniuncto nobis desuper apostolice seruitutis officio paternis teneamur curis intendere/ ad religiosos tamẽ Cistercieñ ordinis quos ob eorũ bonos et exemplares mores/ac vberes fructus quos in agro militãtis ecclesie afferunt in visceribus gerimus caritatis dirigimus oculos nostre mẽtis/ precipue vt litigiorũ anfractibus et singulis ab eis sublatis dispendijs liberius et quietius altissimo valeant famulari/ et nõ cogantur hincinde discurrere cum eorũ ac monasteriorũ et religiosorũ locorũ dicti ordinis dispendio et detrimẽto. Sane sicut accepimus licet alias per capitulũ generale dicti ordinis provide statutũ et ordinatũ fuerit ne quisquã/abbas/aut abbatissa/seu etiã alia quevis ordinis predicti persona quãcũque aliã personam ordinis eiusdem de cetero auderet alibi quã corã ipsius ordinis iudicibus etiã per viam appellationis trahere seu cõpellere/aut quascũque litteras desuper a sede apostolica impetraret/sub certis penis et censuris tũc expressis/plerique tamẽ religiosi ordinis predicti proprie salutis immemores/pacisque et religionis emulo procurante contra statuta ordinationes et diffinitiones huiusmodi/necnõ privilegia apostolica per felicis recordationis alexandrum. iiij. et Bonifatiũ. viij. ac alios Romanos pontifices predecessores nostros desuper provida deliberatione concessa temere veniẽtes/ac dictas penas et censuras nõ verentes alios religiosos et dicti ordinis personas abbates/priores/ac administrationes et officia in dicto ordine obtinẽtes diversis exquisitis vijs et coloribus/ac etiã per appellationes extra dictũ ordinẽ ad iudiciũ etiã/quod detestabilius est/seculare trahe-

Advertere quod privilegium sequens reperitur in loco superius annotato

re/ac cõtra eos sup monasterijs/prioratibꝰ/dignitatibꝰ/admi-
nistrationibꝰ/⁊ officijs dicti ordinis/necnõ illa cõtingentibus
iuribꝰ/iurisdictionibꝰ/correctionibꝰ/ punitionibꝰ/ ⁊ rebꝰ alijs
causas mouere ⁊ agitare/eosqꝫ laboribꝰ ⁊ expensis fatigare nõ
verentur/unde monasteriorũ/prioratuũ ⁊ aliorũ religiosoꝝ lo
corum/ac beneficiorũ dicti ordinis substantia in litibꝰ inexti-
mabiliter cõsumitur/ dictaqꝫ monasteria /prioratus/ religiosa
loca/⁊ beneficia varia hactenꝰ ꝓpterea subierũt/⁊ in dies sub-
eunt detrimẽta/ipsiqꝫ religiosi hincinde ꝓpterea discurrere co-
guntur/ac correctiones ⁊ punitiones suoꝝ excessuũ euitare ni-
tũtur/in nõ modicũ dicti ordinis ꝑiudiciũ ⁊ detrimentũ. Nos
igitur ad quos sup his spectat ꝓuidere/motu ꝓprio nõ ad ali-
cuius nobis sup hoc oblate petitionis instantiã sed de nostra
mera deliberatione ⁊ ex certa sciẽtia ex p̄missis ⁊ certis alijs ra-
tionabilibꝰ causis ad id animũ nostrũ mouẽtibus/oẽs ⁊ singu
las querelas/causas/lites/⁊ cõtrouersias in Romanã curia vel
extra eã corã quibuscũqꝫ iudicibꝰ ⁊ cõmissarijs in quacũqꝫ in-
stantia quarũcunqꝫ cõmissionũ ⁊ litterarũ aplicaꝝ p̄textu/ etiã
ꝑ appellationẽ/vel alias inter abbates/priores/abbatissas/ pri
orissas/ac alios administrationes/officia/dignitates/ ⁊ benefi
cia dicti ordinis in titulũ obtinẽtes/ac alias dicti ordinis ꝑso-
nas intẽtatas in quibꝰ ad cõclusionis actũ ⁊ ad effectum feren
darũ sententiarũ nondũ ꝓcessum existat/quarũ omniũ status
⁊ merita/ac iudiciũ ⁊ ꝑsonarũ collitigantiũ nomina cognomi-
na/⁊ qualitates p̄sentibus ꝓ exp̄ssis haberi volumus auctori-
tate aplica harũ serie ad nos aduocãtes/ac eos ad dilectos fili
os monasterij Cistercij Cabilonen̄ dioc̄/ac alios dicti ordinis
patres abbates ac generale capitulũ ordinis eiusdẽ/vel illos ad
quos iuxta statuta ⁊ ordinatiões dicti ordinis spectat deciden
das/cognoscẽdas/⁊ fine debito terminãdas remittẽtes/ motu
sciẽtia ⁊ auctoritate similibꝰ tenore p̄sentiũ ꝑpetue ⁊ irrefraga-
bilis ꝯstitutionis edicto statuimꝰ decernimꝰ ⁊ ordinamꝰ qđ p̄-
misse cause sic aduocate/seruatis tñ in his legitimis hactenus
habitis ꝓcessibus/necnõ quelibet alie querele/questiones/ li-
tes/cause/⁊ ꝯtrouersie q̄s deinceps inter abbates/abbatissas/

ꝑores/priorissas/ꝛ alios religiosos ꝑdictos ꝑsentes et futuros
ex similibus vel dissimilib⁹ occasionib⁹ oriri ꝛ moueri cōtigerit
quouis modo cū omnib⁹ ꝛ singulis suis incidētibus/emergen
tibus/dependētibus annexis ꝛ cōnexis/ cuiusuis appellatiōis
p̄terq̄ in denegate iusticie/vel illati ꝓpterea cōtra statuta ꝛ or
dinationes hmōi grauaminis casib⁹ remoto obstaculo/ ꝑ capi
tulū aut abbates hmōi /siue illos quib⁹ eas ipse duxerit cōmit
tendas aut forsan alios ad quos iuxta statuta ꝛ cōsuetudines
hmōi spectat etiā vsq3 ad tertiā diffinitiuā sententiā inclusiue/
etiā sūmarie simpliciter ꝛ de plano absq3 strepitu ꝛ figura iudi-
cij/sola facti veritate inspecta/audiant̄/ iam pendētibus/ ꝛ sic
ꝑ nos aduocat⁊ in statu debito resumptis. Necnō iuxta lauda
bilia statuta ꝛ cōsuetudines hmōi ꝛ ꝓut alias iuris fuerit debi
to fine decidant̄/omnesq3 ꝛ singuli abbates/priores/ ꝛ alij dig
nitates administrationes ꝛ officia obtinētes/ac alie ꝑsone dic-
ti ordinis postq̄ de mandato abbatis ꝛ capituli generalis pre
dictoꝝ vel aliorū ad quos iuxta statuta ꝛ ꝯsuetudines hmōi ꝑ
tinent seu ꝑtinebit in futurū ad cōparandū coram ipsis in qui-
busuis ꝯtra eos intētandis causis in locis etiā quātumcūq3 re
motis citati fuerint corā eis ꝓut cōgruerit legitime comparere
debeant ꝛ teneant̄/iuri ꝛ iusticie parituri. Et nihilomin⁹ vt sta
tutū decretū ꝛ ordinatio hmōi firma ꝑmaneāt dictiq3 religiosi
ad ꝯtraueniendū pene saltē formidine retrahātur/ꝑmissis mo
tu auctoritate ꝛ sciētia p̄fatis adijcimus qd illi ex abbatib⁹/ab
batissis/priorib⁹/priorissis/ac dignitates/ administrationes ꝛ
officia obtinētibus/ꝛ alijs ꝑsonis p̄fatis qui eoꝝ aliquē sup q-
busuis querelis/rebus/vel negocijs p̄terq̄ in casib⁹ ꝑdictis co
ram alio quā abbate Cistercij/aut alijs prefatis ad quos vt p̄-
fertur ꝑtinet iuxta statuta ꝛ cōsuetudines hmōi in causam tra-
xerint/ac ad aliū quā iuxta statuta ꝛ ꝯsuetudines hmōi appella
tiones quascūq3 interposuerint/ꝛ qui sic citati etiā in causis ꝑ
nos sic aduocatis hmōi cōparere noluerint causas huiusmodi
ꝓrsus ꝑdant/ac excōmunicationis aliasq3 sententias ꝛ penas
in dictis cōstitutionibus cōtentas incurrant/req3 super qua cō
tenditur priuati existant eoipso. Nos eñ capitulo generali/ et

Cistercij/ac alijs patribus abbatibꝰ/cōmissarijs prefatis oīa et singula que p̱ eos in hmōi causis rite iudicata fuerint p̱ censurā ecclesiasticā ⁊ alia oportuna iuris remedia debite executioni demādādi/necnō omnia ⁊ singula alia circa ea necessaria quomodolibet ⁊ oportuna faciēdi/gerendi/disponendi/ ⁊ exequēdi/ac etiā sentētijs censuris ⁊ penis p̄dictis ligatos si id hūiliter petierint ab illis etiā quas ꝓpterea hactenus forsan quoquomodo incurrerint absoluēdi plenā ⁊ liberā motu aucte et sciētia p̄fatis cōcedimus facultatē. Non obstantibꝰ p̄missis ac felicis recordationis Bonifatij pape. viij. p̄decessoris nostri q̄bus cauet̄ ne quis extra suā ciuitatē ⁊ dioc̄/nisi in certis exceptis casibꝰ/⁊ in illis vltra vnā dietam a fine sue dioc̄ ad iudiciū euocetur. Seu ne iudices a sede deputati p̄dicta extra ciuitatē ⁊ dioc̄ in quibꝰ deputati fuerint cōtra quoscunq̧ ꝓcedere aut alij vel alijs vices suas cōmittere p̄sumant. Et de duabꝰ dietis in cōcilio generali edita ⁊ alijs ap̄licis cōstitutionibus statutis quoq̧ ⁊ cōsuetudinibꝰ/iuramēto/cōfirmatione ap̄lica vel q̄uis firmitate alia roboratis cōtrarijs quibuscūq̧. Aut si abbatibꝰ abbatissis/prioribꝰ/priorissis/⁊ alijs p̱sonis prefatis vel q̄buscuis alijs cōmuniter vel diuisim ab eadē sit sede indultū q̄d interdici suspēdi aut extra vel vltra certa loca ad iudiciū trahi nō possint p̱ litteras ap̄licas nō faciētes plenam ⁊ expressam ac de verbo ad verbū de indulto hmōi mentionē ⁊ quibuslibet alijs p̄uilegijs/indulgētijs/generalibꝰ/vel specialibꝰ quorūcūq̧ tenorū existant p̱ que p̄sentibus nō exp̄ssa vel totaliter nō inserta effectus earū impediri valeat quomodolibet vel differri/ et de quibus quorūq̧ totis tenoribꝰ habenda sit in n̄ris litteris mentio specialis que quo ad hoc nolumꝰ eis vllatenꝰ suffragari. Et insup̱ exnunc irritū decernimus ⁊ inane si secus sup̱ his a quoquā quauis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attemptari. Et p̄sentibus nullatenꝰ posse derogari p̱ quascūq̧ litteras ap̄licas/etiā quascūq̧ clausulas/etiā derogatoriarum derogatorias in se cōtinētes/nisi totꝰ illarū tenor de verbo ad verbū/nō aūt p̱ clausulas generales id īportātes fuerit insertꝰ Volumꝰ aūt q̄d p̱ hoc cā inter abbatē cistercij ⁊ ordinē p̄fatos

154

ex vna et dilectũ filiũ Petrũ abbatẽ monasterij Clareuallis dicti ordinis Lingonen̄ dioc partibus ex altera pendens quã aliqs ad nos aduocauimus et de qua cognoscere intẽdimus cum dictus ordo nobis imediate subiect⁹ esse noscat/ aduocata nõ censeatur/sed corã nobis pendẽs remaneat. Verũ qr difficile foret p̄sentes litteras ad singula queqꝫ loca in quib⁹ expediẽs foret deferre volumus et dicta auctoritate decernim⁹ qd illarũ trãsumptis manu alicuius publici notarij inde rogati subscriptis et sigillo abbatis Cistercij aut cõmissariorũ predictorũ vel alicuius eorꝫ seu alterius psone ecclesiastice in dignitate cõstitute munitis ea ꝓrsus in iudicio et extra et alias vbilibet fides adhibeat que p̄sentibus adhiberet si fuissent exhibite vel ostẽse. Nulli ergo oĩno hominũ liceat hanc paginã nr̄e aduocationis/remissionis/statuti/ꝯstitutiõis/ ordinationis/ ꝯcessionis/ volũtatis/et decreti infringere/vel ei ausu temerario contraire. Si quis aũt hoc attẽptare p̄sumpserit/indignationẽ omnipotẽtis dei/ac beatorꝫ Petri et Pauli aplorum ei⁹ se nouerit icursurũ. Datũ Rome apud sanctũ Petrũ. Anno incarn̄ dñice M cccc.lxxxvij.iiij. Idus Augusti. Põtificat⁹ nr̄i Anno tertio.

Eiusdẽ. Motu ꝓprio etc. Qr nõ licet abbatibus.abbatissis/aut quibuscũqꝫ ꝑsonis ordinis/sed nec cõmendatarijs quibuscunqꝫ monasteriorũ/aut locorũ ordinis ab abbate cistercij/ aut a visitatorib⁹ ꝑ ipsum/aut ꝑ capitulũ generale deputatis/seu ab eorũ reformationib⁹/punitionibus/seu depositionibus quouismodo appellare extra dictũ ordinẽ/ etiã ad sedẽ apostolicam/ nisi a dicto capitulo ꝓno-

toria iniuria ⁊ in euentum denegate iusti
cie. Declarando appellationes tales fri-
uolas/ ⁊ inhibendo eis sub pena suspen-
sionis ⁊ excōmunicationis ac ꝑditionis
iuris qd in monasterijs pretendūt/ne ali
quas huiusmodi appellationes facere p̄-
sumant/inhibendo etiā viceccancellario/
ac vniuersis officialibꝰ curie q̄ hic in par-
ticulari declarant/necnō legatis et nunci
is ap̄licis ne causas appellationū huius-
modi cōmittere/seu de illis se intromitte-
re quoquomodo p̄sumant. Et si opposi-
tū fiat/etiā ꝑ ipsum summū pontificē/ eti-
am motu ꝓprio. ⁊c̄. declaratur irritum.
Nisi hoc sit de consilio sacri collegij ⁊ per
trinas litteras apostolicas Cistercij ab-
bati aut capitulo generali/ seu eorū visi-
tatoribus fuerit intimatū. Auferendo ab
omnibus iudicibus facultatē aliter inter
pretandi aut diffiniēdi. Uide textum ad
longum quia sufficienter non posset in
summario explicari. Cum clausula q̄ tran
sumptis fides adhibeatur sicut origina-
li. ⁊c̄.

Nnocentius Eps seru⁹ seruorum dei. Ad ppetuā rei memoriā. Et si p cunctorū sub regulari
obseruantia assidue studio pie vite domino famulantiū statu psperè z salubriter dirigēdo ex
cōmisso nobis desuper aplice seruitutis officio
paternis teneamur curis intendere/ ad religiosos tamē Cisterciēn ordinis quos p̄ ceteris ob
eoꝝ bonos z exemplares mores ac vberes fruct⁹ quos in agro
militantis ecclesie hactenus afferre nō cessarūt/ put indies nō
cessant/ in viscerib⁹ gerimus caritatis/ dirigimus oculos nostre
mentis/ z ad ea p que religiosorū eorundē ac monasteriorū z locorum dicti ordinis indemnitatib⁹ consulitur/ ac que ex eis reformatione p tempore indigere noscūtur/ sublatis quibusuis
obstaculis z subterfugijs/ debite p eorum superiores iuxta regularia dicti ordinis instituta ac puilegia tam per nos q̄ꝫ alios
Romanī pontifices p̄decessores nostros desup puida deliberatione cōcessa reformari possint libenter interponim⁹ sollicitudinis nostre partes/ ac oportune prouisionis remedia fauorabiliter adhibemus/ prout id in dn̄o cōspicimus salubriter expedire. Sane dudū p conseruatione z augmento Cisterciēn ordinis qui a sui primeua institutione plurimū inter ceteros ordines obseruantie regularis floruit/ ac suos palmites in agro militātis ecclesie p diuersas orbis partes ob religiosorū dicti ordinis doctrinā/ vite sanctimoniā/ ac bonos z exemplares mores
longe lateqꝫ disseminauit/ ex priuilegijs z ordinationib⁹ apostolicis ac etiā regularibus dicti ordinis institutis puide statutū z ordinatū fuit vt singulis ānis in monasterio Cisterciēn
Cabilonēn dioc. qd̄ dicti ordinis Cisterciēn caput/ origo/ z fundamentū existit capitulū ipsi⁹ Cisterciēn ordinis generale celebraretur/ ad quod abbas dicti monasterij Cistercij p tempore
existens vt caput/ z alij ipsius Cisterciēn ordinis abbates de
omnibus fere mundi partibus vt membra cōueniunt/ in quo
diuersa ordinis predicti negocia statū z directionē illius ac personarū dicti Cisterciēn ordinis cōcernentia per diffinitores dic

ti capituli tractantur diffiniuntur/ordinātur et terminantur /errores corrigūtur/ et que reformatione indigent reformantur/et ad statū debitū reducūtur/ac visitatores de ordine ipso Cisterciē ad visitandum monasteria tam virorū quam monialium eiusdem Cisterciē ordinis in diuersis mundi partibus constituta/deputātur etiam cū plenissima facultate et potestate reformandi/corrigendi/puniendi/ et si demerita id exegerint abbates/abbatiali/ et abbatissas/abbatissali dignitatib9/ac alias administrationes et officia in dictis monasterijs obtinentes officijs et administrationib9 eorum priuandi et de eis alijs psonis idoneis iuxta ipsius Cisterciē ordinis instituta regularia pui dendi. Uerum quia a certis tēporibus citra quamplura ex dicti Cisterciē ordinis monasterijs atque locis diuersis psonis ecclesiasticis secularibus et regularib9 cōmendata fuerūt/et ppterea in ipsis monasterijs atque locis pro maiori parte regularis obseruantia et pristina viuendi norma defecerunt/ac in monasterijs atque locis pdictis religiosis secundū ipsius ordinis Cisterciē obseruantiā regularem viuentes nō habentur/et cōmendatarij predicti ac etiā diuersorū aliorum dicti Cisterciē ordinis monasteriorum abbates/et abbatisse/ac priores/et monachi illorum normā et diffinitiones eiusdē ordinis Cisterciē mime obseruātes dū p dictos visitatores visitant visitationē/correctionē/ et punitionē/ipsorum visitatorum cupiētes euitare ad ipediēdū visitationē hmōi sepenumero ab hmōi visitationib9/correctionibus/depositiōib9 et alijs p dictos visitatores p tpe factis ad sedem aplicā appellatiōes interponūt/et hmōi appellationū causas p sedē pdictā diuersis iudicib9 delegatis tā in Romana curia quam extra eā cōmitti/ac visitatorib9 pfatis inhiberi pcurant ex visitationibus hmōi que occasione dictarum appellationū impediūtur effectus debitus succedere nō potest/sicque delicta remanēt impunita/monasteria et regularia loca dicti Cisterciē ordinis nō reformant/et impunitas alijs pbet incentiuū delinquēdi/cū abbas dicti monasterij Cistercij pro tempore existens ac dicti ordinis Cisterciē visitatores tot diuersis litigiorū anfractib9 fatigati hmōi appellationū causas psequi non possint/ ex quo

nedũ maioribus sed vnicuiq; etiã cuiuscũq; inferioris cõditio
nis tribuitur in dies audacia appellandi/ ⁊ dictũ Cistercieñ or-
nẽ diuersis litigiorũ anfractibꝰ ⁊ expensis inuoluendi/ nõ sine
magno ipsius Cistercieñ ordinis p̃iudicio ⁊ detrimento/ ⁊ per-
nicioso exemplo ⁊ scandalo plurimorũ/ ⁊ nisi ꝓuideatur qȝ in
dicto ordini Cistercieñ sit vera vnio/ ⁊ obediẽtia debita superi-
oribꝰ exhibeatur/ ac visitationes ⁊ reformationes hmõi iuxta
sanctorũ patrũ decreta ac priuilegia aplica ⁊ regularia dicti Ci
stercieñ ordinis instituta sublatis quibusuis impedimẽtis de-
bite fieri possent verisimiliter breui de totali dicti Cistercieñ ru
ina ⁊ desolatione est formidandũ. Nos igitur qui dictũ ordinẽ
Cistercieñ p̃ ceteris semꝑ in visceribꝰ gessimus ⁊ gerimus cari-
tatis/ ⁊ illũ nedũ conseruari sed in meliꝰ dirigi/ nostris potissi-
me tẽporibus/ supremis desideramus affectibꝰ/ in p̃missis de
oportuno remedio ꝓut tenemur ꝓuidere volẽtes/ aliorũ p̃de-
cessorũ nostrorũ Romañ pontificũ qui ꝓuide per dicti ordinis
Cistercieñ ꝑsonas extra ipsũ ordinẽ Cistercieñ sub amissionis
iuris rei suꝑ qua ꝯtenderet ac alijs penis tunc expressis appella
ri nõ posse voluerunt/ vestigijs inherentes/ motu ꝓprio nõ ad
alicuiꝰ nobis suꝑ hoc oblate petitionis instantiã sed de nostra
mera liberalitate ⁊ deliberatione matura/ ac ex certa sciẽtia et
de aplice ꝑtãtis plenitudine huiꝰ ꝑpetue ⁊ irrefragabilis cõsti-
tutionis edicto auctoritate aplica tenore p̃sentiũ statuimꝰ de-
cernimus ⁊ ordinamus qȝ deinceps ꝑpetuis futuris tẽporibꝰ
ab abbate dicti monasterij Cistercij ꝓ tempore existẽti/ aut vi-
sitatoribus ꝑ ipsum abbatẽ/ aut capitulũ generale dicti Cister
cieñ ordinis ꝓ tẽpore deputatis/ ⁊ ab eorũ reformationibꝰ/ cor
rectionibus/ priuationibus/ ⁊ depositionibus ꝓ tẽpore factis/
nullatenus extra dictũ Cistercieñ ordinẽ/ etiã ad sedem predic-
tam/ nisi a dicto capitulo generali ac ꝓ notoria ⁊ manifesta in-
iuria/ ⁊ in euentũ denegate iusticie fm formã ⁊ tenorẽ priuilegi
orũ ⁊ statutorũ ipsiꝰ Cistercieñ ordinis liceat abbatibus/ abba
tissis/ prioribꝰ/ priorissis/ monachis/ ⁊ alijs ꝑsonis dicti Cister-
cieñ ordinis/ ac cõmendatarijs quibuscũq; monasteriorũ ⁊ loco-
rũ Cistercieñ ordinis eiusdẽ quouismõ appellare. Decernentes

appellationes ꝑ eos ſic ꝓ tēpore etiā ad ſedē p̄dictā interpoſi-
tas friuolas/irritas ⁊ inanes/ac eos amiſſionis iuris q̄d eis in
monaſterijs/p̄oratib⁹/⁊ locis ſic viſitatis/vel ad illa quōlibet
cōpetierit penā/⁊ ſi pontificali vel alia ſuperiori dignitate p̄di-
cti ſuſpenſionis a diuinis/ſi vero alij ab eis inferiores fuerint
excōis/a qua nō niſi a Romañ pontifice/p̄terꝫ in mortis arti-
culo cōſtituti/abſolui poſſint ſentētiā eoipſo incurrere. Et ni-
hilominus venerabili fratri noſtro Roderico ep̄o Portueñ mo
derno/⁊ ꝓ tēpore exiſtenti ſancte Romañ eccleſie vicecācella-
rio/ac dilectis filijs correctori ⁊ de maiori p̄ſidentia abbreuia-
torib⁹ litterarū apl̄icarum audientie/ cōtradictarū ꝓcuratori-
bus/ceteriſꝫ officialib⁹ tā cancellarie apl̄ice q̄ȝ camere ſecreta-
rijſꝫ noſtris/ac omnib⁹ ad quos quoquomō ſpectat ⁊ ſpecta-
re poterit quōlibet in futurū/ne litteras aliquas etiā in forma
breuis ſine cōmiſſionis ſup̄ hmōi appellationib⁹/etiā ſi ſupplica
tiōes deſup̄ ꝑ nos ſeu de mādato nr̄o/etiā motu ſciētia ſil'ib⁹/
⁊ alias ꝑ ſedē eandē ſignate forent/etiā cū p̄ſentis conſtitutio-
nis ſpeciali ſpecifica ⁊ expreſſa derogatione/expedire/ac legatꝭ
⁊ nūcijs nr̄is ⁊ dicte ſedis/nunc ⁊ ꝓ tp̄e exiſtētibus/nec cauſas
appellationū hmōi/etiā quarūcūꝫ ſpecialiū facultatū eis ꝓ tē
pore cōceſſarū vigore cōmittere/⁊ de illis ſe intromittere quo-
quomō p̄ſumant diſtricti⁹ inhibemus. Decernētes exnūc irri-
tū ⁊ inane ſi ſecus ſup̄ his a quoꝙ quauis auc̄te/etiā ꝑ nos/ſci
enter vel ignorāter contigerit attēptari/ac p̄ſentib⁹ ꝑ quaſcūꝫ
lr̄as apl̄icas etiā ſil'ibus motu ⁊ ſciētia ac de apl̄ice ptātis ple-
nitudine ꝓ tp̄e cōceſſas/ac q̄ſcūꝫ clauſulas etiā derogatoriaꝝ
derogatorias ⁊ inſolitas in ſe ꝯtinētes derogari nō poſſe/ niſi
de venerabiliū fratrū nr̄oꝝ ſancte Romañ eccl'ie cardinaliū cō
ſilio/ de q̄ etiā clare cōſtet fuerit ſpecialit̄ ⁊ exp̄ſſe derogatū/ et
hmōi derogatio ꝑ trinas litteras nr̄as aut ſucceſſoꝝ nr̄oꝝ Ro
mañ pōtificū canonice intrātiū abbati monaſterij Ciſtercij/ vi
ſitatorib⁹/ac capl̄o gnāli hmōi diuerſis tp̄ibus ſucceſſiue p̄ſen
tatas fuerit p̄us intimata/ſicꝫ ꝑ q̄ſcūꝫ iudices ⁊ cōmiſſarios
etiā cauſaꝝ palatij apl̄ici auditores/⁊ eiuſdē ſctē Romañ eccle
ſie cardinales in q̄cūꝫ inſtātia ſublata eis ⁊ cuilibet eoꝝ q̄uis

alia interp̄tandi facultate sentẽtiari diffiniri ⁊ iudicari debere. Nõ obstantibꝰ p̄missis ac cõstitutionibꝰ ⁊ ordinationibꝰ ac q̄buslibet alijs p̄uilegijs/indulgẽtijs ⁊ litteris ap̄licis generalibus vel specialibꝰ quorũcũq̧ tenorũ existant p que p̄sentibus nõ expressa vel totaliter nõ inserta effectus earũ impediri valeat quomodolibet vel differri/⁊ de quibus quorũq̧ totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nr̄is litteris mentio specialis que quo ad p̄missa nolumus cuiq̧ vllatenꝰ suffragari/necnõ omnibꝰ illis que in litteris priuilegiorꝝ hmõi concessa sunt nõ obstare ceterisq̧ cõtrarijs quibuscũq̧. Uerũ qꝛ difficile foret p̄sentes litteras ad singula queq̧ loca in quibꝰ expediens fuerit deferre volumꝰ ⁊ eadẽ auctoritate decernimꝰ q̄d illarũ trãsumptis manu publici notarij inde rogati subscriptis/⁊ sigillo abbatis monasterij Cistercij/vel visitatorꝝ predictorꝝ/aut alterꝰ p̄lati seu p̄sone in dignitate eccl̄iastica cõstitute aut curie ecclesiastice munit̄ ea p̄rsus in iudicio ⁊ extra ⁊ alias vbilibet fides adhibeat̄ que p̄sentibus adhiberent̄ si essent exhibite vel ostẽse. Nulli ẽ oĩno hominũ liceat hanc paginã nr̄orum statuti/ↄstitutiõis/ordinatõis/inhibitõis/decreti ⁊ volũtatis infringere/vel ei ausu temerario ↄ̃ire. Si q̄s aũt h̄ attẽptare p̄sũpserit/idignationẽ oĩpotẽtis dei ac btõꝝ petri ⁊ pauli ap̄lorꝝ eiꝰ se nouerit icursurꝝ. Datũ Rome apd̄ sctm̃ Petrũ anno icarñ dñice M.cccc.lxxxix.iij. kl̄. Maij. Põtificatꝰ nr̄i Anno q̄nto.

Eiusdẽ. Q̄ nulli abbates/abbatisse/p̄ores/aut alie p̄sone dicti ordis p̄nt extra ordinẽ etiã ad ↄseruatores ordis/vt loca bona ⁊ p̄sonas ordis aduersus extraneos eis iferẽtes grauamina ↄseruẽt deputatos/appellare/declarãdo ꝙ ipi ↄseruatores nullã habẽt p̄tãtẽ sup̄ p̄sonas ordinis. Et nihilominꝰ q̄ tales appellatões

emiserūt/aut emittēt extra ordinē ipso facto totiēs quotiēs appellauerint īcurrūt sniam excōis/inhibēdo dictis ꝯseruatorib⁹ ꝛ alijs vniuersꝭ extra ordinē ad quos dicti de ordine appellarēt ne de hmōi appellationib⁹ vel causis se quoquo mō directe vel indirecte itromittāt/ ꝛ si hoc ꝑsumūt declarat irritū. Et insup dat ptās capitulo generali/ ꝛ abbati Cistercij absoluendi ꝑ se vel ꝑ cōmissos ab huiusmodi sentētijs censuris ꝛ penis.

Innocentius Eps seru⁹ seruoꝝ dei. Ad ppetuam rei memoriā. Inter curas multiplices q̄ nobis ex aplat⁹ officio incūbere dinoscūtur illā libēter amplectimur ꝑ quā ꝑsone religiose vtriusq̧ sexus/ q̄ ab omni strepitu iudicioꝝ īmunes esse debēt/ cū qete altissimo vota sua exoluere possint nec cogant hincinde discurrere/ac litib⁹ iuolui ꝛ expēsis fatigari cū suoꝝ ꝑiudicio monasterioꝝ/ꝯcessis ad hꝯ ꝑ sedē aplicā ꝓuida deliberatione ꝑuilegijs inherēdo. Sane sicut nō absq̧ animi displicentia cupimus licet ꝑ diuersos Romanī pōtifices ꝑdecessores nostros iam dudū ꝓuide statutū ꝛ ordinatum ac sub excōmunicationis/suspensionis/depositiōis alijsq̧ varijs sentētijs/censuris/ ꝛ penis quas eoipso cōtra faciētes incurrerent inhibitū fuerit ne abbates/ ꝛ abbatisse/siue priores/ ꝛ priorisse monasteriorū ꝛ aliorū religiosorū locorū Cisterciēn ordinis/ac alie dicti ordinis ꝑsone ab eorū generali capitulo quod singulis ānis ꝑ reformatōe ꝛ cōseruatiōe ipsi⁹ ordinis celebrat

158

extra dictũ ordinẽ appellare presumerẽt/idq; etiã exp̃sse caueat in statutis ⁊ diffinitionib⁹ ordinis eiusdẽ/tñ nõ nulli abbates/ abbatisse/priores/priorisse/ac alie dicti ordinis p̃sone animaꝝ suarũ salutis imemores ab ipso capl'o generali ad dilectos filios cõseruatores dicto ordini ac monasterijs/locis/ bonis/ ⁊ p̃sonis aduersus inferentes eis grauamina/iniurias/atq; damna p̃ sedẽ predictã deputatos/qui de causis inter religiosos dicti ordinis ꝓ tẽpore vertentes cognoscere nõ possunt/ ac ad alios extra dictũ ordinẽ ⁊ q̃d etiã deteri⁹ ac abominabili⁹ existit interdũ ad iudices seculares appellare p̃sumunt/ in nõ modicũ dicti ordinis p̃iudiciũ/religionis opprobriũ/monasteriorũ /⁊ religiosorũ locorum predictorũ detrimentũ/ ap̃lice auctoritatis ⁊ eiusdẽ sedis cui dictus ordo imediate subiectus fore dinoscitur contemptũ/perniciosum quoq; exemplũ ⁊ scandalũ plurimorũ. Nos igitur ad quos spectat sup̃ his debite ꝓuidere/ nolentes p̃mittere q̃d de cetero talia p̃ abbates/abbatissas/priores/⁊ priorissas/ac alias dicti ordinis p̃sonas contra ⁊ p̃ter formã ⁊ tenorẽ priuilegiorũ ac statutorũ ⁊ diffinitionũ hm̃oi attẽptentur/motu ꝓprio nõ ad alicuius nobis sup̃ hoc oblate petitionis instantiã/sed de nostra mera liberalitate ⁊ ex certa scientia auctoritate ap̃lica tenore p̃sentiũ decernim⁹ oẽs ⁊ singulas appellationes p̃ abbates/abbatissas/priores/priorissas/ et alias p̃sonas ordinis eiusdem extra dictũ ordinẽ etiam ad conseruatores p̃dictos hactenus interpositas ⁊ interponẽdas in posterũ /nullas/friuolas/⁊ inanes fuisse ⁊ esse sicq; ab omnibꝰ censeri ⁊ reputari/illasq; interponẽtes sententias cẽsuras ⁊ penas incurrisse/⁊ quotiens eos cõtra ⁊ p̃ter formã ⁊ tenorem priuilegiorũ ac statutoꝝ ⁊ diffinitionũ hm̃oi appellare cõtigerit incurrere/⁊ ꝓ talibus ab omnibus publicari debere. Districtius cõseruatoribus predictis ac alijs quibuscũq; ad quos forsan p̃fati abbates/abbatisse/priores/ ⁊ priorisse/ ac p̃sone ꝓ tẽpore appellauerint inhibẽtes/ne de causis appellationũ hm̃oi se quoquo modo directe vel indirecte intromittere p̃sumãt/ac decernentes exnunc irritũ ⁊ inane si secus sup̃ his ab eis et alio' quoq; quauis auctoritate scienter vel ignorãter ꝯtigerit attẽptari.

Et insup volumus ꝛ capitulo generali hm̄oi vel abbati mona
sterij Cistercij Cabilonen̄ dioc. ꝓ tẽpore existẽti aplica auctori
tate cõcedimus qḋ ipsi ꝑ se vel alios quibꝰ hoc duxerint cõmit
tendũ sentẽtijs/censuris ꝛ penis p̄dictis innodatos iuxta dic-
torũ priuilegiorũ cõtinentiã ꝛ tenorẽ cũ hoc hũiliter petierint
ab eisdẽ sententijs censuris ꝛ penis absoluere possint. Nõ ob-
stãtibus p̄missis ac cõstitutionibꝰ ꝛ ordinationibꝰ aplicis/ nec
nõ omnibꝰ illis que in litteris priuilegiorũ hm̄oi concessum est
nõ obstare/ceterisq̧ cõtrarijs quibuscũq̧. Nulli ergo oĩno ho-
minũ liceat hanc paginã nostrorũ decreti/inhibitionis/ ꝯstitu
tionis/ꝛ volũtatis infringere/vel ei ausu temerario contraire.
Si quis autẽ hoc attemptare p̄sumpserit/indignationẽ oĩpo-
tẽtis dei/ac beatoꝝ Petri ꝛ Pauli aploꝝ eius se nouerit incur
surũ. Datũ Rome apud sanctũ Petrũ. Anno incarñ dñice M
cccc.lxxxvij.viij.kl.Septẽbris. Põtificatꝰ nr̄i Anno tertio.

Eiusdẽ. Cõfirmatio ꝛ innouatio faculta-
tis seu ptãtis dudũ cõcesse ꝑ dñm Johã
nẽ papã.xxij. abbati Cistercij et capitulo
generali vniẽdi monasteria minus suffici
entia ad sustinendũ cõpetẽtẽ numerũ ꝑso
narũ sm̄ formã ordinis ad inuicẽ ꝓpter
eorũ penuriã vt clariꝰ habet in textu. Cũ
additione ꝙ caplm̄ generale ꝛ abbas Ci
stercij/ĩ quo maxĩe vt manifeste hic decla
rat ꝛ exprimit p̄sertim cessante ipso caplo
generali tota ipsiꝰ capituli generalis auc
toritas residet/ac eoꝝ deputati hoc idẽ
facere possunt.

INnocentius Ep̄s seruꝰ seruorum dei. Ad ꝑpetuam rei memoriā. Licet ea que ꝑ sedem apl̄icam in fauorē p̄sertim personarū sub suaui religionis iugo altissimo famulantiū ꝓuide concessa fuerunt inuiolabili debeant obseruatiōe vigere/ nōnunqꝫ tamē Romañ pontifex ne successu tēporis impugnationi subiaceant/ illa cū ab eo petitur libenter de nouo approbare ⁊ ꝯfirmare consueuit vt eo firmius illibata ꝑsistant quo magis suo fuerint presidio cōmunita/ illa etiā innouādo ⁊ de nouo cōcedendo ꝓut in domino cōspicit salubriter expedire. Dudum siquidē felicis recordatiōis Johānes papa .xxij. p̄decessor noster volēs ꝯsulere paci trāquillitati ⁊ vtilitati abbatū ⁊ monachoꝝ Cistercieñ ordis dilectis filijs abbati monasterij Cistercieñ Cabiloneñ dioc̄ sedi predicte imediate subiecti/ eiusqꝫ coabbatibus vniuersis in eorum generali capitulo quādocunqꝫ cōgregandis/ vt quecunqꝫ monasteria dicti ordinis tā monachorū qꝫ etiam monialiū/ ⁊ quorū facultates fructus redditus ⁊ ꝓuentus nō sufficerent ad sustentationē tot regulariū personarū in eisdē monasterijs ꝓ tempore degentiū quot in eis pro augmento diuini cultus ac missis ⁊ alijs diuinis officijs celebrandis scd̄m eiusdē ordinis instituta ⁊ premissorū ⁊ regulariū cerimoniarū obseruātia requirerētur alijs monasterijs ordinis predicti ꝓ commodiori sustentatione degentiū in eisdem ⁊ quādo ꝓ statu ⁊ quiete huiusmodi personarū id nouissent expedire cum omnibus iurib⁹ ⁊ ꝑtinentijs suis/ vnū videlicet alteri monachorū ⁊ aliud alteri monialiū monasterijs eiusdē ordinis monasteria cuiuscūqꝫ taxe seu annui valoris illorū fructus redditus ⁊ prouentus forent/ vnire/ annectere ⁊ incorporare/ ita qd̄ cedentib⁹ vel decedentibus huiusmodi monasteriorū abbatibus/ vel abbatissis seu priorib⁹/ vel priorissis/ si monasteria ipa ꝑ priores aut priorissas forent solita gubernari/ aut ea quomodolibet dimittētibus/ liceret alijs abbatib⁹ ⁊ abbatissis ac priorissis quorū monasterijs alia sic vacātia venirent vniēda corporalē possessio-

nē hmōi vacantiū monasteriorū vniendoꝝ/iuriūqꝫ ꝛ ptinētia-
rū predictorū auctoritate ꝓpria apprehendere ꝛ ppetuo retine-
re/ac fructus reddit⁹ ꝛ ꝓuentus in dictorū monasteriorū vsus
ꝛ vtilitatē cōuertere/diocesani loci ꝛ cuiusuis alteri⁹ licētia mi-
nime requisita ꝑ litteras suas concessit facultatem/ꝓut in illis
quarū tenores ac si de verbo ad verbū p̄sentib⁹ insererent̄ ha-
beri volumus ꝓ sufficiēter expressis plenius cōtinetur. Quare
ꝓ parte abbatis Cistercij ꝛ cōuentus predictorū nobis fuit hu-
militer supplicatū/vt facultatē ꝛ litteras predictas ꝓ illarū sub
sistentia firmiori approbare/aliasqꝫ in p̄missis oportune ꝓuide
re de benignitate ap̄lica dignaremur. Nos igitur qui dudū in
ter alia voluimus qḋ petentes beneficia ecclesiastica alijs vni-
ri tenerent̄ exp̄mere veꝝ valorē ſm cōmunē extimationē tā bñ
ficij vniendi q̄ꝫ illi⁹ cui vniri peteret̄/alioqn vnio nō valeret/ꝛ
sꝑ in vnionib⁹ cōmissio fieret ad partes/vocatis quoꝝ interest/
quicqꝫ monasterioꝝ ꝛ aliorū religiosorū locoꝝ ac ꝑsonarū in il-
lis sub suaui religiōis iugo degētiū ꝛ p̄sertim dicti ordinis quē
ob ꝑsonarū illi⁹ bonos ꝛ exēplares mores ac vberes fruct⁹ q̄s
hacten⁹ in agro militātis eccl̄ie attulerūt/ꝛ in dies afferre non
cessant p̄ ceteris in viscerib⁹ gerimus caritatis statū in melius
dirigi/nr̄is potissime tēporib⁹/supremis desideram⁹ affectib⁹/
p̄fatos abbatē monasterij Cistercij ꝛ ꝯuentū eorūqꝫ singulos
a q̄buscūqꝫ excōis/suspeñ/ꝛ interdicti alijsqꝫ eccl̄iasticis senten
tijs/cēsuris ꝛ penis a iure vel ab hoīe quauis occasiōe vel cau-
sa latis/si quib⁹ quōlibet innodati existūt/ad effectū p̄ntiū dū
taxat ꝯsequēdū harū serie absoluētes/ꝛ absolutos fore censen
tes/facultatē ꝛ l̄ras p̄dictas ac ꝓut illas ꝯcernūt oīa ꝛ singula
in eis cōtenta ꝛ inde secuta quecūqꝫ auc̄te ap̄lica ꝛ ex certa nr̄a
scientia tenore p̄sentiū approbamus ꝛ cōfirmamus/ac plenū et
perpetue firmitatis robur obtinere debere decernim⁹/supplen-
tes oēs ꝛ singulos tam iuris q̄ꝫ facti defect⁹ si qui forsan inter-
uenerint in eisdē. Proqꝫ potioris cautele suffragio facultatē et
litteras p̄dictas innouamus ꝛ in omnibus ꝛ ꝑ omnia modo et
forma p̄missis auctoritate ꝛ sciētia p̄fatis de nouo ꝓcedim⁹. Ac
etiā volum⁹ ꝛ ordinam⁹ qḋ abbas monasterij cistercij ꝛ ꝓ tpe

existēs/cessante caplo generali/cū penes eū omnis auctoritas hmōi capli remaneat/ac etiā ab ipso caplo deputādi premissa omnia ⁊ singula facere ⁊ exequi possint. Nō obstantib⁹ voluntate nostra p̄dicta/ac alijs cōstitutionib⁹ ⁊ ordinationib⁹ apostolis/necnō quibusuis de monasterijs p̄dictis ꝑ nos ⁊ sedem p̄dictā ꝓ tēpore factis generalib⁹ vel specialibus reseruationibus/ac reuocationib⁹ similiū facultatū forsan hactenus a sede p̄dicta sub quibusuis verboꝝ formis ⁊ clausulis etiā derogatoriarū derogatorijs emanatis ⁊ emanādis in posterū/ statutis quoqꝫ ⁊ ꝯsuetudinib⁹ monasteriorū ⁊ ordinis predictorū/iuramento/cōfirmatione aplica vel quauis firmitate alia roboratis/ac omnibus illis que idē Johānes p̄decessor in litteris predictis voluit nō obstare/ceterisqꝫ contrarijs quibuscūqꝫ. Nulli ergo oino hominū liceat hanc paginā nostre absolutionis/ approbationis/cōfirmationis/cōstitutionis/suppletiōis/ innouationis/cōcessionis/volūtatis/⁊ ordinationis infringere/ vel ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attēptare p̄sumpserit/indignationē omnipotentis dei/ac beatorū Petri ⁊ Pauli aploꝝ eius se nouerit incursurū. Datū Rome apud sanctum Petrū. Anno incarnationis dñice M.cccc. lxxxvij. iiij. Idus Augusti. Pontificat⁹ nostri Anno tertio.

Eiusdē per optima ⁊ quasi diuina ad ordinis restaurationē ꝓuisio. Qz ꝓpter clamores ⁊ querelas diuersoꝝ regū ⁊ principū ac dominoꝝ tēporaliū ex omni parte mūdi suꝑ desolatione monasterioꝝ ordinis/marie sue fundatiōis/ inhonestatē qꝫ cōuersationis multoꝝ de ordine/sollicitabaẗ vt eiectis ꝑsonis ordinis de dictis monasterijs/ordinē in eisdē locis suꝑ

pmineret/ et aliū ordinē institueret. Sz ꝓ
pter rōnes in textu positas ex paterna be
nignitate hoc facere distulit/ tria ordini
nō minus necessaria ꝙ vtilia sub excōis
late sentētie pena ⁊c. fieri pcipiēdo. Uide
licet ꝙ generale capl'm taliter ꝓuideat sin
gulis annis de bonis visitatorib⁹ ⁊ re-
formatorib⁹ ꝙ monasteria ordinis vbi-
cūq; existētia reformen͂t/ ⁊ ad pstinā ob-
seruātie puritatē reducan͂t. Q. oēs abba
tes iuxta benedictinā ⁊ ordis statuta ve-
niāt aut mittāt ad capitulū generale apd
cisterciū legitimo cessante ipedimēto /aut
nisi habeāt licētiā ab eo q̄ dare pōt. Et ꝓ
securitate cōscientiarū vide q̄s ali⁹ ille sit
pter generale capl'm ⁊ abbatē cistercij/ in
quo solo iuxta bullā pcedētē caplo cessā-
te residet ordis ptās/aut ab eis expssam
hmōi habēs ptātem/licentiā/seu excusati
onē talē dare pōt. Q. sub eisdē excōis nec
nō puationis monasterioꝝ ⁊ officioꝝ q̄
obtinent/ac etiam cessationis cōmendaꝝ
late sententie penis eoipso incurrendis/
appellatione nō obstante/abbates/ com-

x

mẽdatarij/priores/ ⁊ officiarij dictorum monasterioꝝ singulis annis indilate solvãt ex integro sommas ⁊ quottas ꝯtributionũ monasterijs, ⁊ locis ordinis per generale capitulũ ĩpositas/taxatas ⁊ limitatas/ ⁊ cõsiderato valore ꝑsenti reddituũ/ fructuum/ ⁊ proventuũ dictorum monasteriorũ ⁊ locorum imponendas/ taxandas/ ⁊ limitandas. Precipiendo generali capitulo vt taxas huiusmodi reducant/ limitent/ et moderentur. Sub dictis penis latis inhibendo vniuersis ⁊ singulis ne directe vel indirecte etiam per forum seculare solutionẽ huiusmodi contributionum impediant/ aut de eis quicꝗ absq; speciali ordinatione capituli generalis/ vel abbatis Cistercij percipere vel leuare presumant. Vide attente textum quia impossibile esset omnia sufficienter sub summario explicare. Cum clausula ꝙ trãsumptis fides adhibeatur sicut originali. ⁊c.

fo. 268.

Innocentius Eps seru⁹ seruoꝝ dei Dilectis filijs abbati monasterij Cistercij Cabiloneñ dioc. et diffinitoribus capituli generalis Cisterceñ or dinis ꝓ tempore celebrandi. Salutē ꝛ aposto- licā benedictionē. Meditatio cordis nostri as- sidua hoc inter cetera cōtinet specialiter vt mo nasteria ꝛ alia loca eccl'iastica p̄sertim religiōis titulo insignita/ac in eis diuinis beneplacitis mancipata/ psō- ne ad debite reformationis normā in spiritualibus ꝛ tempora libus reducantur. Sane sicut ad nostrū nō sine magnis clamo ribus ꝛ querelis etiā diuersorum regū ꝛ principū alioꝝq̄ꝫ do- minoꝝ temporaliū/nostriq̄ꝫ animi nō parua displicentia per- uenit auditū/in plerisq̄ꝫ monasterijs vestris ab aliquib⁹ citra temporib⁹ illa vera dicti Cisterceñ ordinis religio que retroac tis tēporib⁹ vigere cōsueuerat iā refrigescere cepit/ ꝛ aliqui ex monachis ꝛ religiosis in illis degentib⁹ se in reprobū sensum dantes/dei timore postposito/vitā ducūt minus honestā quā religiōi vr̄e ꝯueniat/in aīaꝝ suarū pniciem/ diuine maiestatis offensam/religiōis opprobriū ac ipoꝝ monasterioꝝ detrimētū/ malūq̄ꝫ exēplū ꝛ scandalū plurimoꝝ/qd̄ credit̄ ꝓcessisse cū mo- nasteria p̄dicta sicut decet ꝛ mandāt instituta et ordinationes dicti ordinis vestri ab eorum superiorib⁹ visitata nō fuerint/ꝛ ꝓpterea prefati reges principes ꝛ dn̄i maxima cū instātia a no bis postularunt monasteria ꝛ loca predicta in eorum terris/re- gnis/ꝛ dominijs cōsistentia reformari/ ꝛ ad debitā regularem normā ꝛ dicti ordinis obseruantiā reduci/ꝛ eoꝝ aliq̄ videntes malū regimen religiosoꝝ vestroꝝ ordinē ipsum in illis suppri- mi ꝛ extingui ꝛ aliū ordinem in eis institui ꝛ nisi fuisset illa spe- cialis dilectio q̄ ordinē vr̄m ꝓsequimur/ac etiā p̄ces venerabil' fratris nr̄i Johānis epi Albaneñ dicti ordis ꝓtectoris ꝛ nōnul loꝝ p̄latoꝝ referēdarioꝝ nr̄oꝝ domesticoꝝ q̄ dicto ordini vr̄o plurimū afficiūtur/ꝛ magna cū diligētia ad supsedendū donec vobis p̄missa significarem⁹nos plurimū hortati fuerunt/ꝛ sup hoc nobis instantissime supplicarūt/tot clamoribus ꝛ querelis

Registratum per secretarium ap. in libro de diversis Innocentij viij folio 55.

x 2

162

excitati nō potuissemus nos cōtinere quin aliquā desup ꝓuisi
onē debitā adhibuissemus/ꝑsertim interueniētibus tot regū/
principū/⁊ dominoꝝ querimonijs/⁊ plurimoꝝ alioꝝ fidedig-
norū relatione. Quare cupiētes ꝓut nostro incūbit officio sup
his debite ꝓuidere/⁊ qđ in monasterijs ⁊ locis p̄dictis oīno vi
geat obseruantia regularis vos paterna caritate licet maiorē
in modū hortamur in dn̄o ⁊ attento monemus/vobis nihilo-
minus in virtute sancte obediētie ⁊ sub excōicationis late sen-
tentie pena quā eoipso si cōtrafeceritis incurratis/auctoritate
apl'ica tenore ꝑsentiū districte p̄cipiendo mādantes vt omnia
⁊ singula dicti ordinis vestri monasteria atq3 loca vbilibet con
sistentia ꝑ vosmetipsos vel alios abbates dicti ordinis vestri
idoneos quos ad id duxeritis deputandos post capitulū ꝓxi-
me celebrandū finitū/⁊ deinde singulis annis ꝑsonaliter visi-
tare ⁊ que in illis reformatione/correctione/⁊ emēdatione no-
ueritis indigere/illa tam in capitibꝰ q3 mēbris ac spiritualibus
⁊ tēporalibꝰ corrigere/reformare/⁊ emēdare/ac ad verā regulā
⁊ normā dicti ordinis vestri/⁊ s'm illius instituta ⁊ ordinatiōes
taliter reducere debeatis/qđ in monasterijs ⁊ locis p̄dictis ve-
ra dicti ordinis Cistercien̄ religio quā ꝓfitemini vigeat ⁊ ꝑseue
ret/ac clamores regū/principū/dn̄orum/⁊ alioꝝ predictorū ces
sent/ipsiq3 inducant' ꝓut retroactis tēporibus fecerūt ad am-
pliationē ⁊ augmentū dicti ordinis vestri/ vosq3 apud nos et
hanc sanctā sedē nō imerito cōmendari/⁊ apud diuinam maie
statem p̄mia felicitatis eterne cōsequi valeatis/qđ si forsan qđ
nō credimus facere distuleritis/cogemur cōtra vos ⁊ dictū or-
dinē vestrū iusticia ⁊ honestate id nobis suadētibꝰ ꝑ alia opor
tuna remedia ꝓcedere/ac honestis petentiū ꝑsertim catholico
rum regū ⁊ principū/quibꝰ deesse nō possumus/votis/sup hoc
benigne annuere/etiā dictū ordinē vestrū in monasterijs ⁊ lo-
cis p̄dictis in quibꝰ vera religio ⁊ obseruantia dicti ordinis de
fecit/qđ nobis certe admodū displiceret/supprimēdo ⁊ exting-
uendo/⁊ aliū ordinē in illis instituēdo/ac alia faciendo ꝓut de
sup nouerimus expedire. Uos aūt taliter ꝓut de vobis cōfidi-
mus ꝓuidere velitis qđ ad p̄missa ꝑagenda nobis nō sit deue

niendũ/ipſiꝗ reges/principes/⁊ dñi ꝓut hactenꝰ de dicto or-
dine veſtro ⁊ religioſis illius cõqueſti fuerunt poſſint/ mutata
eoꝝ ꝑ bona opa veſtra ⁊ religioſoꝝ dicti ordinis vr̃i ſententia/
nõ im̃erito vos ⁊ dictũ ordinẽ vr̃m cõdignis laudibꝰ cõmenda
re/ ⁊ indies ad bñfaciendũ dicto ordini veſtro iducant̃/ in quo
rẽ ꝓfecto nobis/qui vt p̃diximus dictũ ordinẽ vr̃m inter cete-
ros ordines quadã peculiari dilectione ꝓſequimur/ ⁊ in viſce-
ribus gerimꝰ caritatis/ ⁊ huic ſancte ſedi gratiſſimã effeceritis
Et inſuꝑ inherẽtes veſtigijs felicis recordatiõis Benedicti pa
pe.xij.p̃deceſſoris noſtri/qui voluit ⁊ mãdauit ad generale ca-
pitulũ dicti ordinis veſtri qđ ſingulis annis celebrat̃/ oẽs ⁊ ſin
gulos abbates q̇ iuxta ſtatuta ipſiꝰ ordinis veſtri tenent̃ acce-
dere debere etiã ſub ſil̃i excõis late ſentẽtie pena eoipſo ſi ꝯtra
fecerint incurrẽda eiſdẽ abbatibꝰ iniungimꝰ ⁊ mãdamꝰ vt ſub
penis in litteris ipſiꝰ Benedicti p̃deceſſoris deſuꝑ ꝯfectis con-
tẽtis ad ip̃m capl̃m generale ſingulis annis/ ceſſante legitimo
impedimẽto/ſeu obtẽta ab eo qui dare põt licẽtia ſpeciali/quã
exhibere debeãt venire teneant̃. Precipiẽtes etiã dicto capl̃o
gnãli ſub ſimili pena vt quolibet anno dictã excõis ſentẽtiam
auc̃te ap̃lica publicẽt ⁊ denũcient/⁊ etiã cũ maxima maturita-
te ⁊ diligẽtia excuſationes ꝓponẽdas ꝑ nõ veniẽtes ad dictũ
capl̃m generale diſcutiãt ac examinẽt/⁊ deinde ꝓut eis videbi
tur/ ⁊ ſuꝑ quo eoꝝ ꝯſciẽtias plurimũ oneramꝰ/reijciant/vel ad
mittãt/⁊ alias iuxta lr̃aꝝ Benedicti p̃deceſſoris hmõi ꝯtinen-
tiã ⁊ tenorẽ debite ꝓuideãt/eiſdẽ capl̃o ⁊ abbati Ciſtercij ꝓ tẽ
pore exiſtenti harũ ſerie liberã facultatẽ ꝯcedentes innodatos
hmõi excõis ſentẽtia ob eorũ nõ acceſſum ad dictũ capl̃m ge-
nerale ſi hoc hũiliter petierint ab illa ꝑ ſe vel aliũ ſeu alios quẽ
vel quos ad id duxerint deputandũ/ſeu etiã deputãdos abſol
uendi/iniũctis inde eis ꝓ mõ culpe penitẽtia ſalutari ⁊ alijs q̃
de iure fuerint iniungẽda. Ceterũ qꝛ ſicut etiã accepimꝰ nõnul
li ex abbatibꝰ/ſiue cõmẽdatarijs/ac prioribꝰ/ ⁊ officiarijs mo-
naſteriorũ/prioratuũ/⁊ locoꝝ dicti ordinis vr̃i ꝯtributiões iux
ta taxas ꝑ Bñdictũ p̃deceſſorẽ hmõi factas eos ꝯtingentes vt
decet ⁊ tenẽtur ſoluere nõ curant/ex quo maximũ dicto ordini

ꝑiudiciū generał/ ⁊ ſi cōtributiōes hmōi ceſſarent ſequereť ex⸗
ide totał dicti ordinis vr̄i deſtructio. Volumꝰ ⁊ ſub ſił̄i excōis
ſentētia ac priuatiōis monaſterioꝝ/ prioratuū/ ⁊ officioꝝ q̄ ob⸗
tinent ⁊ ꝓ tp̄e obtinebūt/ necnō ceſſationis cōmēdaꝝ/ late ſen
tētie pena/ ⁊ eoipſo incurrēda/ p̄cipimus ⁊ mandamꝰ vt de cete
ro ſingulis annis iuxta taxas hmōi mō tn̄ infraſcripto reducē⸗
das ⁊ limitādas/ ac alias iuxta litterarū tā pie memorie Sixti
pape. iiij. etiā p̄deceſſoris noſtri/ quā noſtraꝝ/ quaꝝ tenoreſ ac
ſi de verbo ad verbū insererenť haberi volumus ꝓ ſufficienter
exp̄ſſis cōtinentiā ⁊ tenorē/ ſoluāt ⁊ ꝓ preterito tēpore qui de⸗
bitores erūt etiā integre ſatiſfaciant/ impediētes vero quouis
mō directe vel indirecte etiā ꝑ forū ſeculare ſolutionē cōtribu⸗
tionū hmōi/ ⁊ quicq̄ de illis abſq̄ mādato capł̄i generalis aut
abbatis Ciſtercij p̄dictorū ꝑcipientes ⁊ leuantes/ etiā ſimilem
excōis ſententiā incurrāt/ a qua tā nō ſoluētes q̄ impediētes ⁊
leuātes ſine licentia p̄dicta non niſi a Romañ pontifice/ p̄terq̄
in mortis articulo ꝯſtituti/ ⁊ debita ſatiſfactione p̄miſſa/ abſol⸗
ui poſſint. Preterea qm̄ a tēpore quo dicte taxe facte fuerť mul
ta monaſteria ſunt depauperata/ ⁊ alia in redditibꝰ augmentū
ſuſceperunt/ ⁊ nō videtur iuſtū ⁊ honeſtū qđ taxe debeāt ſolui
ꝓut alias tempore quo dicta monaſteria erāt maioris valoris
ſeu minoris quā nūc ſunt ordinate fuerūt/ Jdeo capł̄o genera⸗
li mādamus vt de fructibꝰ/ redditibꝰ/ ⁊ ꝓuentibꝰ omniū mo⸗
naſteriorū p̄dictoꝝ ſe diligēter informent/ ⁊ iuxta qualitatē di⸗
ctorū monaſteriorū ⁊ reddituū illoꝝ ac ſtatū in quibꝰ ad p̄ſens
reperiunť taxas hmōi reducant/ limitent/ ⁊ moderenť/ vniuer⸗
ſis ⁊ ſingulis abbatibꝰ/ cōmendatarijs/ prioribus/ ⁊ officiarijs
dicti ordinis qui ad ſolutionē ⁊ cōtributionē hmōi ſūt obliga⸗
ti/ etiā ſub ſił̄ibꝰ penis eoipſo incurrēdis/ diſtricte p̄cipiēdo mā⸗
dātes vt q̄uis appellatōis obſtaculo nō obſtāte/ ⁊ q̄cūq̄ excepti
one ⁊ dilatione ceſſantibꝰ ordinatiōi ſuꝑ cōtributionibꝰ hmōi
ꝑ dictum capitulū generale faciende oīno pareant ⁊ intēdant.
Nō obſtātibꝰ p̄miſſis ac cōſtitutionibꝰ ⁊ ordinationibꝰ ap̄licis
ſtatutis quoq̄ ⁊ cōſuetudinibꝰ monaſteriorū ⁊ ordinis vr̄i pre
dictorum/ iuramento cōfirmatione ap̄lica vel quauis firmita⸗

te alia roboratis/necnon omnib⁹ illis que p̃fati p̄decessores in
suis/ꝛ nos in nostris litteris p̄dictis volum⁹ nõ obstare / cõtra-
rijs quibuscũq3/aut si abbatib⁹/cõmendatarijs/priorib⁹/ꝛ of-
ficiarijs p̄dictis/vel quibusuis alijs cõiter vel diuisim ab eadẽ
sit sede indultũ qđ ad p̄stationẽ vel solutionẽ aliquã cõtributi-
onũ nõ teneant/ꝛ ad id compelli/aut qđ interdici/suspẽdi/ vel
excõicari nõ possint p litteras ap̄licas nõ facientes plenã ꝛ ex-
pressam ac de verbo ad verbũ de indulto hmõi mentionẽ/ꝛ q̃-
buslibet alijs priuilegijs/indulgẽtijs/ꝛ litteris ap̄licis genera-
libus vel specialib⁹ quorũcunq3 tenorũ existant/p que presen-
tibus nõ expressa vel totaliter nõ inserta effectus earũ impedi-
ri valeat quõlibet vel differri/ꝛ de quib⁹ quorũq3 totis tenori-
bus habenda sit in nostris litteris mẽtio specialis/que quo ad
p̄missa volum⁹ eis nullaten⁹ suffragari. Uerũ q2 difficile foret
p̄sentes litteras ad singula queq3 loca in quib⁹ expediẽs foret
deferre volumus ꝛ p̄fata ap̄lica auctoritate decernimus qđ il-
larũ transumptis manu alicui⁹ publici notarij inde rogati sub
scriptis ꝛ sigillo capituli aut abbatis Cistercij p̄dictorũ vel alte
rius prelati/aut p̄sone in ecclesiastica dignitate constitute/ seu
curie ecclesiastice/munitis/ea ꝓrsus fides in iudicio ꝛ extra/et
alias vbilibet adhibeatur que p̄sentibus adhiberetur si essent
exhibite vel ostense. Datum Rome apud sanctũ Petrum. An
no incarnationis dominice M.cccc.lxxxvij. iiij. Idus Augu-
sti: Pontificatus nostri Anno tertio.

Notabile ꝓ bulla preceden̄.

Ubi alia deessent tribulationũ ꝛ p̄secutionũ ordinis do-
cumenta/maxime ab anno domini. M.cccc.lxx. vsq3 circa an-
num nonagesimũ/ impetrationes p̄cedentium et sequentium
priuilegiorũ/ordinisq3 cõputatiões /satis ostendũt. Nã patrũ
cõsuetudo fuit diuersis tẽporibus iuxta emergentes in ordine
morborum ꝛ calamitatũ necessitates/ad sanctã sedem ꝓ reme-
dio recurrere. Et q2 tẽpore predicto quasi vbiq3 terrarũ aduer-
sus ordinẽ p̄secutionũ fluct⁹/lõge acri⁹ solito isurgebãt/multis

horrendo errore deceptis/adeo vt quasi se inhonestatos puta-
rēt qui vnū vel duo ordinis monasteria in cōmēdā nō haberēt
aut saltē pensionē ab ordine nō reciperēt/incredibiles sepiꝰ cla
mores ex omni natiōe ad capituli generalis/ꝯtinue aūt ad ab-
batis Cistercij aures deferebant/idcirco necesse fuit varias ad
sedē aplicā/ad reges/ ceterosqꝫ orbis moderatores/ cōitatūqꝫ
ac iusticiarū rectores destinare legatiōes/oportuneqꝫ ac īpor-
tune instare/⁊ eos ꝓ subsidio pulsare/ne tā nobile sancte mr̄is
ecclesie mēbrū sub tātis ꝓcellarū anfractibꝰ periret. Uelut cer-
ui currebāt aliq̄ ordinis legati/Alij tanqꝫ aq̄le ad opꝰ sanctum
volabāt/rugitu mirabili suꝑ tāti ordinis desolatione/ etiā celi
cacumina/terreqꝫ ꝓfūda replētes/⁊ audaci ꝯstātia altissimi vin
dictā aduersus nefarios tunicā dn̄i icōsutilē nō solū scindētes
sed certe violēter disrūpentes/aptis vocibꝰ iplorantes. Quis
tot principū lr̄as ad sūmū pontificē/sacrūqꝫ collegiū/necnō ad
coꝝ ꝓcuratores in curia suꝑ ordinis cōmēdatiōe/cuiꝰ multoꝝ
mēbroꝝ existūt fūdatores. Itēqꝫ breuiū aplicoꝝ ad dictos ꝓn
cipes/vt cōcessa ordini ꝓuilegia ꝯseruent/⁊ ꝯseruari faciāt nu-
merabit. Cōfident siq̄dē dici p̄t q̄ nisi p̄fate exhibite fuissent di
ligētie/Iā iā totus ordo laceratꝰ/diruptꝰ/⁊ cōsūptus esset. Sꝫ
quis in rebꝰ hūanis exptus cogitaret talia negocia seu ꝓdigia
sine maximis ⁊ īsolitis expeñ/incredibilibusqꝫ laboribꝰ tracta-
ri/ꝓseq̄/ꝓcurari/obtineri/⁊ ad effectū deduci posse. Hec ꝑfec-
to optime nouerat sūmꝰ pōtifex ⁊ tāqꝫ verꝰ amator ac ꝓmotor
ordīs/ipsiꝰ restaurationē sitiens/bullā p̄missā ad gnāle caplm
destinauit. Cuiꝰ mādatū veluti oraculo diuio gnāle caplm obe
dire cupiēs/⁊ sciēs īpossibile ordinē quācūqꝫ ꝓsperitatis felici-
tatē ꝯsequi posse/nisi decenti ordine circa ꝯtributionū annaliū
taxationē/moderationē/limitationē/receptionē/reliquāqꝫ ea-
rū dispositionē vt in p̄fatis lr̄is aplicis mandat/dicte determi
natōi cōtributionū eo vigilātiꝰ ⁊ deuotiꝰ vacauerūt/ q̄ affectu
osiꝰ ordīs reꝑationē silr ⁊ restaurationē desiderabāt/ sequētē cō
dētes diffinitionē/eāqꝫ diuersis patribꝰ in diuersis mūdi regi-
onibꝰ exequēdā cōmiserūt/cuilibet cōmissioni monasteria ⁊ ta-
xas in particulari determinādo ⁊ subscribēdo/ que ex studio B

aꝑponiꝶ vt boni ordinis zelatores ⁊ filij/q̄ gnāle caplm frequē-
tare nō valuerūt/de singulis pleniꝰ informenꝶ/ ⁊ ad laborādū
cū ceteris in oꝑe sancto ampliꝰ animenꝶ.

Diffinitio suꝑ limitatione/moderatione/ ⁊ receptiōe/ꝯtributionū/virtute/ mādati aplici superius imediate positi.

Os frater Johānes abbas Ci-
stercij ceteriq̄ȝ diffini-
tores capli gnālis cistercieñ ordinis/ Notū
facimꝰ vniuersis q̄ in eodē gnāli caplo die
xiiij. mēsis Septēbris. Anno dñi M.cccc.
xc. apud Cisterciū celebrato facta fuit que-
dā diffinitio cuiꝰ tenor sequiꝶ/ ⁊ est talis.
Cum sicut in singulis cōmunitatibꝰ debi
te gubernatis fieri cōspiciꝶ/partes vniuerse ꝓ totiꝰ subleuatio
ne/cōseruatione/ꝓcuratione ⁊ defensiōe/nō solū substātie tꝑa
lis portionē/verūetiā qñq̄ȝ vitā dulcissimā exponāt. Ita q̄ȝ ab
exordio sacri huiꝰ ordinis pr̄es singulis annis ad ꝓcurāda tā-
ti ordinis negocia iuxta agēdoꝝ exigētiā/nedū imensos labo-
res/ſȝ ⁊ certas /magnasq̄ȝ suꝑ q̄libet ordinis monasterio pecuni
arū sōmas/q̄s ꝯtributiōes vocabāt/pēsatis locoꝝ facultatibꝰ
q̄libet anno iponere/illasq̄ȝ tāq̄ȝ veri rei publice ordinis amato
res/vniuersi ꝓmpto ⁊ hylari animo/ad gnāle caplm afferre cu
rabāt/Alioqn nūq̄ȝ tanta/tāq̄ȝ excellētia ipetrari ꝑuilegia/ aut
in tm̄ ipsiꝰ ordinis decꝰ/vltra vite ⁊ meritoꝝ sanctimoniā/ sub
limari valuissent. Ueꝝ q̄ꝛ tractu tēporis in diuidēdis/ assignā
disq̄ȝ hmōi ꝯtributionū sōmis suꝑ quolibet monasterio/nōnū
q̄ȝ graues inter deputatos ꝯtrouersie seu dissensiōes oriebanꝶ/
⁊ ventilabanꝶ. Pro pace ⁊ q̄ete inter eos tꝑe felicis recordatio
nis dñi Bñdicti pape. xij. sacri huiꝰ ordinis ꝓfessi/florēte ordi-
ne/⁊ in suo vigore laudabiliꝶ subsistēte/pr̄es scā ⁊ religiosa co
gitatōe cupiētes ordinē iugiꝶ pacifice in suis libertatibꝰ/ꝑuile-

gijs ꝛ quiete cõseruari/necnõ queq3 ipsius agenda in curia Ro-
mana/in caplis generalib⁹/in collegijs ꝛ vniuersitatib⁹/in im
petrationib⁹ priuilegiorũ/in legationib⁹ cõmissariorũ/ꝛ nunci
orũ/ad principes/ꝛ vniuersa ipsius ordinis negocia ꝓspere et
feliciter cõmunibus expeñ dirigi/tractari/ꝛ ꝓcurari/certas dic
tarũ cõtributionũ annualiũ sõmas cuilibet monasterio limita
tas taxauerũt/ꝛ imposuerũt. Uidentes autẽ multiplicia tanti
ordinis negocia ꝑ vniuersam mũdi latitudinẽ diffusa/ ꝛ certe
varia ac grauissima/vt omnis rect⁹/ꝛ expertus iudicare potest
oculus/sanxerũt sõmã nouẽ miliũ librarũ/ꝓ ordinaria ꝛ ãnua
ꝓcuratione seu directione/dictorũ agendorũ ordinis fore ne-
cessariã. Obhoc minorẽ ꝛ annuã ꝯtributionũ taxã nouẽ miliũ
librarũ suꝑ monasterijs imposuerunt. Sed qꝛ sepius alia ma-
gis ardua supuenire solent negocia/aliã dictarũ cõtributionũ
ordinauerũt duodecim miliũ librarũ taxã. Si aũt grauiora im
minerent agenda/vt sunt impetrationes ꝓuilegiorũ/ꝛ similia/
que nõ nisi magnis expedirivalent impẽsis/aliã octodecim mi
liũ librarũ taxã deputauerũt. Et ꝓ extremis seu maxime ardu-
is necessitatibus/quartã sc3 vigintiquattor miliũ librarũ taxã
ꝯstallauerũt/ꝓut antiq̃ ꝛ recẽtia ordinis registra luce clarius h
oia ostendũt. Et his medijs cũ generale caplm q̃libet anno ꝯsi
derãs tunc currẽtes ordinis necessitates vnã dictarũ taxaꝝ sol
uẽdã declararet/in ꝓmptu absq3 vlteriori vacatiõe/ seu expeñ
quilibet q̃tũ soluere tenerek cognosceret. Et q̃diu more pacifi
co certis annorũ curriculis rem tanti ordinis sub ista forma ꝓ-
curarũt ordinis ꝑsone/ꝛ ad bonũ cõe ordinis se deuotas ꝛ fer-
uẽtes/vt p̃mittik exhibuerũt/tãdiu ordo ip̃e q̃et⁹/liber/ꝛ refor-
mat⁹/in sanctimonie excellẽtia/fame gl̃ia/ꝛ bonoꝝ tpaliũ opu
lẽtia floruit/postmodũ nõnulloꝝ caritate paulatim refrigescẽ-
te/submissaq3 sctã ꝛ pia affectione/ad bonũ cõe/ multis poti⁹
sua ꝓpria ꝛ particularia curãtib⁹ cõmoda/ac omissa gnãliũ ca-
pituloꝝ fraq̃ntatiõe/ambiciosoꝝ iordinat⁹ appetit⁹/ seu auidi-
tas ad inuadẽdũ monasteria ꝛ loca regularia ipsi⁹ ordis excre-
uit/hisq3 ꝛ alijs medijs ordo tãdẽ multifarie lesus/plurimũ dis
rupt⁹/ꝛ ad pauperiẽ miserabilẽ redact⁹/ faciliter absq3 sufficiẽ-

f. 164.

ti defensiōe ꝑseq̄ntiū ꝑda facta videt/adeo vt iā maiorē potio rū monasterioꝝ ptē in cōmēdā occupauerint/ ⁊ heu patnis mo rib⁹ abiectis/ꝑegrini/⁊ a priorib⁹ alieni rit⁹ introducti ↄspiciū tur. Ex quib⁹ vt clare liquet monasteria ad nō min⁹ icredibilē q̄ lamētibilē in vtroq̄ statu deducta sūt ruinā. Succreuerūt in sup iuxta mūdane infelicitatl vertibilitatē/occasiōes nō parue desolatiōis ⁊ extinctōis monasterioꝝ vtriusq̄ sex⁹/ꝑpt q̄s ma gna eoꝝ ps/tū q₂ destructa aut alijs ecclesijs ⁊ ordinib⁹ vnita/ tū q₂ fortissimis manib⁹ sūt cōmēdata/nihil de dictis ↄtributi onib⁹ soluāt. Alia vero monasteria a centū annis ⁊ ampli⁹ ꝑp ter guerraꝝ turbines/⁊ inde sequētes locoꝝ desolationes/vix quartā aut quintā dicte astallationis nouē miliū librarū par tē/pauca medietatē/⁊ paucissima partē suā dicte astallationis cōtulerint seu soluerint/paucioribus exceptis quorū taxe fue runt ꝑ minime. Plures vero ⁊ si extunc supna miseratione fue rint locupletati/in nullo tū̄ sommā tunc eis cum essent paupe res iuxta facultatē illius tēporis impositā/aut cuiusdā mode rationis postea ꝑpter guerrarū vastitates intuitu pietatis fac te transire/seu agere ꝑ aliorū supportatione voluerūt/ sed cōi ter difficiliores reperiuntur/ vnde his ⁊ alijs pluribus medijs in tantū dicte cōtributiones extenuate sunt/vt cōmunibus an nis vix mille ducentū/aut raro mille trecentarū librarum turo neñ/sommā/⁊ sepe minus vt clare docent computationes/cō plere valuerunt. Que quidē somma cōmunib⁹ ⁊ annuis ineui tabilib⁹ expeñ vt sunt capl̄i generalis/reddituū ꝑ ordinē debi torū/collegiorū ordinis/⁊ similiū a centū annis nullaten⁹ suffi cere potuerit. Ob hoc necesse fuit ⁊ est singulis annis expeñ or dinis supare receptā/q̄nq̄ in .ccc. q̄nq̄ in .cccc. q̄nq̄ in M. lib. ⁊ amplius/⁊ Cistercieñ de propria sui monasterij paupertate sommas ordini prestare/et ei succurrere. Indeq̄ debita ordi nis ad Cisterciū tā noua q̄ antiqua crescere. Merito itaq̄ plā gēs ordo sanct⁹ clamare cogit/ Infirmata ē in pauptate virt⁹ mea/ Interim plures ordinis amatores ipsi⁹ ardēter restaurati onē i vtroq̄ statu sitiētes/lʒ ↄtributionū taxā vt poterāt solue rēt/nihilomin⁹ vidētes alios aut nihil aut valde paꝝ solue/se

166

tanq̃ grauatos ꝯq̃rẽtes/a murmure corda ⁊ ora vix poterãt co
hercere. Plures q̃ꝫ cẽsuraꝝ fulminatiões minꝰ iusto timẽtes/
⁊ manũ claudẽtes/ordinis receptã quasi ex toto vacuã relinq̃-
rũt. Porro ĩ gueſcẽtibꝰ ⁊ vltra modũ p̃ualẽtibꝰ variȷ̇s ꝑsecutiõi
bꝰ ordis/p̃sertim ꝑ cõmẽdas q̃si vbiq̃ serpẽtes/ꝑ monasterioꝝ
alienatões/ꝑ multoꝝ ordinarioꝝ monasteria suis iurisdictõibꝰ
submittere/⁊ ab eis subsidia extorq̃re nitentiũ/exq̃sita molimi
na/ne tã glosũ scẽ matris eccl̃ie mẽbꝝ miserabilit̃ idefensũ rue
ret/altissimo a paucis annis quorũdã zelatorũ corda excitãte/
cũ maioris ⁊ acrioris ꝑsecutiõis tpe opꝰ sit vigilãtiores resistẽ-
tias ⁊ defensiões adhibere/ vt apud sedẽ aplicam ⁊ alibi reme
dia diligẽter q̃rerent̃ ꝯduserũt. Idcirco diuersis vicibꝰ caplm
gnãle reuerẽn dños abbates Cistercij/p̃sertim modernũ ⁊ eius
p̃decessorẽ instãtissimis p̃cibꝰ rogauit/vt ꝓ sui ordinis restau-
ratiõe sedẽ peterẽt aplicam. Quiquidẽ operi sancto vires libe
raliter applicãtes amplissima ⁊ dignissima obtinuert̃ p̃uilegia/
variasq̃ ꝑ se ⁊ ꝑ alios/ad p̃ncipes/ad iusticiaꝝ curias/⁊ ad re-
liq̃s orbis moderatores/ꝑ se ⁊ ꝑ alios exercuert̃ legatiões/ Ex
quibꝰ ordo iã dño miserãte in vtroq̃ statu respirare ⁊ renouare
ꝯspicit̃. Ad q̃rũ oim expẽn necessarias/vtrunq̃ ferendas gnã-
lis capli ꝓuidentia/priscoꝝ mores/ac laudabiles aliaꝝ cõita-
tũ cõsuetudines imitãdo/certa tũc decreuit sup totũ ordinẽ ca
ritatiua imponere subsidia/que tñ ratiõe ⁊ ad causam p̃missó-
rũ vix ꝓ medietate soluta fuerunt/aut recepta/annuis tñ con-
tributionibꝰ ꝓpter dicta subsidia quasi totaliter illis annis ces
santibꝰ. Cũq̃ nec ista tãtl̃ ordinis necessitatibꝰ sufficerẽt neces
se fuit ꝑ dictũ caplm gnãle nõnullas in bancho ad interesse ac-
cipe pecunias. Opus siq̃dẽ erat/ aut miserabilibꝰ ocul̃ vltimã
⁊ irrepabilẽ ordinis ruinã aspicere/aut cũ talibꝰ expẽn saltẽ tũc
remedia ꝓcurare oportuna. Premissis ĩsup ordis calamitatibꝰ
⁊ miserijs mult̃ medijs ⁊ occasionibꝰ ad sanctissimi dñi nr̃i au
res ꝑueniẽtibꝰ/ vt innata bonitate paẗnis affectibꝰ sacro ordi-
ni ab ineunte etate afficit̃/ Inter cetera sub grauissimis censu-
ris iteratis vicibus ꝑ aplica scripta in forma rigorosa patribus
gnãle caplm celebrãtibꝰ mandauit ⁊ p̃cepit quatenꝰ ꝓ cõmuni

ordinis statu feliciter dirigendo ⁊ releuando omni cũ diligen-
tia ⁊ studio cõtributiones hmõi de nouo/habito respectu ad p̄
cedẽtes taxas/ ⁊ ad modernũ cuiuslibet monasterij valorẽ taxa
rẽt/limitarẽt/determinarẽt/ assiderẽt/ ⁊ cuilibet monasterio in
particulari iponerẽt/ aliaqꝫ ordis debita diligẽter/sub eisdẽ pe
nis quibuslibet abbatibꝰ/cõmendatarijs/ ⁊ monasterioꝝ offi-
cialibꝰ mandãs quatenꝰ sommas sic vt p̄mittit̃ ꝑ gnãle capi-
tulũ determinatas ⁊ impositas/seu determinãdas ⁊ imponen
das integralit̃ deputatis cõmissarijs ordinis ⁊ abbatis Cister-
cij annis singulis/terminis ac locorũ ꝑ eos assignãdis ꝑsolue-
rent/ vt defensioni ac directioni ordinis deinceps applicent̃ ma
gna sub penarum ecclesiasticarum in terminatione inhibẽdo/
ne quisqꝫ de dictis cõtributionibꝰ absqꝫ dicti capituli/ aut dñi
Cistercij mandato exp̄sso ⁊ ordinatione/quicqꝫ recipere aut re-
tinere/seu quouismodo impedire p̄sumat. Quibus nau-
fragijs/malis/ ⁊ incõuenientibꝰ supius enarratis p̄sens gene-
rale capitulũ ꝓ viribus occurrere/ ⁊ mãdatis sanctissimi patris
iustissimis quidẽ/ac ordini ꝑ necessarijs obtẽperare/necnõ ordi
nẽ a talibus miserijs/ vsurarũqꝫ voraginibꝰ ⁊ debitorũ inuo-
lutionibus liberare/ac ipsũ ordinẽ ad pristinũ integritatis sta-
tum restaurare cupiens/ ⁊ vt iã obtenta priuilegia incõcussa et
integra obseruari possint. Maxime vero ne amplius subsidia q̃
cunqꝫ vltra dictas cõtributiones ordinarias ꝓ hmõi rebꝰ com
munibꝰ ordinis sup ordinẽ/p̄sertim sup monasterijs religioso-
rũ iponere necesse sit/sed oia regulariter ⁊ quiete/sicut ꝓsperi-
tatis tẽpore olim fieri solebat/in eo semꝑ fiant/matura delibe-
ratione/ ⁊ ꝓbitatis equitate/ac vnanimi omni sententia/ inse-
quẽdo cõclusionẽ Anno dñi M.cccc.lxxxviij. ꝑ generale capi-
tulũ sup hoc factã/ ⁊ confirmatã/ valore ⁊ facultate cuiuslibet
monasterij ꝑ debitã informationẽ habitis/hmõi cõtributionũ
sommas vsqꝫ ad aliã capli generalis dispositionẽ/in vno volu
mine seu codice moderãdo ⁊ ordinãdo taxauit/limitauit/ordi-
nauit/astallauit/ ⁊ cuilibet monasterio vt p̄missum est imposu-
it/ac tenore p̄sentis diffinitionis taxat/limitat/ ordinat/ astal-
lat/ ⁊ cuilibet monasterio imponit/ ꝓut in dicto volumine seu

167

codice sup hoc cōfecto/ & psentialiter notarijs dicti capli generalis porrecto plenius cōtinetur. Eisdē notarijs pcipiens quatenus dictū volumē seu codicē fideliter transcribant/ & cū alijs rebus ordinis apud Cisterciū seruandū reponāt/ cassatis oino reuocatis/ & anullatis/ tā aplica q̄ ordinis aucte qbuscūq alijs limitationib9/ astallatiōib9/ gratijs/ aut taxis/ p quoscūq huc usq sup dictis cōtributionib9 factis/ & ipsis ad psentē declarationē seu taxā reductis/ necnō cōmissionib9 alijs quibuscunq sup cōtributionib9 aut subsidijs ad quodcunq tēporis spaciū cōcessis/ religiosis ac deuotis affectionib9 vniuersos monasteriorū ordinis abbates/ cōmendatarios/ pores/ rectores/ receptores/ pcuratores/ bursarios/ cellararios/ officiarios/ administratores/ admodiatores/ seu arrendatores tā religiosos q̄ seculares/ cuiuscunq dignitatis/ stat9/ vocationis/ aut cōditionis existant/ benigne admonens & exhortans. Et nihilominus eis & cuilibet eorū districtius aplica & ordinis auctoritatib9 in virtute salutaris obediētie & sub excōicationis/ necnō suspeñ/ ac etiā priuationis a suis dignitatib9 & officijs late sentētie penis/ ac censuris in litteris aplicis/ statutisq & diffinitionib9 ordinis expressis & cōtentis mandans & pcipiens/ quaten9 pmissa mente deuota recogitando/ seq veros & bonos ordinis filios & fideles amatores vt tenenł/ ostēdendo & exhibendo/ sommas dictarū cōtributionū eoꝝ monasterijs vt pmissum est impositas seu poti9 moderatas/ & renouatas/ regulatas/ & ad iusticie limites reductas/ & astallatas/ cū restis seu arreragijs/ tā dictarū cōtributionū q̄ subsidiorū/ presertim a quindecim annis nouissime transactis debitis/ pmpte & absq dilatione ad opus sanctū ordinis/ cōmissarijs & eoꝝ deputatis/ tēporib9 et locis/ sm patriarū & locoꝝ psideratiōnē p reuerendissimū dnm nostrū Cisterciē/ seu cōmissarios vel eoꝝ deputatos pfigēdis & assignādis ad integrū soluāt/ vel psolui faciāt. Si aūt pmissorū abbatū/ cōmendatarioꝝ/ priorū/ seu officiarioꝝ/ cā vel culpa/ aut negligētia/ seu dilatōe/ aut recusatiōe/ ad eos vel eorū monasteria ppł nō solutionē hmōi taxaꝝ locis & tpib9 vt pmissū est assignatis fuerit p dictos cōmissarios scdo aut tertio vel

pluries remittendū/ſub dictis penis cū taxa ſeu ſorte ꝑ̄ncipali
etiā expeñ rōnabiles ſuꝑ hoc factas iuxta dictoꝝ cōmiſſarioꝝ
arbitriū indilate ꝑſoluāt/vt vel ſic ſingulis annis ordo ꝑfecte
ſtatū ſuū in capl̄o gnāli cognoſcat. Quoꝝ oīm ſpeciales cōmiſ
ſiones ꝛ diſtributiōes ipſe reuereñ pat̄ noſter ciſtercieñ aſſigna
re/mutare/ꝛ diſponere poterit/ꝓut ꝛ q̄tiens ordini magis con
gruere viderit. Quocirca pñs gnāle capl̄m de diſcretōe/ꝓ
uidētia ꝛ fidelitate moderni abbatis monaſterij de. M. ad ple
nū ꝯfidēs cōmittēdo ſibi tenore pñtiū in ꝟtute ſalutaris obedi
entie ꝛ ſub penis infraſcriptis/niſi ordis imo veriꝰ aplīcis paru
erit mādatis/mādat ꝛ ꝑ̄cipit/q̄tenꝰ oībus ꝛ ſingul̄ excuſatōibꝰ
ceſſantibꝰ ꝛ poſtpoſitis/ſiue ꝑ ſe/ſiue ꝑ ſubexecutores/ſeu rece
ptores/aut collectores/ſeu nuncios ſpāles ſiue religioſos/ſiue
ſcl̄ares ꝑ eū deputādos infra viginti dies receptionē pñtis dif
finitiōis imediate ſeq̄ntes/ſuꝑ q̄ eiꝰ ꝯſciētiā corā deo oneramꝰ/
oēm poſſibilē ꝛ indiſſimulatā faciat ꝛ adhibeat diligētiā/exe
quēdi/ꝛ ad effectū deducēdi ꝛ deduci faciēdi pñtē diffinitionē/
ꝛ ſi ꝑſonalit̄ vacare ꝛ ad loca ire nō potuerit hoc ipſū ꝑ ꝑ̄dictos
ſuos ſubdelegatos vel deputatos/ſeu collectores/aut nūcios
diligent̄ exeq̄ faciat/dādo eis ꝛ cuilibꝫ eoꝝ noīe ordis auctem
facultatē ꝛ ptātē/petēdi/exigēdi/requirendi/leuādi/ꝛ ꝑcipiēdi
oēs ꝛ ſingulas hmōi dictaꝝ ꝯtributionū ſōmas ꝛ q̄ttas mona
ſterijs infraſcriptis vt ꝑ̄mittit̄/taxatas ꝛ īpoſitas/cū reſtis ꝛ ar
reragijs tā ꝯtributionū q̄ȝ ſubſidioꝝ ꝑ̄cedētiū/ꝑ̄ſertim a q̄nde
cim ānis nouiſſime tranſactis. De receptis q̄ȝ bonas ꝛ validas
q̄ctātias faciēdi/ſeu fieri ꝓcurādi. Sōmas aūt receptas cū cla
ris ꝛ ītegris cōputatiōibꝰ ilico ꝛ diligēter ad ꝑ̄fatū Reuereñ d.
M. Ciſtercieñ ꝓ rebꝰ ordis trāſmittat/ſeu in bancho ad ſoluti
onē debitoꝝ ordis iux̄ ipſiꝰ reuereñ dñi ciſtercieñ ordinatiōem
reponat/q̄ctātias bonas a bācharijs recipiēdo. Cōtradic
tores vero ꝛ rebelles ſeu ſoluere renuentes aut differētes ſeu
quictātias a dicto tēpore quindecim annoꝝ eis oſtēdere nolē
tes/aut differentes/ſeu diſſimulantes/ſi in eorum facultate/
tam abbates/commēdatarios/priores/cellararios/burſarios
rectores/receptores/ꝓcuratores/admodiatores/ſeu arrēdato
res/q̄ȝ q̄ſlibet dictoꝝ mōaſterioꝝ officiarios ſeu admiſtratores

tam religioſos ꝙ ſeculares cuiuſcūqꝫ dignitatis/ſtatꝰ/ p̄eminē
tie/aut cōditionis exiſtāt/vt taxas ⁊ quottas dictaꝝ cōtributi
onū dictis monaſterijs vt p̄mittit̄ ipoſitas ⁊ inferiꝰ ſubſcp̄tas/
cū reſtis ⁊ arreragijs tā ꝯtributionū ꝙ ſubſidioꝝ ⁊ expeñ rōna
bilibꝰ vt p̄miſſum eſt/⁊ ſm̄ declaratione͂ p̄miſſam infra tēpus ⁊
in loco competeñ/ꝑ ipſum cōmiſſariū p̄figendis/ ⁊ ꝑ deputatū
ſeu collectore͂ ab eo deputatū declarādis/ſeu denunciandis/in
caſu ſupradicto ⁊ in forma ſuperiꝰ declarata ſub excōis/aggra
uationis/necnō ſuſpeñ ⁊ interdicti/ac etiā priuatiōis a ſuis di-
gnitatibꝰ/adminiſtratiōibꝰ/officijs/⁊ beneficijs. Necnō inha-
bilitatis ad quecūqꝫ beneficia officia eccleſiaſtica habēda/ aut
obtinēda/ac ſub alijs ſentētijs/cenſuris ⁊ penis latiꝰ in ꝓuile-
gijs ap̄licis nouis ⁊ veteribꝰ/ac in ſtatutis ⁊ diffinitionibꝰ or-
dinis cōtentis ⁊ declaratis/ap̄lica ⁊ ordinis auctoritatibꝰ p̄fa-
tis palā ⁊ publice. Necnō ⁊ ſi opus ſit ꝑ affixione͂ ad valuas ec
cleſiarū/ſeu alias ꝓut melius ſibi viſum fuerit expediēs realit̄
⁊ cū effectu ſibi ſoluant/moneat ⁊ requirat. Et caſu quo p̄dicti
ſic moniti aut aliqui eorū mandatis ⁊ monitionibꝰ ſibi modo
p̄miſſo factis/infra terminū monitiōis (qđ abſit) parere/obedi
re/ſeu obtēperare recuſauerint/vel cōtempſerint/aut neglexe-
rint/appellationis obſtaculo iuxta ap̄licū decretū nō obſtañ/ et
in nullo executione͂ p̄ſentiū impediēte/eoſdē ⁊ quelibet eorum
ad docendū ⁊ legitimā fidē faciēdū ſe eiſdē litteris monitorijs
iuxta ⁊ ſcōm earū formā ⁊ tenore͂ realiter ⁊ cū effectu paruiſſe/
obediuiſſe/⁊ obtēperaſſe/primo/ſecūdo/tertio/ac ꝓ prima/ſe-
cūda/⁊ tertia dilationibꝰ/⁊ deinde quarto ex abūdanti ad om
ne͂ ipſorū duriciā ſeu maliciā cōuincendā/ ⁊ vltimo ad vidēdū
ſe excōis/ſuſpeñ/⁊ interdicti/aliaſqꝫ ſentētias/ cenſuras/ ⁊ pe-
nas in p̄fatis litteris ap̄licis/ſtatutiſqꝫ ⁊ diffinitionibꝰ ordinis
cōtentas/ob ⁊ ꝓpter nō paritione͂ litterarū monitoriarū hm̄oi
incidiſſe ⁊ incurriſſe declarari. Sententiāqꝫ declaratoriā deſuꝑ
inſcriptis ferri ⁊ ꝓmulgari/vel dicendū ⁊ cauſam ſi quā habe-
ant allegandū/incidiſſe ⁊ incurriſſe declarari. Sententiāqꝫ de-
claratoriā cōtra tales inobediētes ⁊ rebelles in ſcriptis ferri et
ꝓmulgari ipſe abbas monaſterij de. N. citari faciat. Et eoſdē

inobedientes et rebelles sententias et censuras ecclesiasticas in eisdē litteris monitorijs cōtentas/ob et pter nō paritionē earundē incidisse et incurrisse sentētialiter declaret/ac sententiam declaratoriā contra eosdē inobedientes et rebelles in scriptis ferat/et pmulget. Et deinde si opus fuerit et aliqui hmōi sentētias sustinendo nō paruerint put iuris fuerit iuxta dictarū litterarū aplicarū tenorē aduersus eos pcedat. Ceterū p cōscientiarū securitate psens generale capitulū eidē abbati monasterij de. N. auctoritatē et facultatē omnib⁹ et singulis pfatis qui forte pter nō paritionē/seu in pmissis quascūqꝫ sentētias censuras/et penas/seu aliquas earū incurrerint/quotiens resipiscētes et ordini obediētes se exhibuerint sommas pncipales cū restis predictis et expēsi rationabilib⁹ psoluerint mun⁹ absolutionis cōferendi/et cum eis sup irregularitatib⁹ inde contractis dispēsandi cōcedit et idulget sub dictis penis et cēsuris inhibēndo ne quicūqꝫ ptextu quarūcūqꝫ pecunie sommarꝫ sibi aut alteri seu cuicūqꝫ monasterio p ordinē vt ptendit debitarū seu alias quicqꝫ de sommis pdictis cōtributionū et restarū retinere seu p se vel aliū sibi applicare/aut quōlibet alias qꝫ vt pmissum est directe vel indirecte quacūqꝫ via impedire psumat. Deniqꝫ ad vitandū errorē qui sepe in recepta cōtributionū hmōi circa monetarū estimationē seu valorē in diuersis regionib⁹ cōtingere solet. Presens generale caplm p pace filiorū ordinis edicto firmissimo declarat/vt p libras in Francia Gallia Cisalpina intelligant libre turonēs/in Italia/puicijs trāsalpinis/et Ungaria ducati/in tota Germania regnisqꝫ et dominijs adiacentibus floreni Renēs/in Anglia/Scotia/et Hybernia/Saluqia in Hyspania/Portugallia. etc. floreni Arragonēs Presenti cōmissione quo ad supius noiatum cōmissariū p imediatū sequēs triennium dūtaxat in suo vigore duraturꝫ. Datū in diffinitorio nostro Cistercien sub appen sigilli nostri Anno mense et die pdictl. Sequūtur nomina et quotte dictorū monasteriorꝫ.

Non solū autē premissa/sūmi pontificis iussibus obtēperans capituli generalis zelus et deuotio diffiniuit et ordinauit/

169

sed ⁊ iuxta earundē litterarū apostolicarū preinsertarū manda
tum p vniuersam mundi latitudinē pbos ⁊ religiosos deputa
uit visitatores ⁊ reformatores ex abbatib⁹ ordinis districta se-
ueritate eis pcipiendo vt tam apostolica ꝗ̄ ordinis auctorita-
te vtriusqꝫ sexus monasteria ⁊ loca ordinis indissimulāter visi-
tent simul ⁊ diligenter reforment/vitia expellēdo ⁊ extirpādo/
virtutes scd̄m salutaria ordinis instituta restaurādo ⁊ nutrien
do/sacras patrū cerimonias in seruitio diuino claustraliqꝫ ob-
seruantia/⁊ omni alia cōuersatione reparando/necnon cuncta
ad sacre religionis puritatē in capite ⁊ membris resuscitando/
scholares idoneos cū debitis prouisionib⁹ ad collegia vniuer-
sitatū iuxta dn̄i Benedicti pape. xij. reformationē transmitti
faciendo. Et vt abbates capitulū generale frequentat precipi-
endo/vt vel sic cū diuino auxilio sancta hec religio ad pristinū
sanctimonie decus tandē reducatur.

Eiusdē. Gratia specialis ad dn̄m Cister-
cij ⁊ quattuor primas eius filias/ꝙ p or
dinis decore possint ppetuis tēporibus
in locis ordinis pallas altaris/queqꝫ or
namenta ecclesiastica/corporalia/vascu-
la ad reponendū sanctā eucaristiā/ac ima
gines bn̄dicere/calices cōsecrare etiā vn-
decūqꝫ illa ad eos deferant/mitra/ānulo
et alijs insignijs pontificalib⁹ vti/benedi
ctionē sollēnē ad missas/vesperas/⁊ ma-
tutinas in locis ordinis/⁊ parrochialib⁹
eis subiectis/seruatis gradib⁹ superiori
tatis inter eos/dare minores ordines p-

fo. 168.

sonis ordinis conferre. Altaria de nouo cō structa/translata/restaurata/aut mutata in locis ordinis consecrare/Recepto prius chrismate sacro ab aliquo antistite catholico/ et sic vt videtur possunt aquā benedictā ad hoc requisitā (que gregoriana dicitur) benedicere. Item abbas Cistercij quibuscunque monachis sui ordinis/ alij vero quattuor suorum monasteriorū religiosis idoneis/subdiaconatus et diaconatus ordines cōferre. Ipsique antequam illucescat dies (circa tamen diurnā lucē) missā sine culpa celebrare ac per aliū celebrari facere pn̄t/id tamen parce fiat. Item pro conseruatione exemptionis et libertatis ordinis ab episcopis ordinariis qui pretextu benedictionis nouorū abbatū et abbatissarū iurisdictionē vsurpare nōnunquam pretendunt/ abbas Cistercij abbatibus et abbatissis ordinis huiusmodi tanquam omnium eorum pater munus benedictionis conferre potest. Item vidimus fides adhibeatur sicut originali. etc.

y 2

170

Innocentius Eps seru⁹ seruorum dei. Dilecto filio Johanni abbati monasterij Cistercij Cabilonen̄ dioc. Salutē ꝛ aplicam benedictionē. Exposcit tue deuotiōis sinceritas/ ꝛ religionis ꝓmeretur honestas vt tam te quē speciali dilectione ꝓseqmur/ q̄ꝫ tuū ꝛ alia quattuor p̄ncipalia tui Cistercien̄ ordinis monasteria post ꝛ ꝑ dictū monasteriū tuū imediate fundata/ primas quattuor illius filias nūcupata/ cōdignis honorib⁹ attollamus/ ac specialibus fauoribus ꝛ gratijs ꝓsequamur. Cū itaqꝫ sicut exhibita nobis nuper ꝓ parte tua petitio continebat ex priuilegijs et indultis aplicis tibi ꝛ aliorū quattuor monasterioꝝ predictoꝝ abbatib⁹ ꝓ tempore existētibus vt oēs ordines minores ꝑsonis ordinis eiusdē intra monasteria p̄dicta cōferre/ ac pallas altaris/ ꝛ alia ornamēta ecclesiastica benedicere/ ac mitra ꝛ ānulo ꝛ alijs pontificalib⁹ insignijs vti/ necnō in ipsis ꝛ alijs monasterijs ꝛ prioratib⁹ illis subiectis/ ac parrochialib⁹ ꝛ alijs ecclesijs ad eos cōmuniter vel diuisim ꝑtinentibus q̄uis eis pleno iure nō subessent/ benedictionē solennē post missarū vesperaꝝ ꝛ matutinarū sollēnia/ dūmodo in benedictione hmōi aliquis antistes/ vel aplice sedis legatus p̄sens nō foret/ elargiri ac ecclesias ꝛ monasteria dicti ordinis quotiens foret oportunū/ dūmodo ex homicidio illa polluta nō forent recōciliare/ aqua prius ꝑ aliquē catholicū antistitē vt moris est benedicta obtenta valerent/ diuersis vicib⁹ ac partibus quādoqꝫ sigillatim/ q̄nqꝫ simul ꝓut ipsa priuilegia edocent cōcessum fuerit/ ꝛ ab aliquibus hesitetur an tu ꝛ dicti abbates pallas ꝛ alia ornamēta huiusmodi extra ipsius ordinis monasteria/ ꝛ etiā illa que ad monasteria ꝛ loca dicti ordinis nō spectarent/ ꝛ an possint in quibuslibet alijs monasterijs ꝛ locis dicti ordinis vtriusqꝫ sex⁹ benedicere/ licet abbates p̄cessores a tanto tēpore citra cuius contrarij hoim memoria non existit p̄missa omnia seu maiorē partem facere cōsueuerint/ Nos qui ordinē ipm p̄ ceteris in visceribus gerimus caritat/ ꝛ illū intendim⁹ nō minoribus gratijs

⁊ priuilegijs quā p̄decessores nr̄i fecerint decorare/tuis in hac parte supplicationibꝰ inclinati/tibi ⁊ successoribꝰ tuis/ac dictis abbatibꝰ aliorū quattuor monasteriorū p̄dictorū nunc ⁊ ꝓ tē-pore existentibus/vt de cetero ꝑpetuis futuris tēporibus predicta ⁊ quecunqꝫ alia vestimēta/ac ornamenta ecclesiastica/corporalibus/vasculisqꝫ ad reponēdū sacrā eucharistiā/ ac imaginibꝰ q̇buslibet cōprehensis/in locis ⁊ domibꝰ dicti ordinis bn̄dicere/⁊ calices cōsecrare/tā de dicto ordine q̄ꝫ si ad vos aliūde nōnūq̄ꝫ deferant̄/ac altaria d̄ nouo ꝯstructa/seu trāslata/restaurata/aut mutata ī q̇buslibet locis dicti ordinis chrismate sacro priꝰ ab aliq̇ catholico antistite recepto ꝯsecrare/⁊ etiā bn̄dictionē sollennē post missarū/vesperarū/⁊ matutinarū sollennia in quibuslibet monasterijs/domibꝰ atqꝫ locis dicti ordinis vtriusqꝫ sexus seruatis gradibus superioritatis inter vos elargiri/ac ne monachi dicti ordinis ꝓ suscipiēdis subdiaconatꝰ ⁊ diaconatus ordinibus extra claustrū hincinde discurrere cogant̄/tibi ⁊ successoribꝰ tuis vt quibuscūqꝫ dicti ordinis monachis/alijs vero quattuor abbatibus p̄fatis/ac eorum successoribus vt suoꝝ monasterioꝝ p̄dictorū religiosis quos ad id idoneos repereritis/subdiaconatꝰ ⁊ diaconatꝰ ordines hmōi alias rite cōferre/Ac cū negociorū qualitas ꝓ tēpore ingruentiū id exegerit anq̄ꝫ illucescat dies/circa tamē diurnā lucē/ ita q̄d id nec vobis nec sacerdoti taliter in p̄sentia vestra celebranti ad culpam valeat imputari/missam in vestra ⁊ cuiuslibet vestrum/ac familiariū vestrorū vobiscū p̄sentia ꝑ vosmetipsos missam celebrare ⁊ ꝑ aliū sacerdotē idoneum facere celebrari. Et q̄r interdū ꝓpter munus benedictionis quod ꝑ ep̄os/abbatibꝰ/ ⁊ abbatissis dicti ordinis impendit̄ cōtentiones ac priuilegiorū ordinis vestri lesiones oriunt̄ sub eo pretextu q̄d ep̄i p̄fati ex impensione muneris hmōi p̄tendunt aliquā postmodū in eos et eorū monasteria/iurisdictionē/⁊ superioritatē cōtra dicti ordinis vestri priuilegia habere/tibi ⁊ successoribꝰ tuis p̄dictis dūtaxat/vt munus benedictionis hmōi quibuscūqꝫ dicti ordinis abbatibus ⁊ abbatissis impendere/ac abbatibus ⁊ abbatissis predictis vt dictum munus a te ⁊ successoribus tuis p̄fatis re-

cipere libere ac licite possitis et possint auctoritate apostolica et ex certa scientia tenore presentiũ de specialis dono gratie idulgemus. Non obstantibus cõstitutiõibus et ordinationib⁹ apostolicis/necnõ omnibus illis que in litteris priuilegiorum et indultorũ huiusmodi concessum est nõ obstare/ceterisq̃ contrarijs quibuscũq̃. Prouiso qđ huiusmodi cõcessione ante diem celebrandi seu celebrari faciendi parce vtamini/ quia cũ in altaris officio imoletur dñs noster dei filius Jesus christus qui candor est lucis eterne/cõgruit hoc nõ noctis tenebris fieri sed in luce. Uerum quia difficile foret p̃sentes litteras ad singula queq̃ loca in quibus expediens fuerit deferre volumus et prefata auctoritate decernimus qđ illarũ transumptis manu publici notarij inde rogati subscriptis/et sigillo tuo aut alicui⁹ curie ecclesiastice/seu p̃sone in ecclesiastica dignitate cõstitute munitis/ea prorsus fides indubia adhibeat que presentib⁹ adhiberetur si essent exhibite vel ostense. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginã nostre cõcessionis/volũtatis/et constitutionis infringere/vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit/indignationẽ omnipotẽtis dei/ac beatorũ Petri et Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurum. Datũ Rome apud sanctũ Petrũ. Anno incarnationis dominice Millesimo quadringẽtesimo octuagesimonono. v. Idus Aprilis. Pontificatus nostri Anno quinto.

Eiusdem motu pp̃rio. etc. Qđ monasteria ordinis dominis cardinalibus cõmendata plenarie tenentur ad solutionẽ contributionũ et caritatiuorũ subsidiorum sicut alia monasteria ꝓprios abbates habentia. Qđ supiores ordinis possunt ꝑ cẽsuras compellere ꝓcuratores /vicarios/ et factores eorundẽ dominoꝝ cardinaliũ

in dictis monasteriis nomine ipsoꝝ. d. cardinaliū ad solutionē huiusmodi cōtributionū ⁊ subsidioꝝ caritatiuorum iuxta tenorē litterarum domini Sixti p̄decessoris sui super hoc expeditarum. De transumpto. ⁊c̄.

INnocentius Ep̄us seruus seruorum dei. Ad ꝑpetuam rei memoriā. Dum ad fructus vberes quos sacer ordo Cistercieñ in agro militantis ecclesie diuina ordinatione plantatꝰ ꝓducere nō cessat nostre cōsideratōis intuitū dirigimꝰ/ ⁊ intra nostri pectoris archana reuoluimꝰ qd̕ ꝑ illius fructuosos palmites sacrosancta ecclesia nō mediocriter decoratur/ ⁊ catholica fides cōtinue exaltat/ dignū imo debitum reputamus vt ordo ipse illiusq̧ persone studiis virtutum ⁊ sacris litteris insistentes ꝑ nostre prouisionis auxilium in suis oportunitatibus cōpetens suscipiant releuamen. Sane accepimus qd̕ licet per statuta ipsius ordinis/ etiā per sedem apostolicā confirmata fuerit olim prouide ⁊ laudabiliter ordinatū/ quod tā pro expensis capituli generalis ipsius ordinis quod in monasterio Cistercieñ Cabiloneñ diocesis annis singulis celebrari consueuit/ quam sustentatione personarum dicti ordinis ac quā plurimoꝝ monachorum dicti ordinis qui ad diuersas vniuersitates studioꝝ generaliū ꝑ eorum superiores frequenter mittūtur/ necnō stipendiis rectoꝝ ⁊ magistroꝝ/ ac variis aliis oneribꝰ dicti ordis supportādis singula ipsiꝰ ordinis monasteria certā taxā moderatā cōtributionē appellatā soluerēt/ ⁊ tēporibus quibꝰ taxa hmōi imposita fuit ordo ipse inter ceteros approbatos ordines tam in diuinoꝝ celebratione q̧̄ regulari obseruātia/ ⁊ viris sacrarū litterarū sciētia

172

p̄dictis floruerit/tñ postq̄ nõnulla ipsius ordinis monasteria
in cõmendã cõcessa fuerunt/quia illorũ cõmendatarij p̄tenden
tes se diuersis exquisitis vijs patribus religionis nõ fore sub-
iectos/ꝛ ab huiusmodi cõtributionibꝰ ac caritatiuis subsidijs
exemptos esse/ꝛ ꝑ statuta ordinis ad id cõpelli non posse/ cõtri
butiones ꝛ subsidia hmõi illarũq̄ arreragia soluere recusarũt.
Unde ordo ipse multis debitorũ oneribus grauatꝰ existit/mul
taq̄ exinde dãna ꝛ dispendia sustinuit ꝛ sustinet de presenti/ in
eiꝰ graue preiudiciũ pariter ꝛ iacturã. Et q̄uis felicis recorda-
tionis Sixtus papa. iiij. p̄decessor noster huic morbo congruã
medelã adhibere cupiens omnes ꝛ singulas ꝑsonas cuiuscũq̄
dignitatis/statꝰ/gradus/vel cõditionis forent sub certis tunc
expressis penis ꝑ suas litteras monuerit ꝛ mandauerit eisdem
vt cõtributiones ꝛ subsidia p̄dicta tã de preterito q̄ de futuro
tẽporibus ꝑsoluerent/nihilominus monitio ꝛ mandatũ hmõi
paruũ hactenus eidem ordini fructum attulerunt/ precipue qꝛ
nonnulli ex venerabilibus fratribus nostris sancte Romañ ec
clesie cardinalibus aliqua ipsius ordinis monasteria in cõmen
dam obtinent/ꝛ de illis in litteris Sixti predecessoris huiusmo
di nõ fuit facta mẽtio specialis. Nos igitur ipsius ordinis quẽ
in visceribus caritatis specialiter gerimus necessitatibus quã-
tum nobis ex alto cõceditur ꝓuidere cupientes/motu proprio
nõ ad alicuius nobis super hoc oblate petitionis instantiã sed
de nostra mera voluntate/auctoritate aplic̄a tenore presentiũ
decernimus ꝛ declaramus omnia ꝛ singula monasteria ꝛ alia
loca dicti ordinis que predicti ꝛ qui ꝓ tempore fuerunt eiusdẽ
Romañ ecclesie cardinales in cõmendam huiusmodi obtinẽt
ꝛ in posterũ obtinebunt/ad solutionẽ contributionũ ꝛ etiã ca-
ritatiuorũ subsidiorum huiusmodi queadmodũ monasteria ꝓ-
prios abbates habẽtia fore efficaciter obligata/ ac superiores
dicti ordinis ad quos id pertinet/ꝛ in futurũ pertinebit procu-
ratores/ vicarios/ꝛ factores eorũdẽ cardinaliũ in dictis mona
sterijs ꝓ tempore deputatos ad solutionẽ contributionũ hu-
iusmodi nomine eorundẽ cardinaliũ prefato ordini faciendam
iuxta tenorẽ litterarum Sixti predecessoris huiusmodi compel

lere posse ꝛ debere. Non obstantibus cõstitutionibꝰ ꝛ ordinationibus apostolicis/ ac quibusuis priuilegijs/ indultis/ ꝛ litteris apostolicis generalibus vel specialibus sub quibusuis formis ꝛ expressionibꝰ verborũ/ ac cum quibusuis clausulis etiã derogatoriarũ derogatorijs a nobis vel sede predicta ꝓ tempore emanatis/ ceterisqꝫ cõtrarijs quibuscunqꝫ. Et quia difficile foret presentes litteras ad singula loca in quibus illas opus fuerit deferri/ volumus ꝛ dicta auctoritate decernimus qꝺ trãsumptis earundẽ presentiũ manu alicuius notarij publici subscriptis/ ꝛ sigillo alicuius episcopi/ vel alterius ꝑlati ecclesiastici/ seu alterius persone in dignitate ecclesiastica cõstitute munitis plena fides vbiqꝫ adhibeatur/ ꝛ illis tam in iudicio qꝫ extra illud vbicũqꝫ exhibita fuerint vel ostensa firmiter stetur in omnibus ꝛ per omnia sicut eisdem ꝑsentibus staretur si forent originaliter exhibite vel ostense. Nulli ergo omnino hominũ liceat hanc paginã nostre constitutionis/ declarationis/ voluntatis ꝛ decreti infringere/ vel ei ausu temerario cõtraire. Si quis autẽ hoc attemptare presumpserit/ indignationẽ omnipotentis dei/ ac beatorũ Petri ꝛ Pauli apostolorũ eius se nouerit incursurum. Datũ Rome apud sanctũ Petrum. Anno incarnationis dominice Millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo. vj. kl. Januarij. Pontificatus nostri Anno quarto.

Iste bonus pontifex Innocentius papa. viij. in vno codice sub plumbo ꝛ filis de serico cuius exordiũ incipit/ Regimini vniuersalis ecclesie/ confirmat de verbo ad verbũ priuilegia que sequuntur/ videlicet domini Sixti pape. iiij. quod incipit/ Regimini vniuersalis ecclesie/ vbi cõtinetur priuilegiũ domini Johannis pape. xxiij. quod incipit/ Ad salutare/ ꝛ iam fuit confirmatũ per Nicolaum. v. ꝛ Pium. ij. sup monasterijs non cõmendandis. Et ibi etiam ꝯfirmatur priuilegiũ domini Calisti pape. iij. quod incipit/ Ad vberes fructus/ valde expressum de eadem materia. Itẽ priuilegiũ eiusdẽ Sixti/ incipiens Romanus pontifex sup eo ꝙ post cessum vel decessum cõmendatariorũ monasteria redeunt integraliter ad dispositionem ordi

nis/ac si nõ fuissent cõmendata. Et ꝙ pꝰ decessũ illorũ qbꝰ pẽ-
siones fuerant assignate suꝑ monasterijs oĩno extingunt. Itẽ
in eodẽ codice ꝯfirmatur priuilegiũ declarationis p̃fati Sixti/
qd incipit/Decens reputamus/de quo suo loco satꝫ dictũ est.

Item confirmat ⁊ innouat priuilegiũ amplissimũ dñi Sixti
pape. iiij. qd incipit/Cura nostra in varijs rebus ꝑ bullam ex-
pressam/que incipit/Ex apostolice sedis ꝓuisiõe. Et in fine ad
dit istam clausulã/cõmendatarios/necnõ monasteria ⁊ loca di
cti ordinis in cõmendã obtinentes/⁊ alias ꝑsonas in eisdẽ lit-
teris exp̃ssas ad cõplementũ obseruationẽ ⁊ exhibitionẽ carita
tiuorũ subsidiorum ⁊ cõtributionũ/⁊ omniũ ⁊ singulorũ alioꝝ
in eisdẽ litteris cõtentorũ sub sentẽtijs/censuris/⁊ penis in eis
dem litteris contentis alias iuxta aliarũ litterarũ tenorẽ atqꝫ
formã teneri/⁊ obligatos fore decernimus ⁊ declaramꝰ. Uide
optime textũ Sixti/quia difficile est cũcta sufficienter in sũma
rio explicare.

Itẽ ꝑ bullã exp̃ssam/que incipit/Romanꝰ pontifex cassat ⁊
reuocat q̃sdẽ cõcessiones dudũ ab ip̃o ⁊ a dño Sixto extortas
per religiosos de Caraualle Mediolanẽ/⁊ de Septimo ꝓpe
Florentiã/q̃ nouaꝝ rerũ molitores effici volẽtes exq̃sitis fauo
ribꝰ diligẽtijs ⁊ muneribꝰ obtinuerãt ptãtẽ faciẽdi quasdã cõ-
gregationes/celebrãdi sibi capl'a gnãlia/cõdendi diffinitiões
⁊ statuta/⁊ ꝙ ꝑ nullũ aliũ de ordine nisi ꝑ dñm Cistercij visita-
ri possent/⁊ multa alia/⁊ in effectu q̃rebãt oĩno ab ordinis vni
tate ⁊ iurisdictione eximi/⁊ de ordine nihil p̃ter solũ nomẽ re-
tinere. Aduersus quorũ nouitates incredibili labore/⁊ expen-
sa plurima ꝓcessũ est vt hec oĩa cassarent. Cuiꝰ bulla ꝓpter ni
miã ꝓlixitatẽ hic nõ inserit/sed in Cistercio cũ ceteris seruat.

Eiusdẽ. Reuocatio seu limitatio ptãtis visitãdi ⁊ reformãdi ordines Cluniacẽ Cistercieñ premonstrateñ ⁊ reliquos in

regno anglie dudum domino archiepõ Cantuarieñ concesse/sibi p litteras p̄sentes mandañ vt ad visitationes/reformationes/ꝛ correctiones huiusmodi in omnibus ꝛ p omnia/ exceptis dumtaxat monasteriis ꝛ religiosis locis ac p̄sonis ordinis Cistercieñ / ꝓcedat.

Innocentius Epũs seruus seruorũ dei. Venerabili fratri archiepõ Cantuarieñ. Salutem et aplicam benedictionẽ. Ut ea que ꝓ monasteriorũ ꝛ aliorũ religiosorũ locoꝝ quorũlibet reformatioñ ꝛ directioñ p nos ꝓuide concessa fuerũt debitũ/quibusuis sublatis impedimẽtis sortiãtur effectũ/libenter cũ a nobis petit᷑ interponimus sollicitudinis nostre partes. Dudũ siquidẽ ad audientiã nostrã nõnulloꝝ fidedignoꝝ relatiõe deducto qđ licet retroactꝭ tẽporib⁹ diuersa monasteria ꝛ alia religiosa loca Cluniaceñ Cistercieñ ꝛ premõstrateñ ac aliorũ ordinũ diuersorũ in regno Anglie p clare memorie dicti regni Reges qui ꝓ tẽpore fuerant aliosqꝫ nobiles ꝛ incolas regni p̄dicti ex eorum pia ad dictos ordines deuotione de ꝓpriis eorũ bonis vt in illis vera vigeret religio ꝛ nomẽ altissimi ad cuius gloriã ꝛ honorẽ instituta fuerãt debite laudaret᷑ fundata ꝛ dotata fuissent/ ac p⁹ hmõi fundationes in aliquibus eorũ a monachis ceterisqꝫ religiosis in illis degentibus obseruãtia fuisset aliqꝫdiu obseruata/tamen a nõnullis temporibus citra/a dilectis filiis abbatibus ꝛ monachis ceterisqꝫ religiosis monasteriorum ꝛ locorum ordinum predictorum in tuis ciuitate et diocesi/ac prouincia Cantuarieñ cõsistentium paulatim viuendi modũ ꝛ normam relaxantibus/ꝛ suaui cõtemplationis iugo seposito in eis re-

174

gularis obseruantia tepuerat/ꝛ nõ modo pristina viuendi norma relicta fuerit/sed etiã in quibusdã ex eis illoꝝ persone se in reprobũ sensum dantes dei timore postposito vitam lasciuam duxerant ꝛ nimiũ dissolutã/in animarũ suarũ perniciem/ diuine maiestatis offensam/religionis opprobriũ/malũq exemplũ ꝛ scandalum plurimoꝝ. Nos ad humilẽ carissimi in christo filij nostri Heinrici. vij. dicti regni regis illustris supplicatioñ instantiã fraternitati tue alijs nostris dedimus litteris in mãdatis vt omnes ꝛ singulos superiores monasterioꝝ ꝛ locoꝝ predictoꝝ in tuis ciuitate ꝛ diocesi ac ꝓuincia p̃dictis cõsistentiũ videlicet generales aut p̃sidentes/vel patres abbates vbicunq consisteñ vt infra certum competeñ terminũ ꝑ te eis prefigẽdum monasteria ꝛ loca predicta visitare seu ꝑ alios dictoꝝ ordinum religiosos ad id idoneos ꝛ deũ timentes visitari facere ꝛ tam in capitibus q̃ in mẽbris ac spiritualibꝰ ꝛ temporalibꝰ reformare ꝛ ad veram normã ac regulã predictoꝝ ordinũ iuxta illoꝝ laudabilia ordinationes ꝛ instituta omni dilatione ꝛ exceptione cessantibus reducere/ vbi vero supiores nõ forent abbates/priores/ꝛ alios prelatos monasterioꝝ ꝛ locoꝝ p̃dictorũ vt infra dictũ terminũ circa huiusmodi reformatioñ cũ effectu intendere seq ipsos reformare ꝛ alia p̃missa facere oĩno deberent atq curarent auctoritate nostra moneres/eisq mandares/qđ si facere contẽnerent tu ad omnia ꝛ singula monasteria ꝛ religiosa loca in ciuitate ꝛ dioc. ac ꝓuincia tua prefatis consistentia ꝑsonaliter accederes/ꝛ solum deũ p̃ oculis habens illa ꝛ coꝝ singula tam in capitibꝰ q̃ membris ac spiritualibꝰ ꝛ tẽporalibus totiens quotiens tibi oportunũ visum foret visitares aut alijs occupatus per alios idoneos quos ad id duceres eligendos visitari faceres/ac omnia ꝛ singula que in illis tam in capitibus q̃ membris ac spiritualibꝰ ꝛ tẽporalibus eisdem reformationis ꝛ correctionis ministerio reperirentur indigere prout tibi ꝛ a te deputandis scđm deum ac canonicas sanctiones ꝛ regularium dictorum ordinum instituta expedire videretur reformare/corrigere/et emendare/ ac nonnulla alia tunc expressa facere curares prout in eisdẽ litteris plenius cõtinetur.

f. 173.

Cũ autẽ sicut exhibita nobis nuper ꝓ parte tua petitio cõtine
bat/licet dicti superiores generales ⁊ presidẽtes ꝑ te ad p̃missa
infra cõpetentem terminũ ꝑagenda vigore litteraꝝ p̃dictarum
moniti ⁊ debite requisiti fuerint tñ ipsi monitiones ⁊ requisiti-
ones hmõi paruipẽdentes se ac monasteria ⁊ religiosa loca p̃-
dicta reformare corrigere/⁊ ad regularẽ obseruãtiã hmõi redu-
cere nõ curauerint/⁊ ꝓpterea necesse tibi fuerit vt nõ sine gra-
uibus laboribus ⁊ expeñ aliquãdo ꝑ teipsum ꝑsonaliter ad di-
uersa monasteria ⁊ religiosa loca hmõi ꝓ p̃missis accesseris et
alias ꝑsonas idoneas ⁊ sufficieñ miserl ac q̃plurima visitauerl
correxeris/⁊ ad obseruantiã regularẽ reduxeris ⁊ iam ꝑsone in
illis degeñ honeste ⁊ laudabilit̃ ac i pace ⁊ quiete sub hmõi ob-
seruantia viuere ceperint ⁊ viuant de p̃senti ⁊ cũ successiue ad
reformationẽ ⁊ correctionẽ criminũ ⁊ excessuũ iusticia suaden-
te monachorũ quorundã monasteriorũ ⁊ p̃sertim sancti Alba-
ni ⁊ ꝑ priorẽ soliti gubernari sancti Andree iuxta Northinplen
Lincolineñ diocl sancti Benedicti ⁊ Cluniaceñ ordinũ ꝓcede-
re intendeñ/dilecti filij abbas ⁊ cõuentus sancti Albani tam ꝓ
se q̃ cellis sibi vt p̃tendit̃ subiectis sub eo p̃textu ꝙ asserunt cer
ta priuilegia ⁊ indulta monasterio ⁊ cellis p̃dictis ac illorũ mo-
nachis quibus caueri dicit̃ expresse qđ ꝑ aliũ q̃ sedis ap̃lice le-
gatũ de latere visitari seu corrigi nõ possint dudũ ꝑ sedẽ ap̃li-
cam cõcessa/⁊ ꝑ nos post facultatẽ tibi cõcessam hmõi in gene-
re vel specie vt dicitur cõfirmata/⁊ forsan de nouo cõcessa/ nec
nõ Thomas sulburij/prior sancti andree monasteriorũ predic
torũ qui illius bona quasi cõsumpsit ꝑ te visitari recusauerint/
⁊ a dicta visitatione ⁊ reformatione ad sedẽ predictã appellaue
rint/Nosq₃ appellationũ predictarũ ⁊ causas dilectis filijs ma-
gistris Hieronymo de Portarijs ⁊ Francisco Breuio capella-
nis nostris ⁊ causarũ Palacij ap̃lici auditoribꝰ audiendũ com
miserimus ⁊ fine debito terminandũ/ac cõuentus dicti mona-
sterij sancti Andree visitatioñ/reformatioñ/⁊ correctioñ huius
modi desiderent ⁊ verisimiliter dubitari possit ne hmõi exẽplo
q̃plura alia monasteria ⁊ loca exempla predictorũ ⁊ aliorũ or-
dinũ quorũcunq₃ sub p̃textu etiã similiũ cõfirmationũ ⁊ aliorũ

175

forſan eis cõceſſorũ vel cõcedendorũ priuilegiorũ viſitari/ cor-
rigi/ ⁊ reformari recuſent in nõ modicũ dictorũ monaſteriorũ ⁊
locorũ ꝑiudiciũ ac ruinã ⁊ deſolationẽ ꝓ parte tua nobis fuit
hũiliter ſupplicatũ vt in ꝑmiſſis oportune ꝓuidere de benigni-
tate aplica dignaremur. Nos igit̃ qui ſtatũ monaſteriorũ ⁊ re-
ligioſorũ locoꝝ oim in melius dirigi ⁊ reformari noſtris potiſſi
me tẽporibꝰ ſupremis deſideramus affectibus/ ſtatũ ⁊ merita
cauſaꝝ hmõi p̃ſentibus ꝓ expſſis habẽtes illaſqꝫ ad nos harũ
ſerie aduocañ ⁊ lites p̃dictas penitus extingueñ hmõi ſupplica-
tionibꝰ inclinati/ necnõ cõſideratioñ p̃fati regis etiã nobis ſuꝑ
hoc hũiliter ſupplicantis fraternitatati tue ꝑ aplica ſcripta mã-
damus vt ad viſitationes/ reformationes/ ⁊ correctiões hmõi
monaſterijs ⁊ religioſis locis ac pſonis/ dicti Ciſtercieñ ordinis
dũtaxat exceptis / alias in omnibus ⁊ ꝑ omnia iuxta litterarum
p̃dictarũ continentiã ⁊ tenorem quibuſuis appellationibꝰ hac-
tenus interpoſitis ſeu forſan interponẽdis nõ obſtañ libere ꝓ
cedas ac ea que deſuper decreueris ⁊ ordinaueris firmiter faci-
as obſeruari/ inuocato etiam ad hoc ſi opus fuerit auxilio bra-
chij ſecularis. Non obſtañ ꝑmiſſis ac apoſtolicis necnon bone
memorie Ottonis ⁊ ottoboni olim in dicto regno eiuſdem ſe-
dis legatorũ in ꝓuincialibus quoqꝫ ⁊ ſinodalibꝰ concilijs edi-
tis generalibus vel ſpecialibꝰ conſtitutioñ ⁊ ordinationibꝰ / ac
priuilegijs ⁊ indultis predictis hactenus etiam ſub quibuſuis
verborũ formis ⁊ clauſulis etiã derogatorijs/ fortioribꝰ/ effica-
cioribus/ ⁊ inſolitis vt p̃fertur cõceſſis ⁊ concedendũ impoſte-
rum quibus omnibꝰ etiam ſi de illis eorũqꝫ totis tenoribus ꝓ
illorum ſufficienti derogatione ſpecialis ſpecifica expſſa ⁊ indi
uidua nõ autem ꝑ generales clauſulas id importañ mẽtio ſeu
queuis alia expreſſio habenda foret tenores huiuſmodi p̃ſen-
tibus ꝓ ſufficienter expreſſis habẽtes hac vice dumtaxat ſpe-
cialiter ⁊ expreſſe derogamus ſtatutis quoqꝫ ⁊ ꝯſuetudinibus
monaſteriorũ ⁊ ordinum predictorũ iuramento confirmatione
apoſtolica vel quauis firmitate alia roboratis/ necnon omni-
bus illis que in litteris p̃dictis voluimus non obſtare ceteriſqꝫ
cõtrarijs quibuſcũqꝫ. Datum Rome apud ſanctũ Petrũ An-

no incarnationis dominice Millesimo quadringentesimo no-
nagesimo. iij. kl. Augusti. Pontificatꝰ nostri Anno sexto.

Eiusdem domini Innocētij breue sub an
nulo piscatoris per quod ad instantiam
abbatis Cistercij quē ordinis generalem
nominat/ pro securitate conscientiarum
declarat sentētias censuras ꝛ penas posi
tas in bulla precedēti sup̱ reformatione
ordinis nō ligare nisi negligentes/ rebel-
les/ ꝛ reformationē impedientes aut re-
tardantes/ Et nihilominus p̄cipit capitu
lo generali ꝙ singulis annis deputēt vi-
sitatores ꝛ reformatores monasteriorū
viros doctos/ in statutis ꝛ cerimonijs or
dinis instructos/ qui per se officiū exerce-
re sciant/ vt ꝛ omnia vniformiter obseruē
tur sicut in Cistercio/ ꝛ de omnibus infor
ment sequens capitulū generale/ sic pru-
denter ꝓuidendo ꝙ neqꝫ ipsi visitatores
neqꝫ visitati propterea grauentur. Quo-
modo capitulum generale per vicinos
ꝛ remotos abbates frequentari debeat.
Vt abbates non ducant comitiuam per
quā ordo in expēsis grauetur/ sed solum

scđm formā ordinis/vbi benedictina esset videnda. Ut ordinis debita soluant. Ut credāt dicendis p abbatē Cistercij ex parte sua/multa bñficia pmitteñ. Ut collegia studentib⁹ multiplicent ꝛ scholares idonei vsq₃ ad gradū interteneant/ valde benigne hortādo vt hec omnia obseruentur. Et si pdicta nō adimpleāt ꝙ abbas Cistercij etiā aplica auctoritate hec omnia ordinare pcipere ꝛ mādare poterit ꝛ debeat. Uide textū multū pregnātē/ qr sufficiēter in sūmario explicari nō posset/ꝛ tamē plurimū ordini seruit.

Innocentius papa. viij.

Dilectis filijs Capli gnālis Cistercieñ ordis diffinitorib⁹.

Dilecti filij Salutē et aplicam benedictionē. Accepim⁹ litteras vestras p dilectū filiū Johannē abbatē monasterij Cistercij Cabiloneñ diocl/ordinis generalē/et intelleximus oia que nomine vestro exposuit/que nobis gratissima fuere/ipsumq₃ abbatē pter ei⁹ singulares virtutes/doctrinā/et pclara merita libēter vidimus. Et quia inter cetera nobis exposuit vos paratos esse litteris nostris sup visitatione et reformatione monasteriorū dicti ordinis annis singulis facienda emanatis obtēperare/deuotionē vestrā plurimū in dño cōmendamus. Uerū quia forsan cōtingere posset/ ꝙ aliqua ex monasterijs et locis dicti ordinis pter aliqua impedimēta/et aliquorū resistentiā visitare nō possetis/securitati cōscientiarū vestrarum cōsulere

fo. 175.

volentes declaramus sentētias/censuras/ ꝛ penas in dictis litteris cōtentas nō ligare nisi negligentes/rebelles/ ꝛ hmōi visitationē ꝛ reformationē impedienes/aut retardantes/districte vobis in virtute sancte obedientie ꝑcipiendo mandātes vt de cetero singulis annis ad deputationē uisitatoꝝ ꝛ reformatoꝝ hmōi/q̄ sint viri docti/ꝛ in statutis diffinitionib⁹ ꝛ cerimonijs dicti ordinis optime instructi ꝛ experti/ꝛ qui verbo ꝛ exemplo ꝑ seipsos hmōi visitationis officiū exercere sciant ꝛ valeant/ac in dictis monasterijs vera dicti ordinis instituta/ritus/ ꝛ mores ꝓut in dicto monasterio Cistercij obseruanꝛ/introducāt/intendere debeatis. Qui quidē visitatores de singulis ꝑ eos gestis generale capitulū qđ deinde de ꝓximo celebrabiꝛ informare teneanꝛ. Nec nō res ꝛ negocia dicti ordinis sic discrete ꝛ ꝓuide disponatis ꝙ in hmōi visitationib⁹ nec visitatores nec eoꝝ monasteria in hmōi officij administratione ꝛ executiōe expēsis ꝑuenꝛ/nec ipsi visitatores monasterijs ꝛ locis ꝑ eos visitatis ꝓ rationē ꝛ dicti ordinis instituta sint onerosi/etiam si de cōibus dicti ordinis ꝯtributionib⁹ id facere ꝛ disponere deberetis/ ad laudabiles alioꝝ ordinū in hmōi visitationib⁹ cōsuetudines si opus fuerit debitū habēdo respectū/Et si capitulū generale tunc ꝓxime celebrandū debitā ꝓuisionē desuꝑ nō apponeret/ꝑfatus Johannes ꝛ ꝓ tēpore existens dicti monasterij Cistercij abbas auctoritate apl̄ica sub penis de quib⁹ sibi videbiꝛ ꝓuideat/volentes etiā ꝙ suꝑ modo generale capitulū frequētandi iuxta dicti ordinis instituta taliter ꝓuideatis/ꝙ in decenti ꝛ cōpetenti numero abbatū tā ꝓpinquoꝝ q̄z distantiū monasterioꝝ celebreꝛ/Ita tñ ꝙ abbates nimiū distantes vltra modū nō grauenꝛ/ꝛ vicini qui cessantē impedimento legitimo accedere cōtempserint debite puniātur. Nec nō abbates ad dictū capitulū accedētes comitiuā vltra q̄z iuxta dicti ordinis instituta deceat/secū nō ducant/ꝛ dictū capitulū generale indebitis ꝛ superfluis expensis nō graueꝛ. Nec nō vniuersa dicti ordinis debita ꝑsoluantur/ꝛ absoluātur/ne dictus ordo in dies grauiora ꝓpterea subeat detrimēta. Suꝑ q̄bus oīb⁹ ꝛ singulis vobis tā ꝑ censuras ecclesiasticas q̄z alijs de quib⁹ vobis visum fuerit ex-

3

177

pedire remedijs ꝓuidendi/plenā liberā/ ꝛ omnimodā harū se-
rie cōcedimus facultatē. Et insup eidē abbati Cistercij nōnul-
la dictū ordinē tangētia vobis nomine nostro referenda cōmi
simus. Dabitis eñ sibi in his exponēdis plenā ꝛ indubiā fidē/
ac illa omnia exequi ꝛ adimplere curabitis. Nos aūt qui semp
etiā ab ineūte etate/ ꝛ dū in minorib⁹ cōstituti eramus ordinē
vestrū quadā singulari ꝛ peculiari deuotione fuimus ꝓsecuti/
put ꝓsequimur/ ꝛ ꝓpterea diuersa priuilegia ꝑ conseruatione
ꝛ reformatione illius eidē cōcessimus/ vos attente hortamur
in dño vt inchoatā reformationē omni studio ꝛ diligētia ꝓseq
ꝛ ad debitū finē perducere/ ꝛ in debita caritate/ reuerētia/ ꝛ obe
dientia viuere/ ꝛ ꝓfessores dicti ordinis studentes ad genera-
lia studiorū collegia mittere/ ꝛ vsqꝫ ad doctoratus seu magiste
rij gradum suscipiendū eis debite ꝓuidere velitis. Alioqn pre
fatus abbas Cistercij sub censuris ꝛ penis de quib⁹ etiā sibi vi
debitur cōtra rebelles ꝛ inobedientes ꝓuideat. Si vero in pre
missis feceritis/ vt speramus/ nos in dies ꝓmptiores inuenietꝭ
ad omnia ꝑ que honori ꝛ statui ac ꝯseruationi dicti ordinis ve
stri cōsuli possit. Contrarijs quibuscūqꝫ non obstantibus. Da
tum Rome apud sanctum Petrum sub Annulo piscatoris/
die. v. Augusti. M. cccc. lxxxix. Pontificatus nostri Anno qn-
to. Hie. balbanus.

Eiusdē breue sub annulo piscatoris/ ꝑci
piēdo vniuersis abbatib⁹/ abbatissis/ pri
oribus/ cōmendatariis. ꝛc. in virtute sctē
obediētie ꝛ sub excōis late sentētie pena
quaten⁹ abbatē Cistercij qui iuxta intēti-
onē capli generalis se ei⁹ cōspectib⁹ ꝑ or
dine p̄sentauit/ varias ordinis necessita-
tes sibi exposuit/ ꝛ remedia opportuna im

petrauit/quotiẽs ad eos eorũq͂ monaste ria grã visitatiõis ꝛ reformatiõis accesse rit/ipsũ tã͂q͂ caput ordĩs eorũq͂ p̃remab batẽ ac totiꝰ ordinis generalẽ/cũ debitis honore ꝛ reuerẽtia recipiãt/ꝛ tractent/ac ꝑmittãt se ꝛ sua monasteria ab eo eiusq͂ cõmissariis visitari/ꝛ reformari/ꝛ in oĩbꝰ eis obediant. Cõtradictores/rebelles/in obediẽtes/differẽtes/ꝛ ĩpediẽtes ĩpo fac to sniam excõis incurrũt. Et hoc breue sũ me necessariũ ꝛ vtile fuit marie ꝓpter cõ mendas quas R. d. cardinales ꝛ alii po tentes p̃sertim in ꝑtibꝰ illis obtinent. Et ꝓpter sectas aliquoꝝ de ordine in regio nibus italicis vt dictum est supra/ qui se quasi ab ordine exemptos diuersis me diis p̃tendebant.

Innocentius papa. viii.

Uniuersis ꝛ singulis abbatibꝰ/ abbatissis/prioribꝰ/ cõ mendatariis/ac quibuslibet regularibus ꝑsonis monasterioꝝ ordinis Cistercien̄. Salutẽ ꝛ aplicam bn̄. Alias ꝑcipientes ꝙ monasteria vr̄i ordinis Cistercien̄ vtriusq͂ sexus/ p̃sertim citra mõtes reformatiõe ꝛ correctione nõ modica indigebant. Nos qui ab ineũte etate ordinẽ ipsũ nõ mediocrit dileximꝰ ꝛ diligi mus ꝑ alias nr̄as lr̄as dilectis filiis caplo gn̄ali eiusdẽ ordinis

178

ſub certis cēſuris dedimus in mandatis quatenꝰ vnū notabi-
lē ex abbatibꝰ dicti ordinis ad partes ipas citra montes mitte
rent/ qui monaſteria ⁊ loca vtriuſqꝫ ſexꝰ eiuſdē ordinis viſita-
ret/ ⁊ ea que reformāda forent iuxta ſtatuta/ priuilegia/ diffini
tiones/ ⁊ morem dicti ordinis reformaret/ ꝓut in dictis litteris
plenius cōtinetur. Quibꝰ quidē litteris caplo ꝑdicto ꝑſentatꝭ/
caplm ipſum ⁊ illiꝰ diffinitores ſtatuerūt ⁊ ordinarunt vt dile-
ctus filius Johānes abbas Ciſtercieñ/ etiā attēto ꝙ nōnulli cō
uentus dictorū monaſteriorū citra montes exiſtentiū ab obe-
dientia capli generalis ⁊ a ſtatutis/ cōſuetudinibꝰ/ priuilegijs/
⁊ obſeruantia dicti ordinis ſe ſubtrahere nitebanꝛ/ ad partes
iſtas citra mōtes ꝑſonaliter ſe trāſferret ⁊ monaſteria ⁊ loca di
cti ordinis/ illorūqꝫ abbates ⁊ fratres viſitaret/ ⁊ ea que refor-
manda ⁊ corrigēda reperiret/ reformaret ⁊ corrigeret/ ⁊ ad hūc
finē dictus abbas Ciſtercieñ noſtro ſe cōſpectui ꝑſentauit/ mul
tas ipſiꝰ ordinis neceſſitates ⁊ iacturas tā ſpirituales ꝙ̄ tēpo-
rales nobis exponens/ ⁊ remedia querens oportuna. Quare
nos attendentes hmōi viſitationis ⁊ reformatiōis opus ſūme
eſſe neceſſariū ⁊ vtile vobis ⁊ cuilibet veſtrū in virtute ſancte
obedientie ⁊ ſub excōis late ſentētie pena/ quā ſi ꝯtra feceritis
eoipſo vos ⁊ quēlibet veſtrū incurrere volumus ⁊ diſtricte pre
cipiendo mandamꝰ quatenꝰ receptis ꝑſentibꝰ litteris ceſſanti
bus quibuſcūqꝫ exceptionibꝰ/ dilationibꝰ/ ⁊ ſubterfugijs ipm
Johannē abbatē/ tanqꝫ caput dicti ordinis ⁊ patrē abbatē ve-
ſtrū ac totius ordinis veſtri generalē recipiatis/ ⁊ vti decet ab-
batē generalē cū debitis honore ⁊ reuerentia tractetis/ ⁊ ab ip-
ſo ac ab eius cōmiſſarijs vos ⁊ monaſteria veſtra viſitari/ corri
gi/ ⁊ reformari iuxta dicti ordinis ſtatuta/ priuilegia/ ⁊ diffiniti
ones ꝑmittatis/ reformationēqꝫ ⁊ correctionē ꝑ eos faciendas
iuxta ſtatuta/ priuilegia ⁊ diffinitiones dicti ordinis benigne
ſuſcipiētes/ ipſis in omnibꝰ obediatis. Cōtradictores aūt ⁊ re-
belles/ ſeu inobediētes/ aut differētes/ ſiue impediētes/ ⁊ quēli
bet ipſorū excōicationis ſententiā/ ⁊ alias penas ⁊ cenſuras in
ſtatutis/ priuilegijs/ ⁊ ordinationibꝰ ordinis ⁊ capli generalis
predictorū cōtentas eoipſo incurrere volumus/ cōſtitutionibꝰ

f. 177.

⁊ ordinationib⁹ apostolicis/ac quibusuis indultis ⁊ priuilegijs auctoritate apostolica in contrariũ forsan factis/ceterisq3 contrarijs nõ obstantibus quibuscũq3/inuocato si opus fuerit ad id auxilio/consilio/et fauore brachij secularis. Datum Rome apud sanctũ Petrum sub annulo piscatoris/die.xxij. Aprilis. M.cccc.lxxxix. Pontificat⁹ nostri Anno qnto. Ja.picherier.

Eiusdem breue sub annulo piscatoris p quod precipit sub excõmunicationis late sententie pena omnibus abbatibus/prioribus/monachis ⁊ conuersis q semper habitũ ordinis tam in monasterijs q̃3 extra/ ⁊ nõ alium ferant/reuocando omnes dispensationes in contrariũ quibuscũ q3 concessas.

Innocẽtius papa.viij.

Dilectis filijs Cistercij Cabilonen̄ dioc. ac vniuersis alijs monasteriorum alioꝝ ⁊ locorum quorũlibet Cisterciẽ ordinis abbatibus/prioribus/monachis ⁊ cõuersis p̄sentibus ⁊ futuris. Salutẽ ⁊ apostolicam benedictionẽ. Cum sicut accepimus nõnulli ex vobis aliquãdo habitũ licet in ipso ordine vestro p maneatis mutare procurent contra ↄstitutiones/⁊ instituta regularia dicti ordinis/non sine magno illius preiudicio ⁊ detrimento ac etiam scandalo plurimorũ. Nos attendentes nõ esse equũ q dum in dicto ordine permanetis/alium habitum assumatis/vobis p presentes in virtute sancte obedientie ⁊ sub excõmunicationis late sententie pena quã quilibet vestrum contra faciens eoipso incurrat/⁊ a qua nõ nisi a Romano pontifice preterq̃3 in mortis articulo constitutis/absolui possit/ districte

33

179

ꝑcipiendo mandamus/vt de cetero perpetuis futuris tēporibus semꝑ habitum dicti ordinis tam in monasterijs ⁊ locis ordinis eiusdē ꝙ extra deferre/⁊ illum nullatenus/etiā pretextu quorūcunqꝫ priuilegiorū ⁊ indultorū vobis ꝑ nos ⁊ sedē apostolicam aut legatos eiusdē sub quibusuis verborū formis et clausulis etiā derogatoriarū derogatorijs ⁊ insolitis concessorum/que harū serie reuocamus ⁊ anullamus/ac ꝓ nullis ⁊ infectis haberi volumus/quouismodo mutare p̄sumatis/decernentes exnunc irritū ⁊ inane si secus super his a quoqꝫ quauis auctoritate scienter vel ignoranter cōtigerit attemptari. Non obstantibꝰ premissis/ac cōstitutionibꝰ ⁊ ordinationibus apostolicis ceterisqꝫ cōtrarijs quibuscūqꝫ. Datū Rome apud sanctūm Petrū Sub annulo piscatoris/die. viij. Augusti. M.cccclxxxix. Pontificatꝰ nostri Anno quinto.

Priuilegia amplissima ordini per dn̄m Philippum regē Francie concessa.

Philippus Dei gratia Francorū rex. Notum facimus vniuersis tā p̄sentibus ꝙ futuris ꝙ dilecti ⁊ fidelis nostri abbatis Cistercieñ ⁊ coabbatū suorū ipsiꝰ ordinis regni nostri supplicationibꝰ annuētes/eisdē ac ecclesijs seu monasterijs suis duximus cōcedēdū ꝙ ipsi cōquesta ab eis suarū ecclesiarū nomine facta a tempore retroacto vsqꝫ ad tempus concessionis hm̄oi in feodis retrofeodis ⁊ allodijs nr̄is/aut subditoꝝ nostroꝝ inꝙtū ad nos spectat/tenere possint ꝑpctuo absqꝫ coactione vēdēdi/vel extra suā manū ponendi/ vel p̄stādi nobis finantiā pro eisdē. Itē ꝙ bona eoꝝ mobilia nō capiētur vel iusticiabunt in aliquo casu ꝑ iusticiā secularē. Itē ꝙ in casu vbi licite bona ipsoꝝ imobilia capi cōtigeret ea cōsumi vel destrui nō liceat /aut

expendi/qđ si fiat id ante omnia faciem⁹ emendari/⁊ eos indē
nes seruari. Et ꝙ si ad ipsoꝝ bonorū saisinā vel custodiā serui
entes deputari oporteat vnus tantūmodo seruiens in quoli-
bet monasterio ⁊ in qualibet domo ipsoꝝ deputetur/qui de sti
pendijs suis viuere teneat̄ ꝓut in nostris continetur statutis.
Itē ꝙ recognitiones ⁊ aduocationes noue que ab ecclesiaꝝ ip
sarū subditis nobis fiunt nullaten⁹ admittent̄ ⁊ factas de no-
uo faciemus penitus reuocari. Itē ꝙ bailliui ⁊ alij officiarij no
stri teneant̄ iurare ꝙ mandata sibi facta ⁊ fienda ꝑ litteras no-
stras ꝓ ecclesijs ⁊ ꝑsonis dicti ordinis absq̧ difficultate fideli-
ter exequētur. Itē ꝙ nō impediētur aut inquietabūtur suꝑ pos
sessionibus siue redditib⁹ emptis ꝑ ipsos in foedis/retrofeo-
dis/aut censiuis suis in quibus omnimodā altā ⁊ bassam ha-
bent iusticiā/qm̄ possessiones ⁊ reddit⁹ taliter acq̄sitos ꝑpetuo
tenere valeant absq̧ coactiōe vendendi vel extra manū suam
ponendi/aut p̄standi nobis financiā ꝓ eisdem. Itē ꝙ tollātur
grauamina eis ꝑ gentes nostras illata/ac nostra iā cōcessa sta-
tuta seruētur/⁊ ea bailliui nostri iurare teneant̄ se firmiter ser-
uaturos. Itē ꝙ ad opus garnisionū nostrarū bona eorum vel
subditorū suorū eis inuitis nullatenus capiētur. Item ꝙ pro
grauaminib⁹ sibi illatis corrigēdis de quibus liq̄bit auditores
nō suspectos/eisdē cū requisiti fuerim⁹ cōcedem⁹/qui vice nr̄a
celeris cōplementū iusticie suꝑ hoc fideliter exhibebūt. Itē ꝙ
nō puniant̄ ꝓ delictis monachorū seu cōuersorū aut familiaꝝ
suorū/nisi quaten⁹ sunt ꝓpter hoc puniēdi de iure/vel de con-
suetudine patrie cui subsunt. Itē ꝙ nō impedient̄ ꝑsonas sui
ordinis ⁊ eaꝝ mobilia cū armis moderate vel sine armis ac de
linquētes in suis abbatijs seu locis capere quaten⁹ facere ꝯsue
uerūt. Qđ vt firmū ⁊ stabile ꝑmaneat saluo in alijs iure nr̄o et
in omnib⁹ alieno/Presentib⁹ litteris nostrū fecim⁹ apponi sigil
lū. Actū Parisius Anno dn̄i M.ccc.iiij. mense Julio.

Dn̄s Ludouicus rex Francie mādat do minis parlamentorum bailliuis ⁊ alijs

34

180

ſuis iuſticiarijs ꝙ dimittant patres abbates ⁊ cōmiſſarios ordinis ꝓcedere ſcd̄m ſtatuta ⁊ diffinitiones ordinis in viſitationibus/correctionib⁹/inſtitutionibus ⁊ depoſitionib⁹ abbatū/ abbatiſſarū ⁊ ꝑſonarū ordinis dando eis auxiliū.⁊c̄.

Lhoys Par la grace de dieu Roy de Frāce. A noz amez ⁊ feaulx les gens tenans noſtre parlemēt ⁊ qui tiendront ceulx auenir. Au preuoſt de Paris ⁊ a tous noz autres iuſticiers ⁊ officiers ou a leurs lieuxteñ ſalut ⁊ dilection. Complains ſe ſont a nous noz bien ames les religieux abbes abbeſſes ⁊ couuent de lordre de Ciſteaux ſituee en noſtre royalme diſans que combien que de droit eſcript ſelon les inſtitutions ⁊ ordonnañ anciennes dicelle religion/la viſitation des abbayes abbes/abbeſſes/officiers ⁊ autres perſonnes regulieres appertiennent aux prelatz/ Et meſmement la viſitacion de labbaye de Ciſteaux aux quatre premiers abbes dudit ordre ⁊ que pour remedier aux griefz qui par iceulx prelatz pourroient eſtre faiz aux ſubgetz de lordonnañ ⁊ auctorite du ſaint ſiege de Rome/tous les abbes dudit ordre ſoient tenuz ⁊ doiuent eulx aſſembler vne fois lan audit lieu de ciſteaux ⁊ illec celebrer leur chapitre general pour terminer ⁊ deffinir ſommairemēt ⁊ de plain les cauſes dappel ⁊ autres cas reſerues audit chappitre/Sans ce q̄ des cauſes ou actions quelxconques perſonnelles de ladicte religion cognoiſſance eu ocacion ou appellacion en ſoit venue ne doye venir en noſtre court de parlemēt ne en autre court temporelle/Neantmoins aucunes perſonnes regulieres de ladicte religion voulans fuyr delayer ⁊ empeſcher la pugnicion ⁊ correction de leurs meffaiz et

delitz/ont appelle et appellent de iour en iour des sentēces pugnicions et corrections de leurs peres abbes visiteurs ou de leurs cōmis a nostredicte court de parlemēt et autres cours temporelles. Pourquoy toute discipline et obseruāce reguliere est en voye de perir en toute ladicte religion et aussi lestat temporel/ Se par nous ny est pourueu de gracieux remede/ sicomme ilz dient humblemēt requerans icellui/ Pourquoy nous voulās obuier ala desolacion et ruyne dudit ordre et desirans laugmentation du diuin seruice en icellui/et aussi les psonnes dissolues estre reformees en bonne meurs et escheuer toutes matieres et occasions de proces debatz et diuisions entre elles/ vous mandons et par ces presentes enioingnons estroictement en commectent se meistier est que lesdictz peres abbes et leurs cōmis et deputes vous souffres permectes et laisses proceder selon les status institucions et ordonnāces anciennes et approuuees/ Ala visitacion/correction/institucion/destitucion/ou autre pugnicion des abbes/ou abbesses/officiers/et autres psonnes regulieres qui vous apperront deuement et souffisāment estre leurs subgetz/En leur donnant sur ce chascun de vous en droit soy conseil cōfort et aide se mestier est/et se requis en estes. Et pour ce que de ces presences on pourra auoir affaire en pluseurs et diuers lieux/ Nous voulons que au vidimus dicelles fait soubz seel Royal foy soit adioustee comme a loriginal/ Non obstant quelxconques oppositions ou appellacions faictes ou a faire/ Et lectres subreptices impetrees ou a impetrer a ce contraires donne a Tours le vij iour de ianuier Lan de grace mil. cccc. Soixante et vng. Et de nostre regne le premier/ Ainsi signe ala marge dicelles lectres Par le Roy a la relacion du conseil. J. Castel.

Dominus Karolus rex francie. viij. tanque principalis fundator Cistercij et plurium monasteriorum Cisterciensis ordinis vtriusque

seruus τ eorũ ac totius dicti ordinis ꝓtec
tor τ defensor p̃cipuus accipit abbates/
abbatissas/religiosos/ τ vniuersas pso-
nas ordinis cũ familia τ seruitorib⁹/ nec
nõ monasteria τ loca/ ac quecũq; ordinis
bona in speciale ꝓtectione suã/ inhibeñ
vniuersis tam armatis q̃ aliis quibuscũ-
q; ne p̃sumãt intrare monasteria ordinis
sine licentia/ cõsensu/ τ beneplacito abba
tum/ τ abbatissarũ. Mandando expresse
vniuersis officiariis suis tã iusticie q̃ ar-
morũ qui expresse hic nominant vt hanc
suam ordinatione obseruent τ obseruari
faciant/ τ contra facientes puniant/ τ alia
multa bona hic ponũtur.

Charles Par la grace de dieu Roy de France. A tous ceulx qui ces presentes lectres verrõt/salut. De la partie de noz chiers τ bien ames les religieulx abbes et couuens de lordre de Cisteaux estans en no-stre Royaulme τ pays du daulphine nous a este humblement expose. Que comme iadis durant la ferueur de deuocion τ conscience plu seurs princes/princesses/seigneurs τ dames pour lonneur du diuin seruice τ salut de leurs ames aient fondes τ doues plu-

seurs monasteres de religieulx ⁊ religieuses soubz lordre de ci-
steaux/en esperant que lesdictz monasteres seroient Regitz ⁊
gouuernes en obseruance reguliere/⁊ tenus en cloison ou fer-
mete necessaire selon leur saincte regle ⁊ ordonnãce des saintz
canons/sans ce que aucuns seculiers estrangiers par force/vi-
olence/ou soubtilz ⁊ mauuais moiens entrassent esdictz mo-
nasteres ou aucũemẽt les troublassent/ou empeschassent/ en
leurs deuote ⁊ saincte vie monastique/et de vaquer en leur ser
uice ⁊ oroisons. Ce neant moins pluseurs de leur auctorite et
puissance ou pour leur plaisir desordõne/les autres soubz vm
bre de ce quilz suyuẽt noz armes ⁊ autres actes de guerre/sou
uent entrent en pluseurs desdictz monasteres/y logent/⁊ font
pluseurs grandes violentes/ despens et oultraiges/ tant aux
abbes/abbesses que aux religieulx ⁊ religieuses de lordre du-
dit Cisteaux/sans auoir regard a la maison de dieu et a limmu
nite franchises ⁊ libertes oultroies ausdictz lieux de lordre du-
dit Cisteaux par noz saintz peres/ et conformees par feu no-
stre trescher seigneur ⁊ pere que dieu absoille /⁊ autres princes
et presument pluseurs desdictz gens de guerre entrer esdictz
monasteres ⁊ religieuses/tant par ce quilz ne sont pas deue-
ment clez ne fermes/⁊ que les lieux sont es champs es bois et
solitaires/comme pour leur mauuaises volentes/ et y commet
tent pluseurs maulx a loffence de dien le createur deschonneur
dudit ordre/⁊ esclandre du peuple chriestien/et se veullent en
leurs pechies et meiffaiz excuser disans que de commettre pe-
chie esdictz lieux de religieuses nest pas cas de mort/ ⁊ que pu
gnicion aucune ne sen doit ensuyr que dautres femmes. A
quoy ne peullent obuier lesdictes abbsees/ tant pour la pou-
urete ⁊ simplesse delles / que pour les faueurs desditz gens
de guerre ⁊ autres/⁊ ny peuent aussi obuier lesdictz peres ab-
bes dudit ordre par ce quilz sont loingtans / et ny peullent
venir visiter que seullement vne fois lan. Et quant ice-
ulx peres abbes se trauaillent deucloire et reduire en ob-

182

ſeruance reguliere leſdictz monaſteres pour viure deuotemẽt en ſeurte ⁊ repos de cõſcience ⁊ religieuſement/ ilz ont tant de menaſſes ⁊ faueurs contre euly quilz ſont contraintz de tout laiſſer ⁊ abandonner iuſques ad ce que dieu enuoie oportunite de temps requerans ſur ce noſtre prouiſion. Scauoir faiſons a tous que nous ce que dit eſt conſidere/ et que voulons ce qui eſt a dieu aggreable ⁊ iuſtice conuenable/ ⁊ a ſaincte religion proffitable ſoit execute ſelon raiſon/ deſirãs auſſi de tout noſtre pouoir laugmentacion ⁊ entretenement dudit ordre duquel nous ſumes principaulx fondateurs ⁊ protecteurs. Et affin que les diuins ſeruices prieres ⁊ oroiſons y ſoient iournellement dictes ⁊ celebres/ ⁊ que en icelles ſerons participans/ ⁊ pour le bon vouloir que nous auons audit ordre/ ⁊ auſſi pour les releuer des peines/ moleſtes/ oppreſſions trauaulx ⁊ exactions/ enſemble leurs maiſons/ manoirs/ ſeruiteurs grangiers/ procureurs ⁊ entremetteurs de leurs faiz auons prins ⁊ mis/ prenons ⁊ mettons en ⁊ ſoubz noſtre protection ⁊ ſauuegarde eſpecial tous leſdictz monaſteres tãt de religieux que de religieuſes eſtans en noſtre obeiſſance/ En deffendant a toutes manieres de gens de quelque eſtat ou cõdicion quilz ſoient/ quilz nentrent eſdictz monaſteres ſoubz quelque couleur ou affaire que ce ſoit/ ſinõ de la licence des abbes ⁊ abbeſſes deſdictz monaſteres/ Mandõs cõmandons ⁊ expreſſement eniongnons a tous noz lieuxtenans/ conneſtable/ admiral/ grant maiſtre/ mareſchaulx/ cappitaines de gens darmes/ ⁊ de trait/ ⁊ auters gens de guerre tant de noz ordonances/ ban/ arriereban/ baillis/ ſeneſchaulx puoſtz. Et a tous autres noz iuſticiers ⁊ officiers ou a leurs lieutenans ⁊ a chaſcun deulx ſicomme a luy appertiendra quilz ne logent ne ſeuffrent logier/ eſdictz monaſteres ſur peine deſtre corriges ⁊ punis cõme infracteurſ de nous cõmandemens ⁊ ordonnãces/ ⁊ tellemẽt que ce ſoit exemple a tous autres/ ⁊ auec ce par tous moiens raiſonnables ilz donnẽt ayde/ port/ ⁊ faueur au chapitre general dudit ordre ⁊ auſditz peres abbeſ a debouter tous telz malfaicteurſ refformer ⁊ reduire a bonne religion ⁊ ſaincte vie leſd mõaſterns ſelon les

statuz dud ordre de cisteaux. Mādōs en oulť a tous noz sene schaulx bailliz iusticiers ⁊ officiers ou a leurs lieuteñ ⁊ a chūn deulx que es termes ⁊ limites de leurs pourpris ⁊ iurisdictions ilz deffendēt lesd abbes/abbesses/religieulx ⁊ religieuses de telles oppressions ⁊ les facent ioyr ⁊ vser de ceste nostre p̄sente garde/⁊ deffense de ce faire vous donnons chrge expresse plain pouoir auct̃e ⁊ mandement espał. Car nostre vouloir est tel/Et pource que lesdit suppł porroient auoir a faire en diuers lieux de ces p̄sentes/⁊ que eulx ou par eulx en cōuiendroit souuent faire ostension/Nous volons que aux vidimus dicelles fait soubz seel royal soit foy adioustee cōme ad ce p̄sent original/En tesmoing de ce nous auons fait metť nostre seel a ces p̄sentes donne a Tours le. viij. Jor. de mars Lan de grace mil cccc. iiiixx. ⁊ trois. Et de nostre regne le p̄mier/ Ainsi signe sur le ploy de la lře Par le roy en son consel/mōseigneur le duc dorliens les contes de clermont ⁊ de dunois/ vous les euesques de dalby de lombez de perigneux les śes de torcy ⁊ de bandricourt Le p̄mier ⁊ tiers p̄sidens de chře/Maister Jehan chambon Adam fummee ⁊ pre de sassierges ⁊ auťs p̄ns/ Robertet.

Multos alios fauores facto ⁊ scripto christianissimi solij Francie sancto ordini sepi⁹ cōcessit/pia maiestas/puta ꝙ vniuersa a sancta sede ꝯcessa priuilegia/locū ⁊ effectū p̄ christianissimū regnū habeant/ ⁊ alia similia que ad vitandū ꝓlixitatis tediū hic omittunť. Quotiens vero cōmendationib⁹ ad sanctam sedē/ad sacrum collegiū/necnō ad quoscūq̧ p̄ncipes ⁊ dominos opus habuit hec sancta religio/nūq̄ʒ regalis ꝓuidentia ei deesse voluit/q̄obrem ꝓ ipsius felici confirmatione omnes ordinis filij orare tenentur.

Dominus Ricardus rex anglie multa deuotione ad sanctū ordinē affect⁹ dedit cistercio ecclesiā ꝓchialē de scardebourg cū omnib⁹ capellis ꝑtinētijs/libertatib⁹/

liberis cõsuetudinibus terris/ domibus ⁊ decimatiõibus in terra ⁊ in mari scz in piscationibus ⁊ mercantijs cũ potestate instituendi vicariũ/ nihil sibi aut suis successoribus retinens/ cum multis conditionibus magis in speciali in textu declaratis ad procurãdum abbates apud Cistercium per tres dies capituli generalis Et si aliquid superest vsibus Cistercij debet applicari.

RIcardus Dei grã rex Anglie/ dux Norm̃ Aquit/ ⁊ com̃ Andegꝰ Archiepis/ episcopis/ abbatibꝰ/ comitibꝰ baroñ/ iustic̃/ vicecom̃/ ⁊ omnibꝰ ministris ⁊ fidelibus suis Francꝰ ⁊ Anglicꝰ salutẽ. Sciatis nos dedisse ⁊ presenti carta nostra confirmasse deo ⁊ ecclesie sancte Marie Cistercij in puram ⁊ perpetuã elemosynã ꝓ anima regis Heinrici patris nostri ⁊ ꝓ salute anime nostre ⁊ matris nostre ⁊ omniũ antecessorum ⁊ successorũ nostrorum ecclesiã nostram de Scardeburc cũ omnibus capellis ⁊ cũ omnibus alijs ꝑtinẽtijs suis de qua elemosyna volumus abbates ꝓcurari apud Cisterciũ per tres dies capituli generalis. Si quid vero vltra triduanam ꝓcurationẽ Cistercieñ capituli generalis de omnibus ꝓuentibus iam dicte elemosyne nostre residuũ fuerit in proprijs vsibus domus Cistercij/ sicut abbati ⁊ fratribus eiusdẽ domus visum fuerit statuimus expendi quã elemosynã ipsam ab eadem domo Cistercij nullatenꝰ volumus in posterum alienari. Quare volumus ⁊ firmiter precipimꝰ qđ predicta abbatia Ci-

ſtercij percipiat teneat ⁊ habeat in perpetuũ libere ⁊ honorifi-
ce/integre/⁊ plenarie/quiete/⁊ ſine omni moleſtia ⁊ contradic-
tione ⁊ diminutione ꝑnominatã eccleſiã de ſcardeburg cũ om-
nibus capellis tam illa que ab antiquo in caſtello eſt ꝙ̃ ceteris
tam intra muros ville ꝙ̃ extra/ Et cũ omnibꝰ alijs ptinentijs
ſuis ⁊ cum omnibus libertatibus ⁊ liberis cõſuetudinibus ſu-
is ⁊ cũ omnibus terris ſuis domibus ⁊ decimationibus terre ⁊
maris ⁊ ne aliquãdo occaſiõe vicarie eccleſie de ſcardeburg ali-
qua contentio vel cõtradictio aduerſus eccleſiam Ciſtercij ſub
oriri poſſit ius inſtituendi vicarium ⁊ quicquid iuris habeba-
mus in vicaria ⁊ quicquid circa hoc retinueramꝰ nobis integre
domui Ciſtercij donamus nihil penitus de omnibꝰ retinẽtes.
Sed ⁊ omnibus ſucceſſoribus noſtris ⁊ alijs quibuſcunq̨ per-
ſonis factum noſtrũ perturbandi/vel elemoſynã imutandi oc-
caſionem omnimodam penitus amputantes. Abbas autẽ Ci
ſtercij ꝑ arbitrio ⁊ voluntate ſua vicarium eligit ⁊ archiepiſco-
po preſentabit qui vicarius in ꝑſentatione ſua iurabit ſup ſan-
ctum euangelium quod in omnibꝰ fidelis erit eccleſie Ciſtercij
⁊ procuratori eius ne vnq̨ damnũ vel detrimentũ reddituum
ſcienter ſuſtinebit. Quod ſi in hoc deliquerit et tertio commo-
nitus nõ emendauerit ei vicaria auferatur hoc etiam adijcien-
dum decreuimus quod capellani qui in ipſa eccleſia vel in ca-
pellis adiacentibus pro tempore deſeruierint eccleſie Ciſtercij
eodem iuramento fidelitatis aſtringantur ⁊ ꝑ voluntate ab-
batis Ciſtercij vel ꝓcuratoris eius admittantur vel amouean
tur/volumus preterea et precipimus quod ꝓcurator Ciſtercij
dũ eccleſia carebit vicario ſeruiri faciat eccleſie de ſchardeburg
⁊ redditus omnes recipiat ad vſus domus Ciſtercij ⁊ procura
tionis capituli Ciſtercienſi donec abbas Ciſtercij alium vicari
um eligat Eboracenſi archiepiſcopo ſicut predictum eſt preſen
tandum ⁊ vt hec omnia imppetuũ quiete pacifice ⁊ ſine omni
queſtu ⁊ exactione ꝑnoiata domus Ciſtercij poſſideat/firmiter
prohibemꝰ ne aliqua pſona ſeu ſecularis ſiue eccleſiaſtica ꝑter
domũ Ciſtercij in tota parrochia de ſchardeburg apellam eri
gat aut altare aut aliud aliqd faciat qđ in dãnũ vel detrimẽtũ

domus Cisterciȷ possit aliquãdo redũdare sup forisfacturã decem librarũ his testib⁹ gauffr Eborũ archiepo ph. dimicłm. h. Saresbirieñ epis/magistro mangino norñ thaurio magistro Rogõ de sancto Edimund/Guillo marescallo Jocle de maena/Ganfrido de cella/Rob de harecort/ Matho de gamach/ Britio camerario nr̃o. Datũ p manũ E. Elieñ epi apud lions/ xiiij. die Maij. Anno regni nostro nono.

G. dei gratia Eboraceñ electus omnib⁹ christifidelib⁹ qui p̃sens scriptũ viderint salutẽ. Sciatis nos cõcessisse imppetuũ deo ꝛ beate Marie Cisterciȷ ꝓ salute anime nostre ꝛ ꝓ anima regis Henr patris nostri elemosynã quã dñs rex Ricardus frater noster fecit de assensu nostro de ecclesia de scardeburgo cũ omnib⁹ ptinentijs suis ad ꝓcurationẽ abbatũ capl̃i Cisterciȷ. Quã elemosynã plene ꝛ integre cõcedimus sicut in dñi regis carta plenius cõtinet/ ꝛ p̃sens scriptũ sigilli nostri impssione cõmunimus. Quare volumus ꝛ firmiter precipimus qđ abbatia Cisterciȷ habeat/teneat/ꝛ pcipiat/libere/integre/honorifice/et quiete/ꝛ sine molestia ꝛ cõtradictione p̃dictã ecclesiã de scardeburgo cũ omnib⁹ capellis ꝛ ptinentijs suis ꝛ cũ omnib⁹ libertatib⁹ ꝛ liberis cõsuetudinib⁹ suis scđm qđ in carta regia cõtinet/nec sup his omnib⁹ diminutionẽ aliquã sustineat vel grauamen. Preterea sciatis qđ G. archidiaconus chuel resignauit in manu nostra ꝛ nos in manu abbatis Cisterciȷ quicqđ iuris clamabat in ecclesie p̃dicte vicaria T. J. epo case candide magistro Sy cancellario Eboraceñ ecclesie G. archidiacono chuel W de sancto Quintino.

Clemens Ep̃s seruus seru⁹ seruorũ dei. Dilectis filijs abbati ꝛ cõuentui Cisterciȷ/ Salutẽ ꝛ aplicam benedictionẽ. Justis petentiũ desiderijs dignũ est nos faciliter p̃bere ꝯsensum ꝛ vota que a rationis tramite nõ discordant effectu ꝓsequẽte complere. Ea ꝓpter dilecti in dño filij vestris iustis postulationib⁹ grato cõcurrentes assensu eccliam de scardeburg cũ omnib⁹ ptinencijs ꝛ libertatib⁹ suis sicut scripta auctentica Ricardi illu

stris Anglorū regis epm facta testant᷑ qui vobis eandē ecclesi-
am pia largitione in ꝑpetuam elemosynā concessit ad ꝓcurati-
onē abbatū capl'i generalis/deuotioni vestre auctoritate apo
stolica ꝯfirmamus ⁊ p̄sentis scripti patrocinio cōmunim⁹. Sta
tuentes vt nulli oīno hominū liceat hanc paginā nostre confir
mationis infringere/vel ei ausu temerario ꝯtraire. Si quis au
tem hoc attēptare p̄sumpserit/indignationē omnipotētis dei/
⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli apl'oꝝ ei⁹ se nouerit incursurū. Datū
Laterañ. v. Idus Februarij. Pontificat⁹ nostri Anno tertio.

Celestinus Ep̄s seruus seruorū dei. Dilectis filijs abbati et
cōuentui Cistercieñ. Salutē ⁊ apl'icā benedictionē. Iustis pe-
tentiū desiderijs dignū est nos facilē p̄bere cōsensum ⁊ vota q̄
a rationis tramite nō discordant effectu ꝓsequente complere.
Ea ꝓpter dilecti in dn̄o filij vestris iustis postulationib⁹ grato
cōcurrentes assensu ecclesiā de Scardebourg cū omnib⁹ ꝑtinē-
tijs suis ⁊ libertatibus sicut auctētica scripta carissimi in chri-
sto filij nostri Ricardi illustris regis Anglorū exinde facta te-
stantur qui vobis ad ꝓcurationē abbatū capituli generalis eā
dem ecclesiā pia largitione donauit devolūtate ⁊ assensu vene
rabilis fratris nostri Ganfredi eboraceñ archiep̄i tunc electi si-
cut eiusdē auctenticū scriptū testatur. Et sicut in litteris vene-
rabilis fratris Iohannis anaguñ prenestiñ ep̄i/ tunc legati in
Anglia cōtinetur deuotioni vestre auctoritate apl'ica cōfirma-
mus ⁊ p̄sentis scripti patrocinio cōmunimus/statuētes vt nul
li oīno liceat hanc paginā nostre cōfirmationis infringere/ vel
ei ausu temerario cōtraire. Si quis autē hoc attēptare p̄sump-
serit/indignationē omnipotētis dei ⁊ beatorū Petri ⁊ Pauli
apl'orum eius se nouerit incursurū. Datum Laterañ. ij. kl'. Oc-
tobris. Pontificat⁹ nostri Anno secundo.

Cuius donationis intuitu patres ordinis omnē ingratitu-
dinis maculā vitare cupiētes eidē deuotissimo regi anniuersa
rium sollēne singulis annis in quolibet ordinis monasterio fe-
ria tertia post octauas pasce celebrandum concesserūt. Prima
A

collecta/ Presta dñe quesumus. Secũda/ Fideliũ deus. Quã quidẽ ecclesiam a dicta donatione vsq circiter ad annũ domini M.ccc.lxxx. rexerunt monachi de Cistercio illuc ab abbate suo transmissi/ quorũ plures ibidẽ sepulti miraculis florere dicuntur/ ꝛ ad eorũ sepulchra populus deuote recurrit. Interim valde multi tractatꝰ ꝛ littere sup his fuerunt cõfecte que in Cistercio seruanť/ singulisq annis ex fructibꝰ dicte ecclesie plura bona ad Cisterciũ mittebanť. In grauescentibꝰ autẽ bellis inter Franciã ꝛ Angliam dicta ecclesia fuit de manibꝰ Cisterciensiũ sublata q̃uis dictis guerris nullã dedissẽt causam/ ꝛ prioratui de Brindelingteñ ordinis canonicorũ beati Augustini vicino in custodiã cõmissa. Sed nõ obstãtibus diligẽtijs ꝛ expẽsis maximis Cisterciensiũ necdũ recuperari potuit/ licet inclite memorie dñs Ricardus rex qui nõ est diu vt dicitur in bello fuit occisus/ multa deuotione accensus sollicitatoribꝰ nostris ꝓmisisset/ aut ecclesiam illam ordini restituere/ aut aliã eiusdem valoris ordini liberaliter dare vt dicti anniuersarij bonorũq spũaliũ que fiunt in toto ordine particeps redderet.

Donũ dñi Bele regis Ungarie de libertatibꝰ ordini cõcessis/ videlicet q ꝑsone ordinis in regno suo ꝛ terra sua ea vtantur libertate qua in Francia vtunť. Et q possunt secure intrare exire dictũ regnũ cum voluerint.

Ego. b. dei gratia Ungarie/ Dalmacie/ Croacie/ Rameq rex. Notũ volo fieri ꝑsentibus ꝛ futuris ad petitionẽ dilectissimi nostri P. abbatis Cistercij omnibꝰ claustris Cisterciẽn ordinis que constructa vel cõstruẽda sunt in regno meo/ me ꝓpria benignitate indulsisse/ vt ea libertate in tota terra mea vtanť quã in Francia obtinere noscunť/ indulsi etiã eisdẽ vt vbi reg-

fo. 184.

ni mei turbatio impedierit liceat eis qui noti fuerint in eisdem claustris/ et per eos etiã ignotis monachis vel cõuersis cũ seruiẽtibus eorum libere ingredi et egredi cũ necessitas eo[rum] exegerit. Et vt hoc ratum imppetuũ habeatur/ sigilli nostri impressione muniui presentib[us] Petro abbate Cistercij. Uuicel abbate de Parisio/ Guill[el]mo priore Cistercij/ Petro et Seruio monachis Cistercij/ Saulo cancellario meo/ et magistro Crispino. Anno ab incarnatione dñi M.c.lxxxiij.

Carta dñi Bele regis Ungarie per quam dat sancto cõuentui Cistercij in subsidiũ expeñ quas singulis annis ad vsum capituli generalis sunt facturi/ certas ecclesias intus nominatas pleno iure ad ipsum tunc ptinentes in quibus diocesanus nihil iurisdictionis habet. Promittitq[ue] soluere eisdẽ Cisterciẽ quolibet anno centum marchas argenti donec ipsi pacifice illis gaudeant ecclesijs.

Bela dei gratia Ungar[ie]/ Dalmac[ie]/ Croac[ie]/ Rame/ Serme/ Galic[ie]/ Lodom[erie]/ Cumaneq[ue] rex vniuersis christifidelibus psentẽ paginã inspecturis. Salutẽ in vero salutari. Qua bone rei consensum pbere et psentis vite subsidiũ et future remunerationis expectat premiũ vt diuini operis fructum circa pietatis opera ppensius exequentes temporalia felici cõmercio sempiternis cõmutemus/ et vt regularium virorũ qui iuxta euangelicam veritatem et regulam beati Benedicti relictis omnibus christo/ spretis diuitiarum iactantijs/ iugiter inherentes mente deuota famulantur vtilitatibus puidentes eorundẽ pcibus

186

nos ac nostri successores vnacū regnis nostre iurisdictioni subiectis in pace ꝑpetua ꝑseuerent sancto ac venerabili cōuentui monasterij Cisterciꝭ in subsidiū expensarū quas annis singulis ad vsum generalis capituli totius ordinis sunt facturi quasdam ecclesias in Burcia in partibus trāsiluanis/ videlicet castrum sancte Marie/ montē sancti Petri/ montē mellis/ ꝛ tartilleri/ in quibꝰ diocesanus epūs nihil iurisdictionis obtinet/ sed ad nos specialiter ꝛ immediate ꝑtinet/ cū ꝓuentibus ꝛ iuribus ac omnibus suis ꝑtinentijs duximus ꝯferendas. Statuentes futuris tēporibus inuiolabiliter obseruari vt infra parrochias seu territoriū dictarū ecclesiarū nulla deinceps absqꝫ ipsorū cōsensu ecclesia vel capella de nouo cōstruatur/ nec altaria erigant̄/ nec cimiteria cōsecrentur. Si vero ipsorū ꝑmissione ꝛ consensu edificata fuerit/ ad eosdem fratres pleno iure deuoluant̄. Uerū quia tēpore nostre collationis ecclesie ꝑnominate nondū vacabant/ ꝛ ideo Cisterciēn̄ earū ꝓuentus ad plenum adipisci nō poterant/ ordinauimus ꝛ inuiolabiliter volumus obseruari/ vt hi qui earūdē ecclesiarū ꝓuentus ad p̄sens ꝑcipiunt fratribus Cisterciēn̄/ vel eorū nuncio vnā marcā argēti de qualibet ecclesia singulis annis in assumptiōe beate Marie soluere teneant̄/ omni ꝯdictōe ꝛ dilatōe cessante/ vt ex h̄ euidenter appareat easdē ecclesias nomine Cisterciēn̄ quo aduixerint detineri/ ꝛ ius patronatus ad ipsos Cisterciēn̄ imꝑpetuū ꝑtinere. Interim aūt ꝙ p̄fatis ecclesijs vacantibꝰ Cisterciēn̄ earum ꝓuentus ad plenū valeant possidere singulis annis in assumptione beate Marie de camera nostra apud Stringoniū centū marcas argenti eisdē Cisterciensibꝰ integraliter ꝑsolui faciemus. Sed postqꝫ p̄dictas ecclesias libere possederint nos a solutione centū marcarū erimus expediti. Ut igitur hec nostre concessionis pagina inuiolabilis in posterū ꝑseueret eam duplicis sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datū Bude per manus magistri Stephani aule regie cancellarij ꝛ ꝑpositi titulēn̄ Stringoniēn̄ sede vacāte/ venerabili Ugulino Colocēn̄ archiepō/ Bartholomeo quinqꝫ ecclesiēn̄/ Gregorio Jauriēn̄ epō Cleto Agriēn̄/ Bartholomeo Uesp̄miēn̄ epo/ Mathia Uaciēn̄

fo. 185

epo et postulato Stringonien/Regnaldo vtrasiluano episcopo/Stephano zagrabien/Basileo cenadien/Benedicto Waradien episcopis ecclesias dei feliciter gubernātibus/Benedicto pposito buden et aule regie vicecancellario/Thoma pposito sancti Laurentij et comite capelle nostre/Dionisio palatino et comite de zomuk/Johāne dño syrmie et comite poachien/Andrea comite posonnen et iudice curie nostre/Dominico magistro teuuarnicorum et comite brichorien/Matheo magistro dapiferorū et comite nitrie/Dionisio magistro agasonū et comite timisien/Laurētio magistro pincernarū et comite agasonū/Pesa vuiaovuoda Oslubano de zeurē demetrico comite brudugl Blasio comite de keuue/Paulo comite alben/Balduino comite ferreicastri/Chaku comite supurmien/Luca comite musunen/Demetrico cenadien/Saulo orodien/et ceteris quampluribus comitatus regni nostri tenentibus. Anno gratie M.cc.xl.xij. kl. Aprilis. Regni autē nostri Anno quinto.

Donatio pcedens in duabus cartis sollēnissimis cōtinetur. Quarū altera sigillo aureo est munita.

Dominus Hugo dux Burgundie veniens ad capitulum generale Cistercij et susceptus ad participationē beneficiorum et orationum ordinis cōcedit omnibus abbatijs ordinis quod securi pergāt per terram suam portentque/ducant/ et vendant res proprias absque pedagio/minagia/vēta et omniū alia costumia.

Anno ab incarnatione dñi M.c.lxx. Ego Hugo dux Burgundie fui in generali capitulo Cistercij et ibi per manus Gui-

187

chardi archiepiscopi Lugdunen̄/ ⁊ Petri archiepiscopi Tharẽtasien̄/ ⁊ Alexandri abbatis Cistercij/ ⁊ omniũ abbatũ qui aderant in beneficijs ⁊ orationibꝰ totius ordinis susceptus pro remedio anime mee ⁊ parentum meorũ eis largitus sum vt fratres de omnibus abbatijs ipsiꝰ ordinis per omnẽ terram meã securi pergant res ꝓprias absqꝫ vllo pedagio / minagia/ vẽta/ ⁊ omniũ alia costuma ducant portent ⁊ vendant ⁊ ad ꝓprios vsus necessaria emant. Et ne donũ hoc mihi ⁊ ipsis tam vtile ab aliquo dei inimico ⁊ nostro infringatur/ sigillo meo cartam hec continentẽ cõmunio. Factũ est donũ hoc in generali capitulo Cistercien̄ sicut prescriptũ est coram archiepiscopis ⁊ abbatibus qui cõuenerant presente auunculo meo comite Stephano de Sencerre/ Guiardo de Fauermi/ Guilhelmo de Orgul/ ⁊ multis alijs.

Dominus comes Burgundie concedit omnibus abbatibus sancti ordinis Cistercien̄ in capitulo generali publica vectigalia ad redditum thelonei sui pertinẽtia/ ⁊ quascunqꝫ exactiones que solent exigi a vendentibꝰ/ ementibꝰ/ ⁊ transeuntibus per dictũ comitatum.

Raynaldo dei gratia Venerabili Cistercien̄ abbati omnibusqꝫ eiusdẽ sancti ordinis abbatibꝰ Raynaldus comes Burgundie Salutem. Memini quõdã me in capitulo Cistercien̄ in presentia domini Stephani abbatis publica vectigalia ad redditũ thelonei nostri pertinẽtia/ ⁊ quascũqꝫ exactiones que a vendentibus/ siue ementibus/ seu transeũtibus sollenniter solent exigi in toto comitatu meo omnibus vestri ordinis hominibus in memoriã mei ⁊ parentum meorum imperpetuũ remisisse. Quod vt firmũ ⁊ inconcussum deo auctore ꝑmaneat/

f. 186.

litteras istius donationis sigilli nostri munitione dotatas per dominũ Poncium abbatẽ Speciose vallis ad sanctitatẽ omnium vestrum direximus. Testes huius doni sunt Petrus de treua/Decanus sancti Stephani ⁊ archid. Hieremias de roise Vido liabbas/Stephanus de chenuis.

Dominus comes palatinus Burgundie concedit omnibus abbatib⁹ sancti ordinis publica vectigalia sui thelonei in dicto comitatu ⁊ quascunq̧ exactiones que a vendentibus/ementibus/seu transeuntibus exigi solent.

Guidoni dei gratia Venerabili Cisterciẽsi abbati/omnibusq̧ eiusdẽ sancti ordinis abbatibus. Otho dei gratia palatinus comes Burgundie Salutẽ. In memoriã mei ⁊ parentũ meorum publica vectigalia ad redditũ thelonei nostri pertinẽtia ⁊ quascunq̧ exactiones que a vendentibus siue emẽtibus seu transeuntibus sollẽniter solent exigi in toto comitatu meo omnibus vestri ordinis hominib⁹ sicut auus meus Raynandus sc; pie memorie imperpetuũ concessit ⁊ nos concedimus. Quod vt firmũ ⁊ incõcussum permaneat litteras istius donationis sigilli nostri impressione munitas/ad sanctitatẽ oĩm vestrum dirigimus. Et quicunq̧ hanc donationẽ frangere presumpserit/iram ⁊ indignationẽ nostram se sciat incursurũ. Testes hui⁹ rei sunt magister Daniel/Hugo monach⁹ Cisterciẽ/Fromundus de tremolai/Vilhelmus de pesmes.

Dominus rex Danorũ ⁊ Sclauorum cõcedit fratribus de Cistercio vt quotiens

visitatores eorum inerint ad partes suas habeant vite necessaria gratis ab exactoribus et villicis suis/et sint liberi a theolonei exactione.

V. dei gratia Danorũ Sclauorũ rex omnibus in regno suo cõstitutis. Salutẽ ⁊ gratiam. Significamꝰ vobis qđ misericordie ⁊ pietatis intuitu fratribꝰ de Cistercio hanc cõcessimus immunitatẽ vt quotiensc̃ũqꝫ visitatores eorũ ad partes nostras venerint/apud exactores nostros ⁊ villicos gratis habeant vite necessaria/⁊ in foris ⁊ in portubꝰ sup rebus quascũqꝫ cõparauerint vel quocũqꝫ modo habuerint immunes sint ⁊ liberi a thelonei exactione. Et ne quis huic nostre donationi cõtraire audeat/ipsam sigilli nostri impressione ⁊ litterarũ testimonio cõfirmamus. Quod si quis cõtra hanc nostrã libertatẽ venire presumpserit/indignationẽ nostrã se nouerit incursurũ. Datũ Anno incarnati verbi M.cc.xxix. vj. Nonas Martij.

Dominus comes Lugduneñ ⁊ Foreñ remittit pedagium ⁊ leidam pro omnibus rebus eorum qui sunt sub obedientia abbatis Cistercij que transferuntur per terram suam.

Beatissimo patri suo ⁊ domino carissimo dei gratia Cistelii domus sanctissime abbati sanctissimo G. Lugduneñ atqꝫ Foreñ comes qualiscũqꝫ seipsum ⁊ sua/pedagiũ ⁊ leidam ꝓ rebus vestris ꝓprijs in terra mea vbiqꝫ vendendis ⁊ emẽdis vel trãsferendis tam vobis q̃ʒ alijs omnibus subditis vobis ⁊ obedientibus imperpetuũ diuino intuitu remitto/ sicqꝫ ab heredibus meis voluntatis mee dispositione inuiolabili tenendum

esse pmitto. Vestre autẽ sanctitati pater optime supplicare nõ cesso qnaten⁹ abbatũ vestrorũ omnib⁹ orationibus me peccatorem miserũ ⁊ mandatorum dei transgressorẽ infelicissimũ cõmẽdare dignemini singulis si placet iniungẽdo/vt ⁊ ipsi reuersi fratrum suorum orationibus me et mea commendare dignẽtur. Val.

Comes Foreñ confirmat donationem factam per patrẽ suum omnib⁹ abbatijs ordinis de pedagio leida ⁊ omni exactione omnium rerũ ordinis que portãtur per terram suam.

Ego Hingo dei gratia comes Foreñ Notũ volo fieri omnibus p̃sentes litteras inspecturis qd̃ bone memorie Hingo pater meus dedit deo ⁊ beate Marie Cistercij fratribusq̧ ibidem deo seruientibus. Sed ⁊ omnibus abbatijs eiusdẽ ordinis pedagiũ/leidam/⁊ omnẽ aliam exactionẽ pro rebus suis pprijs in tota terra sua vbiq̧ vendendis vel emendis vel transferendis. Ego quoq̧ p remedio anime mee ⁊ vxoris ⁊ eiusdẽ patris mei predictã elemosynã concedo/laudo/⁊ p̃sentis scripti sigilliq̧ mei testimonio cõfirmo. Actũ anno dñi Millesimo ducentesimo vicesimoquinto.

Dominus vicecomes Massilieñ cõcedit omnibus de ordine q̄ securi trãsire possint per vrbem Massiliam ⁊ per omnem terram suã/necnon vendere ⁊ emere absq̧ omni exactione vt sit particeps orationum ordinis.

189

Reuerentissimo G. dei dispositione Cistercieñ abbati vni-
uersoq; sanctorū patrū capitulo. R. Ganfredi cognomēto bar
ralis eiusdē gratia vicecomes Massilie indeficientē in sancta
ꝓfessione leticiam. Qm̄ teste humani generis redemptore/ nō
habēt opus sani medico sed qui male habent/ multis ⁊ immē
sis peccatorū depressus grauaminibus diuina fauente gratia
remedia a potentib⁹ subueniendi expostulo. Siquidē ab om-
nipotentis dei ineffabili bonitate ingenti impietate ⁊ iniquita
te mea longe factus nisi forte in eo dixerim esse mecum qđ gra
tia ipsius iniquitatē meā ego cognosco/ ⁊ peccatū meū coram
me est semꝑ ad eius assessores ⁊ collaterales atq; ipso testante
amicos/id est ad vos orationū vestrarū suffragia implorando
cōfugio. De vestri ergo ordinis abundanti caritate cōfisus ab
sens licet corpore p̄sens tamē mente instanti deuotione depo-
sco vt me in fratrem ⁊ fidelem recipiatis/ ⁊ ꝓ anima bone me-
morie fratris mei Guilhelmi grossi iuges dño preces fundatis
⁊ vtrunq; omniū bonorum vestrorū participē faciatis/ atq; in-
gens missarū debitū quod pro eo teneor persoluere intuitu ca-
ritatis si placet ex parte releuare curetis/vt a nobis semper im-
pleatur quod apostolus p̄cepit/Alter alterius onera portate/
⁊c. Ego eñ qui spiritualia a vobis requiro non quidē indignū
sed paruum duco cū temporalia vobis porrigo hoc tamē con-
cedo laudo ⁊ iure ꝑpetuo confirmo qđ sicut abbates vestri or-
dinis qui mihi vicini sunt/ita ⁊ omnes longe vel ꝓpe positi li-
beri ⁊ securi ab omni exactione in vrbe Massilia/⁊ per omnem
terram meam eant ⁊ redeant vendentes ⁊ ementes queq; sibi
fuerint necessaria.

Dominus comes Flandř ⁊ Uirom̄ intu
itu fraternitatis ordinis sibi cōcesse dat
vniuersis fratribus ordinis vt ipsi cum
vniuersis que ipsorum sint transire pos-

fo. 188.

sint per terram suam liberi ab omni trauerso ꝛ pedagio.

Uiris venerabilibus dominis ꝛ amicis carissimis abbati totiq; capitulo Cisterciеñ ordinis Ph. Flandr̄ et Uiromñ comes Salutē ꝛ sincerā dilectionē cum plenitudine voluntatis vniuersitati vestre grates copiosius refero de fraternitatis vestre cōmunione que mihi a vestre caritatis liberalitate proximo anno benigne indulta est/ Unde ꝛ vniuersis fratribus ordinis vestri liberaliter concedo vt ipsi cum vniuersis que ipsorum sunt ad vsum eoꝝ necessaria ab vniuerso trauerso ꝛ pedagio liberi ꝑ terram meā transeant imppetuū.

Domin⁹ Girardus comes Matisconеñ cupiens fieri particeps orationū ordinis dat omnibus fratribus eiusdē ordinis liberam potestatē eundi ducendi ꝛ vendendi res ꝓprias ꝛ emendi per omnē terram suam ꝛ per aquas absq; pedagio vel alia exactione recipitq; omnes fratres ordinis ꝛ res eorum in sua tuitione et custodia. ꝛc̄.

In dei nomine Ego Girardus comes Matisconensis cupiens fieri particeps orationum ꝛ spiritualium beneficiorum fratrum ordinis Cistercij pro remedio anime mee ꝛ parentum meorum in generali capitulo abbatū ordinis Cistercij dedi ꝛ concessi omnibus fratribus ipsius ordinis liberam potestatem eundi/ ducendi/ portandi/ ꝛ vendendi res proprias et emendi ad omnia sibi necessaria per omnem terram meam ꝛ per aquas absq; pedagio ꝛ omni alia exactione vel costuma

190

Omnes etiã fratres ordinis Cisterciẽ꜄ ꝛ omnes res eoꝝ in tuitione mea ꝛ custodia recepi/ vt libere ꝛ secure per totã terram meã ipsi ꝛ res eorum eant ꝛ veniant/ ꝛ si forte damnũ aliquod in terra mea ipsi aut res eorũ fecerint capitale reddendo liberi ꝛ quieti remaneant. Huius rei testes sunt magister Arpinꝰ notarius meus/ Uilhelmꝰ de chamijs/ Uilhelmus de ceis/ Humbertus de paerna. Ut autẽ hoc donũ ratum semꝑ ꝛ inconcursum permaneat sigilli mei impressione cartam hanc confirmo. Anno ab incarnatione dñi Millesimo centesimo septuagesimotertio. Rege Luduico regnãte.

Dominus montis beleti dat omnibꝰ abbatijs ordinis Cisterciẽ꜄ liberum transitum ꝑ terram ꝛ aquam in tota potestate sua sine pedagio exactione ꝛ seculari consuetudine.

Ego Delardus dñs montis beleti volo notũ fieri presentes litteras inspecturis/ quod Delardus pater meus ꝓ remedio anime sue ꝛ omniũ tam predecessorum q̃ꝫ successorũ suorũ me ꝑ̃sente ꝛ laudante dedit beate Marie Cistercij ꝛ fratribus ibidẽ deo seruientibꝰ sed ꝛ omnibꝰ abbatijs Cisterciẽ꜄ ordinis in ꝑpetuã elemosynã liberũ transitũ ꝑ terrã ꝛ aquã in tota potestate mea sine omni pedagio ꝛ exactione ꝛ cõsuetudine seculari de omnibꝰ rebus suis/ ꝛ hoc ipsum laudauit Agnes mater mea. Ut autẽ illa donatio maiorẽ obtineat firmitatẽ ego ipsã presentis scripti ꝛ sigilli mei patrocinio cõfirmaui/ ꝛ venerabilem Pontiũ Matisconeñ epm diligenter rogaui/ vt hoc ipũm sigilli sui apositione muniret/ ita qđ si successu tẽporis aliquis cõtra ꝑ̃dictã donationẽ veniret ꝑ̃fatus epus ꝛ successores eius in illum excõicationis sententiã ꝓmulgarent. Ego igitur Pontius Matiscoñ epus prescripte donationis scripto sigillũ meũ aposui ad ꝑ̃ces viri nobilis memorati.

f. 189.

Dominus Virduni in capitulo generali dedit toti ordini pedagia et ventas et quicquid de iure suo exigi potest.

Ego Guido d[omi]n[u]s virduni Notu[m] esse volo p[re]sentibus et futuris q[uo]d hierosolyma[m] p[ro]fecturus veni Cisterciu[m] videre fratres et eoru[m] orationib[us] iter meu[m] co[m]mendare. Cu[m] ergo essem in capitulo dedi ecclesie Cistercien[si] et toti ordini pedagia et ventas/ et quicquid de iure meo exigi p[otest]/tam p[er] terram q[uam] per aqua[m] in omni potestate mea vt videlicet res p[ro]prias ferre ac referre et vendere/ et quod ad vsus p[ro]prios necessarium fuerit emere libere possint absq[ue] omni exactione. Hoc ide[m] concessi ecclesie sancti Stephani Diuionen[si] et grangijs eius. Huic donationi p[re]sentes era[n]t Heruenis abbas sancti Stephani Diuion[ensis]/ et Garinus canonicus eius/ Guido achermus et Will[elmu]s fratres. Ipsum donu[m] postea apud Virdunu[m] laudauit mater mea Acelma/ et vxor mea Achacia p[re]sente auu[n]culo meo Artallo/ Josb[er]to de Salmacia/ Riuardo de paschis/ et pluribus alijs. Actu[m] est hoc anno incarnationis d[omi]ni. M.C.lxxiij. p[er] manu[m] domini abbatis Cistercien[sis] Alexandri. Laudauit etia[m] hoc donu[m] filius me[us] Guido.

Domin[us] de impouualdo remittit toti ordini Cistercien[si] pedagiu[m] et omne[m] exactionem per tota[m] terram suam.

Notum sit omnibus tam futuris q[uam] presentib[us] q[uo]d ego Almaricus dominus de impouualdo remisi toti Cistercien[si] ordini per vniuersam terram mea[m] pedagiu[m] et omne[m] exactione[m] ita vt omnes transeuntes ab omni consuetudine sint liberi et quieti. Testes Alexander Cistercij/ Petrus accincti/ Jacobus caritatis/ Gerardus theoloci abbates/ Comes Stephanus/ Wilhelmus de cres/ Rainaldus de monte bys.

191

Dominꝰ Castri Jureñ alias Myroaz cõcedit omnibꝰ habitũ ꝛ tonsuram Cistercieñ ordinis habentibꝰ liberũ transitum per omnẽ terram suam ꝓ ipsis et rebus eorum absqꝫ pedagio ꝛ exactione.

Ego Henricus dominus castri Jurensis qᵒ alio nomine dicitur Myroaz laude ꝛ assensu Amaldrici ꝛ Hugonis filiorũ meorũ concedo imꝑpetuum liberum trãsitũ per omnẽ terram meã omnibus qui habitũ ꝛ tõsuram Cistercieñ ordinis habuerint tam sibi q̃ vecturis ꝛ rebus suis absqꝫ pedagio ꝛ absqꝫ vlla exactione ꝓ remedio anime mee ꝛ antecessorum meorũ in testimoniũ huius cõcessionis presenti pagine sigillũ meum apposui. Actũ anno dñi M.cc.xxvij.

Dominus de Melin dat vniuersis ecclesijs Cistercieñ ordinis pedagiũ quod habet apud melin ꝛ in tota terra sua de omnibus rebus quas duxerint vel portauerint ꝛ occasione eius fecerunt eum participem omniũ bonorum que fiunt in domibus eorum.

Nouerint vniuersi presentes litteras inspecturi qᵒ ego Gossuinus miles de Melin assensu Elisille vxoris mee ob peccatorũ nostrorũ ꝛ antecessorũ nostrorũ remediũ assequendũ in perpetuã contuli elemosynã vniuersis ecclesijs Cistercieñ ordinis pedagiũ qᵒ habeo apud Melin ꝛ in tota terra mea de omnibus rebꝰ quas duxerint vel portauerint ꝓprijs vecturis siue cõducticijs in vsus ꝓprios expendendis/ ipsi vero his bñficijs

fo. 190.

non ingrati nobis omniũ bonorum que in domibus suis faciunt ⁊ de cetero fient participiũ concesserunt/in cuius rei testimoniũ presens scriptũ sigilli nostri appensione duximus roborandũ. Actũ anno dñi M.cc.xxiij.

Comes Maurian̄ accipit in suã custodiã fratres Cistercien̄ intrãtes in terrã suã.

Thomas comes Maurian̄ ⁊ in Italia March omnib⁹ castellanis ⁊ ministris ceterisq̄ fidelibus suis ad quos presentes littere puenerint Salutẽ ⁊ omne bonũ. Noueritis q̄d nos accepimus in nostrã custodiam fratres Cistercien̄ qui veniunt ad emendos pices in terrã nostram rationẽ faciendo ⁊ accipiendo vnde vobis p̄cipimus vt ipsos ⁊ eorũ res ab omni homine defendatis. Actũ in villanoua Anno gratie. Millesimo ducentesimo decimonono kl. Januarij.

Alij innumerabiles inclitissimi tam Aragonũ/Castelle/Nauarre//Portugallie/q̄ reliqui orbis reges/duces/comites/ p̄ncipes/barones milites/potentes cõmunitates/⁊ etiam plures archiepiscopi/episcopi/⁊ p̄sules vicarij christi/ apostolorũ successores amplissimos fauores/ priuilegia/ libertates/ gratias/ cõmoditates Cistercio ordiniq̄ Cistercien̄ ituitu sanctimonie ⁊ deuotionis eorũ contulerunt/quas si magis in speciali declarare vellemus/tediũ forte multis afferemus.

Breuis quorundã sanctorũ ac beatoꝝ enumeratio ex amplissimo eorum numero qui sub huius sacri Cistercien̄ ordinis habitu ⁊ obseruantia altissimo pure famulando ob probatam vite sanctimoniã p̄claramq̄ ⁊ euidentẽ miraculorum ostensionem/feliciter cum eo regnare creduntur/ a libro qui exordium Cistercij dicitur/ a vita ⁊ operibus beati Bernardi/ a multis sanctorum historijs ⁊ tractatibus ⁊ ab nostris itinerarijs/in diuersa ordinis monasteria per varias mundi regiones lustrãdo

192

⁊ reformando cõfectis extracta. Quorũ hi quos dominus per sancte matris ecclie determinationẽ in sanctorũ cathalogo cõscribi ⁊ eleuari voluit/ merito sancti/ alij vero beati/ ꝓprie dicũtur. Licet quãdoqꝫ vnũ ꝓ alio ponatur.

In Cistercio potissime inter ceteros floruerunt abbates sancti/ Robertus/ Albericus/ Stephanus/ Raynaldus/ Gozuuinus/ Fastredus/ Gillebertus/ Alexander/ Conradus/ cuius vt in libro de apibus habetur digiti sacrati nocte studendo ꝓ candela lucebant/ Johannes/ duo monachi/ Bernardus prefati Stephani filiꝰ spiritualis/ qui ⁊ ipm primũ Clareuallis abbatẽ instituit/ Hugo postea Põtigniaci abbas/ Johãnes postmodũ Boneuallis venneñ abbas primꝰ/ Gerardus pridẽ miles strẽnuꝰ bti Bernardi frater germanꝰ cellarariꝰ Clareualleñ Hubertus/ Guerricus sequẽti tempore primꝰ Igniaci abbas/ Hugo/ Stephanus/ Balduinus/ Algothus/ ⁊ alij plures libro secũdo vite beati Bernardi enumerati/ Rogerus deinde primus Ellanci abbas/ Johannes postmodũ Ualeñ episcopus/ Alij inumerabiles sacri huius ordinis institutores/ Quorum plures e Cistercij gremio ad diuersorũ monasteriorũ fundationem missi fuerunt/ alij ibidẽ in christo quieuerunt. Tanto sanctoꝝ numero aggregari meruit in Cistercio frater Alanus magnus/ doctor famosus/ ⁊ humilis cõuersus. In Pontigniaco abbates/ p̃dictus Hugo/ qui postmodũ Antisiodoreñ episcopꝰ Guichardus postea Lugduñ archiepiscopus/ In Claraualle abbates prelibatus Bernardus ex Cistercio directꝰ/ Robertus ex dimis/ Ganfridus fidelis olim Bernardi notarius/ Põtius ex Grandisilua/ Gerardus etiã martyr ex fossa noua/ Petrus monoculus/ Henricus postea cardinalis. Monachi/ Gerhardus p̃fatus beati Bernardi germanus cellorariꝰ/ Hubertꝰ prior/ Godefridus postea Lingoneñ episcopus/ Siluanꝰ/ Bernardus/ postmodũ papa Eugenius. iij. ⁊ alij plures/ In Bolbona Jacobus furnerij/ postea papa Benedictus. xij. In Karoliloco abbas fuit Guills/ vel Uillmus/ postea Bituriceñ archiepiscopus qui antea in Pontigniaco professus ⁊ in fonte

Johānis abbas fuerat/ In Stamedio Petrus abbas/ ꝛ post
modū Tharentasieñ archiep̄s/ cuius corpus in Belaualle qui-
escit/ habitū ordinis longo tēpore tulisse dicunt/ Thomas Cā
tuariensis archiep̄s/ ꝛ Edmundus in Pontigniaco quiescens/
necnō Guilłmus quondā abbas sancti Theoderici qui ꝓ par-
te vitā Bernardi cōpilauit/ In Bonaualle vienneñ abbates
p̄fatus Johannes postmodū ep̄us Ualentinus/ ꝛ Hugo mire
sanctitatis/ Ibidē Amedeus monachꝰ/ In Grandissilua Ber-
trandus abbas ꝛ Guilłmus quondā Mōtispessulani dn̄s mo
nachus/ necnō cōuersus ille quē historie dicūt nihil preter hec
duo vocabula/ Aue Maria/ sciuisse/ ex cuiꝰ ore post mortē iam
tumulato liliū ꝓdijsse/ ꝛ Aue Maria litteris aureis scriptū fer
tur/ In alpibus Garinꝰ abbas/ In Fusniaco Reynaldus/ In
Igniaco p̄fatus Garricus/ In elancio p̄libatus Rogerus/ In
Locedio Oglerus abbas/ In Mereola Froillanus postea Le
gionneñ ep̄s/ In valle paradisi castelle Martinus abbas/ In
Obasma Stephanus primus abbas/ Ibidē alius Stephanꝰ
prior/ In Ualkenreide Ulkinus primus abbas de Sichē/
In Frigido monte Helinādus monachus sollennis historio-
graphus/ In Longoponte Johannes quondā dn̄s de Mon
te mirabili monachus cuiꝰ miri actus legūtur/ In Bonofonte
de tharesca Thomas prior/ In Bellalauda Anglie Uuilhel-
mus abbas/ In Reyualle Alridus monachus/ In Elemosy-
na Christianꝰ monachus/ In Sauigmaco Aymo monachus/
In Chesiriaco Rolandus monachꝰ/ In Haymelrode Dauid
monachus/ In signiaco Arnulphus quondam sancti Nicasij
abbas/ Et Gerardus quondā sancti Floriaceñ abbas/ postea
ibidem monachi/ In Nouo monasterio Hugo abbas/ In Ca
duino duo monachi quorū alter Petrꝰ alter dicebat/
In Porta celi Hugo monachus/ In Bebenhusen Gisebertꝰ
prior/ In sancto Bernardo frisie magister Ricardus/ ꝛ alius
Emanuel episcopꝰ Cremoneñ/ In partibus Hassie in mona-
sterio Hegena sanctꝰ Conradus monachus ꝛ cancellarius ex
claro Baronū sanguine oriundus/ multa miraculorū gloria cō
tinue fulgens/ In sancto Sulpitio Uitalis cōuersus/ In ciui-

tate Placentina Franca monialis ꝛ abbatissa/ In monasterio de Uallib⁹ sernaij sanct⁹ Theobaldus abbas/ In Siluabenedicta Podieñ dioceſ Margareta monialis ꝛ sacrista/ In Sconaugia Hildegundis que in habitu virili se fratrē Joseph nominans ibi sub habitu nouiciat⁹ spiritū domino impollutum reddidit/ In monasterio sancte Ualburgis Margareta sancta monialis. Sunt ꝛ alij plures in diuersis hui⁹ sancte religionis locis famuli dei qui miraculorū claritate suam in dño sanctitatē ostenderunt/ circa quorū descriptionē diucius insistere gratia breuitatis nō decreuim⁹/ in spiritu humilitatis eos omnes orando vt sicut sub suaui iugo sacre huius religionis altissimo placuerunt/ sic etiā pij intercessores ꝓ ipsius defensione/ protectione/ ꝛ ad pristinum sanctimonie decus reductione efficiantur.

Paterna cōmendatio ordinis p dominū Alexandrum papā .iiij.

Alexander Epus seruus seruorum dei. Uenerabilibus fratribus archiepiscopis/ episcopis/ ꝛ dilectis filijs vniuersis abbatibus in Cistercieñ capitulo congregatis. Salutem ꝛ apostolicam benedictionē. Inter innumeras mundani turbinis tempestates/ quas contra ecclesiam dei ꝛ nos ipsos feruentis psecutionis procella cōmouit/ magnū nobis est prestitū deo promedente remedium/ cū vniuersitatis vestre feruentissima caritas nec pericula timuit/ nec adminicula denegauit/ ex his videlicet retributionis cumulū ex illis auctore dño patientie cōsecutura triumphus meminimus plane/ ꝛ cū omniū gratiarū actione recolim⁹/ quā inuiolabili firmitate fluctuantē Petri nauiculam fidei vestre anchora seruauit in turbine/ qualiter etiā frequens orationū instantia

quasi iterũ dormientem in eadem nauicula saluatorẽ ingruen-
te suscitauerit tempestate/ Ita vt sepe numero magnitudine
stupefacti miraculi/ ⁊ ipsum glorificemus/ quo mari ⁊ fluctibus
imperante optata cepit arridere tranquillitas/ ⁊ vos penitus
venerabiles habeamus/ quorũ nobis suffragantibus meritis
celestis credit̃ placata maiestas. Accedit ad hec omnia dilecto
rum filiorũ nostrorũ Cistercieñ ⁊ Clareualleñ abbatum sollici-
tudo laudabilis ⁊ deuota/ qui nõ humano instictu sed superni
consilij spiritu prouocati/ pro pace vniuersalis ecclesie labores
maximos ⁊ pericula subierunt/ quod tanto nobis ⁊ fratribus
nostris gratũ est amplius ⁊ acceptũ quantũ eorum studium et
laborem vniuerse dei ecclesie magis cõfidimus profuturũ/ ma
ximeꝫ speramus/ quod pia eorũ instantia vestris orationibꝰ
incessanter adiuta ad ordinis honorẽ ⁊ cõmodum/ ⁊ adoptate
pacis profectura sit incrementũ. Debitores ergo vobis pro tã
multiplici caritatis vestre munere constituti vos ⁊ sacrum or-
dinem quẽ seruatis/ omni qua possumus affectione diligimꝰ/
⁊ eiusdẽ ordinis profectibus ⁊ augmentis amplissimo studio
prompte sollicitudinis aspiramus / quandoquidem inutiliter
videremur/ superni agricole vicissitudinem gerere si plantati-
onem quam plantauit dextera eius oportunis cessaremus im-
bribus irrigare. Eapropter vniuersitatem vestram per aposto
lica scripta rogamus monemus ⁊ exhortamur in domino qua
tenus recolentes qualiter hec plantatio sancta/ hec vitis fructi
fera/ hec deniꝫ vinea domini sabaoth sub primis ordinis pa-
tribus pullulauit/ ⁊ palmites suos longe lateꝫ producens ad
mortifera circumquaꝫ venena pellenda flores protulit ⁊ odo
res effudit/ peruigili custodia studeatis eorum in omnibus in-
herere vestigijs/ per quos cooperante domino indeserto mun-
di huius flos huiuscemodi plantatus est honestatis / hi quo-
niam monastice fragilitatis contentissimi professores opti-
mum ponentes in paupertate principium / totius efficientie
assecuti sunt complementum/ ecclesie clari episcopis ⁊ prelatis
accepti atꝫ in conspectu regum ⁊ principum fama et merito

gloriosi. De cetero nos ꝛ totum ecclesie sancte negociũ vestris
deuotis orationibꝰ cõmendamus/ orantes ꝛ ipsi vt omnipo-
tens pater in cuius estis nomine cõgregati ordinatiões ꝛ ope-
ra vestra in beneplacito suo disponat/ ꝛ vos pariter ac subdi-
tos fratres ad spiritualia iugiter incremẽta ꝓmoueat. Adhuc
qui predictũ Clareuallensem abbatem pro ineuitabili necessi-
tate promoueri de pacis ab aduentu capituli duximus retinẽ-
dum/ eum a vobis petimus haberi excusatum/ sicut ꝛ de ipso
Cisterciẽ in patientia vos sustinere rogamus si forte contige-
rit/ ꝛ cum pro tanta necessitate celebrato capitulo reuocemus.
Datum Beneuentẽ. xiiij. kl. Augusti.

Scriptum fauorabile Frederici impera-toris ad abbates ordinis Cisterciẽ in capitulo congregatos in cõmendatione eorum ꝛ ordinis/ peteñ in eorum frater-nitate recipi/ ꝛ se defensorem ordinis de-clarando.

Venerabilibus In christo patribus et
amicis dilectissimis omnibus abbatibꝰ Ci-
stercieñ ordinis F. dei gratia Romanorum
rex semp augustus ꝛ rex Sicilie. Salutẽ in
domino/ ꝛ ad omne beneplacitũ ipsorũ pa-
ratũ ꝛ expositum. Si iuxta veritatis vocem
vbi duo vel tres cõgregati fuerint in nomi-
ne domini nostri iesũ christi ipse in medio eorũ est/ quid credẽ-
dum est vbi nõ solũmodo duo vel tres sed tot nobiles athlete
christi/ tot excelse colũne ecclesie sue in nomine suo imo ad ho-
norẽ nominis sui de diuersis mundi partibus coadunati sunt
ꝛ congregati nisi ꝙ ipse in medio vestrũ habitat ꝛ spiritus suꝰ

quẽ in vos ipse transfudit/ ⁊ sanctissima pectora vestra seipso
inflammauit. De qua igitur re/ succensi flamma caritatis/ ꝯsen
seritis certissime obtinebitis et fiet vobis. Et quicq̃d postula/
ueritis patrẽ in nomine dilectissimi filij sui domini Jesu dabit
vobis affluenter ⁊ non improperabit. Credimus eñ imo vere
scimus q̈ tanta est sanctitas huius reuerendi ordinis tanq̃ est
placens tanq̃ suaue ⁊ acceptabile holocaustum orationum ve/
strarũ quod ei quotidie offertis sub carnis vestre maceratione
⁊ mortificatiõe q̈ omne id quod a creatore nostro duxeritis pe
tendũ cum pius ipse sit ⁊ promptus ad benefaciendũ/ obtine
bitis a multitudine miserationũ suarum. Est etiã fides nostra
nõ vtiq̃ parua/ q̈ hic mundus qui lubricus ⁊ immũdus est ⁊ in
maligno positus/ orationibus vestris sustentatur/ ⁊ a facie fu/
roris illius tremendi iudicis/ cuius irã peccatis nostris accen/
dimus defensatur/ auertendo suã quã meremur indignationẽ
Cum igitur hoc firmissime credamus q̈ ab ipso patre miseri/
cordiarum pijs orationibꝰ vestris impetretis quicquid ab ip/
so in nomine vnigeniti filij sui humiliter postulaueritꝭ/ nos qui
peccati pondere recognoscimus oppressos nos esse/ omni humi
litate/ omni deuotiõe ab vniuersis vobis ⁊ singulis qui in no
mine christi hic cõuenistis/ petimus ⁊ obsecramus omniũ pre/
cum instãtia quatenus in fraternitatẽ vestram nos recipiẽtes/
⁊ in consortiũ sanctissimũ orationũ vestrarum nos colligentes
speciales creatori nostro preces effundere dignemini/ vt gratia
sua misericorditer in nobis deleat ⁊ emendet quicquid hacte/
nus cõmisimus ex humana carnis infirmitate/ ⁊ in his que si/
bi placita sunt nos confirmare dignetur. Et licet peccatores si/
mus/ cum tamẽ per ineffabilẽ misericordiam Romani imperij
gubernacula suscepimus/ det ipse nobis vestro pio interuentu
spiritũ iudicij ⁊ veritatis vt sic sub nobis regatur imperiũ ⁊ dis
ponatur vt ad laudem ⁊ gloriã nominis sui sancta sua ecclesia
quã in ara crucis sanguine suo redemit/ pacis gaudeat optata
tranquillitate/ ⁊ nos post decursum temporalis huiꝰ imperij/
vna vobiscum ad imperiũ sine fine mansurum peruenire pos/
simus/ ⁊ ipsum videre in decore glorie sue qui pro nobis hu/

B 3

milis ⁊ despectus fieri non despexit. Et quia hoc timore meritorum nostrorũ obtinere formidamus/piis orationib⁹ vestris hoc cõsequi posse speramus ⁊ optamus. Ceterũ quia signũ viuifice crucis die nr̃e coronationis vt labore ⁊ studio nostro terra sancta/terra illa quam calcauerunt pedes domini terra illa in qua dominus salutem omnium nostrum operatus est a manibus inimicorũ crucis christi/qui eam violenter detinent capiatur/suppliciter petimus vt vestris sanctissimis orationibus desideriũ nostrũ compleatur. Adhuc quia recognoscim⁹ quia omnino ea que diuina clemẽtia circa nos ⁊ in nobis misericorditer ⁊ miserabiliter operata est p dominũ ⁊ patrẽ nostrũ summũ pontificem sicut per vicariũ ⁊ ministrũ suũ dignata est operari petimus humiliter ⁊ deuote vt qꝛ ad psoluendas debitas gratiarũ actiones ꝓ tantis beneficiis/nosipsos iudicamus insufficientes/vos vice ⁊ loco nostro hoc apud ipsum velitis piissimis orationibus vestris ꝓmoueri/vltimo orationib⁹ vestris nos recõmendantes scire vos volumus ꝙ omnibus dieb⁹ nostris huius sanctissimi ordinis defensores esse volumus et per omnia facta sua tanꝙ nostra ꝓpria promouere. Datum apud sanctũ Naborem. xii. kl. Septembris. Indictione. iii.

Pia τ exhortatoria toti9 operis cõclusio.

Eya venerabiles τ egregij patres/amantissimiq; ac deuotissimi fratres/ sacre huius religionis alumni τ cultores spiritus vestros nedũ per capreas/hinnulosq; ceruoz sed certe per viscera misericordie dei nostri/per vulnera preciosissimũq; sanguinẽ dñi nostri Jesu christi/ac p illam eterne beatitudinis portionẽ quã sub gloriosissimo regine celi mantello finaliter expectatis adiuramus/obtestamur/interpellam9/hortamur τ rogamus vt feruenti caritate cõsideratis p̃sentis voluminis tenoribus/nobilissima sancte religionis vestre exordia atq; fundamẽta attentius animo reuoluentes/ vos deinceps iugiter totos saltem in duobus sine fictione paratos/efficaces/et beniuolos exhibeatis/Primũ vt in omni vita τ conuersatione tanq; veri sanctorum filij τ successores/ad petrã vnde excisi estis/iuxta Esaie commonitionẽ attendentes/exemplo eorum qui vos in sancta vocatione ista tam gloriose precesserunt/ sacri ordinis vestri puritatem coram deo τ hominibus obseruare studeatis Secundũ vt amplissimo premissorũ vigore priuilegiorũ in religiose dilectionis vniformitate τ concordia/ vos et vobis cõmissa seu credita quecunq; bona murum defensionis pro domo dei/religioneq; speciali sue intemerate genitricis constanti virtute opponatis. Est enim omniũ religionum prima in ipsius virginis matris honorem dedicata/in qua sub suaui sancte reformationis iugo τ obseruantia/nõ solum sancti quorum nonnullos annumerare curauimus. Uerumetiã innumerabiles ex omni statu mundi iter regni celestis vobis ostenderunt. Nam crebro multi pontifices in vtroq; statu reuerendi/ tante deuotionis odore attracti/ infulis depositis /simplicem cum dei famulis monachatum ducere gaudebant. Innumerabiles decani/ abbates/ archidiaconi/ cantores/ ceteriq; ecclesie/ necnon aliorum ordinum prelati/mẽte humili/ pauperes christi/patres vestros imitari studebant/ sua etiam quandoq; loca sacro ordini supponentes. Regum quoq; ac principum filij et nepotes/ nõnunq; ipsi principes/reiecta glorie mũdialis

pompa/ad ordinis vestri humilē paupertatē cōfluebant/quo-
rum nōnulli monachorū cucullā/alij conuersorū barbā/ceteri
fratrū laicorū statū eligebant/Nouū pfecto et grande spiritua
lis milicie spectaculū/inclitū nup videre militē in seculo glorio
sum delicijs affluentē/iam gustato spirituali patrū vestrorum
pane/ad christū conuersum cū hilaritate spiritus claustrū sco-
pantē/coquine officijs prompte seruientē/bubulci/ouispilio-
nis et aurige seruitio hilariter incumbentē/pane ordeaceo/fa-
ba/lente/oleo et aqua suauiter reficientē/aliasqz religionis au-
steritates pre nimio regine celi amore claro pectore dulciter in
huius religionis simplicitate ferentē. Non solū aūt premissos
sacra suscipit religio/verumetiā innumerabiles doctores/phi
losophos/rethores/medicos/dialecticos/iuriscōsultos/ac the
ologos christo cum humilitate seruire edocuit/quorū nomina
scripta/opera pclara/enarrare si volumus/nō minus q̄ stellas
celi numerare temptaremus. Sublimiū quoqz exemplo psona
rum alij inferiores gradus ad ordinis vestri gremiū cōfluebāt
nobiles/burgenses/practici/mercatores/artifices laboratores
et in plebe honorati diuites/qui temporalibus dispositis opi-
bus se et quandoqz cum ingenti massa auri monasterijs dona-
bant. Ex quibus taliūqz laboribus sumptuosa ceteris pfecto
clariora regine celi in hoc ordine constructa sunt edificia. Cui9
meriti religiose ac christo deuote matrone participes fieri cupi
entes manus largas apponebant. Sic breui tempore ex quoli-
bet orbis statu dn̄a mundi innumeros speciales famulos fa-
mulasqz sub hoc habitu celesti acquisiuit. Quid ergo iam nos
faciemus aut coram sūmo deo dicemus/si quod absit/tot qui
nos pcesserunt/qui viam paradisi in mundo nobis ostenderūt
qui loca religioni aptissima nobis parauerūt/libros/cartas/or
namenta/domos possessiones/amicos/puisiones/et queqz ad
sancte cōuersionis obseruantiam necessaria magnifice reliquē-
runt/desides aut delicati milites seu indisciplinati successores
sequi nolumus/aut certe cōtēnamus hec pfecto sacra reli-
gio/que potior ad sancte regule beati Benedicti obseruantiā
reformatio dicitur prout sanctissimi Bernardi aliorūqz patrū

scripta tradunt peculiaris est in terris familia gloriosissime ma
tris domini cuius viuendi formā sibi deuotis famulis primis
patribus nostris inspirasse certū est. Nam vltra spirituales re-
uelationes intimasqꝫ consolationes sepius fulgidissimo celi ci-
uium stipata comitatu eos visitabat/etiā visibiliter consolaba
tur/edocebat/adiuuabat/dirigebat. Obhoc ⁊ ipsa sacri huius
ordinis patrona/domina/protectrix/ ⁊ aduocata nominatur/
sicut ordo ipse primus est omniū ordinū in eius honorem de-
dicatus/cuius habitū tam monachorū q̄ sanctimonialiū tra-
didisse fertur/cum tante dignitatis auctoritate/merito ⁊ virtu
te/vt diabolus nullam habeat potestatē in aliquē qui eo indu
tus moritur/saltem donec de ipso iudex viuorū ⁊ mortuorum
dederit sententiā. Deniqꝫ huius sancte vocationis tolerantia
ꝓ omnibus peccatis p̄cedentibus sufficiens creditur peniten-
tia/quinimo si ꝑ possibile demō aut etiam Judas humiliter et
integraliter sacri ordinis obseruantias custodirent/ de eorum
salute finali nequaq̄ desperandū videretur/vnde ⁊ iuxta chri-
sti reuelationē / infallibileqꝫ promissum perseuerantes in isto
ordine sub religiosa humilitate ⁊ obedientia infallibiliter sal-
uabuntur/has veritates similesqꝫ cōclusiones apertis litteris
docent sanctorū monimēta/⁊ inter cetera clarissimus liber qui
exordium Cistercij inscribitur/quarū participes in hoc seculo
⁊ in alio religiosam hanc familiam ꝑ vniuersa mundi climata
cōstituta ~~participem~~ faciat pijssimus dominus Jesus sue dul-
cissime matris precibus. Amen.

Carmen rithmicũ in laudem Cistercij.

Gaude felix mater Cisterciũ. firmamẽti spera stelligera.
Paradisus lignorũ omniũ: quẽ diuina plantauit dextera.
Fons erũpens in quadrifluuiũ: quo virtutũ rigant olera.
Te fundauit virgo ꝑpetua: trinitatis sacrum triclinium.

Arca noe cõtra diluuiũ: saluandorũ altior camera.
Tu columba deferens foliũ: oliuarũ pacis signifera.
Scala Jacob visa ꝑ somniũ: penitẽtes mittis ad ethera.
Caritatis dispergens munera: saccus ciphi. Joseph peculiũ.

Rubus ardens monstrans ꝓdigiũ: castitatis vires ꝑ opera.
Virga ducis dans mare preuiũ: vita forti trãscendens aspera
Tu colũna ductrix fideliũ ꝑ desertũ ad montis supera.
Testamenta dans arca federa: eleuatus clipeus fortiũ.

Vellus rore complutũ nubiũ pietatis exprimis vbera.
Fons maxille dans refrigeriũ: lectionis frequẽtis littera
Funda Dauid ꝑ Jeiuniũ: hostem frangens in carne tenera.
Sic cisterna Bethleem viscera reficiens pie precantiũ.

Virgo fouens regale sericũ languidorũ releuans onera.
Tu regine Saba cõuiuiũ: contẽplando subintras ꝓpera.
Thronus regis tu sanctuariũ: tu altare expians scelera.
Currus ignis quẽ fert in aera: metus ⁊ spes dolor ⁊ gaudiũ.

Cedrus montis hysopus valliũ sũma tenẽs: moderãs infera.
Aquas scindens Helye palliũ: mala spernis eligẽs ꝓspera.
Helysei gratũ tuguriũ: in quo fessus refouet latera.
Tu vas nouũ salis quo misera: corruptio sanat fontiũ.

Fons qui creuit in magnũ fluuiũ: tu es mater nr̃a sic libera.
Tuus ordo Cisterciensiũ/ est in orbe sol lux ⁊ sydera.

fo. 196.

Generale tuū collegium: p virtutū currens itinera.
Gloriosa virgo christifera: ad salutis pducas brauiū.
Amen

Opera et ipēsa Reuerēdissimi in christo pris et dñi: dñi Johānis abbatis Cistercij sacre theologie eximij pfessoris: ad omnium sui sacratissimi ordinis filiorū consolationem et pfectum/ hoc opus pluriū summorū pontificum priuilegiorū/ quib⁹ dictus sacer ordo Cistercieñ amplissime cōtra omnes iniurias et insultus: priuilegiatus est et munitus: emēdatissime et integerrime impressum Diuione p magistrū Petrū Metlinger Alemānū. Anno dñi M.cccc.nonagesimoprimo.iiij. Nonas Julias.

Finit Feliciter.

F. Conradus Leontori⁹ Mulbroñ beniuolo lectori Sal.

Quisquis es accipies istum qui forte libellum.
Ordinis eximij quisquis amator ades.
Per lege: que fuerant ignotis condita chartis:
Lectaqz continuo pectore volue tuo.
Hic tuus ordo sacer: pcelso munere fulget.
Hic tua libertas: religionis honos.
Inuenies quantos pro te exhausere labores.
Qui tibi sunt vera sedulitate patres.
Si quis erit moueat qui forsan prelia: et atris
Te premat insidijs: armaqz iniqua feret.
Excipe plumbatis celer hunc: et frangito bullis.
Ne timeas: vinces: nam tibi iura fauent.
Aspice pontifices sūmos: regesqz ducesqz
Qui penitus prestant libera colla tibi.
Utere (quam longo tenuisti temporis vsu)
Libertate tua: subdit⁹ vsqz deo.
Et si iusta precor: monitusqz attendere nostros
Non dedigneris: que rogo pauca: tene.

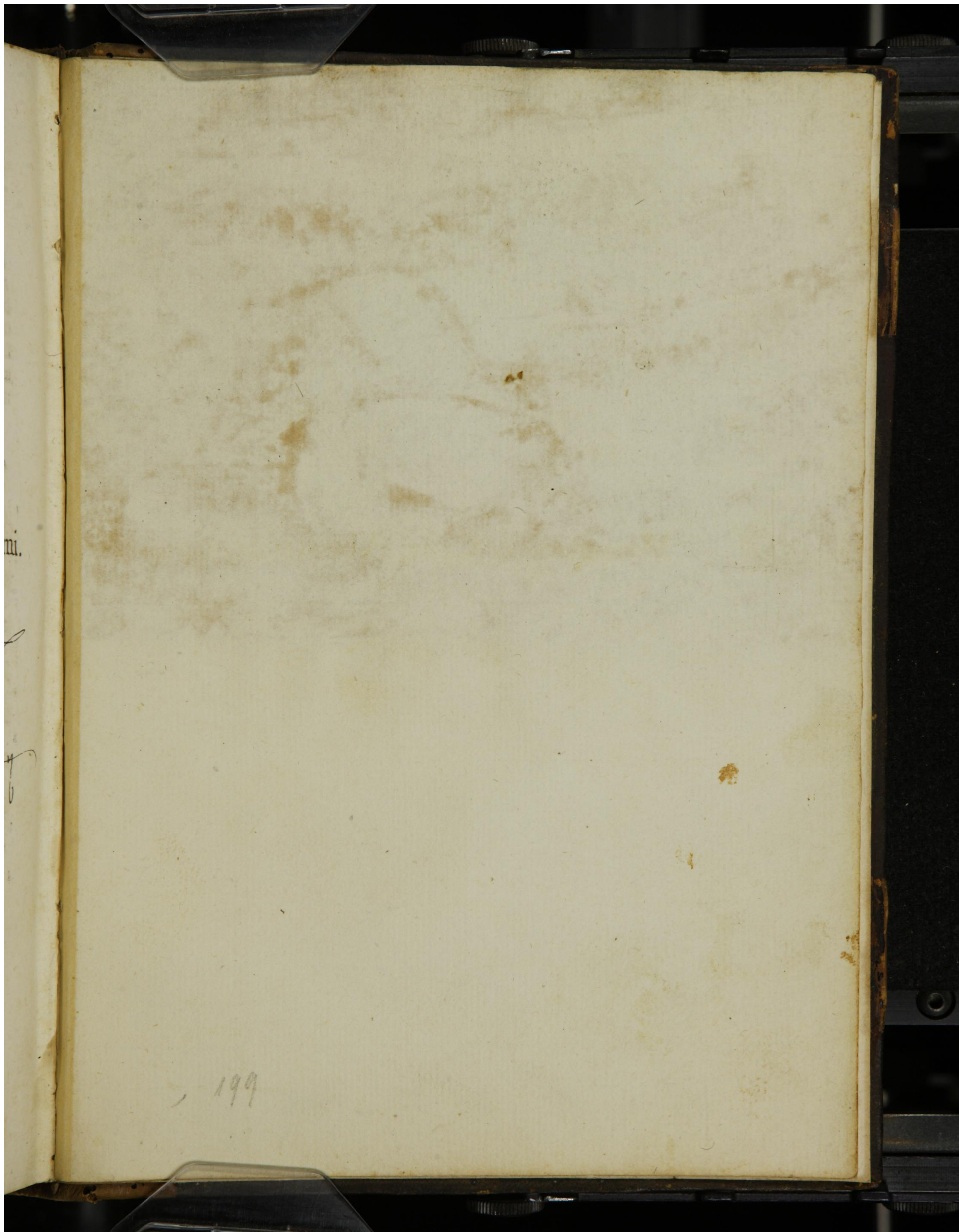
198

Sit tibi secretum: retinet quodcu͞qꝫ libellus
Iste tuus: fugiat nec patiare ꝑcul.
Et quoscunqꝫ homines: quos nō Cistertius ordo
Contegit: euites parue libelle precor.
Nam tua si prodas alienis auribus: atqꝫ
Lumina te videant lurida: nempe peris.
Quare age sub tuto latebras hoc ordine querens
Nobiscum semꝑ delituisse velis.
Sed tu qui legis hec. merita qua laude Johannem
Cistercij abbatē concelebrare potes:
Ille etenī nulli sacra virtute secundus:
Ordinis ꝛ diue religionis apex.
Is tibi: sed ꝓprio consingens ere libellum:
Pontificum cartas innotuisse dedit.
Hunc tu perpetuo charum venerare parentem:
Et viuat memori semꝑ in ore tuo.

Monasterij, & Cellæ Abbatis Septimi.

F: Conradus Leonbergers

199

Coram Reuer. P. D. Seraphino,
Mercurij 26. Iunij 1591.

DVbitatum fuit an Abbas, & Monachi Sancti Ambrosij Maioris Mediolani ordinis Cisterciensis sint exempti à iurisdictione Reuerendissimi D. Archiepiscopi, & fuit vno ore resulutum esse exemptos ex particularibus priuilegijs Iohãnis vigesimi tertij, & Innocentij Octaui, qui referunt alia prædecessorum suorum priuilegia, nec non Alexandri Sexti, qui eadem priuilegia communicauit Cisterciensibus quibus concessum fuit præfatum Monasterium, quia & a iuris interpratibus præfatæ exemptionis Cisterciensium fit mentio veluti per glo. in clementina attendentes §. hoc igitur. in verbo alia. & ibi Bonifatius de statu Monach. Aliæ quoq; extant constitutiones hoc idem probantes nempe Leonis X. constit. 40. in Bullario Pij IIII. constitut. 92. Pij V. const. 38. & Gregorij XIII. const. 23. ita vt de hac re nullus supersit dubitandi locus præterquam quod à prædicta generali exemptione sunt excipiendi nonnulli casus particulares contẽti in decretus Concilij varijs in locis nempè sess. vI. cap. 3. de regular. sess. vij. cap. 14. sess. xxi. cap. 8. sess. xxv. cap. 12. & 14. verum isti sunt casus singulares, qui non faciunt ad id de quo nunc agimus, vnde conclusum pro exemptione.